Sir Fred. Evelyn Bart.

G. 5. 21.

EDOARDI VVOTTO-
NI OXONIENSIS DE
DIFFERENTIIS ANI-
MALIVM LIBRI
DECIM.

AD SERENISS. ANGLIAE REGEM
EDOARDVM VI.

Cum amplissimis indicibus, in quibus primùm authorum nomina, unde quæquæ desumpta sunt, singulis capitibus sunt notata & designata: deinde omnium animalium nomenclaturæ, itémque singulæ eorum partes recensentur, tam græcè, quàm latinè.

LVTETIAE PARISIORVM
APVD VASCOSANVM.

M. D. LII.

Cum priuilegio Regis.

IN LIBRVM DE ANIMALIVM DIFFERENTIIS,
 Edoardi Vvottoni Oxoniensis præfatio, Ad serenissimum
 Angliæ regem Edoardum, eius nominis sextum.

QVONIAM uel temeritate quadã inductus, uel ingenij confidentia ad hoc inflammatus uideri possum, Edoarde Rex illustrissime, ut de animalium differentiis scriberem: hac præfatione apud tuam Maiestatem, qua studiorum meorum conatus aduersus illius culpæ iniuriam defenderem, ac tuerer, utendum esse iudicaui. Quod equidem eò libentius faciendum putauì, quod alius nemo occurreret, cui iustius otij mei rationem redderem: quem & natura mihi principem, uitæque rectorem, & uoluntas mearum actionum moderatorem constituerunt. Simulque etiam expetebat animus hoc modo literarum studiosis hominibus cognitum & perspectum esse, primum quis fuerit huius laboris initio conatus meus: deinde, quæ causæ me huius ingenij tenuitatis non inscium ad hoc opus suscipiendum impulerint: denique quidnam id sit, quod in hac re præstare, & perficere uoluerim. Id uniuersum quicquid sit, si minus, quàm pro dignitate tantæ rei effectum esse uidebitur: spero bonos uiros, non uoluntatem mihi, sed uires defuisse cognituros. Quo nomine maiorem in illis iudiciorum æquitatem mihi promitto, si quid forte in istis uel erratum, uel non satis accurate tractatum inuenerint, rei in qua operam studiûmque posuimus difficultate perspecta, & uoluntate communia studia iuuandi considerata.

Equidem cum ante multos annos, quoscunque nancisci licuit authores, qua tum legendi & studendi mira auiditate tenebar, antiquissimos optimosque euoluisssem, quicunque eam doctrinæ partem scriptis illustrassent, quæ ad rem medicam pertinerent, præclarè quidem omnia à plerisque descripta & exculta animaduerti, eius tamen generis esse uidebantur, quæ lectorem requirerent attentum, literarum meditationi uehementer deditum, in omni scriptorum uarietate uersatum, præstanti quadam memoriæ ui, naturæque bonitate singulari præditum: si cuncta illa parata ac præsentia habere uellet, quæ usui forent, præsertim quû illa non uno loco, aut intra unius scriptoris operum septa, sed passim & uelut in medio posita, maxime uero in latissimis illis philosophorum & historicorum campis inuenirentur. Hæc res usque adeo animum meum commouit, ut commentarios quosdam subseciuis operis mihi cōficiendos proponerem, quorum ueluti indicio ad authores ipsos, si usus postularet, in re dubia consilij capiendi gratia facile deduci possem. Qua in re quum diu multumque laborassem, & nonnihil affecutus mihi uide-

P R A E F A T I O.

rer, posteaquam doctissimorum uirorum commentaria Ioānis primū Ruellij, deinde Georgij Agricolæ amici quōdam & familiaris mei scripta & in lucem edita uidissem: maxima tandem me laboris parte leuatū sanè intelligebam. Nam hic de iis omnibus, quæ intra terræ uiscera nasci, animæque carere natura uoluit, cuiusmodi sunt metallici terrarum lapides, atque id genus alia. Ille de iis quæ super terram aluntur, quales sunt stirpes omnes, deque earum rerū natura uniuersa, (quæ omnem ferè medicam materiam in se complectuntur) ueterum in hoc genere scriptis adiuti, tanta eruditione, iudicio, copia, & orationis luce scripserunt, ut frustra in iis postea operam studiūque ponendum existimaui. Illam itaque Venerem tam feliciter exorsam, & egregiè perfectam probandam & suspiciendam, non aliqua noua audacia attingendam esse censeui. Vnum tamen hoc restare uidebatur, quod nimirum intellexerim, quæ de natura eorū, quæ in aëre, aut sub aquis uitam agāt, hoc est de animalium generibus uariè & fuscè à ueteribus scripta fuere, qui collegerit adhuc extitisse neminem. Quamobrem in huius operis meditationem, si quando per negotia licebat, & quidpiam subseciui temporis incidebat, omni cura & conatu incumbendum esse duxi. Res uerò tandem cōducta est, ut cū ipse mihi satisfecissem, & hanc studiorum meorum partem eum quem animo finem constitueram assecutam uidissem: uehementer à me contenderint ex amicis doctissimi quidam uiri, quibus labores meos communicaueram, ut quod mihi in hac re studiorum ueluti compendium parassem, id studiosis omnibus publicarem. Hic hæsisse me fateor, mihi que ipse iam omni consilio destitutus uidebar. Nam neque amicorum flagitationi, ne ingratus: neque publico commodo, ne ingratissimus existimarer, deesse potui. Cum uero mecum cogitarem, quàm ab eo alienum esset uitæ meæ institutum, & omnis studiorum ratio, ut editis aliquando libris iudicium orbis subire uellem, quàm nihil temporis scriptioni, nihil humanioribus literis, quibus styli uirtus dignitasque aliqua parari posset, dedissem: contrà quàm omne tempus in eorum scriptis, qui philosophiam, aut medicinam ingeniorum monumentis græcis aut latinis iuuerunt consumpsissem, nec alium laboris mei finem mihi proposuissem, quàm ut ea solū intelligerem: inclinatam ferè uoluntatem reuocaui, nec illi animi mei inductioni locum dare uolui, senex in eam arenam ut descenderem. Verum enim uero magnæ istæ causæ non erant, erant tamen, sed ad amicorum studia non erant magnæ satis. Itaque quid istuc inquam? Si isthunc animum induxistis uestrum esse utile: nolo reip. ullum cōmodum in me claudier. Ergo ne amicorum uoluntates contemnere tam ardentes, neue publicum commodum morari uideremur, publicāda hæc nostra recepimus, non tamen quoquo modo, sed quæ inter nos conuenerunt, ea si seruarentur. Sunt autem illa huiuscemodi, Ioannes est Masonus, amicus meus singularis & patronus, uir præter fortunæ splendorem, quo

P R A E F A T I O.

uirtus illum extulit, omnibus cum naturæ, tum industriæ adiuuentis eximiè ornatus. Is tuo iussu ac uoluntate in Galliam proficiscēs, ut apud Henricum regem legatione fungeretur, accepto à me libro, uel extorto potius, pactus est curaturum se, si facta legendi copia excellenti illic doctrina ac iudicio præditis hominibus probaretur, & cum allaturus fructum uideretur, qui hic à plerisque sperabatur, cum ut typographo daret, sin aliter eueniret, mihi meum redderet, ipse ne hoc amplius exposceret. Quibus rebus ad exitum huius cōsilij non omnino temerarij, aut arrogantis adductus sum, habes illustrissime Rex. Quid uerò in hoc genere effecerim, atque utinam aliquid effecissem: sed quid efficere uolu- rim, nunc accipies. Cùm in animo mihi esset animalium rationem quo potissimum modo dignosci possent, excutere atque explicare: cùm alios nonnullos, tum uel maxime Aristotelem proponēdum putauī, quem in ea re imitarer, scriptorem certè in omni doctrinarum genere excellen- tem, & propè singularem, quo uel Cicerone teste, nihil acutius, nihil po- litius. Hoc igitur ceu itineris duce usus, (explicata tamen prius & decla- rata ratione qua animalium differentiæ inueniri possint) initium paulò altius ab ipso Animali repetere institui, & ita repetere, ut si quæ non il- lius propria, sed superiorum generum communia occurrerint, ea ipsa suo, hoc est primo loco, plana fecerim. Multa enim in pluribus etiam ge- nere diuersis eadem reperiuntur. In sequentibus deinde, si quæ species sub se non multum inter se differētes, sed in eodem genere positas com- plectebantur: ea ita tractaui, ut communis ipsorum natura postulabat. Post hæc species ipsas ad sua quasque genera reduxi, quæque propria ip- sarum essent, easque ab aliis rebus omnibus separarent, ea statim adiun- xi. Sic etenim probaturum me omnibus hanc docendi uiam arbitrabar, si ea quæ generis natura ad species pertinebāt, in speciebus nō reperiren- tur, sed ita orationem formarem, ut neque rebus obscura fieret, neque uerbis superuacaneis redundaret. Iam *ἔλκω* ad marginem & in fine ca- pitum apposui, earum rerum, quas, quòd scitu dignæ erāt, impeditas re- linquere consultum non fuit: neque tamen contextui ea inserere uolui, quòd uerebar ne tædium lectori, non uoluptatem essent allatura. Quid, quòd multa ex iis ne inseri quidem possent? nisi forte quibus de rebus uariæ sunt authorum sentētia, uariæ codicū lectiones, eas res à propositi serie non putes seiungendas. Quid, quòd sæpe sola certorū animalium nomina inueniuntur, sæpe, licet præter nomina uim eorum propriam descriptam uideris, ignorabis tamen, quo pertineant, aut ferātur. Omit- to græcæ linguæ phrasēs, quæ subinde tales sunt, ut latina eas lingua non assequatur. Omitto uersiones hominum doctissimorum, in quibus uel primas tenebat Theodorus Gaza, quæ si quando à græcorum au- thorum mente aberrabant, in uiam ut redirent curauī. Neque uerò un- quam cuiusquam errores dissimulandos, sed semper & sine conuitij su- spicione prodendos, & sine ostentatione ingenij corrigendos esse iudi-

P R A E F A T I O.

caui . Cum igitur latina græcæ lectionis ope facta recta præstarentur , si græca ipsa uitio afficiebantur , nec occurreret ulla ratio corrigendi, coniectura apta & idonea utendum censeui, quod à nobis factum est, cum in aliis quibusdam , tum etiam in Athenæo & Oribasio , quòd horum authorum exemplaria minus multa suppetebant . Atque ut nostræ coniecturæ intra sententiarum contextum locum habere non debebant : sic si quæ breuiter à nobis ideóque obscure tractata fuere , (quoniam ut breuitatis studiosi fuimus , ita & obscuritatem quantum licuit, uitauimus) eadem fusius & maiore luce ab aliis explicata cognouimus , id indicaui-
mus in uoluminum marginibus magna diligentia adnotandum . Postremo si quid forte occurrebat , quod uel propter rei obscuritatem intelligi non poterat, uel propter meam inscitiam à me intellectum non erat , id à me non est dissimulatum, sed in marginum quoque spatiis ascriptum, quod alij cum in ea loca inciderint , facilius per otium quid sit , uniuersum poterunt inuestigare. Atque hæc quidem hæctenus. Illud ab omnibus uehementer peto, cum plerisque non minor, bonis certe maior etiã existimationis , quàm uitæ cura sit : si quæ sint in hoc opere , cuiusmodi multa esse scio, non ea circumscriptione cõclusa, qua debet : si sermo minus elegans, & politus, si dicendi genus scabrum & inæquabile cuiquam uideatur: ut hanc à me institutam fuisse commentandi rationem perpendat: ut quæ in singulis authoribus repererim, ea uerbis non meis, sed ipsorum reddiderim, si quidem latinè fuissent scripta. Nam è græcis, quæ fuerunt translata, in iis interpretum uerba assumere uolui, ea quæ à græcis non discrepare animaduerti . Neque hic fere quicquã inuenies, quod è meo capite natum statuatur. Veterum scriptorum sententias in unum quasi cumulum coaceruaui, de meo nihil addidi. Atque illis ipsis ueteribus , ne in furti crimen fortè uocarer , singulis sua reddidi , descriptis ad finem huius præfationis non solum authorũ nominibus, unde quæque desumpta sunt, uerum etiam cuique capiti præfixis. Iam ne uniuersa tibi euoluere necesse sit, in aliis studiis occupatissimo, cum pauca fortassis de fiderentur, indices quosdam rerum omniũ, qui non modo quid in quoque libro , sed etiam quid in singulis cuiusque libri capitibus tractetur, admoneant, conficiendos, & uniuerso operi præponendos putauì . Quo fiet ut & temporis rationi in his legendis consulatur, & ad id quod quaesierit aliquis , ueluti manu quadam ductus in eo solo legendi laborẽ ponat. Qua in re si unius labor, multorum otio consuluit, non est hoc committendum, ut multorum otium unius laboris conuitium faciat.

Tuæ itaque Maiestati, princeps optime, hoc quicquid est laboris dicere idcirco æquissimum putauì, quando quidem si qui fructus ex his percipi possent uideantur, eorum primitias tibi offerẽdas iure existimaui, cui uni me meaque dedo, prout omnia debeo . Christus seruet tuam serenitatem diutissime incolumem Londini. XXII. Octobris M. D. LI.

Εἰς τὸν σοφὸν καὶ περιφανῆ

Ἐδυνάρδον Ὀθιόν, τὸν πλὴν ποδὶ ζώων βίβλον

σὺν ῥαψαλτα, ἰακώβω Γωπύλῳ ἱατρῷ.

Ἡ βίβλος Ἰνὸς ἐσὶ, ἡ δὲ φράσων ἔνδοθεν κλύθεις;

Ὅν γάρ μοι δοκέεις ἡλέμαζεντι φέρειν.

Ἄνθεσι πάντοδα ποῖσιν ἐγὼ βίβλος κομῶμαι

Εἰμὶ Ἐδυνάρδου ἐμλογίμου θυγάτηρ.

Κεῖνος γὰρ σοφὸν τ' ἀρετῇ πεπυκασμένος ἀνὴρ,

ὃν παρὰ πᾶν χαλεποῦ φειδόμενος καμάπον,

πολλέων τὲ ξυλαθροίφες, δία μίλιασιν φιλερῶς,

τῷ ξειμὶ ἐκ σελίδων, πᾶσιν ἐϋφρονέων.

Χρῆμα δὲ τιμαλφείσας ἐν σήθεσσιν ἐμῷσι,

καὶ τοῖς ἀπουναύτοις χρῆσιμον ἄν κατέχω.

Τετραπόδων κλύθω ὑψιπέτων τε πετηνῶν

καὶ ὑδαθροφείων ἄνομα τῶν νεπόδων.

πολλὰ δὲ ναυαλὴν εἰκὴ τ' ἐρέιμμεν ἀέλτοισι,

καὶ πολλοῖς ἀφανῆς φανερόν περ φέρω.

Γάντα δὲ ταῦτα ἔοργε καλὸς καὶ μέγμερος ἦρως

Κλφνὸς Ἰωάννης, κῦδος ἔχων σοφείης.

Ὅντος Ἰωάννης γὰρ ὁ Μασσόνιος φιλόμουσος

ὦν, καὶ αἰχμητὴς, ὅργ' ἀρετῆς ποθέει.

Τῷ, κυδαίνων μουσὸν πέλους κλέος ὅσον ἀνὰ πῆλ

Βρεῖτανίῃ λαμπρῷ τῇ ἰδίῃ πατείδι.

πολλὴ σιχαίης δὲ βίβλιε ποιηκλόμορφε ἀγαυή,

ταῦτα μοὶ εἰρομνύω σεμνὰ μετὰρχομνίῃ.

καί γε σὲ τῷ πένξαντι Ἐδυνάρδω θεὸς αὐτὸς

δοίη δῶχος ἀεὶ, ταῦτα πρηνέμενίῳ.

Μασσόνίῳ δὲ ἀπειρέσιον καὶ ἄφθονον αἶνον

προξενέοντι σοφοῖς ὅργα τὰ ἀθάνατα.

PRIVILEGII SENTENTIA.

CAVTVM est auctoritate regia, ne quis alius præter Vascofanum, hos decem libros Edoardi Vvotoni philosophi & medici clarissimi, De differentiis animalium, ante sexennium in hoc Francorum regno imprimat, néue uendat. Qui secus fecerit, libris & pœna in sanctione æstimata, mulctabitur. Datum Lutetiæ Parisiorum IIII Nonas Ianuarij M. D. LII.

Guyot.

SVMMATIM HÆC INSUNT LIBRIS
SINGVLIS, ATQVE EX IIS AV-
THORIBVS EXCERPTA.

In primo libro generatim explicatur, quibus modis constituuntur animalium Differentiæ: & præterea animalium partes recensentur.

ANIMAL quid sit, & quo differat ab iis quæ non sunt animalia. Ex authoribus. Platone in Timæo. Aristotele in historia animalium.

De partibus animalium. De generatione animalium. De Anima. De sensu & sens. De Iuuent. & senect. De somno & uigil. De Respiratione. Et Plinio. Cap. i. Fol. i.

Quibus modis constitui debeant animalium Differentiæ. Ex Aristotele in histor. animalium. De partib. animalium. De sensu & sens. ca. ii. fo. i. b.

Animalium genera amplissima. Ex Aristotele in historia animalium. cap. iii. fol. 2. b.

De partibus animalium. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partib. animalium. Galenus in li. De placitis Hippocratis & Platonis. In Methodo medendi. De inæquali intemperie. De facultatibus naturalibus. De usu partium. cap. iiii. fol. 3.

De partibus exterioribus dissimilaribus. Author Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. cap. v. ibid.

De capite & eius partibus. Ex authoribus Aristotele in historia animalium. De partibus animalium. Cicerone De natura Deorum. Cornel. Celso. Plinio. Galeno De ossibus. De Alimētorū facultatibus. De compositione medicamētorū per loca. In Cōmētariis in Aphorismos. Ex libro qui Introductorius inscribitur. Ex Iulio Polluce. cap. vi. fol. 3. b.

De Collo & eius partibus. Ex Aristotele in animalium historia. De partibus animalium. Ex Galeno De Sanitate tuenda. In Anatomicis. De usu partium. De locis affectis. De uerarum sectione. Ex Cornel. Celso. Plinio. & Iulio Polluce. cap. vii. fol. 5.

De Thorace & eius partibus. Authores. Aristoteles in animalium historia. De partibus animalium. De Generatione animalium. Galenus in lib. Anatomicis. De usu partium. In Methodo medendi. De Motu musculorum.

De ossibus. In Commentariis de fracturis. Et iis qui inscribuntur κατ' ἐντέλειαν. Hippocrates in Aphorismis. Et Galenus in eundem librum. cap. viii. fol. 5. b.

De Brachiis & eorum partibus. Ex authoribus. Aristotele in historia animalium. De partibus animalium. Galeno de motu musculorum. De ossibus. De usu partium. In Commentario κατ' ἐντέλειαν. Ex lib. qui Introductorius inscribitur. Cornel. Celso. Plinio. Festo Pópcio. Iulio Polluce. cap. ix. fol. 6. b.

De Cruribus & eorum partibus. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. Galenus De usu partium. De ossibus. In Commentariis κατ' ἐντέλειαν. Lib. qui Introductorius inscribitur. Cornel. Celsus. Iulius Pollux. Fest. Pompeius. cap. x. fol. 7.

De Situ partium uario. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. De Animalium incessu. De Cælo & mūdo. Plato in Timæo. Corn. Celsus. cap. xi. fo. 7. b.

De Capitis partibus interioribus. s. De Cerebro & eius partibus. Authores. Aristoteles in animalium historia. De partibus animalium. De Somno & Vigil. Galenus in Anatomicis. De neruorum dissectione. De olfactus instrumēto. Lib. Introductorius. Iul. Pollux. ca. xii. fo. 8.

De Oculi partibus interioribus. Authores. Galenus De neruorum dissectione. De usu partium. De Placitis Hippocratis & Platonis. In Methodo medendi. Author libelli qui De Anatomia oculorum inscribitur, Galeno adscripti. Iul. Pollux. cap. xiii. fol. 8. b.

De Colli & Pectoris partibus interioribus. Ex Authoribus. Aristotele in historia animalium. De partibus animalium. Galeno De usu partium. Iulio Polluce. cap. xiiii. fol. 9. b.

De uisceribus & Septo transverso. Ex authoribus Aristotele in historia animalium. De partibus animalium. Galeno in Anatomicis. De usu partium. De Temperamētis. De pla-

CAPITA X LIBRORVM

- citis Hippocratis & Platonis . De uenarũ sectione . Iul. Polluce . Plinio . cap. xv. fol. 10
- De uentris partibus interioribus . Authores . Aristoteles in animalium historia . De partibus animalium . Cornel. Celsus . Galenus in Anatomicis . De uenarum sectione . De usu partium . De ossibus . In Cõmentariis in libros Aphorism . Iul. Pollux . Plinius . cap. xvi. fol. 11
- De partibus similaribus . Ex Aristotele in historia animalium . De partibus animalium . cap. xvii. fol. 11. b
- De Sanguine . Venis , & Arteriis : & quæ his proportionem respõdent . Ex Authoribus . Aristotele in historia animalium . De partibus animalium . Galeno in libris quibus est inscriptio , Quòd animi mores temperaturam corporis sequuntur . An sanguis natura contineatur in uenis . De placitis Hippocratis & Platonis . De uenarum sectione . De fœtus formatione . De usu partium . De Atra bile . c. xviii. f. 12
- De Neruis . Ligamentis . & Tendinibus . Authores . Aristoteles in historia animalium . Galenus . In Methodo medendi . De usu partium . De placitis Hippocratis & Platonis . De Nervorum dissectione . De Motu musculorum . In Anatomic . De ossibus . Plinius . c. xix. f. 12. b
- De Fibris . Ex authoribus . Aristotele in historia animalium . Galeno De temperamentis . cap. xx. fol. 13
- De Ossibus . Authores . Aristoteles in animalium historia . De Generatione animalium . De Partibus animalium . Galenus De Temperamentis . De ossibus . De usu partium . In Anatomicis . De uenarum sectione . De motu musculorum . Lib. Introductorum . Cornel. Celsus . Plinius . Iul. Pollux . cap. xxi. ibid.
- De Chartilagine . Ex authoribus Aristotele in historia animalium . De partibus animalium . Galeno De Temperamentis . Iulio Polluce . cap. xxii. fol. 16
- De Vnguibus . Vngulis . Chelis . Cornibus . & Rostris . Authores . Aristoteles in histor . animalium . De partibus animalium . Plinius . cap. xxiii. fol. 16. b
- De Pilis & cute , & quæ iis proportionem respondent . S. Cortice . Squama . Testa . Crusta . Ex authoribus , Aristotele in historia animalium . De partibus animalium . Galeno in Anatomicis . De usu partium . De Temperamentis . In Methodo medendi . In Commentariis in Aphorism . Hippocratis . cap. xxiiii. ibidem
- De Membranis . Ex authoribus . Aristotele in historia animalium . De partibus animalium . Galeno in Anatomicis . De usu partium . De Motu musculorum . De dissectione uulnæ . De Semine . In Commẽtariis in Aphorism . Hippocratis . Ex lib. Introductor . Corn. Celsus . Plinio . Aetio . Iul. Polluce . cap. xxv. fol. 17
- De Carne . Authores . Aristoteles in historia animalium . Galenus De Temperamentis . De Alimentorum facultatibus . In Anatomicis . Iul. Pollux . c. xxvi. fol. 18.
- De Glandulis . Authores . Galenus in Anatomicis . De usu partium . De semine . De Alimentorum facultatibus . In Commentariis in Aphorism . Hippocratis . De Definitionibus . Plinius . cap. xxvii. fol. 18. b
- De Adipe & Sebo . Authores . Aristoteles in historia animalium . De partibus animalium . Galenus De Alimẽtorum uiribus . De Temperamentis . De usu partium . De simplicium medicamentorum facultatibus . cap. xxviii. ibid.
- De Medulla . Ex authoribus Aristotele in historia animalium . De partibus animalium . Galeno De Motu musculorum . De Alimentis . Plinio . cap. xxix. fol. 19.
- De Lacte & Coagulo . Authores . Aristoteles in animalium historia . De partibus animalium . De generatione animalium . Galenus De Alimentis . De simplicium medicamentorum facultatibus . De locis affectis . Oribasius . Plinius . cap. xxx. fol. 19. b
- De Semine . Ex Aristotele in animalium historia . cap. xxxi. fol. 20
- De Excrementis . Authores . Aristoteles De partibus animalium . De Generatione animalium . Galenus De Sanitate tuẽda . De Naturalibus facultatibus . De locis affectis . De Atra bile . De simplicibus medicamentis . Iul. Pollux . cap. xxxii. ibid.

Liber secundus ea speciatim docet
à quibus colligi debent animalium differentia.

PER quæ inueniri constituique possint animalium differentia , Authores . Aristoteles in historia animalium . De partibus animalium . De sensu & sensibus . Galenus De usu partium . cap. xxxiii. fol. 20. b

De Differentiis animalium quæ à partium discrimine oriuntur . Authores . Aristoteles in historia animalium . De partibus animalium . De animalium incessu . Plinius . cap. xxxiiii. fol. 21

De Differentiis quæ ab animalium actionibus oriuntur . ut Loci mutatione . latitatione atq; id

DE DIFFERENT. ANIMALIVM.

- id genus aliis. Author Aristoteles in animalium historia. cap. xxxv. fol. 21. b
- Ab animalium incessu quæ constituentur differentiarum. Ex Aristotele in animalium historia. & lib. De animalium incessu. ca. xxxvi. fol. 22
- A Generatione quæ oriuntur differentiarum. Ex authoribus Aristotele in historia animalium. De Generatione animalium. Plinio. cap. xxxvii. fol. 22. b
- A locis in quibus gignuntur animalia, & in quibus degunt, colliguntur differentiarum. Ex authoribus. Aristotele in historia animalium. De longitudine & breuitate uitæ. Porphyrio. Corn. Celfo. Plinio. cap. xxxviii. fol. 24. b
- De Differentiis sexuum, masculini scilicet & feminini. Ex Aristotele in histor. animalium. De Generatione animalium. & Oppiano De uenatione. cap. xxxix. fol. 25.
- A Viæ ratione diuersa, oriuntur animalium discrimina. Ex Aristotele in animalium historia. cap. xl. fol. 25. b
- De Differentiis quæ à sensibus in animalibus colliguntur. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partibus animalium. Alexander Aphrodisæus in problemat Plinius. Cicero de Natura Deorum. & in Quæstionibus Academicis. cap. xli. fol. 26. b
- A Respiratione & uoce animalium differentiarum. Ex Aristotele in histor. animalium. De Generatione animalium. cap. xlii. fol. 27.
- Quæ à Somno & uigilia oriuntur animalium discrimina. aut ab ætate, Iuuenta scilicet & Senectute: aut à uitæ prolixitate & breuitate. Ex Aristotele in animalium histor. De sensu & sensu. De longitudine & breuitate uitæ. cap. xliii. ibidem.
- Differentiarum quæ à moribus constituuntur. Authores. Aristoteles in historia animalium. Plinius. cap. xliiii. fol. 27. b
- Ab Affectuum quorundam immutatione quæ oriuntur animalium discrimina. Ex Aristotele in historia animalium. cap. xlv. fol. 28. b
- A Valetudine prospera aut aduersa differentiarum. Author Aristoteles in historia animalium. cap. xlvi. fol. 29.
- Animalium discrimina eò quòd commoda magis minusue aut incommoda nobis sint. Ex authoribus. L. Columella. M. Varrone. Plinio. Galeno De Alimentis. De simplic. medicament. facult. cap. xlvii. ibidem
- Ab alimentis quæ ex animalibus nobis suppeditantur, differentiarum quibus modis constituentur. Authores. Galenus De Alimentis. De cibo. bo. malique succi. De tenui uictus ra-

tionem. In Methodo medendi. Oribasius. Corn. Celsus. cap. xlviii. fol. 29. b

Alia quædam ab alimentis quæ nobis præstant animalium discrimina. Ex iisdem authoribus. Et præterea Ex Aristotele in Lib. Meteorolog. Aetio. Athenæo. & Plinio. cap. xlix. fol. 30.

A medicamentis quæ nobis præstant animalia, quibus modis constituentur animalium differentiarum. Authores. Galenus De simplic. medic. facultatibus. Dioscorides. Plinius. Oribasius. Aetius. & Aristoteles in historia animalium. cap. l. fol. 31. b

Liber tertius continet animalium sanguine præditorum differentias.

PArtium exteriorum differentiarum in animalibus sanguine præditis. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. Plinius. Ouidius in Metamorph. Salustius. Et ex Theocriti Scholiaste nonnulla. cap. li. fol. 32.

Interiorum partium discrimina in animalibus quæ sanguine prædita sunt. Authores. Aristoteles in historia animalium. De Partibus animalium. De Generatione animalium. De Iuuent. & Senect. De Respiratione. Galenus in Anatomic. De formatione fœtus. De uulua dissectione. Solinus. cap. lii. fol. 34. b.

Similarium partium differentiarum in animalibus sanguineis. Ex authoribus. Aristotele in animalium histor. De Generatione animalium. Galeno De Temperamentis. Plinio. cap. liii. fol. 36. b

Eorum quæ ad generationem pertinent discrimina in iis quæ sanguine prædita sunt animalibus. Ex Authoribus. Aristotele in historia animalium. De Generatione animalium. Galeno de uenarum & arteriarum dissectione. De uulua dissectione. cap. liiii. fol. 38.

Morum actionumque & affectionum quarundam aliarum differentiarum. Authores. Aristoteles in historia animalium. De Generatione animalium. Theophrastus De causis stirpium. Lucretius. cap. lv. fol. 39

Eorum quæ in huiusce generis animalibus alimentis aut medicamentis rationem obtinent discrimina. Ex authoribus. Galeno De Ali-

CAPITA X LIBRORVM

- mentis. De cib. bo. malique succi. In Methodo medendi. De simplic. medicament. facultate. Oribasio. cap. lvi. ibid.
- Ex animalium sanguineorum partibus, alimētorum medicaminūque vires diuersæ. Authores. Galenus De Alimentis. De cib. bo. malique succi. De tenui uictus ratione. De simplic. medic. facultatib. Dioscorides. Plinius. Oribasius. Actius. Paulus Aegineta. cap. lvii. fol. 39. b
- De Excremētorum quæ in animalibus sanguineis reperiuntur differentiis. Authores. Galenus De simplic. medic. facultatib. De locis affectis. Dioscorides. Plinius. Oribasius. Actius. cap. lviii. fol. 40. b
- De Lacte & iis quæ ex lacte fiunt. ut Caseo. Butyro. & aliis. Ex authoribus. Galeno De Alimētorum facultat. De cib. bo. malique succi. De Sanitate tuēda. In Methodo medendi. De simplic. medic. Dioscoride. Plinio. Oribasio. Actio. Paulo Aegineta. Athenæo. Constantino Cæsare. Columella. Hippocrates. cap. lxx. fol. 41
- Liber quartus continet Hominis differentias.**
- D**E Homine. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. De Iuuentute & Senect. De Memoria & Reminiscētia. De Respiratione. De animalium incessu. De Anima. De Sensu & Sens. Plato. Solinus. Iul. Pollux. Cicero De natura Deorum. De Academicis Quæstionibus. cap. lxx. fol. 36. b
- De partibus Hominis exterioribus. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. De animalium incessu. De Somno & Vigilia. Galenus De Sanitate tuenda. In arte parua. In Commētariis in sextum librum De morbis uulgaribus. lib. qui Introductorius inscribitur. Et De Definitionibus. Plinius. Solinus. Actius. Iul. Pollux. cap. lxxi. ibidem
- De partibus Hominis interioribus, & similibus. Ex authoribus Aristotele in historia animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. Galeno De Temperamentis. In Anatomicis. De usu partium. De offibus. De Alimento. facultatib. De sanitate tuenda. Plinio. Theophilo. cap. lxxii. fol. 46
- De uoce Hominis & Somno. Authores. Aristoteles in historia animalium. Plin. ca. lxxiii. fo. 47
- De Hominis Generatione & Partu: atque de us quæ ad hæc pertineant. Authores. Aristoteles in historia animalium. In problematis. Galeno De Homine. Plin. Solino. c. lxxiii. f. 47. b
- De Hominis Vita, Actatibus, & Statura. Authores. Aristoteles De Generatione animalium. In problematibus. Mar. Varro. Plinius. Solinus. cap. lxxv. fol. 49. b
- Multiformes Hominum effigies. & mira quædam de Hominibus alia. Ex authoribus. Herodoto. Plinio. Solino. Pausania. Aeliano. cap. lxxvi. ibid.
- Homini quæ ex Homine aut eius partibus oriuntur commoda. Authores. Dioscorides. Plinius. Galenus De simplic. medic. facultat. Actius. Solinus. cap. lxxvii. fol. 50. b
- Liber quintus continet animalium quadrupedum uiuiperarum differentias.**
- D**E Quadrupedum uiuiperarum partibus exterioribus. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. Galenus in Anatomicis. Plinius. cap. lxxviii. fol. 52
- Interiorum quarundam partium discrimina in quadrupedibus uiuiperis. Ex Aristotele in historia animalium. De partibus animalium. & Galeno in Anatomicis. cap. lxxix. fol. 53. b
- Pilorum colorūque discrimina & uocum in Quadrupedibus uiuiperis. Ex authoribus. Aristotele in historia animalium. De partibus animalium. Plinio. cap. lxxx. fo. 54. b
- De Coitu Partūque & aliis quæ ad generatione pertinet in quadrupedibus uiuiperis. Authores. Aristoteles in historia animalium. De Generatione animalium. Plin. ca. lxxxi. ibid.
- De Quadrupedum uictu & etate. Authores. Aristoteles in historia animalium. Plinius. L. Columella. cap. lxxxii. fo. 55
- De Quadrupedū ruminatione. Latitatione & aliis quibusdam actionibus affectibusque. Ex Animalium historia Aristotelis. & Plinio. cap. lxxxiii. fo. 55
- Alimenta ex quadrupedibus & earum partibus uaria. Authores. Aristoteles in historia animalium. Galenus De Alimentis. De cib. bo. maliq; succ. Oribasius. Plin. ca. lxxxiiii. ibid.
- M V L T I F I D A.**
- De Quadrupedibus Multifidis. Et primo De Elephanto. Ex authoribus. Aristotele in historia

DE DIFFERENT. ANIMALIVM.

- ria animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. Galeno De usu partium. In Anatomic. Plinio. Solino. Dioscoride. Strabone. Pausania. Philostrato. Oppiano De Venatione. Aeliano. c. lxxv. fo. 56. b
- De Simiarum generibus. Ex Aristotele in historia animalium. Plinio. Solino. Galeno in Anatomicis. Oppiano De Venatione. Ouidio in Metamorph. Strabone. Aeliano. Arrhiano in rubri maris navigatione. Diodoro Siculo. cap. lxxvi. fo. 57. b
- De Canibus. Authores. Aristoteles in historia animalium. De Partibus animalium. De Generatione animalium. Galenus in Anatomicis. De simplic. medic. facultatibus. Dioscorides. Alexander Aphrodisæus in problemat. Plinius. Oppianus de pisc. & De uenatione. Iul. Pollux. M. Varro. L. Columella. Gratius poëta. M. Aurelius Olympius. Vergilius in Georgic. cap. lxxvii. fo. 58. b
- De Lapis. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. Plinius. Solinus. Oppianus De uenatione. Galenus De cōpositione medic. per loca. Aetius. Gratius. Vergilius in Georg. Iul. Pollux. Aelianus. cap. lxxviii. fo. 62
- De Hyæna & Crocuta. Ex authoribus. Aristoteles in historia animalium. Oppiano De Venatione. Plinio. Solino. Galeno De simplic. medic. facultat. Aetio. cap. lxxix. fo. 63
- De Leonibus. Ex authoribus. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. Oppiano De Venatione. Ouidio in Metamorph. Strabone. Herodoto. Solino. Galeno De usu partium. De simplicibus medic. cap. lxxx. fo. 63. b
- De Tigride. Authores. Plinius. Solinus. Oppianus De Venatione. Strabo. Arrhianus. cap. lxxxi. fo. 65
- De Panthera. Pardo. & Cepo. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. Plinius. Pausanias. Solinus. Oppianus De Venatione. cap. lxxxii. ibid.
- De Vrfo. Ex authoribus. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. Oppiano De Venatione. Ouidio in Metamorph. Plinio. Solino. Galeno De simplic. medic. facultat. Dioscoride. cap. lxxxiii. fo. 65. b
- De Hystrice. Erinaceo, & Scyuro. Authores. Aristoteles in historia animalium. De Generatione animalium. Plinius. Solinus. Plutarchus in libello cui titulus est, Solertiorane sint animalia aquatilia an terrestria. Oppianus De Venatione. Galenus De simpl. medi. facultat. Dioscorides. cap. lxxxiiii. fo. 66
- De Vulpe & Leporibus. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. Plinius. Oppianus De Venatione. Galenus De simplicibus medicamentis. De Alimentorum facultatibus. De tenui tractus ratione. Aetius. Paulus Aegineta. Dioscorides. Athenæus. M. Varro. Herodotus. Xenophon De Venati. Strabo. Moses in Leuitic. cap. lxxxv. fo. 66. b
- De Viueris. Mustelarum generibus. & De Fele. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. Plinius. M. Varro. Strabo. Galenus De simplicibus medicamentorum facultat. Dioscorides. Aetius. Oppianus De Venatione. Aelianus. Ouidius in Metamorph. M. Aurelius. Martialis. cap. lxxxvi. fol. 67. b
- De Mure & Murium generibus. Ex authoribus Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. Plinio. Dioscoride. Galeno De Aliment. De simplic. medic. Ouidio in Metamorph. Herodoto. Oppiano De Venatione. M. Varrone. L. Columella. Aetio. Nicandro. Aeliano. D. Hieron. ca. lxxxvii. f. 68. b
- De Quadrupedibus aquaticis. Vt De Fibro. Lutra. & quibusdam aliis. Authores. Aristoteles in historia animalium. Plinius. Solinus. Strabo. Dioscorides. Galenus De simplic. medic. Nicander in Theriac. Aelianus. M. Aurelius. cap. lxxxviii. fo. 70
- De Vitulo marino. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. Plinius. Dioscorides. Oppianus De pisc. Galenus de simplic. medic. cap. lxxxix. fo. 70. b
- De Talpa & Vespertione. Ex authoribus. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. De animalium incessu. Plinio. Strabone. Iul. Polluce. Herodoto. Ouidio in Metamorph. cap. xc. fo. 71
- De Monstrosis quibusdam aliis animalibus in India aut Aethiopia prognatis. Authores Aristoteles in historia animalium. Plinius. Solinus. Strabo. Aelianus. cap. xci. fo. 71. b

BISVLCA.

- De Quadrupedibus Bisulcis. & primo De Boue, & Boum generibus. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partibus animalium. M. Varro. L. Columella. Palladius. Strabo. Plinius. Solinus. Oppianus De Venatione. Cæsar in Commentariis. Pausanias. Herodotus. Athenæus. Galenus De Alimēt. De sanitate tuēda. De cib. bo. malique succi.

CAPITA X LIBRORVM

- De simplic. medic. facultat. Dioscorides. Paulus Aeginetes. cap. xcii. fol. 72.
- De Ouibus. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partib. animalium. Plinius. M. Varro. Columella. Palladius. Galenus de Alimentor. facultat. De constitutione artis. De cib. bo. malique succi. De sanitate tuenda. De simplic. medic. Dioscorides. Oribasius. Aetius. Paulus Aeginetes. Michael Sethus. Oppianus De uenat. Herodotus. Athenæus. Aelianus. cap. xciii. fol. 75.
- De Capris. Ex authoribus. Aristotele in historia animalium. M. Varrone. Plinio. Columella. Dioscoride. Palladio. Galeno De alimēt. De tenui uictus ratione. De cib. bo. maliq; succi. De Sanitate tuenda. De simplic. medic. Oribasio. Aetio. Oppiano De uenatione. Herodoto. Aeliano. Ex Lib. Regū. ca. xciii. f. 77. b
- De Ceruis. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partib. animalium. Plinius. Solinus. Ouidius in Metamorph. Iul. Pollux. Galenus De alimēt. De tenui uictus ratione. De Sanitate tuenda. De simplic. medic. Dioscorides. Herodotus. Nicander. Pausanias. Strabo. Gratius. Aelianus. cap. xcv. fol. 79. b
- De Tragelapho. Tarando. Ophio. Leucocruta. & Colo. Ex authoribus. Solino. Plinio. Strabone. cap. xcvi. fol. 81.
- De Hippelapho. Hippardio. Hippagro. Hippopotamo. & Eale. Authores. Aristoteles in historia animalium. Plinius. Solinus. Oppianus De uenatione. Herodotus. Pausanias. Dioscorides. cap. xcvi. fol. 81. b
- De Camelo & Camelopardali. Ex authoribus. Aristotele in histor. animalium. De partib. animalium. De Generatione animalium. Plinio. Herodoto. Heliodoro. Strabone. Mose in Leuitico. cap. xcvi. ibidem
- De Suibus. Authores. Aristoteles in historia animalium. Plinius. Ouidius in Metamorph. Galenus in Anatomic. De uteri dissect. De cib. bo. malique succi. De tenui uictus ratione. De Sanitate tuenda. M. Varro. Columella. Palladius. Oribasius. Dioscorides. Aelianus. cap. xcix. fol. 82. b

S O L I P E D E S.

- De Solipedibus. Plinio authore. cap. c. fo. 84. b
- De Equo. Authores. Aristoteles in historia animalium. De Generatione animalium. Plinius. Solinus. M. Varro. L. Columella. Palladius. Galenus De usu partiū. Absyrtus. Vergilius in Georgic. Oppianus De uenatione. Iul. Pollux. Vegetius De re ueterinaria. Herodotus.

- Strabo. Aelianus. Cæsar in Commentariis. cap. ci. fol. 87.
- De Asino. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partib. animalium. De Generat. animalium. M. Varro. Columella. Palladius. Plinius. Galenus De alimēt. facultat. De cib. bo. malique succi. In Methodo medēdi. De simplic. medic. Dioscorides. Absyrtus. Aelianus. Oppianus De uenat. cap. cii. fol. 87.
- De Mulis. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De Generatione animalium. M. Varro. Columella. Palladius. Plinius. cap. ciii. fo. 88. b

Liber sextus continet ea quæ cortice integuntur *φολιδωτά* à Græcis dicta, Quadrupedes scilicet ouiparas, & serpētes.

- D**E Quadrupedibus ouiparis. Author Aristoteles in histor. animalium. De partibus animalium. De animalium incessu. De Generatione animalium. De Respiratiōe. c. ciii. f. 89. b
- De Crocodilis & Scinco. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partibus animalium. De animalium incessu. Herodotus. Dioscorides. Plinius. Pausanias. Aelianus. cap. cv. fol. 90.
- De Testudinū generibus. Ex authoribus. Aristotele in histo. animalium. De partibus animalium. De animalium incessu. De Iuuet. & Senect. Plinio. Solino. Strabone. Oppiano De pisc. Paulo Aegineta. Arrhiano. Martiale. c. cvi. fo. 91.
- De Ranarū generibus. Ex authoribus. Aristotele in histor. animalium. De partib. animalium. Plinio. Dioscoride. Nicādro. Galeno De simpli. medicam. Paulo Aegineta. Aetio. Aeliano. cap. cvii. fol. 92. b
- De Lacertis. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partib. animalium. Plinio. Dioscoride. Strabone. Galeno De simplic. medic. facult. cap. cviii. fo. 93. b
- De Salamandra & Sepe quadrupede. Ex authoribus. Aristotele in histor. animalium. Dioscoride. Plinio. Galeno De Téperamēt. De simplic. medic. Aetio. Nicādro. Lucano. c. cix. f. 94
- De Stellione. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Nicander. Aetius. Paulus Aegineta. Ouidius in Metamorph. Galenus De simplic. medic. facultat. cap. cx. fol. 94. b
- De Chameleone. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partibus animalium. Plinius. Solinus. Dioscorides. cap. cxi. fol. 95.

S E R P E N T E S.

- De Serpētibus. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partib. animalium. De animalium

DE DIFFERENT. ANIMALIVM.

malium incessu. De Generatione animalium. De longitudine & uitæ breuitate. Cornel. Celsus. Plinius. Galenus De Theriaca ad Pisonē. De Aliment. D. Basilius magnus. Oppianus De pisc. Dioscorides, Pausanias. ca. cxii. f. 95. b
De Hydro. & aliis quibusdam serpentibus aquatilibus. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Nicander. Aetius. Solinus. Vergilius in Georgic. Dioscorides. Pausanias. Arrhianus. Galenus de Theriaca ad Pisonē. Paulus Aeginetes. Aelianus. cap. cxiii. fol. 97. b
De Serpentibus terrestribus. Et primo de Aspidū generibus. Authores Aristoteles in histor. animalium. Solinus. Aetius. Nicander. Lucanus. Plinius. Strabo. Dioscorides. Galenus De Theriaca ad Pisonem. Paulus Aegineta. cap. cxiiii. fol. 98. b
De Vipera, Dipsade, Ceraсте, & Hammodyte. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partib. animalium. De Generatione animalium. Nicander. Aetius. Strabo. Plinius. Solinus. Lucanus. Aelianus. Dioscorides. Galenus de Alimentis. De simplic. medicamēt. De Theriaca ad Pisonem. In Antidotis. Paulus Aeginetes. Suidas. cap. cxv. fol. 99
De Hamorrhō. Sepedone. Sepe. Cēchri. & Cēchrite. Authores. Nicander. Aetius. Galenus De Theriac. ad Pisonem. Dioscorides. Paulus Aeginetes. Aelianus. Pausanias. Lucanus. cap. cxvi. fol. 100. b
De Basilisco. & aliis quibusdā serpentibus, quorum uenenum remedio caret. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Solinus. Galenus De Theriac. ad Pisonē. Nicander. Dioscorides. Diodorus Siculus. Aelianus. cap. cxvii. fol. 101. b
De Dracone. Amphibena. & aliis quibusdā serpentibus, quorum morsus minus affert periculi. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Solinus. Nicander. Pausanias. Strabo. Aetius. Lucanus. Herodotus. Philostratus in uita Apollonii Tyranei. Aelianus. cap. cxviii. fol. 101. b

Liber septimus continet auium differentias.

DE Partibus Auium exterioribus. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partib. animalium. De incessu animalium. Plinius. cap. cxix. fol. 103.
De Partibus Auium interioribus. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. De

Respiratione. Galenus De usu partium. cap. cxx. fol. 104
De Coitu Auium, & aliis quæ ad earum generationem pertinent. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partibus animalium. De Generat. animalium. Plinius. ca. cxxi. f. 105.
De uictu Auium & loci mutatione. Authores. Aristoteles in histor. animalium. & Plinius. cap. cxxii. fol. 106. b
De uocis discriminibus & coloris in Auibus. Ex Aristotele in histor. animalium. Et de partib. animalium. cap. cxxiii. fol. 107. b
Ex ingressu auium & uolatu differentiæ: Atque ex ualitudine moribusque. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partib. animalium. Plinius. cap. cxxiiii. ibidem.
Eorum quæ in auibus alimenti medicamentue rationem obtinent, discrimina. Ex authoribus Galeno De aliment. De tenui uictus ratione. De cib. bo. malique succi. De Sanitate tuenda. De simplic. medic. De ratione uictus in morb. acutis. In methodo medendi. Dioscoride. Plinio. Paulo Aegineta. c. cxxv. f. 108

FIDIPEDES.

De auium generibus quæ fissos habent pedes. Et primo de Gallinaceo genere. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partib. animalium. De generatione animalium. Plinius. Columella. M. Varro. Palladius. Dioscorides. Galenus De aliment. De cib. bo. malique succi. De simplic. medic. facultat. Oribasius. Aetius. cap. cxxvi. fol. 109. b
De Gallinis Rusticis. Africanis. Meleagride, & Pauone. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De animalium incessu. M. Varro. Columella. Plinius. Athenæus. Palladius. Oppianus de Venatione. Galenus De aliment. facultat. Aelianus. cap. cxxvii. fol. 112.
De Columbaceo genere. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partibus animalium. De generat. animalium. L. Columella. M. Varro. Palladius. Plinius. Athenæus. Dioscorides. Galenus De tenui uictus ratione. De cib. bo. malique succi. De simplic. medic. De atrabile. cap. cxxviii. fol. 113.
De Palumbe. Oenade. Peliade. & Turture. Ex authoribus Aristotele in histor. animalium. De generatione animalium. Alexandro Myn dio. Athenæo. Dioscoride. Plinio. Galeno. De aliment. De tenui uictus ratione. Oribasio. Aeliano. Martiale. cap. cxxix. fol. 114.
De Phasiana. Tetrace. Erythraone. Otide. & Oto. Authores. Aristoteles in histor. anima-

CAPITA X LIBRORVM

- lium . Plinius . Athenęus . Strabo . Galenus
De alimentis . & De tenui uictus ratione .
cap.cxxx. fol.115.
De Coturnice . Perdice . Galerita , & aliis id ge-
nus quibusdam terrenis grauioribúſue . Ex
Authoribus . Aristotele in histor. animalíũ.
Plinio . Athenęo . M. Varrone . Ouidio in Me-
tamorph. Solino . Strabone . Dioscoride . Ga-
leno De aliment. De cib. bo. malíq; succi . De
tenui uictus ratione . De simplic. medic. Ori-
basio . Actio . Iul. Polluce . Aeliano . Vergilio
in Georgic. Suida. cap.cxxxi. fol.116.
De Turdorum Merularúmque generibus , & a-
liis quibusdam quę cum iis similitudine qua-
dam iunguntur . Authores . Aristoteles in hi-
stor. animalíũ . M. Varro . Columella . Plinius .
Athenęus . Dioscorides . Galenus De alimēt.
De tenui uictus rati . De simplic. medic. Pauſa-
nias . Aelianus . cap.cxxxii. fol.117.b

AVES CARNIVORAE.

- De Aquilarum generibus . Authores . Aristote-
les in histor. animalium . De Generatione a-
nimalium . Plinius . Aelianus . Galenus De u-
ſu partium . De simplic. medic. facultat. Pau-
ſanias . cap.c.xxxiii. fol.118.b
De Accipitrum generibus . Ex Authoribus . Ari-
stotele in histor. animalium . De Partibus ani-
malium . De Generatione animalíũ . Ouidio
in Metamorph. Plinio . Strabone . Galeno De
uſu partium . De simplic. medic. Oppiano De
uenatione . Columella . cap.cxxxiiii. fol.120.
De Cuculo . Authores . Aristoteles in histor. ani-
malium . De Generatione animalium . Pli-
nius . cap.cxxxv. fol.121.
De Nocturnis Auibus , quę uniúgues ſunt . Au-
thores . Aristoteles in histor. animalium . Pli-
nius . Aristophanes . Ouidius in Metamorph.
Athenęus . Aelianus . cxxxvi. fol.122.
De Hirundinum generibus . Ex Authoribus . Ari-
stotele in histor. animalíũ . De Generatione
animalium . Plinio . Ouidio in Metamorph.
Columella . Vergil. in Georgic. Aeliano . Ga-
leno De simplic. medic. De cōpoſitione me-
dicamentorũ per loca . Paulo Aegineta . Ae-
tio . cap.cxxxvii. fol.123.
De Coruino genere . ſ. Coruo . Cornice . & Mo-
nedula . Authores . Aristoteles in historia ani-
malium . De partib. animalium . De Genera-
tione animalium . De admirando auditu . Pli-
nius . Apuleius . Athenęus . Lucretius . Ouidi-
us in Faſtis . & in Metamorph. Oppianus de
Venatione Vergilius in Georgic . Cicero de
Diuinatione . e. Heſichius . Suidas . ca.cxxxviii.

- fol.124.
- De Pico Martio . Pſittaco . Pica . & quibusdam id
genus aliis . Authores . Aristoteles in histor.
animalium . De partib. animalium . Plinius .
Solinus . Aelianus . Ouidius in Metamorph.
cap.cxxxix. fol.125.
De aliis quibusdam auibus , quę uictus cauſa ar-
bores & ligna feriunt contundúntque . Ex A-
ristotele in histor. animalium . Aeliano & Pli-
nio . cap.cxli. fol.126.
Ανανδοφάλα , id eſt quę ſpinis uictitāt . Ex Aristo-
tele in histor. animalium . Plinio . & Aeliano .
cap.cxli. fol.126.b
De iis auiculis quę maxima ex parte uermiculis
aliſque id genus animalculis uiuunt *σκαλι-
κοφάλα* dicuntur . Ex Authoribus . Aristotele
in histor. animalium . De longitudine & bre-
uitate uite . Plinio . Actio . Athenęo . c. cxlii. ib.

AQUATICAE VOLACES.

- De Auibus quę circa aquam uictitāt . Primo De
uolacibus . Authores . Aristoteles in historia
animalium . Plinius . Athenęus . Herodotus .
Actius . Galenus De simplic. medic. Aristo-
phanes . Aelianus . cap.cxlili. fol.128.
De Laro . Charadrio . Fulica . Aethya & Catara-
cta . Ex Authoribus . Aristotele in histor. ani-
malium . De partibus animalium . Plinio . A-
thenęo . Aristophane . Heliodoro . Cicerone
De Diuinatione . Arato . Vergilio . Nicádro .
Lucretio . Ouidio in Metamorph . Suida .
cap.cxlili. fol.129.b
De Elorio . Crece . Ortigometra & Glottide . Au-
thores . Aristoteles in histor. animalium . Pli-
nius . Athenęus . Aristophanes . Herodotus .
Suidas . cap.cxlv. fol.130.b
De Ardeolarũ generibus . De Porphyrione , &
Hęmatopode . Ex Authoribus . Aristotele in
histor. animalium . De animalíũ inceſſu . Pli-
nio . Ouidio in Metamorphoſ . Arato . Athe-
næo . Aeliano . cap.cxlvi. ibid.
De Grue . Platea . Ciconia . & Ibide . Authores .
Aristoteles in histor. animalium . Plinius . Ci-
cero De natura Deorum . Aristophanes . Ga-
lenus De Alimēt. facult. Solinus . Strabo . He-
rodotus . Aelian . cap.cxlvii. fol.131

Aquaticæ aues grauiores.

- De Aquaticis grauioribus , quę omnes palmipe-
des ſunt . De Anſerum generibus . De Olore
& Onocrotalo . Ex authoribus . Aristotele in
histor. animalíũ . Plinio . Columella . M. Var-
rone . Galeno De Aliment. De cib. bo. malíq;
succí . De ſimpli. medic. Dioscoride . Michae-
le Setho .

CAPITA X LIBRORVM

le Sethio . Aeliano . Ouidio in Metamorpho.
D . Hieronymo in Sophoniam . Solino .
cap.cxlvi. fo.132.
De Anatino genere.& aliis quæ Anatibus simi-
les sunt.Ex authoribus . Aristotele in histor.
animalium.Plinio . Athenæo . Galeno De ali-
mēt.M.Varrone & Columel.ca.cxl. f.133.b
De Coruis aquatilibus. Ex Aristotele in histor.
animalium.& Plinio. c.cl.fol.134.
De Brintho & Vpupa.Ex authoribus: Aristote-
le in histor.animalium.Plinio.Ouidio in Me-
tamorph.Pausania.Aeliano. cap.cli.ibid.
De Auibus partim perëgrinis, partim mōstro-
sis. Authores. Aristoteles in histor.animaliū.
Plinius. Solinus . Galenus De locis affectis.
Plutarchus . D Ambrosius in Hexahemer .
Ouidius in Fastis . & in Metamorph . Clau-
dianus . Aelianus . Pausanias . Lactantius .
cap.clii. ibidem.
De Struthiocamelo. Ex authoribus. Aristotele
in histor.animalium. De partib.animalium.
De Generatione animalium. Diodoro Sicu-
lo. Plinio. Strabone. Galeno De aliment. De
cib.bo. malique succi. Actio. c.clii. fo.136.

Liber octauus continet quæ in sangui-
ne præditis sunt aquatilia : quæ scili-
cet in aqua uictum quærunt & in a-
qua quoque pariunt: uidelicet pisciū
& Cetorum genera.

DE Piscibus & eorum partibus exteriori-
bus.Ex authoribus. Aristotele in historia
animalium. De partibus animalium. De
Generatione animalium . De animalium in-
cessu . De Respiratione. Plinio . Galeno De
usu partium. cap.cliii. fo.136.b
De Piscium interioribus partibus.Ex Aristote-
le in histor.animalium. De partibus anima-
lium. De Generatione animalium. De Respi-
ratione. Oppiano De pisc. cap.clv. fo.137.b
De Sexus discrimine in piscibus . Deq; eorum
coitu & aliis quæ ad generationē pertinent.
Ex Aristotele in histor. animalium. De par-
tibus animalium . De Generatione animalium.
Plinio. Oppiano De piscip. cap. clvi. fo.138.b
De Ratione uictus piscium . Author Aristote-
les in historia animalium . De partibus ani-
malium. cap. clvii. fo.140.
Quod loca mutant pisces uarie atque latitent.
Ex Aristotele in historia animalium. & Pli-
nio. cap. clviii. fo.140.b
De Coloris mutatione in piscibus uocēque &
somnia . Ex Aristotele in histor. animalium

cap.clix. ibidem.
De Valetudinis piscium Differentiis, tum ex lo-
cis, tum ex temporibus . Ex authoribus Ari-
stotele in histor. animalium. Columella. &
Plinio. cap. clx. fo.141.
In Alimenti medicamentique ratione piscium
discrimina . Authores. Galenus Lib. De ali-
ment. De cib.bo. malique succi. In Methodo
medēdi. Oribasius. Paulus Aegineta. Actius.
Athenæus. cap. clxi. fo.141.b

Chartilaginei Pisces. & Plani.

De Chartilagineis piscib. Authores. Aristote-
les in histor.animalium . De partib. anima-
lium. De Generatione animalium . Plinius.
Galenus De.aliment. facultatib. De tenui ui-
ctus ratione. De Sanitate tuenda. Athenæus.
cap. clxii. fo.143.
De Planis piscibus Chartilagineis . Authores.
Aristoteles in histor. animalium. De partib.
animalium. De Generatione animalium. Pli-
nius. Athenæus. Galenus De aliment. De te-
nui uictus ratione. De simplic. medicament.
Oppianus De piscib. Dioscorides. Nicander
in Theriac. Paulus Aeginetes. Aelianus. O-
uidius in Halieuticis. cap. clxiii. fo.144.
De Chartilagineis oblongis . ut de Galeis ex iis
quæ *γαλεοδελῆς* dicuntur. Authores . Aristot-
eles in histor.animalium. Plinius. Oppianus
de piscib. Athenæus. Strabo. Galenus. De ali-
mentor. facultat. Oribasius . Theophrastus
in plantarum historia. Pausanias . Aelianus.
Herodotus. Columel . Apuleius. Ausonius.
cap. clxiiii. fo.146.
De Piscib. Longis . Ex Aristotele in histor. ani-
malium. cap. clxv. fo.147.
De Murena. Anguilla. & aliis quibusdam lon-
gis. Authores. Aristoteles in histor. anima-
lium. De partib.animalium. De animalium
incessu. Plinius. Athenæus . Ouidius in Ha-
lieutic. Oppianus De piscib. Galenus De Ali-
ment. De cib.bo. malique succi. De tenui ui-
ctus ratione. Columella . Nicander in The-
riac . Macrobius . Oribasius . Aelianus.
cap. clxvi. fo.147.b
De planis piscib. qui *πτεροδελῆς* dicuntur , id est
qui passerina sunt specie. Authores. Aristote-
les in histor. animalium. De animalium in-
cessu. Plinius . Columella. Athenæus. Gale-
nus De alimēt. De tenui uictus ratione. De
cib.bo. malique succi. Oribasius . Oppianus
De piscib. Aelianus . Ouidius in Halieutic.
cap. clxvii. fo.150.

SAXATILES.

CAPITA X LIBRORVM

- De piscibus quibuscūq; litoralibus saxatilibusque.
De Scaro. Ex authoribus Aristotele in histor. animalium. De partibus animalium. Plinio. Galeno De aliment. Oribasius. Athenæus. Oppiano De piscibus. Columella. cap. clxviii. fo. 151.
- De Mullo. Coccyge. & aliis quibuscūq; similibus. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De Generatione animalium. Oppianus De piscibus. Athenæus. Plinius. Dioscorides. Ovidius in Halieutic. Columella. Galenus De aliment. Oribasius. Strabo. Aelianus. ca. clxix. fo. 151. b
- De Synodote. Synagri. Charace. Chromi. & Citharo. Ex authoribus. Aristotele in histor. animalium. Plinio. Athenæus. Galeno De potestis Naturalibus. De aliment. Oribasius. Oppiano De piscibus. Aeliano. Ouidio in Halieutic. c. clxx. f. 153. b
- De Anthiarum generibus. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Oppianus De piscibus. Athenæus. Plinius. Ovidius in Halieutic. Galenus De usu partium. Oribasius. Paulus Aegineta. Columella. Hesychius. Aelianus. c. clxxi. f. 154.
- De Lupo & Asellis. Ex authoribus. Aristotele in histor. animalium. Plinio. Columella. Athenæus. Oppiano De piscibus. Ovidio in Halieutic. Plutarchus. Galeno De aliment. De cib. bo. malique succi. De tenui uictu ratione. Oribasius. Aeliano. Apuleio in Apolog. Varrone De lingua Latina. cap. clxxii. fo. 155.
- De Umbra. & Glauco. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Athenæus. Galenus De aliment. Oribasius. Oppianus De piscibus. Aufonius. Ovidius in Halieutic. c. clxxiii. f. 156
- De Sparo. & Aurata. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Oribasius. Athenæus. Oppianus De piscibus. Columella. c. clxxiiii. f. 156. b
- De Turdo. Merula. & aliis quibuscūq; saxatilibus. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Galenus De aliment. De potestis Naturalibus. Plinius. Athenæus. Ovidius in Halieutic. Oppianus De piscibus. Oribasius. Columella. Aufonius. cap. clxxv. ibid.
- De Melanuro. Coracino. & aliis quibuscūq;. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Columella. Plinius. Oppianus De piscibus. Athenæus. Galenus De aliment. Oribasius. c. clxxvi. f. 157. b
- De Exocoeto & Cordulo. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partibus animalium. De Respiratione. Plinius. Athenæus. Oppianus De piscibus. cap. clxxvii. fo. 158.
- De Dracone marino. & Scorpione. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Oppianus De piscibus. Aelianus. Dioscorides. Athenæus. Galenus De aliment. De tenui uictu ratione. Oribasius. Paulus Aegineta. cap. clxxviii. fo. 158. b
- De Mugilum generibus. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. De animalium incessu. Oppianus De piscibus. Athenæus. Plinius. Strabo. Oribasius. Galenus De aliment. De cib. bo. malique succi. Pausanias. Aufonius. cap. clxxix. fo. 159.
- De Dasquillo. Salpa. & quibusdam aliis. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Oppianus De piscibus. Athenæus. Oribasius. Columella. cap. clxxx. fo. 160. b
- De Gobione. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Oppianus De piscibus. Athenæus. Ovidius in Halieutic. Galenus De aliment. De cib. bo. malique succi. Aelianus. Dioscorides. Plinius. cap. clxxxi. ibid.
- De Apuarum generibus. & similibus quibuscūq; aliis. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Athenæus. Oppianus De piscibus. Oribasius. Iul. Pollux. Aelianus. cap. clxxxii. fo. 161.
- De Trichide. Thrissa. & similibus quibuscūq; aliis. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De Generatione animalium. Plinius. Athenæus. Oppianus De piscibus. Strabo. Apuleius in Apolog. Columella. Galenus De aliment. Suidas. cap. clxxxiii. fo. 162.
- De Halecula. Mena. Smaride. & Boce. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Athenæus. Columella. Oppianus De piscibus. Dioscorides. Galenus De simplic. medic. Oribasius. cap. clxxxiiii. fo. 162. b
- De aliis quibusdam piscibus qui uocales dicuntur. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Pausanias. Athenæus. Strabo. cap. clxxxv. fo. 163.
- De Thynno. Thymnide. Pelamide. & huiusce generis aliis. Ex authoribus. Aristotele in histor. animalium. Plinio. Athenæo. Oribasio. Oppiano De piscibus. Strabone. Ouidio in Halieutic. Galeno De Sanitate tuenda. De aliment. De cibo. bo. malique succi. De simplic. medica. Dioscoride. cap. clxxxvi. fo. 163. b
- De Salsamētis. Ex authoribus. Plinio. Columella. Dioscoride. Galeno De aliment. De simplic. medic. Athenæus. Oribasius. Aetius. cap. clxxxvii. fo. 165. b
- De Scombro. Colia. Amia. & aliis quibuscūq; qui sale seruantur. Ex authoribus. Aristotele in histor. animalium. Plinio. Galeno De aliment. Oribasius. Aetio. Athenæo. Oppiano De piscibus. Aeliano. Columella. Cornel. Celso. cap. clxxxviii. fo. 166. b
- De prægrandibus aliis quibusdam piscibus. quorum

DE DIFFERENT. ANIMALIVM.

rū nōnullos etiā *κντῶδες*, id est cetaceos uocāt quidā. Ex authorib. Aristotele in histor. animaliu. Strabone. Plinio. Plutarcho. Oppiano De pisc. Athenēo. Oribasio. Ausonio. Dioscoride. Galeno De simpli. medic. Paulo Aegineta. Herodoto. Aeliano. ca. clxxxix. f. 167.
De aliis quibusdā fluuiatilibus & lacustribus piscib. Ex authoribus. Aristotele in histor. animaliu. De partib. animalium. Plinio. Plutarcho De fluminibus. Ausonio. Aeliano. Athenēo. Oppiano De piscib. cap. cxc. fol. 169.
De Niloticis piscib. & aliis quibusdā ignotis. Ex authoribus. Aristotele in histor. animaliu. Plinio. Strabone. Athenēo. Oppiano De piscib. Ouidio in Halieutic. Paulo Aegineta. Iul. Polluce. Aeliano. cap. cxc. fo. 170.
De Piscibus mira. Ex authoribus. Aristotele De Respiratione. Theophrasto De piscibus. Plinio. Athenēo. Columella. Philostrato in uita Apollonij. Aeliano. cap. cxcii. fo. 170. b

C E T E.

De Cetis. Ex authoribus. Aristotele in histor. animalium. De partib. animalium. De Respiratione. Plinio. Oppiano De piscib. Galeno De Alimēt. De Sanitate tuēda. c. cxciii. f. 171.
De Delphino & Phocēna. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. Plinius. Solinus. Oppianus De piscib. Ouidius in Metamorph. Aelianus. cap. cxciii. fo. 171. b
De Balena. Orca. & Phycetere. Ex authoribus. Plinio. Oppiano De Pisc. Strabone. Festo Pōpeio. Solino. cap. cxcv. fo. 172. b
De Aliis quibusdā marinis beluis. Ex authorib. Aristotele in histor. animaliu. Plinio. Oppiano De pisc. Ouidio in Metamorpho. Pausania. Aeliano. Vergilio in Acneide. c. cxcvi. f. 173.
Liber nonus cōtinet animalium Exanguium Differentias: & priuatim, insectorum.

DE Animalibus Exanguibus. Ex Aristotele in histor. animalium. De partib. animalium. De animalium ingressu. & Columella. cap. cxcvii. fo. 173. b

De insectis & eorum partibus exterioribus. Ex Aristotele in histor. animalium. De partib. animalium. De animalium ingressu. De sensu & sens. Plinio. cap. cxcviii. fol. 175.

De Partibus Insectorū interioribus. Ex Aristotele in histor. animaliu. De Partibus animalium. De Generatione animalium. & Plinio. cap. cxcix. fol. 175. b

De Insectorum generatione & interitu. Ex Ari

stotele in histor. animalium. & De Generatione animalium. cap. cc. fo. 176.

De Victu Insectorum. Voce. Valetudinēque. & aliis quibusdā affectibus. Ex Aristotele in histor. animalium. & De partib. animalium. cap. cci. fo. 177

De Insectorum generibus quæ fauos sibi extruunt. ut De Apibus, atque id genus aliis. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De Generatione animalium. Plinius. M. Varro. Columella. Vergilius in Georg. c. ccii. f. 177. b
Ratio operis & uita Apū. Authores. Aristoteles in histor. animaliu. Plinius. M. Varro. Dioscorides. Columella. cap. cciii. fo. 179.

De Generatione Apum. Ex Aristotele in histor. animalium. De Generatione animalium & Plinio. cap. cciiii. fo. 180. b

De Morbis Apum & iis quæ aliās inimica sunt apibus. Ex authoribus Aristotele in histor. animalium. Plinio. Columella. Vergilio in Georgic. cap. ccv. fo. 181:

De Melle. Ex authoribus. Aristotele in historia animalium. Plinio. Seneca. in Lib. Epistol. Dioscoride. Galeno De Naturalib. potētis. De aliment. De sanitat. tuenda. In Methodo Medendi. De Antidot. M. Varrone. L. Columella. Palladio. cap. ccvi. fo. 181.

De Cera & Propoli. Ex authorib. Plinio. Dioscoride. & Galeno. De simplic. medic. facultat. cap. ccvii. fo. 183

De Vespis. Crabronibus. & Teuthredone. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De Generatione animalium. Plinius. M. Varro. cap. ccviii. fo. 183.

De Sirene. Bombylio. & Bombycio. Authores Aristoteles in histor. animalium. Nicāder in Theriac. Plinius. c. ccix. fo. 184.

De Formicis & Scorpionibus. Authores. Aristoteles in historia animalium. De partib. animalium. De Generatione animalium. De sensu & sens. Plinius. Solinus. Galenus De simplic. medic. Nicander. Ouidius in Metamorph. Pausanias. Strabo. Dioscorides. Suidas. Aelianus. cap. ccx. fo. 185

De Araneis & Phalangiis. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De Generatione animalium. Plinius. Ouidius in Metamorph. Aetius. Paulus Aeginetes. Nicander in Theriac. Dioscorides. cap. ccxi. fo. 186:

De Scolopēdra, & aliis quæ multipedæ dicātur. Ex authoribus. Aristotele in historia animaliu. De partibus animaliu. De Respiratione. Nicādro in Theriac. Plinio. Dioscoride. Oppiano. De pisc. Paulo Aegineta. Galeno De

CAPITA X LIBRORVM

- simplic. medic. Aelianus. cap. ccxii. fo. 188
 De iis quę promuscidem & ueluti aculeum in ore gerūt. Vt de Muscis & Culicibus. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partib. animalium. De Generatione animalium. Plinius. Columella. Vergilius in Georg. Strabo. Theophrastus in plantarum histor. Suidas. Aristophanes. Aelianus. cap. ccxiii. f. 189
 De Cicadis. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De Respiratione. Plinius. Dioscorides. Galenus De simplic. medic. Athenęus. Aelianus. cap. ccxiiii. fo. 190
 De Locustis. Ex autoribus. Aristotele In historia animalium. De partib. animalium. De Generatione animalium. Plinio. Aeliano. Dioscoride. Mosę in Leuitic. cap. ccxv. fo. 190
 De Vaginipennibus, quę gręci *κονιόπτερες* uocant. Ex Aristotele in histor. animalium. De partib. animalium. De Generatione animalium. de animalium ingressu. De Respiratione. Theophrasto De causis plantarum. Plinio. Dioscoride. Galeno De simplic. medicam. Nicandro. cap. ccxvi. fo. 191
 De Erucis, & iis quę ex iis gignūtur, ut papilionum generibus. Et de pennatis quibusdā aliis quę ex uermibus gignuntur. Ex autoribus Aristotele in histor. animalium. De partib. animalium. De Generatione animalium. Plinio. Ouidio in Metamorphosi. Dioscoride. Nicandro in Theriac. cap. ccxvii. fo. 193
 De Bestiolis quibusdam quę in lignis aut arboribus nascuntur. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Theophrastus in Plantarum histor. De causis plantarum. Plinius. Plautus in Cistellaria. Columella. Strabo. Suetonius in Sergio Galba. cap. ccxviii. fo. 193
 De nonnullis quę in aliis stirpibus aut fructibus creātur bestiolis. Authores. Theophrastus in histor. plantarum. De Causis plantarum. Plinius. M. Varro. Palladius. Pausanias. Phociō Grammaticus. cap. ccxix. fo. 194
 De Bestiolis quibusdam quę in igne, niue, aut terra ipsa gignuntur. Ex autoribus. Aristotele in histor. animalium. De animalium incessu. De Generatione animalium. Plinio. Dioscoride. Galeno De simplic. medic. Athenęo. Aeliano. cap. ccxx. fo. 195
 De Bestiolis quibusdam quę intra aut eorum partes generantur. Ex autoribus. Aristotele in histor. animalium. Plinio. Galeno in Cōmentariis in Aphorism. In Methodo medendi. Ex lib. qui Introductorius inscribitur. Actio. Paulo Aegineta. Columella. cap. ccxxi. fo. 195
 De iis quę carnis uiuę humore aluntur. Vt Pulice. Pediculo. Ricino, & similibus. Ex autoribus. Aristotele in histor. animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. Plinio. Q. Sereno. Galeno De compositione medic. per loca. De simplic. medica. Dioscoride. Paulo Aegineta. c. ccxxii. fo. 196
 De Blattis. Authores. Aristoteles in histor. animalium. Plinius. Dioscorides. Galenus De simplic. medic. cap. ccxxiii. fo. 197

Liber decimus continet Exanguium Aquatilium Differentias, scilicet Mollium, Crustaceorū, & Testatorū quę Zoophyta appellantur: quę & à nonnullis pisces uocantur.

MOLLIA.

- D**E iis quę Mollia dicuntur. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partib. animalium. De Generatione animalium. De Respiratione. Galenus De Aliment. De cib. bo. malique succi. Oribasius. Athenęus. cap. ccxxiii. fo. 198
 De Polypo. Ex autorib. Aristotele in historia animalium. De partib. animalium. De Generatione animalium. Plinio. Oppiano De piscib. & de Venatione. Athenęo. Iul. Polluce. & Oribasio. cap. ccxxv. fo. 199
 De Sepia. Ex Aristotele in histor. animalium. De partibus animalium. De Generatione animalium. Plinio. Athenęo. Dioscoride. Galeno De simplic. medic. facultat. Paul. Aegineta. cap. ccxxvi. fo. 201
 De Lolligine & Lollo. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partib. animalium. Plinius. Oppianus De pisc. Athenęus. cap. ccxxvii. fo. 202.
 De Lepore marino. Ex autoribus. Dioscoride. Galeno De simplic. medic. facultat. Actio. Plinio. Nicandro in Alexipharmac. Apuleio in Apolog. Athenęo. Aeliano. cap. ccxxviii. fo. 202.

CRVSTATA.

- De Crustatis. Ex autoribus. Aristotele in historia animalium. De partib. animalium. De Generatione animalium. De Respiratione. Galeno De Alimēt. Plinio. Athenęo. Oribasio. Actio. cap. ccxxix. fo. 203
 De Locustis. Authores. Aristoteles in histor. animalium. De partib. animalium. De animalium incessu. De Generatione animalium. Athenęus

DE DIFFERENT. ANIMALIVM.

- Athenæus . Plinius . Oppianus De pisci.
cap. ccxxx. fol. 204
De Astaco siue Cammaro . Ex Aristotele in histor.
animalium . De partib . animalium.
cap. ccxxxii. fol. 205
De Cancrorum generibus . Authores. Aristoteles
in historia animalium. De partib. animalium.
De animalium ingressu. Plinius. Oppianus
de piscib. Athenæus. Dioscorides. Galenus
De cib. bo. malique succi . De simplic. medic.
Paulus Aegineta. Aetius. Aelianus. cap. ccxxxii.
fol. 205. b
De Squillarum generibus . Et Cammaro. Leone.
& Arcto. Ex authoribus. Aristotele in histor.
animalium. De partibus animalium. Plinio.
Athenæo. Aeliano. cap. ccxxxiii. fol. 206. b

TESTATA.

- De Testaceis. Authores. Aristoteles in histor. animalium.
De partib. animalium. De animalium ingressu.
De Generatione animalium. Galenus De Alimentis.
De cib. bo. malique succi . De tenui uictus ratione.
De sanitate tuenda. Oribasius. Plinius. Athenæus.
cap. ccxxxiiii. fol. 207. b
De Turbinatis. Author Aristoteles in histor. animalium.
De partib. animalium. c. ccxxxv. f. 210
De Cochleis. Ex authoribus. Aristotele in historia
animalium. De partibus animalium . De Generatione
animalium. Plinio . Dioscoride. Oribasio. Athenæo. M. Varrone . Galeno
De cib. bo. malique succi. De Aliment. De simplic. medic.
De compositione medic. per loca. Actio . Paulo Aegineta.
Cornelio. Celso. Cicerone De Diuinatione. Strabone.
ca. ccxxxvi. fol. 210.
De Muricum generibus. ut Purpura . Buccino.
& reliquis. Authores . Aristoteles in historia animalium.
De Generatione animalium. Plinius. Athenæus. Dioscorides.
Strabo . Galenus De Aliment. De cib. bo. malique succi.
De simplic. medic. Oribasius. Paulus Aeginetes. Ovidius
in Metamorph. ca. ccxxxvii. f. 212
De Strabelo. & Nerite. Ex authoribus. Aristoteles
in histor. animalium. De partib. animalium. Plinio.
Aeliano & Athenæo. ca. ccxxxviii. f. 213
De Echinis. Ex authoribus Aristotele in histor. animalium.
De partib. animalium. De Generatione animalium.
Plinio. Dioscoride. Galeno De Aliment. De simplic. medicamen.
cap. ccxxxix. fol. 213
De Balano. Authores. Aristoteles in histor. animalium.
Plinius. Athenæus. Galenus. De Aliment. Oribasius.
cap. ccxl. fo. 214.

- De Vnivaluibus. ut De Lepade . & Aure marina.
Ex authoribus. Aristotele in histor. animalium.
De partib. animalium. Athenæo. Oribasio. cap. ccxli. fol. 214
De Bivaluibus. Et primo De Ostreis. Authores.
Aristoteles in histor. animalium. De Generatione animalium.
Plinius. Athenæus. Oribasius. Corn. Celso. Galenus
De Aliment. De cib. bo. malique succi. De simplic. medic.
Paulus Aegineta. cap. ccxlii. fo. 214. b
De Chamis seu Conchis. Ex authoribus. Aristotele
in historia animalium. Dioscoride . Plinio. Oribasio.
Athenæo. Pomponio. Mela. cap. ccxliii. fol. 215
De Mitulis siue Musculis & Tellinis. Ex authoribus.
Aristotele in histor. animalium. De Generatione animalium.
Corn. Celso. Plauto. Plinio. Dioscoride. Athenæo.
Oribasio. Gale no De simplic. Medic. cap. ccxliiii. fol. 215. b
De Pinna. Ex authoribus. Aristotele in historia animalium.
Plinio. Cicerone De natura Deorum. Athenæo . Oribasio .
Theophrasto De Lapidibus. Solino. cap. ccxlv. fol. 216
De Pectūculo. Authores. Aristoteles in histor. animalium.
De Generatione animalium . Plinius. Athenæus.
Oribasius. ca. ccxlii. fo. 216. b
De Dactylis siue unguibus & pernis. Ex authoribus.
Aristotele in histor. animalium. Plinio. Athenæo.
Oribasio. cap. ccxlvii. fol. 217.

ZOOHYTA.

- De Zoophytis. Et primo De Tethyis Vertibulif
ue. Authores. Aristoteles in histor. animalium.
De partib. animalium. De Generatione animalium .
Athenæus . Oribasius . Plinius . cap. ccxlviii. fol. 217. b
De Holothurio. Stella. & Pulmone marino. Authores.
Aristoteles in histor. animalium . De partib. animalium.
Plinius. Dioscorides. Oppianus De pisci. cap. ccxlix. fol. 218
De Vrtica. Ex authoribus . Aristotele in histor. animalium.
De partib. animalium . Plinio. Athenæo. Galeno
De simplic. medic. Oribasio. cap. ccl. fol. 218.
De Spongia. Authores. Aristoteles in histor. animalium.
Dioscorides . Plinius . Oppianus De pisci. Galenus
De simplic. medic. facultat. Paulus Aegineta. cap. ccli. fol. 218. b
Epilogus, seu caput ultimum . Ex authoribus.
Aristotele in Histor. animalium. Plinio . Alexandro
Aphrodisieo in problemat. Iul. Polluce. Galeno
De Naturalib. facultat. cap. cclii. fol. 219. b

FINIS.

LOCORVM, QVAE IN HOC OPERE AB

Edoardo Vuottono uel citantur uel exponuntur, catalogus.

<p>A Eliani. 57. h. 55. g. 72. g. 75. b. 77. h. 81. b. g. 88. g. 99. c. 102. f. 115. c. 120. d. e. 129. d. 131. b. 134. d. 150. c. h. 153. a. 155. b. 157. b. 161. a. 167. d. 169. a. b. 170. d. 172. e. h. 195. f. 202. f. 20. b. d. Actij. 78. h. 93. c. f. 99. g. 100. a. c. e. g. 101. c. f. 109. f. 117. g. 127. h. 187. e. g. 188. a. c. d. Agatharsidis. 83. e. Acharnis. 160. e. Aeschyli. 11. g. e. 133. c. Aldi Manutij. 118. g. Alex. Aphrodisiei. 59. b. Alex. Myndij. 77. f. 115. d. 116. a. 125. a. 127. e. 131. a. 133. e. D. Ambrosij. 120. e. 169. a. b. Amynte. 68. h. 69. h. Andreæ. 147. g. 148. a. 206. c. Andromachi. 124. b. Androstenis. 216. f. Antigoni. 128. f. 214. d. Antonij Musæ. 99. h. 197. e. Appellis. 91. c. Apicij. 129. b. Apollodori. 102. f. 151. a. 185. f. 186. a. Apollonidis. 95. d. Appionis. 154. h. 163. e. Apfyrti. 85. e. 88. g. Apuleij. 87. c. 125. a. 129. f. 147. d. 151. g. 156. e. 162. f. 202. g. Arati. 124. a. 129. g. h. 130. g. 133. h. Araticholiaste. 124. a. Archestratij. 144. e. 146. e. h. 150. e. 153. a. 155. b. 156. c. d. 157. h. 160. f. g. 162. a. 167. d. 168. h. 205. a. Archelai. 50. h. 78. d. Aristotelis fol. 4. g. 5. d. 6. a. c. e. g. h. 8. c. 11. a. 13. a. 18. c. 19. c. g. 22. g. 26. f. 27. e. 31. f. 34. e. g. 35. d. 36. h. 38. f. 45. g. 46. a. d. f. 49. d. e. f. 50. b. 52. e. 54. a. 57. c. h. 58. g. 59. c. 63. g. 64. e. 67. a. b. 73. b. d. 79. d. h. 80. b. 81. a. b. 82. b. 84. g. 85. d. g. 86. g. 87. b. c. e. 91. d. g. 2. c. e. 94. a. 95. c. 97. e. 99. d. f. 100. d. e. 101. d. 103. b. 106. g. h. 112. a. g. 114. d. g. 115. h. 116. f. g. 117. g. 118. g. h. 120. d. e. h. 121. e. 123. a. 124. a. b. 126. d. e. 127. e. h. 128. f. 129. d. 130. d. 132. b. c. 133. e. 135. d. 136. a. g. 138. e. 139. g. 140. c. 142. d. 143. a. e. 144. c. g. 145. b. h. 146. a. 147. d. f. g. 148. f. h. 150. a. f. 151. a. b. d. e. g. 152. h. 153. a. e. 154. b. e. 155. a. b. d. g. 156. c. 157. e. 158. a. f. g. 159. a. b. e. 160. d. 161. a. f. 162. b. f. 163. e. g. h. 164. a. 165. c. e. 167. a. c. h. 168. d. 169. b. 170. f. 171. e. h. 173. a. e. 175. h. 176. c. 177. d. h. 178. b. c. e. g. 179. d. f. h. 180. d. e. h. 181. d. 184. f. g. h. 185. a. c. 187. b. 188. a. 189. a. g. 190. a. g. 191. b. c. e. h. 193. c. 199. d. g. 200. f. 201. b.</p>	<p>202. e. 203. b. f. 204. b. h. 205. e. 206. h. 208. h. 211. h. 212. c. 213. e. 214. d. 215. e. 216. g. 217. h. 218. b. d. 220. a. Aristotelis interpretis Arabici. 127. e. Aristotel. ueteris interpret. 98. d. 112. a. 117. g. 126. e. 151. c. Aristobuli. 162. d. Aristophanis. 111. h. 126. e. 130. d. 133. h. 134. d. 158. c. 190. a. 200. e. Aristophanis interpretis. 125. c. 131. c. 133. e. 191. f. Aristophanis Byzantij. 163. b. Arriani. 65. c. 92. d. e. 98. d. f. 130. d. 134. a. Aniani. 153. a. Artemidori. 102. a. 159. f. 162. b. Asclepiadis. 9. g. 124. b. Athen. xi. 113. b. 114. d. h. 115. h. 117. f. g. 123. a. 124. h. 126. h. 128. a. 130. d. 131. c. 145. h. 150. a. h. 151. b. c. g. 152. a. e. 153. e. 154. b. c. g. 156. a. c. 157. e. f. 158. b. c. f. 159. a. 160. d. g. 162. f. 163. f. g. 164. e. 165. c. d. e. 167. f. g. h. 169. a. b. 170. b. d. 190. g. 199. d. 201. b. 205. e. 207. b. d. 211. f. h. 212. a. 203. a. c. 214. b. d. e. f. 215. h. 216. b. g. Attali. 164. f. Aufonij. 147. a. 156. d. 157. d. 160. c. h. 162. d. 168. d. 169. b. d. e. g.</p>	<p>Dinonis. 135. h. Dioclis. 36. f. 62. g. 153. b. 161. b. 166. f. 199. d. Diodori Siculi. 58. g. 101. f. 196. e. 197. f. Dionysij. 89. a. Dioscoridis. 20. a. 40. c. g. 41. c. g. 42. c. 43. f. h. 44. a. b. c. d. 56. d. 57. g. 61. g. 69. b. 70. c. 75. c. 77. a. c. 80. f. 84. f. 91. a. b. 93. f. g. h. 94. c. e. 99. g. h. 100. e. 109. f. 111. e. 112. b. 117. d. 124. b. 130. a. 145. a. 152. c. h. 164. h. 166. f. 199. c. 179. e. 182. h. 183. c. d. 187. b. 188. d. h. 189. a. f. 190. f. 192. c. f. h. 195. e. 196. a. 197. e. 201. h. 202. b. f. h. 211. f. 112. g. 215. e. h. 216. c. 219. a. c. f. 220. a. Diphili. 142. d. 144. c. 145. d. 148. e. 149. a. 150. b. e. 152. b. 154. f. 156. b. e. f. 157. c. e. 160. d. g. 161. b. d. 164. b. f. 165. a. b. d. h. 166. a. b. g. 167. a. 200. h. 201. a. h. 202. d. h. 203. b. 205. a. 215. c. d. 216. f. 218. f. Dorionis. 147. f. 151. a. 154. e. g. 155. h. 156. c. 160. d. 161. f. 162. b. e. 165. a. d. 167. e. 169. g. 170. b.</p>
		<p>E Ennij. 147. d. 151. g. 155. e. 162. f. Epæneti. 115. d. Epicharmi. 127. e. 152. f. 153. c. f. 156. b. 158. c. h. 161. c. 220. a. Ephippi. 159. a. Erasistrati. 10. b. 18. d. 101. b. e. Esaie proph. interp. lat. 82. f. Eudemi. 306. f. Eudoxi. 50. e. 148. f. Euphemi. 50. c. Euphorionis. 219. h. Euphranij. 129. f. Euthydem. 155. h. 156. c. 159. c. 160. d. 167. e.</p>
		<p>Festi. 7. f. 172. b. G Galenij. a. d. 6. c. g. h. 7. a. e. 8. c. f. 9. g. 11. a. 12. f. 15. a. 16. a. b. c. 17. b. 18. c. h. 19. b. f. g. 30. c. 31. f. 44. g. 35. d. 39. g. 38. b. f. 40. c. d. g. 42. c. e. 43. f. 44. a. b. 45. g. 46. c. f. 51. e. 54. a. 55. h. 56. c. 7. b. 61. f. 67. a. 69. g. h. 70. c. 77. a. c. e. g. 80. e. 97. e. 98. e. 99. f. h. 100. e. 101. g. 106. g. 109. f. 111. c. e. 112. b. 114. c. d. 115. g. h. 117. d. g. 124. b. 127. h. 128. h. 129. a. 130. a. 131. f. 132. h. 143. e. 145. c. 145. c. h. 148. b. 150. a. c. d. e. f. g. 151. b. 152. c. 153. b. c. 155. d. f. 156. a. h. 157. a. f. 159. b. 160. b. 161. a. 162. g. 164. f. h. 165. b. h. 166. d. f. 167. d. f. 169. c. 182. b. d. g. 183. b. 185. e. 188. b. h. 189. a. 182. e. h. 194. f. 197. a. d. e. 202. a. h. 203. b. 206. f. 209. f. 211. c. h. 213. h. 214. b. 215. b. 220. a.</p>
		<p>A. Democriti. 48. e. 187. a. 195. e.</p>

CATALOGVS.

A. Gellij.	11.g.120.d.	Massarij.145.h.146.a.147.c.d.150.b.151	Phocionis.	130.d.195.b.	
Gillij. 63. a. 65.g. 70.h. 75. c.d. 81. b. g.		b.153.d.	Phomonoos.	119.e.	
207.d.		Massurij.	40.e.120.c.	Pictonis.	197.e.
Gratij.	60.f.h.71.h.87.c.	Martionis Smyrnei.	51.d.	Pisandri.Camirei.	135.f.
H		Megasthenis. 50.a.b.e.58.d.65.c.96.e.		Pithiæ.	154.d.
Hegefandri.	153.b.	186.b.		Platonis.	1.b.12.f.44.f.145.c.
Heliodori.	82.f.129.d.	Menecratis.	177.h.	Plauti.	123.a.151.b.194.b.219.g.
Hermolai Barbari. 63.a.69.b.70.g.81.		Mnasei Pratenfis.	163.e.	Plinij.4.e.f.5.a.d.6.a.c.e.h.11.g.12. f.13.	
a.89.c.91.g.93.g.100.c.d.e.103.a.112		Mnesithei Atheniensis. 142. a.168. a.		a.16.a.c.d.17.d.16.c.19.e.h.20.a.26	
a.113.b.117.g.h.120.e.124. b.136.b.		209.h.		b.34.e.f.37.d.38.b.40.c.g.41.c.d.42	
151.b.153.b.155.b.156. c.f.162.b.163.		Musæi.	119.a	c.d.43.f.44.c.45. e.46. a. c. e.48. b.	
c.d.165. e.166.f.167.f.184. g.187.f.		Mutiani.	214.f.	49. d.f.g. h. 50. d. c.56.d. f.57. a. b.	
188.c.191.e.f.197.c.g.111.h.112. a.213		N		c.f.g. h. 58. g.19. f.61. g. 62. e. g.64.	
a.h.216.c.220.a.		Neoclis.	93.e.	a.b.65.e.f.g.67.a.c.68.a.c. 69.g.h.	
Herodoti Halicarnassæi.50.a.64.a.e.91		Nicandri. 69.f.h.93. c.f.g.h.98.a. 99.f.		70.h.72.a. b.73.b.d.74.c.75. c.f.g.	
d.132.b.136.a.168.h.169.b.c.		101.b.c.102.g.h.103. a.130.d.146. e.		77.g.78.a.d.79.d.h.80.a b.d.81.g.	
Herodoti Heracleotæ. 63.g.81.h.90.h.		184.g.h.185.g.186.a. 187.d.g.188 c.		b.82.b.83.a.84.b.g.85.e.86.g.87.b.	
213.d.		189.a.191.e.192.f.193.c.h.220.a.		c.88.g.89.c.91.a.d.92.c. e. f.93. d.f.	
Herophili.	8.f.11.c.46.e.	Nicandri Thaterani.	151.f.	94.d.96.f.h.97.d.e.f.g.98.b.f.g.99	
Hesychij.	130.a.134.a.191.f.	Nicandri interpretis.	94.f.100.e.	b.f.100.e.101.b.f.h.102. h.103. a.b.	
Hesiodi.	47.g.49.e.81.a.211.h.	P. Nigidij. 69.a.122.c.135 e.190. a.g.		105.e.106.b.h.108.f.109.d.f.110. d.	
D. Hieronymi.	69.g.	192.b.		g.111. c.d. e. h.112. a. b. d. g.113. b. d. e.	
Hippocratis. 6.h.12.b.f.14. b.15.b.43.f.		Nonij Marcelli.	136.b.163.e.	114.f.115.c.a.117.d.e.h.118.c.g.119. e.	
117.a.182.e.f.192.f.h.193.b.		Numenij. 152.f.158.f.58.f.166.f.170.b.		b.120.d.e.g.h.121.e.122.d. h.123.b.c.	
Homeri. 5.d.6.e.11.g.16.a.14.f.49.g.		195.f.		b.124.b.125.d.e.126.a.c.h.127. e.f.	
119.e.121.a.122.h.		O		128.a.d.f.h.129.a.c.d.f.g.130.a.d.131	
Horatij Flacci. 108.g.109.f.153.c.163.c.		Onificriti.	49.g.	a.132.d.133.e.135.d.e.h.136.a.138. e.	
I		Oppiani. 57.h.58.g.65.g.66.e.69.h.70		140.h.142.e.145. a.f.146.a.147.c.d.	
10.Claymondi. 75.d.95.f.112. b.130.d.		h.75.b.c.79.d.81.b.97. f.100.d.115.		f.148.a.149. b.e.150.a.b. c.150. f.g.	
180.e.181.d.		c.136.d.138.e.144.g.145.b. f.146. a.		151.b. d.e.g.152.c.h.153.b.c.d.e.h.154.	
1.cesij.145.c.146.d.148.b.e.156.b.f.158.		147. c.d.148.f.149. a. b.149.a. b.d.		d.h.155.a.b.e.g.156.b.c.f.g.h.157.a.g	
h.159.c.161.b.h.165.d.166. a.167.a.		130.b.151.e.f.153.c.d.e.154.a.b.d.154.		158.a.b.c.159.a.160.c.e.161.c.162. a.	
d.f.215.c.		e.155.b.h.156.c.d.h.157.a.b.e.f.158.f.		b.163.a. c.g.h.164.a. b.g.165. c.d.e.	
Ionij.	15.b	159. e.160.g.161.h.162. c.163. d.g.		166.e.f.g.167.a.e.h.168.c.d.f.g.169.	
Iphicratis.	75.h.	164.e.165.c.e.166. f.167.e.f.h.169.		b.c.171.a.172.a.e.g.h.173. e.f.175. f.	
Istichij.	69.h.	a.b.g.173.a.e.f.188.f.199.g.200.d.h		176.a.178.a.b.c.d.f.179.d. g.h.180.	
Istogoni.	49.g.50.c.	201. a.202. b.205. a.206.f.218.c.h.		d.g.h.181.a.c.g.182.a.h.183.a.b.c.d.e	
Iubæ.	71.h.100.h.133.c.171.e.215.g.	219.f.		184.b.d.e.f.h.185.a.c.h.186.e.187.c.	
Iulij Casaris.	75.a.77.a	Oribasij. 109.f.117.g.150.c.153.e.156.b.		g.188.a.b.c.g.189.d.190.a.f.g.191.b.	
Iulij Pollucis. 4.g.5.a.b.6.c.d.e.h.8.h.9.		161.h.211.f.h.212.g.215.e.		b.192.a.c.e.f.h.193.a.c.e.g.h.194.c.f.	
e.g.11.g.16.a.b.e.18.h.44. h.63.a.67.		Ophiliij.	51.d.	b.195.c.g.197.a.b.c.d.199.b.d.200.	
c.115. h.126.h.128.a.131.f.161.f.151.c.		Ouidij.7.a.68.h.97.g.109.f.117.g.120.		a. e. f. g. h. 201. a. b.202. b.f.203. b.	
200.e.		e.122.e.123.a.b.125.b.h.126.a.128.g.		204. b.h.205.a.e.206.e. h.207.c.d.	
Iuuenalis.	129.d.207.d.	130. b.f.133. d.134. f.135. g.h.136. a.		209.b.c.210.a.g.211.f.g.h.212.c.213.	
L		147.e.f.h.151.a.b.c.f.153. b.g.154.a.b		a.c.e.f.h.214.b.f.215.a.e.h.216.b.c.g.	
Labeonis.	135.	d. g.155. b.e.156.a. b.h. 157. f.158. f.		217. b.c. d.h.218.a.c. d.g.219. a.d. f.	
Laberij.	155.c.	160.c.163. g.164.e.165.c.171.f.172.		220.a.	
Laetantij.	9.h.134.h.135.a.	e.173.f.185.h.193.h.200.c.		Plutarchi	97.g.115.e.131.c.
Leoniceni.	100.e.	P		Polemonis.	131 b
Leonidis Byfantij. 170.h.171.a.196.b.		Palladij.75.c.83. b.85.a.c.d.86.d.87.h.		Polybij.	163.f.
Licinij Mutiani.	153.c.	112.b.116.a.166.g.183.a.194.h.		Praxagoræ.	36.f.
Lippij.	158.c.	Pamphili.	165.a.d.	Praxonij.	44.c.
T. Linij.	82.f.	Parmenonis Rhodij.	157.h.	Pseusippi. 152.f.g.163.a.167.g.190.f.	
Lucani. 97.e.98.e.99.c.100.e.103. a.		Pauli Aeginetæ. 45.g.69.h.93. h. 99.g.		Pythagoræ.	72.a.
18.c.192.h.		100.e.127.h.169.c.183.b.191.e.		R	
Lucretij. 9.c.113.b.114.c.124.e.130.b.		Pausaniæ.50.c.57.h.72.f.75.d.81.a.90.		Rasij.	114.d.
Lyncei Samij.	162.b.	h.98.f.100.h.101.h.103.a.126.a.135.		Ruellij.	191.e.
M		g.160.b.163.e.f.169.a. b.173.d.191.		Ruffij.	31.f.40.c.78.f.
L.Macri.	147.f.202.h.	f.211.h.		S	
Magonis.	89.a.	Pelopis.	92.f.	Santræ.	135.e.
Manilij.	134.f.g.	Periandri.	98.f.213.c.	Senecæ.	153.c.181.f.
Marcellij Virgilij.	191.f.g.	Phauorini.	162.f.	Sereni.	196.d.
Martialis. 68.e.75.d.84.g.92.g.114.h.		Philostephani Cyrenensis. 163.e.		Sergij.	214.g.
115.h.117.a.c.128.b.128.a.129.b.150		Philostrati.	57.h.88.e.103.a	Sernij.	93.g.
a.f.155.b.156.g.153.c.d.205.e.207.d.		Philotimi.36.f.142.c.145.h.148.h.166.f		Sestij.	70.b.86.f.91.c.94.d.

CATALOGVS.

<i>Sethi.</i>	109.f.	<i>Theodori Gaxe.</i>	5.a.6.c.d.h.38.b.46.f.	<i>V</i>	
<i>Solini.</i>	36.f.49.d.f.50.c.56.h.57.b.c.f.58.		47.a.54.b.57.d.68.e.75.c.81.b.b.84	<i>Valerij Maximi.</i>	120.d.
	g.64.a.65.g.72.b.74.e.75.c.91.f.97.		g.98.g.100.e.103.b.104.d.112.a.114	<i>Vegetij.</i>	87.c.
	e.99.c.101.f.103.a.125.g.126.a.133.d.		d.117.f.g.h.118.a.g.120.e.121.e.123.	<i>Varronis.</i>	49.e.59.d.e.60.d.67.d.68.e.
	136.a.b.150.c.171.e.172.e.186.c.216.g		a.b.g.124.b.126.a.d.e.h.127.h.128.		70.h.73.b.g.75.c.f.76.e.g.77.g.78.
<i>Sophoclis.</i>	4.h.		a.c.129.c.d.130.d.136.a.b.137.f.140		e.79.d.83.a.b.84.f.85.g.86.a.89.a.
<i>Sophonis.</i>	145.h.152.b.		c.f.147.c.d.150.a.b.d.151.b.c.g.153.c.		99.b.110.h.111.b.112.b.c.d.113.b.c.
<i>Sorani.</i>	196.g		d.154.b.155.b.156.b.158.b.c.156.c.d.		117.f.125.b.128.a.132.d.133.h.151.b.
<i>Sornatij.</i>	149.g		162.a.b.f.162.g.163.c.d.h.165.c.167		156.b.160.c.177.h.178.f.179.e.179.
<i>Softrati.</i>	163.h		f.169.a.b.170.b.172.e.173.e.174.h.		e.g.180.d.182.a.184.f.g.210.f.
<i>Statij Sebofi.</i>	149.g		175.g.179.b.180.d.184.g.185.a.186.	<i>Virgilij.</i>	76.b.77.h.86.d.93.g.97.h.93.
<i>Strabonis.</i>	50.f.57.h.58.e.g.70.h.87.c.		c.188.a.b.189.h.190.a.f.g.191.a.h.		b.e.124.g.126.h.129.h.130.b.173.a.
	99.d.115.e.122.h.132.a.136.d.146.		193.h.194.e.f.197.c.g.199.d.205.e.		d.178.h.179.a.180.h.189.e.195.c.
	a.149.d.156.b.164.a.167.e.f.168.		206.h.207.c.d.211.f.g.h.214.d.216.	<i>Vitruuij.</i>	12.f.
	b.169.a.b.172.h.194.b.210.f.		g.217.h.218.c	<i>Vlpiani.</i>	72.g.
<i>Suetonij.</i>	129.d.	<i>Theonis interpretis Arati.</i>	130.d.189.a	<i>Vmbreij.</i>	120.c
<i>Suide.</i>	121.e.125.c.126.h.130.a.134.a.	<i>Theopanis.</i>	195.d.		
	186.h.	<i>Theophili.</i>	46.e.	<i>X</i>	
<i>T</i>		<i>Theophrasti.</i>	44.b.62.g.89.a.94.g.103.	<i>Xenocratis.</i>	50.h.142.c.f.143.a.c.146.d.
<i>Tauronis.</i>	50.e.		b.120.c.145.b.146.e.170.e.171.d.191		148.h.149.a.150.e.f.g.151.g.152.b.h.
<i>Telephi Cretenfis.</i>	185.d.		h.194.c.f.216.e.		153.b.g.154.f.h.155.e.f.156.a.d.e.f.
<i>Terpsiclis.</i>	127.a.	<i>Theopompi.</i>	124.d.		157.e.g.158.b.160.e.f.164.e.g.165.a.
<i>Teucri.</i>	212.a.	<i>Timai.</i>	93.e.		d.166.a.f.g.167.a.194.b.201.a.210
<i>Theocriti.</i>	79.d.87.b.124.a.	<i>Trebij Nigri.</i>	125.e.149.b.d.152.h.167.		a.214.b.216.h.218.f.
<i>Theocriti interpretis.</i>	75.b.94.b.97.f.		h.200.c.	<i>Z</i>	
	124.a.125.a.	<i>Trogi.</i>	48.d.67.c.	<i>Zenotini.</i>	62.h.
				<i>Zoroastis.</i>	43.

F I N I S

Edoardi Vuottoni Oxoniensis

DE DIFFERENTIIS ANIMALIUM LIBER I.

Ad serenissimum regem Angliæ Edoardum eius nominis sextum.

Animal quid sit, & quo differat ab iis quæ non sunt animalia.

Caput I.

Nimal undique absolutum atq; *ἄνρου*, id est mente præditum esse mundum, cuius circumflexu teguntur cuncta, Plato nobis author est: idemque quatuor in eo animalium genera contineri prodidit. Vnum scilicet deorum cælestium, & igneum hoc quidem atque rotundum: alterum *πτερόν καὶ ἀερόπτερον*, id est uolucres & æriuagum: *ἑνόςπον*, tertium, hoc est aquaticum: quartum *πτερόν καὶ χερσαῖον*, id est terrestre, aut in terra uictitans. Verum cū substantiæ, quæ natura constant, partim ingenitæ immortalesque seculis omnibus à sapiētīe professoribus putentur, partim ortus participes atque interitus intelligantur: nos partem illam nobilem ac diuinam minus cōtemplari propterea possumus, quòd admodum pauca sensui patent, quorū ope de iis, quæ in illis rebus nosse cupimus, facultas nobis cogitādi, indagandique suppeditetur. Reliqua autem illa animantium genera, quæ nos quoque animalia appellamus, quòd eas nobis socias familiarēsque habemus, nosse uberius possumus. De harum itaque differentiis disseramus, nullum genus pro uiribus omittentes, uel uilius uel nobilius: cum nulla res sit naturæ, quanuis uel uilissima appareat, in qua non mirandum aliquid habeatur. In animantium genere uniuerso, primum genus plantarum est: earūque alia ab alia differt, eò quòd perfectioris uitæ particeps esse uidetur. Vniuersum autem earum genus, si ad cætera respicias, quæ anima uacant, ipsum quasi animal est: at respectu animalis, inanime esse uidetur.

Sed enim digressus hinc ad animalia cōtinuus procedit. Natura enim cōtinue ab inanimatis ad animalia transit, per ea quæ uiuant quidem, sed non sunt animalia: ita ut parum admodum alterum ab altero differre uideatur, propter suam propinquitatem. Viunt enim principio, & quæ in ouis, & quæ in animalibus gignuntur uita plantæ. adhærendo enim capiunt primum & incrementum & alimentum. Sunt item in mari nonnulla quæ ambigas animāl ne sint an planta. Spongiæ enim natura simillima plantis est. Cæterum paruo quodam discrimine subinde alia præ aliis iam adipisci uitam sensumque uidentur. Quin & sentiendi uim ita habent nonnulla, ut

DE DIFFERENTIIS

Animal.

leuiter & perobscure sentire uideantur. Quandoquidem itaque anima-
lia ab iis quæ uiuunt tantum, parte animæ sensuali, sentiendiue facultate o-
mnino separari constet, eò præcipue quòd sensum habeat, definietur ani-
mal. Erit itaque animal corpus animatum, quod sensu præditum est. Non
tamen in omnibus animalibus par inest sentiendi uis: sed aliis sensus om-
nes, aliis pauciores dedit natura. Sunt enim quinque numero: uisus scilicet,
auditus, olfactus, gustus, & tactus. Quorum tactus omnibus animantibus
adeo necessarius censetur, ut nisi hunc habeat sensum, non poterit animal
quæ iuuant, nocentue, hæc quidem uitare, illa uero amplecti. Est uero & gu-
stus tactus quidam, qui & alimenti causa non minus necessarius habetur.
his igitur si priuetur, ut animal feruetur, uiuatque, minime erit possibile.

περὶ τῆς

Omnibus itaque quæ animalis nomine censentur, tactus inest & gustus, &
& maxima etiam ex parte olfactus: nisi quod forte imperfectum animal fue-
rit. Horum enim quibusdam solum tactus inest: reliqui autem sensus non
ex necessitate, sed salutis potius gratia dati sunt. Neque enim omnibus ne-
cessario insunt, sed iis tantum quæ locum mutare nata sunt, *περὶ τῆς* uocāt:
hoc nanque genus non tangendo solum, sed eminus etiam sentire oportet,
si permanere animal debeat. Quando igitur sentiendi facultate conue-
niunt omnia, quo pacto unumquodque ab alio discrepet, explicandum iam
nobis est.

Quibus modis constitui debeant animalium differentia. Cap. II.

A partibus.

NON sensus solum, sed & alia nonnulla sunt, quæ partim multis, partim G
omnibus animalibus insunt cōmunia: uiuendi nimirum ratio, mo-
res animalium, alique affectus actionesque, & præterea partes. Actiones
autem & affectus intelligi uolo, incessum, generationem, incrementum,
coitum uenereum, uitamque ac mortem, uigiliam & somnum, respiratio-
nem, iuuentam & senectam, ualeitudinem prosperam aduersamue, sexum
masculinum aut fœmineum, atque uocem, & quæcunque id genus alia pos-
sunt generi animalium tribui. Per hæc potissimum & quæcunque huius-
modi alia, differentias animalium constitui dignum est. Quibus de rebus
primum ueluti formula quadam agendum: deinde generatim discussionē
diligentiore differendum censemus. Profecto differentia quæ in partiū,
morum, aliorumque affectuum, & uictuum actionumque ratione uersan- H
tur, colligi debent: partium quidem, eò quòd animalium alia sanguinē ha-
bent, ut homo, equus: alia exanguia sunt, ut apes, uespæ. Item aliis pedes na-
tura dedit, aliis negauit. Et quæ obtinent pedes, aut binos habent, ut homi-
nes atque aues, duo hæc tantummodo genera: aut quaternos, ut lacerti, ut
canes: aut plures, ut centipedes & apes. Per uictus rationem differunt ani-
malia, eò quòd alia carne uescuntur, alia frugibus: alia omnia attingunt, ut
cornices, alia cibo sui generis proprio utuntur, ut apes, melle, & paucis qui-
busdam aliis aluntur. aranei uenatu muscarum uiuunt. Differunt præter-
ea & moribus animantes: aliisq; affectionibus: ut aliæ fera, aliæ cicures in-
ueniantur. Atque harum utriusque, aliæ perpetuo cicures, ut homo, mulus:
aliæ

A uictus rat.

ἔρως φάγα.

καὶ πεφάγα.

περὶ φάγα.

ἐν τῷ φάγα.

Ab affectibus

A moribus.

A alia perpetuo fera, ut panthera, lupus: alia cū sint fera, facile mansuescunt, ut elephante. Item alia mites sunt, animoque remissa minimeque peruicaces repugnantē, ut boues: alia animosa, peruicaces, & omnino indociles, ut sus syluestris: alia ingeniosa ac timida, ut cerui, lepores, cuniculi: alia illiberales, perfida, insidiosaque, ut serpentes: alia liberales, fortes, nobiles, ut leones: alia feroces & insidiosa, ut lupi: alia astuta, malitiosa, callida, ut uulpes: alia animosa, amatrices & assentatrices, ut canes: alia mites, & mansuetudini addicta, ut elephantes: alia uerecūda & cauta, ut anferes: alia inuida, & ornatus, polituraque studiosa, ut pavones. Colore etiam differunt animalia: alia nāque unicolora sunt, appello unicolora, quorum genus totum unum habet colorem: quomodo leones fului sunt omnes: *Α color*
τοῦ χρώματος.
B idēque in auiibus & piscibus & reliquis animalibus intelligi uolo: alia uerficolora sunt: sed toticolora (ea autem dico toticolora, quorum corpus totum quidem eundem habet colorem, sed non omnium eiusdem generis corpora eundem, ut bos totus albus est, aut totus est niger:) alia uaria sunt, idque dupliciter: aut enim genere toto, ut panthera, ut pavo, & piscium nonnulli, ut quæ thrassa uocantur: aut non genere toto, sed parte, ut boues, ut capræ: interdum uaria generantur: in auium etiam genere, columba, & alia pleraque. *πλήρως*
ἐλύνχον.
περιέλα
Ab actionibus.
Sunt uero & per actiones animalium differentia, ut alia locum per tempora mutant, alia iuuamen in cōsuetis sibi locis comperiunt. *Α motu.*
Item animalium alia uolatilia sunt, ut aues, apes: alia gressilia, ut quadrupedes: alia natant, ut pisces: alia reptilia sunt, ut angues: alia tractilia, ut hirundines. His uero modis uaria colliguntur & alia animalium differentia: *ἡ ποικιλία*
τῶν διαφορῶν.
C ut animalium alia aquatilia sunt, alia terrestria. Et aquatiliū ordo triplex: alia enim in aqua degunt, uictumque petunt ex humore, quæ etiam per uices recipiunt & reddunt, nec uiuere possunt nisi uersentur in humore, ut pisces. Alia degunt quidem in fluido, uictumque inde emoluntur: sed aerē non humore recipiunt, id est spirant, & foris parere solent. Complura huius generis sunt, partim gressilia, ut lutris, latas, crocodilus: partim uolucres, ut mergi & urinatrices: partim etiam quæ nullis pedibus innitantur, ut natrix: nonnulla cum uictū in humore exerceant, nec foris uiuere queant, nihil uel aeris uel humoris recipiunt, ut urtica, ostrea. Aquatiliū item aliis nandi uis tributa est, ut piscibus: quædam ambulare possunt, ut cancrorum genus. Sunt & quæ sede stabili degunt: ut quæ saxi affixa omnem uitam traducunt, ut concharum genera nonnulla. Aquatilis item generis, alia marina, alia fluuialia, alia lacustria, alia palustria, ut ranæ. Terrestriū uero animantium, alia spirant, ut homo, & quæcunque terrestria habent pulmonem: alia quanuis non spirant, tamen sedem in terra perpetuo tenent, & uictum inde capiunt, ut uespæ, apes. Terrestrium etiam alia uolucres sunt, ut aues, ut apes: alia pedestria, quorum alia gressilia, alia tractilia sunt. Animal autem quod uolucres tantum sit, ut piscis, natatile solummodo est, nullum nouimus. Necnon differentias illas uitæ, actionesque animantium continent. Sunt enim alia gregales, alia solitaria, alia uitam ancipitem degunt: ut eadem modo societate, modo solitudine gaudeant: tū
A ij

DE DIFFERENTIIS

uolucres, tum nantes, tum etiam pedestres. Item aliæ ciuiles, aliæ inciuiles. *Ciuiles animantes, πολιτικὰ ζῷα.* Ciuiles appello animantes, quæ labori communicant: id est, quarum opus communi efficitur opera, munusque idem omni est, quod nō omnibus gregalibus competit. Ciuilis generis est homo, apis, uespa, formica, grus: quarum aliæ sub duce degunt, ut apes: aliæ nulli subditæ imperio sunt, ut formicæ. Sunt item tam ex gregalibus quàm ex solitariis aliæ quæ sedem nunquam mutant, nec peregrinentur: aliæ quæ mutare statuto tēpore soleant. Et aliæ uim habent uenandi, aut ingenio recondendi sibi dotatae sunt: aliæ nec ad uenandum aptæ, nec ad recondendum. Item aliæ domicilia sibi parant, ut talpa, mus, formica, apis: aliæ nullis se includere casis patiuntur, ut plures tā infecti generis, quàm quadrupedis. Quinetiam locis discrimen aliud exilit: quippe cum aliæ cauernas subeant, ut lacerti, serpentes: aliæ per summa telluris degant, ut canis, ut equus, ac alia foramina sibi excavant: aliæ nunquam eo munere funguntur. Et aliæ noctu sibi uictum quarunt, ut noctua, uespertilio: aliæ interdiu tantum. Item aliæ mutæ omnino sunt: aliæ strepitum tantum elidunt: aliæ uocem etiam formant. Quarum aliæ loqui possunt: aliæ uocem solam nullis exprimendam literis reddunt. atque aliæ loquaces, aliæ taciturnæ: aliæ oscines, aliæ non canunt. Aliæ præterea camporum incolæ sunt, ut palumbes: aliæ montis, ut upupæ: alia cum hominibus degere solent, ut columbi. Item aliæ copia libidinis gaudent, ut perdicum genus, & gallinaceorum: aliæ minus uenere ualent, ut quæ coruinam speciem gerunt: quippe quæ raro soleant coire. Adhæc aliis data est uis dimicandi: aliis ingenium cauendi & cuitandi. Præterea quæ natant, alia pedibus carent: & hæc aut pinnis natant, ut pisces, aut etiam absque pinnis, sed ita mari utuntur, ut terra serpentes, modoque simili repunt in humore: aut sua ipsa latitudine natant, ut cartilaginei generis, quæ plana sunt, & caudam habent, ut raia, pastinaca: alia uero quæ pedes habere uidentur, ut mollia, tum pedibus ipsis, tum pinnis natant. Quæ crusta intacta sunt, suis caudis natant, celerrimèque retrorsum, pinnarum caudæ adiunctarum beneficio. Cordulus etiam pedibus natat & cauda. Volucrum autem alię penna uolāt, ut aquila, accipiter: aliæ mēbrana sicca, ut apes, scarabei: aliæ cute, ut uespertilio. Sunt porro quæ uel pēnis uel cute uolāt, omnia bipeda aut apēda. Angues enim circa Aethiopiā tales uolare narrātur.

Animalium genera amplissima.

Cap. III.

H

Amplissima uero animalium genera, in quæ alia digerantur rediganturque animalia, quæ saltem nominibus distincta reperiuntur, hæc sunt, auis, piscis, cetus: quæ quidem omnia habent sanguinem. Et terrestre quod sanguinem habet & pedibus caret, genus serpentum est. Adhæc genus testacea inuestū est, ὀστρεὸς Græci uocant, & ὄστρεον: nos ostreum siue cōcham. Et crusta inclusum aliud, μαλακὸς τρῆκιν uocant: nec aliud nomen habet commune, ut locustarum & cancerorū genera. Aliud item μαλάκιον, id est molle, ut lolligines, sepia. Adde iis insectorum genus, quæ omnia genera sanguine carent. Reliquorum animantium genera nulla præterea ampla numentur:

A rantur : unum enim quod plura genera contineat nullum est : sed aut simplex est , nullis ipsum specificis euarians discriminibus , ut homo : aut diuidi quidem in alia genera potest , sed nullis nominibus distincta . Quæ enim in genere quadrupede non pennato continentur , sanguinem quidem omnia habent : sed alia animal pariunt , alia ouû : dixerim hæc *ωοτόκα* , id est ouipara , illa *ζωοτόκα* , id est uiuipara . Hæc ita impresentiarum formula exposuisse quadam prægustandi gratia placuit . Reliquum iam est ut ad alia trãseamus .

De partibus animalium.

Cap. IIII.

B Ante omnia partes animalium ex quibus constant , explicandæ sunt . his enim potissimum , atque in primis , tota quoque ipsa inter se differunt . Sunt porro animalium partes , aut similes , aut organicæ siue instrumentales . Similes Græci *ὁμοιομερῆς* uocant , quod undique in similes diuidantur particulas , id est quod omnes earum partes tum sibi mutuo , tum toti similes habeantur : quæ & simplices etiam , & primæ , & incompolitæ nonnunquam appellantur : quandoquidem ex illis constitutæ sunt particulae , quæ organicæ siue instrumentales , atque etiam officiales uocantur . Similes autem numerantur hæ , os , cartilago , uena , arteria , nervus , ligamentum , tædo , membrana , caro , adeps , unguis , cutis : his adduntur humores , ut sanguis , & qui in oculo sunt , cristallinus & uitreus humor . Instrumentales uero partes sunt , quæ aptæ secari in partes , ipsi toti dissimiles sunt : ut manus , non in manus secatur , aut facies in facies , aut pes in pedes : quapropter & dissimiles etiam uocantur . Ex hoc partium genere sunt , quæ non modo partes particulae uel , græce *μέρη ἢ μέρῃς* , (pars enim cuiuspiam dicitur quicquid totum complet atque integrat) uerum etiam *μέλη* , id est membra appellantur : uidelicet quæ cum ipsæ totius integritate describantur , habeant tamen in se partes diuersas , ut caput , ut pes , ut manus , ut totum brachium , aut pectus : quippe quæ & ipsæ partes sint totæ , & ex partibus consistunt diuersis dissimilaribusque . Has uero partes totas uoco , & integras : quemadmodum animal aut totum aliud quoduis , unum esse dicitur , & totum quoddam integrum uel , eò quod suis conspiciatur finibus circumscriptum , nec ulla sui parte alij coniunctum : ita & ipsius pars , cuiusmodi est oculus , lingua , nasus , una esse dicitur : totaque & integra , eò quod appareat suis quibusdam finibus contineri : quod si non esset ulla ex parte reliquo corpori annexa , sed omnino separata persisteret , tunc sane neque pars , neque membrum diceretur omnino , sed absolute unum & totum integrumque .

De partibus exterioribus dissimilaribus.

Cap. V.

V T uero nummos ad id quod sibi quisque certum exploratumque habeat probare solet , ita & in animalium partibus agendum nobis est . Homo itaque cum sit omnium maxime animalium nobis familiare , & exteriorum partium eius forma per usum quotidianum sit notissima , reliquorum proinde animalium exteriores partes , tam similes , quam instru-

DE DIFFERENTIIS

mentales ita dignoscendæ sunt, eò quòd humanis partim easdem habent, E partim similes, dissimilesue sint, sed proportionè conueniant. At uero interiores contra sunt enim hominum in primis incertæ atque incognitæ. Quamobrem ad cæterorum animalium parteis, quarum similes sunt humana, referentes eas, contemplari debemus. Hominis autem partes, & si sensu facile percipi possint, describendæ tamen sunt: ut & sensum ratio comitetur, atque etiam ut series commentandi seruetur perpetua, dum ordinem persequimur omnium: quò minus lateant ea quæ non eodem modo quo homines, cætera animalia possident. Partes itaque primum enumerabimus officiales, quæ externæ sunt, utpote quæ sunt per usum quotidianum præcipue nobis notæ: deinde interiorum ordinem prosequemur: postremo quæ similes sunt, explicare conabimur. F

De capite & eius partibus.

Cap. VI.

Maximæ igitur partes, in quas primas diuiditur corpus, hæ sunt, caput, collū, thorax, brachium duplex, crus duplex. Caput in animalibus omnibus superiorē obtinet situm, corporis sui ratione. Capitis autem pars quæ capillis intectæ est, calua appellatur: cuius pars prior sinciput, posterior occiput est. Quod uero inter sinciput & occiput est, *πεφάνω* dicunt, id est coronam. Extremus etiam capillorum ambitus *πεφάνη* uocatur. Caluæ medium illud discrimen & æquamētum capillorum, uerticem uocamus, Græci *κεντήν* dicūt, unde & *δικέρυτοι*, id est biuertices dicti, quibus discrimē G illud geminum est: uerum non ossē, sed æquamento. Faciem partem eam nominamus duntaxat in homine, quæ in priore parte caluæ subiacet. Pars faciei frons, quæ sub sincipite posita, inter id ipsum & oculos est: huic quæ prætenditur cutis, *περιτωπίσιον* dicitur: in qua rugæ, *σολίσις* dictæ. Ab utraque frontis parte, tempora sita sunt. Supercilia sub fronte bipartito distincta. inter ea quod medium est, *μεσότηρον*: at eorum partes quæ naribus proximæ sunt, *εφρών κεφαλαί*, id est superciliorum capita dicuntur: & *οὔραι*, id est caudæ, quæ ad tempora accedunt. pilos uero ipsos medici nonnulli *πύλους* uocarunt. Superciliis oculi subiacent duo: quorum partes superius inferiusq; oculos tegētes, palpebræ appellantur. Pilos, qui extremo palpebrarum ambitui adhærent, cilia nominamus. extremus uero palpebrarum ambitus, unde excrescūt cilia, *παρσός* uocatur. Humor oculi quo uidemus, pars uidelicet illa quæ in medio est, pupilla, quod eam ambit, nigrū oculi dicitur: quod postremo nigrū circūdat, cādīdū oculi uocatur. Pars etiā cōmunis superioris inferiorisq; palpebræ angulus est, quē duplicē uterq; oculus habet: alterū iuxta nares, alterum iuxta tempora. Auris pars capitis qua audimus est. huius pars exterior, quæ plana patulāque manet, Latinis auricula, Græcis *πτερόπωμα* est, (quasi alam dixeris aut pinnā) quæ solum cartilagine & cute constat. Qua uero parte sui extrema ab anteriore in posterius uertitur, & quasi reflectitur, *κνρπεδής* dicitur. sub hoc, quod ueluti dimidiū circuli est, ad rotūditatē uergens, & in mucronē exurgens, *ξυσήρ* appellatur. quod uero huius acumini subest concauū, *κογχίον*. rotūdū quod in medio est foramen, H
meatus

A meatus auditorius uocatur. Suprema autem pars pinna dicitur: inferior fibra. Pars illa interior anfractui cochleæ similis, definit in os quod auriculā plane imitatur. Partem inter utrunlibet oculum, & aurem, & uerticem positam, tempora appellamus. Item pars faciei inter oculos sita, nasus est: cuius partes concavae utrinq; posita, nares dicuntur, græce *μυκτῆρες*, quæ meatum præbent spiritui. his nanque aërem reddimus, & accipimus. Olfactus quoque, id est sensus odoris, hac eadem parte sumministratur. Mobiles cū nares natura uoluit, nec sicut aures sua compage immobiles. Pars nasi cartilaginea quæ nares discriminat, interseptū uocatur: externas uero narium partes, *περύγια*. In utraq; nasi parte, loca illa quæ sub oculis caua cernuntur, priuatim etiā *καῖλα*, id est caua dicuntur: quæ ex morbo aut aliàs interdū ex cruditate laborantibus facile attolluntur. Quæ uero sub iis inter nasum & aures ueluti margines leuiter eminent, oculorūq; ab inferiore parte tutantur, malæ & genæ dicuntur. Sub iis laxiores partes, quæ iratis, aut spiritu à pulmone reuocato cōpressis ad hoc labiis inflantur, buccæ sunt, hilaritatē risūque indicantes, ut inquit Plinius. Est deinde maxilla duplex: cuius pars prior (quæ scilicet labro subiacet inferiori, atq; in rotundū quoddā acumen tendit) mentum, posterior mādibula est. Labra mox à naso habentur, caro permobilis. Quod supra labra est, & infra nares, *μύταξ* dicitur, & *ὕπλην*, id est muflax. Quod autem sub mento est carneum, *αἰθερεῶν* uocatur. Quod autem intra labra & maxillas describitur, os est, quo scilicet cibus recipitur: cuius partes, palatum, & fauces siue guttur. Fauces autem & guttur appello partē

C illam oris uniuersam, quæ gulæ prætenditur. Inest & pars sentiens saporē, lingua: cuius pars prior quæ acuta est, *πελώσις* dicitur: caro uero qua inferiorem attingit maxillam, *ὑπολώσις*. Ea linguæ pars quæ ad fauces est, & quæ (ut nonnullis uidetur) gustus sensum habet acutiorem, *χύσις* nominatur, & *κεφαλών*. utrosque uero linguæ cauos sinus, *χιδράμεις* uocant. carne rara & fungosa lingua constat: eius pars quædam ligula est, quæ pluribus infra explicabitur. Quod in ore bifidum cernitur, tonsillæ: multifidum uero, gingiuae appellantur. Carne hæ constant, intusque dentes ossi coherant, utraq; maxilla sexdecim, in homine saltem. primores quaterni lati & acuti, eò quod secant, *πμῆς* appellantur: ij omnes singulis radicibus innituntur. Hos utrinque sequuntur qui *κανόδοντες*, id est canini uocantur: quibus singulæ quoque radices insunt, ij partim acuti sunt, partim lati: quippe qui infra latiusculi, supra arctiusculi sunt. ultra hos sunt maxillares, qui & molares dicuntur, quini ab utroque latere: nonnullis uero non quini, sed quaterni senīue oriuntur. Ex his, qui in intimo ore sunt, *σωφρονιστῆρες* appellantur: quibus utrinque iunguntur qui *ὀψιγγοί*, id est ferotini uocantur, post uicesimum demum annum excrecentes: nonnullis etiam senescētibus prodierunt: multis & octogesimo. Molares, qui maxillæ superiori insunt, ternis fere, qui inferiori binis radicibus adhærescunt, nonnullis tamen exceptis, qui supra sæpe cum quaternis, infra cum ternis radicibus depræhendantur: præsertim duo primi interiores, qui & intimi. Totus uero dentiū ordo *φραγμός* dicitur, id est dentiū acies. Parte autem oris penitiore, parti-

cula pendet carnea, columella nomine: quæ si immodice humecta intumescat inflammeturque, uua nomine uocatur.

F. Caput, græce κεφαλὴ dicitur, πόλος, κρανίον, κόγχης, σκαθίον. ποῦτα κώλειαν uocant, à papaueris capite hoc nomen deriuantes. Calua, quæ & caluaria, κρανίον. Sinciput, βρεῖσμα, βρεῖσμός. Occiput & occipitium, ἰνόν. σφαῖνη pro extremo capillorum ambitu, etiam πεδίλομος dicitur. Vertex capitis, κορυφή. Orpheus μεσόκρανον uocauit. G. Faciem, & πρῶτον eam partem nominamus, inquit Aristoteles, duntaxat in homine. Nam piscis aut bouis πρῶτον faciémue dicere non solemus, sed πεπομῶ Græci dicunt: ut in auibus ῥάμφος, & ῥύγχος. πρῶτον in homine, à re ipsa nomen accepisse uidetur: quod enim unus animalium homo erectus est, solus prospicit ante uersus, uocē- que ante uersus mittit. Frons, μέτωπον ἢ μετώπιον. μετέφρονος etiam dixere quidam. Tempora, κροταφοί. Supercilia, ὀφρύνες, ἀμειρυγαί, σκυώα. Oculi, ὀφθαλμοί, ὀμματα. Palpebra, βλέφαρον. Plinius genas dixit. Cilia βλεφαρίδες. Celsus ferè pilos palpebrarum uocauit: eosdem Plinius palpebras dixit. H. Extremum ambitum genæ superioris, inquit Plinius, antiqui cilium uocauere, unde & supercilia. τάρσι dicuntur & ἔλντρα, ἐντρυχώματα, ὀρχί. Pupilla, κόρη. Nigrum oculi, τὸ μέλαν καὶ ἴρις. Candidum oculi totum (quidam albuginem uocant) τὸ λευκόν: σφειρόν etiam dicitur & λογάς. Angulus oculi κανθός. Oculorum pars illa, quæ in medio est, quam pupillam uocant, κόρη est, uti modo diximus. Ambiens autem hanc circulus, ἴρις uocatur. Huius uero partes, quæ pupillæ proximæ sunt nigrae, πιασαί. Circulus qui candido proximus est, ἄλως. Quæ ultima pars candidi totius est, περιμόν uocatur. Totus oculorum ambitus, ἴων. Angulorum oculi radices, ἐγκανθίδες, ἢ ἐπικανθίδες. Quarum quæ naso proximæ sunt, ῥαντῆρες dicuntur & πηγαί: quæ uero tempora spectant, περιωπίαι. Concauæ altitudines quibus oculi continentur, quæ palpebras circundant, κόγχαι appellantur, & γλιώαι à nonnullis. Auris, οὖς, ἄκρῃ, ἄκροσμα. Auriculam, Celsus etiam aurem uocat, περιρύωμα, περιρύγιον. Meatus auditorius, ἀκουστικός πόρος. Pinna, ἀντιλόβιον. Fibra λόβος. Aristotelis ætate, inquit Pollux, omnes auriculæ partes præterquā λόβος, id est fibra, nomine carebant: uerum medici postea hæc imposuere uocabula. Auricularum ipsarum exterior ambitus, κεχλίας, interior uero σκάφος est. Pars quæ ad tempora uergit, περιρύγιον, inferior autē λόβος, i. fibra uocatur: & interior κυψέλη, unde & auriū sordibus idem nomen quod concauū est, ἄσκαδος, quod ueluti fundamentū est aut pauimentum, κρότων. Ipsius autē cōcaui sinus, quod in ea parte est quæ ad tempora uergit, & ad auris interiora reflectitur, τράγος: opposita uero pars ἀντίτραγος dicitur: sicuti & eius partis, quæ fibra dicta est, quod prominet, πελόβιον: quod κυψέλη proximū est, π'πίξ: quod super hanc est acutū in superiore fibræ ambitu, ἀντιλόβιον. Eius autē partis quæ τράγος dicebatur, quod tēpora spectat ἄκρῃ dicitur. Cōcauū uero quod iuxta κυψέλη est, ἐχινίσκος: quod ad foramē est, καμώρος: quod autē intus est, κύαρ uocatur. quod deinde ad auriculæ radicē est fibræ subiectū, μίκων dicitur. Illius autē auriculæ partis, quæ sub eo quod περιρύγιον dictū est, habetur, ἔλιξ: & huic opposita pars ἀντέλιξ: quodq; sub hac est, κόγχη nūciatur. A. Tēpora, κροταφοί. nonnulli & κόρρας uocarūt, & κόρσαι. Nasus, ῥίς. Nares, μυκτῆρες, μυξωτῆρες. Totū etiā mēbrū à medicis quādoq; μυκτῆρ uocatur, & μυκτῆρες, & ῥώθωνες. Et nares Sophocles etiā μύξας appellauit. Et foramina ipsa quidā θαλάμους dixere, & ὀχωτῶματα. Interseptum, κίων. Quidā uero ita diuidūt. Nasi ea pars quæ superciliis proxime subiacet, ἠθμός, per quem scilicet spiritus transmittitur. media uero χόνδρος, id est cartilago, uocatur. Partes uero quæ utrinque genas spectant ossæ, ῥινός ῥάχης, id est nasi spina. At ea quæ nares diuidit, κίων διάφραγμα, σῦλις, uel ut aliis placet, quod intus meatus ipsos diuidit, διάφραγμα ῥινός uocant, id est septum narium. Quæ uero super eam partem est caro ad labra uergens κίονα, & totam nasi summitatem, σφαίριον. Quæ autem extrinsecus ex utraq; sphaerij parte sunt, ὑπιώαι ἢ περιρύγια: intrinsecus autem μύξαι ἢ θαλάμαι: & quod illis tanquam fundamentum subest, λιννοί ἢ λινός. Mala & genæ, μήλα dicuntur, & παρειαί, & γνάθει, uerum παρειαί & γνάθει buccæ potius dicuntur. Maxilla σακῶν, γένυς, γαμφύλη. Mētum, γένειον, ὄνυχις. Mandibula, γλῦς. Labra, χείλε, ueteres

A ueteres comici *χαλῶνας* uocarunt. *ἀνθερείων* etiā *λευκανία* dicitur. C. Os, *στόμα*, à nonnullis etiā *λόγαιον* dicitur, & *μύσας*. Palatū dicitur & cælum oris, *ὑπερώς*, *ὄρανός*, *ὄρανός*. Fauces Celsus lib. 4. Fauces, & spiritum & cibum capiunt, græce *φάρυγξ*, *φαρυγίον* etiā à quibusdam & *ισθμός*, ob loci angustiam. Significat & *φάρυγξ* gulæ summam partem atque initium, sicuti *λάρυγξ* asperæ arteriæ. uerum Plinius partem hanc quam Celsus & Theodorus fauces uocant, guttur appellat: fauces uero summam gulæ partem, sicuti postremam stomachum dixit. Lingua *γλῶττις*, ἢ *γλῶσσα*, à nonnullis *γλῶσσις* uocatur, aut *πληκίς* & *γλῶσσις*: & totum membrum significat & membri partem, ut dictum est. Sed quod hic diximus (Pollucis autoritate) gustus sensum acutiorē illi linguæ parti inesse quæ ad fauces est: contra Aristoteles eam, sentiendi istam uim præcipue obtinere scribit, parte sui primore. Nam si interiore tangatur, minus eam sentire existimat. Ligula, à Plinio minor lingua uocatur: Græci *ἐπιγλῶττις* uocant. Tonsillæ *παρίσθιμα* & *ἀντιάδεις* dicuntur. Galenus *παρίσθιμα* inflammationem earum, quæ prope tonsillas sunt, partium, & *ἀντιάδεις* priuatim tonsillarum ipsarum inflammationem esse ait. At Celsus *ἀντιάδεις*, tonsillas, quæ post inflammationes induruerunt, à Græcis uocari scribit. Tonsillæ in intimo ore quatuor cōspiciuntur: binæ ad linguæ radicem, singulæ utrinque conspicuæ: & binæ penitiores, quas Pollux *μῆλα* uocari tradit. Gingiuæ *ῥα*: ut uero Polluci placet, carnes quæ dentes continent, quæ quidem externæ sunt, *ῥα*: quæ uero internæ, *ἐνῥα*: & quæ inter dentes ipsos continentur, *ἄρμοι* dicuntur. Dentes, *ὀδόντις*, *τομαίς*. Dentes primores acuti, etiā *διχαστῆρες* dicuntur, & *κύνες*, & *κλάσσιοι*. D. Maxillares, *ῥήμφιοι*. Molares, *μύλαι*, *ὀπίσθοι* etiā, *κραντῆρες*, & latine genuini. Columella, *κίων*, ἢ *κονίς*, ἢ *γάργαραν*. Vna *σφυλή*.

De collo & eius partibus.

Cap. VII.

C Ollum deinde id appellamus quod inter caput & armos humerós uenteriacet. Quantum uero colli ipsius cartilagineum, priorem obtinens situm, uocem transmittit & halitum, id arteria, & aspera arteria nominatum est. Hæc autem accipiendi reddendique tantummodo spiritus officio fungitur. Nihil enim aliud nec siccum uel humidum pati ipsa uidetur: sed ubi in eam tale quid deerrauerit, tandiu torquetur, dum excutiat quod dilapsum est. At uero quātum interius carneum spinæ præiacet, gula dicitur: qua cibis atque potus deuoratur. Ipsius autem asperæ arteriæ pars summa, quæ uocis instrumētum est primum ac præcipuum, larynx dicitur: apparetque in collo tangenti durum: & inter transglutendum suus deq; moueri cernitur. Vltima autē colli anterioris pars, cui proxime subest iugulum, *ὑπολείς* dicitur. Pars uero posterior colli, extrema ceruix appellata est. Partes thorace tenus dispositæ hæc sunt.

D B. Collum, idem & ceruix, græce *ἀνχλω*, *φάρυγξ*, (utrunque simul posuit Aristoteles 4. de partibus animalium, καὶ τὰ πρὸ τοῦ καλῶντος ἀνχλῶν καὶ φάρυγος) dicitur & *λείς*: hinc ultima colli anterioris pars, *ὑπολείς* dicta est. Plinius ceruicem à collo distinguit. C. Ceruix, inquit, nulli nisi quibus utraque hæc arteria & gula, cæteris collum, quibus tantum gula. Ceruix flexilis est ad circumspectum. Arteria, & aspera arteria, *ἀρτηρία*, καὶ *τραχηὶς ἀρτηρία*, & *βρόγχος* quoque dicitur. Gula, *στόμαχος*, *οἰσόφωρος*, *λαυμός*, & *λευκανία*. Homero. stomachum etiā uocant Latini, ut Cicero 2 De natura deorum, & Celsus lib. 4. Plinius tamen stomacho abutitur pro ore uentriculi. Galenus utrunque significare tradit, gulam scilicet & os uentriculi, quod *καρδίαν*, id est cor ueteres nominare solebant. Larynx, *λάρυγξ*, quandoque etiā *φάρυγξ* & *βρόγχος* κεφαλῇ. Extrema ceruix, *ἐπωμὴς*: dicitur & hæc colli pars *πύων*. *Ἐπωμὴς* Galeno est musculus superiorem humeri partem occupans, & præterea ea dorsi pars quæ humeri articulo proxima est.

Thoracem eam partem appellamus, quæ à collo ad pudenda usque trunca pertendit. Finem enim thoracis faciunt partes quæ ostium excrementi tum humidi tum sicci continent. Thorax ipse parte priore posterioreque constat. In priore huius parte, mox à collo communis colli & pectoris pars, iugulū est, quod ossibus continetur, quæ & iuguli dicuntur, & κλέδς. Deinde pectus, priorem thoracis obtinet situm: cuius media pars σπλιών uocatur, quasi pectusculum dixeris, & σέρον. Pectus ipsum bipartitum est, in mammam parte sui utraque extuberans. Mammis laxior cōtextus corporis est. Iuncta illis papilla, per quam lac transmissum elicitur. Qui papillas ambit circulus subniger, φῶς dicitur. Quod sub mammillis est, πεσκάριον, ac si præcordia dicas. Communis pars costæ, brachij, & humeri, ala est, quæ F & axilla, & subalis latera. Venter infra pectus est parte corporis priore: totum scilicet quod ab ea parte est, quæ σέρον uocatur, ad pudenda usque, una etiam connumeratis iliis. Huius pars tota exterior musculosa, quæ interna obtegit, abdomen est: cuius ueluti radix umbilicus est. Huic radici pars subiecta in latus utrunque ilia dicitur: quæ autem recte subiungitur, aquiliculus: cuius postremum, pubes est: qua scilicet pili nascuntur. Sed super umbilicum, sub ore uentriculi, hypochondrium est. Cauum autem commune hypochondrij, & ilium cholago est. Pudenda his proxima sunt. Pars femine propria, uterus aut uulua est: maris penis colūe, foras postremo thorace propedens, parte sui prima carne propemodū constans, æquali facie turbinata: nomen à glande pars hæc mutuata est, glans dicta. Hæc G glandem quæ tegit cutis, ποθή dicitur: & totum quod ex ea cute glandēque constat, præputium est. Reliqua pars cartilaginea est, & augeri ampliter potest. Huius membri quod minime dependet, ὑπέσχημα: foramen uero quæ humor excernitur, ἐνθῆρα dicitur: & id quo cuticula cum glande adnectitur, χυνοδέσμιον. Quod in inferiore penis parte, suturæ simile est, per scrotum ad podicem usque pertedens, πείλαιον est. Subiacet membro genitali testes gemini, cute obducti, quod scortum & scrotum nominamus. Mulieris autem genitale contra quàm uiri formatum est. Cauum enim subditum pubi est, non sicut maris propensum ac prominens: cuius pars interior, loci, & uterus appellatur. Ostium uero & ceruix, matrix est: quæ ab utero effertur, accessum prolifico maris femini præbens, & exitum humido excremento. Fæmoris & imi uentris pars communis est inguen. Pars H item interior fæmoris & natis communis, coles: exterior, subnatale: pars uero excretoria, podex est. Huic quod subditum quasi stragulum est, nates appellant: in quo autem fæmur uersatur, coxa & acetabulum. Thoracis iam partes omnes primores diximus. Dorsum item sub ceruice, sed pone pectus est: cuius pars, quæ collo proxime subiacet, gibba, χαλόνιον: quæ autem utrinque sitæ prominent, scapulæ humerique summi uertices ἀκρόμια dicuntur. Ab iis in anteriora protendunt κλέδς, iuguli scilicet ossa, inter quæ iugulum situm est. Quæ uero ab scapulis ad spinam tendunt, ὁμοπλάταις Græci, nostri scoptula uocant: inter quæ μετέσθρον situm

A situm est ad medium usque dorsum, ubi septi transversus locus est. Infráque è regione ventris, lumbi habentur, usque ad os sacrum: cui utrinque adiacent clunes, partes quidem carnosæ: & in his, quæ prominent, nates appellantur. Totius uero dorsi media pars superne ad os usque sacrum, spina, & dorsi spina uocatur. Et thoracis quidem partes ita se habent.

- E. Thoracem, *θώραξ* (qui & *ὀλκός* dicitur) totam eam partem corporis quæ à collo ad crura usque pertendit, uocat Aristoteles, & alij quoque. Quamquam medici eam solū partem thoracē dicunt, quæ collo proxima est, & utrinque costis clauditur: priore scilicet parte & posteriore ad spinā usque: inferiore uero ad præcordia terminatur: iugulū, & iugulus (Pli. lib. II. iuguli, nulli præter hominem) *σφαγή*: à nōnullis *θυμός*, *κλείδης* & *κατακλείδης*. harum pars quæ utrinque scapulis proxima est, *ἐπωμεις*, quæ uero pectori & collo, *παρὰ σφαγίς* dicitur: atque hoc loco, quod cauum est, *σφαγή*, id est iugulus, appellatur. Pectus, *στήθος*. *στέρον*, pectoris media pars est, à summo ad cartilaginē usque illam, cui nomen est *φυφοειδής*: significat & *στέρον* os ipsum pectoris medium, cui adnectuntur costæ. Mamma *μαστός*: dicitur & *πίθος* & *πιτήιον*. Papilla, *θήλη*, *πεκτέριον*. dicitur & cauum illud quod sub pectore est, carneum molleque ad os ventris: quæ quidem pars & *σφαγή* quoque & *ἐντοκάριον* uocatur. F. Ala & axilla, *μαχάλη*. Latera, *πλευρά*. *πλευρά* uero costæ, id est lateris ossa dicuntur. uenter *γάστρον*, unde *περγάστρ*, id est uentricosus dicitur & *κοιλία*. Abdomen, *ἐπιγάστριον*, quandoque & *ὑπέρχονδριον* hoc totum significat: & contra, *ἐπιγάστριον* nonnunquam pro *ὑπέρχονδριω*: quandoque etiam uiscera ipsa hypochondria dicuntur. Umbilicus, *ὀμφαλός*, ἢ *μεσομφάδιον*, concuum illud est, quod in uentris medio est. Qui circa hunc cernitur quasi neruorum quidam contextus, *γαστρώνα*: medium autem umbilici, *ακρόμφαλιον*: quod uero super ipsum est, *ἐπομφάλιον*. At cutis ipsa quæ circa umbilicum est, *γραῖα* uocatur, (quasi uetulam dixeris) eò quòd cum rugas contraxerit, senectam iam aduentare significat. Ilia *λαγών*, *κενόων*. *κονέων* uocant, inquit Galenus, locum qui inter coxarum ossa, & costas nothas interiacet, eò quòd sit *κενός*, id est inanis & ossium expers. Aqualiculus, *ἡρόν*. Theodorus hanc partem fumen uocat, atque abdomen & imum uentrē: uerum fumen quid significet, infra explicabitur ex Plinio. *ἡρόν* quod & *ὑπέρχονδριον* dicitur, ut Pollux auctor est, eam duntaxat partem significat, quæ ab umbilico ad pubem pertingit. Pubes, *ἡβη*, quæ & *ἐφύβαχον*: dicitur & *ἐπίσειον*, uel *ἐπίσιον*. Cholago, *χολάσις*. Pudenda, *αἰδοῖον*. Vterus aut uulua, *ὑτέρα*. Penis, *αἰδοῖον*, *καυλός*, *σῆμα*. *Αἰδοῖον* Aristoteli penem tantum significat: ut uero Polluci placet, penem continet unā cum scroto & testiculis, *τύλος* etiam à quibusdam uocatur: *καυλός* Aristoteli fere ceruicem significat, uescicę scilicet, & penis. G. Glans, *βάλλανος*. præputiū, *ἀκροποθία*: uerū Polluci *ἀκροποθία* & *ἀκροπόθιον* significat præputij cuticulę partem prominentem. *ὑπίσμημα* dicitur & *κύσεως ἰάχμηλος*, uiscicę ceruix: *πρόναιον*, *ἱαμῆς* etiā dicitur & *ὀρρος*: *ταῦρος* quoque à nōnullis. testes, *ὄρχις*, *δίθυμοι*. Scortū & scrotū, *ὄχυνς*, *ὄχων*, ἢ *ὄχως*, ἢ *ὄχωα*. Loci & uterus, totius nomine pars uocatur, *ὑτέρα* καὶ *ἀλφει*: unde fratres uterini *ἀδελφοί* uocantur. Matrix, *μήτρα*.
- D Pudendi muliebris totus ipse sinus *κτῆς* uocatur: & latine (opinor) cunnus. Extremę eius margines carnosę *πῆρινθώματα* & *μυρτοχλίδες*, *κρυμνοί*. in harū medio suborta ueluti carūcula, *νύμφη*, *μυρτόν*, *ἐπιδερῖς*, *κλητορῖς*: uterus etiā matrix dicitur, & *μήτρα* καὶ *γυνή*. H. Inguen *βουβών*. Coles, *πρόναιος*, subnatale *ὑπογλουτῖς*, pars scilicet carnea illa, quæ sub natibus deorsum uersus ad fœmur pertēdit. Podex *δεκτύλιος*, *πεκτῖς*, *ἀρχή*, ἢ *σφα*. Nates, *γλουτῖς*, *πυγαί*. Partes carnosę quæ proxime lumbis, utrinque prominent, *ἰχία* dicuntur, id est clunes. ab his uero partes prominentes, *γλουτῖς*, & *ἐφύβαχον*, id est nates. *ἰχία* uero dicuntur etiam partes carnosę ex utroq; sacri ossis latere, uocantur & *σκαφίς*, clunes (uti arbitror) latine. *ἰχον* itē ligamētū ipsum significat, quo fœmur coxędici acetabulo colligatur. articulus etiā ipse *ἰχον* nōnūq̃ appellatur. Coxa & acetabulū, *κοτυληδεών*: uerū Pollux *κοτύλας* uocari prodit cauas illas ossiū fossulas, in quibus fœmorū capita uersantur, quas & coxas Celsus uocat, & ipsa fœmorū capita, *κοτυληδεῶνας*. Dorsum, *νότον*. Scapulę humerique, *ὄμεις*: scapulas enim uocat Celsus humeri articulos: Theodorus

DE DIFFERENTIIS

uero scapulas uocat, quas Græci ὁμοπλάτας dicūt, & Celsus scoptula, (scoptula operta E legunt nonnulli apud Celsum.) A. Humerus etiā in hoc significato pro articulo ipso apud Pliniū cū alias, tum apertissime lib. i i. sed apud Celsum pro ea brachij parte accipitur, quam lacertum uocamus. ὤμος item apud Aristotelem fere pro humeri articulo accipitur. Lumbi ὀσφύς ἢ ἰξὺς ἢ πέλμυσις. Φόαι dicuntur lumborum musculi interni: qui & νευρομήτραι & ἀλώπεκες etiam à quibusdam uocantur. Quæquam sunt & qui externos spinæ musculos, Φόας uocent. Clunes ἰχία: quæ & σκαφία uocantur, ut ante dictum est. Harum partes sunt, nates, quas Græci γλῦττες uocant & ἐφέδρανα: & ὑπὲρ γλῦττες, quæ carnes sunt infra nates, ad fœmora uergentes. Spina ῥάχης, κλόνης γῆης. Spinae partem mediam illam quæ inter metaphrenum & lumbos est, Homerus ἄκνισιν uocauit: uerum ἄκνισις, ut tradit Pollux, proprie in solis quadrupedibus est.

De Brachiis & eorum partibus.

Cap. IX.

Membri uero superioris bipartitam compactionem à thorace dependentem, brachium siue ulnam uocamus: cuius partes sunt, scapula, humerúsue, lacertus (qui & humerus Celsò) gibber, cubitus (Celsus brachiū uocat) & manus. Lacertus totius brachij pars maxima est, terminos habens, inferne quidem gibberum, superne autem humeri articulum: gibberum uocamus cui innitimur. est autem ea pars qua totum brachium flectitur. Altera brachij pars non minima, imo secundum lacertum maxima, quam cubitum uocamus, inter gibberū sita est, & articulum, quo cū cubito manus iungitur, καὶ πρὶν Græci uocāt, nos brachiale. Cubiti pars superior, ὑπὲρ πτέρυγος, inferior, ὑποπτερύγος dicitur. Manus partes, palma, & digiti quinque. In manu prima palmæ pars, quæ ex multis minutisque ossibus constat, ἄλγος græce dicitur: altera quam μετὰ καὶ ἄλγος uocant, pars manus lata F est, quæ ex rectis quinque ossibus constat ad digitos tendentibus, à quibus digiti oriuntur. Digiti quinque numero: quorum qui maximus est, pollex uocatur, à latere metacarpij adiunctus, breuis crassúsque: huic proximus est index: medius deinde, qui longissimus omnium est: illum sequitur qui medicinæ dicatus est, τὰρκα μέσος dictus: postremus omnium minimus est. Hæret summis digitis unguis. Digiti pars qua inflectitur, nodus siue articulus est: quæ rigida constat, internodium dicitur. Pars interior manus, quæ carnosâ est, & scissuris uitæ indicibus distinguitur, uola est. Exterior uero manus pars neruosa est, ὀπιθίναρ à Græcis dicta.

Alter sentit G
Galenus uti in
fra uidetur,
in ossibus.

F. Membri superioris. κῶλον Aristoteli & Galeno membra significat exteriora (ni fallor) à thorace separata, & quasi dependentia, ut brachia & crura: uerum, ut sentit H Pollux, κῶλον, quod & κῶλυμα dicitur, ex fœmore tantum & crure constat. Brachium βραχίων ἢ χεῖρ: totum hoc mēbrum Aristoteles βραχίονα, Galenus χεῖρα uocat, nonnunquam & βραχίονα, Celsus brachium, Theodorus brachium siue ulnam: ita forsitan & Plinius, lib. ii. uni homini ulnæ. Scapula, humerúsue, ὤμος, de quibus supra. Lacertus, hanc partem Aristoteles ἀγκῶνα uocat, Galenus βραχίονα, Celsus humerum: alij lacertum, Theodorus, nisi codices sint mendosi, lacertum agilem. Gibberum, ὠλέκρανον: articulum hunc totum ubi cubitus lacerto iungitur, ἀγκῶνα uocant alij: huius quod ab exteriori parte prominet, ὠλέκρανον. Galenus in ossē, inquit, brachij, quod cubitus appellatur, in extremo eius fine, illo qui cum lacerto iungitur, duo extant tubercula, alterum maius quod & posterius, & inferius est: alterum minus, quod superius est & in parte anteriore. hos processus siue tubercula uulgo κορδῶνας uocat: sed proprie illum, qui maior & posterior est, Attici ὠλέκρανον, Hippocrates ἀγκῶνα uocat. hæc Galenus.

Cubitus

- A Cubitus, πῦχος ἢ ὠλένη. Celsus hanc partem brachium uocat, eodem scilicet cum toto nomine. Manus χεῖρ ἢ ἄκρα χεῖρ. ita enim fere uocat Galenus: nam χεῖρ apud illum totum brachium significat. Nomina ista brachij non inconcinne expressit Ouidius lib. i Metamorph. Laudat digitosque, manusque, Brachiaque & nudos media plus parte lacertos. Palma θῆναρ: partes habet palma (ex Aristotele & Celso) καὶ ῥπον & μετακαὶ ῥπον. Celsus has partes nominibus propriis non appellat, sed tantum primā palmæ partem, & alteram palmæ partem. Tertiā palmæ partē addit Pollux πεκαὶ ῥπον, quod ante carpū est. G. Digiti, δάκτυλοι. Pollex ἀντιχεῖρ ἢ μέγας. index, λίχναος. medius, μέσος. minimus, μικρός. Nodus siue articulus κόμβος. Internodiū, φάλαγξ ἢ σκηταλῖς. Vola, θῆναρ, ut utrumque significet θῆναρ Aristoteli, totum scilicet & partem: uola etiam pedis pars concava dicitur ex Plinio & Fest. Pōp. Manus partes uarie ab aliis explicantur: nam quibusdam θῆναρ ea pars dicitur carnosa, quæ in parte manus supina iuxta pollicem affurgit, & ad indicem usque: quæ uero illi opposita est in eadem manus parte, ἄπο θῆναρ: pars uero exterior, ὀπιθῆναρ: quæ uero pars digitis proxime subest, σῆθες χεῖρὸς dicitur, à nonnullis hæc pars ὑπὸ θῆναρ uocatur, & σῆθες χεῖρὸς (quod & ἄνδρον quoque dicitur) ea pars nominatur, quæ post cauam manus partē ante metacarpium iacet: concavam uero manus partem κοῖλον χεῖρὸς uocant: alij κοτύλλω, quæ scilicet inter θῆναρ & σῆθες χεῖρὸς sita est. Alij uero manum ita diuidunt: Totam uolam, id est partem manus internam, θῆναρ uocant, autoritate fratri Hippocratis atque Homeri: externam uero, ὀπιθῆναρ, ἢ κῖνας, ἢ πεκαὶ ῥπια, ἢ δωδρα: partem uero quæ iuxta carpū sita σῆθες χεῖρὸς dicunt: quæ uero sub digitis, τερσὸν, κρέτος.
- B

De cruribus & earum partibus.

Cap. X.

- I inferioris autem membri quod κῶλον uocant, bipartita compactio, utrinque à coxa dependens, crus est. Huius quod inter coxam & genu interiacet, fœmur & fœmen. Commune deinde fœmori & tibi, quod articulum constituit genu est: cuius pars posterior, poples uocatur. Quod foris orbiculatum adiectum est, contegens eam quæ ad genu est commissuram, patella uocatur & mola: tibia, quod gemino osse subiacet, cuius pars prior quæ carnis expers est, crea, posterior sura appellatur: quæ caro est neruosa. Postremum tibiæ, quod utrinque extat, malleolus geminus in utroque crure est. Quod deinde multiplici osse constat, pes est: cuius pars posterior, calx: prior discreta in digitos quinque est: media, plantæ nomine explicatur. Reliquæ partes ad earum quæ in manu sunt similitudinem instructæ sunt: plantæ scilicet palmæ, digiti digitis, ungues unguibus respondent. Partes exteriores hæ sunt.
- C

- D C. Crus, σκέλος: ita uocatur hoc totum, quod ex fœmore, genu, tibia, malleolis & pede constat. Fœmur fœmen uocat Celsus, μικρός: unde fœmoris internæ partes παραμήρια dicuntur: & quæ inter fœmora sunt μεσομήρια. Genu γόνυ. Poples, καμπή, ἢ ἰσνύη, ἢ ἀγκύλη. Patella μύλη: alii ἐπιγοννίδα, ἢ ἐπιγονατίδα dicunt, uocatur & μυλακρίς, ἢ ἐπιμελῖς, ἢ κίχθῃ ἢ κήχος. Ἐπιγόνυς etiam musculum significat qui in genu reperitur. Tibia (crus uocatur à Celso) κνήμη, eodem scilicet cum toto membro nomine. Crea, ἀντικνήμιον. tibiā uocat hanc partē Celsus. Sura, γαστροκνήμια, γαστροκνήμιον: quidā priorē partē κνήμιω, postēriorē ἀντικνήμιον uocāt. Malleolus, σφύρος. ἀσφαλάς quidā uocant, & latine talos. Sunt autē ἀσφαλάτοι nō partes illæ extantes, sed qui intus à malleolis occultātur, ut inter ossa dicimus. Pes, πῶς, βάσις. Quod post malleolos & talū est, id totū pes uocatur. Calx πτέρνα. Pedis partes uariè distinguuntur: etenim ut quibusdā placet, prior pedis pars à malleolis ad digitos usque τέρσος uocatur: interiora malleolis ad magnum usque digitum pedibus sese quasi aspicientibus πῶδον: quod sub hoc statim in imi pedis medio habetur, κῖλον πῶδος, id est pedis cōcauum dicitur, latine uola. Infimum autem, quo terram

DE DIFFERENTIIS

contingimus & calcamus, πῦμα est. Pars uero ea quæ post cauum pedis iuxta digitos E
attollitur, πῖδος πῖδος, ἢ πῖδος πῖδος dicitur. Sequuntur deinde δάκτυλοι, id est digiti pedis
quinque numero. Alij uero superiorem pedis partem totā, quæ ante digitos est, quæ
scilicet ex nervis & ossibus constat, πῖδον uocant: ἢ ὀρῶν, ἢ πολυόσπον, cuius priorem par-
tem, quæ digitus proxima est, τῖρσον uocant: posteriorem pedis partem πῖδον, id est cal-
cem: inferior pars tota, τῖλῶμα, id est uestigium, quod scilicet carnosum est & inferius
solum attingit. Galenus uero τῖρσον eam pedis partem uocat, quæ malleolis proxi-
ma est: quæ ex septem ossibus constat, uti infra apertius explicabitur: inter ossa & illi
manus parti respondet, quæ καρπὸς dicitur: πῖδον uero, quæ illi proxima est, quæ ex
quinque ossibus constructa est: quibus adiunguntur pedis digiti, & metacarpio in ma-
nu respondet. Itaque constat à Celso plantam uocari, quæ ex utraque hac parte con-
stat: sicut in manu palmam, quæ & κερῖον continet, & μετὰ κερῖον, ut modo dictū est.

De situ partium uario.

Cap. XI.

F

Habet sane homo (sicuti & cætera fere animalia) suas parteis ita dispo-
sitās, ut & in eo superius sit & inferius: & prius & posterius: & dextrū
& sinistrum. Et dextrum quidem & sinistrum ex similibus fere constat par-
tibus, nisi quod sinistra omnia imbecilliora. At posteriora prioribus, & su-
periora inferioribus discrepant: præterquam quod inferiora similitudinē
superiorum præferre ea dixerim ratione, qua uenter imus respondere alio-
let faciei in corpulentia uel gracilitate: & crura cum brachiis communem
ineunt rationem. Ita quibus lacerti breues, iis etiā fœmora magna ex parte
breuia sunt. Et quibus pedes exigui, iis manus quoque parue habentur.

*De sex istis dif-
ferentis situs
plura uideas li-
bro de anima-
liū gressu A-
ristotelis.*

Partium itaque situs, quemadmodum ad superius & inferius, prius po-
sterius, sinistrum dextrum se habeat, paucis explicandus est: sex nanque G
hisce differentiis moueri hominem liquido apparet. Superius autem intel-
ligi uolo in animalibus, non ut idem sit quod in orbis uniuersi situ, sed quæ-
admodum supremam partem in omnibus eam esse dicimus, non animalibus
tantum, sed quæcunque uita prædita sunt, per quam cibus recipitur. in-
fimum autem ad quam postremo accedit. Partē quoque priorem eam uo-
co, in qua sensus præcipue comprehenduntur, & unde sensus emanant ex-
ordia: opposita uero illi pars posterior est. Dextrum autem, (quemadmodū
& in uniuerso est) unde primus motus orditur. Ergo superiora inferiora-
que hominem omnium maxime animalium habere ad rationem differe-
rentiamque locorum naturalium intelligimus: eius etenim partes tam su-
periores quàm inferiores, ad situm orbis uniuersi superiorem inferiorē H
que dispositæ sunt. Itidemque priores posterioresque, atque etiam dextræ
sinistræque habentur: cum cæterorum animalium genus, uel respectu hu-
iusmodi careat, uel confusus habeat. Caput itaque cum in cæteris etiam
omnibus animalibus superiorem obtinet situm, corporis sui ratione: at ho-
mo potissimum, quoniam solus (ut modo diximus) ad uniuersi orbis habi-
tum institutus est: (solus enim animalium erectus uiuit) idcirco partē etiā
istam habet respondentem parti sublimi uniuersi. Caput collum excipit,
tum pectus & dorsum: alterum prius, alterum posterius est. Subiacent iis
uenter & lumbi, genitale & nates: mox fœmur & tibia: postremo pedes.
Crura uero ante flectunt, eodem scilicet quo & incedunt. Calx è tergo po-
situs

A fitus est. Malleoli situm imitantur aurium: quippe qui latera teneant imi cruris, quomodo aures iunctæ lateribus capitis habentur. Brachia è latere corporis dextro sinistroque dependent, atque se intro flectunt: ita ut homini potissimum crurum & brachiorum deuexa, (*κνῆτα* Græci uocant) aduersa inter se sint. Et brachiorum prior ea pars sit, quæ à pectore est: posterior uero, quæ ab scapulis: sicuti interior quæ ad latus tendit: exterior quæ ab eo recedit: quod ad omnes articulos pertinere etiam patet. Sensuum autem partes sensorias, oculos dico, nares & linguam, eodem scilicet in priorem partem spectantes habemus. Auditus uero sensoriam partem, id est aures, à latere, eodem in orbe quo oculos. Ita partes exteriores collocatæ atque dispositæ sunt, nominanturque præcipuæ: & cognitæ per usum situmque

B euidentiore habentur.

De partibus interioribus, & primo de capitis partibus. Cap. XII.

Nunc interiorum ordinem persequemur. Primum igitur cerebrum capitis priorem obtinet partem: non modo in homine, uerum in cate- *Cerebrum ἐγ- καφαλος.* ris etiam animalibus, quibus ea pars data est: omnibus autem in iis est, quæ sanguinem obtinet, & ob eam rem *σφαίμα*, id est sanguinea appellantur: ex cæteris fere nullum habet, nisi per proportionem, ut ea quæ *μαλακία*, id est mollia nomine speciali nuncupantur: ipsum ambiunt membranae duæ quas *μυελίνας* Græci dicunt: altera crassior & solidior, ossi caluæ adherens, quam *σκληρόν*, id est duram uocant: altera *χρυσόδης* dicta, quæ interior est: & cerebrum ipsum attingens, infirmior & rubicundior. Bipartitum omnium animalium cerebrum est, postremumque iungitur, quod cerebellum uocatur, quod *σκληρόν, παρὰ χεῖρα etia dicitur, id est crassius, διερμύτω δης.* spinali medullæ continuum est: duriusculum, hoc est & colore sufflaui. Cerebrum omnibus priuatum sanguine est, nec uenam intra se ullam continet: omniumque corporis partium frigidissimum sentitur, uel ad tactum, ait Aristoteles, Galenus pernegat: cute tamen frigidius ipsum asserit, quæ omnium animalis partium, quod ad caloris frigorisque sensum attinet, ueluti norma est. Ex cerebro ipso paria neruorum oriuntur septem, quas *συνγλαστίς.* uocant, qui in secundi arte periti sunt. (iis quæ ad nares feruntur minime connumeratis: neque enim hæc neruorum more producuntur, nec extra caluam exeunt.) Et primi quidem paris nerui prodeunt, unus dextra, & alter sinistra, crassitudine notatu digna, & fere omnium neruorum mollissimi. Hi ueluti radices quædam oculorum uidentur: uterque enim ex priore cerebri parte prodiens, atque in aduersum sibi oculum subiens, in latum sese explicat: ipsumque qui in oculo est, uitreum humorem in orbem sphære modo ambit: membranamque (siue tunicam dicere malis) efficit, quæ *ἀμυελινη χρυσόδης* dicitur, id est retiformis. Solis hisce neruis antequam in oculos inferatur, sensibilibis quidam meatus inest: unde ipsos quidam non neruos, sed *πέραις*, id est meatus appellarunt, alij neruos opticos, quasi dixeris uisuiuos. Alterum post hoc neruorum par est, in musculos qui oculos mouet distributum: puriores multo sunt hi, tenuioresque iis quos modo memorauimus. His adiacet tertium par. hos autem neruos molles uocant: molliores enim sunt, tum

DE DIFFERENTIIS

secūdi paris neruis, de quibus modo diximus, tum uero eius quod mox se- E
quetur, quarti, & item aliorum. oritur autem hoc neruorum par, ubi pars
cerebri anterior cum posteriore connectitur. Quarti uero paris nerui, his
posterius paulo sitī sunt, à cerebri basi emergentes. Quinti quoq; paris ner-
ui proximi iis oriuntur, sed ad capitis latera magis, ad ossa quæ λιθοειδῆς, id est
lapidea dicuntur, uergentes. Hi uero cum statim bifidi fiant, in ipso scilicet
per ossa transitu, utrinque deinde prodeunt, altera quidem pars (ἀκουστικόν, id
est auditorium neruum uocāt) in priorem magis partem ad auditus mea-
tum: altera in partem magis auersam, in ossis eius quod λιθοειδῆς dicitur, fo-

*Quot quibuscq;
modis à capite
spargatur ner-
ui in aliis cor-
poris partes, su-
sius ostēdit Ga-
lenus lib. De
difficili. neruo-
rum. & lib. 9
De usu part.
λιωόν & λι-
νωόν dicitur*

ramen quoddam, quod πηλὸν appellatur: id enim ueteres anatomici no-
men illi indidēre, cum utique penitus anfractum illum perforare non po-
tuisent, per quem neruus post aures foras emergit. Sextum neruorum par F
à cerebri basi producitur per foramē quoddam, quod ad inferiorem illius
commisuræ partem, quam λαμβροειδῆς uocāt, à λ literæ similitudine, conspi-
citur. Nec dum etiam nerui isti duri apparent: prædictis tamē omnibus cō
duriore sunt, quo iā spinali medullæ sunt propinquiore. hæc nanq; eorū
qui duri sunt, neruorum, principium est. Vbi autem cerebrum desinit, illic
oritur septimum neruorum par: quod unā cum sexto parī è caluaria se ex-
erit. Habet in se cerebrum, plerisque omnibus, cauum quoddam exiguum
ueluti lacunam λιωόν ab Herophilo dictum, id est torcular. habet & uētri-
culos (κειλίας uocant) in priore quidem parte, hoc est in cerebro ipso, binos:
in posteriore uero, quod cerebellum uocatur, unum. Et præterea à priori-
bus in posteriorem meatus quidam transire cernitur, quem sane quartum G
totius cerebri uentriculum nonnulli anatomici uocant. A prioribus illis
utrinque exoritur processus quidam oblōgus & concauus, in narium usq;
principium protensus, à uentriculorum illorum natura nihil prope muta-
tus: olfactus instrumentū primum hoc esse medici tradunt. Et cerebri qui-
dem partes, & quæ ex his oriuntur, hoc se habere modo cernuntur: quæ
uero in oculis sunt partes, iam explicandæ à nobis sunt.

De oculi partibus interioribus.

Cap. XIII.

MOlles illi, quos primi paris neruos, & à priore itē cerebri parte oriri
diximus, cum primum è caluaria egressi ad oculos peruenerint, in
latum sese (ut modo expositum est) explicātes in orbem sphaeræ modo, ui- H
treum humorem, quem ὑαλοειδῆς uocant, amplectuntur: efficiuntq; mēbra-
nam illam, siue tunicā, quæ ἀμειβλητοειδῆς dicitur, cō quod ἀμειβλέω, id est
reti similis sit. Quæ tamen tunicam membranā uē neq; colore, neq; sub-
stantia refert penitus: sed si exemptā ab oculo eam seponas, atque in unum
colligas, apparebit plane ceu cerebri portio quædam. Inferitur autē hæc in
humorē oculi, qui κρυσταλλοειδῆς dicitur, id est crySTALLINUS aut glacialis, quod
primum uisus est instrumentum, estq; affectuum crySTALLINI certus ad ce-
brum nuntius. Sunt autem in oculo intus sub tunicis humores orbicula-
res duo: mollis alter perinde ac uitrum, quod modice solutum ac fusum sit:
alter ita durus, ut glaciem mediocriter concretam imitetur: nec corporis
habitu

*Ἐρραχνοειδῆς
quoq; hæc uo-
cat Iulius Pol-
lux libro 2.*

A habitu solum, sed colore etiam tum vitrum tum glaciem referunt: uocanturq; à medicis, hic quidem qui mollior est, *ὕαλος*, id est vitreus: ille uero durior, *κρυσταλλός*. Est autē crystallinus, candidus, splendescens, perspicuus, & ut dictum est, duriusculus, figura globuli leuiter cōpressi: at vitreus (qui in hoc à natura institutus est, ut sit crystallino familiare alimentum) liquidus est instar uitri ab igne liquefacti: albi uero coloris tantum habet, quantum si intellexeris exiguum nigrum multo albo permistum, ut sit albedinis perfectio adulterata. Tunicam *ἀμυγδαλινοειδῆ* continet alia *χρυσόειδος* dicta, (quæ re uera tunica est, & corporibus subiectis operculum) orta à tenuiore cerebri membrana illi cognomine. Vasa hæc plurima, arterias scilicet & uenas in se habere conspicitur, quæ & alimentum *ἀμυγδαλινοειδῆ* præstent: & uincula illi seu sustentacula fiant. Carulea hæc multis in partibus est, tum fusca, tum etiam nigra. Circundat hanc, & tuetur tertia quædam membrana durior, & quæ subiectam sibi tunicam ab ossium duritie tueri possit. A crassiore cerebri membrana hæc producta est, & apud iridis circulum alteri membranæ inferiori coniuncta. Porro iridis circulus ita se habet. Crystallinus ille humor (quem primum uidendi instrumētum esse diximus) in vitreum humorem inferitur: & medius in ipso, quasi in aqua uelitur, eodem prope modo quo sphaera globusue, cuius dimidiū extra aquā promineat. Hæc humorum connexio in crystallini medio hemisphærio, in utroque humore circulum unum efficit. Locus hic terminus est, finisq; *ἀμυγδαλινοειδῆ* tunicae atque *χρυσόειδος*: efficitq; eodem loco suum utraque circulum. Ad eundem hunc circulorum locum prope accedunt aliunde membranæ præterea duæ, altera *ἐκτινύουσα*, finisue est musculorū oculos mouentium, in duriores illam tunicam inserta: altera à membrana caluariā ambiente (*παρακρυσίον* Græci uocāt) producta est. Hæc colore alba est, & totum oculum cum ossibus contegit: definit autem ad circulum eundem, ubi & reliquæ oculi membranæ: & ubi nigro oculi iungitur album. Locus hic si probe omnia dissecueris, diligentérque omnia perspexeris, circulos ostendet plures (nempe septem) sibi mutuo coherentes, & crassitudine, & colore uarios: ut appositissime à ueteribus harum rerum peritis, iridis nomen datum illi sit. nonnulli autem & *στέφανον*, id est coronam uocarunt. At tunica illa tertia duriore, quam à crassa cerebri membrana oriri diximus, & quæ

D *χρυσόειδος* tunicam proxime circundat, ex iridis circulo producit membrana alia, quæ & dura est, ut sit crystallino humori operimentum, & ueluti propugnaculum aduersus ea quæ extrinsecus occursura sint: & prætenuis simul atque alba, ne ullo pacto uisum impediat: densa adeo ac tenuis, (præsertim in media sui parte) ut non aliter quàm cornu prætenue, & quam accuratissime derasum, splendorē transmittere possit: unde & nomen illi impositum est *κερατοειδῆς*, id est cornea. Est uero hæc membrana quauis aranea tenuior candidiorq; & quouis speculo leuior magisq; pellucida pariter ac dura. Quæ proxima illi subest mollis est, uenosa, nigricās, & in medio pertusa. Oritur hæc una cū cornea ex iridis circulis, à tenuiore illa tunica, quæ *χρυσόειδος* dicta est: corneamq; sibi uicinam alit, ac eādem ne in crystallinum

DE DIFFERENTIIS

humorem concidat, prohibet. Membrana hæc intus qua uitreo humori E proxima est, asperitatem quãdam habet: extra uero qua corneum attingit, densior est: in medio autem sui qua pupilla est, perforatur. Atque hoc in loco, ubi scilicet foramen est, nulla tunica inter corneam & crystallinum humorem media est: sed ueluti pertenuē admodum & album cornu, splendor internus cum externo cõmunicat, & commiscetur. Cæruleam hanc tunicam in medio perforatam, ab acini uuæ similitudine quadã (quod scilicet intus aspera non aliter sit, foris leuis) *ἐκροσθῆ* uocarunt. Cuius substantia, ea parte qua humori crystallino coniungitur, spongiæ madidæ similis est. Et cornea tunica qua quidem parte unã cum ea quæ *ἐκροσθῆ* dicitur, ab iride exoritur, humori crystallino propinqua est. membranæ enim oculi omnes pariter atque humores, eo in loco coherent. Exterior uero magis magisque à crystallino abscedit: adeo ut qua pupillæ locus est, plurimũ ab eo distet. Porro hoc ipso interuallo quod est inter humorẽ crystallinũ & *ἐκροσθῆ*, humor quidam prætenuis reperitur & limpidus, ouorum albumini haudquaquam dissimilis, quo unã cum spiritu quodam aereo splendido prohibetur cornea, ne eo in loco crystallinum humorem comprimat aut contingat. Si enim pertundatur pungaturue cornea, confestim & humor ille per uulnus effluere cernitur: oculũsque rugosus efficitur, contractus atque laxus. Inter hunc humorem & crystallinum, membranula quædam, in modũ cepæ corticis aut araneæ prætenuis est, quo crystallinus humor ab rhagoide membrana separatur. Quod autem reliquum in oculo est, pupillam ambiens, (exceptis qui oculum mouent musculis) non in ho- G mine solum, sed omnibus animalibus quibus oculi duri non sunt, sibi naturam imitatur. Et oculi quidem partes, tot numerantur: quanquam crystallinus humor primum uisus instrumentum est, ut sæpius iam dictũ est: reliquæ uero eius causæ factæ sunt.

E. Nulla tunica, nullam forsitan tunicam conspicuam intellexit Galenus. Nam *ἀραχνοειδῆς* membranula quonammodo prætenditur crystallino humori, statim explicabitur ex eodem Galeno. F. Humor prætenuis, humorem aqueum uocauit hũc Asclepiades: hic in suffusionibus coagulatur. Membranula, hanc membranulam tenuem adeo ut ægre conspici possit, ex *ἀμβληστροειδῆ* natã, non distinxit Pollux (ut arbitror) ab illa, sed quasi eandem membranam duplici nomine insigniuit, ut antea notauimus, scilicet *ἀμβληστροειδῆς*, & *ἀραχνοειδῆς*.

H

De colli & pectoris partibus interioribus,

Cap. XIII.

Asperam arteriã Lactantius gurgulionem uocat, & spiritale fistulam.
Larinx, λάρυγξ.

C Ollum capiti subiacet proximũ, ut ante dictũ est. Intra collũ gula est, cui comes aspera arteria iungitur, priorẽ obtinẽs situm in omnibus iis quæ eam habent: habent autẽ omnia quibus pulmo est. Huius summa pars larinx dicitur, ut ante diximus: in cuius meatu particula quædam linguæ quæ in fistulis est, non absimilis cernitur, cui in uoce formanda primæ partes tribuuntur, nomine *λῶψις* (quasi lingulam dicas) & *λῶψα λαεγρος*, id est lingua laringis. Iungitur postremæ linguæ parti minor lingua, quæ *ᾠδ-λῶψις*, & ligula nominata est, posita inter principia gulæ & laringis, cartilaginea

A laginea, prætenuis, forma hederæ folio perfimili: cuius pars latior ad ipsam linguam: mucro uero ad interiores oris partes uergit, uidelicet apta quæ per uices arteriæ foramentum quod ad os spectat, operiat. respirantibus enim erecta est, at deglutientibus prona. Arteria ipsa multis cartilaginibus constat: & altero sui extremo cum lingua ima coniungitur: altero ad pulmonem descendit: tum in utraq; finditur pulmonis partem. esse nanque bipartitus pulmo omnium cōsuevit. Hinc arteriæ partes illæ binæ in multos ueluti ramos sparguntur, *σύνεσας* uocant. Gula ab ore & ipsa dependet, continua tum spinæ tum asperæ arteriæ, nexu fibrarum, & per septum transuersum descendens, in os uentriculi finit, neruo carneq; cōstans: & pariter distendi in longum latumq; habilis. Quæ intra pectus continetur omnia, *σπλάγχνα* dicuntur. Spatium uero ipsum pectoris totum, *κενὸν θώρακος*.

De uisceribus & septo transuerso.

Cap. XV.

SEquitur ut de uisceribus doceamus. Naturam habent omnia uiscera, carnem quidem, sed sibi consimilem, cæteris dissimilem. Sunt enim carnosæ generis species plures: primo quidem quæ proprie caro appellatur, deinde cuiusque uiscerum propria substantia est. Eam Erasistratus paræchyma uocauit: quandoquidem posita sit ad meatus uenarum, & intercapedines: proinde quasi sex aquæ profluentis, ita sanguinis per uenas fluentis, uiscera illa, ueluti *πράχματα*, id est profusiones consistunt. Sunt autem uiscerum, quædam supra septum transuersum, quædam infra. Cor situm in pectore est opertum in uolucro pingui & corpulento, quæ uenæ maiori annectitur, & arteriæ quæ aorta nominatur. & cæteris quidem animalibus in medio pectore situm est, homini tantum paulo uergit ad leuam. Extremum eius (*πυθμὴ* Græci uocant) turbinatur in mucronem curuosum & firmissimum, & omnino parti corporis priori commissum est: at parti sui ampliore superiora corporis spectat, præterquam in piscibus. solis enim iis cordis mucro ad caput spectat. Cordis pars illa amplior qua membrana connectitur, *καρφαλή* uocatur. Neruulos quosdam suis in cauis continet: sed cor sine osse est omnium quæ nos nouerimus, præterquam maximorum quorundam animalium: ossi tamen quiddam simile omnibus inest: cuius substantia non in omnibus æque dura est. in minutis enim animalibus, ad cartilaginis duritiem prope accedit. quod enim in iis nascitur, non omnino cartilaginis, sed corporis ex neruo & cartilagine conflati naturam habet. In maiusculis perfecta cartilago est: in iis uero quæ grandiora sunt, cartilago ossea est: at in maximis animalibus, os cartilagineum potius dicendum est. Quo namque uastiore corpore fuerit animalis genus, eo propius ad ossis duritiem accedit cartilago illa. In corde, uentriculi siue sinus fere bini inueniuntur, unus in latere cordis dextro, in sinistro alter. Non tamen idem in omnibus est uentriculorum numerus. quibus enim pulmo deest, hæc neq; dextrum cordis uentriculum habent. Inter utrunque cordis uentriculum, medium quoddam est quasi septum. Auriculas item habet cor binas, uentriculis adherentes, quæ concauæ sunt, & substantia constant cutanea, au-

DE DIFFERENTIIS

riculas eas dixere ueteres, ob similitudinem quandam earum quę in capite E
sunt: utrinque enim cordi, sicuti aures capiti adherent. Sed de corde hæc
nus: reliqua etiam uiscerum iam considerata sunt. Pulmo spirandi offi-
cina est, attrahens ac reddens animam: idcirco spongiosus ac fistulis inani-
bus cauus. Bifidus consuevit esse omnium pulmo, quanquam partium dis-
tinctio in omnibus nõ æque cernitur. Est enim hominis pulmo simplicior,
atque à singulari arteria partes in utrumque latus duę dependēt: uenę quo-
que maiori, atque arteriæ, quæ aorta ab Aristotele uocatur, pulmo con-
nectitur. Sub pulmone septum pectoris est, quę præcordia & septū trans-
uersum appellant: determinat enim hoc à reliquis pulmonem & cor. Co-
stis hoc & hypochondriis & spinæ, parte sui carnosiore, ualidiorēque an-
nexum est: parte uero media tenue est, membraneaque exilitate contextū. F

Iecur sub septo positum, à dextro latere est: Lien à leuo in omnibus, quæ
membra ista disposita habent per naturam non prodigiose. Iam enim le-
gitimum illum locum in nonnullis quadrupedum, lienem cum iecinore
permutasse uisum est. Iecinoris pars, quæ ad septum transuersum & peri-
tonęum est, conuexa uel gibba: quæ autem inferne uentriculum tangit, ca-
ua uocatur. In iis animalibus quę lienem habere necesse est, lien ipse quasi
iecur adulteratum esse uidetur: adeo ut Plato lienem iecinoris *ἐκμαγεῖον*, id
est effigiem dixerit. Quæ autem lienem non habere necesse est, sed exiguus
admodum lien ueluti notæ gratia habetur, iis iecur bipartitum aperte est:
& pars altera ad dextram, altera (quæ minor est) ad sinistram situm habere
solet. Et in nonnullis adeo diuisum patet, ut locis quibusdam lepores bina G
iecinora habere uideantur: quemadmodum in genere piscium, tum alij, tū
cartilaginei iecur duplicatum habere uidentur. Fibras habet iecur, *λόβοι*,
ἡπατῖαι græce uocantur. est enim iecur, aliis multifidum, aliis simplicius.

In iliis, *ἱλῖαι*
λατῶνες.

Iecur magna ex parte maximòq; animalium numero, felle caret: uerum
in nonnullis id habere in uesica sibi adnexum cernitur. Quæ enim sangui-
nem habent animalium, maior pars fel habet, aut iecori aut intestinis an-
nexum: ut piscium plurimi, necnon serpentum maxima pars. Renes post
hæc iuxta spinam ipsam adherent in iliis: ex uisceribus ij maxime pingue-
scunt: & quanuis uehementer fuerint pingues, mediis tamen fere aliquid
deest. Dexter in omnibus quibus sunt renes animalibus, superiorem obti-
net locum, (nonnunquam iecoris fibram aliquā attingens) minúsque pin- H
gui obducitur, & squalidior est, quod uel in omnibus æque liquidò mani-
festatur. Porro à spinæ uasis, arteria scilicet & uena magna, inseruntur in
eos haud exiguæ magnitudinis uasa: aliis utrinque singula, aliis quibusdā
bina. Figura iis sima fere est, qua parte arteria & uena ipsis inseruntur, &
qua se mutuo respiciunt: opposita uero parte, gibba. In omnium fere re-
nibus sinus inest concauus, (quibusdā amplior, ut in maioribus animan-
tibus, quibusdā uero arctior, ut minoribus) corpore quodam membra-
neo circumdatus. Ex hoc utrinque sinu haud procul à locis quibus inserū-
tur, quæ diximus uasa, meatus duo insignes concavi atque prælongi, ad ue-
sicam feruntur singuli ex singulis renibus, *ὕδηντες* à Græcis dicti. Et de ui-
sceribus

ὕδηντες, ἢ
ὕδηντες.

A scribis quidem, hoc est de pulmone, corde, iecore, liene & renibus, dictum iam est.

B. Viscera, *σπλάγχνα*. Intercapedines, *διεσπλάγμεις*, uetus Aristotelis interpres uacuitates dixit. C. Cor, *καρδία*. D. Ventriculi siue sinus, *κοιλίαι*, ἢ *κέλπει*, tres in maiorū animalium corde esse uentriculos sentit Aristoteles: uerum tertiam illam cauernam partem esse dextri uentriculi asserit Galenus. Auriculæ, *ὠτὰ*. E. Pulmo, *πνέμων*, ἢ *πλόμων*. Septum pectoris, *φρένες*, ἢ *διεσπλάγμια*, præcordia appellantur, quia cordi prætenduntur: aliàs præcordia uocamus uno nomine, exta in homine. F. Iecur, *ἥπαρ*. Lien, *ὁ σπλήν*. Conuexa, *κνερτί*. Caua, *σπυή*. G. Fel, *χολή*: nomen hoc commune est, & humori ipsi, & uesiculæ humorem continenti. Renes, *νεφροί*.

De uentris partibus interioribus.

Cap. XVI.

B VENTRICULUM appellamus eam partem, in quam cibus deuoratur: uentriculos sub media pectoris cartilagine, quæ *ξυφοφάις* dicitur: reliqua pars infra sub septo transuerso sita est. fundum habet uenter amplior, & in homine certe ad dextram potius inclinatum: pars uero superior, quæ ad gulam tendit, arctior est. In aliis fere animalibus, in anteriora ad hypochondrium tendit uenter. huius ostium inferius, quo cibo exitus patet, in intestinum, ad dextram prope iecur situm est: *πύλωρον* hanc partem Græci uocant, quoniam portæ modo in inferiores partes ea quæ excreturi sumus, emittit. Pyloron intestina excipiunt, flexuosis orbibus conuoluta: quorum natura, quatenus intestina sunt, eadem in omnibus animalibus est: magnitudine autem, & anfractuum (quas *ἐλικας* dicunt) numero, discrimen habetur. In his ab egressu ipso ex pyloro, est quod *ἐκφυσις δωδεκάδακτύλος* ab Herophilo (quod duodecim digitorum longitudinē habeat) dictum est. Hoc principium est intestini, prius quàm in anfractus orbefq; conuoluatur. Quod autem sequitur flexuosis orbibus conuolutum, nō ita tamen implicitum, ieiunum intestinum uocatur: cui tale uocabulum est, quia nunquā quod accipit, continet, sed protinus in inferiores partes transmittit. Inde tenuius intestinum est, in sinus uehemēter implicitum: orbis uero eius in dexteriores partes conuersi, & è regione dexteroris coxæ finiti, superiores tamen partes magis complent. Deinde id intestinum cum crassiore altero transuerso cōmittitur, quod à dextra parte incipiens, in sinisteriore peruium est, in dexteriores partes non est: ideoq; cæcum nominatur, tumidum quoddam existēs. Ad id quod peruium est, *κώλον* appellatum, late fusum atque sinuatum, ab utraque parte huc atque illuc uolutum, magis tamen sinisteriores inferioresq; partes tenens, contingit iecur, atque uenter: deinde cum quibusdam membranulis à sinistro rene uenientibus iungitur: atque hinc dextra recuruat, ad exitum usque excrementi rectum pertēdit: ideoq; id ibi rectum intestinum nominatur: breue id, corpulentumq;. huius finis est musculus, *σπληνική* Græci dicunt: quo cohibetur alui excrementa, ne inuitis nobis effluant. Contegit uero uniuersa hæc omētum, quod non nisi membrana præpinguis est, Græci *ἐπίπλοον* dicunt. oritur id de medio uentre, statimq; à septo transuerso dependet. Quod autem lactes uocant, membrana & ipsum est duplex pertēdēs continua de intesti-

DE DIFFERENTIIS

nisi ipsis ad uenam usque maiorem, quæ in iecinoris porta est, atque illi ad- E
iunctam arteriam, plena uenarum multarum, quibus alimentum iam pro-
be in uentriculo concoctum perfertur ad iecoris portas, Græci πύλας uocant.
Venis ipsis atque arteriis quæ prope iecoris portam in ramos finduntur, sub-
sternitur caro quædam glandulosa πάγκρεας aut χελίκεας à Græcis nomina-
ta. Vesica ultimo uentris loco, sub ossibus latis, quæ ilium ossa dicuntur, po-
sita est, meatibus annexa illis, qui σπληνός dicti sunt, porrectis à renibus ad
uesicam: & ipsa quidem neruosa, tenuis atque exanguis est, collum uero habet
carnosum. Genitale huic ceruicæ adnectitur, foramine uno foras di-
recto, quod σπέρμα nominari diximus) peruiam, sed quod hoc loco bifariam
diuisum sit: quorum foraminum alterum ad testes, alterum ad uesicam tē-
dit. Testes ex genitali maribus pendent. Atque hæc eodē modo uel in sexu F
femineo omnia natura cōformauit, atque disposuit: nulla enim parte in
teriore sexus inter se differunt, nisi utero: cuius forma qualisnam sit, ex cō-
fectionum descriptione petendum expectandumque est: situs eius super in-
testina, & infra uesicam est. Ostium autem uteri, quasi ceruix carnosæ ad-
modum, cartilagineæque, parti animantium plurimæ acutissimæque tributum
est, diciturque μήτρα, id est matrix. Pars uero interior, siue spatium internum,
loci & uterus appellatur in homine: hoc in reliquis animalibus uulua. Pro-
minent utrinque ad superiores eius partes, exortus, alij κόρραις dicunt, alij
πλεκταίνας, quasi cornicula dixeris, & flagella cirrósue. Sed de uteris generum
omnium differendum postea est: neque enim similes dati omnibus sunt, nec
forma simili constituti. Partes animalium dissimilares interiores exterioribus
resque hunc in modum haberi cognitum est. G

B Ventriculus, κοιλία, ἢ γαστήρ, ἢ ἡ ἄνω κοιλία: aluum dixit Cic. lib. 2. de natura deorum.
Intestina, ἡντώρα, ἑλίκας. de his ita prodit Plinius. Ab hoc uentriculo lactes in homine
& oue per quas labitur cibus: in cæteris ilæ à quibus capaciora intestina, hominiquē
flexuosissimis orbibus ad aluum. De intestinis lege Pollucem lib. 2. C Ieiunum insti-
tutum, νήστις. Tenuius intestinum, λεπτόν ἡντώρα, ἢ ἀπλωῶ. Cæcum, τυφλόν. D κώλον, ἢ
κάτω κοιλία, νηαίρη Homero: Celsus etiam intestinum plenius uocat, & aluum: & Pli-
nius quoque aluum: & Gellius aluum colon uocari tradit. Rectum intestinum, ἄπλο-
δισμίον, ἢ ἀρ' ῥος. σφυγμήρα, σφυγμήρ, ἢ δακτύλιος, ἢ σφαίρη, ἢ περὶ κός. Lactes, μεταραῖον, ἢ
μεισεντόριον. hoc Cicero, ni fallor, medium intestinum uocauit. lib. 2. de nat. deorum. La-
ctes Plinio aliud significat, ut modo dictum est. Vesica, κύστις. Collum uesicæ, χαυλός,
τ' κύσεως ῥάχνηλος, uesicæ ceruix. Ostium uteri, τ' σόμα τ' ὑστέρας. μήτρα, καὶ ὁ χαυλός, καὶ σό-
μα τ' ὑστέρας, id est ceruix, & ostium uteri, αὐχλὺς ἢ ῥάχνηλος. Loci & uterus, ὑστέρα καὶ διελ-
υς, καὶ γυναικῶν κέλιος. H

De partibus similaribus.

Cap. XVII.

Similarium autem alia molles & humide sunt, alia sicce & solide. Mol-
les inquam uel omnino, uel quandiu secundum naturam manent, id est in
sede & cōcoctione naturali, ut sanguis, sanies, adeps, sebum, medulla, semē
genitale, fel, lac, caro, & quæ iis proportionem respondent. Non enim omnia
animalia partes has obtinent: sed sunt quæ ad proportionem nonnullarum
ex his constet. item excrementa omnia similaria uidentur: pituitam dico &
bilem, tum flauam, tum etiam atram, & sedimēta alui atque uesicæ. Siccas
ac solidas

A ac solidas intelligi uolo neruum, cutem, membranam, uenam, pilum, os: item & quod uice fungitur ossis: ut spinam, *σπονδυλόν* Græci dicunt, & cartilaginem, unguem, cornu: item quæ iis proportionē respondent.

De sanguine, uenis atque arteriis: & quæ iis proportionē respondent. Cap. XVIII.

E Similarium numero humorem quēdam genus unumquodq; animalium continet, quo si aut per uim, aut per naturam ipsam priuetur, in perniciem agatur necesse est: habet etiam diuersum quoddā, id scilicet in quo humor ille cōtineatur. Sunt hæc in aliis sanguis & uena: aliis quod iis proportionē respondeat, ut fibra & sanies. Hinc sane animalia alia *σῆμα* dicuntur, id est sanguine prædita & sanguinea, alia *ἀσῆμα*, id est exanguia. Et sanguineis quidem omnibus, similarium sanguis potissimum communis est: nec minus communis ea pars est, qua sanguis continetur, quæ uena dicitur: exanguibus autem, proportionē illis respondēt, sanies & fibra. Cū itaque natura sanguineæ uenarumq; corporis principiū esse uideatur, primum de iis differendum est. Sedenim natura uenarum ita se habet. Duæ intra thoracem uenæ continentur: uenarum enim nomine etiam uasā illa pulsantia, quas modo arterias uocamus, à uetustissimis, tum medicis, tum philosophis appellari uideo: altera earū maior, quàm uenam cauam ob insignem eius cavitatem uocant. Hippocrates *ἡ πρῶτη*, id est iecorariā dixit. Altera minor quàm aortam uocant nōnulli, arteriam medici posteriores: **C** eodem etiam nomine uasā singula, quæ pulsū habeant nuncupantes. Sūt etenim arteriæ spirituum semitæ, quarum certe pulsus in cacumine membrorum euident. Vtraque ueluti caudex est, seu truncus omnium quæ per totum corpus sparguntur uasorum: uenarum altera, quam scilicet cauam uocari diximus: altera uero, quæ & arteria dicta est, arteriarum. Neq; uenæ fere deest arteria: & quacunque corporis parte arteriam uideris, eadē & uena conspicietur, paucis quibusdam exceptis uenis. Quanquam qui ab arteria oriuntur ramī, minores multo sunt, quàm qui à uena maiori profiscuntur. Sed qui diligētius nosse uelit, quemadmodum uenæ arteriæque inter se habeant, spectare id tum per dissectionem, tum etiam per commentationem, hoc est historiā animalium debet. In iis uasis qui continetur **D** humor, qualiscunque is sit, una sanguinis appellatione censetur. Sanguis si integer sit, rubet & dulcis saporis est: falsum nanque sanguinem, sicuti & falsam pituitam, morbosos humores esse perspicuum est. Verū qui in arteriis reperitur, tenuior simul & calidior, magisq; flauus est, quàm qui in uenis atque purior: ut qui spiritui animali nutrimentum præstet. Et qui in sinistro cordis uentriculo reperitur, fere tenuior est, atq; magis flauus, quàm qui in dextro: quanquam nonnūquam etiam crassior atque atrior, uerum semper calidior. Qui uero in dextro sinu est, eandē speciem habet cum eo, qui in iecore, & in omnibus totius corporis uenis reperitur. Solus omnium humorum sparsus per totum corpus animalium sanguis est: effluitq; sanguis quancunque partem incideris carnis uiuæ atque incorruptæ. Venæq;

DE DIFFERENTIIS

ipse in prætenues postremo fibras subter totam cutē dispersa, adeo in angustam subtilitatem tenuantur, ut penetrare sanguis nō possit, aliūdue quā exilis humor ab illo, qui cacuminibus innumeris sudor appellatur. Sanguis in primis necessarius communisq; omnibus animalibus sanguineus est. est enim his ultimum alimentum. Atque deficit sanguis quoties cibus nō ingeritur: quoties uero ingeritur, augetur: et si alimenta bona assumuntur, sanguis integer est, si praua uiciosus. Liquidus & calidus semper est, quando in animalis corpore continetur: at ubi effluxerit, cōcrefcit fere omniū sanguis, nisi fibra, quibus refertus est, eximantur: si uero fibras detraxeris, sanguis non cogetur. Sanguis incoctus sanies est: incoctus autem, aut quia concoctus nondū est, aut quia in serum degenerauerit. Fit enim per concoctionem ex sanie sanguis. E

A Sanguis, αἷμα. uena, φλέψ: fibrae, ἵνες: sanies, ἵχνη. B Hippocrates in libro Ἐπιδημιῶν 2. ait, Cum nascitur infans cui uena quæ in cubito est, pulsauerit, furiosus ille & iracundus euadet: cui sensim mota fuerit, lætus. Plato etiā in Timæo: cor uero simul & uenarum fontem, & eius sanguinis, qui per omne corpus cū impetu fertur, &c. Celsus quoque in præmio, Neque quid uenas moueat, inquit, sed quid quæque genera motus significant, &c. Plinius lib. 32. Nullo uino æque uenæ excitantur. & aliis item plerisque locis. Vitruuius lib. 1. rithmos uenarū appellauit. C. Arteria. Quemadmodū à maximis hisce caudicibus exeunt radices atque rami, id est uenæ arteriæq; minores passi per uniuersum sparguntur corpus, accurate docuit Galenus, cum in aliis, tum uero breuissime simul ac apertissime in eo libro, quem de Dissectione uenarū & arteriarum inscripsit. D. Sanguis, αἷμα. E. Sudor, ἰσπρώς. Sanies, ἵχνη, significat etiā id quod in exanguibus uicem sanguinis præstat: sicuti & in quibusdā ἰός, id est uirus. G

De neruis, ligamentis, & tendinibus.

Cap. XIX.

Alias octo & quinquaginta. **N**eruorum mox ordinē persequemur. His ceu canalibus quibusdā trāsmittitur sensus, & motus à cerebro in uniuersas animalis partes. Aut enim à cerebro manifeste oriuntur, aut per mediā dorsi medullam transmittuntur: ex qua prodeunt circiter sexaginta. Nullus à cerebro aut spinali medulla producitur neruus, ἄζυγος, id est non coniugatus, sed semper alter ad dextram, ad sinistram alter: eadē prorsus utrinque magnitudine, situm obtinent. Nerui omnes sua substantia cerebro sunt duriores: uerum qui sensum oculis præstant, densiores omnino conspiciuntur, haud magnopere tamen duriores: atque hi omnium soli sensibiles meatus in se habere cernuntur. H
Sunt nerui alij molles, alij duriores: molles nerui, sensus sunt instrumenta, quemadmodum duri, motionis. Ex parte cerebri posteriore mollis neruus penitus nullus producitur: ex anteriore autem duos quosdam neruos oriri fuit necesse: in quibus, opinor, sunt ij quibus oculi mouentur. Quicunque uero neruorum molliores sunt, ij nihil à medulla spinali differre uidebuntur, quod scilicet ad mollitiem attinet. Nerui non solidantur incisi: mirumq; uulneratis summus dolor, præfectis nullus. E neruorum genere censentur ligamenta & tendines: ligamentum proprie & non communiter appellatum corpus est neruosum, album, exangue, solidum, sine sensu, similiterque neruo concauitatis expers: ex ossē quidem omnino ortum

A tum habens: insertum autem in os aut musculum: ut scilicet os ossi, aut musculum ossi coniungat, & tanquam uinculū contineat. Musculorum *αφ' ὁρώσεως* tendines nominantur, in quos scilicet musculi desinunt: mista autē eorū natura est, & media inter ligamentū & neruum. Horū quidam adeo efficiuntur tenues, ut mēbranę potius uideantur. Facile autē dignoscuntur: nā si hos clara luce penitius inspicias, fibras quasdā intercurrētes ostendēt.

G Neruus, *νεῦρον*. horum sectionem in uniuerſa corporis membra ostendit accuratissime Galenus lib. de usu partium, & de neruorum dissectione. Notat Aristoteles ē cerebro exoriri meatus duos neruosos ualidos, qui per ipsas oculorum sedes, pertendentes in superiores *χελιδόντας* finiunt: cum alioqui sentiat neruorū originem à corde, non à cerebro duci. **H** Ligamentum, *σύνδεσμος*: hæc uel neruorum nomine uocant Aristoteles & Plinius. Sunt & alij ligamentorum usus, ut uidere est apud Galenum libro Anatomices primo. **A** Tendines, *τῶν τενόνων*, ἢ *αφ' ὁρώσεως*, tendones.

De fibris.

Cap. XX.

Fibræ inter neruum & uenam suam habent naturam: & nonnullæ humorem, saniem appellatum continent. tendunt à neruis ad uenas, ac inde ad neruos. In corde item fibræ sunt, quales in musculis cernimus, quibus caro circumhæret: cæterum non est idem fibrarum genus, sed quæ in musculis habentur, neruorum ac ligamentorū sunt particulæ. Cordis propria quædam est fibrarum species, æque scilicet ac uenarum tunicæ atque arteriarum: itēque intestinorum, uentriculi, uteri, & uesicæ utriusque: licet enim in iis membris, propriam quandam uidere carnem suis ipsorum **C** fibris circunnascentem. Aliud item genus fibrarum est, quod consistere in sanguine solet, quanquam non cuiusque animalis: spissari autem sanguis non potest, si id genus fibrarum detrahatur, ut dictum est: spissatur uero si non detrahatur. Genus id ergo fibrarum, tametsi maiore ex parte in sanguine animalium inest, tamen cerui, procis & bubali, & aliorum quorundam sanguini deest: quocirca eorum sanguis nō similiter atque cæterorum concreſcit, sed ceruorum perinde ut leporū solet spissari: uidelicet non coitu firmiore, ut cæterorū, sed fluido, quale lac est quod iniecto coagulo coiuerit. Sanguis, uena, arteria, neruus, ligamentū, tēdo & fibra, ita se habēt.

De ossibus.

Cap. XXI.

Ossa omnium animalis partium sunt durissima, maximēq; terrestria. *Oss, ὀστέον.* Hæc tanquam fundamentum quoddam ad uniuerſi corporis molem sustentandam subiiciuntur: iis nanque membra omnia firmantur: magnitudinis quoque animalium meta atque terminus iis describitur. Ossium quædam grandia & ampliter concaua sunt ac medullosa: quædam minora, solida, ac sine medulla. In iis quæ imbecilliora sunt animalibus, ossa sunt laxiora ac caua magis: fortioribus uero densiora ac conferta magis: ac proinde canis, lupus, panthera, reliquæque omnia, quę musculis ac neruis sunt robustioribus, densiorem multo ac duriores habēt ossium compaginem, quàm oues, capræ, & id genus alia: quin & leo qui omnium est ferocissimus, ossa in cæteris quidem membris omnia habet medullæ expertia: in fœmoribus uero & si quis alius id genus artus, admodum exiguum ac te-

nuem . hominis uero ossa, quæ in ipso uel maxima sunt, caua & laxa inue- E
niuntur : ut qui leone musculos habeat longe imbecilliores. Atque hæc
quidem in omni animalium genere adeo seruat natura, ut nō modo gres-
sile nullum, sed ne uolucres quidem aut aquatile aliter habeat. quandoqui-
dem aquilis dēfissima ac durissima sunt ossa: deinceps & accipitrum fero-
cioribus, circo, palumbario & similibus: gallinaceo uero, anatibus atque
anseribus, laxa simul ac caua, leuisq; ossium est substantia. Ossa uni tanquā
principio sunt connexa, & omnia inter se aptata, unam continuāt seriem,
modo uenarum: nec est ullum os, (quod effatu dignum sit) quod seorsum
ipsum per se maneat. Initiū uero omnibus spina est: quæ compacta ex uer-
tebris, à capite ad coxas porrigitur. Extat huic continuum capitis os rarium
& rotūdum, summis superimpositum uertebis: quod calua dicitur & cal- F
uaria, ex interiore parte concava, extrinsecus gibba, utrinque leuis: cuius
pars prior sinciput est, tenuissimum, infirmissimumq; omnium capitis os-
sium, nouissimeq; consistere solitum. Omnium enim ossium corporis, ul-
timum id concrescit & induratur, in homine duntaxat: cum tamen in cæ-
teris animalibus discrimen ossium nullum sit, sed omnia perfecta iam in-
de à natiuitate proueniant. Caluaria ipsa nō simili modo in quoquo gene-
re animalium habetur: aliis enim osse continuo calua perficitur, *μονέσεων* di-

*Septem nunc
nōitur in libel
lo, qui ei περὶ
γὰ inferitur:
περὶ uero οὗ
in priore calua
rie parte.*

cunt, ut canis: aliis compacto, ut homini. sex enim numerantur caluariæ of-
sa, excepto etiam illo quod à cunei similitudine *σπλωοειδης* dicitur. Sunt autē
hæc ab exterioribus partibus dura, ab interioribus, quibus inter se conne-
duntur, mollia. Caluariæ pars serrata, suturæ nomine significatur. Inue- G
niuntur autem suturæ in plerisque quinque: prima ad sinciput, *σεφαιλαι*
dicta: altera per uerticem, *οβολιαία*: tertia per occipitium, *λαλεδδιδης*: quæ ma-
gna ex parte coniunguntur. Duæ quas *κεροβιττας* nomināt, in utroque tem-
porum singulæ: hæc super aures, tempora à superiore capitis parte discer-
nunt. quæ *λαμβοδδιδης* dicitur, ad inferiora per uerticem tendens, occipitium
à summo capite diducit. *οβολιαία* uero ab eodem uertice per medium ca-
put ad frontem procedit: eaque modo sub imo capillo definit, modo fron-
tem ipsam secans, inter supercilia finitur. Os deinde est, cuius posterior
pars cum caluariæ osse, quod iuxta aurem habetur, anterior cum parte su-
percilij extrema ad paruum oculi angulum coniungitur: iugale appellari
potest, Græci *ξυκειδης* dicunt. Inter caluariam, & ea quæ superiorē maxillam H
constituunt, os est quod à cunei similitudine *σπλωοειδης* uocatur, & ueluti cu-
neus inferitur . hoc si inter superioris maxillæ ossa numerabimus, quindecim
numero erunt: uel ut aliis placet, octo: inter quæ cēsentur, & genarum
& narium ossa. Duodecim faciei ossa numerant alij. Maxillæ inferioris nō
est os simplex: in summo nanque menti acumine, si coquitur, laxatur. Ma-
xillis dentium genus inhæret, os partim cauum, partim solidū & adeo fir-
mum, ut solum inter ossa ferri aciem respuat: neque eandem penitus natu-
ram quam cætera ossa habet. Cætera nanq; in prima corporis constitutio-
ne omnia gignuntur, neque est quod post oriatur: at dentes post enascun-
tur. quo fit, ut cum deciderint, denuo possint oriri: soli q; dentes inter ossa,

A tota uita crescunt. Dētes omnes in suorum ossium concavis infiguntur. Et ossa ipsa quibus continentur dentes, *φάτνια*: quæ subeunt foramina, *κόθρια* dicuntur. & capitis ossa ita se habent. Spina longitudinē & rectitudinem continet animalium: hæc ex uertebis quatuor & uiginti constat (excepto osse sacro) in homine scilicet: nā in reliquis, ex pluribus compacta est. Harū tota compago in ceruicis uertebas, & dorſi, & lumborū, & os sacrum (quod & os latum uocatur à nōnullis) diuiditur. Dorſi eam partem intelligimus, cui cum pectore est æqualis lōgitudō: quod subest reliquum, lumbi appellantur: quorum pars ultima sacro osse finitur, in homine inquam. homo enim cauda uacat. In collo septē uertebrae sunt: duodecim ad costas, ad lūbos quinque. Earum quæ in collo sunt, suprema uertebra in utroque eius

B latere sinus inest, in quos ingredi conspiciuntur processus ossis caluæ sub inferiore cerebelli parte egressi, quæ *κεράτεια* dicuntur. Ex secunda colli uertebra sursum uersus, in primæ uertebrae sinus quosdam (quos ab oculorū sinus similitudine *γλωφιδεῖς* appellant) prioribus minores, processus duo inferuntur, qui à figura turbinata *πυλωφιδεῖς* dicuntur: Hippocrates à figuræ similitudine *ὀδονιδεῖς* uocauit: & totam quoque uertebra *ὀδοντα*, id est dentem inde nominauit. Vltima uero colli uertebra *ἄτλας* uocatur. Sub atlante proxima, & prima dorſi uertebra *λοφία* dicitur: & quæ illi subest, *μαιχαλίστηρ*: quæ deinde sequuntur, *πλάθειται*. Duodecima uero dorſi uertebra, *Δισδίστηρ*. E lumborum uertebis, prima *κελεύτης* dicitur: postrema *ἀσφαλῆτης*. Os sacrum ex tribus particulis tanquam ex propriis quibusdam uertebis

C compactum est: quarum extremae os aliud quartum quod coccix nominatur, additum est: cuius pars quæ podici proxima inflectitur, *κενθὴ* uocatur. Vertebrae omnes breues teretesq; sunt: processus tamen quosdā exigunt, *ἐκφύσεις* Græci uocant. Ex mediis enim omnium (præter primā) partibus postremis, exeunt ossi quidam processus: qui tanquam uallū spinam ab ea parte defendunt, *ἐκείνη* Græcis nomen est. Sunt & ab utroque uertebrearum latere processus: & à superiore etiam parte atq; inferiore omnibus, exceptis tribus summis. Omnium spinæ ossium, infimum (quod os sacrum dicitur) maximum est, quod ueluti fundamentum quoddam omnes sustinet uertebas. Secundum uero locū in magnitudine occupat, quæ illi proxima uertebra est: quæ inter eius quæ in lūbis sunt, quinta numeratur. Reliquæ uero, quò longius ab infima recedunt, eò etiā fere magnitudine deficiunt. Primæ itaque ceruicis uertebrae, minimæ sunt omnium, & ob foraminis amplitudinē tenues: uertebrae nanq; omnes foramine medio sibi iunguntur, quod *σπλῶ* dicitur, quo spinæ medulla à cerebro descendit. Rursus à ceruice duo lata ossa utrinque ad scapulas tēdunt: nostri scoptula, *ὠμωπλάταις* Græci nominant: ea summis uerticibus, qui ad scapulas sunt, sinuata, ab iis triangula, paulatimq; lateſcentia ad spinam tendunt. Hæc parte sui posteriore cartilaginosa sunt, sed in imo maxime: ibiq; ualidis musculis neruisq; conſtricta sunt, nulliq; nisi in summo, ossi cohærescunt. Inæqualia undiq; sunt hæc ossa, atq; omni ex parte dissimilia: gibba quidē exterior ex parte, intrinsecus ſima: & summa in parte crassa, in imo uero tenuia sunt:

*Spina, ἄρχε-
ως. Uertebra
σπονδυλαιοὶ, ἢ
κύνδοι.*

Lūbi, ὀσφύς.

*Prima dorſi
uertebra, Λο-
φία, ἢ Λοφιστήρ.
Os sacrum,
ὀδὸν ὀστέον.
Coccix, ἢ σπον-
δυλίου, ἢ ἐκεί-
νη πύλον.*

*σπλῶ, καὶ ἰσφά-
σιν, καὶ κεί-
νης.*

DE DIFFERENTIIS

*Humeri artic.
ἐν κατ' ἑμιν
ὑπερσπον,*

paulatimque pleniora euadunt, donec ad eam partem peruenerint, quam E
scoptuli ceruicem nominant. Is in extremo in acetabulum definēs (ut mo-
do diximus) eius ossis caput in se excipit, qui humerus dicitur, efficitque
humeri arti culum. In utriusque scoptulorum parte gibba, ἑᾶς, id est spi-
na huic parti propria addita à natura est: quæ paulatim superiore sui parte,
qua scoptulorū ceruicē attingit, altius sese attollens, ossi alligatur, quod iu-
gulū dicitur: idq; efficit hic ossium nexus, quod ἀκράμιον à Græcis uocatur:
quod simul esset & humeri articulo operimentū, ac propugnaculū: & pro-
hiberet, ne humeri ossis caput sursum uersus, articulo excederet. Est & in
scoptulō utroq; in inferiore capitis eius parte exiguus acutūsq; processus:
qui cum anchoræ aut coruini rostri similitudinē referat, ἀγκυροειδής à nōnul-
lis, ab aliis κερακειδής nuncupatur: quandoquidem extrema eius pars uti cor- F
uinum rostrum extenditur. Hæc ossa in hominibus quidem longius distāt
à pectoris ossibus, & huic parti quasi innatant. Quin & humerorum arti-
culi à reliquis pectoris ossibus altius prominent: at in quadrupedibus, sco-
ptula reliquis pectoris ossibus fere coniuncta sunt: ac proinde homini soli
sunt humeri, cæteris armi. Lato huic scapularum ossi, quā definit pars illa,
quam ἑᾶς, id est spinam uocauimus, adnectitur iugulum, non inter duris-
sima ossa numerandum: (fistulosum enim est) altero eius capite in eo quod
posui, altero in exiguo sinu ossis pectoralis (quod σπῆρον dicitur) infidet. Pars
eius inferior qua pectoris ossi alligatur, crassior cæteris rotundiorque est:
quæ huic succedit, longe gracilior: procedens uero, quo propius lato scapu-
larum ossi sit, eo plenius latiūsq; & in exteriora curuatum est. Costæ ab G
utroque latere sunt duodenæ: rarissime nanque decimatertia costa in ho-
mine uisitur, atque hoc rarius undecim tantum. Hæ primis partibus rotun-
dæ & leniter quasi capitulatæ, uertebrarum trāsuerfis processibus, ibi quo-
que paulum insinuatīs inhaerent. Inde patefcunt, & in exteriorē partē
recurrente, paulatim in cartilaginē degenerant: eaque parte rursus in in-
teriora leniter flexæ, committuntur: septem quidem cū ossē pectoris, quod
σπῆρον dicitur: octaua uero cum cartilaginis radice, quæ ἐνφοδής uocatur. re-
liquæ autem quatuor in pectoris latera ad septum trāsuerfum definunt,
quæ cæteris etiam breuiores sunt. Quinque istæ postremæ nothæ appel-
lantur, suntque cartilagineæ omnes: atque adeo ipsarum finis, exquisita car-
tilago est. Costis non una est, simplexque figura. nam in prioribus illis H
quicquid cum pectoris ossē committitur: non os est, sed in cartilaginė de-
generat: & suprema costa, ea parte conspicitur maxima, qua spinæ adnecti-
tur: reliquæ in medio, & ubi ad pectoris latus accesserint, latiores sunt, quæ
earum partes πλάται dicuntur: angustiores autem, qua spinæ coniungūtur,
& κωπία uocantur. Pectoris os, σπῆρον à Græcis nominatum, à iugulo statim
incipit, & per medium pectoris protensum ad præcordia ipsa molli carti-
lagine terminatur: (quæ quidem cartilago triangula est, & à nonnullis ἐν-
φοδής appellatur.) non unum os hoc est, sed ex pluribus ossibus constat: sunt
autem numero septem, sicuti costæ utrinque septenæ, quæ cum ipsis alli-
gantur. Brachij ossa sunt, primum humerus: hic extremis utrinque capi-
tibus

A tibus tumidus: mollis, sine medulla, cartilaginofus: medius, teres, durus, medullosus, & in priorem, & anteriorem partem leniter gibbus. maximū omnium hoc os est, fœmore excepto. Summa eius pars grandiusculum habet caput, & in eo tuberculum quoddam adnatum rotundum, quod scapularum ossi inferitur: pars autem inferior in tubercula duo definit inæqualia, inter quæ sinus est: circa hunc cubitus mouetur. constat hic ex ossibus duobus. Radius quē *ῥαδις* appellant, superior minorque, rotundo & leniter cauo capite, exiguum humeri tuberculum recipit. Cubitus alterum os dicitur, eodem scilicet quo totum nomine, inferior maiorque. In huius fine extremo, ubi scilicet cum humeri osse committitur, duo inveniuntur tubercula: alterum maius, & in parte cubiti posteriore inferioreque: alterū

B minus, & in parte anteriore superiorēque: & communi quidem nomine *κορυδαίνης* uocant, & *κωρυδαίνης*: proprie uero maiorem illum & posteriorem Attici *ἀλκχερον* dicunt, Hippocrates *ἀλκων*. Radius supra infraque ualidis ligamentis cubito alligatur: media inter se omnino dehiscunt. Radius superiore parte tenuior est, cubitus plenior: uerum cū rursus ad manū coeunt, modo crassitudinis mutato, ibi radius plenior, cubitus admodū tenuis est. Vtrunque adnatum tuberculum iuxta carpi partes habet, ex interiore parte cauum, extra uero gibbum. In sinum eiusmodi sese insinuat *καρπός*, quā primam palmæ partem diximus, eique adnectitur. inest autem cubito & processus quidam, quem à columnæ similitudine *στυλοειδής* appellant: & hic quoque carpo annectitur. Cubitus minimo digito, radius pollicis è directo

C respondet. In manu prima palmæ pars, quæ græce *καρπός* dicitur, ex multis minutisque ossibus constat: quorum numerus incertus est: quidam tamen octo numerant. dura omnia, nec medullosa multiplicisque figuræ sunt: nam partim gibba, partim sima, partim recta, partim orbiculata: sed oblonga omnia & triangula. Recta deinde quatuor ossa ad digitos tendentia palmam explent. Ab iis digiti ipsi, præter pollicem, omnes oriuntur: qui ex ossibus ternis constant, quæ *φάλαγγες* dicuntur, id est internodia & *συνταλίδες*: omniumque eadem ratio est. pollicis tantum primum internodiū, ex transuerso illi palmæ parti, quam metacarpium diximus, annexum est. Compertus ita & pollex ex triplici osse est: primumque eius internodium cum posteriore palmæ parte minime connumerandum censet Galenus. Ac superiorum quidem partium ossa sic ordinata sunt. Ad imā uero spinam ab utroque sacri ossis latere, coxarum os, & quod *ἰχίον* dicunt, utrinque adnatum est: quod transuersum longeque ualentissimum, uuluam, uelicam, re-

D ctum intestinum tuetur. Atque iis quidem ossibus quæ ex utroque ossis sacri latere cernuntur, integris nullum est nomen unum inditum: nam partes eorum latæ superiores, ilium ossa nuncupantur: inferiores exterioresque, coxæ & coxarum ossa. In quorum utroque sinus praegrandis est, qui recipit rotundum fœminis caput, acetabulū uocant: Græci *κωπῖλις*. Ab iis quæ in anteriora protensa partes, tenuisque, & forata, atque inter se coniunctæ sunt, os constituunt, quod pecten dicitur: quod in uiris rectius est, recuruat magis in exteriora in fœminis, ne partum prohibeat. E coxarum os-

Totius manus ossi numero sunt viginti sex, ut auctor est Clearchus.

ἰχίον, ἢ σπινὰς ὀστέον.

DE DIFFERENTIIS

fibus fœmina oriuntur, quæ magnitudine cæteris præstant omnibus: quo-
 rum capita rotundiora etiam quàm humerorum sunt, cum illa ex cæteris
 rotundissima sint. Ad fœmoris ceruicem oriuntur processus duo, *φοχωντῖρες*
 dicti: quorum exteriorem, qui longe minor est, *λασάν* uocant: infra uero le-
 niter patefcens in duo tubercula à priorè & à posteriore parte definit, adeo
 quidem grandia, ut uel capita possint appellari: eaque tibix adnectuntur.
 Hæc uero commissura ossè paruo, rotundo, molli, cartilaginoso tegitur: pa-
 tellam uocant. Tibia, ut ante dictum est, ex ossibus duobus constat. Ete-
 nim par omnia fœmur humero: tibia cubito similis est, adeo ut habitus
 quoque & decor alterius ex altero cognoscatur. Horum uero alterum os
 ab exteriore parte supra positum est, quod fura nominatur: id breuius est
 (neque enim adeo protenditur, ut genu ipsum cõtingat) supraque tenuius, F
 ad ipsos malleolos incuruiscit. Alterum à priorè parte positum, cui tibix
 nomen est, longius & in superiore parte plenius solum cum fœmore com-
 mittitur, sicut cum humero cubitus: eaque parte duplicem habet sinum,
 qua fœmoris capita recipiat. Inter eos tibix sinus neruosum quoddam car-
 tilaginofumque eminet: quod inter fœmoris capita illa, ueluti in imã quã-
 dam scissuram inferitur. Et hæc quoque ossa infra supraque coniuncta, me-
 dia, ut in cubito dehiscunt. Imæ ab utroque latere tibix furæque partes,
 malleoli nuncupantur: iique gibbi & carnis omnino expertes prominent:
 intrinsecus uerò caui sunt. Excipitur autem tibia infra primo pedis ossè:
 quod nos talum, Græci *ἄστράγαλον* uocant. à malleolis hic continetur ac con-
 tegitur, ut eum ne tangere quidem possis. Huius pars illa quam *πῦρον* uo- G
 cant, sursum uergit: posterior uero orbiculata est, & ad superiora potius spe-
 ctat. Prior autem pars, rotundo quidem capite, cum eo ossè connectitur,
 quod ad scaphæ similitudinem *σκαφοειδές* nuncupatur. Huic subest os pedis
 maximum, quod *πῦρον*, id est calcem, uocant, durum, sine medulla: eius pars
 qua ingredimur, leniter rotunda & latiuscula est: posterior quoque teretem
 figuram repræsentat, in posterioremque partem proiecta, tibix rectitudi-
 nem admodum excedit. Ex partibus eius anterioribus, quæ è regione ma-
 gni digiti sita est, capiti ipsius tali subiacet: nec cum alio ossè copulatur. quæ
 uero minimo digito respondet, cum eo ossè quod à tessera similitudine *κυ-
 βειδές* uocant, annectitur. *κυβοειδές* autem à parte exteriore iuxta *σκαφοειδές* po-
 situm est. Tria deinceps ossa paruula inferiori *σκαφοειδές* parti adiungun- H
 tur, cum quibus etiam exteriore ex parte *κυβοειδές* una porrigitur. Atque pri-
 ma quidem pedis pars, quam *τάρον* uocant, hæc septem continet ossa. Pars
 inde pedis inchoatur, quam Græci *πεδίον* uocant: quæ ex quinque ossibus
 constructa est. Post hæc deinceps pedis digiti sunt, qui ex ternis interno-
 diis omnes, ad eorum, quæ in manuum digitis sunt similitudinem, con-
 stant, pollice tantum excepto: qui solus omnium ex duplici ossè constitu-
 tus est. Itaque pedis ossa pleraque ad eorum quæ in manu sunt similitudi-
 nem, instructa sunt: planta, palma, digiti digitis, sicuti & ungues unguibus
 respondent. Hæc, ut arbitror, de ossibus ueluti rudimenta discentibus di-
 cta satis sunt. Quod si quod ossiculum alibi, utpote in corde, in naso, in
 gutture,

A gutture, itémque in aliquo ex digitis, (ut quæ à fefami fimilitudine *σεξμοειδῆ* uocantur) aliudue eius generis deprehenditur, non necessarium arbitror hoc opere pertractare.

F Spina, *ἐπίχρῖς*. Calua, uel caluaria, *καρνίον*. Totum capitis os etiā *κεφαλῆς κύριος* dicitur. Sutura, *ἐκφῆς*, ἢ *ἐκφῆς*. Sunt & aliæ futuræ, & in faciei ossibus, & quæ communes sunt superioris maxillæ & caluæ: ut uidere licet apud Galenū lib. De ossib. & Celsū, & Introduc. Galeni. Iugale, *ζυγωειδῆς* ἢ *ζυγωμα*: uerum Pollux *ζυγώματα* appellat post tempora bina obliqua: quorum connexus aures complectitur, qui *καρνίνοι* etiam dicuntur. sed an idem sit *ζυγωειδῆς* Galeno quod Celfo, consideret lector. Vertebræ, Colli uerteræ etiā *στροφῆς* dicuntur, ἢ *στροφιῆς*, ἢ *κύβοι*: Homerus etiam *ἄστρογάλας* uocauit. Ἄτλας, Spinæ articulum, siue nodum (inquit Plinius) *ἀτλάντιον* uocant: est autem primus. Processus, *ακρῶσεις*: Pollux *ἰακχίπτας* uocat. Celsus, processus, & excessus, & tubercula. Quam formam situmq; habeant processus isti, luculentissime ostendit Galenus lib. De ossib. & lib. de usu part. & Celsus lib. 8. Scoptula, *ὠμοπλάτης*, & *ὠδοπταῖς*, & *πλάτης* quidam uocant: Celsus hæc etiam scoptula, & lata scapularum ossa nominat. Sunt qui hoc loco apud Celsū scoptula operta legi uolunt. Costæ, *πλευραί*. quo pacto costæ cum spinæ uerterarū processibus connectantur, leges apud Galenum lib. Anatomices 8. & lib. De ossib. *νότοι*, minores costæ dicuntur, sicut *γινῶαι* maiores. Costæ utrinq; duæ primæ *ἀνίστροφα* uocantur: quæ has sequuntur item duæ, *σθνῆαι*. Post has *σθνῆιδες* duæ. Et deinde quæ ad pectoris cartilaginē desinūt, *παρασθῆροι*. Quæ reliquæ sunt quatuor nothæ *μαλθακαὶ* uocantur, id est molles. Humerū, *βραχίονα* uocat Galenus. Radius, *κάρνις*, ἢ *παραπλήριον*, ἢ *πλεπλήριον*. Cubitus, *πῆχυς*, ἢ *ὠλήνη*. Quatuor ossa. Ita Galenus: uerum Pollux hanc palmæ partem (ut supra diximus) exceptis quinque ossibus ad digitos tendētibz constare, primumq; pollicis internodium metacarpi partem esse scribit. Ilium ossa, *λατῶνος ὅσα*. Coxæ & coxendices, *ἰχία*, *κωτύλη*, ἢ *κωτυληδών*. Pecten, *ἦβης ἴσον*. Fœmen & fœmur, *μῆρ*. Caput fœmoris, *κεφαλὴ μῆρος*, ἢ *κετυληδών*. Patella, mola, *μύλη*, ἢ *ὠδογονατῖς*, ut supra. Tibia, *κνήμη*. Sura, *πρόννη*: recentiores fibulam uocant. Tibia, *κνήμη*: quidam etiam *κερμίδα* uocant. *Νδροχονσώδης σῶδεσμι*, hic est, de quo lib. 2. De temperamētis. Malleoli, *σπυρά*: Celsus hos etiā talos uocat: & talos item appellat os illud quod & nos, quod scilicet *ἄστρογάλον* uocauit Galenus. Talus *ἄστρογάλ* Aristot. lib. de histor. animalū: & talus Plinio lib. 11. uidetur aliud significare: de quo infra plura dicemus in quadrupedibus uiuiparis. Ossiculum, Sub tonsillis ossiculum est *ὠδοειδῆς* dictum, eò quòd simile sit *τ* literæ, quod arteriæ caput amplectitur: alij *παρασάπην* uocant.

De cartilagine.

Cap. XXII.

Eiusdem fere naturæ cum osse cartilago est: & quemadmodum os præcisum nunquam recrescit, ita & cartilago ablata nunquam reparatur. Differt autem ab osse pluri minorisque ratione: & uidetur quidem cartilago ex osse ligamentoque constare: utrique enim aliqua ex parte similis naturæ est: uerum ligamento durior, sicuti osse mollior est. Et partes cartilaginosæ membrorum articulis inferuntur, ueluti puluinar, ne attritu mutuo lædantur ossa. Terrestrium quæ & sanguinē habēt, & animal gignunt, cartilago nullo foramine hincit: nec ossium more medullam continet. At uero aquatiliū cartilagineis, quod per dorsum ossibus proportionatum tendit, cartilago est humorem in medullæ speciem continens: & Plinius, cartilaginea medullam in spina habent, inquit. Gressilium, quæ animal gignunt, auriculæ, nares, extrema ossium nonnulla cartilagine constant. Priuatim uero quæ in extrema ora est ossis, quod in medio pectore *σθνον* uocatur, prope os uentriculi *ξιφοειδῆς* cartilago dicitur, & triquetra est.

DE DIFFERENTIIS

De unguibus, ungulis, chelis, id est ungulis bifulcis, cornibus
& rostris.

E

Cap. XXIII.

Ungues, ὄνυχες, ungulae, ὀνύχαι. Apud Celsum pro pedibus ipsis capiuntur ungulae. Chelae, χεῖλαι. Cornua, κέρατα. Rostrum, ῥύγχων, ἢ ῥάμφος.

Sunt item alia partium genera, quæ naturam nec eadem habent, quam ea quæ exposita sunt: nec longe ab iis remotam, ut ungues, ungulae, chelae, cornua: præterea rostrum, quale datum auibus est: hæc enim & flexilia & fissilia sunt: cum nullum os findi possit, sed fragile quodq; habeatur. Colores cornuum, unguum, ungularum & chelarum, cutis pilorumque colorem sequuntur: etenim cutis nigrae, cornua nigra, & ungues ungulaeque nigrae oriuntur. Et candida pari modo in colore respondent: mediis etiam medium eadem colorem præferunt. At dentes naturam ossium æmulantur: quomobrem hominum nigrorum ut Aethiopum, atque similibus dentes, ut ossa cadent: ungues nigri, modo suæ cutis apparent. Cornua parte plurima caua sunt ab radice, quatenus ambiunt os, quod ortum à capite, cauo cornu inferitur, totumque implet: in mucronem tamen solidum & simplicem exeunt. Adhærent cornua cuti potius quàm ossi. Ceruino generi tota solida & sparsa in ramos, & omnibus annis decidua, nisi castrentur: cum ex cæteris cornigeris nullum cornua amittat. Cornua quibusdam inesse dicimus, sed per similitudinem: cum nullum ex iis cornu officio fungatur: qualia cochleis data sunt ad prætentandum iter: quæ enim iure cornua intelliguntur, gerunt quadrupedes uiuiparæ ad uim, aut inferendam, aut depellendam, quæ uirium sunt officia: quod nulli ex cæteris quæ cornua habere dicuntur, contingit. Ungues à neruis neruosis ue ligamenti orti, iis scilicet quæ digitorum ossa continent, indurescunt. Habent autem ungues quibus digiti sunt: digiti uero iis sunt, quibus pedes articulis formati, excepto elephanto. ungues etiam in senectute, & defuncto augescunt, durioresque redduntur: & ungulae quoque maiores in senecta redduntur: quod idem rostris etiam auium euenit. Ungues præterea nonnullis animalium adeo duritate degenerant, ut præ nimia duritudine nihilo ab ossibus differre uideantur.

De unguum exortu plura apud Pollucem.

G

De pilis & cute, & quæ his proportionem respondent, scilicet cortice, squama, testa & crusta.

Cap. XXIII.

Cutis, ἄδρμα. Pilus, τρίξ. Lana, ῥείον. Cortex, Φωλὶς. Squama, λεπίς.

Pili.

DE pilis & cute, atque de iis, quæ uicem pilorum cutisq; suppetunt, ita se res habet: cutem omnia habent quibus inest sanguis: pilos habent quæ pedestria eademque uiuipara sunt. nam lana etiam pilus est, sed pilus proprie crassior est & procerior: lana uero crispa magis ac tenuis. Cortice autem integuntur quæ ouipara sunt pedestria, appellanturq; Φολιδώτα: squama uero pisces tantum, sicuti penna aues: & testa silicea includuntur, quæ testacea dicuntur, ut ostrea: crusta operiuntur, quæ crustata uocantur, ut cancri, locusta. Gignuntur pili ex uaporibus fuliginosis è cute exeuntibus, iam lori formam adeptis: quorum quod in meatibus est, stirpis radici simile uidetur: quod uero ex cute extat, ipsi ueluti stirpi. Habent autem pili ad suam radicem lentum quendam humorem, quo protinus, ubi euulsus pilus est, si qua leuiuscula tangat, ita adhæret ut trahere possit. Quibusdam animalibus

H

malibus

A malibus nulli dati sunt pili: aliis supina in parte nulli, aut pauciores quàm in prona. Iis animalibus qui molli sunt cute, ut homo, quanto ficior calidiorque cutis fuerit, tanto magis pilos gignere potest. at neque in iis, quæ filicea testa includuntur, ueluti ostreis: nec crustatis, ut locustis, cancris: sed nec quæ corticem habent, aut squamas, ut serpentes, ut pisces, oriri pili possunt. Sunt enim horum quæ summæ cutis loco habentur, uere & in totum sicca ritu testæ uel petrae. Pili præfecti augeri inferius ab radice possunt, superne non possunt. Pennæ autem nec ab radice, neque superne ab incisura possunt, sed cadât necesse est. Cortex squamæ loco est, & illi similis: sed natura rigidior atque durior: quod in testudine & serpētibus magnis, & crocodilo fluuiatili palam fit: firmior enim ossē euadit. Cutem, ut diximus, omnia habent, quibus est sanguis: pilos non omnia, sed sicut distinctum iam est. Inest in cute omnium lentor quidam mucosus: uerum aliis minus, aliis magis: ut in tergo bubulo, ex quo glutinum facere solent. ubicunque cutis per se ac sine carne est, uulnerata nō coit, ut in gena, praputio, palpebra. Sed neque in carnosius etiā partibus restitui cutis potest talis omnino qualis erat quæ periit: sed simile quiddam cuti, & quod eius officium suppleat, potest, non tamen plane cutis. Cōtextu perpetuo cutis in omnibus animalibus continuatur: nec alibi interpellatur, quàm ubi sint naturales meatus: ut in ore & excrementorum exitibus, atq; etiam in unguibus. Cutis hominis proportionē magnitudinis tenuissima est. Cutis quæ quidem totum corpus ambit, *ἡρεα*, id est excoriari potest à subiecta carne, & membrana

C eam circundante, ideoq; *ἡρμα* Græci uocant: manuum autem internam & infimæ plantæ cutē, præterea frontis & totius fere faciei, aliarumq; quarūdam partium animalis excoriari nō contingit. Cuti superiacet summa cuticula, quæ Græcis *ὠδὴ ῥυμὶς* dicitur, tenue quiddā, quale est quod serpētis sēnectus nominatur: id quod in scabie, lepra, & lichenibus maxime cernitur.

Quinq; cutis differentias enumerat Galenus lib. 11 De usu part. quarum aliqua excoriari possunt, aliqua uero minime. Quo pacto autem excoriari debeat cutis à subiecta fibi membrana, docet idē Galenus li. 3. Anatomices.

De membranis.

Cap. XXV.

Sunt & membranæ in sanguineis animalibus: quæ quidem pars similis cuti prætenui spissaq; est. Sed diuersum genus id est: quandoquidē neque fissilis, neque euulsilis cutis est: membranæ etiam omnes, cute ficiiores sunt. Ambit singula, tum ossa, tum musculos, tum etiam uiscera, membrana tam in maiore, quàm in minore animalium genere: uerum in minore sensum effugit. Quæ ossa contegit membrana, *πρωτόσειος ὑμὴν* dicitur: quo in genere est quod *πρωτοεινιον* uocatur, membrana scilicet caluariam ambiens. Ligamenta per quæ musculi ossibus colligantur, mēbranas circa ipsos musculos efficiūt. Inter membranas præcipue duæ sunt, quibus cerebrū operitum munitur, *μυρίδες* dicuntur: altera superior adhæret ossi, quæ firmior & crassior est: hæc *σκληρὰ* dicitur, & *παχέα*, & *δερματώδης*, hoc est dura, crassa & coriacea: altera inferior contigua est cerebro, quæ *χεροαδὴς* uocatur, quod *χεῖω* membranæ similiter, uenas in se & arterias habeat connexas: atq; hæc cerebro tanto durior est, quanto altera, crassior uidelicet illa, ossē sit mollior. Adhærent item membranæ duæ septo trāsuerso, ex utraque eius parte

Μυρίδες, Plinius continentes cerebrū mēbranas eas uocat.

fingule, superiore ſcilicet parte & inferiore. Superior *ὑπεροκὴς*, id eſt ſuccin- E
 gens, inferior uero *πυριτιον* nominatur: quod à renibus ortum, toti abdo-
 mini interne obtenditur, atque adhæret ad pubem uſque infimam. Vtra-
 que ſiue membranam dicere placet, ſiue tunicam, (*χιτὼν* nanque Græ-
 ci dicunt) ſubſtantia omnino ſimili eſt: utraque enim aranearum modo
 prætenuis eſt: non ut tendines quidam, qui cum in membranarum ſpe-
 ciem tenues ſint, ſi tamen eas clara luce inſpicias, fibras quasdam tenues
 intercurrentes oſtendent. At non ita peritonæum: eſt enim ſimplex, to-
 tum ſibi continuum & admuſſum ſimilare corpus, quod inde nomen ha-
 bet *ὑπὲρ τοῦ περιτοῦ*, id eſt quod prætendatur omnibus, quæ inter ſeptum
 tranſuerſum & crura continentur. Eodem etiam modo ſuccingens coſtas
 membrana ſimplex eſt peritonæo ſimilis, eundemq; uſum omnibus ſpiri- F
 tus instrumentis, quæ intra pectus ſunt præſtat, quem peritonæum iis quæ
 nutriendi gratia in uentre ſita ſunt. Coſtas nanque omnes intrinſecus ſuc-
 cingit: & operimentum eſt eorum quæ intra pectus continetur omniū. Ve-
 rum non una eſt mēbrana quæ utriuſq; lateris coſtas ſuccingit: à dextra et-
 enim parte una eſt, à ſiniſtra altera. Neque unum & continuum eſt totius
 pectoris ſpatium internum (ita enim uoco *ἐνὶ χρεῖαν*) ſed membranis diſtin-
 guitur. Ex membranis nanque illis ſuccingentibus oriūtur partes duæ, quæ
 totum hoc pectoris ſpatium diuidunt, atque ob id *διαφραγμάτων* uocata. Hæ
 ad iugulum uſque à dorſo aſcendentes, & per totam oſſis, quod in medio
 pectore eſt, longitudinem ad mucronatam uſque cartilaginem, quæ *ἐνφρά-
 δης* dicitur, porrectæ, mutuo ſibi cohærent: niſi ea tantū parte qua cor ſitum G
 eſt. Hic nanque ſeparatæ, cor ipſum unā cum propria quadam membrana,
 ſiue tunicacraſſiuſcula cor ipſum ambiente (*περικαρδιον* uocant) inter ſe cō-
 prehendant. Succingentium autem baſes, ſupernis ſepti tranſuerſi parti-
 bus ſuperbiacent: quemadmodum alia quadam membrana ſimilis, infer-
 nis ſubſtrata eſt, quæ peritonæi uertex, aut principium non inepte dicitur.
 Hæc totam inferiorem ſepti regionem ſubliniit: ac ubi ſeptum perforatum
 eſt, quo uafis tranſitus pateat, ibi iis ipſis quæ permeant, undique adhæret,
 ferturque una per totum corpus, ut quæ iam ipſis ſimul & operimentum
 fiat, & quaſi firmamentum. Eodem modo & membranæ illæ ſuccingentes
 quæ ſupra ſeptum ſunt, uafis ſeptum permeantibus iunguntur, & ſimul per
 corpus feruntur. Membranofa præterea quadam corpora multis in locis H
 præter hæc exiſtunt: quedam ex oſſibus procedentia in ipſa ligamentorum
 ſubſtantia, quedam ex neruoſis muſculorū finibus (*αφ' ἐνδ' ὁσίων* uocant) intē-
 dum ſubſtantia. At quæ uere maximeq; proprie membranæ dicuntur, eæ
 ſunt. Omentum quoque non niſi membrana eſt, *ἐπιπλόων* à Græcis dictū.
 hoc omnia habent animalia quæ ſanguinem, ſed alia pingue, alia macilen-
 tum. Nomen hoc à ueteribus *ὠδιπλόων* ſortitū eſt, quoniam nulli inteſti-
 norum adhæret: ſed neque ulli alij perpetuò præterquam iis tribus, uentri-
 culo ſcilicet (à quo oritur atque dependet) lienī & colo, quibus ſemper con-
 nexum eſt. Adnaſcitur etiam nonnunquam, ſed raro iccinoris fibræ cui-
 piam, aut ex noſtris coſtis alicui. Eſt autem corpus ex duplici peritonæi ceu
 plexu

A plexu compositum, in quo uenæ permultæ sparguntur. Descendit uero in quibusdam animantibus, haud multo infra quàm umbilicus est: at in quibusdam ad pubis ossa: maximum id habent inter animantia, homines & simiæ. Quod etiã lactes uocant, membrana & ipsum est duplex pertendens continua de intestinis ipsis ad uenam usque, quæ in iecinoris porta est, uti ante dictum à nobis est. Vesica etiam utraque, tam ea quæ urinam recipit, quæ maior est, quàm quæ flauam bilem, quæ minor, membranosa est: quãuis maioris illius collum carnosum sit. Membranæ etiam quædã sunt fœtum in utero inuoluentes: prima *αἰὲρ* dicitur, quæ uulvæ adhæret: hæc nil aliud quàm uenarum, & arteriarum multarum cõtextus quidam est, cum interuallis quibusdam membranosis: altera tenuis est & mollior, totum

B circundans fœtum, *ἄμνιον* uocant: tertia duplex membrana est, & partibus tantum prominentibus circumiecta: capiti dico, natibus, & pedibus. hanc *ελλατοειδὴς* dicunt, quòd *ἄμνιον*, id est intestino crumenæuē similis sit. albæ utræque ac tenues, forma ad araneam proxime accedentes. Sunt & oculorum membranæ, de quibus supra pertractauimus. è membranis si qua præcisa fuerit, non coit. Ergo de sanguine & uenis, nervis, fibris, cute, membranis: atq; etiam de pilis, unguibus, ungulis, tam solidis quàm bifulcis, rostro, cornibus, dentibus, cartilagine, ossibus, eorũque proportionalibus, statuendum ad hunc modum est.

C Membranæ, *ὕμνεις*. Euulfilis, *πλῆν*. G Peritonæi uertex, *κερυφὴ τῆς περιτοναίας*. H Omentum, *ἐπίπλον*, & *ἐπίπληξ*, & *ἐπίπλοον*. A Lactes, *μεισεντόριον*, ἢ *μεισεντοῖον*: medium intestinũ uocauit Cicero lib. 2. De natura deorũ. Lactes Plinio aliud significant: nēpe ieiunum intestinum, opinor, & quæ *ἐκφύσις* dicitur. Vesica *κύστις*. Quo conueniant, quòue differant istæ uesicæ, præclare docet Galenus lib. 5. de usu part. *αἰὲρ*, secundas uocant: de his plura legas apud Galenum in lib. de dissect. uulvæ, & de scie. Aristoteles duas tantum enumerat, lib. de hist. animal. 7. & mēbranas uocat.

De carne.

Cap. XXVI.

EX animalium partibus, nulla omni animantium generi, carne magis communis est: nam & exanguia quoque suam quandam habent carnem, ut ostrea & testacea reliqua. In genere animalium sanguineo, caro, & quod carni simile est, omnibus fere inter cutem & ossa, aut quæ ossi proportionē respondent, continentur: estq; caro ueluti molle fulcimentum & pin

D guiusculum ossibus impositum, ornandi pariter & uelandi causa. aboletur, & in uenas fibrasque transit, quoties animal extenuatur & gracilescit: uertitur item in pingue, quoties pabuli copia suppetit. Sed carnis plures sunt species: primam quidem, quæ syncera & absq; fibris est, & proprie caro dicitur, nusquam in corpore per se inuenias: sed est perpetuo musculi pars.

Musculi autem reuera carnes sunt, potissimumque partes ipsorum mediarum: nam extremis in finibus plurimi in magnos desinunt tendines. Est autē & carnis quoddam genus cuiusque uisceris propriū, quod parenchyma ab Erasistrato dictum est: iecinoris enim, lienis, renum & pulmonis caro, simplicis cuiusdam naturæ est, circa cuiusque uisceris arterias, uenas, & nervos crescens. Cordis simplex carnis natura non est: sed sunt in eo sui generis fi-

DE DIFFERENTIIS

bræ, quales in musculis cernimus, quibus caro circūhæret. Est & uentriculi, intestinorum, uteri, uesicæ utriusque propria quædā caro, quæ suis ipsorum fibris circūnascitur. Lingua præterea substantiam quandam habet sibi propriam: est enim rarior fungosiorue eius caro, & minus habens sanguinis, quàm sit musculorum. Neque enim eandem penitus formam habent hæc carnis genera. Musculorum nanque caro rubicundior est ac mollior, quàm uentriculi aut uulvæ, uesicæ uel aut intestinorum: cordis autem durior, & fibris magis uaria: musculi enim fibras habent positu simplici, & quæ neruorum ligamentorumque sunt particulae, ut supra dictum est: cordis autem propria fibrarum est species, quæ situ sunt magis uario.

De glandulis.

Cap. XXVII.

F

Glandula, ἡ δρω. Ἀλλωβή συστροφὴ σαρκώδης.

Carni proxima est adenum siue glandularum natura: est enim ueluti caro conglomerata. quantum autem lingua differt ab ea quæ proprie caro appellatur, tantum glandula à linguae substantia recesserunt. Harum cum duplex sit usus, duplex quoque genus esse debet: alterum densum ac siccius, quod uasorum, uenarum dico & arteriarum, fulcimentum est in iis locis, quibus in ramos discissa, periculum subeunt, ne in uehementioribus agitationibus disrumpantur: alterum uero glandularū genus, rarioris substantiæ est, cauernosum fistulosumue, ac madidæ spongiæ in modum, humore imbutum. Hoc nanque glandularum genus humorem quendam in se gignit, aut ad aliorum membrorum usum, irrigandorum scilicet causa, ne facile exsiccentur: ut quæ linguae adiacent adenes saluam procreant: aut ad generis propagationem, ut testes semen, (nam & hi è glandularum genere sunt) aut ad conceptus nutritionem, ut quæ in mammillis sunt glandula, lac generant. Huius generis adenes uenas & arterias, perspicuas quidem, ac nonnunquam magnas, & item neruos in se habent: illæ uero alteræ neque sensum habent, neque motū, neque neruum in se ullum. Sunt præterea nonnullæ in quibusdā corporis partibus adeo exiguæ, ut uulgus ipsum lateant: ueluti in lactibus, (μικροίτιον dicunt) in quibus utriusque generis glandula reperiuntur. Et in aliis quoque corporis partibus sunt exiles quædam, uasorum diuisiones fulcientes: circa fauces autem & laringa magnæ sunt atque conspicuæ. Haud longe à cordis radice & pericardij membranæ, ad septimam spinæ uertebra, θυμὸς, glandula est, haudquaquam exigua, glā- H dium Latini dicunt. hæc in recens natis animantibus est quā maxima, crescentibus autem minuitur. *παρὰσάται* dicuntur glandulae, ceruici uesicæ adiacentes, quas & ἀδινώδεις *παρὰσάταις* quandoque uocat Galenus, in maribus maiores, scæminis minores. Sunt qui renes quoque inter glandulas numerant: ij nanque etiam glandulosum quiddam habere uidentur. Glandularū omnium natura exanguis est.

παρὰσάται apud Pollucē, (nisi liber sit μέδωσις) sunt meatus quibus defertur semē à testibus ad ἐγκύβαν.

De adipe & sebo.

Cap. XXVIII.

Adeps & sebum (quod & sebum dicitur)

ADeps quoque & sebum ex maxime communibus sunt inter animalium partes: nam quæ rite aluntur, sanguinea dico, ea omnia aut adipem habent,

A bent, aut sebum. Quòd si uoles, licebit omnē quæ in animalis corpore est, *πικρὴ καὶ*
oleosam & pinguem substantiam, utrumuis appellare, sebum scilicet aut *τέαρ.*
adipem: utrumque enim oleosum & pingue est, & utrumque sanguis est *Pinguedo cō-*
concoctus per bonitatem nutrimenti. humiditate tamen & siccitate disse- *mune nomen*
runt inter se, cum sebum fragile usquequaque sit, nec ad ignem admotum *est Latinis,*
tam facile liquecat, & cum refrixit, concresecat, ut ouis, ut capræ: adeps li- *aut pinguedo.*
quidior sit, hoc est, ad ignem facile liquefcens, minimèque aptus durari, o- *Sebum, τέαρ.*
leo longa uetustate incrassato similis, ut equi, ut suis. Locis etiam discre- *Adeps, πικρὴ*
pant, adeps enim inter carnem cutemque solet consistere: sebum in fine *λέ.*
carnis semper est. Itaque si ex hominibus quempiam incidas, qui uel graci-
les sint, & paruas uenas habeant, fœminam præcipue (ut quæ & frigidioris
B est naturæ, & uitæ magis desidiolæ) adeps excidet, quam cōstat cuti ad in-
ternam eius membranam subnasci. Omentum omnibus adipe pingue
scentibus adipeum est, sebo obefis sebale. Quæ parte utraque dentata sunt,
adipe pinguescunt: quæ una, sebo. Generatur autē pinguedo omnis ex san-
guinis parte pinguiore, per tenuis uenas effusa, circa parteis animantis mē-
branofas ac neruofas: cui concretio ideo contingit, quòd membranis adia-
cet: crassio nanque oleo est similis, eoque congelatur, ubi cum frigidis & ex-
anguibus particulis coniungitur. At neque circa iecur coire potest (inquit
Galenus) neque circa arterias uenæ aut cor: sed nec circa ullam aliam
partem calidam. Renes autem ex uisceribus maxime pinguescunt, uerum
dexter minus semper quàm sinister: & quanuis uehementer fuerint pin-
C gues, tamen aliquid fere mediis deest. Quæ sebo pinguescunt, maxima pro
parte magis quàm quæ adipe in renibus opimandis luxuriant, ac omnium
præcipue oues: quippe quæ renibus pingui obductis intereant, quod uber-
tate pabuli fit. Plerisque animalium est pinguedo sine sensu: quam ob cau-
sam sues spirantes à muribus tradunt rosas. Animalia quæuis aut intra car-
nem, aut seorsum pinguescunt, quibus autem pingue separatum non est, ea
minus per uentrem omentumque pinguescunt, ut anguillæ: paucum est e-
nim eis pingue in omento. Plurima tamen pars animalium uentre pingue-
fcit, & præcipue quæ parum se moueant: est nanque uitæ magis desidiolæ
eiusmodi nota. Minus esse fœcunda, quæ admodum pinguescunt, siue ma-
res sint, siue fœminæ notum est.

*Huius causa
redditur ab
Aristotele lib.
De part. ani-
malium 2.*

D

De medulla.

Cap. XXIX.

Medullæ rationem iis addere debemus: nam ea quoque humidis ad-
numeranda generibus in nonnullis sanguineis animalibus est: hu-
mida est enim, & propemodum fluxilis. Maxime uero mollem ipsius sub-
stantiam adsimilare pinguedini possis: nam cum nouellis adhuc animali-
bus medulla cruenta admodum sit, ætate prouectis, ut adipe piguescenti-
bus, adipi similis est & albescens: sic sebo deputatis generibus, sebum præ se
fert. Quod in spinæ ossibus continetur, colorem habet medullæ similem,
νοτιάων μυελόν, id est spinalem medullam uocant. Est porro spinalis medulla
cerebro cōtinua, ac eiusdē cum eo substantiæ, nisi quòd compactior multo
*νοτιάων, μυελός, ἢ σπονδυ-
λιών.*

Medulla, μυελός.

D

fit & durior, potissimum in infernis spinæ finibus: quanto enim ab cerebro abscedit, tanto magis durefcit. Eandem uero esse ei naturam, quam cerebro colligunt (inquit Plinius) quoniam prætenui eius membrana modo incisa statim expiretur. Quamquam medulla non nisi inclusa ossibus est, (ut reliqua quoque omnia, quæ suapte natura humida in corpore sunt, cōceptaculis quibusdam tanquam uasculis continentur: ut sanguis in uenis, & alia in membranis, aut cutibus, aut uentribus) tamen ossa nō omnia medullam intra se cōtinent: sed ea tantum quæ caua habentur, tametsi ne ipsa quidē omnia continent: ossa enim leonis partim nullam, partim admodū exiguam habent, ut dictum est. Hæc fere semper in animalibus natiua & congenita humidi genera habentur.

De lacte & coagulo.

Cap. XXX. F

ADnata autem posterioraq; sunt lac & genitura: præterea excrementa tam alui quàm uesicæ, atque alia quædam, scilicet in iis quorum natura hæc obtinet: hæc enim similia uidentur, licet re uera nō sint omnia similia: lac etenim tametsi sensui quidē simile apparet, ex tribus tamē naturis diuersis est cōpositum: prima quidem crassa, ex qua caseus conficitur: altera pingui, ex qua butyrum: & tertia aquea, quod serū nūcupamus. Plus casei lac illud habere uidemus, quod crassius est. coit lac eorum, quæ non utrinque dentata sunt: quapropter caseus ex iis fit, quæ inter urbana dentium ordine carent superiore. Eorum autē quæ utrinque dentata sunt, lac coire tam facile non potest, (sicuti neque adeps) & tenue & dulce est: tenuissimum cameli est, mox equæ, tum asinæ: crassissimum bubulum est **G** & pinguisimum: mediocris consistentiæ est caprarum, crassius hoc est ouium lac: sed lactis differentias pluribus infra explicabimus. Nulli fere animalium lac fieri solet, antequam uterū ferat: nec dum ferunt, utile omne est: lac enim fieri incipit ad speciem puris statim cum coire inceperint: sed utile postea est cum pepererint. Prima autem à partu spongiosa densitas lactis, colostræ uocatur & colostrū. & ex primo lacte in bobus semper à partu colostræ fiunt: quæ, ni admisceatur aqua, in pumicis modum cocunt duritia, uel perinde ut lapis durefcunt, ut prodit Aristoteles. Non prægnantibus aliquando, sed raro, eduliis quibusdam, aliisque artibus (ut uberum frictione) efficitur ut lactescant. Quæ lac habent omnia, māmīs id continent. Maribus magna ex parte nec bestiis nec hominibus gignitur lac: fieri tamē **H** potest, ut aliquibus interdum gignatur: uiris enim post pubem, exiguum nonnullis exprimitur. Cogitur lac succo ficulneo & coagulo. Coagulum lac etiam est: quippe quod in eorum uentriculo, quæ adhuc lactent, continetur. est ergo coagulum lac ignem habens intra sese, quod cum animalis tepore concoqueretur, caseum traxerit. Habent coagulum omnia ruminantia, & inter dētata utrinque dasypus. Coagulum, inquit Plinius, hinnuli, leporis, hædi laudatum: præcipuum tamen dasypodis. Habent quibus hoc datum est, non in magno uentre, neque in reticulo, neque in ultimo, quod abomasum nominatur, sed in eo qui inter ultimum & duos primos positus est, quod omasum uocatur. Quo uetustius coagulū est, cō præstantius:

A tius: tale profluuium alui mederi potest, atque etiam quod leporis est, sed laudatissimum hinnuli, inquit Aristoteles.

F. Lac, γάλα. Butyrū, βούτυρον. Serum, ὀρέος. Caseus, caseus non fit ex utrinque dentatis, inquit Plinius, quoniam eorū lac non coit. Lac, Plinius, crassissimū est asinæ lac, inquit, ut coaguli uice utantur: nisi fortasse menda sit. H. Coagulum, πνία. Est ergo, &c. Aliter libro secundo de generat. animalium, Coagulum lac est cōtinens calorem uitalem, qui parteis similes ducit eodem, & unit atque constituit. Coagulum etiam uituli marini, & balenæ quoque reperitur apud Plinium & Dioscoridem.

De semine.

Cap. XXXI.

B Genitura nō eodem modo in omnibus est: sed quibusdam pro genitu- *Genitura, γο-*
 Gra, σπέρμα, id est genitale uirus sui generis habetur, ut piscibus. σπέρμα, id *νί.*
 est semen genitale habent omnia quæ sanguinem. exit profecto semen genitale à maribus album & crassum, si integrum est: sed foris tenue totū redditur & nigriusculum. Nunquam id gelu concrescit: imo admodum extenuatur, & aquæ tum colorem, tum substantiam trahit: calore autem coit, & crassescit. Delabitur in aqua quod fœcūdum est atque subsidit: quod autem infœcundum, diffunditur atque exolefcit.

De excrementis.

Cap. XXXII.

E Xcrementum appello reliquias alimenti: cuius uariæ sunt species. naturalibus excremētis omnibus fere locus præscriptus est, ut sit humoris ueluti conceptaculum: uerbi gratia, alimēti sicci excrementis, alius inferior, humidi uesica, lactis mamme, feminalis (nam & hæc excrementa dicuntur) quæ circa uterum & genitale sunt uasa: in ea nanq; loca se colligūt, atque conflunt. Quod enim stercus & siccū excrementum uocatur, à syn-cero nutrimento separatum, paulatim impellitur per omnia intestina usq; ad satis amplum spatium, quod ad illud intestinū uisitur, quod rectum uocant: postea uero quàm plurimum congestū iam graue animali fuerit, tum foras egeritur. Serosum uero excrementum, renes à sanguine secernentes, ad uesicam maiorem transmittunt: ea porro id colligit seruatq; ad eūdem ferme modum, quo de sicco excremento retulimus. Biliosum excrementum ex iecinore attrahitur à uesicula, quæ illi subiicitur: alterum uero à lie-
 D ne. in iis collecta excernūtur, alterum in priorem tenuis intestini partem, alterum uero in uētriculum: ab iisq; iam per omnia intestina unà cum sicciore excremento permeant. Quod uero pituitam expurget, natura nullū instrumentum cōdidit singulare: mixta enim cum cibo puro, alere potest, & in laborantibus in alimentum absumitur. pituita ergo illa, quæ ad iecur unà cum succo perlata est, non uacuari desiderat, sed in corpore manēs alterari: dum enim cum succo illo unà concoquitur, sanguis euadit: & quod in uentriculo reliquum ex cibo est, & in intestinis, à defluēte in ea loca bile exterfum, per inferiora egeritur. Quod uero à cerebro destillat (mucū uocant, & destillationem, græce βλάνταν καὶ χορδαύζαν) per palatum & nares exitum habet manifestū. Ex hoc genere esse uidetur, & quæ quotidie expuen-

DE DIFFERENTIIS

do excernitur saliuā. Aliud excrementorum genus est, quod in singulis animalis nascitur particulis, ex ipso unde aluntur succo, humidum tenuēque, cui nullus certus à natura præscriptus meatus est: expellitur tamen per exiguos omneis corporeæ molis meatus, *πέρσς* Græci uocant, quorum nō modo reliquum corpus uniuerſum, sed etiā tota cutis plena est: partim uiolēto motu confertim erūpens (appellant uero quod ita excernitur, sudorem,) partim in speciem halitus ab infito calore solutum, quod per flatus sensum latens uocatur. ueteres quidem authores hoc excrementorum genus totum *σώπηγμα*, id est colliquamentū (ni fallor) uocauere: quod enim ex corporis incremento secernitur propter motus calorem, uim habet colliquamenti. In hoc insensibili perflatu, crassioris excrementi nonnihil excernitur: ex quo tum pilis origo est (natura enim commode uel excrementis suis interdum abutitur) tum uero iis quæ circa omnem cutem semper aceruātur sordibus. In hoc genere excrementum est, quod Græci *χυφέλη* dicitur, ita uocant aurium sordes, quæ interdum etiam auditum multitudine sua obstruunt. De partibus animalium iis, quas similes dissimilesque appellamus, deniq; de omnibus tam interioribus, quàm exterioribus partibus dictum iam est: reliquum est, ut ad instituta pergamus.

*χυφέλη, χυ-
φέλης.*

B Excrementum, *ποδότημα*. C Stercus, *κώπες*. Urina, *ὑρῶν*. Bilis, *χολή*. D Atra bilis, *χολή μέλαινα*. Pituita, *φλέγμα*. E Saliva, *σάλις, ἢ σάλος, ἢ πύελος, ἢ πύσμα*. Sudor, *ἰδρώς*. quo pacto in corpore generetur, leges apud Galenum lib. 10. De simplic. med. faculta. F Perflatus sensum latens, uel transpiratio sensum latens, uel perspiratio, græce *ἄδηλον αἰσθάνει ἀσπνοή*.

G

DE ANIMALIUM

DIFFERENTIIS LIBER II.

Per quæ potissimum constitui, inueniriue possint animalium differentia.

Cap. XXXIII.

Vemadmodum corpus totum animi gratia conditum est, (organum nanq; animi corpus censetur) ita & corporis partes officiorū gratia constant, & operum ad quæ singulæ accommodantur: indeq; fit, ut quorum actiones officiāque plura sint, ea plureis exercent motiones, plurēisque & uarias desiderēt corporis parteis, quæ sint ipsarū motionum instrumenta: quæ uero aut immobilia sunt, aut parum motus adipiscuntur, ut testata, eorum corpus non adeo multiplex, ut sit necesse est. Atque hæc quidem cum ita se habeant, præter corporis parteis, earumq; actiones motionesq; tertiū etiam

A etiam quoddā adesse est necesse, nempe affectus. Porro actiones & affectus intelligi diximus, incessum & quanuis loci mutationem, in uictu parando solertiam, ortum, incrementum, coitum uenereum, sensum, spirationē, uocem, uigiliam & somnum: atatem, ut iuuentutem & senectutem: uitā, ualitudinem prosperam & aduersā, atque mores: & quacūque huiusmodi alia possunt generi animalium tribui. Per hæc, ut diximus, potissimū, partes dico, actiones & affectus, animalium differentias constitui dignū est: sunt enim hæc animalibus partim omnibus communia, partim uero pluribus.

De differentiis animalium, quæ à partium discrimine
oriuntur. Cap. XXXIII.

B **H** Abent uero animalia partes, aut eiusdem sibi omnes, aut diuersas partes: easdem, uel specie intelligi uolo, ut hominis nasus aut oculus specie cum oculo aut naso alterius hominis conuenit, & caro cum carne, & os cum ossē: (ut enim totū se habet ad totum, sic partes singulæ sese ad singulas habeant, necesse est) uel genere, quanquam excessu defectiue differunt. de iis loquor, quorum idem est genus, uerbi gratia, auis aut piscis: id enim utrunque differentiis cōsumitur generis: & species complures cū piscium, tum etiam auium habentur. Diuersæ uero inter se sunt animalium partes pene plurimæ, contraria affectuum qualitate: ut coloris & figura, eò quòd aliæ magis, aliæ minus affectæ iis ipsis qualitatibus sint: multitudine etiam & paucitate, & magnitudine paruitatēque, mollitie & durezza, leuitate & asperitate, & reliquis generis eiusdem, atque omnino excessu defectuque discrepant: id est quod magis minusue quicquā horū habeāt, uerbi gratia, oris magnitudine discrimen existere animalibus palā est: aliis enim os magno hiatu rescissum est, ut cani, leoni: aliis paruum, ut homini: aliis mediocre, ut generi suū. Multitudine & paucitate differunt partes: ut eorum quæ pedes habent, alia bipeda sunt, alia quadrupeda, alia multipeda. mollitia & durezza, ut inter ea quæ oculos habent: alia duris oculis sunt, ut cancri, locustæ: alia humidis mollibusque. leuitate & asperitate, ut concharum quibusdam testæ leues sunt, aliis scabræ. præterea aliquæ longæ sunt, quædam rotundæ, itaque in figura notatur differentia. item aliis crusta, aliis testæ pro tegmine habetur: & aliis rostrū porrectius est, ut gruibus: aliis breue. Penna item aliis uberius, aliis parcius data est. Sunt item auium aliæ longo crure, aliæ breui. Linguam etiam aliæ latiusculam habent, aliæ angustam. Pectus animalia plurima humano proportionatum pectori habere uisuntur, uerum non simile: homini enim pectus latum est, cæteris uero, ut quadrupedibus, angustum. sed & in iis quoque ratio partium nonnullarum diuersa est: eò scilicet quòd quas alia animalia habent, alia iisdem careant. Alia enim calcari aut aliquo armantur aculeo, alia nihil eiusmodi habent: & aliis apex in capite est, aliis deest: & eorum, quæ loco se mouent animalia, quædam pedes habent: ut bipeda, quadrupeda, multipeda: (sed omnia pedes pari numero possident) alia nullis fulciuntur pedibus. & oculos habentium, alia carent palpebris, alia habēt, ut uisus sit exquisitior. Partes ita-

DE DIFFERENTIIS

que animalium (prope dixerim) plurimæ aut eadē sunt, ueluti dictum est, E aut ratione contrariorum differunt, aut per excessum defectūque. Non defunt tamen quibus partes nec specie sunt eadem, neque secundum excessum defectūque, sed proportionē conueniant: quæadmodum os cum cartilagine aut piscium spina, & unguem cum solida ungula, & manus cum chele, id est forcipato pede, & pennam cum squama conuenire animaduertimus: quod enim penna in auium genere est, idem squama in piscibus habetur. Proportionē item conueniunt, quod aliis pulmo datus est: aliis pulmo quidem negatus, sed uice pulmonis iunctum aliquid est, quod pulmōni respondeat. aliis item sanguis inest, aliis sanguinis proportionale, quod eandem in genere exanguī obtinet uim, quam sanguis in compote illo sanguinis habet. Differentias præterea nonnullas partium situ atque ordine F contemplamur: sunt enim complura animalia quæ easdem habeant partibus, sed non situ eodem: uerbi gratia, mammas alia in pectore habent, alia inter fœmora, ut uacca. Partes quas singula animalia habent, hunc in modum diuersas easdēque intelligimus. Differūt autem suis partibus animalia: cum aliæ omnium communes sint, aliæ uero plurimorum, aliæ quorūdam generum propriæ: ut piscium branchiæ, ut auium pennæ. Omnium animalium communes partes sunt, qua cibus recipitur, & in quam deuoratur: communes enim partes tam sanguineo generi, quàm exanguī sunt os, uēter, & plurima ex parte stomachus & intestinum, aut quæ iis proportionalia habentur: plurimorum nanque animalium cōmunes partes sunt, per quas transit cibus, & quibus cibi excrementū emittitur. Et cum excrementum hoc, ut antea docuimus, duplex sit, humidum & siccum, quæ partem illam humidi excrementi capacem habent, hæc sicci receptaculū continent: quæ uero hoc habent, non illud etiā habere omnia nouimus. quāobrem quæ uesicam habent, aluum inferiorem eadem etiam obtinent: at uero quæ aluum habent, non omnia & uesicam possident. Oculos item habent animalium genera omnia, præterquam talpa, (quem tamen modo quodam habere dixerim) & quæ testa integuntur, & si quid imperfectum aliud est, ut uermes. Et per partes quidem animalium differentiæ his modis constitui debent.

De differentiis quæ ab animalium actionibus oriūtur. Cap. XXXV.

Actiones animalium plurimæ circa coitum, fœtus procreationem, atque uictus solertiam uersantur: necnon ad frigora & æstus, mutationes denique temporū pertinent: inest enim omnibus ex natura sensus mutationis factæ ex frigore aut colore. Itaque ut homines alij domicilia hyeme repetunt, alij qui amplioris prouinciæ principes sunt, sedem pro tempore mutant, ut morā æstate locis frigidis, hyeme tepidis trahant: sic bruta quæ loca possunt permutare, faciunt. Atque alia iuuamen in ipsis consuetis sibi locis comperiūt, alia locum mutāt: iam enim post autumnale æquinoctium, aliqua ex ponto locisq; frigidis fugiunt hyemem futuram: à uerno autem, ex tepida regione ad frigidam sese conferunt, æstus metu futuri: &
alia

A alia de locis uicinis discedunt, alia de ultimis (prope dixerim,) ut grues faciunt, quæ ex Scythicis campis ad paludes Aegypto superiores, unde Nilus profluit, ueniunt. Quinetiam pisces modo eodem, alij ex ponto aut in pontum tranant: alij per hyemem ex alto ad litora teporis gratia ueniunt: contra, æstate ex litore in altum uitantes æstum discedunt. Aues quoque imbecilliores hyberno & gelido tempore discedunt in campos, ut tepore potiatur: æstiuo autem repetunt montes, ut æstu careant. Idem hic affectus, fugiendi scilicet caloris frigorisq; exuperantias, euenit iis, quæ temporibus quibusdam se abdunt & latent: ut terrestria quædam hyeme latebras subeunt, tempore iam tepidiore exeunt. Condi autem plurima hyeme, diebus scilicet frigidissimis, uel eo maxime argumento constat, quod minime cum albor est capiuntur. Sed piscium nonnulli æstate etiam latent, ut glaucus. latet aliquorum genus totum: aliquorum partim latet, partim non latet. testacea omnia latent, uerum non eodem modo: absolorum enim latibulum euidentius est: condunt enim se suis testis, ut pectines facere uisuntur: aliqua leuiore tegmine superimposito delitescunt, ut limaces: eorum autem quæ adhærent, non est tam manifesta latitatio. insecta pene omnia hyeme conduntur. Sanguinei quoq; generis multa se condunt: ut ea quæ cortice intacta sunt, serpentes dico, laceratos, crocodilos fluuiatiles. Piscium etiam compluris latere nouimus: alios hyeme, ut coracinum, thunnum: nonnulli æstate etiam latent, uti diximus, ut glauci: auium etiam complures conduntur, ut hirundines. iam enim uisæ sunt multæ hirundines in angustis couallium nudæ atque omnino deplumes. Quadrupedum quoque quæ animal generant, nonnulla conduntur: ut hystrices, ursi: glires etiam latent in ipsis arboribus. Nonnulla ex iis quæ conduntur, exuunt id, quod senectus *Senectus,* uocatur, (est autem senectus ueluti cutis ultima, uel cortex, qui ueluti oper- *negs.* culum cuti est) ut ex sanguineis ea quæ cortice molliori intacta sunt, serpentes scilicet & lacerti. insecta etiam quædam senectutem exuunt, ut silpha & culex: & ea quarum pennæ uagina continentur, ut Scarabei: & omnia quidem, ubi iam factum est, quod gigni debuerit, exuunt. quædam etiam inter marina senectutem exuunt, ut locustæ, gammari & cancri. Sed quænam lateant, & quo modo & tempore: atque etiam quo tempore exuant senectutem dictum iam est.

D Ab animalium motu quæ cõstituuntur differentia. Cap. XXXVI.

Differunt animalia inter se etiam ipsa motione: animalium nanque alia sede stabili degunt, alia mutabili & uaga. Sedes stabilis in humore tantummodo est: terrestrium nulla statu immutabili uiuunt: at aquatilium plura saxi affixa uitam omnem traducunt: ut conchæ genera complura. Sunt ite quæ & adhærere soleant, & quoties libeat absolui: ut genus quoddam quod urticam uocamus: quippe cum nonnullæ ex iis noctu absolutæ pascantur. Non desunt complura, quæ cum sint absoluta, mouere tamen se nequeant, ut ostrea. Omnia uero tum natantia tum stabilia, locis eisdem quibus orta sint, aut similibus degunt: suus enim quibusque cibus in iis est:

DE DIFFERENTIIS

uagantur maxime & oberrant quæ carne aluntur. Quæ loco mouentur E animalia, iis initium incedendi omnibus à dextris partibus est: & omnia aut quaternis notis mouentur, aut pluribus. quaternis tantum, quæ habent sanguinem, ut homines binis manibus binisque pedibus, quadrupedes pedibus quaternis, pisces pinnis quaternis: nam & quæ pinnis, aut non amplius binis, aut nullis, ut serpentes, utuntur, quaternis ea quoque notis nihilominus mouentur: flexus enim aut quaterni iis aguntur, aut bini cum pinnis binis. At quæ sanguine uacua, pedibus se pluribus moueant, siue uolucres sunt siue pedestres, iis certe motus per notas plures exercetur: nam & ephemerum pedibus quatuor, pennisque totidem mouetur: quęcunque uero ambulant, omnia pedes pari numero possident. Animalium quoque alia uolatilia sunt, ut aues, apes: alia gressilia, ut quadrupedes, multipedes: F alia natatilia, ut pisces: alia reptilia, ut angues: alia tractilia, ut hirudines. Animal quod uolucres tantum sit, ut piscis natatile solum est, nullum nouimus: at uero quę gressilia eademque natatilia sunt, complura reperiuntur.

Item eorum quæ pedibus carent, alia incessu undant fluctuantque, (κινῶντα Græci uocant) hocque bifariam accidit: quædam namque flexuosis impulsibus per terram labuntur, ut angues: quædam corpus sursum flectentia progrediuntur, (parte enim innitentia priore, contrahunt sese, adducentes posteriorem, arcuatimque incedunt) ut crucæ: quædam alia in incessu ἰλασάσεται utuntur (ac si per limum trahi dixeris) hoc est præcedente parte priore progrediuntur, & quod reliquum est corporis ad illam contrahunt: quo mouentur modo hirudines & uermes terreni. Animalium præterea quæ G loco se mouent, alia toto corpore id præstant, ut salientia: alia per partes, ut incedentia omnia. Quæ per saltum sese loco mouent, ut serpentis genus, qui iaculus dicitur, nullum pedum ministerium ad eiusmodi saltem motionem desiderant: at quæ saltu utuntur, & gressus insuper indigent, cum illis saltus satis non sit, iis pedibus opus est.

Incedentia, πρὸς ἄνω.

E Notæ, σημεῖα partes significare uidentur Aristoteli, per quas motio fiat: libro etenim de animalium gressu, σημεῖα, id est notas uocat & alas, & brachia manusque, in auibus atque hominibus, & pedes item in reliquis.

A generatione quæ oriantur differentiæ.

Cap. XXXVII.

EX omnibus uitæ muneribus, animalium quibusdam nihil præter gene H rationem inesse percipitur: quædam uero non tantum procreandi officio suis quodque temporibus funguntur, sed in enutrienda etiam prole laborant. atque horum quædam cum hoc perfecerint, nullam insuper cum prole seruant societatem, sed sibi tantum uiuunt: alia uero ciuilius agunt cum prole. Prima igitur pars uitæ animalium, in officio procreandi consistit: altera in alendo: in his enim duobus studium omnium uitæque uersatur. charum enim cuique suaque contingit, quod per naturam habetur: sequunturque omnia eam uoluptatem quæ secundum naturam est. Sunt autem generationes animalium multæ ac uariæ: hoc enim commune animalia cum stirpibus habent, quod alia semine, alia sponte naturæ oriantur, nullo cognatio-

A cognationis semine antecedente: quorum alia humo aut stirpe putrescente consistunt, ut plura insecta generantur: alia ex rore, qui frondibus insidat, ut erucæ: alia à limo, ut testacea: alia in animalibus ipsis excrementisq; partium gignuntur. Quæ uerò ex semine cognato procreatur, iis omnibus ortus per coitum est, dummodo sexus discrimen id habeant, quod marem & fœminam describere potest: non enim in omnibus animalibus, sed in præditis sanguine omnibus, paucis quibusdam exceptis, alterum mas, alterum fœmina perfectum euadit. marem appellamus, quod in alterum, fœminam, quod in seipsa semen illud prolificum mittit. Et quanquam diuersa sunt animalia mas & fœmina, tamen specie idem sunt: homo nanque utrunque est. In piscium genere, nonnullæ nec mares nec fœminæ gignuntur.

*Mas, ἄρρεν.
Fœmina, θήλυς.*

B tur. Exanguium etiam quædam marem & fœminam habent, ut sobolem eiusdem generis procreent. Alia procreant quidem, sed nō sui generis prolem: scilicet quæ non ex coitu animalium prodeunt, sed quæ per se uel in animali, uel in terra putri, uel in stirpe, uel etiam in eorum ipsorum partibus uel excrementis gignuntur: quæ nanque hoc modo per se generantur, si in mares ac fœminas descripta sunt, ita generant quidem ea aliquid coitu, sed imperfectum & dissimile, & ex quo nihil amplius gignatur: sed id quod sunt, in nonnullis, sordes persistunt: ut uermiculi ex muscis, ut pulicum aut pediculorum fœtus: id nanque magis declarant naturæ eorum quæ insecta dicuntur. Coitus nec similes omnibus sunt, nec similem in modum aguntur: quæ enim ex sanguineis pedestria uiuipara sunt, & retro urinam mittunt, auersa coeunt: ut leo, lupus, canis: crustacea quoque & insecta eodem modo. Caterorū, quæ sanguinea uiuipara sunt, magna ex parte modus coeundi idem est, fœminā scilicet mare superingrediente: quanquam non omnia simili modo cōiunguntur. Aliis enim coitus cōplexu mutuo supinarum partium agitur, ut serpētibz, murenis, & lacertarum generi: alia, ut pisces omnes, exceptis planis cartilaginei generis, ad motis inuicem partibus supinis copulātur. Aues mare fœminā superueniente coeunt: quæ mollia dicuntur oribus inuicem ad motis, cōplexuq; mutuo brachiorū, libidinē explent. Coitum omnium animalium ad hunc modū fieri apertū est. Tempora autem coitus descripta, & ætates certas ad uenerem singulis animalibus natura fixit & statuit. Ergo plurimum animantium natura uult quidem rem uenerē per id tēpus cū hyemis cessante fauitia, æstatis clementia oritur: quod sane tēpus ueris est, quo animalia, prope dixerim omnia, & uolantilia, & pedestria, & natantia ad coitum excitantur: sed sunt tamen quæ nō eo tempore coeant: uerum prout quæque alere suos fœtus cōmodius possunt, ita tempus sibi conueniens habeant. sunt enim quæ per autumnum etiam & hyemem coeant & pariant: ut nonnulla tum aquatiliū tum uolucrum genera. sicuti enim temporis beneficio, ita & corporis ualetudine propensiora ad uenerem reddūtur animalia. Homo uero atque etiam plura alia pedestria, quæ cum homine uiuunt, coitum nullo tempore aspernātur, (uidelicet propter teporem & pabuli ubertatē) ut sus, canis, & uolucres quædam. Genus autem auium parte plurima uere ac incunte æstate coit &

Auersa, πρὸς ὀπίσθον.

C tunt, auersa coeunt: ut leo, lupus, canis: crustacea quoque & insecta eodem modo. Caterorū, quæ sanguinea uiuipara sunt, magna ex parte modus coeundi idem est, fœminā scilicet mare superingrediente: quanquam non omnia simili modo cōiunguntur. Aliis enim coitus cōplexu mutuo supinarum partium agitur, ut serpētibz, murenis, & lacertarum generi: alia, ut pisces omnes, exceptis planis cartilaginei generis, ad motis inuicem partibus supinis copulātur. Aues mare fœminā superueniente coeunt: quæ mollia dicuntur oribus inuicem ad motis, cōplexuq; mutuo brachiorū, libidinē explent. Coitum omnium animalium ad hunc modū fieri apertū est. Tempora autem coitus descripta, & ætates certas ad uenerem singulis animalibus natura fixit & statuit. Ergo plurimum animantium natura uult quidem rem uenerē per id tēpus cū hyemis cessante fauitia, æstatis clementia oritur: quod sane tēpus ueris est, quo animalia, prope dixerim omnia, & uolantilia, & pedestria, & natantia ad coitum excitantur: sed sunt tamen quæ nō eo tempore coeant: uerum prout quæque alere suos fœtus cōmodius possunt, ita tempus sibi conueniens habeant. sunt enim quæ per autumnum etiam & hyemem coeant & pariant: ut nonnulla tum aquatiliū tum uolucrum genera. sicuti enim temporis beneficio, ita & corporis ualetudine propensiora ad uenerem reddūtur animalia. Homo uero atque etiam plura alia pedestria, quæ cum homine uiuunt, coitum nullo tempore aspernātur, (uidelicet propter teporem & pabuli ubertatē) ut sus, canis, & uolucres quædam. Genus autem auium parte plurima uere ac incunte æstate coit &

D

D E D I F F E R E N T I I S

parit, excepta alcyone, quæ circa brumam parere solita est : quædam etiam E
 æstate: aliæ à bruma ineunte uere pariunt & incubant. luscinia æstate parit:
 insecta hyberno quoque tēpore coeunt. non desunt quæ omnibus anni rem
 poribus pariant, ut ex piscibus murena, & ex mollibus scēpia. Actate etiam
 ad coitum differūt animalia: primum enim magnæ eorum parti semen nō
 simul incipit, & excerni, & posse generare: sed uis illa prolifica postea acce-
 dit: nouellorum enim in omnibus animalium generibus, prima emissio se-
 minis, aut infœcunda, aut si fœcūda sit, imbecilliora tamen generat & mi-
 nora: quod potissimum in hominum, & quadrupedum animal gignētium
 genere, atque etiam auium patet : alterum enim prolem minorem procreat,
 alterum oua edit minora. Actas uero accommodata ad coitum cuique suo
 in genere, plurima ex parte, fere tempus idem fortitur, nisi quid pramatu-
 ret, & aut ob aliquam rem monstrosam, aut ex detrimento naturæ & uitio F
 anticipet: ut oues & capræ anniculæ cocunt, atq; utero ferunt. mares quoq;
 in ipsis generibus eodem illo tempore ineunt. Sues tum mares tum fœmi-
 næ coire incipiunt mense suæ ætatis octauo: sed tamen non omnibus locis
 eadem ætatis ratio est: iam enim sues nonnusquam tam mares, quàm fœ-
 minæ quarto cocunt mense: sexto tamen ita, ut uel progenerare & educare
 possint. Ex quadrupedibus itaque uiuiparis, aliæ anniculæ & cocunt & pa-
 riunt, ut oues, capræ, canes : aliæ mense suæ ætatis octauo, ut sues, ut iam di-
 ximus: aliæ uero biennes cocunt, ut equus, asinus, tam mas, quàm fœmina
 coire incipit in trimatu: fert uentrē menses duodecim. Elephātus tam mas,
 quàm fœmina incipit coire ante annum ætatis uicesimū: incipit enim fœ-
 mina coire anno duodecimo cum celerrime, aut quintodecimo cum lētif- G
 sime: mas quinque aut sex annos natus superuenit ineūte uere: coitū trien-
 nio interposito repetit. Lacustres & palustres pisces, quinto suæ ætatis mense
 uterum gestare magna ex parte incipiunt. Cocunt quandoque uel alieni-
 gena, ut in Cyrenēsi agro lupi cum canibus cocunt. Indicos etiam canes ex
 tigride & cane gigni confirmant. Raro quidem id fit: sed tamen id fieri, &
 in canibus, & in uulpibus, & lupis certū est: necnon in auibus salacioribus
 idem fieri uisum est, ut perdicibus & gallinis. In Africa cocunt & generāt
 etiam quæ genere diuersa sunt, sed quorum tempora eadem ferendi uteri
 sunt, & magnitudines non multò inter se discrepent. Obseruatum, inquit
 Plinius, è duobus diuersis generibus tertij generis fieri, & neutri parē-
 tum esse similia: eaque ipsa quæ ita nata sunt, non gignere in omni anima- H
 lium genere: idcirco mulas non parere. Coitum animalium, quæ non nisi
 cocundo progenerant, ad hunc modum se habere intelligimus. Generant
 autem hæc, alia uermē, ut aranei & aliorum insectorum quædam: alia oua

Ovipara, ὠο-
 τήρα.
 Vivipara, ζω-
 οτήρα.

(ouipara dicuntur,) ut aues, serpentum maxima pars, & quadrupedes oui-
 para, & pisces plurimi: alia animal pariunt (appellanturq; uiuipara, ut ho-
 mo, equus, uitululus marinus, & reliqua quæ pilis integuntur: & quæ cete di-
 cuntur, ut delphini: & ex piscibus cartilaginci, & ex serpētibus, uiperæ. At
 uere eorum quæ animal pariunt, aut oua intra se prius cōficiunt, ut cartila-
 ginea, aut ilico animal intra se formant, ut homo & equus. Oviparorū alia

ouum

A ouum edunt perfectū, ut aues, & quæ quadrupes ouum pariunt, & serpentum pars plurima: (oua enim eorum postquam prodierūt, nullum insuper capiunt incrementū) alia imperfectum edunt, ut pisces, & quæ crustata, & quæ mollia dicuntur: nanque eorum oua postquam edita sunt augentur. Quæ ex ouo generantur, fere omnia coitu oriuntur, mare in fœmininam emittente semē genitale. Ouum id uocamus, quod ubi in fœtura perfectū est, eius ex parte principio animal consistit: reliquū uero, alimento ei quod gignitur est. Continetur autem ouum ipsum, aut putamine testaceo, & bicolor est, quale auium esse uidemus: aut cute molli obducitur, unicolorque est, quale est cartilagineorum & piscium omnium. Vermē id esse dicimus, ex quo toto nō ex parte aliqua animal totum per subiecti fœtus formationem incrementumq; gignitur. Quæ ex ouo generantur, constat non similiter gigni, atque ea quæ ex uermibus: in ouo nanque oculi primū in capite patent grādes: contra uero in illis euenit, ut scilicet pars inferior maior inter initia sit, oculi & caput postea augeantur. Hic admirari naturam subit, quā bene miroq; deinceps ordine generationem reddit: alia enim & quæ perfectiora sunt, animalia intra se statim generant perfecta, sed tamen quæ foris incrementum recipiunt: alia non statim animalia, sed cum prius intra se ouum pepererint, mox animal edunt in lucem: alia non perfectum animal generant, sed ouum, idq; edunt perfectum, ut aues: alia, ut quæ frigidiora iis constent, generant quidem ouum, sed nondum perfectum: uerū quod foris perficiatur, ut genus piscium squamatum, crustata & mollia.

C quintum genus, ne ouum quidem ex sese parere potest, nisi quod hæc affectio foris euenit ei, uti infra docebimus: insecta enim primo uermiculum pariunt, qui addito tempore, speciem accipit oui: quæ enim chrysalis appellatur, oui obtinet facultatē, tum ex eo animal nascitur, tertia mutatione finem accipiens generationis. Differunt etiā animalia, tum gerendi uteri tempore, tum pariendi, tum partus etiā numero: semel anno pariunt quædam, ut magna pars syluestrium animalium: alia bis, alia ter, alia sæpius. Dasy-podes & cocunt, & pariunt quoque tempore, & singulis mēsis: & alia uere, alia æstate, alia autumnō, alia bruma pariūt: ut inter aues halcyone, ex piscibus mēnides: alia omni tempore, ut homo, uitululus marinus. rursum alia breui à coitu pariunt, ut insecta maxima sui parte, quæ solēt coire: alia

D diutius uterum ferunt: alia denique singulos fœtus pariunt: alia, binos, ternos, aut quaternos: alia numeroso magis partu fœtificāt. In ouiparo genere sanguineo, quadrupedum ortus uerno tempore agitur: auium syluestres semel magna ex parte pariunt: aliquæ tamen bis, ut hirūdo: aliæ & cocunt, & pariunt omni tempore anni, ut gallinæ: columbæ decies anno pariunt: & columbaceum genus magna ex parte bina parit oua: turtur tamen & palūbes uere, nec plus quā bis pariunt. Piscium alij diebus amplius tricenis uterum ferunt, alij minus. alij item circa æquinoctium uernum pariūt: aliis æstas, aliis autumnale æquinoctium attribuitur: mēnides bruma pariunt, ut dictum est. Ex iis qui in lacubus fluuiisq; degūt, Cyprini quinquies aut sexies anno pariunt: chalcis ter: reliqui semel edunt oua. in exanguis uero

DE DIFFERENTIIS

*Duobus &
septuaginta.*

genere, tribus mensibus oua gerunt locustæ: quatuor mensibus squillæ: intra diem decimum quintū parit sepia. Ex uiuiparis delphini singulos magna ex parte edunt, interdum tamen & binos. Sues cicures uterum ferunt mēses quatuor: numerus partus cum plurimum ad uicenos. Oues & capræ magna ex parte singulos: aliquando binos, & ternos, & quaternos. uterum ferunt quinque mensibus, tum oues, tum capræ. Parit canis duodecim cum plurimum: sed magna ex parte quinque, aut sex: unum etiam aliquam peperisse certum est. Gerūt uterum canes Laconicæ sexagenis diebus, aut uno aut altero plus minúsue. sunt & canes, quæ quinta anni parte uterū ferant, hoc est tribus & septuaginta diebus: nōnullæ quarta parte anni. Vacca decimo mense pariunt singulos, geminos uero raro. Ferunt uterū equæ menses undecim: pariunt duodecimo mense, magna ex parte singulos, sed gemellos quoque aliquando. eodem modo asinæ. Camelus fert uterum menses decem. Elephanto ferendi uteri tempus incertum: alij annū & sex menses, alij biennium, alij triennium statuunt. Ceruæ uterum gerunt octo menses: pariunt magna ex parte unum. Vrsa fert uterum dies triginta: parit tum unum tum duos: sed cum plurimum quinque. Histrix totidem diebus fert utero, & reliqua facit perinde, ut ursa. Leana singulis annis uere parit, & magna ex parte geminos, sed cum plurimos sex catellos. Vulpes cum plurimos quatuor edit. Lupus fert, & parit ut canis, tum tempore, tum etiā fœtus numero: parit incunte æstate. Felis & ichnemaones tot pariūt numero quot canes. Thos ut canis impletur, & generat numero duos, aut tres, aut quatuor. Murium generatio mirabilis præter cetera animalia maiorem in modum est, tum numero, tum celeritate.

A locis in quibus gignuntur animalia, & in quibus degunt, colliguntur differentia.

Cap. XXXVIII.

Plinius capreas dixit.

AD generationem pertinet & locus: est enim uel locus generationis principium, ac proinde à diuersitate etiam locorum differentia oritur: ut enim locis nonnullis gigni omnino aliqua nequeunt, sic aliis generantur quidem, sed minora aut pauciora & uita breuiore, nec prospera: serpentes enim & lacertæ corticatæque omnia, in locis calidis, & in mari rubro testata omnia gignuntur prægrandia. In frigidis autem, ut septentrionali plaga, ex animalibus, quæ aut parum sanguinis habent, aut eodē uacant, quedam omnino nō gignuntur: quædā gignuntur quidem, sed minora uitæq; sunt breuioris. Maxima in India gignuntur animalia: indicio sunt canes grandiores ceteris. Plurimum autem discriminis ex ipsa regione oriri certum est, non ad magnitudinem tantum habitūque uegetiorem, uerum ad coitum etiam & partum: ut eadem alibi pluries generent, alibi minus. In uniuerſa Africa non aper, non ceruus, nō capra syluestris est: & locis quoque uicinis discrimen huiusmodi existit, ut agri Milesij locis sibi propinquis cicadæ alteris gignantur, alteris non. Amnis in Cephalinia insulam dirimit, cuius citra alterum latus cicadarum copia est, ultra alterum nullæ. Terræ Bœotia in Orchomenio agro talpæ habentur multæ: at in Lebadico uicino

A uicino nullæ sunt: neque si aliunde portatæ eò fuerint, uolunt infodere. India quæ sanguine carent, & quæ secessu tempore conduntur, grandiora nimirum illa possidet, sicuti & reliqua quoque animalia, ut modo diximus. In Africa, magnitudo anguium mira, sicut & fertur. In Arabia, lacerti magnitudine cubitum excedunt. In Ponto, neque mollia sunt, neque testata, nisi locis quibusdam pauca. In mari rubro, testata omnia mira quadam magnitudine augentur. In Syria oues sunt cauda lata ad cubiti mensuram: capræ auriculis mensura palmari & dodrantali, ac nonnullæ demissis, ut spectent terram. In Cilicia capræ tondentur, ut alibi oues. In Ægypto aliqua maiora quàm in Græcia fiunt, ut boues & oues: aliqua minora, ut canes, lupi, lepores, uulpes, cerui, accipitres: aliqua magnitudine pari, ut cornices & capræ: cuius rei causam attribuunt cibo, qui aliis large aliis parce sit: tum etiam cæli conditio temperaturæ causa est: ut in terra Illyrica & Thracia & Epiro, asini parui habentur: in Scythica & Celtica nulli aut omnino pauci, propter immodicum frigus. Item leones in Europa potius sunt: pantheræ in Asia: in Europa autem nullæ. Bestiæ denique omnes feræ efferaiores in Asia sunt, fortiores in Europa, multiformiores in Africa: quo quidem loco etiam quæ alienigenæ sunt, coeunt & generant, ut ante dictum est. Morum etiam diuersitatem loca efficiunt, ut montana & aspera suas bestias reddunt, & aspectu efferaiores, & uiribus robustiores, quàm plana & molliora. Morsus etiam ferarum & ictus ex locorum diuersitate plurimum differunt: ut in Pharo locisque aliis quibusdam scorpiones non laedunt: at aliis, & præcipue in Scythia multi & magni, & nocui sunt. Anguium quoque morsus per loca plurimum differunt. Genera enim serpentium peregrina aliquanto magis pestifera sunt: maxime quæ æstuosis locis gignuntur. Italia frigidiorisque regiones minus terribiles angues edunt. Atque hæc ita se habent.

De sexuum differentiis, masculini scilicet & fœminini.

Cap. XXXIX.

Sexus item masculinus fœmininusque distinctus quidem, sed non in omnibus animantibus, est: sunt enim quibus id desit, ac similitudine quadam & parere dicuntur & ferre uterum. In iis enim animalibus quæ uitam stabilem uiuunt, aut omnino iis, quæ testa integuntur, sexus discrimen nullum omnino est: in mollibus uero, crusta opertis, & pedestribus omnibus, tum bipedibus tum quadrupedibus sexus uterque est: atque etiam in aliis quæ animal per coitum generant, aut ouum aut uermem. At uero in genere insectorum & piscium, sunt quæ omnino sexus hoc discrimen alterutra in partem non habeant. Nulla parte interiore sexus inter se differunt, nisi utero & testibus, atque iis quæ illis adiuncta sunt. Fœminis enim omnibus sanguineis intus conditæ habentur hæ partes: maribus autem multiplici differentia euariant testes: aliis enim nulli omnino sunt, ut piscibus, serpentibus: aliis sunt quidem, sed intus: & iis quæ intus continent, non etiam omnibus eodem modo habentur, ut infra docebimus. Maribus in quocunque animalium genere, partes superiores priorisque sunt potiores, ualidiores

Σπ. Σαυῆς καὶ
Παλαῆς.

Sunt tamē qui
dā qui in rhi-
nocerotū ge-
nere marem
tantum repe-
riri existimēt.

DE DIFFERENTIIS

& aptiores. Quæ autem dici possunt inferiores posteriorisque, eas fœminæ habent robustiores, tum in hominibus, tum cæteris animalibus omnibus, quæ pedestria sunt atque animal generant. Et fœmina fere inneruior atque infirmior est: à partu tamē fœmina in educanda sobole fere acerbior mare est. In pedestribus sanguineis uiuiparis, maxima ex parte maiores sunt mares quàm fœminæ: at in iis quæ aut ouum pariunt aut uermem, ut piscibus atque insectis, fœminæ maiores suis maribus euadunt. Fœminis sanguis nigrior & crassior quàm maribus est, dummodo cætera adsint pariter, quæ uel ab ætate uel sanitate proficiſcuntur. Et minus sanguis per summa corporis fœminarum est, plus enim parte interiore continetur. Caro quoque humidior est fœminæ quàm maris: pilum etiam habet tenuiorem fœmina quàm mas: uox item fœminis omnibus tenuior & acutior, boue **F** excepto. Partes autem quas uelut arma natura animalibus dedit, cuiusmodi sunt dentes exerti, cornua, calcaria, & cætera generis eiusdem: eas certe in nonnullis generibus omnino mares habent, fœminæ non habent: uelut generis ceruini, fœmina cornuum inops mutilaque est: & auium nonnullarum quibus data calcaria sunt, fœminæ omnino iis carent: pari modo ut fœminæ dentibus uacant exertis. At in nonnullis generibus sunt quidem hæc sexui utrique, sed maribus potiora, ut cornua tauris robustiora quàm uaccis.

A uictus ratione diuersa oriuntur animalium differentia. Cap. XL.

*Terrestria, uel
pedestria, περὶ
ἄρᾳ
Aquatilia, ἐν
ὕδατι.*

*Ἐπὶ πνεύματι
ζῶν.*

DEgunt animalia locis disiuncta, alia nanque terrestria, alia aquatilia **G** sunt: quam differentiam trifariam intelligimus: aut enim recipiendi aeris aut aquæ ratione, altera terrestria, altera aquatilia dicimus: aut quòd apta natura sunt seruari temperamento alterutrius, quanquam ærem aquamue non recipiant: aut etiam quod cibum petant, uersanturque utrobique diutius. Complura enim cum recipiant aerem, id est spirant, parturique faciant in terra, cibum tamen à madidis locis petunt, uersanturque in humore partem maximam temporis: quæ sola *ἐν πνεύματι ζῶντι*, id est uitam ambiguum agere uidentur: quippe eadem & uelut pedestria & uelut aquatica statui possunt. At eorum quæ humorē recipiunt, præter unum cordulū, nullum uel pedestre uel uolatile est, nec cibū sibi ex terra petit: quanquā multa spirabilia pedestrisque generis humore gaudent: & adeo nonnulla ut ne **H** uiuere quidem disclusa ab aquæ natura ualeant, ut testudines marinæ & lutariæ, crocodili, fluuiatiles equi, uituli marini. Hæc enim omnia nisi aliquandiu spirent, intereunt: & parere educarēque solent in sicco. Quæ uero in cetaceo uel in reliquo aquatili genere fistulam gerunt in capite, ut delphinus, balena, hæc natura quadam peculiari, nec aquatilia tantum, sed nec terrestria facile dixeris: siquidē terrestre quod aerem recipit, aquatile quod aquam, secundum naturam est: particeps nanque est hoc genus utriusque, cum & mare accipiat, reddatque per fistulam, & aerem per pulmonem: habent enim hoc membrum & spirant, uerum in utraque diuisionis tam contrariorum generum parte collocari hoc genus absurdum est. Quamobrē aqua-

- A**quatile genus amplius distinguendum uidetur: ut alia accipiant reddantque aquam, ea causa, qua spirantia aerē, quo scilicet refrigerentur: alia propter cibum. Cum enim in humore cibum accipiunt, fieri non potest, quin simul aliquid humoris admittatur: quod admissum, quo emittant, instrumentum habeant necesse est. Quę igitur loco aeris, qui per spirationem attrahitur, humore utuntur, quo scilicet refrigerētur, branchias habent: quibus autem cum cibo humor illabitur, iis fistula in sanguineo genere data *Fistula, αἷον ἵνα* est. Mollibus etiam & crustaceis hoc idem adhibitum est: nam ea quoque humorem propter cibum accipere coguntur. Altero etiam modo aquatilia sunt, (ob temperationem corporis dico & uictum) quę accipiant quidem aerem, sed in humore atatem degant: aut quę recipiant quidem humorem & branchias habeant, sed terram petant, unde cibū accipiant: quale cordulum esse diximus. Sed horum omnium natura quasi peruersa deprauataue uidetur: sicut marium nonnullorum natura feminam refert, & foeminarum marem. Cum ergo animalia trifariam in aquatile & terrestre diuidantur, ut dictum iam est: aut enim recipiendi aeris aquatilis necessitudine, aut corporis temperatione, aut tertio cibi ratione, uictus prorsus discrimen pro his diuisionum membris consequetur: alia enim temperandi corporis gratia, & propter cibum, atque etiam recipiendi aeris aut aque necessitate ita degunt: alia temperamenti uictusque causa tantum. In iis, eorum quę testa operiuntur, quę quidem sua natura immobilia sunt, plurima aluntur humore dulci & potulento, qui tenuior ex aqua salsa elicitur: quę autē mobilia eademque carne uescētia sunt, *ζαοφαγεῦται* Græci dicunt & *σπερχόμα*, iis uictus ex pisciculis est, ut purpuris: alia & iis quę in mari pululāt uescuntur. Quę crusta integuntur, omniuora sunt: quippe quę & lapillos, & limū, & algā deuorent: atque quędam etiā sterces, ut cancri fluuiatiles: carnes etiam nimirum appetūt. Locustę uel pisces maiores cōvincere possunt. Mollia omnia carniuora sunt: lolligines enim atque sepia pisces uel maiores euincunt: polypi conchulis maxime uescuntur. Pisces fere omnes foetoram suo tempore, alter etiam alterum edit, maiorūque minores sunt praeda: reliqua uictus ratio nō eadem omnibus est. In auium genere, quibus ungues aduncę, omnes carniuorę sunt. In genere etiam non adunco sunt, quę carne uescuntur, ut hirundo. Sunt quę uermiculos cum alios, tū qui in lignis nascuntur, pascant: alia spinam appetunt: alia frugibus uiuūt.
- D** Omnium fere auium, alia uictum à terra petunt: alia à fluuiis & lacu, ut ardeolę: alia mari, ut halcedo & fulica. Genus auium omne cum potu exiguo contentum sit, tum aduncis nullus usus bibendi est, præterquam paucissimis quibusdam, quę & ipsa raro utuntur. Auium cetera forptu bibūt: sed quibus collum est longum, intermittunt, caputque resupinant. porphyrio unus morfu bibit. Genus animalium cortice intectum, ut lacerti & reliquę huiusmodi quadrupedes, atque etiam serpentes, omniuorum est: nam & carnem edunt & herbam: sed desiderium iis quoque bibendi exiguum, & reliquis quibus pulmo fungosus est. Quadrupedes quę animal generant, syluestres eademque serratę dentibus, ut leo, lupo, carne omnes

DE DIFFERENTIIS

uescuntur. ursus animal omniuorum est. Cornigera animalia, & quibus E
dentes ferrati non sunt, omnia fruge herbáque uescuntur, nisi uehementer
esuriant, sue excepto, qui minime herbę frugúmue appetens est, sed radicũ
maxime ex omnibus animalibus. Sunt & inter quadrupedēs ferásque, quæ
uictum ex lacu & fluuiis petunt, ut fiber, lutris, latæ: at uero à mari nullum
præterquam uitulus marinus. Bibunt, quibus dentes ferrati animalia, lam-
bendo: atque etiam nonnulla ex non ferratis, ut mures. Quibus autem con-
tinui, sorbendo, ut equi, boues: ursus neque sorbendo neque lambendo, sed
morſu. Bibunt cætera quidem magis tempore æstiuo quàm hyberno: quæ
autem in Africa degunt animalia, contra: insuetum nâque iis est bibere æ-
state, propterea quòd imbres per id tempus fieri non soleant. Insecta ani-
malia quibus dentes omniuora sunt: quibus autem lingua tantum, humo. F
rem undique exugendo sua lingua uescuntur: quorum alia omniuora sunt,
quibus gustus omnium saporum est, ut muscæ: alia sanguiuora, ut tabani
& asili: alia succis plantarum & fructuum uiuunt. Animalium quibusdã
ruminare in more est, proficiuntque ac delectantur non minus in rumi-
nando, quàm edendo. Ruminant, quæ superiore dentium ordine carent, ut
boues, oues, capræ. Ex feris nullum ruminare constat, præterquam ea, quæ
aliquando cum hominibus exigunt, ut ceruus: hunc etenim ruminare pla-
num est. Sunt etiam de dentatis utrinque nonnulla quæ ruminant, ut mu-
res pōtici, lepores & piscis quidam, quem ab ea re *μῆρυγας*, id est ruminalem
quidam appellant. Talis animantium uictus est.

*Vide an hoc pa-
cto legendũ sit
apud Aristote-
lem, Et pisces
quidã, & quẽ
ab ea re, &c.*

A sensibus quæ oriantur animalium discrimina.

Cap. XLI. G

Sensus quidem, ut ante dictum est, omnibus animalibus communis est:
aliis tamen omnes, aliis uero pauciores dedit natura. Quæ nanque san-
guine prædita sunt omnia, omnes habent sensus, nisi quid læsum mutilum-
ue sit, ut talpa: præterea iis quæ mollia, quæ crusta intacta, & quæ insecta di-
cuntur, prope dixerim omnibus, sensus omnes insunt. Quæ autem siliceo
tegmine operiuntur, quãquam tactum (quem omnibus animalibus com-
munem esse diximus) & olfactũ gustumq; habere constat, de uisu tamen &
auditu nihil certi manifesti; habemus: quædam tamen ut echini, tethya,
glandēsque olfactum minime habere uidentur. Eorum quæ non spirant, alia
branchiis, alia fistula, alia præcincta, ut insecta, odorẽ sentiunt. Nec pro cõ- H
pari modo genera animalium omnia, sensibus prædita omnibus sunt: sed
olfactu canes præcellunt, uti quibusdam placet: uisu aquilæ: gustu proto-
geustæ animalia Indica, unde & nomen acceperunt: tactu serpētes, & quæ-
dam aues: auditu anseres. Verum Plinio authore, ex sensibus ante cætera
homini tactus, deinde gustus: reliquis superatur à multis. Aquilæ clarius
cernunt: ultures sagacius odorantur: liquidius audiunt talpæ. Cicero, omnis,
inquit, sensus hominum multo antecellit sensibus bestiarum: quorum ita
clara iudicia & certa sunt, ut si optio naturæ detur, & ab ea deus aliquis re-
quirat, contentane sit suis integris incorruptisq; sensibus, an postulet me-
lius aliquid, non uideam quid quærat amplius. Hæc Cicero.

*Quàm sint cer-
ta humanorum
sensuum iudi-
cia, plurib. ex-
plicat Cicero
libr. 2. De nat.
deor. et 4. Aca-
demic. quæst.*

A respiratione

A A respiratione & uoce, animalium discrimina. Cap. XLII.

A Nimantium alia accipiunt redduntq; aërem: quæ res respiratio nominatur, ut homo, & quæcunque terrestria habent pulmonem: alia uero minime, ueluti pisces & insectorum genus omne: & his quidem neq; uocis emittendæ, neque locutionis ulla facultas est, sed sonus tantum in nonnullis: differt enim uox à sono, & cum iis tertia res adnumeranda est locutio: gutture (*φάρυγγα* dicunt) parte una, uox agitur: locutio non nisi uocis per linguam explanatio est. Quamobrem quibus animantiū lingua libera absolutaq; non est, neque sermone utuntur, neque uocem emittunt, sed sonū tantum. Insectorum alia murmur edūt, ut apes: alia canere dicuntur, ut cicada: nullum molle, nullum crustatum, uel uocem uel sonum mittit naturale. Pisces uocis quidem expertes sunt, sed sonos stridoresq; mouēt, qui uocales esse existimantur: at uero, quæ & linguam habent & pulmonem, si quadrupedes ouiparæ sunt, uocem quidem emittūt, sed exilem: & alia longum sibilum edunt, ut serpentes: alia abruptum & perexiguum, ut testudines: alia uero exilem & imbecillē uocem: rana suum habet ululatum, quā ololyginem nominant. Genus auium uocem mittere potest: iisq; præcipua facultas conficiendæ locutionis, quibus lingua mediocriter lata uel tenuis. Quadrupedū genus quod animal procreat, uocem uarie mittit: neque est quod loqui possit, sed proprium id hominis est: omniū uero uocaliū animalium communis mos est, ut sui coitus tempore potissimum canant & blaterent præter hominem, ut aues tunc maxime plurimāsque emittunt uoces cum coeunt. Differunt tum uoces animalium, tum locutiones tractus ratione & regionis. Et uox quidem acumine grauitateq; maxime innotescit: in iis tamen specie nequaquam discrepāt, quæ generis eiusdem sunt. Ætatis quoque ratione differunt uoces: iunioribus enim quàm uetustioribus fere acutior uox est. Magna etiam ex parte uox marium fœminarūq; differt: eo quod mares grauius sonant quàm fœminæ: uerū non in omni animalium genere ita agitur: sunt enim in quibus è contrario fit, ut in bubus: nam boum fœmina grauiorem, quàm mas agit uocem: & uitulis grauior, quàm adultis. Quamobrem castratis uox è contrario mutatur: transeunt enim quæ castrantur in fœminam.

A Spiratio, *ἀναπνοή* καὶ *ἀναπνεῖν*. Vox, *φωνή*. Locutio, *Ἀλέκτρος*. Sonus, *ῥόφος*.
D B Longum sibilum, *σειγμὴν*. Abruptum & perexiguum sibilum, *συγμὸς μικρὸς*, uel potius *σειγμὸς*. Ololygo, *ὀλολυγών*.

Animalium discrimina, quæ à somno & uigilia oriuntur: aut ætate, iuuenta scilicet & senectâ, à uitæ prolixitate & breuitate. Cap. XLIII.

S Vnt uero hæc animalibus omnibus cōmunia, uigilia & somnus, iuuentæ & senectus, uita & mors: non tamen pariter omnibus eodemq; modo insunt: omnia enim animalia dormiunt quidem & uigilāt: (nullū enim reperitur, quod uel semper dormiat, uigiletue semper) sunt tamen quæ somno omnino adeo exiguo contenta sunt, ut sæpenumero quemuis lateat, dormiant, necne. Pedestria omnia & prædita sanguine dormire ac uigilare,

DE DIFFERENTIIS

*Aquarum,
Quid pisces et
aquatilia reli-
qua dormiant,
inde argumēta
Aristo. histor.
animal lib. 4.*

*Sanit̄ trahit,
1793. c. 61.*

sensu ipso percipiuntur: quibus enim palpebre adiunctae sunt, conniungendo E
obdormiscunt. Aquatiliū quoque somnus apparet, ut piscium, mollium,
& crusta opertorum, locustarum inquam, & ceterorum generis eiusdem.
Argumentum uero, quāuis nullum deduci ab oculis potest, quia palpebris
carent, ipsa tamen quiete cernuntur placida, seu soporata. Insecta etiā dor-
mire argumentum, quod requiem capiūt, motuq; omni procul dubio ces-
sant, quod praecipue pater in apibus: quiescunt enim noctu & conticescunt,
ut nullus omnino bombus sentiatur. Item somniare non solū homines, sed
& alia quaedam animalia, ut equos, canes, & boues palam est. Dormiētibus
sanguinis copia partes exteriores deserit, subit interiores: ita ut adacto cul-
tello non aequae effluere possit. Aetatum etiam ratione non nihil discriminis
accidit: etenim in prima aetate, & admodum iuuenili, sanguis sanit̄ trahit, F
& copiosior est: in senectute autem crassus, niger & paucus, medium tenet
in media firmaq; aetate. Concrescit etiam facile senum, uel in corpore san-
guis, qui per summa est, quod idem nunquam in iuuenibus accidit. Auge-
scunt animalibus pili in senectute, durioresque redduntur: quod idem un-
guibus quoque euenit: piscibus quoq; senescētibus squamae duriores cras-
sioresque efficiuntur. Quadrupedum etiā uilli lanæue senectute prolixius
augentur: quanquam rarefiant, fiantq; pauciores. & ungulae quoque ma-
iores in senecta redduntur, quod idem rostris etiam auium euenit. Pennas
gruum in senecta nigrescere perspectum est. Viuunt certe alia diutius, alia
uero quo nata sunt, eodem die emoriuntur, ut ephemerus: longioris uitae
sunt alii, quae gressilia sunt, pariter & sanguine praedita, ut homo & ele- G
phas: & aquatilia terrestribus breuioris uitae sunt. In pedestribus sangui-
neis uiuiparis maxima ex parte longioris uitae sunt mares quā fœminae:
fœminas autem piscium maribus esse uiuaciores cōstat, eò quod fœminae
uetustiores quā mares capiantur. Quae semine abūdāt, & salacia sunt, ci-
tius senescunt: quae contra, diutius uiuunt: ideoque mulus lōgiorem degit
uitam, quā aut equus aut asinus, ex quibus procreari solet. Mares, prope
dixerim omnes, diutius uiuunt, quā fœminae: accidit tamen uel ob sala-
citatem, ut in passeribus, uel ob nimium laborem, ut in iumentis, ut mares
quidam suis fœminis ocyus senescant.

Differentiae animalium, quae à moribus constituuntur. Cap. XLIII.

H

MORIBUS item animalia distinxit natura: habere enim uim quandam
naturalem animantes in quauis animi affectione uidentur: hoc est
prudentia, stultitia, animositate, ignauia, clementia, atrocitate, & reliquis
habitibus generis eiusdem. in quibusdam etiam commune aliquid disci-
plinæ eruditionisque habetur: atque etiam prudētiae imago quaedam inest
in nonnullis: alia enim uicissim inter se, alia ab homine (quae scilicet audi-
tu non carent) non modo strepēdi, uerum significandi differentias possunt
discernere. Sunt etiam animantium aliae ciuiles, aliae inciuiles: ciuiles appel-
lo animātes, quae labori comunicāt: id est, quarum opus communi effici-
tur opera, ut homo, apis, formica, grus. In omnibus uero generibus, in qui-
bus

*Cicero. par-
ticular.*

A bus per marem & fœminam procreatio est, mores distinxit natura, quibus mas differt à fœmina: quod præcipue tum in homine, tum etiam in iis, quæ magnitudine præstant, & quadrupedes uiuiparæ sunt, percipitur. (mores nanque minorum animalium, parumq; uiuentium temporis, minus sensu percipiuntur: uiuaciorum euidentiores sunt.) fœminæ enim in iis moribus sunt mollioribus, mitescunt celerius, & manum facilius patiuntur: discunt etiam, inuitanturq; ingeniosius: ut in genere canum Laconico: sed fere minus quàm mares sunt animosæ, uerum malitiosiores, astutiores, & insidiosiores fœminæ sunt, atque in nutrienda prole sollicitiores: mares cōtrà, animosiores, ferociiores, simpliciiores, minusque insidiosi. Pugnant inter se ipsa animalia, quæ loca eadem incolunt, atque iisdem uescuntur cibis: nam si ui-

B Ætus penuria sit, fit certe ob eam rem, ut uel eiusdem generis animantes pugnam inter se conferant. Et quidam marinos uitulos eiusdem loci pugnare inuicem aiunt, & marem cum mare, & fœminā cum fœmina, donec alter ab altero, uel occidatur, uel eiiciatur: idemq; corū catulos facere. Carniuora etiam (Græci *ῥαποφάγας* uocant) oppugnantur à ceteris omnibus: & ipsa cum ceteris pugnat, quoniā uictus iis ab animalibus est. Sunt ferarum aliæ semper inter se infestæ: aliæ hominum ritu, cum res ita tulerit. Piscium autem, alij gregatim degunt, amicique sunt: alij non gregatim, inimicique uiuunt. Conger & muræna caudas inter se prærodunt. Polypum intantum locusta pauet, ut si iuxta uiderit, omnino moriatur. Locustam cōger, rursus polypum conghi lacerant. Genus ouile amens, & moribus stultissimis est. Ferarum quadrupedum cerua non minime prudentia præstare uidetur: id quod & pariēdo, & fœtum educando ostendit. . Omnino ratio brutorum magnam refert uitæ humanæ similitudinem: magisque in minore genere, quàm in maiore uideris intelligentiæ rationem: quod primū in auum genere, hirundo in effingendo construendoq; nido, ac pullis educandis ostendit. Columbi cum pluribus coire nolunt, neque coniugiū iam inde à primo ortu initum deferunt, nisi cœlebs aut uidua. quin etiam fœminæ parturienti mas adest, & cultu, omniq; officio fungitur. Domicilia quoque agrestes uolucres aptissime ad uictum, & prolis salutē moliuntur. Sunt item aliæ parentes feliciores, & suorum gnatorum diligentiores: aliæ con-

C Feliciores, & tra. Et aliis ingenium ad uictum acutius, aliis obtusius est. Sed in marinis *περιτοι.*

D quoque animantibus permulta intelligi possunt, nō sine solerti ingenio effici ratione uitæ commodioris: rana nanque, quæ piscatrix appellatur, præterea torpedo & pastinaca sese abscondentes piscantur. Obruunt arena sese & aselli, & raia, & passerres, & squatina: cumque nullam sui corporis partē intactam reliquerint, uerberant radiolis sui oris, quos pisces uirgulas uocant, quas pisciculi cum aspexerint, adnatāt quasi ad algas, quibus ueluti soliti sunt. Mollium astutissima sepiæ est: maxime enim hæc suo utitur atramento, non modo cum metuerit, uerum etiam abscondendi causa. Polypus fatuus quidem est, cum ad manum demissam hominis accedit: sed prudens rei familiaris, cum omnia colligat, & suo in domicilio recondat: sui etiam mutatione coloris uenatur pisces. Insectorum operosissimum, &

DE DIFFERENTIIS

præ cæteris fere animalibus officiosissimum genus formicarum & apū est. E Crabrones item & uespæ, & prope dixerim omnia huius cognata generis, & aranci quidam in uitæ muneribus ingeniosiores habentur. In moribus animantium percipi differentias licet: præcipue quidem ad fortitudinē & timiditatem, ad mansuetudinem quoque & feritatem, etiam in ipso syluestrium genere: leo enim quanuis in edendo ferocissimus sit, tamen pastus & fame iam uacans, facilis mitisque maiorem in modum est: elephātus omnium ferarum mitissimus & placidissimus est. E terrestribus mures, è uolucris hirundines indociles sunt: cum elephanti iussa faciant, leones iugum subeant, in mari uituli, totque piscium genera mitescant. In marino etiam genere plurima de delphinis narrantur indicia morum placidorum ac mitium. Genera autem quæcunque placida sunt, hæc eadē quoque fera fieri possunt reperiri, ut sues, equi, homines, oues, capræ, canes, boues.

Ab affectuum quorundam immutatione, quæ oriantur animalium differentia.
Cap. XLV.

VT quæque animalia pro suis affectibus agere, sic contra, pro suis quoque actionibus affici immutarique moribus solent: quin & partes corporis nonnullæ sæpenumero ratione agendi immutantur. In auium enim genere gallinæ cum mares uicerint, cucuriunt: & exemplo marium tētant superuentu coire, crista etiam caudaque erigitur. Cuculus etiam immutatur colore, & uocem minus explanat cum se abditurus est. Complures etiā alia immutantur aues per tempora, & colore & uoce: ut merula quæ ex nigra redditur ruffa, & uocem mittit diuersam: strepitat enim per hyemem, cum per æstatem tumultuanter cantet. mutat & turdus colorem, uoce tamen eadē est. Luscinia quoque & colorem per tempora mutat & uocē: & quidem in terra Italia per id tempus, quo sic immutari solet, alio nomine appellatur. Denique auestunc maxime plurimæque emittunt uoces, cū cocunt. Colorem etiam mutant & pisces, merule & turdi. pluca etiam mutat colorem: cum enim cæteris temporibus candida sit, uerno uaria redditur. Mutantur uero animantium aliqua, forma & moribus, nō modo per ætates & tempora, uerum etiam castratione. Castrantur autem ea quibus sunt testes. Gallinaceus si perfecta ætate est qui castratur, illi crista pallefcit, & cucurire desinit: neque coitum uenereum repetit: sed si adhuc pulchus est, ne inchoari quidem ex iis quicquam potest cū accrescit. Quod idē in homine quoque accidere certum est: nam si puer adhuc excidatur, neque post geniti pili crescunt, neque uox immutatur, sed suum seruat acumen: at si iam puber, post geniti defluunt pili præterquā pubis: hæc enim quanuis minuatur, tamen manet, & congeniti non defluunt: nemo enim spado caluescit. Quadrupedum etiam excetorum uox omniū in fœminam mutatur. Omnia denique si dum crescunt, castrantur, maiora elegantioraque, quàm incastrata euadunt: sed si posteaquam adoleuerunt & iam incremento constiterunt castres, nihil præterea accedere ad magnitudinem potest. Cerui si cum per ætatem nondū cornua gerunt, castrantur, non edunt cornua:

Aliàs fuca.

A nua: sed si cornigeri exciduntur, non decidunt cornua, & magnitudine eadem seruantur. Et castrata denique auctiora quàm incastrata euadunt.

A ualetudine prospera uel aduersa differentia. Cap. XLVI.

V aletudines etiam & morbi per tempora, pro generum diuersitate uarie accidunt, & in totum non eadem omnibus ualetudo existit: uiuunt enim animalia prospere, non eisdem temporibus, nec omnibus æque qualitatum exuperantiis. Iam auibus profunt squalores, tum ad cæteram sanitatem, tum ad partum. At uero piscibus (exceptis quibusdam paucis) imbres conducunt: incommodi contra auibus anni pluuij sunt, piscibus sicci. Et pisces quidam suos morbos habent, ut cyprinus, glanis. Testaceo generi anni pluuij profunt, præterquàm purpuris. Quadrupedum, sues uariis morbi generibus laborant, scilicet raucedine, dolore capitis, alui profluuiio, & grandine: canes, rabie, angina & podagra. Boues gregales morbis duobus tenentur, podagra & struma. Equi gregales morbo immunes sunt, excepta podagra: at uero equi domestici morbis plurimis obnoxij sunt. Asini maxime morbo laborant, quam malidam uocant, Græci *μυλῖδα*: elephanti morbis ex inflatione contractis: agrotant etiam si comedant terram, nisi ea frequenter utantur: necnon profluuiio alui tentantur, & aliis quibusdam morbis. Insectorum maxima pars eo tempore ualet, cum annus humidus est & tepidus. Apibus præcipue nocent bestiolæ quædam, quæ in alueis innascuntur. Discrimen animalium ut prospere contrarie exigant, etiam cum utero grauescant, existere nouimus: testa enim intacta atque etiam crustata, tunc optima sunt cum grauida, ut locustacea: mollia etiam præstant cum grauida sunt. Et pisces cum impleri incipiunt à coitu, boni omnes fere sunt: sed procedente uteri tempore alij præstant, alij non.

Animalium discrimina, eò quòd commoda magis minúsue, aut incommoda nobis sint. Cap. XLVII.

H ominis causa uidetur natura cuncta animalia genuisse: alia nanque in consortium operum nobis ueniunt, ut ea quæ iumentum nomen à re traxere: quòd nostrum laborem, uel onera subuectando uel arando iuuarent: alia uoluptatis ac redditus & custodiæ causa parari solent, ut ovis, capella, sus, canis. Ouillum nanque pecus & contra frigoris uiolentiam nos protegit, corporibusque nostris liberaliora præbet uelamina: tum etiam cæci lactisque abundantia, non solum agrestes saturat, sed etiam elegantium mensas iucundis & numerosis dapibus exornat: quibusdam uero nationibus frumenti expertibus, uictum commodat: ex quo Nomadum Getarumque plurimi *γαλακτοπόται* dicuntur. Capra pilos ministrat ad usum nauticum, & ad bellica tormenta, & fabrilia uasa: necnon quædam nationes harum pellibus sunt uestitæ, ut in Getulia & Sardinia. Canis aut custodiæ paratur, propellendis scilicet iniuriis hominum ferarumque: aut uenationi. Mella contrahunt apes, succumque dulcissimum ac saluberrimum, fauósque conficiunt & ceras. alimenta nobis præbent & alia nonnulla, tum

DE DIFFERENTIIS

ex suis partibus, tum ex quibusdam, quæ in partibus ipsis continentur aut E generantur: cuius generis sunt sanguis, oua, lac, caseus & butyrum. E diuerso alia, ut serpentes & pisces nonnulli, mortem ilico afferre in cibis feruntur: & plurima ex animalibus morborum colliguntur remedia.

Ab alimentis, quæ ex animalibus nobis suppeditantur, differentiæ quibus modis constituentur. Cap. XLVIII.

IN iis quæ nos alunt, scire oportet hæc inueniri discrimina. Omne animal quadrupes domesticum, omnem gradem feram, quales sunt capra, ceruus, aper, onager: omnem grandem auem, quales sunt anser, pavo, grus: omnes beluas marinas, ex quibus cetos est, quæq; his pares sunt, alimentorum ualidissimi generis esse: id ualentissimum uoco, in quo plurimum alimenti est. Caro quæ durior est, inquit Galenus, & crassiorum partium, si probe concoquatur: alimentum corpori præstat copiosius, quam quæ humidior est ac mollior. In media uero materia numeratur, ex quadrupedibus lepores: & gallinaceum genus, phasiani, perdices, attagenæ, columbæ, merulæ, turdi, auiculæ omnes à minimis (ut inquit Celsus) ad phœnicopterum. Item pisces omnes, qui salem non patiuntur, solidius saliantur: uel ut Galeno placet, pisces omnes & litorales & pelagici: qui neq; glutinosum habeant succum, neque insuaue quicquam, aut uirosum referant. Imbecillissimam uero materiam esse tradunt, ex auibus, eas quæ in montibus uicitant: sturnos scilicet, turdos, merulas, columbasq; & passeres, qui in turribus degunt: ex piscibus eos, qui in saxis uitam agunt, ut iulides, phucas, scaros, merulas, turdos. Sed quauis hæc ita discreta sint, tamen etiam quæ sub eadem specie sunt, magna discrimina recipiunt: alia nanque res, alia uel ualentior est, uel infirmior. Siquidem ex auibus, quæ in media specie sunt, ualentior ea quæ pedibus, quam quæ uolatu magis nititur: & ex iis quæ uolatu fidunt, firmiores sunt quæ gradiores, quam quæ minutæ sunt, ut ficedula & turdus. Inter domesticas uero quadrupedes leuissima suilla est: grauissima bubula: itemque ex feris, quod maius quodque animal, eò robustior ex eo cibus est. Pisciumque eorum, qui ex media materia sunt, quibus maxime utimur, grauissimi sunt, ex quibus salsamenta quoque fieri possunt, qualis lacertus est: deinde, qui quanuis teneriores, tamen duri sunt, ut aurata, coruus, scarus, oculata, tum plani: post quos etiam leuiores, lupi muliq;: & post hos sunt omnes saxatiles. Leuiorem cibum præstant pisces, quam uolucres: & hæc leuiorem quam caro suilla: quæ inter domesticas quadrupedes, ut modo diximus, leuissima est. Neque uero in generibus rerum tantummodo discriminè est, sed etiam in speciebus ipsis: quod & pabulo fit, & ætate, & membro, & solo, & cælo, & habitu affectioneue. Nam animalia omnia quibus abunde suppetunt idonea alimenta, longe seipsis euadunt in alendo præstantiora: quemadmodum si desint, multo fiunt deteriora. Et quadrupes animal omne, si lactens est, minus alimenti præstat: item quod tenerior pullus cohortalis est: in piscibus quoque media ætas, quæ nondum summam magnitudinem impleuit: nam alimentum humidius, ut distribuitur, ita etiam celerius discutitur.

Galenus de uictus rat.

Apabulo.

Al. ætate.

A titur. Deinde ex eodem sue, ungulae, rostrum, aures, cerebellum: ex eodem *A membro.*
 agno hedone cum pecciolis totum caput, aliquanto quam cetera membra
 leuiores sunt, adeo ut in media materia poni possint: & ex eodem sue pedes,
 quam imum crus leuiores sunt, & hoc quam reliquae partes: ex auibus col-
 la, alae uel recte infirmis cibis annumerantur. Quod ad solum uero pertinet, *A solo & caelo.*
 leuior piscis inter saxa editus, quam in arena: leuior in arena, quam in li-
 mo: quod fit, ut ex stagno uel lacu, uel flumine eadem genera grauiora sint,
 leuiorq; qui in alto, quam qui in uado uixit. Omne etiam ferum animal do-
 mestico leuius est, & quodcunque humido caelo, quam quod sicco natum
 est: quandoquidem ea quae in montibus uiuunt, temperamento sunt siccio-
 re, atque eorum caro minime pituitosa aut lenta est: quae uero in locis aquo-
 sis & campestribus degunt, humidiora sunt, & excrementosa magis. Eadem *Ab habitu.*
 omnia pingua quam macra: recentia quam salsa: noua quam uetusta plus
 alimenti habent. Tum idem magis alit iurulentum, quam assum, magis as-
 sum, quam frixum, ut Celsus prodit. Ouum durum ualentissimae materiae
 est: molle uel forbile, imbecillissimae. Fere uero sequitur, quod ualentior quae-
 que materia est, eo minus facile concoquatur: sed si concocta est, plus alat,
 ut dictum est. Et imbecillis hominibus, rebus infirmis opus est: medio-
 criter firmos media materia optime sustinet: & robustis apta ualidissima
 est. Plus deinde assumere ex leuioribus potest: magis in iis, quae ualentissi-
 ma sunt, temperare debet: uerum haec potius ad medicinam pertinent,
 διατητικὴ scilicet.

C A Cara humidior, suillam carnem tradit Galenus ualentissime nutrire. Considera.
 B Ex auibus, has aues inter ea recenset Galenus, quae in tenui uictus ratione conue-
 niunt: at Celsus aues omnes a minimis ad phoenicopterum. in media materia reponit.
 C Suilla. Omnium ciborum, inquit Galenus, plurimum nutrit caro suilla: idemque in
 ratione uictus analeptice, id est renutritoria, a piscibus, ac deinde ab auibus ad carnes
 suillas statim uictum mutat. A Et quodcunque. uide an ita legendum sit apud Cel-
 sum: Et quodcunque sicco caelo, quam quod humido natum est: sed nihil muto.

Alia quaedam ab alimentis quae nobis praestant
 animalium discrimina. Cap. XLIX.

D NEQUE haec sola quae diximus, discrimina sunt, sed etiam alia boni suc-
 ci, alia mali sunt, (ἐχμα & κακὲχμα Graeci uocant) alia stomacho ido-
 nea sunt, alia aliena: alia facile concoquuntur, alia difficilius: alia inflant, alia
 ab hoc absunt: alia intus facile corrumpuntur, alia minime uitiuntur: alia
 mouent aluum, alia supprimunt: alia citant urinam, alia tardant: alia succum
 procreant crassiores, alia tenuiores: alia glutinosum, alia mediocrem: si-
 cut alia magis excrementosum gignunt, alia minus. Boni succi sunt, ex qui- *ἐχμα.*
 bus probus gignitur sanguis: ut aues piscesque fere omnes, praeterquam qui
 in lacubus, paludibus, fluuiisq; uictitant limosis, alioque quouis modo uicia-
 tis. Quadrupedum carnes, si bene concoquantur, & in iis praecipue porcina quae
 aetate media est: lac omnium penes aliorum ciborum optimum procreat suc-
 cum. Agrestium animalium caro succum efficit meliorem, quam domesti-

DE DIFFERENTIIS

corum. Boni succi sunt, inquit Celsus, omnis uenatio, omnes aues, quæ ex E media materia sunt: ex maioribus quoq; eę, quas supra memorauimus. mediij inter teneros durósque pisces, ut mullus & lupus. In summa, omnis pinguis caro, omnis glutinosa, omne iecur, ubera, rostra, & aliæ partes ex-

Extrema partes, trunculos has uocat Celsus.
κακὲς χυμῶν. autē & quæ frigidiora sunt, & pituitosa: & quæ calidiora biliosaq; & quæ melancholico succo abundant. Sunt uero inter animalia huius generis, pisces omnes, qui ex tenerrimo genere sunt, aut ij rursus, qui nimium duri, uirosiq; sunt: ut ferè quos stagna, lacus, limosiue riui ferunt, quiue in nimia magnitudinem excesserunt. Mali succi est, & ouilla caro: caprina uero, & F acrimoniam habet. Hircorum caro deterrima est: arietum deinde & taurorum. In omnibus autem iis, ut castratorum meliores, ita pessimæ sunt seniorum carnes: his nihilo meliorem succum gignit ceruina caro. Lepores crassiorē quidem sanguinem generāt, probiorem tamen succum, quàm aut bouilla caro, aut ouilla. In his sunt, & caro domestica permacra: & omnis caro falsa, omnēque falsamentum, atque animalium omnium caro, quæ in lacubus, paludibus, fluminib;ue limosis uictum habent: præsertim si urbis cuiuspiam populose purgamenta, ut balnearum, latrinarumue, aut

Εὐσεμῶν. culinarum, in eas aquas defluant. Stomacho idonea sunt (inquit Celsus) omnis uenatio: atque utraq; uel assa, uel elixa: ex domesticis animalibus, bubula, siquid ex cæteris sumatur, macrum potius quàm pingue: ex sue ungula, rostra, aures, uulua: duri ex media materia pisces, ostrea, pectines, murices, purpuræ, cochleæ. Aliena à stomacho sunt omnia falsa, omnia pingua, cerebrum omne, & omnes medullæ. Ex his autem intelligi potest, nō quicquid boni succi est, protinus stomacho cōuenire: neque quicquid stomacho conuenit, protinus boni succi esse. Facile in uentre concoquuntur pisces, maxime saxatiles: auium genera omnia, si cum quadrupedibus cōferas. Ex quadrupedibus, suilla caro facillime concoquitur. uitulina facilius q̃ bubula: hedina, quàm caprina: & omnium eorum carnes quæ adhuc adoleseunt, facilius concoquuntur, quàm quæ ætate declinant: & hesternum, quàm recens necatum, facilius concoquitur. Caro caprina, bubula & ceruina difficilius concoquuntur: & sues cum senuerint, & anno-

κακὲς χυμῶν. H
sa omnia: anserum, turdorum, merularumque, & auicularum caro: quibus adhuc durior est turturis, palumbi & anatis caro: magisq; pauonis & turdi: raia, leuiraia, squatina, dracones, cuculi, trachuri, mulli, & ex piscibus alij quidam: cochleæ, & ex cæteris testaceis, ea quæ duriorē habent carnem, ut purpuræ, buccinæ, crustacea omnia, & quæ mollia uocantur.

Ἀφυστα.
Φυσώδη.
δυσσώδη. Minima inflatio fit (inquit Celsus) ex uenatione, aucupio, piscibus, conchyliis, ouis, uel mollibus uel sorbilibus. Inflant autem omnia pingua. Minime intus uitiantur aues, & eæ potius duriores, aurati pisces, scari: neque hi solum, sed etiam lolligo, locusta, polypus. Itēque bubula, omni que dura caro: eadēque aptior est, si macra, si falsa est: omniāque falsamentum, cochleæ,

A ta: cochleæ, murices, purpuræ, paruulæ chaneæ, & testaceæ alia quæcunque duram habent carnem. Dantur uero bis tæue elixa iis, quibus ob humoris cuiuspiam uitium corrumpitur in uentre cibus. Facile autem intus cor- δυσχερτα. rumpuntur lactentia omnia, teneri pisces, ostrea, lac, caseus, & uetus & recens. Aluum mouent lac & lactentia omnia, cochleæ, ostrea, pelorides, επακτινα & ερως. echini, muscoli, & omnes fere conchulæ, maximèque ius earum: falfamenta, omnes teneri pisces, sepiarum atramentum: si qua caro assumitur pinguis, eadem uel uirulenta uel elixa, aues quæ natant. Cõtra, astringunt duræ oua, magis que si assa sunt, minutæ aues, merula, palumbus, magis que si εφεκτινα & ερως. in posca decoctus est, grus: omnes aues, quæ magis currunt quàm uolant: lepus, caprea: iecur ex iis quæ seuum habent, maximèque bubulum, ac seuum

B ipsum: caseus, qui uehementior uetustate fit: in eadem carne, assa potius quàm elixa. Vrinam autem mouët, ex uenatione maxime lepus, pectan- δισχηπιδ. culi, purpuræ, & quæ coriphia uocantur. Ad tenuem uictus rationẽ idonea sunt, pisces laxatiles, auiculæ montanæ: quæ enim in montibus degunt animalia, omnia siccius præbent alimentum, minúsque pituitosum ac lentum. E diuerso sanguinem crassiores procreant, pisces grandiores (κυτ'δεις παχ'χυα). Græci uocant, id est cetaceos) cuius generis sunt thumni, anguillæ, cochleæ, ostrea, & testaceum genus omne: & quæ mollia uocantur, ut lolligines, scipia, polypi: caro ceruina, caprina, bouilla, leporina, porcina. Lentum glutinosumue succum gignunt suilla atque agnina caro, tendines omnes, & quæ circa labra sunt partes atque lingua. Scire autem oportet, quæcunque

C crassum glutinosumque succum procreant, si recte in uentre ac iecinore concoquantur, optimum sanguinem efficere. Medium autem inter tenuẽ crassumque succum gignunt, gallinarum, phasianorum, perdicum, attagenarum, merularum, omniumque paruorum auium caro. E piscibus, tam litorales quàm pelagici, gobij, murenæ, buglossi, & quicunque neque lentorem habent neque fœtorem, neque aliàs insuaues sunt. In omni autem genere, ad salubrem uictus rationem præferuntur animalia quàm exercitatisima, & quæ cibo sicciore æreque purissimo utuntur: iis quæ aut otiose degunt, aut humidiores alimẽto, ærẽue impuro crassoque uiuunt. Et ex piscibus eliguntur, qui carnem teneram habent & friabilem: qui uero aut duram aut lentam glutinosamue, reiciuntur: sicuti & qui ex tenerrimo genere

D sunt: & ut paucis rem absoluiam, duobus hisce iudiciis, quod scilicet molles sunt & friabiles, omnium animalium carnes perpenduntur: quibus enim utrumque inerit, tuto usque ad saturitatem eduntur: cui uero neutrum, ab eo penitus abstinendum iudicant medici. Quod si cui alterum solum infit, hoc genus quoque fugiendum admonent: nonnunquam tamen, ob aliorum inopiam in usu cibario esse solet, sed citra satietatem acceptum: his saltem qui sanitati tuendæ student. In cibis quoque pituitosum succum generant alia, ut testaceæ, caro agnina: alia melancholicum, ut bouina, caprina, & præsertim hircina taurinæque. Et nonnulla excrementosum pro- πρωτομας & πικα. creant succum, ut palumbi, anseres, & aliæ, quæ in paludibus aut stagnis ui-

ctitant aues. Porcina caro & ouilla, atque omnis nouellorum & domesti-

DE DIFFERENTIIS

ἀπὸ τοῦ γένους.

corum animalium caro, & eorum quæ otiose uiuunt: piscēsq; qui in lacu- E
bus aut fluuiis limosis degunt, atque cetacea omnia. Nonnulla minimū
excrementi habent, ut syluestrium animalium caro, & eorum quæ in sic-
cioribus locis uictitant: colla animalium & caudæ & alæ. Quin & ipsa
præparatione (quod ad alimenta attinet) differunt animalia: reddūtūrque
nonnunquam & aliis & seipsis meliora deteriorāue. Apparamus autē ea,
sicuti & alios cibos: aut apponentes quippiam, aut auferentes, aut modo
quodam immutantes. Sordes eluuntur: ingrati uero si quid inest saporis,
aut in humore macerando aufertur, ut falsugo, aut elixando: quæ enim ue-
hementer amara aut austera sunt, si in aqua elixentur, exuperantem illam
qualitatem exuunt: acria uero & mordacia in aceto diluto. Assōrum quo-
que & elixorum uirus fœtōrue, aut succi ipsius malitia, si qua adsit, partim F
aufertur, partim uero immutatur, & ab igne, & ab iis, quæ cuique accom-
modata sunt condimentis. Hæc Diocles. Differūt elixa ab assis, quòd hæc
ficciora, illa humidiora sunt, ut Galeno placet atque Rufo: contra Aristo-
teli, elixa assis aridiora sunt, assōrumque externæ partes internis ficciores:
cum in elixis è diuerso, extremę humectiores sint. Vt rite assentur, quæ car-
nosa aut pingua sunt, copiosiore indigent igne, lēto autem, quæ macra aut
sanguinis expertia. Non parū carnis discrimen contingit, si sale macere-
tur: sæpe nanque fit, ut animal quod sua natura sit humidum, salis ui red-
datur alio, quod siccum natura sit, aridius: & quæ edulia dura sint, & sua na-
tura ficciora, eadem sale macerata, reddantur ob nimiam ficitatem cibo
inepta: sicuti contra, quæ excrementis abūdēt, succūmq; in se pituitosum G
contineant undique permixtum, eadem sale macerata euadant meliora.
Sunt quoque eadem sapore grata, & tenuis uictus rationi idonea, sed à stō-
macho aliena: & succum gignunt non bonum, aluūmq; perturbant.

Discrimen quoque in iis nō paruum uel hinc oritur, quòd alia duriores
habent carnem, alia mollem & ueluti fluidam, sicuti mediocrem alia. Rur-
sum alia carnosa sunt, alia præpingua, & nonnulla graciliora macraue: &
quædam iamdiu, quædam uero non ita pridem sale condita sunt. Sed de
falsuris plura aliàs.

A medicamentis, quæ nobis præstant animalia, quibus modis con-
stituuntur differentia.

Cap. L.

H

NOn alimenta solum uarie nobis præbent animalia, sed & medicas ui-
res suppeditant plurimas. Rerū nanque omnium parēs, nullum ani-
mal ad hoc tantum ut pasceretur, aut alia satiare, nasci uoluit: quin artes
salutares inseruit & uisceribus: quippe cum surdis etiam rebus inseruerit,
tum uero illa animæ auxilia præstantissima, ex anima alia esse uoluit, con-
templatione ante cuncta mirabili. Exsiccant, humectant, calfaciunt, refri-
gerant, tum ex animalibus nonnulla, tum ex eorum partibus. Sunt præter-
ea quæ durities emolliant, ut adipēs atque medullæ: quæ concoquant, συμ-
πεπνιγέ. Græci uocant, ut œsypus & butyrum. Pus mouent adeps uitulinus,
porcinus & butyrum: per halitum digerunt nōnulla, ut coagulum omne,
adeps

μαλακτικόν.
συμπεπνιγόν.
πυροπικτικόν.
δυσφρετικόν.

A adeps leoninus, pantherarum & hyænæ. Abstergendi uim habent, testaceorum omnium testæ, sepiarum ossa, erinaceorum ustorum cinis, lactis ferum. Caustica uis cantharidi, buprestis, atque pityocampæ: totis nanque animalibus partim uistis, partim uero crudis nonnunquam abutuntur medici. Torpedinem integram capiti admotam eius dolores sanare tradunt. Terreni uermes triti, in potu ex passio urinam ciunt: impositi præcisos nervos glutinant. Limaces si totæ cum testis urantur, admixtis galla, omphacitide ac pipere albo, dysentericis mirifice prosunt. Hippocampi cremati cinis cum pice liquida aut axúgia illitus, alopecyas replet. Per hæc potissimum, & si quæ huiusmodi alia possunt animalium generibus tribui, eorum differentias constituendas censemus.

B

D E A N I M A L I V M D I F -
F E R E N T I I S L I B E R I I I .

De animalibus, quæ sanguine prædita sunt, partium
exteriorum differentia. Cap. L I .

VÆ in singulis animalium generibus reperiuntur differentia explicandū iam est. Amplissima animalium genera, ut dictum est, hac ratione inter se differunt, quod hæc sanguinea sunt, illa exanguia. Sanguine prædita sunt, ut homo: quadrupedes, tum quæ animal, tum quæ oua pariunt (dixerim hæc ζωόρρα, id est ouipara, illa ζωόρρα, id est uiuipara) atque etiā aues, pisces, cete: & inter terrestria, quæ pedibus carent, serpentes. Caput habent omnia

animalia sanguine prædita: hoc, ut dictum antea est, superiorem in omnibus obtinet situm, corporis sui ratione: at homo solus partem istam habet respondentem parti sublimi uniuersi, cū prona spectent reliqua fere. In capite paucis animalium, nisi uolucris, apices. Cornua multis quidem & aquatiliū, & marinorum, & serpentium, uariis data sunt modis: sed quæ iure cornua intelligantur, quadrupedum tantum uiuiparorum generi. Habent profecto oculos omnia præter talpam, quam modo quodam etiā habere dixerim. Et candidum oculi magna ex parte simile in omnibus est: at quod nigrum dicitur uariat: aliis enim atrum, aliis admodum cæsum, aliis fuluum, aliis caprinum est: & omnibus fere oculi in suo cuiusque genere unicolores sunt, ut bouum nigri, ouium aquini: aliorū rufi toto genere aut cæsi: nonnullorum caprini, ut caprarum generis: at hominū oculos uarios uersicolorēque esse euenit. Cæterorum animalium, equus maxime uersicolor est: aliqui enim cæsi altero oculo nascuntur, quod nulli fere ex cate-

DE DIFFERENTIIS

ris bestiis euenit manifeste: ut quorum oculi recens natorū nō plus, quā E
 unum colorem habent sua natura. Genus hominum, quadrupedum tam
 uiuiparorum, quā ouiparorum, & auium, oculos uisus custodiendi gra-
 tia integunt, sed uarie: quæ enim animal pariunt, geminam habent palpe-
 bram, & conuiuere utraque solent. Aues grauiore, & quadrupedes ouipa-
 ræ palpebra inferiore conuiuent: columbæ autem & similia, utrâque. Pi-
 sces palpebrâ non habent, sicuti neque insecta aut crustacea. Cilium habet
 palpebris adiunctum omnia, quæ obtinent pilos: aues, & quæ cortice inte-
 guntur carent, ut quæ pilos habeant. Auriculæ alijs sunt, alijs desunt: meā-
 tusq; patent quibusdam audiendi, ut iis quæ penna aut cortice integuntur.
 Quæ animal statim pariūt omnia auriculas habet, excepto uitulo marino,
 & delphino, & reliquis cetaceis: pisces uero auditus nullum continent mē- F
 brum manifestum. Cetera suas auriculas omnia mouent, uerū homo unus
 aurem non mouet. In iis quæ spirant animalibus, olfactus instrumentum
 modo quodam euariat: quæ enim uiuipara sunt, quibus maxillæ longæ ex-
 eunt in acutum, iis nares in rictu appellato continētur: cæteris explanatior
 hæc pars habetur maxillis adiuncta: at elephātus peculiarem hanc partem
 præ cæteris sortitus est animalibus. Aues uero & serpentes, & quæcunq; ex
 quadrupedibus sanguinis compotes ouiparæ sunt, foramina quidē narium
 ante os habent, sed non ita explanata, ut nares appellari possint, nisi spirandi
 officio. Nares desunt iis quæ non spirant: acrem enim hac quoq; parte red-
 dimus atque accipimus: efficiturq; sensus olfaciendi per spirationem in iis
 quæ obtinent nares. Naribus labra subiacent iis, quæ simul & dentes habet G
 & sanguinem: auibus enim cibi armamentiq; gratia rostrum osseum habe-
 tur, non nares. Maxilla cum duplex sit, ut ante dictum est, superior scilicet
 & inferior, mouent animalia omnia maxillam inferiorem, crocodilo flu-
 uiatili excepto: is enim unus superiorem mouet. Homo & uiuiparæ qua-
 drupedes maxillam inferiorem fursum deorsum, atque in latera agitant: pi-
 sces uero, & aues, & ouiparæ quadrupedes fursum deorsumq; tantum mo-
 uent. Oris officium omnibus commune cibus conficiendis est: robur non-
 nullorum peculiare est: sermo aliorum: spirandi etiam usus (iis scilicet quæ
 spirant) per os accidit. Fit itaque ut os aliis compressius, alijs amplius habe-
 tur: quibusdam enim cibi tantum conficiendi, & spirandi, & loquendi gra-
 tia os datum est: atque iis compressius est: alijs auxiliij gratia: iis, si dentibus H
 sint ferratis, rescissum. Cum enim tota eorum uis in mordendo sit, hiatum
 oris ampliorem esse necesse est: plenius enim morsum infigent, quod amplius
 rescissum os sit. Piscium quoq; mordacibus, & carniuoris tale os est, sicuti
 nō carniuoris in arctum se colligit. Aues, quod rostrum uocatur, pro labris
 & dentibus habent. Dentium serie os continetur & constat: horum natu-
 ra communi quidem officio ad cibum conficiendum adiuncta est: quibus-
 dam tamen seorsum roboris gratia, tum ad inuadendum, tum ad defendē-
 dum, ut quæ ex feris natura carniuora sunt: alijs auxiliij tantum causa data
 est, scilicet ne male ab alijs afficiantur: quibus simul & auxilio & robori sunt
 dentes, hæc aut exertos habent (χαλιδόντια uocāt) ut fusi: aut acutos pectina-
 tim

ἰνῆλ. Θ.
 πῖς.
 ἰνῆλ. Θ.

χαλιδόντια.

- A tim fefe ftipantes, unde ferratis dicuntur eſſe dētibus, *καρχερόδοντα* Græci di- *καρχερόδοντα*
cunt, ut piſces fere omnes. Dentium itaque tria genera, ferrati, aut cōtinui, *τα*
aut exerti: ferrati pećtinatim coēuntes, ne contrario occurſu atterantur, ut
ſerpentibus, piſcibus, canibus: continui, ut homini, equo: exerti, apro, hip-
popotamo, elephāto. Qui canini dicūtur, ſunt ferratis longiſſimi. Continui *κυνόδοντες*
aut utraque parte oris ſunt, ut equo: aut ſuperiore primores non ſunt, ut bu-
bus, ouibus, omnibūſque fere quæ rumināt. Nulliſimul & ferrati & exerti
ſunt dentes: nec ulli, cui cornua, exerti. piſcium omnibus ferrati, præter ſca-
rum. Maribus dentes plures, quàm feminis, ut in genere hominum, ſuum,
ouium, caprarum patet: uerum in ceteris nondum exploratum eſt. Quibus
plures, hæc uiuaciora magna ex parte ſunt: quibus pauciores & rariores,
B hæc magna ex parte uitæ ſunt breuioris. Cæteris cum iſtis naſcuntur den-
tes: homini poſtquam natus eſt ſeptimo menſe: reliquis perpetui manent,
mutantur primores homini, leoni, iumento, cani, & ruminantibus: maxil-
lares nullum animal mutat. Cæteris ſenećta rubefcunt: equo tantum can-
didiores ſunt. Lingua in ore palato ſubiacer: ſed terreſtribus fere omnibus
modo cōſimili, cæteris diſſimili, tum eorundem iſtorum, tum terreſtrium
comparatione. Hæc aut lata eſt, aut anguſta, aut mediocris (quæ quidem
optima & explanatiſſima eſt:) item aut abſoluta, aut conſtricta, qualis tor-
torum & balborum eſt, Græci *μέλας καὶ ψάλλας* uocant. Homo linguam ha-
bet abſolutam, molliſſimam & latā: quadrupedes, quæ animal pariunt, du- *καὶ ἐκ ἐξ-
λελυαλιω.*
C dam. piſcium generi data eſt lingua imperfecta, oſſea, nec fere abſoluta, ſed *Theod. & mi-
nime abſoluta.*
adhærens. Linguae color uariuſ eſt: perinde nāque eam, ac partem aliquam
eſſe exteriorem putandum eſt, qualis manus aut pes eſt, quāquam ore ope-
riatur: itaque cum animantium colore uariarū, cutis non ſit unicolor, cutis
quoque linguam ambiens uaria erit. Linguam illam minorem operiendi
miniſtram, quam *ὠδὴ λαπίδα* Græci uocāt, quam etiam linguae partem ali-
quam eſſe diximus, ea tantum habent, quibus pulmo, & cutis pilo intećta,
non cortex, non penna operimento eſt. Nullum enim ex iis, quæ ouum pa-
riunt, ut aues & quadrupedes, ſuperimpoſitā eam ſuæ arteriæ continet: ſed
meatum iſpum arteriæ, modo contrahunt, modo laxant, pro ſui commodi
deſiderio: atque ita efficitur, ne quid pōderis in pulmonem delabatur. Col-
D lum capiti ſubiacer, iis quæ id habent animalibus: nō enim omnia habent,
ſed ea tantū, quibus aſpera arteria productior eſt, atque gula. Aſperam au-
tem arteriam habent omnia, quæ pulmonem: eadem quoq; & gulā habēt.
Ea uero quæ carent collo (ut piſcium genus) gulam hæc manifeſtam nō ha-
bent: & quidem à ſitu oris continuo uenter eſſe poteſt, pulmo non poteſt.
Collum itaque omnibus uiuiparis eſt: ouiparorum aliis eſt, aliis deeſt: quæ
enim ſpiritum extrinſecus non accipiunt, carēt hac parte. ſerpētum etiam
genus collū minime, ſed proportionale colli habere uideri poteſt. Hoc cæ-
teris animalibus flexibile, & uertebris compactum eſt: at lupo & leoni per-
petuo oſſe riget. Quæ alimēta ſibi à terra ore ſuppeditant animalia, collum
habent longitudine cruribus æquale: at homo, & quæ illi ſimilia ſunt ani-

DE DIFFERENTIIS

malia, breuius. Aues item quibus longa sunt crura, & collum longum, & E
præterea palmipedibus nonnullis: quibus breuia crura, iis collum breue fe-
re. Pectus homini latum, quadrupedibus arctius: auius pectus acutum,
carnosumq; omnibus est. Mamma omnibus negata est, quæ animal nequeat
generare: nec uero uiuiparis omnibus data est: sed iis tantum, quæ protinus
animal intra se formant: nec primum ouum, deinde animal. Quæ pilis inte-
guntur, omnia mammas habent: & præterea cetera in aquatili genere. At ea
quæ oua pariunt, aut ouo intus concepto animal post in lucem excludunt,
hæc & mammis carent, & lacte, ut pisces, ut aues: lac enim fit iis fœminis,
quæ animal statim intra se generat. Mammas homo fere solus è maribus
habet: cetera animalia mammarum notas tantum. Mamas item uarie habe-
ri certum est: nam & inter se ipsæ quadrupedes, & ab homine mammarum F
differunt ratione: aliis enim mamma in pectoris parte priora sunt binæ, bi-
nisq; papillis: ut homini: elephantis sub armis duæ, tam mari quam fœmi-
næ perquam exiguæ. ursæ mammas habent quaternas. Aliis mammae inter
fœmina binæ, papillæq; binæ, ut ouibus: aliis papillæ quaternæ, ut uaccis.
Quibusdam nec in pectore, nec in fœminibus mamas, sed in uentre habetur,
& quidem plures: uerum non omnes pares, ut canibus, ut suis. Cum
itaque cetera id genus habeant plures, pantheræ quaternas medio uentre
gerunt: camelus quoq; in uentre mamas duas cum papillis quatuor habet, ut
bos: leena etiam duas in uentre. Umbilicum omnia habent, quæ uel utero ui-
uiparis, uel ouo ouiparis excluduntur: sed auius iam adultis, hic delitescit
incertusq; est. Membrorum etiã, quæ ad uenerem coitum accommodata habetur, G
discrimen plane est: genitale mariu, quæ animal gignunt, aliis foris est,
ut homini, equo, & aliis multis: aliis intus, ut delphino. Quibus foris est, iis
aut ante habetur, ut homini, & reliquis multis: aut retro. Quinetiã iis qui
ante gerunt, aut penis & testes absoluti pendent, ut homini: aut alio adhæ-
rent & penis & testes: & aut plus aut minus absoluuntur: non enim pariter
apro & equo penis absoluta est: nec uero eodem modo ad aluum omnibus
continetur, sed aliter iis qui ex aduerso mingunt, aliter iis qui ex auerso.
Aliis itaque, ut diximus, testes absoluti pendent, ut equo: aliis non sunt ab-
soluti, ut apro: elephantus non foris conspicuos, sed intus conditos habet.

Maris instrumentum alterum ab altero differt pro discrimine corporu:
aliis cartilagineum carnosumque est, ut homini: aliis neruosum, ut came- H
lo, ut ceruo: aliis osseum, ut lupo, uulpi, mustellæ, uiuerræ. Augetur etiã &
minuitur hoc membrum sine ulla ualitudinis mutatione: partim enim ner-
uum, partim cartilagineum habet: itaque & contrahi potest & extendi, atq;
etiam flatus capax est. Parte eadem utitur natura, tum ad humidi excrementi
exitum, tum ad rem uenerem: in sexu tum masculino, tum etiam fœminino,
in omni uiuiparo genere. Atque hos quidem in usus omnia id genus, tam
fœmina quam mares genitale habent, quo & excrementum humidum se-
cernatur: quoq; maribus genitura, & fœminis partus emittatur: parte scili-
cet priora atque superiore, quam sit excrementi sicci meatus: diuersus enim
est in iis meatus, quo excrementum siccum & quo humidum exit. Omni-
bus

A bus autem quibus deest humidi excrementi secretio, & quæ genitali carēt, (etiam ouiparis, quæ uesicam habent, ut testudinibus) meatus idem sicci excrementi, qui & seminis coitusque foris pertinet: intus uero alter iuxta habetur: quæ quidem similiter tam in fœminis eorum, quàm in maribus sunt. Caudam omnia fere non solum uiuipara, sed etiam ouipara habent: nam etsi quibusdam magnitudine membrum id caret, tamē aliquid pro-

Αλλὰ μικροῦ
καὶ ἐνκενέχου
σπινὰ σώλον.

B est. Nullum quod pedibus constet, excepto homine, crura habere carnosā perspectum est: sed neruosa ossulentāque sunt, carne autem deficiunt. Coxarum etiam carne exuberante in clune uacant omnia, quod in genere auium conspici apertius potest, at in homine contra. Homini pedes omnium maximi proportionē magnitudinis: fœminis tenuiores in omni genere. Pedes quibusdam digitati: quibusdam uero solidi, sicuti bisulci aliis. Ex iis quorum pedes in digitos finduntur, nonnulla quaternos digitos habent, ut aues: alia quinos, ut homo, elephātus. Ex quadrupedibus uero nonnullæ pedes priores quinis distinctos digitis habent, posteriores quaternis: sed quæ parua inter digitatas sunt, in posterioribus etiam quinos digitos obtinent.

Vngues habent omnia fere quæ digitos, uti infra explicabimus. Humeri C armine contra, quàm cubiti aut crura priora flectuntur omnibus, quæ ea possident: coxæ etiam contra quàm suffragines. Flectūt autem crura priora fere contra, atque posteriora: sed cætera è contrario, quàm homo membra inflectat: quadrupedes enim, quæ animal generant, priores pedes ante se flectunt: posteriores uero in auersum. Aues etiā suos inflexus similes quadrupedibus uiuiparis agunt: at ouiparis quadrupedibus, ut crocodilo, lacertæ, & reliquis generis eiusdem crura, tum priora, tum etiam posteriora retro flectuntur, paulum in latus uergentia. Homo brachia retrorsum flectit, quanquam ita, ut paulum uergant in latera interiora: crura ante contrahit recte. Sed quod ante tam priora, quàm posteriora inflectat, nullū est.

Homo cum ad iusta incrementa peruenit, contrā atque cætera fere animalia, quæ sanguine consent, partem superiorem habet minorem, quàm D inferiorem: partem superiorem intelligi uolo, quantum de capite ad cam

Μinorem, ἐς
ἀπὸ τοῦ.

pertendit partem, quæ exitus patet excrementis: inferiorem autem, quantum ab ea ipsa subsequitur reliquum corporis. Animalibus ergo quæ pedibus inniti natura uoluit, crura posteriora, partem complent inferiorē: quæ autem pedibus carent, iis caudæ & quicquid uice caudæ simileque habetur, pro parte inferiore est. Et tales quidem perfectis iam incrementis, animantes euadunt: discrimen autem in crescendo est. Homo enim priusquā adultior sit, partem superiorem corporis habet maiorem, quàm inferiorē: & quò per ætatem amplius augetur, eò contrā euenit, ut scilicet inferiora sint superioribus longiora. Sunt quæ ex proportionē, incrementa partis u-

DE DIFFERENTIIS

triusque capere soleāt, ut canis. Nonnulla primum parte superiore minora E sunt, post maiora cum creuerint, eadem parte euadunt, ut iumenta. Partes exteriores sanguineorum animalium, quibus differentiis inter se dissonēt, explicatum iam est.

C Sanguinea, uel sanguine prædita, *ἡμαίμα*. D Cæsum, *γλαυκόν*. Fuluum, *χρ-
γοπόν*. Caprinum, *αἰσπεπόν*. Aquini, *ὑδαεῖς*. Rufi, *χρροποί*. Varij uersicolorésq; *πλύνχρα*. F Rictus, *ῥύσχος*: *ῥίς* homini tantum: *ῥύσχος* & in canibus & aliis quadrupedibus: *ῥάμ-
φος* in auibus dicitur: Aristoteles tamen & in auibus *ῥύσχος* dixit. D Aspera arte-
ria, Plinius aliter distinxit. Ceruix, inquit, nulli, nisi quibus utraque hæc, scilicet gula
atque arteria: cæteris collum, quibus tantum gula: sed quibus ceruix è multis uerte-
bratísque orbiculatim ossibus, flexilis ad circumspectum articulorum nodis iungitur:
leoni tantum & lupo & hyænæ singulis rectísque ossibus rigens. E Pectus homi-
ni tātum latum, inquit Plinius, reliquis carinatum, uolucribus magis. C Quàm F
suffragines, *τῆν ὀπίθεν γονάτων*, id est, quàm poplites aut suffragines.

Interiorum partium discrimina in animalibus, quæ sanguine
prædita sunt. Cap. LII.

EX interioribus uero, cerebrum omnibus animantibus datum est, quæ
E sanguinem obtinent, ut ante dictum est: hoc ut adipe pinguescentium
pinguiusculum est, uelut suis: sic sebo obeforum squalidiusculum sentitur,
ut ouis. In collo tendit arteria omnibus ad pulmonem, gula ad uentrem
perfertur, transigens septum transuersum, in iis scilicet quæ hæc habeant:
piscēs enim arteriam illam asperam non habent, & magna ex parte gula ca-
rent. Situm quoque utriusque, gulæ scilicet & arteriæ, similem habent o- G
mnia, sed discriminē species earum partium affert. Viscera eorum propria
sunt, quæ sanguinem habent: nulli enim exanguium animalium uiscus ul-
lum est: & quædam certe omnia habent, quibusdam aliqua defunt. Cor e-
nim & iecur omnibus animalibus sanguine præditis necessaria sunt: reli-
qua uero quibusdam defunt. Et in omnibus sanguine præditis primum o-
mnium membrorum gignitur cor, ut Aristoteles author est: & in eo est in-
nati caloris principium, sicuti in exanguibus, in eo quod est cordi propor-
tionale. at contra Galenus cor posterius iecore formari contendit. Statim
uero cum consistunt quæ sanguinem habent, exiguæque admodum sunt,
deprehendi cor, & iecur sine dubio possunt: & in ouis triduo cubatis pun-
cti iam magnitudine apparent: necnon in partibus aborticiis perquam exi H
gua cernuntur. Et in partuum prima generatione, statim cor palpitare cer-
nitur. Et uarie quidem hæc habentur: neque enim cor simile habet ea, quæ
corde prædita sunt, neque aliud, prope dixerim ex uisceribus ullum. Cor, ut
modo diximus, omnibus est, quibus sanguis: estque prorsus in medio pe-
ctore in homine, & omnibus præterquam piscibus suo turbinato mucro-
ne tendit in priorem partem. Discrimina cordis, quæ amplitudine, exigui-
tate, duritia, mollitia existant, uel ad mores pertinent aliquatenus: quæ e-
nim sensu hebetiori sunt, cor habent durum & spissum: quæ uero sensu ua-
lent, mollius: quæ autem pauida sunt, iis cor grandius est: cor enim ma-
gnum proportionē fere omnibus est, quæ aperte timida sunt, aut propter
metum

A metum malefica: at audentiora fidentioraque, minus aut mediocre. Pulmo non omnibus datus est: quæ enim branchias habent, ut pisces, carent pulmone: quod nanque idem simul & pulmonem habeat & branchias, nullum adhuc animal visum est. Verum quæ spirant, omnia pulmonem habent, ut sanguinea pedestria omnia: & aquatiliū nonnulla, ut balena. Pulmo omnium bipartitus esse solet: verum in iis quæ animal generant, distinctio non æque apparet, minimèque in homine: at in ouiparo genere, ut in aviis & quadrupedibus, quorum partus oui primordio inchoari solitus est, pars altera pulmonis multū discissa ab altera est, ita ut binos habere pulmones uideantur: atque à singulari arteria partes in utrūque pulmonis latus duæ dependent. Pulmonis differētia uaria est: aliis enim sanguineus magnusque, aliis minor, fungosus, & minus habens sanguinis: quæ enim uiuipara sunt, maiore, & copia refertū sanguinis habet: quæ contra ouipara sunt, quales sunt lacertæ, testudines, serpentes, atque aues, exiguū & sicciorē, sed aptum ampliari atque extumescere cum inflatur: & proinde desiderium iis etiam bibendi exiguum est. Septum transversum habent omnia, quæ sanguinem obtinent, æque ut cor & iecur, quæ omnibus insunt, ut iam diximus, sed uarie: iam enim iecur aliis multifidum est, aliis simplicius, uel in eorū genere quæ uiuipara sunt: sed longe magis piscium iecinora & quadrupedum ouiparorum, tum inter seipsa, tum ab aliis dissident. Auium iecur maxime simile est iecori uiuiparorum: puro enim & sanguineo colore exhilaratur: at uero quadrupedum ouiparorum iecinora, maxime parte pallidiuscula sunt. Iecur si non fissum est, dextro latere totū continetur: si à principio usque fissum est, uelut in iis quibus nullus aut exiguus admodū lien, & ueluti notæ tantum gratia habetur, in iis, inquā, iecur bipartitum est, & dextro lateri maior pars applicata est. Quibusdam uero partes ita sepositæ sunt, ut bina esse iecinora uideantur, nec eadem origine contineri: ut inter pisces galeorum præcipue generi: & inter quadrupedes, leporū generi cui-dam. Iecur è uisceribus adipeum nonnullis consistit, ut inter aquatilia cartilagineis: quorum iecinoribus colliquatis oleum facimus. Lien magna ex parte, omnibus quibus sanguis est: sed magnæ parti eorū, quæ non animal, sed oua pariunt, lien usque adeo exiguus est, ut propemodum sensum effugiat: quod magna in parte auiū, & quadrupedibus ouiparis experimur. Ut

D lienis magnitudo, ita neque color idem omnibus inest: quippe leo, canis, omniāque fortia & calida animalia nigrum admodum: fus uero humidioraque & frigidiora magis candicantem habet. Fel etiam habet maior pars animalium quibus sanguis: idque aliis adnectitur iecori, aliis uero intestinis, ut piscibus quibusdam. Et aliis quidē deest, ut quadrupedibus quibusdam uiuiparis: & inter cetacea, delphino. Aues autem piscesque omnes fel habet: & quadrupedes quæ oua pariūt, dixerim in uniuersum omnes, aut plus, aut minus fellis fortiuntur. Hæc Aristoteles. Galenus uero, quæ iecur habent, inquit, iis & lien omnino inest, & meatus, qui bilem recipiant: etsi uesica ipsa, qua bilis colligitur, non sit omnibus concessa. Renum & uesicæ similis ratio est: omnibus enim quæ sanguineum habent pulmonem, utrunque

DE DIFFERENTIIS

membrum natura tribuit: quæ autē oua pariunt, ut aues, piscesq; & serpen- E
tes, renibus uesicaq; carent. Quadrupedum etiam ouipararum, una testu-
do marina habet: iis enim tantum ea tribuere uoluissē natura uidetur, quæ
pulmonem haberent sanguineum, quæ omnium maxime animalium siti-
bunda sunt. Ventrem habent omnia situ quidem simili, (septo enim trans-
uerso continuo subest) magnitudine tamen ac specie dissimili: quadrupe-
des enim uiuiparæ cornigeræ altera maxilla dentatæ, quaternos habent si-
nus, quæ quidem & ruminare dicuntur: at uero quæ uiuiparæ sunt, & dē-
tata maxilla utraque, uentrē simplicem paruumq; habent, ut homo, canis,
fūs. Differentiam autem duplicem fere omnia recipiunt, quæ utrinq; den-
tata sunt: alia enim canino similem, id est paruum, nec multo ampliorem
intestino, leuēque intus: alia suillo, qui amplior est, mediocres quosdā ha- F
bens cancellos rugasue, *πλάγας* Græci uocant: atque hæc tam in maiore, q̃
in minore animalium genere: sed discrimen in iis quoq; magnitudine, fi-
gura, corpulentia, exilitatēue oritur. In ouiparis etiam, quadrupedibus sci-
licet, serpētibus atque piscibus eadem fere ratio est: uenter enim iis unicus
& simplex, sed figura uaria est: & piscibus etiā appendices exeunt circa uē-
triculum, aliis plures, aliis pauciores. Aues etiam inter seipsas, & à cæteris
discrepare animalibus uentriculi ratione apertum est: aliis enim ingluuius
præposita uentriculo est: aliis ingluuius deest: nec desunt, quibus uētriculus
ipse similis sit ingluuiei: at parti plurimæ carnosus callosusq; est. A uentre
natura intestinorum posita in omnibus est: differūt autem inter se magni-
tudine, crassitudine, replicamentis. Sunt certe maiora intestina non utrin- G
que dētatis, nec immerito: nam ipsa ita dentata, omnia sunt auctiora: pau-
ca enim parua in eo genere habentur. Est uero intestinum, aliis quidē sim-
plex & partibus omnibus simile, ut piscibus, aliis uero dissimile: quibusdā
enim, parte qua uētri iungitur, laxius est, qua desinit arctius, ut canis: sed ta-
men maiori animalium numero arctius parte superiore est, latius inferio-
re. Quæcunque enim intestina habent minus recta, sed anfractus orbēsque
plures continētia, iis omnibus in latius tendunt: & quod colon uocatur ha-
bent, & cæcum quiddam ac tumidum: mox arctatur, & in anfractus com-
plicatur. Ab hoc rectum ad exitum usque excrementi pertendit: quæ quidē
pars aliis pinguis, aliis sine pingui est. Quæ igitur continentiora esse ad cibi
desiderium conuenit, hæc sua in aluo inferiori, neque intestinorum sinus H
laxiores magnosue habent, nec intestino utuntur rectiore, sed quod anfra-
ctus orbēsque plures contineat: laxitas enim intestini auiditatem auget cibi:
rectitudo accelerat auiditatē. Indēque fit, ut animalia quæ uel simplex, nec
adeo in anfractus conuolutum habent intestinum, uel conceptacula inte-
stinatorum ampla, cibum aut copiosum capiant, aut celerius repetāt. Appē-
dices habent quædam infra, parte intestini extrema: ut aues, & ex uiuiparis
etiam animalibus nonnulla. Lactes quoque & omentum habent omnia,
quæ sanguinem: sed alia pingue, alia macilentū: oritur id, & depēdet in iis
quæ animal generant, eademq; dentata utraque parte sunt, à medio uētre,
qua ueluti quædam sutura ducitur (inest enim & in uentre, ut in corde, su-
tura

A turæ uestigium quoddam) nec secus in iis quæ altero dentiû ordine carent, à maiore uentre dependet: in aliis quoque animalibus sanguineis uentriculo intestinisq; , & iis quæ sub septo sunt, uisceribus præenditur: maximum hoc habent homines & simia. Quæ uero partes ad generationē ministrāt, fœminis omnibus intus conditæ habentur: maribus enim multiplici differentia euariant: aliis enim testes nulli omnino sunt, ut piscibus, serpētibus. nulli denique quod pedibus careat, testes adsunt, nisi intra se formare animal possit, ut delphinus. aliis sunt quidem, sed intus quibusdam, ut auibus: quibusdam foris dependent. Et iis quæ intus continēt, aut lumbis adherēt circiter sedem renum, ut auibus & quadrupedibus ouiparis: aut in ultima alui parte priore conduntur, ut delphino ex iis quæ pedibus uacant, & elephanto ex iis quæ quadrupedes sunt: omnibus enim quæ animal generant, testes ante habentur, uel intus, uel extra, præterquā erinaceo. Quibus itaque testes intus continentur, iis protinus cū meatibus feminariis intus firmantur: quibus autem foris sunt, horum quibusdā, ut modo diximus, absoluti pēdent, ut homini: aliis non sunt absoluti, sed aluo adherent, ut apro. Quæ intus continēt suos testes, eos nulla cute habent obductos: quæ autem foris, hæc coniectos in conceptaculum, quod scortum uocamus, gerunt. Omnibus autem quæ oua edunt, siue bipeda, ut aues, siue quadrupeda sunt, testes lumbis annexi infra septū continentur, uel candidiores, uel pallidiores, uenulis admodum tenuibus circumdati. meatus singuli de singulis pertinent, eadēque coeunt supra ostium excrementi, sicuti & in piscibus serpentibusque: atque is meatus, qui ex coitu amborum consistit, genitale est: quod in minoribus latet: in maioribus uero, anserem dico & reliqua huiusmodi, euidentius est, cum recens inierint. Iis quæ foris testes habent, meatus utrinque bini à uasis illis maximis, quæ per dorsum feruntur (uenā dico magnam atque arteriam, quā aortam uocari diximus) deorsum pertēdunt ad eam partem, quæ *ὑπὸ διστῆ μὲς* dicitur: est autem *ὑπὸ διστῆ μὲς*, ut nomen ipsum indicat, testium superimposita capiti, ex qua meatus quidam ueluti fistulæ feroso quodam humore plenæ in testes permeant, suiq; partem quandam exiguam ipsis distribuunt, atque ita testibus committuntur. A capite deinde ipsorum testiū meatus utrinque oriuntur singuli, superioribus illis spissiores atque neruosiore, (meatus uocāt, aut uasa seminaria: aliqui uero *παρὰ τὸν ἐπιδιδυμὸν καὶ τὸν πέδον*, quasi uaricosos dixeris) qui inde progressi multifariāque sese flectentes, in idem postea coeunt, & ceruicem subeūt genitalis, humorem iam habentes in se candicantem, quæ *γενίτις*, id est genitura dicitur, quā ab epididymi ad penis meatū defert. Quæ uero testibus carent, ut serpentes & pisces, meatus & ipsa seminarios continent binos, qui de septo exorti latus spinæ utrinque perreptent coeantq; superne, & ad spinæ locū in unum, atque ita ad ostium excrementi finiant. Testes animalium, & quæ seminaria dicuntur uasa, ita se habere cognitum est. Pars autem fœminarū ea, quæ semen recipit, nō meatus, traiectusq; quidam est, sed uterus amplior. Vteri autem bipartiti omnium sunt: sed nec eodem situ habentur, nec similes omnium sunt: sed differunt, tum eorum quæ animal generant inter se, tum

DE DIFFERENTIIS

ab illorū uteris, quæ oua pariunt. Situs uteri, aliis infra longius à septo trās- uerso, iuxta genitale, ut mulieribus, & omnibus quæ animal non solum fo- ras, sed etiam intra se generant, & piscibus qui oua edūt : aliis iuxta septum transfuersum, ut auibus omnibus, & piscibus qui animal pariūt, atque qua- drupedibus ouiparis. Serpentes tam ab aliis supra dictis, q̃ inter se differre apertū est: uiperæ nanq; uni uulua similis, ut cartilagineis: aliis uero serpēti- bus tēdit uulua prolixior modo corporis, exorsa inferius ab uno meatu cō- tinua diductāq; utrinq; in latus spinæ, quasi duplex meatus usq; ad septum.

Sunt & omnes uteri, qui infra iuxta genitale continētur, ueluti bifariam diuisi, in sinistrum scilicet & dextrum: initium uero unum est & commu- ne ostium, uidelicet ceruix, carnosā admodum cartilagineāque, parti plu- rimæ autissimæque animantium tributum. Sunt partes uteri, Eudemus, κεραῖαι, ἢ κε- ρατα. πλεκταῖας, id est cirros, Diocles κεραῖας, id est cornua dixit, Praxagoras & Phi- lotimus κέλπας, id est sinus uocarunt: mulierisq; uterū δικέλων dixerunt, id est binos habere sinus, in quibus & fœtū contineri existimabant: uerum quæ multos simul habēt fœtus, ut sus, sinus quidem habere multos uerum est, in quibus & fœtum gestent (sinus enim tot in utero reperias, quot ha- bet fœmina ipsa mammas.) Mulier autem & cætera animalia quæ uterum muliebri similem habent, ut capra & uacca, non in cornibus illis (quippe quæ multo minora sunt, quàm ut fœtum continere possint,) sed in toto u- teri spatio fœtum habere conspiciuntur. Validiores esse eas uuluas, quæ animal contineant necesse est: quamobrem omnes hæ carnosæ sunt: quæ au- tem ad septum iunguntur, ut auium, & præterea piscium uteri, exceptis car- G tilagineis, membrana constant, & tenues sunt. Vulua omnibus, quæ & in- tra se & foras animal generant, super aluum posita est: quæ oua pariunt, iis lumbis adharet: quæ animal edunt in lucem, cum intra se oua generarint, ut cartilaginea, iis anceps ratio est: nam & lumbis adiūgitur ea pars uulvæ, qua oua continentur, & supra intestina ostiū eius sustinetur. Et partes qui- dem dissimilares animalium, quæ sanguine prædita sunt, hunc in modum se habere constat.

G Cor, Cōuenit inter omnes (inquit Solinus) corda primū ex uniuerſa formari car- ne, eaq; in diē quintum & sexagesimū crescere, deinde minui. H Sinus laxiores ma- gnōsue, δρυχέας μεγάλας. Appendix, ἄρφυνάς, ἢ ἐκφυνάς. C. Meatus, Hæc ex Galeni ſententia afferuntur: nā, ut Aristoteli placet, nullam partē meatuū testes complent, sed H adiecti pendent eo modo, quo pondera textrices telis adnectunt, ut motū excrementi genitalis stabiliorē faciant: his enim detractis meatus intro se retrahunt. Hæc Aristo- teles. Vas seminarium uel meatus seminalis, ἄλγειον σπέρματικόν, ἢ πῶρος σπέρματικόν.

Similarium partium differentia in animalibus sanguineis.

Cap. L I I I.

Similarium uero sanguis potissimum cōmunis animalibus sanguineis omnibus est, ut ante dictum est. Habet & genus animantium sanguinis compos uasā illa maxima, quæ aliarum quoque uenarū arteriarumq; ini- tia sunt, eo quo diximus modo. Nam reliqua uenarum copia non simili ra- tione in omnibus est: neque enim animalium partes eodem modo aut ex- dem

A dem in omnibus habentur. Nec uero æque in omnibus patet uenarum series: sed potissimum in iis constat, quibus sanguinis copia & præcipua magnitudo est. Nam in minutis, sanguinisue inopibus, uel per naturam, uel per immodicam corporis obesitatem, haud æque inspicere possunt: alteris enim meatus quasi canales multo intersepti limo uix conspiciuntur: alteris parua, eadẽque fibræ potius quàm uenæ habentur: una tamen, quam maiorem ex præcipua magnitudine cognominauimus, potissimum euident in omnibus etiã minutis animalibus est. Copia sanguinis in primis iis animalibus inest, quæ animal & intra se formant, & in lucem edũt: mox iis sanguineis, quæ pariunt oua. Præpinguia omnia sanguinem quantuis purum, tamen paucum habent: & quò plus pinguedinis, eò minus possident sanguinis: pingue enim omne exangue est. Discrimina uero sanguinis ad sanguinem, qui melior sit aut deterior, hinc habentur: alius enim tenuior, alius crassior est: & alius syncerior, alius turbulentior: item alius frigidior, alius calidior, tam in eodem animali, quàm in diuersis. Quantum enim sanguinis parte continetur superiore, his differentiis discrepat cum inferiore: inferioribus nanque partibus crassior & atrior est, quàm superioribus. Animalium, fortiora quibus sanguis crassior: sapientiora, quibus tenuior: quibus minimus hebetia. Dormientibus porro sanguinis copia partes exteriores deferit, subit interiores, ita ut adactò cultello nõ æque effluere possit. Fœminis sanguis nigrior & crassior quàm maribus est, dummodo cætera adsint pariter, quæ uel ab ætate uel à sanitate proficiscuntur: & minus sanguinis per summa corporis fœminarũ est: plus enim parte inferiore continetur. Ætatum etiam ratione sanguis discrimen, tum in modo, tum in genere, (hoc est in quantitate & qualitate) recipit. Etenim in ætate iuuenili, saniem trahit & copiosior est: in senectute autem crassus, niger, & paucus: mediũ tenet in media firmæque ætate. Concrefcit etiam facile senum, uel in corpore sanguis, qui per summa est, quod idem nunquã in iuuenibus euenit. Quibus datus est sanguis, iisdem omnibus nerui adiuncti sunt: sed quæ nullos habent articulorum flexus, priuatæque pedibus & manibus sunt, iis prætenues incerti quæ habentur: quapropter in piscibus, qui iuxta pinnas positi sunt, ij præcipue ueniunt in conspectum. Ossa habent, quæ sanguine prædita sunt omnia, aut aliquod, quod uice fungitur ossis, ut spinam, cartilaginem: ossa, inquam, caluariam, maxillas, dentium genus, uertebras quæ spinam constituunt, & pectoris ossa: nullum enim animal est, quod circa uentrem os habeat. Sunt item ossa humerorum, & quæ scoptula appellantur, & quæ iis annexa dependet brachiorum & manuum ossa saltem in homine: & modus idem compaginum uel in iis est, quæ crura habent priora. A coxendicibus ossa iam crurum oriuntur, quæ græco nomine *κωλυες* dicuntur. Ab iis ossa pedis subiacent. Quæ igitur ex sanguineis pedestribus animal generant, hæc ossa non multo diuersa habent fere, sed ad proportionem tantummodo, duritia, mollitie, magnitudine, figuræ uel multitudine discrepantia. Costæ homini tantum octonæ, inquit Plinius, suis denæ, cornigeris tredecim, serpentibus triginta. Ossium item

DE DIFFERENTIIS

animalis eiusdem, alia medullam intra se continent, alia minime: sunt enim nonnulla, quæ suis in ossibus nullam omnino medullam habere uideantur, ut leo. Cæterorum animalium sanguineorum ossa aut paulo differunt, ut auium: aut proportionem eadem sunt, ut piscium. Qui enim inter eos animal generant, cartilaginem pro spina habent, (*χρυσάλευθα* Græci uocant) ut ea quæ cartilaginea appellantur: qui autem ova pariunt, spinam continent, quæ perinde ut spina dorso in quadrupedum genere habetur: omnia namque animalia quæ sanguinem habent, dorso constant, aut osseo, aut spinoso, aut cartilagineo. Cætera ossa aliis insunt, aliis defunt: ut enim partes corporis quæque habentur, ita ossa quoque ad partes accommodata habentur: quibus enim crura & brachia defunt, iis pernae aut culinae etiam defunt: nec uero quibus partes eadem quidem sed dissimiles sunt, eadem ossium ratio seruatur: sed aut plurius minorisue modo differunt, aut proportionem. Ossia igitur ita se habent. Cartilago terrestrium, quæ & sanguinem habent & animal gignunt, nullo foramine hincit, nec ossium more medullam continet: at uero aquatiliū cartilagineis, quod per dorsum proportionatum ossibus tendit, cartilago est, humorem in medullæ speciem continens. Cartilagine constant gressilium, quæ animal gignunt, auriculæ, nares, extremæque ossium nonnulla. Ungues habent omnia fere, quæ digitos: alia uero, quæ scilicet solidos pedes habent, ut equus, pro unguibus ungulas obtinent: quæ autem bisulcos, chelas. Quæ habent ungues, aut rectis unguibus sunt, ut homo: aut aduncis, ut inter pedestria leo: inter uolatilia aquila: simiæ imbricati sunt, & homini lati. Pilos habent, quæ pedestria eademque; G uiuipara sunt. cortice autem integuntur, quæ ouipara sunt pedestria: squama uero pisces tantum. Differentiæ autem, pilorum existunt duritiæ, molitiæ, longitudine, breuitate, rectitudine, crispitudine, multitudine, paucitate: ad hæc coloribus ut albedine, nigredine, eorumque mediis. Crassitudinis, tenuitatis, copiae, magnitudinis pilorum discrimina pro partium quibus adherent conditione, atque pro cutis qualitate proueniunt. Fit enim magna ex parte, ut pili duriores, & crassiores cuti crassiori enascantur: plures autem & longiores humidioribus (dummodo sint ad gignendum pilum idonei) prodeunt. Regionum etiam tepore & frigore differentia est: ut pili hominum locis calidis duri, frigidis molles oriuntur. Sunt præterea molles, qui promissi: duri, qui crispi. Nonnulli pili paulatim adeo duritate dege- H nerant, ut non iam pilis, sed spinis similes esse uideantur, ut erinaceorum.

Differunt & colore: aliis enim niger pilus est, aliis albus, aliis flauus, & rufus aliis. Et colorum causa cæteris animalibus cutis natura est, & ut unicolora sint & uaria: alborum enim alba est cutis, uariorum permixtorumque partim alba partim nigra esse conspicitur. Sed homini nihil causæ cutis affert, (qui enim sunt albi, admodum nigros habent capillos,) nisi quandoque ad canitiem, uidelicet eam quæ morbo, non quæ senio accidat: nam eo uitio corporis, quæ λεύκη, id est uutiligo uocatur, pili efficiuntur albi. Mutatur color pilorum in senectute, candidique pili efficiuntur in hominibus: quod uel cæteris animalibus accidit, sed non adeo aperte, præterquam in equo.

- A** equo. Pilos habent cetera animalia, nec intra os, nec parte pedum resupina: lepori uni pili in bucca, & sub pedibus sunt. In sanguineis animalibus sunt & membranæ, ut antea exposuimus, caroque & quod carni simile est: & præterea sebum & adeps: sebum enim habent, quæ non utrinque dentata, sed cornigera sunt. At uero genus utrinque detatum & cornuum expers & multifidum, uice seui adipem habet. Animalia quæuis aut intra carnem, aut seorsum pinguescunt: quibus autem pingue separatum non est, ea minus per uentrem omentumque pinguescunt, ut anguilla: plurima tamen pars animalium uentre pinguescit, & præcipue quæ parum se moueant. Steriliora cuncta, pinguia & in maribus & in fœminis. Senescunt celerius præpinguia: quædam non pinguescunt, ut lepus, perdix, author Plinius.
- B** Semen genitale habent omnia, quæ sanguinem: non eodem tamē modo in omnibus est, sed quibusdā pro genitura, *σπέρμα*, id est genitale uirus sui generis habetur, ut piscibus. Lentum semen est pilos habentium, cæterorum nullam habet lentitiam.

C Fœminis sanguis nigrior, Contrà Plinius (nisi exemplaria sint mendosa) maribus quàm fœminis nigrior, & in iuuenta magis quàm senio. **D** Scoptula, Theodorus scapulas uocat. *καλλιῶς*, Theodorus pernas aut culinas interpretatur. **G** Differunt & colore, De his fusius apud Galenum secundo De temperament. libro.

Eorum quæ ad generationem pertinent discrimina, in iis quæ sanguine prædita sunt animalibus. Cap. LIIII.

- C** **I**N omnibus sanguine præditis, paucis quibusdam exceptis, ut piscibus nonnullis, sexus discrimen ita habetur, ut alterum mas, alterum fœmina perfectum euadat. Coitus autem in iis, nec similes omnibus sunt, nec similem in modum aguntur. Eorum enim quæ pedestria uiuipara sunt, magna ex parte modus quidem coeundi idem est, fœminā scilicet mare superingrediente: uerum non omnia simili modo coniunguntur. Aliis coitus complexu mutuo supinarum partium agitur, ut serpentibus, murenis & laceratorum generi: alia, ut pisces omnes, exceptis planis cartilagineis, ad motis inuicem partibus supinis copulantur. Aues mare fœminam superueniente coeunt. Morantur in coeundo diutius omnia quæ animal generant, quàm quæ oua. Cum uero tempora coitus descripta, & ætates certas ad uenerem singulis animalium natura finxit & statuit: quæ tamen cum homine uiuunt pedestria coitum nullo tempore aspernantur, uidelicet propter teporem, & pabuli ubertatem: quorum tempus etiam gerendi uteri breue est, ut suis, ut canis, ut uolucrum quæ sæpius pariunt. Semel anno magna pars syluestrium animalium parit: tam eorum quæ animal generant, quàm quæ oua, quæ scilicet non ut lepus superfœtant. Omnium maxime animalium grauida coitum patiuntur mulier & equa: cætera ubi grauida fuerint, fugiunt mares: ea scilicet quorum natura superfœtare more leporis recusat. Quæ sanguinem habent omnia, aut animal pariunt, aut ouum, nisi omnino sterilia sint: bipedum solus homo animal generat. Semen ubi à coitu insinuatū in utero fuerit, aliquandiūq; contentum, membrana obducitur: quippe quod si

DE DIFFERENTIIS

Umbilicus,
ὀμφαλός.

Acetabula,
κετυληδόνες.

antequam articulis discernātur membra, eiiciatur, uelut ouum in sua mē- E
branula contentum apparet detractō putamine: membrana autem ipsa ue
nis referta est. Omnia uero tum natatilia, tum pedestria, tum etiam uolati-
lia, siue animalis, siue oui forma procreentur, simili modo gignuntur: nisi
quod alia umbilicum habeant uuluaē adhaerentem, uidelicet quæ animalis
forma enascuntur, alia ouo, alia utroque modo, ut in quodam piscium ge-
nere, cartilagineo scilicet. Pari quoq; modo tam in uiuiparis, quàm ouipa-
ris uocantur ea, quibus obuolutus est fœtus, uti inter membranas antea di-
ximus: alia secunde (Græci *χελών* dicunt,) alia membranæ, quas *ἄμνιον* & *ἀλ-*
λαντιδὲ uocant nonnulli. Augentur omnia animalia, quibus est umbilicus,
per ipsum umbilicum. Est autē umbilicus uena in aliis simplex, in aliis mul- F
tiplex (in maiore enim animali plures sunt uenæ, ut in boue: binæ in me-
diocribus: singulæ in minimis, ut Aristoteles author est) quam uenam pu-
tamen cuticulare ambit, quod & umbilicus uocatur: uenæ autem quasi ra-
dices aguntur, per quas alimētum haurit fœtus. Hæc Aristoteles. Galenus,
Coëunt, inquit, in unum, & uenæ, & arteriæ, quæ à *χελίῳ* membrana, id est
à secundis producantur in fœtum: atque ex eo coitu, coniugiū fit utrorum-
que uasorum, quod in umbilicum inferitur. Animalia quæ non utrinque
dentata sunt omnia, etiam dētatorum utrinque, quorum uterus uenā non
singularem habet pertinentem grandē, sed pro una plures frequentes con-
tinet, hæc in utero habent, quæ acetabula appellātur, in quæ umbilicus de-
uenit atque adhæret. Sunt autem acetabula, uasorum ora, quæ in uuluaē pe-
netrant: & in quæ ueluti in mammas reponitur à natura fœtui alimentum G
sanguineum, quæ ferendi uteri tempore, quandiu scilicet fœtus sit minor,
nec multum alimenti assumere possit, in matrice prominēt, in pustularum
(*βανθήματα* uocant) & inflammationum morem: & conspicua maioraque
sunt, non aliter quàm in recto intestino hæmorrhoides solēt: fœtu uero ac-
crescente proficiscentēque ad exitum, minora subinde reddūtur, demūm-
que confidunt, obliteranturq; cū perfectus iam est: minuta uero & utrinq;
dentata nonnulla acetabulis uteri carent: tendit umbilicus iis in uenā sin-
gularem, quæ per uterum maiuscula fertur: iam quæ ouo nascūtur omnia
incrementum foris recipere abiuncta ab utero apertum est. Situs in ute-
ro quadrupedum omnium extensus est: expedum autem obliquus, ut pi-
scium: bipedum uero inflexus contractusque, ut auium, hominum. O- H
mnibus æque animalibus, dum in utero continentur, caput primū supe-
rius est: sed cum creuerint, & iam exitum appetāt, deorsum deducitur: ita
fit, ut omnibus partus secundum naturam in caput, contra naturam in pe-
des, aut inflexo circūactōque corpore agatur. Animalia quorū natura im-
perfectior est, conceptum cum perfectus iam est, sed nondum animal per-
fectum, foras edunt (perfectum autem est animal, cum conceptus iam aut
mas, aut fœmina est, scilicet in quibus sexus hæc differentia habetur: sunt
enim quæ nec marem nec fœminam generent: uidelicet quæ & ipsa nō ex
fœmina, marēque & coitu animalium procreantur.) Quæ autem animal
intra se generant, scilicet naturæ perfectæ animalia, quousque animal pa-
riant

A riant, forasque emittant, gerunt intra se innexum quod gignitur. At uero quæ foras animal pariunt, cum intra se prius ouum genuerint, corum nonnullis ouum iam perfectum absoluitur, ut eorum quæ foras pariunt ouum, atque ita animal ex ouo intra fœminam nascitur: aliis cum alimentum in ouo contentum absumptum iam est, perficitur ab utero, atque ob eam rem ouum utero non abiugitur. Atque hæc fere cartilagineorum piscium differentia est, de quibus post seorsum per se differemus. Partus cæteris animalibus minime laboriosi eueniunt: minus enim cum parturiunt infestari uidentur: at mulieribus dolores uehementissimi incidunt. Postquam conceperit fœmina, desinit lac atque extinguitur, tam in homine, quam in quadrupedum uiuiparo genere. Habent quod coagulum uocatur, omnia quæ plures continent uentres: carent fere quæ unum habent, excepto lepore.

Morum actionumq; & affectionum quarundam aliarum differentia. Cap. LV.

S Anguinei generis multa temporibus quibusdam se condunt, ut ea quæ cortice intacta sunt: serpentes dico, lacertos, stelliones crocodilos fluuiales. Piscium etiam complures latere nouimus, alios hyeme, alios etiam æstate: & præterea aues nonnullas, ut hirundines. Quadrupedum etiam quæ animal generant, nonnulla conduntur, ut hystrices, glires. Et ex iis nonnulla exunt id quod senectus uocatur: ueluti ea quæ cortice molliori intacta sunt, ut serpentes & lacerti. Maiora sunt quæ sanguinem habent, quam quæ non habent. & in iis magna ex parte, quæ maiora perfectioraq; sunt animalia, C plus temporis uiuunt: sed tamen non omnia maiora sunt uiuaciora: homo enim plus temporis, quam quoduis animal uiuit, excepto elephante: quamquam homo minoris est incrementi, quam ueterina & alia multa. Singulis generibus pro sua natura cibus statutus est: nec omnibus eadem esse in cibo idonea, cum in multis palam est, tum omnium fere consensu in ceruis patescit, qui uiperas edunt, quibus cætera moriuntur: & Lucretius,

Præterea (inquit) nobis ueratrum est acre uenenum:

At capreis adipēs, & coturnicibus auget.

Atque uidere licet pinguescere sæpe cicuta

Barbigenas pecudes, homini quæ est acre uenenum.

D Eorum quæ in his alimenti aut medicamenti rationem obtinent, discrimina. Cap. LVI.

A Limenta quæ ex his animalibus sumuntur, non paruam præ se ferunt differentiam: non omnium etenim caro (quæ maxime in usu cibario est) idem præstat nutrimentum: quadam hoc ipsum tantum sunt, alimentum scilicet. Alia præterquam quod nutriunt, habent & medicam quadam facultatem: nempe ut excalfaciendo, refrigerando, humectando, siccando uel corpus nostrum immutent: ut uiperarum carnes, cum in anguillarum morem condiuntur, calfaciunt palam, desiccantq;, & corpus totum per cutem expurgant. Alia medicamenti duntaxat uim habent: eorum quibus quotidie uelimur, quæ domestica sunt, otiosæq; uiuunt, carnem habent humi-

DE DIFFERENTIIS

diorem, & quæ magis excrementis abundet: quæ uero syluestria, duriorẽ E
excrementisq; uacuum: & quæ lacustribus palustribusue locis, aut in flumi
nibus immundis ac turbidis lutosissq; degunt, deterrimam habent. Cõmu
ne & hoc quoque, & uolucris & quadrupedibus, longe præstantiorem,
concoctũq; faciliorem esse carnem eorum, quæ adolefcunt, quàm aut recẽs
natorum, aut iam senescentium. Hæc enim dura est, neruosaque & arida:
ideoq; & concoctu difficilior, minusque alimẽti præbet: illa uero mucosa,
præhumida, atque excrementosa est, eorum præsertim animalium, quæ sua
pte natura humidiorẽ sunt carne, ut agni & fies: uerũ hædi & uituli, ut qui
natura sunt sicciore, melius multo & concoquuntur & nutriunt. Sicuti e
nim in humidioribus natura animantibus ipse ætatis flos temperiem affert
mediocrem, ita in sicciorebus ætas adolefcens, & quæ adhuc crescat: nam F
quod præhumidum est alimẽtum, ut distribuitur, ita etiam celerius discuti
tur. Non lōge post tempore, quàm macerata sunt animalia (inquit Rufus)
coqui solent, ex quadrupedibus suilla caro, & ouilla atque caprina: ex aui
bus turtur, columba, & turdus: diutius seruantur uenatio omnis, & bubula
caro: maiores quoque aues & palustres: & gallinaceum genus, phasianus,
perdix, pauo, & attagena. Piscium genus omne fere, uel antea quàm expiret,
coquendum est: haud facile nanque seruari patitur. Castratorũ animalium
carnes in suo cuiusque genere præstant: auium caro, si cum quadrupedibus
conferas, minus præstat alimenti. Pisces leuiorem cibũ præstant, quàm ca
ro suilla, quæ inter domesticas quadrupedes leuissima est: & alimentum
quod ex piscibus prouenit, sanguinem procreat tenuiorem, quàm quod G
ex pedestribus animalibus, & qui non tam abunde nutriat. Ex piscibus ta
men nonnulli teneriorem, alij duriorẽ carnem habent: quæ cetæ appellā
tur, eorũ caro dura est, maliq; succi. Quod uero ad medicas uires attinet,
syluestris suis caro uehementius exsiccat, quàm domestici: sue sicciore ouis
est, oue capra: hanc bos superat, illum denique leo. Erinacci utriusque usti
cinerem ulceribus sordidis imposuere quidam: hirudinum quoque com
bustarum cinis, cum melle gutturis affectibus medetur.

Ex animalium sanguineorum partibus, alimentorum medica
minũque uires diuersæ.

Cap L VII.

E Reliquis animalium partibus, oculi à paucis eduntur. constant autem H
ex partibus dissimilibus: alia nanque tunica fortita sunt naturam, mu
sculi aliam: denique humores aliam, qui crystalloides & hyaloides uocan
tur, in quibus soli muscoli facile concoquuntur. Lingua (uti diximus) car
ne substantia est rariore, minũsque continens sanguinis: huius natura fere
glandulosa est: & glandulæ ipsæ à lingue substantia tantum recessere, quā
tum lingua ab ipsa carne. Omnibus autem glandulis illud commune est,
quòd in cibo suaues pariter & friabiles sentiuntur: succum gignunt cras
siusculum. Mammæ autem lactantium certe animalium (ὀύδατα appel
lant) habent à lacte comparatam dulcedinem: quocirca maxime à gulosis
expetuntur, præsertim suillæ. Alimentum uero, quod ex iis gignitur, si pro
be fuerint

A be fuerint in uentriculo concoctæ, prope ad carnis alimentum accedit, sed crassum efficit succum. Atque si animal ipsum, ex quo sumuntur, boni habitus fuerit, abunde nutriunt, & probum generant succum: sin minus probe, succum crudū aut pituitosum procreant. Sunt qui renes quoque inter glandulas adnumerent: habent uero ij ex urina uirosi quippiam: ac proinde uitiosum gignunt succum, concoctūque difficiles sunt. Virus quoque habent testes à semine contractum, ex adultis saltem quadrupedibus: altitium autem gallinaceorum testes & suaues sunt, & optimum præbent corpori succum. Quadrupedum quoque iuniorum testes manduntur: taurorum uero, hircorum & arietum, sapore sunt ingrato, cōcoctu difficiles, malique succi. Viscera ad concoctionem difficilia sunt, crassique succi, atque

B excrementosi: in iis tamen iecur uel quadrupedum nonnullarum succum procreat non omnino malum. Cerebrum omne pituitosum crassūque est, nec probum efficit succum. ægre concoquitur, tardēque permeat, atque à stomacho alienum est, idque haud modice: quippe quod nauseam concitat, adeo ut si cui à cibo uomitum ciere decreuerint, cerebrum postremum ciborum exhibendum suadeant medici. Idem tamen si probe concoquatur, alimentum præstabit corpori nō exiguum. Auium cerebrum paruum quidem est, sed quod pedestrium cerebro tanto præstantius, quanto durius est. Cerebro dulcior est, suauior quoque & pinguior, quæ in ossibus reperitur medulla: ut si utrunque gustando inter se conferas, uidebitur certe cerebrum austeri in se quiddam continere: & medulla ipsa quoque si liberalius edatur, nauseam excitat ut cerebrum: & si probe fuerit concocta, nutrit non aliter atque cerebrum. Facillime omnium putredinem sentit medulla, ut Rufus author est: eoque fit, ut eorum animalium ossa, quorum caro grauius olet, quamprimum confringi soleant. Emollit medulla, quæ in corpore nostro dura sunt: etiam quæ scirrum patiuntur, siue in musculis, siue tendonibus aut ligamentis, siue etiam in uisceribus id accadat. Mollunt, inquit Dioscorides, omnes medullæ, calfaciunt, rarefaciunt, ulcera explent: & ut Plinio uidetur, exsiccant. Laudatissima est ceruina, proxima uitulina aut boum iuniorum: dein caprina, inquit Plinius. Hircorum uero, taurorumque medulla & acrior & sicciore est, quàm ut scirrosas durities emollire possit, uti Galeno placet: Dioscorides taurinam caprinæ præfert & ouillæ. Curantur medullæ hyeme, ut uult Galenus: alij uero æstatis exitu, uel ante autumnum. Vtimur autem medulla, non ea solum quæ in ossibus, sed & quæ in spina reperitur, quam & spinalem medullam nuncupant: quæ altera illa & durior & sicciore est. Hæc pinguetudinis habet minimum, quo fit ut nauseam minime ciat: non exiguum dat corpori alimentum, sed quod crassiolem succum efficiat. Pinguetudo omnis, siue adipē dixeris, siue seuum, pauci nutrimenti est: potiūque carnis, quæ nos alit, cōdimentum est, quàm alimentum. Excalfacit, mollit, rarefacit & humectat omnis pinguedo: uerum cuiusque differentia in maioris minorisque ratione consistit. Nam pinguedo suilla, omnium est humidissima, oleiq; instar fluida: caprina ob crassitiem citius concrefcit. Taurinus adeps suillo longe

DE DIFFERENTIIS

calidior & ficior est, minus tamen, quàm sit leoninus: uitulinus quoque E
taurino minus tum calidus est, tum ficius: & hædinus quàm sit caprinus:
minus quoque hic, quàm hircinus. Adeps anserinus suillo calidior est, in-
ter quos medium locum obtinet gallinaceus. Piscium adipem ad suffusio-
nes imposuere nonnulli: Massurius palmam lupino adipi dedisse antiquos
tradit. A renibus autem est laudatissimum omne sebum. Perficitur omne
sebum exemptis uenis membranisque. Sanguis omnis concoctu diffici-
lis est, præcipue qui crassus, qualis est bubulus: leporinus tamen, utpote o-
mnium suauissimus, in pretio est. Suum quoq; & iuniorum & eorum qui
castrati sunt, sanguine pro alimento utuntur quidam: sicuti & gallinarum
& caprarum nonnulli. agrestesque nonnunquam caprarum sanguine unà
cum adipe sese replent, uti & Homerus de Penelopes procis retulit. Apro- F
rum sanguinem, qui uel gustare quidē uelit, nemo est: taurorū sanguis re-
cens epotus uenenum est. Sanguis anseris, anatis & hædi, utilissime in anti-
dota miscentur: palumbi autem, turturis, columbæque ac perdicis, oculis
cruore suffusis, & recentibus eorundem uulneribus illinuntur. Partes ani-
malium excarnes, ut pedes, rostra, aures, cartilagine, minimum præstant
alimenti: & neruosa partes omnes, ut ligamenta atque tendones alimentū
gignunt lentum glutinosūque: nec sane aliud, quàm partes ipsæ coctæ præ-
se ferunt. Et quæ circa quadrupedum labra sunt, eandem habent naturam:
glutinosū nanque, sed minime grassum generant succum: uerum facile
concoquuntur & hæc & uolucrum alæ. Ossâ cremata digerunt atque ex-
ficcant egregie: maxime uero (ut nonnullis placet) humana. Quidam autē G
arthritim & comitalem morbum epotis ossibus uitis sanauere. Pili uisti
calfaciunt egregie, atque desiccant: & lanæ crematæ eodem modo.

D Curandæ medullæ rationem uarie explicant Galenus, Dioscorides & Pli-
nius. E Quomodo curari debeat omne pinguedinis genus, docent Dioscorides
& Plinius.

De excrementorum, quæ in animalibus sanguineis reperiun- tur, differentiis. Cap LVIII.

H Vmorum omnium qui in animalibus insunt, bilis calidissima est: cu-
ius proinde uis acris excalfaciensque est. Excalfacit, inquit Plinius,
mordet, scindit, extrahit, discutit. & calidissimorum animalium fel, cate- H
ra quoque in calore superare palam est. Quin & in animalibus, quæ magis
calida sunt, colore flaua uidebitur bilis: quæ uero minus calida, pallidior e-
rit. Et cum animal quod sua natura calidum est, fame sitique torquetur, ad
atrum colorem uergit bilis. Porcorum fel omnium humidissimum est, ac
proinde maxime imbecillum, præterquam agrestium: hoc itaque felle tan-
quam ad aurium ulcera idoneo medicamento utuntur. Suillo felle acrius
paulo est ouillum: ouillo caprinum, cui bubulum ursinūque similia sunt.
taurinum ualentius est, quod tamen ab hyanæ felle uincitur: hoc quoque
superat callionymi bilis, scorpiique marini & testudinis marinæ. Minorū
animalium fel subtilius intelligitur: & ideo ad oculorū medicamenta uti-
lius

Alius existimatur. Auium fel omne & acrius & siccius est, quàm quadrupedum. Perdici fel atque gallinæ ad medicinę usum cæteris præferuntur. Felle quocunque facile, infantibus præcipue, alui deiectionem quis molietur, si intinctum linamentum sedi subiiciat. Sudor omnis falsus est: sæpe uero & amaritudinem præ se fert minime obscuram. Vrinarum non minor est uarietas, quàm bilis esse diximus. Et omnium quidē uis calida est: magis autem eorum quæ calidiora sunt, sicuti frigidiorū minus. Hominis, ut & exacti suis domestici, maxime est imbecillis: apri uero syluestris ualida est, ut ex odore facile apparet, qui utique acerrimus est. Saliua canis certe rabidi, in homine quoq; rabiem excitare potest, si in eius corpus inciderit. Hominis saliuua uenenosis omnibus bestiis aduersatur. Hoc autem scire oportet,

B saliuæ discrimina contingere, tum in animalium speciebus, tum in eorum unoquoque sano aut ægro, ieiuno & sitibundo, aut cibo potuq; sumpto: à cibo nanque imbecilla est: ualida acrisque earum, quæ longa inedia aut siti uexantur: mediocris eorum, quæ probe concoxere, nondum tamen cibum potumue hausere. Stercus fimumue omne digerendi facultate pollet: uarie tamen pro animalium temperaturis: eorum nāque quæ sicciore sunt temperatura exsiccantius stercus est, sicuti & quæ calidiore, calfaciens magis. Quin & pro eorum quæ pascuntur natura, numerosa fiunt discrimina: id quod in hominibus maxime conspicuum fuerit: quandoquidem hoc animal ciborum generibus utitur maxime uariis: caprarum quoq; pilulæ, pro pastus uarietate nonnihil discriminis habent. Quorundam animalium C fimum non modo medicamentis quæ foris imponuntur, sed iis quoque quæ intro in os sumuntur admiscet nonnulli: caprarum etenim finum, earum præsertim quæ in montibus uictitant, in uino potum, regium morbum emendat. E sue syluestri finum aridum ex aqua aut uino epotum, sanguinis reiectionē sistit, diuturnum lateris dolorē lenit: ad rupta & conuulsa ex aceto bibitur. Horum certe usus contingit nonnūquam, dum aut uenamus, aut peregre, aut ruri agimus: cum scilicet præstantius nihil affuerit. Humanum autem stercus ob foetorem omnino reiicitur.

H Taurino felli, inquit Plin. præcipua potentia. A Quonā modo curabitur felis genus quod uis docēt Dioscorid. lib. 2. & Plin. lib. 29. C Fimi stercore sue animalium discrimina, quod ad agrum lætificandum attinet, ostendūt rei rusticæ authores,

D Columella scilicet ac Plinius lib. 17.

De lacte, & iis quæ ex lacte fiunt, ut caseo, butyro, & aliis. Cap. LIX.

I N lacte non parua est huius generis animalium differentia: humanū etenim lac corpori humano maxime accommodatum est, ut quod & suauissimum sit, & optime nutriat: aliorum uero quorundam animalium lac, homini ingratum est, ut canis, lupi, leonis, uulpis, urfi, & id genus aliorum: caprino autem ouillo, bubulo, asininóq; libētius uescimur: caseosq; nobis ex iisdem conficimus, præterquam ex asinino. Horum animalium lac generatim omne probatissimum gignit alimētum: discrimen uero est, quod crassius est bubulum, ouillum, caprinum: minus autē crassum equinum, & asininum (quanquam Plinio crassissimum asininum) camelinum omnium

DE DIFFERENTIIS

liquidissimum est. Vt uero paucis eius facultatem definiamus: lac medico Erum omnium consensu, inter omnia edulia quamoptimum gignere succū, multūque alimenti præstare dicimus: ex contrariis quibusdam substantiis, ac facultatibus compositum: uentrem scilicet mouendi, ac sistendi, obstruendiq; ac tenuandi. Quod nanque in eo serosum est, succos extenuat crassos, & aluum ciet: contra, quod caseosum aluum sistit, succosque reddit crassos. Quò fit, ut lac, quod serosum ac tenue est, minus nutriat, aluum magis moueat: sicuti contrà, quod crassius est, aluum minus citat magisq; nutrit. Camelinum, asininumq; serosi humoris plus habet: plus casei ouillum: pinguetudinis bubulum: caprinum inter cetera mediocritatem obtinet, ut quod nec pingue admodum, nec crassum sit: bubulum pingue, ouillū crassius, cōtrà asininum tenue. Optimi succi lac ex iis habetur animalibus, quæ optimo sunt corporis habitu: idq; si, ubi emulctum fuerit, quamprimū hauriatur: ubi nanque diutius emulctum manserit, genuinæ bonitatis nōnihil amittit. Quod uero postea coctū amplius fuerit, succum gignit crassiorē: multo uero maxime, si uel farinam triticeam, uel milium aut amyllum incoxeris. Lac, ne in uentriculo coaguletur, mellis, aquæ, & salis nonnihil admiscent quidam: nam uel caprinum ipsum, absq; melle sumere, minime erit tutum: plerisque enim qui illud purum hauserint, in casei speciem in uentriculo coactum est: quod cum acciderit, mirum quàm aggrauet hominem, ac prope dixerim, strangulet. Non parua quoq; lactis discrimina sunt ab anni tēpore: ab eo ipso spatio, quo à partu in lucē edito, distat: ab ætate, & à passionibus. Quanquam sunt qui pascuorum rationē plane pro nihilo habeant, quasi nihil parumue ad lactis bonitatem conferant. Ceterū haud dubie uidemus, animalium, quorum usuri lacte sumus, si scammonia aut marinarum lactucarum quapiam (tithimallum uocant) uescantur, in lacte quoque laxandi uires inesse. Ex quo patet, quòd ex uitioso pascuo, acre, acidum, & austerum reddetur, natura uidelicet herbarum imitatu: & à uiridi pabulo lac aluum magis emollit, inquit Dioscorides. Quod uero ad anni tempora pertinet: uernum lac ut liquidissimum, ita copiosissimum: æstate uero media, ipsum etiam mediocre est: post id uero temporis, sensim iam crassescit, quoad prorsus deficiat. A partu dilutissimum est: procedente deinceps tempore crassescit semper. Probi lactis improbiue hæc sunt indicia: quod optimum est, id gustanti olfacienti q; suaue dulcēque mediocriter: nec amarum, nec acidum falsūue aut acre, aut grauis odoris: intuenti candidum, æquabile, liquidi, crassiq; medium apparebit, ut si ungui instilletur, hereat, nō defluat. Quod uitiosum est, è diuerso crassum & caseosum: aut liquidum & serosum ac liuidum consistentia ipsa calorēque uidebitur: idem gustantibus amarorem, aut falsedinem, aut qualitātē quampiam extraneam exhibebit: tale uero nec olfacienti suaue erit. Lac animalium sanorum, aduersus acres, mordacesq; fluxiones est utilissimum: quandoquidem non solum à partibus affectis eas abluit, sed & corpora ipsa ueluti illinit: ne quod defluit, in loca nuda incidat. Continet enim in sese extergentē quandam humiditatem, quam serum uocāt: & præterea crassum quiddam pingueq;

A pingueq; quod corpori illinitur, atq; adhæret, non aliter ac pinguedo adéps
ne aut ceratū aliquod: ex triplici nanq; substātia conficitur lac omne, ut an-
te diximus: serosa scilicet, caseosa, & pingui. Serum abstergentem uim ha-
bet, qua uel absque rosione abluat acres humores. Pars lactis crassior, & que
casei naturam refert, ceu illita adhæret, nō aliter atque pinguedo adépsue,
aut ceratum aliquod, acrimoniamq; humorū ea ratione obtūdit: lac uero
ipsum totum lene mitigānsque pharmacum est (παρηγερικόν uocant) & mor-
dacitatis expers: præcipue uero si ex mediocri decoctione partis serosæ plu-
rimum sit exhaustum. Ob succi quem lac gignit probitatem, nonnulli uel
pulmonis ulceribus afflictos sola lactis potione curari putauere: antea sci-
licet quā ampliora fiant ulcera ipsa, callumq; contrahant. Sed in tabificis
B morbis, lac muliebri præcipue laudatur, tanquam eiusdem naturæ nobis-
que accommodatissimum: maxime uero si infantium in morem ab ita affe-
ctis ex uberibus exugatur. Ad acres oculorum fluxiones ipsum lac, tum per
se, tum cum molliorum collyriorū aliquo imponitur: præterea ad hypo-
pia & hyposphagmata. Palpebris quoque extrinsecus unā cū oleo rosaceo
& ouo impositum, iis qui ophthalmia laborant, ubi somno sese dabunt,
phlegmonas ipsas cōcoquit: mulieris autem lac esto, quod recens ex mam-
mis expressum sit. Vbi uero exsiccantem uim quampiam adiunctā habue-
rit, lac crassum caseosumque, optimū euadet dysenteria, acriūmq; omniū
uentris fluxionum remedium: quam sane facultatem accipiet potissime à
lapillis (quos κέχνηται uocant) uel ferreis quibusdam cylindris candentibus
C lacti ante decocto iniectis. Decoqui autem lac eousque debet (ut modo di-
ximus) dum serosi in eo humoris pars maxima absumpta fuerit. Hæc Ga-
lenus: Plinius uero, Et si urat dysenteria, inquit, infunditur decoctum cum
marinis lapillis, aut cum ptissana ordeacea. Item contra rosiones intestino-
rum bubulum aut ouillum utilius. recens quoque dysentericis infunditur.
Vtero quoque ulcerato infunditur lac: atq; omnibus, quæcunque leniri po-
stulāt, prodest impositum, siue ob phlegmonē, siue ob humorū acrimoniam
malignitatēue, ut sedis pudendorumq; ulceribus & cācerosis omnibus.
Infunditur quoque lac cōtra rosiones à medicamento factas. Oris, guttu-
risq; inflammationes lenit collutum gargarizatūmq;: ac proinde anginas
mitigat, tonsillāsque & columellam, si phlegmone afficiantur. Datur & ad
D uenena quæ erodendo interimunt, qualia sunt lepus marinus, & cantharis.
Sunt qui lac exhibeant, & iis qui aconitum & thapsiam sumpserint. Priua-
tim bubulum iis qui chalcicon biberint, aut cicutam, aut doricnium, aut le-
porem marinum: sicut asininum contra gypsum, & cerusam, & sulphur, &
argentum uiuum. Sunt inter exempla, inquit Plinius, qui asininū bibendo
liberati sunt podagra chiragraue. Vfus lactis ad omnia intus exulcerata,
maxime renes, uelicam, interanea, fauces, pulmones: foris pruritus cutis,
eruptiones pituitæ post abstinentiam: thoraci quoque ac pulmoni lac omne
utile est. Lactis usus contrarius spleneticis, hepaticis, comitiali morbo affe-
ctis, uertiginosis, neruorum uitio laborantibus, febres habētibus, caput do-
lentibus, uertigini, inquam, præterquam purgationis gratia, grauedini, tuf-

*usque ad dimi-
dium, ut uult
Dioscorides.*

DE DIFFERENTIIS

fientibus, lippis. Minus inflat quodcunque decoctum . nocet usus eius affi- E
duus dētibus & gingiuis. Lac quod feri habet plurimum (inquit Galenus)
nihil affert periculi : quod uero feri exiguum habet , crassūque est & ca-
seosum, non sine periculo assidue estur: ab iis p̄sertim, qui renum calculo
Oxygala. aut iccinoris obstructionibus obnoxij sint. Oxygala quod uocant , frigi-
dum est, crassique succi: dentes, qui iusto sunt frigidiores , lædit: euenit nā-
que iis, qui oxygala sumpserunt, symptoma quod dētium stuporē uocant:
quale post acerborum acidorumque esum accidere solet . Venterculus fri-
gidior oxygala haud bene concoquit: temperatus uero, quanuis ægre, confi-
cit tamen: sed qui iusto calidior est, p̄terquam quod minime læditur, cō-
modi nonnihil ab eo sentit. Fit autem oxygala uno modo, acido lacte addi-
to in recens quod uelis acescere . Oxygala fit & alio modo, dum crebro ia- F
ctatu in longis uasis conficitur butyrum, additur paulum aquæ ut acēscat:
quod est maxime coactum in summo fluit, atque id exemptum addito sale
Aphrogala. oxygala appellant. Medici speciem unā addidere lactis generibus , quod
Schiston, χ- schiston appellauere. Id fit uel citra coagulum, cum scilicet ipsius partes la-
σὸν γάλα. ctis secernuntur, & discedit serum à lacte, cum lacti abunde calido acetum
mulsum affundimus, aut uinum mulsum. Interdum etiam citra omnem li-
quorem infusum uasculo frigidissimam aquam continēte, in lac dum fer-
uet dimisso, lactis partes separamus. Ad hæc lac quod statim ab edito fœtu
emulsum fuerit, uel absque coagulo concreuit, si super cineres calidos pau-
lisper ferueat: quod uero hoc pacto concreuerit, ueteres comici *πυρίπλω*, a-
siatici uero *πυρίφ.ζον* uocarunt: & hoc quidem lac syncerum est, nulla admi- G
sta aliena natura. Cum uero una cum melle addito, per coagulum fiat *χῆσις*,
id est separatio concretioque: discedit certe quod tenue & aquosum est, ue-
rum id solum mandunt nonnulli, quod coactum est , quod tum ex caseosa
lactis substantia , tum ex feruida igneæue coaguli facultate, tum uero ex
melle ipsis admisto compositum est. Alij uero non hoc solum, sed unā cum
eo quod concreuit, serum etiam deuorant: & id quidem uel pariter totum
serum cum eo toto quod concretum est, uel eorundem altero alterum co-
piosius. Euenitque ut his quidem magis, illis uero minus uenter moueatur
pro quantitatis serosi humoris ratione. Ac p̄terea quod, qui solū id quod
coactum est comedant, uberius alantur: qui uero unā serosi quicquam hu-
moris deuorauerint, minus: ac longe minus ij, qui eius quod concreuit pa- H
Serum, ὀρεός. rum, serosi uero liquoris multum hauserint . Serum nanque postquam à
lacte discessit, aluum egregie mouet, & ad purgationes ualentius redditur:
datur autem potissimum , quibus sine acrimonia uolumus deiectionem
moliri, ut melancholicis, comitialibus, in lepris, elephantiis, erumpentibus
ex toto corpore pustulis, articularibusque morbis, (ut sentit Plinius) & pa-
ralyticis. Bibitur autem efficacissime heminis, per interualla temporis usq;
ad quinas: ita ut per interualla illa temporis potantes ambulent. Serum ex-
empto caseo potum cum exiguo sale , phthiriasin à toto corpore inhibet.
Caseus, τυρός. Lac coagulatum expressūque caseus est : non ita tamen ut uniuersa la-
ctis moles in caseum cogatur, sed quod crassum est duntaxat , separatōque
co quod

A eo quod serosum est. Porro dictum iam est habere lac in se naturam quandam pinguem & oleosam: hæc ubi à reliquo lacte seiuncta fuerit, solaque per se constiterit, butyrum appellatur: uerum si unà cum crassiore lactis *Butyrum* parte coacta coagulataque fuerit, (seroso duntaxat lactis humore separato) caseus ipse pinguior efficitur. Abunde nutrit in cibo caseus sine sale recens, stomachoque idoneus est, & facile in corpus digeritur, corpus auget, & aluum leniter emollit: alius tamen alio præstat, pro lactis natura ex quo conficitur. Elixus autem & expressus, ac deinde assatus aluum sistit: oculorum inflammationibus atque hypopiis impositus iuuat. Qui uero recens nuperque salitus est, in cibo minus alimenti præbet, carni que minuendæ aptus, stomacho aduersatur, uentrem & intestina turbat. Vetustior aluum **B** sistit, corpusque minuit, & stomacho utilior est. Hæc ex Dioscoride & Plinio. Vt uero Galenus refert, caseus omnis crassum procreat succum, uetus etiam malum: recens autem & qui nuper coactus est, neque malū gignit, nec æque atque uetus, crassum. Caseus cum conficitur, acrimoniam quandam ab iniecto coagulo contrahit, humiditatemque amittit, id quod maxime cum inueterauerit, conspicuum est: quo tempore & acrior & manifestior calidior sentitur. quo fit, ut & sitim excitet magis, & concoctu difficilior, deteriorisque succi euadat. Quapropter reiiciendum penitus suadent medici id genus casei: ut quod neq; ad cōcoctionem sit utile, aut in corpus digestionem, nec utique ad probi sicci generationē. Malus deinde, sed prædicto minus, iudicatur, qui necdum uetus est, nec magnam contraxit acrimoniam: recens ut diximus, succi malignitate uacat. Crassities cum lentore non omni caseo inest: quandoquidem nō paruum casei discrimen est, tum à lacte ex quo fit, tum ab animalium ex quibus colligitur natura, tum uero à pabuli uarietate: nonnihil itē à præparationis modo: præterea quòd alius mollior, alius durior, aut densior laxiorue, glutinosior aut friabilior sentitur. Sapor deinde alius acidus, acrior alius aut dulcior. Mollior durior præstat: rarior quoque & laxior eo, qui densus admodum aut eousque friabilis est, ut & asperitatem habeat. Inter hos qui mediocritatem obtinet, præferendus est. Quod uero ad sapores attinet, is omnium præstantissimus esto, qui nullam refert qualitatem insignem, ut dulcis tamē alias modice exuperet. Melior quoque suauis, quàm qui ingrati saporis est: & qui salis modicum, eo qui uel permultū habeat, aut qui expers omnino salis est.

Qui oxygalactinus à nonnullis appellatur, omnium caseorum recētium nouellorumue præstantissimus est: ut qui in cibo suauissimus, & stomacho minime omnium noxius est, aliisque cōcoctu faciliior: sed neque uitiosum, neque usque adeo crassum præbet succum, quod uitium omnium caseorū commune esse diximus. Huius generis est qui Romę diuitibus habetur gratissimus, *Βιϑυ*, nomine, & alij quidam in aliis regionibus. Quæ plures quaternis mammas habent, inquit Plinius, caseo inutilia sunt, & meliora, quæ binas. Caprarum gregibus sua laus est in recenti maxime, eam augente gratiam fumo, qualis in ipsa urbe conficitur, cunctis præferendus. Trans maria uero Bithynius fere in gloria est. Commodum ad conficiendum repo-

DE DIFFERENTIIS

nendúmque caseum, lac præcipue ouillum caprinúmque est, mox bubulú. Equinum ac asininum miscét interdum. Bubulú fertilius caseo est, quàm caprinum. Caseos, si cerebrum mustelę coagulo addatur, negant corrumpi uetustate, aut à muribus attingi. Tradunt Zoreastrem in desertis caseo uixisse annis uiginti, ita temperato, ut uetustatem non sentiret. Vetus caseus pernæ suillę decocto maceratus ac probe in mortario subactus, arthriticis, quibus tophi (quos *πώρσις* uocant) in articulis creuerint, impositus plurimum iuuat. mollis uero & qui recens iam coactus est, repulsoriam uim obtinet & modice frigidá. Tritus itaque uulnus mediocre cōglutinat impositus. Oxygalactinus autem uim habet præterea digerendi, sed paruam, ut uel magnum uulnus, etiam in rusticano corpore glutinare possit. Saprūm uocant, inquit Plinius, qui cū sale & sorbis siccis uino tritus potúsque fit medetur celiacis. Quod hippacen uocāt, caseus est equinus: ea uirus olet, magnopere alit, bubulóque proportionē respondet. Non desunt qui hippacen equinum coagulum appellarint. Hippocrates Scytharum inuentū hippacen dixit: esseque quod in equino lacte in alucolis subacto, in fundo sublederit: quo gens illa quotidie uesceretur. Hippace exiguo gustu famem sitimque sedat, ut Plinius author est. E lacte fit & butyrum, barbararum gentium laudatissimus cibus. Spuma id est lactis, inquit Plinius, concretiusque quàm quod serum uocatur: fit autem crebro lactis iactatu in longis uasis, donec pinguior lactis pars separetur: plurimum è bubulo (inde nomen) & pinguiusculū, ut Galenus author est: ut uero Dioscoridi placet atque Plinio, pinguiusculum ex ouibus: fit & ex caprino. Quod magis uirus respuit, hoc præstantius iudicatur. Recens obsonis additum, olei uicem pensat: & in bellariis adipis loco ponitur. Neque omittendum in eo olei uim esse: & barbaros omnes infantesque nostros ita ungi. Butyrum exiguo gustu famem sitimque sedat, conseruatque uires. Butyrum natura oleosum & emolliens est: unde si largius sumatur, aluū soluit: & contra uenena, si oleum desit, utile est. cū melle admistum dentiliones adiuuat, si adfricetur. Phlegmonas quæ in mollibus sunt corporibus, cōcoquit ac discutit, ut parotidas, bubonas, orisque ac similium partiū phlegmonas in puerorum & mulierū corporibus postea quàm fluxio constiterit. Cōtra uulnæ inflammationes, atque duritias efficax est butyrum, quod neque uirus respit, neque uetustum est. In medicamenta additur, quæ pus mouent, præsertim in neruorum uulneribus aut cerebri mēbranarum, aut ceruicis uelicæ. Natura butyri est mollire & (ut Dioscoridi placet) purgare, replere & carnem creare, & astringere quoque ut Plinio uidetur. Aspidis morsui utilissime imponitur. Deuoratū uero & in corpus digestū, pleureticis peripneumoniacisque confert plurimū, ut & liberior fiat excreatio & materiæ cōcoctio facilior. Quod si syncerum butyrū linctū hauriatur, cōcoquit quidē magis, sed sputum minus educit: uerū unā cum melle & amigdalī amaris, minus certe concoquit, sed educit liberius. Fuligo ex butyro collecta, in ocularibus medicamentis exsiccandi astringendique uim habet: oculorum fluxiones cohibet, & ulcera ad cicatricem facile perducit. Coagulū omne

ut

A ut Dioscorides prodit, & dissipata cogit, & coacta separat. Ego uero (inquit Galenus) coagulo uti, acri certe medicamēto, ad affectum aliquem qui adstrictionem desideraret, nunquam sum ausus. Porro coagulum omne acre est, facultatēque habet extenuantem, digerentem, & exsiccantem. Lac in uentre coagulatum dissecat: & sanguinem in uentriculo concretum, non leporinum solum, sed coagulum quoduis epotum: quanuis efficacius id faciat leporinū. Hædi, agni, hinnuli, dorcadis, platicerotis, dorci, uituli, & bubali coagula similes habent naturas. Coagulum hinnuli, inquit Plinius, leporis, hædi, laudatum: præcipuum tamē dasypodis, quod & profluuio alui medetur, unius utrinque dentatorum. Et hæc quidem animalibus quæ sanguine prædita sunt, partim omnibus communia sunt, quibus uidelicet ab

B iis quæ sanguine carent, ea differre constat: partim uero generibus quibusdam propria: de quibus accuratius generatim deinceps pertractādum iam nobis restat, ab homine exorsis.

G Si scammona aut &c. Hoc confirmant Theophrastus lib. 9. De historia plantarum, & Dioscorides lib. 2. De lacte quoque tabiarum, quantum discrepet ab aliis, leges apud Galenum lib. 5. Method. medend. **E** Oxygalā, aliis quoque modis oxygalam conficit Columella lib. 12. Est quod aphrogala uocatur, quod ætate dant media in caloris siccitatisque leuamen: an idem sit quod hoc loco ex Plinio oxygala appellatur, coniecere potius licet quā certi aliquid pronuntiare: cum neminem hætenus aut græcum authorem aut latinum (quod certe memini) uiderim, qui quid sit aphrogala explicet. Melca autem quid sit (quod ē lacte quoque obsonium est, cuius & usus idem qui aphrogalactis est) descripsit nobis Constantinus Cæsar in agriculturæ

C lib. 12. ex Paxamo authore. Melcam scilicet lac esse, in ollas fictiles, quæ acetum fera uescens ebiberit, coniectum repositūque: atque quod hoc pacto acidum fuerit redditum, melcam uocat. Interdum etiā &c. Hoc à Dioscoride & Plinio fit, non ad separationem, sed ne superfundatur lac cum feruet. Serum à lacte) Modus separandi describitur à Dioscoride, & Plinio lib. 28. *πνεύλω*, alias *πνεύσω*, *πνεύφω*, inquit Athenæus, à nonnullis uocatur primum lac, quod statim ab edito fœtu mulgetur.

H Caseus, Casei faciendi ratio traditur à Columella lib. 7. **A** Stomacho utiles, inquit Plinius, qui non sunt falsi, id est recentes. Caseus mollis, ut Plinio uidetur, aluū sistit. Elixus, *ἐψθός*: ita habetur in Dioscoride, sed non sine suspitione mendosi exemplaris. Caseus recens cum melle, inquit Plinius, suggillata emendat. **D** *βιθύς*, alias *βυθύς*. Latinus interpre uetus baynticus legit. an forrasse bithynius? ut idem sit, de quo statim ex Plinio. De caseorum præstantissimorum uarietate ex locis, plura habet exempla Plinius lib. 11. **E** Mollis, Mollem caseum, & qui recens coactus est, Columella (ut arbitror) caseum uiridem, Plinius musteum uocauit. Saprū, id est putridus caseus, uel uetustate putridus. **H** Fuligo ex butyro, *λίχνυς ἐκ τοῦ βουτύρου*. Quo pacto colligitur ex butyro fuligo, docet Dioscorid. lib. 2.

DE ANIMALIVM DIFF- E FERENTIIS LIBER IIII.

De homine.

Cap. LX.

Homo.

VM animalium differentias quæ dictu dignè uidebūtur, prout natura cuiusq; admonebit generatim speciatimque simus notaturi, iure potissimum ab eo ordiemur quod primum est: prima autē sunt quæ perfecta: eiusmodi uero sunt quæ animal generant perfectum, eorūque primum & præcipuum homo est: utpote quē rerum natura, sensus iudicio & rationis capacitate præposuit omnibus. Sapiēs enim est hoc animal, & unum ex omnibus animalibus nobis cognitis diuinitatis particeps, aut omniū maxime simul & prudentissimum omnium. Homo itaque cum sit animalium omnium diuino cultui maxime deditum, nō abs re effectum est, ut omniū maxime erectus uiuat, superiorem sui partem ad uniuersitatis supremum erectum habēs: caput scilicet, quod membrum corporis totius diuinissimū esse cæterorūque principē asserit Plato: cui totum corpus connexū subest & ueluti paret: atque in hoc tanquam in summa corporis arce præstantissimam animi nostri partem, ipsam scilicet rationem, sedem habere dicimus. Et cum alia item animalia imaginationem habeāt, quæ per sensus fit, (φαντασίαν αἰσθητικὴν uocant Græci) homo unus ex numero animalium, quæ nobis cognita sunt, ὁ βέλυστικόν, id est uim obtinet cogitādi deliberandiue. Et memoriæ quidem atque disciplinæ plures animantes participes quandoque sunt: nulla tamen præter hominem potest reminisci: quādoquidem id nulli contingit absque συλογισμῷ, id est rationis quodam ueluti discursu, quid prius & quid postea factum fuerit colligēte. Quod uero ad sensus attinet, homo quanquam pro corporis magnitudine minime fere omnium animalium procul sentire potest, sensilium tamen differētiarum sensu atq; iudicio maxime omnium ualeat. Et in tactus quidē acumine & gustus (nam H & hic tactus quidam est) homo reliqua facile superat animalia: uerum olfactum habet, nō solum aliis animantibus obtusiores, sed & omnium sensuum, qui uel in seipso sunt, maxime stupidam.

G Præstantissimam. Variam authorum sententiam de principalis animi partis sede, explicat Iulius Pollux, lib. 2. Quod uero ad sensus. Humanorum sensuum quā sint certa iudicia pluribus explicat Cic. lib. 2. De nat. deor. & 4. Academ. quæst.

De partibus hominis exterioribus.

Cap. LXI.

HAbet sane homo solus inter animalia caput superiorem obtinens sitū, non corporis sui ratione tātum, ut cætera, sed quod parti sublimi uniuerſi

A uerſi respondeat, ut ſupra dictum eſt. Eſt autem propria naturalisque capi-
tis figura, ueluti ſi excogitares ſphæram paulo lōgiuſculam utrinque com-
preſſam: prominet enim pars utraque, prior ſcilicet & poſterior. Facies ho-
mini tātum, nomēque à re accepiſſe uidetur *πρῶτον*: (quod enim unus ani-
malium homo erectus eſt, ſolus proſpicit ante uerſus uocēque ante uer-
ſus mittit.) ceteris os aut roſtrum: nam piſcis aut bouis faciē dicere non ſo-
lemus. frons & aliis: ſed homini tantum triſtitia, hilaritatis, clementia, ſe-
ueritatis index eſt. Supercilia homini & pariter & alterne mobilia: & in iis
pars animi, negamus an annuimus: ſupercilium homini dextrum magis
attollitur, & arcuatum magis quàm ſiniſtrū habetur. Diſtant oculi homi-
nis ſibi interuallo proportionē magnitudinis reſpectu ceterorum anima-
B lium minimo. Puerorū omnium oculi ſtatim à partu cœſiuſculi ſunt: poſt
uero immutantur in eam naturam quæ futura eſt: quod in ceteris anima-
libus non euenit manifeſte. naſcuntur etiam nonnulli altero tantum oculo
diuerſo, cœſio ſcilicet, quod item ceteris fere non contingit. Cum cate-
ris quidem animalibus in ſuo genere fere ſingulis color ſit idem, ſolus, uel
ſaltem potiſſimum animalium homo numerofa oculorū uarietate nota-
tur: quod enim nigrum oculi dicitur, aliis atrum conſpicitur, aliis admo-
dum cœſium, aliis fuluum, aliis caprinum, quod ad cernendi claritatē pri-
matum obtinet. Sunt & oculi in homine grādioreſ, modici, parui, promi-
nentes, (quos hebetioreſ putant) cōditi: (quos clariffime cernere) præterea
alii contuentur longinqua: alij niſi prope admota nō cernunt, *μύωπες* dicū-
C tur & luſcioſi. Multorum uiſus fulgore ſolis conſtat, nubilo die non cernē-
tium, nec poſt occaſum: alij interdū hebetioreſ, noctu præter ceteros cer-
nunt: utique nyctalopes uocantur. Augurium eſt ex homine ipſo nō timē-
di mortem in ægitudine, quādiu oculorum pupillæ imaginem reddāt. In-
ter ea quæ pilos habent, homo unus cilium in utraque palpebra obtinet, &
parte magis ſupina quàm prona, contra quàm quadrupedum generi acci-
dat: & frequentius conuiuet homo, quàm alia. Aures homini tantum im-
mobileſ: & ſitum utroque ex latere, eodem in orbe quo oculi obtinent: nō,
ut quadrupedum nonnullis, poſitæ ſuperius ſunt. mobileſ eſſe nares natura
uoluit, nec ſicut aures immobileſ. Labra homini mollia, carnoſa, & quæ ſe-
parari poſſint data ſunt: tum dentium tuendorum gratia, ut & ceteris, tum
D etiam ad uſum ſermonis agilia. Barba nō pari modo effunditur omnibus,
ſed aliis tam muſtax, quàm maxillæ & mentum, pilorum frequentia inte-
guntur: aliis mentum leue & muſtax, maxillæ uero pilofæ cernuntur. Ho-
mo contra quàm cætera animalia dentibus carens uenit in lucem, niſi quid
præter naturā interceſſerit: pueri deinde ſeptimo menſe dentire incipiunt:
primo edunt primores, alij ſuperioreſ, alij inferioreſ: ſed fere ſuperioreſ, uti
Plinio uidetur. Denique omneſ maturius dētiunt, quorum nutrices lac ha-
bēt calidius. Mutantur poſtea homini dentes (ſicuti & quibuſdam aliis) pri-
mores: nam ſeptimo eoſdem decidere anno, aliōſq; ſuffici palam eſt: at ca-
nini amiſſi caſu aliquo, nunquā renaſcūtur: & maxillareſ nullū animal mu-
tat, ut dictum eſt. Homini nouiſſimi maxillareſ, quos genuinoſ uocamus,

DE DIFFERENTIIS

circiter uicesimū annum gignuntur & uiris & mulieribus. Iam uero qui- E
 busdam mulieribus anno etiam octogesimo maxillares illi nouissimi non
 sine dolore exierunt. Viris quoque idem euenisse accepimus: quod certe iis
 accidit, quibus in iuuentute ipsi genuini nati non fuerint: sed quibus in iu-
 uenta non fuere nati, inquit Plinius, decidere in senectā, & mox renasci cer-
 tum est. Dentes habet plures mas, quā fœmina. triceni bini uiris attri-
 buuntur, fœminis minor numerus. Aliqui uice dentium continuo osse gi-
 gnuntur. Hominum dentibus quoddam inesse uirus traditur: nanque &
 speculi nitorem ex aduerso nudatos hebetare, & columborum fœtus im-
 plumes necare. Linguam habet homo absolutam maxime, mollissimam
 & latam: ut sit non ad sapores solum percipiendos, sed ad literarū explana-
 tionem, & sermonis expressionē accommodatissima. Latū pectus humanū F
 est, cetera angusta. Et præter hominē nullum est animalī, quod mammas
 parte gerat priore. Mammas homo solus è maribus habet: cetera animalia
 mammarum notas tantum: maribus mammæ conspectiores & fœmina-
 tiores tum iunioribus tum senioribus efficiuntur, qui humidiores, leuiore,
 nec uenulenti sunt: eorūque ipsorum, iis magis qui fusci, quā qui can-
 didi sunt. In mammis etiam maribus lac fieri potest: uerum caro iis spīs-
 sa, mulieribus fungosa foraminulentaque. uiris post pubem exiguum nō-
 nullis lac exprimitur: ueruntamen per suctum frequentiore, uel multum
 prodisse aliquibus traditum est. In muliere lac quod ante septimum men-
 sem contractum est, inutile est: sed simul infans natalis est, & lac esse utile
 incipit: prius autem falsum etiam est, ut pecoris. Mulieris lac commodius G
 lactentibus est, ex Aristotelis sententia, quod liuorem trahit, quā quod
 candidum est: & fusca salubrius quā candida. Galenus candidū lac, Pau-
 lus quod nō solum crassitudine, odore, & sapore, sed & colore quoque me-
 diocre est, commodius arbitratur. Maris genitale foris prominet & ante
 habetur, testēsque absoluti pendent. Genitale illi cartilaginofum carnosū-
 que, quod ut parte carnosa inflari nequit, sic cartilaginosa intumescit. Ho-
 mo unus sanguineorum cauda uacat: nates habet, quod nulli quadrupedū
 datum est. Homo uice pedum priorum brachia habet & manus: & un-
 guis in digitis habet rectos ac latos. Solus quoque animalium ambidexter,
 hoc est dexter utraque manu nascitur. Hominis digiti articulos habēt ter-
 nos: pollex binos, & digitis aduersus uniuersis flectitur: per se uero in obli- H
 quum porrigitur, crassior ceteris. Huic minimus mensura par est: duo reli-
 qui, sibi: inter quos medius longissime protenditur. Digi-
 ti quibusdam in manibus seni. Inflexus articulorum tum brachij, tum digitorum omnium
 agitur ad interiora. Crura homini fœmore suraque carnulentia sunt: nul-
 lamque fere sui corporis partem, tam carnosam habet, quā nates, fœmo-
 ra, tibias: (quas enim suras uocamus, non nisi carnis copia parte tibiæ po-
 steriore complentur) cum cetera animalia quæ cruribus constant omnia,
 uacua carne hæc habeant. Sura aliis retracta ad poplitem est, quibus scilicet
 nates sunt pleniores: aliis detracta, quibus graciliores. In ipsa genu utriusq;
 commissura dextra læuāq;, à priore parte gemina quædam buccarum ina-
 nitas

*Nates plenio-
 res, μεγαλύτε-
 τι ἰχία.*

A nitas inest, qua perforata, ceu iugulo, spiritus fugit, ut Plinius author est.

Homini pedes omnium maximi proportionem magnitudinis: quibus pars interior plantę non caua, sed ita pleniuscula est, ut solū toto attingat uestigio, ij uersuti sunt, ut inquit Aristoteles, & fraudulentı. Digitorum manus magnitudo, contra quā pedis est. manus enim longos, pes uero breuior habet digitos. ungues habet homo pro digitorum magnitudine minimos. Homo cōtra atque cetera animalia inflectit crura brachiāque: quippe qui brachia in posteriora flectat, (quanquam ita ut paulum uergant ad latera interiora:) crura autem in anteriora. Partes naturales hominis unius, secundum naturam dispositę sunt, tam superiores quā inferiores: quandoquidem partem superiorem ad uniuersū supremum erectam obtinet: solus enim animalium erectus incedit. Homo cum ad iusta incrementa peruenit, partem superiorem habet minorem quā inferiorem, cōtra quā cetera animalia quę sanguine constant: (partem superiorem intelligi uolo, quantum de capite ad eam pertendit partem, qua exitus patet excrementis: inferiorem autem, quantum ab ea ipsa subsequitur reliquū corporis.) homo nanque in prima ipsa etate, antea quā adolescat, partem superiorem corporis habet maiorem quā inferiorem: & quō per etatem amplius augetur, eō contra euenit, ut inferiora superioribus magis crescant, donec ad iustam peruenerint magnitudinem. Quamobrem unus ipse non eodē modo ingredi solet, infirma adhuc etate, quo iam firma ingreditur: sed dum infans est principio, ne serpere quidem potest, sed immobilis iacet: deinde C primum quadrupes reptat: postea se erigit, bipēsque incedit, nisi formam pomilionis habeat. Est autē pomilio cuius pars superior magna est, inferior, quę sustinet pondus motūque exercet, parua. Parti dextrę habilior adscribitur motus, leuā firmitas maior: unde altera gesticationibus promptior est, altera oneri ferendo accommodatior. Vires tamen quibusdā dextera parte maiores esse, quibusdā aequas utraq; aliquibus leua manu precipuas obseruatum est.

Ναυδδης.

D Quosdam etiam cum dentibus esse natos, exempla sunt & apud Plinium & Solinum. Genuini, *καὲν πῆρες, ὀλίγοι*. F. Natalis, *γενίμος*, id est ad partum habilis: Plinius uitalem dixit. Quod liuorem trahit, *τὸ περιδινότορον*, id est quod ad liuorem accedit, uel subliuidum. H Pollex, inquit Aristoteles, uno inflectitur nodo, ceteri binis adducuntur: ut uero Galenus, compactus pollex est ex triplici osse: primumque eius internodium tanquam palmę pars minime est accipiendum. A Partes etiam crurum brachiorūque, quo pacto & contrario modo inter se flectantur, & contra quā in ceteris animalibus, pluribus explicat Aristoteles lib. De gressu animalium.

De partibus interioribus hominis, & similaribus. Cap. LXII.

HOMO plurimum cerebri proportionem magnitudinis, ac humidissimū habet: & mas plus quā femina. Vni animalium homini cerebrum in infantia palpitāt, nec roboratur ante primum sermonis exordium. Cor animalibus ceteris in medio pectore est: homini tantum infra leuam papillam turbinato mucrone in priora eminens. Est hominis pulmo simplicior, nec ita multifidus, ut nonnullorum animal procreantium est: nec leuis,

Colon, Theodoros alium interpretatur.

sed inæquabilis est. Fibras habet, quas *λέγους* uocant, quatuor quidem maiores, utraque scilicet parte binas: unam autem simplicem & minorem. Rotundum hominis iecur est, ac simile bubulo: superne quæ manu tangitur, gibbum est, intrinsecus cauum. Iecur quatuor fibras habet, in iis duntaxat qui proccero corpore sunt, uti Theophilus prodidit: non in omnibus enim hominibus fibrarum numerus similis conspicitur, sicuti neque magnitudo. etenim uti recte scripsit Herophilus, in quibusdam ne fibras quidem habet iecur, sed ex toto rotundum est: quibusdam duas, aliis plures, nonnullis quatuor. Iecori fel adnexum habetur: aliqui tamē eo carere uidentur, quorum ualetudo, inquit Plinius, firmior, & uita longior. Carent eo qui absinthio uescuntur in Ponto. Est hominis lien suillo similis specie angusta & longa. Hominū renes, inquit Aristoteles, similes bubulis sunt: quippe qui F tanquam compositi ex multis exiguis renibus constent: neque æquabiles sunt, quomodo renes ouium cæterarumque quadrupedum habentur. Galenus uero eorum figuram, ea parte qua uenæ atque arteriæ in ipsos inferuntur, simam esse prædicat: altera uero, quæ illi parti opposita est, plane rotundam. Ventriculus humanus canino similis est: (quippe qui nō multo amplior sit quàm intestinum) figura illi rotunda, sed oblongior, & quasi intestino similis ampliori. Intestina homini suillis ac simiarum proxima sunt: in quibus quod colon appellatur, amplius est: & quod post ipsum in sedem porrigitur, breue id corpulentumque est. Omētum homini proportionē magnitudinis maximum est: oritur id & dependet à medio uentre, quæ ueluti futura ducitur. Est & hominis uesica proportionē, quàm cæterorum amplior. Sanguis homini tenuissimus ac purissimus est: extremumque sanguinis uitium habetur, cum sit uel in picis liquidæ modum crassus, uel serosus adeo, ut posteaquam è uena effusus concreuerit, plurimum habeat liquidi humoris supernatās: optimus uero qui inter hos medius est. Omnium fœminarum maxime mulier sanguine abundat: & quæ menstrua appellamus, plurima fieri in mulieribus solent. Sunt & hominis uenæ crassæ proportionē humani corporis. Inter ossa sinciput ultimum confirmatur: iam enim cum partus in lucem uenit, molle hoc infantis os est, palpitātque, ut antea dictum est. Caluaria homini raro solida sine futuris est: sed tamen & uiri caput uisum sine ulla futura est. Spina hominis ex uertebis quatuor & uiginti constat: (excepto etiam ossē sacro) nam in reliquis, ex pluribus compacta est. Homo omnium animalium, quæ pilos habent, nudissimo corpore est: pilis enim paucissimis exiguisque integitur, nisi in capite: qua quidem parte, hirtissimus omnium ipse est. Et cum cæteris, quæ pilis uestiuntur, partes pronæ pilosiores sunt, supinæ aut glabræ omnino, aut minus pilosæ habentur: homo contra. Cilium etiam homini utraque in palpebra, ut dictū est: & alæ oppletæ pilis, & pubes, quod cæteris deest. Pili in homine omnium animalium uno, partim simul, partim postea per ætates gignuntur. Congeniti sunt pili capitis, superciliorū & palpebrarum: postgeniti pubis primum, mox alarum, postremo menti: loca enim quibus pili proueniant, totidem sunt congenitis deputata, quot post

A post genitis. Deficiunt ac defluunt maxime primique per ætatem pili capitis, non tamen omnes, sed tantum primores. ergo capitis leuitatem caluitium nuncupamus, Græci φαλακρότητα dicunt: quam rem in superciliis *Caluitium, φαλακρότης.* ἀναφαλακτίαις, hoc est salitium appellamus, quoad melius uocabulum inuenimus, inquit Theodorus. Mutatur color pilorū in senectute: cādidiq; pili efficiuntur in hominibus, quod uel in quibusdā aliis, uerum per paucis animalibus accidit, sed non adeo aperte, præterquam in equo: hunc pilorum candorem canitiem uocamus, Græci πολιόπιτα. *Canities, πολιότης.* Caluitium uni tantum animalium homini, præterquam innatum: parte itaque capitis priore non nulli caluescunt. sed pueri aut mulieres raro caluescunt: uiri autem procedente ætate sæpius calui euadunt. necnon capite homines senescentes canescunt, quod nulli fere ex cæteris accidit manifeste. Canescunt homines primo temporibus: sed nemo uel temporibus, uel occipite caluescit. Pili post geniti iis, qui ante pubertatem castrati sunt, nō exeunt, & post pubertatem excisis, soli decidunt, præterquā pubis: hæc enim quanuis minuiatur, tamen manet. congeniti uero iis non defluunt: nemo enim spado caluescit. Pili in mento mulieris non prodeūt, nisi interdum pauci: reliqui pili qui postea gigni solent, mulieribus quoque proueniūt, sed parcius. Fieri potest, ut homo tum mas tum etiam fœmina pilis post genitis careat, iam inde ab ortu naturæ uitio contracto: & nisi ut pubescant contingat, steriles ingignendo sunt. Crescūt pili quibusdam in morbis, ut præcipue in tabificis: quinetiam in senectute & defuncto augecūt durioresq; redduntur, quod *C* idem quoque unguibus euenit. Copiæ pilorum defectusq; discrimina pro corporis temperatura, atque pro cutis qualitate proueniūt. Qui enim calida & sicca intēperie sunt, magna ex parte hirsuti euadunt: uerū hoc, si in summo fuerit: mediocriter autem, si calida quidem est intemperies, sed in altera cōtrarietate mediocritatem habeat. similiter & quæ sicca quidem, sed in calido & frigido media est temperie: est enim ea quoq; modice hirsuta. Raro pilo sunt omnia frigida temperamenta, siue ea mediocriter se habeant in humiditate, siue immodice. Cæterum ad summum glabra est frigida temperies & humida: minus hac quæ frigida est, sed in altera cōtrarietate temperata: adhuc minus, quæ frigida & sicca est. Nō ut in cæteris animalibus quæ pilum habent, colorū causa cutis est: qui enim alba sunt cute, nonnunquā nigros admodū habent pilos. Cutis homini proportionem magnitudinis tenuissima est: ea uero quæ in manu est, quàm proxime ad mediocritatem accedit: ideóque & tactus instrumentum in homine præcipuū est. cutis quoque affectus secundum naturam est, tum Ægyptiorum nigritia, tum Gallorum candor, tum Scytharum rufus color.

De uoce hominis, & somno.

Cap. LXIII.

VOcem quidem mittunt & alia animalia: nullū tamen aliorū est, quod loqui possit, sed proprium id hominis est. Qui surdi iam inde ab ortu naturæ sunt, iidem etiam muti. uocem ergo emittere possunt, locutionem autem nullam. Pueri ut cætera sua membra continere ac regere nequeunt,

DE DIFFERENTIIS

ἡλιζοισι καὶ
σαυλίζονται.

fic etiam linguæ sunt impotentes, & serius lingua absoluuntur: itaque magna ex parte balbutiunt, tortæque lingua sunt. Infantis nascentis uox nulla auditur antequam totus emergat utero. Primus sermo anniculo est: qui celerius fari cœpere, tardius ingredi incipiūt. Vox roboratur à tredecim annis, eadem in senectâ exilior: neque in alio animalium sepius mutatur. Differunt tum uoces tum locutiones tractus ratione & regionis: locutióque ipsa non perinde ut uox per naturam prouenit, sed per disciplinam acquiritur: unde homines quoque locutione utuntur uaria, cum uocem omnes reddant eandem. Homo genitus premitur somno per aliquot menses: deinde longior in dies uigilia. Infantes primis quadraginta diebus neq; ridet cum uigilant, neque lachymantur, sed noctu & per quietem utrunque interdum faciūt. somniátque statim infans: nam & pauore expergiscitur, & fuctum imitatur. Homo maxime animalium somniat: sed editis nuper in lucem, & infantibus adhuc, nullum ita cōtrahitur somnium, ut meminisse possint imaginum: sed plurimis anno circiter quarto aut quinto ætatis, uisâ incipiunt. Produntur tamen & uiri & mulieres, qui nūquam quicquam somniarint: quorū nonnullis in processu ætatis accidit, ut uiso somnio mutarentur habitu sui corporis, uel in mortem, uel in morbum.

De hominis generatione & partu, atque de iis quæ
ad hæc pertineant. Cap. LXIIII.

Semen habet homo pro corporis magnitudine plurimū: & homini maxime omnium animalium temporibus omnibus oportunus coitus est. **G** Cateris enim animalibus statim per tempora anni concubitus: homini uero omnibus horis dierum noctiūque: ceteris satietas in coitu, homini prope nulla. Stimulatur ad uenerem mas hominum magis tempore hyberno, fœmina æstiuo, ut Hesiodus prodidit. Ætas uero accommodata ad coitum innotescit homini, tum uocis mutatione, tum etiam testium non magnitudine tantum, uerum etiam specie: quemadmodum etiam mammis declaratur, sed præcipue ortu pilorū pubis. Mas semen genitale magna ex parte incipit ferre anno peracto bis septimo: simul etiā pubescere incipit eo tempore. Vox item per id tēpus mutari in sonum asperiores inæquabiliorēque incipit: quanquam nondum grauis, neque acuta præterea est, neq; tota æquabilis. Mammæ etiam extuberant: & genitale nō solum magnitudine, **H** sed etiam specie proficit. Fœminis etiam per id tempus exurgunt ubera: & quæ menstrua uocantur erumpunt: & uox eodē tempore puellarum mutatur in grauiorem. In puellis item diuersitas uberum est: aliis enim admodum magna, aliis exigua sunt: euenit sane ut immodice crescant, cum puellæ excrementis redundant. Semen profecto infœcūdum usque ad bis septimum annum est: mox prolificum quidem est, sed exigua imperfectaq; generant iuniores & mares & fœminæ, ut in cæterorum quoque animalium plurimis euenit. Concipiunt quidē facilius natu minores: sed ubi cōceperint, laborant in puerperio uehemētius: corpore etiam minus magna ex parte perficiuntur: & senescunt celerius mares salaces, & mulieres quæ frequētius

A frequentius pariant: nam ne incrementum quidem post tertium partum effici posse uidetur. Post annum ter septimū mulieribus quidē opportune iam procreatio est: sed uiris accedere aliquid potest adhuc ad perfectionē. Homo mas ad annū usque septuagesimum, uidelicet termino ultimo potest generare: fœminæ usque ad quinquagesimum, uerum id raro: paucis enim proles in eo ætatis tēpore procreata est: sed magna ex parte maribus sexagesimus, aut quintus & sexagesimus annus finis prognerandi est: fœminis quintus & quadragesimus. Bipedum solum homo animal generat: & homo maxime sua natura uniparum est: cum omnibus tamen generibus ambigit: nam & uniparum, & pauciparum, & multiparum interdum est: hinc tempus etiam uteri ferendi enorme unum hoc animal sortitū est.

B teris enim unū est tempus: homini uero plura sunt. Nam & septimo mense & octauo & nono parere potest: & quod plurimū, decimo, nonnullæ etiam undecimum attingunt. Fœtus qui maturius quàm septimo mense prodeat, nullo pacto uitalis est: septimo, non nisi pridie posterōue plenilunij die aut interlunio concepti nascuntur, ut Plinius author est: qui septimo mense, uitalis quidem hic primus exit: sed magna ex parte infirmior. Nonnullis etiam meatus quidam infissi, ut aurium & nariū, sæpenumero generantur: sed accrescenti articulantur infanti, & demum suam formam recipiūt: & in his multi etiam uiuere atque adolescere possunt. Qui autem mense octauo nascuntur, non nisi perpauci seruantur: unde fit ut si quis in locis saltem Graciæ seruetur, non octauo mense natus existimetur, sed mulierem

C sui conceptus initium latuisse. Simili modo & qui diuturniores quàm undecimo mense nasci uidentur, eorum conceptus initium latere putatur. Ita multiplex perficiendi tempus, pariēdique diuersum homini datum est. Et cum alia singulos pariant fœtus, alia plures, genus humanum, uti diximus, in ancipiti est. Nam quod plurimum & locis plurimis agitur, mulieres singulos singulæ pariunt: sed sæpe geminos etiam: (nam in Ægypto plerumque geminos pariunt) quandoque etiā & tres & quatuor: sed quinque cum plurimum nascuntur: iam enim hoc pluribus euenisse cōspectum est. Et quædam uiginti, partibus quatuor edidit: quinque enim singulis partibus enixa est. Verum supra ter geminos nasci, inter ostēta adducitur, (ut inquit Plinius) præterquam in Ægypto, ubi fœtifer potu Nilus: quo in loco septenos

D uno utero simul gigni author est Trogus. Et cū in cæteris animalibus gemini nati, etiam si mas & fœmina sint, nihilominus enutriantur seruēturque, quàm si mares ambo aut fœminæ sint: in genere certe humano pauci gemini seruātur, si alter mas sit alter fœmina. E geminis si remanēte altero alter abortiuo fluxu exciderit, alter qui legitime natus est, uopiscus nominatur. *Uopiscus.* Mulier grauida quidem maxime fere animalium coitum patitur: uerum raro euenit ut superfœtet, sed factum tamē aliquando est. Qui itaque longo post tēpore sint cōcepti, minime perfici possunt, sed præmaturius dolore, quo ipsi & primus fœtus intereāt, mouēt. At uero si proxime à primo cōceptu secundus sit factus, absolui edq; potest quod superfœtarit: ut quasi gemini nasci uideantur: quomodo Hercule & Iphiclem procreatos esse fa-

DE DIFFERENTIIS

bulantur: unum quidem omnino, aut alterum superfœtat mulier. Extat in E
monumentis etiã medicorũ, & quibus talia cõsectari curę fuit, uno abortu
duodecim puerperia egesta. In ferendo etiam utero homines cum cate-
ris animalibus dissident: cum enim cætera animalia plurimum temporis
ualeant corpore cum uterum ferunt, mulieres magna ex parte ægre degũt.
Quibus autem gentibus solitum est, ut mulieres labores suscipiant, iis nec
uterus tam difficulter gestatur, & partus facilis est. denique quibusuis lo-
cis mulieres quæ laborare consueverunt, facilius pariunt. Omnium ani-
malium mulieribus inter fœminas plurima mensium purgatio euenit: ut
uero Democritus physicus ostendit, mulier solum animal menstruale est.
Conceptus mulieribus à menstruorum profluuiio sua natura contingit: &
quæ iis carent, steriles magna ex parte exigunt: uerum fieri potest, ut aliquę F
etiam sine eorum profluuiio concipiant, uidelicet quibus tantum humoris
colligitur, quantum iis mulieribus, quæ purgãtur restare solet: quanquam
non tanta copia ut & foris possit profluere. Sunt quibus prægnantibus etiã
menstrua usque in postremum gerendi tempus eueniant: quibus accidit ut
paruos fœtus pariant, & proles aut minus uitalis, aut infirma procreetur.
Desinunt plurimis menstrua circa quadragesimum annum: quod tempus
quæ excesserint, iis ad quinquagesimum seruantur nonnũquam: etiã non-
nullæ eo tempore pepererunt, ut dictum est: sed ultra hoc tempus nulla po-
test protrahere. Et ipsæ fœminæ quibus munus est necessitatis huiusmodi,
quandiu sunt in sua lege, non innocentibus oculis contuentur: aspectu spe-
cula uitiant, ita ut hebetetur uisu fulgor offensus, & solitam æmulationem G
uultus extinctus splendor amittat, faciēsque obtusi nitoris quadam caligi-
ne nubiletur. Mulierum aliæ in æternum steriles sunt: aliæ mutatis coniu-
giis exuunt sterilitatem: nonnullæ tantum semel pariunt: quædam autem
fœminas aut mares semper. Euenit quippe multis & uiris & mulieribus, ut
qui coniuncti inter se nequeant procreare, ubi dissociati se iungere cum a-
liis, queant. Quod idem in maris quoque aut fœminæ procreatione nimi-
rum euenire certum est. plerunque enim tum mulieres tum uiri, quandiu
cum eisdem iunguntur, fœminam tantũ marẽmue procreant, seiuncti au-
tem cõtra. Ætatis etiam ratione immutãtur, ut scilicet iuuenes inter se fœ-
minas generent, seniores facti, mares, aut contra. Et qui iuuenes nihil pro-
creent, seniores iam incipiant generare: aut contra, ut qui ante possent, pòst H
nihil possint fœtificare. Sunt etiam aliæ mulieres, quæ uix concipiant: sed
si concipiant, perficiant atque edant: aliæ contra, facile quidem cõcipiunt,
sed seruare non possunt. Sunt & uiri qui non nisi fœminam procreent, &
mulieres quæ non nisi marem: & contra, ut de Hercule fabulantur, qui in-
ter duos & septuaginta liberos, fœminam unam tãtũmodo genuit. Quæ
concupere nequeunt, si uel cura adhibita, aut aliquo casu conceperint, fœ-
minam magna ex parte pariũt potius quàm marem. Multis etiam uiris e-
uenit, ut cum antea possent generare, post nequeant: deinde rursus faculta-
tem recipiant generandi. Fœtus in utero in semet conglobatus, sic gesta-
tur, ut nasum inter genua habeat. Nascuntur pueri (ut cætera etiam anima-
lia)

A lia) in caput uersi: in pedes autem procedere nascentem, contra naturâ est: quapropter uelut agre parti appellantur agrippæ. Ita editi minus prospere uiuunt, & de uita xuo breuiori decedunt. Sed pueri manus quoque ad costas porrectas extensasque habent: qui cum exierint, uocem statim emittunt, & manus in os admovent. Excremētum etiam reddunt, alij statim, alij breui, sed omnes intra diem: quod excremētum copiosius quàm pro infantis magnitudine est: *μικράνιον*, id est papauerculum hoc mulieres uocant, colore cruentum atque admodum nigrum & piccum est: postea lacteum iam & albidum redditur: fugit enim confestim ubera infans. Vocem antequam egrediatur nunquam emittit, uti ante dictum est: etiam si cum difficulter egreditur, caput extet, corpus intus sit totum. Nascentium uox prima uagitus est: latitiæ enim sensus differtur in quadragesimū diem. Nam infantes, ut modo diximus, primis quadraginta diebus, neque rident cum uigilant, neque lachrymantur: sed noctu & per quietem utrumque interdū faciunt: nec uero sentiunt magna ex parte, cum scalpuntur. Plurimam huius temporis partem dormiunt: cæterum in dies quò subinde auctiores fuerint, eò magis ad uigilandum immutantur. Pueris sinciput, ut modo diximus, molle est, seròque duratur: cum tamen cæteris animalibus discrimen ossium nullum sit: sed omnia perfecta iam à natiuitate proueniant.

Fœminæ non similiter atque mares perficiuntur: quippe cum & intra parentem fœmina tempore longiore conficiatur quàm mas: & ubi in lucem uenerint, celerius fœminæ quàm mares perficiantur. Nam & pubes & uigor

C & senectus fœminis prius uenit quàm maribus. Partus cæteris quidem animalibus minime laboriosi eueniunt: at mulieribus dolores uehementissimi incidūt, & præcipue stabilibus & fellulariis, & quibus nō bona latera sunt, neque facultas retinendi spiritus suppetit. Post partum purgationesque lactis copia excitatur, & nonnullis effluit non solum de papillis, sed etiam passim per ubera: aliquibus etiam per alas. Edurāt in posterū globuli, (*ἄγχαλίδες* dicunt) quoties humor non coquatur nec exeat, sed redundet: ubera enim tota fungosa ita sunt, ut si in poculo pilum forte hauserit mulier, dolor moueatur in mammis, quod malum *τεχνάα* uocant, id est pilare appellant: nec sedatur, donec pilus uel pressus exeat sponte, uel cum lacte exugatur. Solent pueri plurimi conuulsione excipi: & præcipue corpulentiores,

D & lacte uescentes copiosiore aut crassiore, & nutricem lactentes succi plenam & corpulentam. Plurimi ante septimum diem intereunt: plenilunio etiam infestantur hoc malo periculosius. Et quia solus homo, aut certe maxime animantium omnium homo comitiali morbo in tenera ætate laborat, quod morbi genus transuerrere oculos, sicut & cætera etiam membra potest, eò fit, ut soli aut certe maxime animantium homini oculi deprauentur per limitatem, fiantque limi. Mares potius quàm fœminæ oblati mutiliæ in genere hominum nascuntur: cum in cæteris animalibus nihilo potius mares quàm fœminæ ita proueniant.

A Extant apud Plinium & Solinum exempla quorundam, qui uel post septuagesimum annū liberos genuissent. **D** De paruū superfætatione exempla uideas apud Aristotelem lib. 7. hist. animalium, & Plinium lib. 7, & Solinum cap. 4.

DE DIFFERENTIIS

Hominis uita, ætates & statura.

Cap. LXV. E

*Alias, ad qua-
dragesimū ue-
ro inueniuntur.*

Vixit homo plus temporis quàm quoduis animal, excepto elephanto, quod quidem usū rerū adhuc fide digno nouerimus, inquit Aristoteles: quanquam alij aliter sentiant, uti ex Hesiodo circumferuntur uersus. Tertia secula hominis transmittit garrula cornix. Quatuor & peragit cornicis tēpora ceruus. Porro ætatū gradus Varro ita distinxit: pueritiā ex puritatis ratione ad quintumdecimum extendit annum: inde ad tricesimum, adolescentiam: ad quintum uero & quadragesimum iuuetam: ad sexagesimum denique senectutem: in qua qui agunt, iam uocantur senes. Quinquennio fere corpus in homine quidem dimidium capere uidetur omnis magnitudinis eius, quæ reliquo toto tempore comparetur, ut sentit Aristoteles. In trimatu suo, inquit Plinius, cuique dimidiam esse mensuram staturæ certū est. Homo crescit in lōgitudinem ad annos usque ter septenos: tum deinde ad plenitudinem. Maxime autem pubescens, nodum quendam soluere, & præcipue ægritudine sentitur. Proficere uero homines ad annum usque tricesimum, aut longitudine aut crassitudine prodit Aristoteles. Corporis mensuræ ratio bifariam conuenit: nam quantus manibus expansis inter digitos longissimos modus est, tantum constat esse inter calces & uerticem. Nunc si de ipsīs hominum formis requiramus, liquido manifestabitur, inquit Solinus, nihil de se antiquitatem mendaciter prædicasse, sed corruptā degeneri successione sobolem nostri temporis, per nascētium detrimenta decus ueteris pulchritudinis perdidisse. Licet ergo plerique definiant nullū posse excedere longitudinem septem pedū, quòd intra hunc modum Her- **G**cules fuerit: priscorū tamen molem testantur etiam Orestis suprema, cuius ossa Tegeæ inuenta à Spartanis didicimus impleisse longitudinem cubitorū septem. Procerissimum hominem ætas nostra, inquit Plinius, diuo Claudio principe, Gabbarum nomine ex Arabia aduectum, nouem pedum & totidem unciarum uidit. Iam uero ante tot annos uates ille Homerus non cessauit minora corpora mortalium, quàm prisca conqueri. In India multos quina cubita constat longitudine excedere. Oniscritus, quibus in locis Indiæ umbræ nō sunt, corpora hominum cubitorum quinū & binorū palmarum existere prodidit: & uiuere annos 130, nec senescere, sed ut medio æuo mori. Cirnos Indorum genus Ifigonus tradit annis centenis quadragenis uiuere. **H**

G Longitudine septem pedum. Et alia inueniuntur exempla magnitudinis humanorum corporum, & apud Plinium & Solinum.

Multiformes hominum effigies, & mira quædam
de hominibus alia.

Cap. LXVI.

*Hippopodes
Alias, Timaui
montis.*

ET monstriferæ narrantur hominum effigies: à litore Scytharum tridui nauigatione feruntur insulæ, in quibus equinis pedibus homines nascantur, Hippopodes appellati: alia in quibus nuda alioqui corpora prægrādes ipsorum aures tota integant. In quadam conualle magna Imai montis regio quæ uocatur Abarimon, in qua syluestres uiuunt homines, auersis post crura plantis, eximiae uelocitatis, passim cū feris uagantes. Hos in alio non spirare

A spirare ſolo, ideóq; ad finitimos reges non pertrahi aiunt: & in quadã Africę parte quoque homines feri ſunt, & uiri & mulieres. In Scythia iuxta ſeptentrionem produntur Arimaſpi uno oculo in fronte media inſignes: id quod ne crediderim quidem, inquit Herodotus, ut uiri naſcantur uno oculi, ceterum naturam habentes hominibus parem. Ferunt certe in Æthiopia ab oriētis parte intima, gentes eſſe ſine naribus, æquali totius oris planitie: alias ſuperiore labro orbas, alias ſine linguis. Pars etiam ore concreto & naribus carens, uno tãtum foramine ſpirat: potúmque calamis auenę trahit, & grana eiufdem ſponte prouenientis ad ueſcendum: quibuſdam pro ſermone, nutus motuſq; membrorum. Megalt̃henes gētem inter Nomadas Indos narium loco tantum foramina habētem prodit. Supra Naſamonas

B confinésque illis Maclias Androgynas eſſe utriuſq; naturę, inter ſe uicibus coēuntes, Caliphanes tradit: Ariſtoteles adiicit, dextram māmam iis uirilem, lęuam muliebrem eſſe. In monte cui nomen eſt Milo, homines eſſe a uerſis plantis, octonos digitos in ſingulis pedibus habentes, author eſt Megalt̃henes. In multis autem montibus genus hominum, capitibus caninis, ferarum pellibus uelari: pro uoce latratum edere, unguibus armatū: uenatu & aucupio ueſci. Cteſias ſcribit, in quadam gente Indię fœminas ſemel in uita parere, genitósque conſeſtim caneſcere: eſſe ruruſum gentē alteram quę in iuuenta ſit cana, nigreſcat in ſenectute, ultra aui noſtri terminos perennātem. Perhibent eſſe & gentem fœminarum in Calingis Indię gēte, quę quinquennes concipiunt: ſed ultra octauum annum uiuendi ſpatium

C non protrahunt. At Cirnos Indorum genus Iſigonus tradit annis centenis quadragenis uiuere. Legimus quoque Monofcelos in India naſci ſingulis cruribus, & ſingulari pernicitate ad ſaltum, eoſdemque Sciopodas uocari: qui in maiore aſtu humi iacentes reſupini, umbra ſe pedum protegant: nō longe eos à Troglodytis abeſſe: ruruſq; ab his occidētem uerſus, quofdam ſine ceruice, oculos in humeris habentes. Sunt & Satyri in ſubſolanis Indorum montibus, perniciſſimum animal, tãquam quadrupedes: tamen recte

D ut inquit Plinius, in Lybia, ut Solinus, de hominibus nihil aliud præferunt, præterquam figuram. India præterea habet genus hominum, qui non alia quàm teſtudinis carne uiuūt: hiruſuti omnia facie tenus, quę ſola leuis eſt: iidem coriis piſcium ueſtiuntur, Chelonophagi cognominati. Blemmyas in Æthiopia credunt truncos naſci parte qua caput eſt: os tamen & oculos habere in pectore. Himãtopodes flexis niſibus crurum, repūt potius quàm incedunt, & pergendi uſum lapſu magis deſtinant quàm ingreſſu. Poſt uaiſtam Ægypti ſolitudinem feruntur Cynoproſopi homines habitantes, qui

ex uenatu dorcadum & bubalorum uiuunt, nigro aſpectu, capite & dentibus caninis: uocis quidem expertes, ſed ſtrident acute. eorum manus robuſtis armantur unguibus atque acutis: ſimilitérque toto pectore, ut capite

Satyri,
In Æthiopiã,
inquit Solinus,
& Plin. quod-
que lib. 5. ca. 8.
Sileni.

Cynoproſopi.
Cynocephali.

DE DIFFERENTIIS

ipso, hirsuti habentur, pedum celeritate ualent. Cynocephali ex eo nomen E
traxere, quod caninum caput habeant, cetera membra homini similia. Fe-
rarum pellibus induuntur: & iustitiæ retinentes lædunt neminem: cūq;
Indici sermonis intelligentes sint, nihil tamē loquuntur. Choromādarum
gentē uocat Tauron syluestrem, sine uoce, stridoris horrendi, hirtis corpo-
ribus, oculis glaucis, dentibus caninis. Eudoxus in meridianis Indiæ uiris
plantas esse cubitales prodit: fœminis adeo paruas, ut strutopodes appellē-
tur. Megasthenes ad extremos fines Indiæ ab oriente circa fontem Gangis
Assomorum gentem sine ore, toto corpore hirtam: uestiri frondium lanu-
gine, halitu tantum uiuentem, & odore quem naribus trahūt: nullum illis
cibum, nullūque potum: tantum radicum florūque uarios odores syl-
uestrium malorūq; secū portant longiore itinere, ne defit olfactus: gra- F
uiore paulo odore haud difficulter exanimari. Super hos extrema in parte
montium, spithamæi Pygmæi narrātur, ternas spithamas longitudine, hoc
est ternos dodrantes non excedentes. Quidam & Pygmæorum gētes pro-
diderūt ante paludes ex quibus Nilus oriretur: ubi & cum gruibus pugna-
re dicuntur. Degunt uero in cauernis: neq; id fabulam esse arbitratur Ari-
stoteles. Strabo autē qui uidisse se diceret, fide dignum neminē esse prodit.

Homini, quæ ex homine aut eius partibus, oriuntur
commoda. Cap. LXVII.

Nunc quæ in ipso homine homini utilia inueniantur indicabimus,
ipsum sibi exquirentes. Quorundam hominū tota corpora profunt: G
ut ex iis familiis, quæ sunt terrori serpentibus, tactu ipso leuant percussos
suctuue modico: quorum è genere sunt Psylli Marfiq;, & qui Ophiogenes
uocantur in insula Cypro. Et in insula Nili Teutiri nascētes tanto sunt cro-
codilis terrori, ut uocem quoque eorum fugiant. Quæ autem nonnulli de
hominis partibus excrementisque prodiderint, nec referenda arbitror: san-
guinem nanque gladiatorum bibere nonnulli, ut bibentibus populis pro-
cul essent comitiales morbi. Et hercule illi ex homine ipso sorberi efficacis-
simum putāt calidum spirantēque, & una ipsam animam ex osculo uul-
nerum, cum è plagis hunc, ne ferarum quidem admoueri ori fas sit huma-
na. Ad elephantiasin quoque in Ægypto, cum in reges incidisset morbus,
in balneis solia temperabantur humano sanguine: alij medullam crurum H
quærent, & cerebrum infantium. Nec pauci apud Græcos singulorum ui-
scerum, membrorūque etiam sapes dixere, omnia persecuti usque ad
rescgmia unguium: quasi uero sanitas uideri possit, ferā ex homine fieri.
Xenocrates, tanquam sane ille ipse fuerit expertus quosnam affectus cura-
re ualeat in cibo cerebrum, aut carnes, aut iecur humanum, prodidit: quos
etiam capitis, tibie, & digitorum ossa epota: quos denique sanguis, sudor,
urina, muliebria, & stercus deuorata: intestabilia hæc & dictu quoq; fasti-
dienda. Quæ autem retulisse fas sit, pleraque etiam ex iis non sine honore
dicto, explicabimus. Sanguine ipsius hominis ex quacunque parte emissō
efficacissime anginam illini tradunt Orpheus & Archelaus: item ora comi-
tiali

*Aliis, cū pla-
gis ne ferarum
quidem admo-
ueri ora fas sit
humana.*

A tiali morbo lapſorum, exurgere enim protinus: quidam ſi pollices pedum
 pungantur, exq; his guttæ referantur in faciem. Lac muliebre corpori hu- *Lac.*
 mano inter omnia lactis genera accommodatiſſimum eſt, ut quod & dul-
 ciſſimum molliſſimūque eſt, & plurimum alit. Mulieri ante ſeptimum
 menſem profuſum lac inutile: ab eo menſe, quòd vitalis eſt partus, ſalubre.
 Lac utiliſſimum cuique maternum eſt. Cōcipere nutrices exitioſum eſt: hi
 ſunt enim infantes, qui coloſtrati appellantur, denſato lacte in caſei ſpecie.
 Mammis quoque exuctū lac, ſtomachi roſionibus prodeſt & tabi, pulmo-
 nūque incommodis. In longa febre cōliacis utiliſſimū arbitrantur, ma-
 xime eius quæ iam infantem remouerit. Item mammarum collectionibus
 cum thure: & oculis ab ictu cruore ſuffuſis: & in dolore aut epiphoris ſi e-
B mulgeatur, plurimum prodeſt: magisque cum melle & narcisci ſucco, aut
 thuris polline: mixto præterea ouorum candido liquore, madidæque lana
 frontibus impoſitum, fluxiones oculorum ſuſpendit: nam ſi rana ſaliua ſua
 oculum aſperferit, præcipuum eſt remedium: & contra morſum eius bibi-
 tur ſtillaturq;. Qui ſimul matris filiaq; lacte inunctus ſit, liberari oculorū
 metu in totam uitam affirmant. Aurium quoque uitiis medetur, modice
 admixto oleo: aut ſi ab ictu dolent, anſerino adipe tepefactū: & contra mor-
 bum regium in morbis relictum, inſtillatur cum elaterio. Podagris quoq;
 iubent illini cum cicuta: alij cum æſſypo & adipe anſerino: (qualiter etiam
 uuluarum doloribus imponitur) alij cum opio & ceruto: peculiatiter ualeat
 potū contra uenena, quæ data ſunt cum marino lepore bupreſtiq;: & con-
C tra infania, quæ ſit hyoſcyami potu. Sempérq; in omni uſu efficacius eius
 quæ marem enixa ſit: multoque efficaciiſſimum eius, quæ geminos peperit
 mares, & ſi uino cibisq; acrioribus abſtineat: eius uero quæ fœminā eni-
 xa ſit, ad uitia tantum in facie ſananda præualeat: eius quæ marem peperit
 lacte guſtato, canes rabioſos fieri negant. Hominum qui probe concoxe- *Salua.*
 rint ieiuna ſaliua, lichenas puerorum illitu aſſiduo ſanat: item lippitudines
 matutina quotidie uelut inunctione. Mulieris quoque ſaliuā ieiuna, potē-
 tem diiudicant oculis cruentatis, & ſi contra epiphoras feruentes anguli o-
 culorum ſubinde madificentur: efficacius ſi cibo uinoque ſe pridie ea abſti-
 nuerit. Scorpiones interficit hominis ſaliua: & omnibus beſtiis uenenofiſ
 ſua natura aduerſatur: feruntq; ietas ſaliua, ut feruentis aquæ contactū fu-
D gere. Martion Smyrneus qui de ſimplicibus effectibus ſcripſit, rumpi ſco-
 lopendras marinas ſputo tradit. item rubetas aliàsque ranas: Ophilius ſer-
 pentes, ſi quis in hiatum earum expuat. Nunc mirum dicemus, ſed experi-
 mento facile: Si quē pœniteat ictus eminus cominūſue illati, & ſtatim ex-
 puat mediam in manum qua percuffit, leuatur ilico percuffus à pœna.
 Hoc ſæpe delumbata quadrupede approbatur, ſtatim à tali remedio, cor-
 recto animalis ingreſſu. Morſus hominis inter aſperrimos iudicatur: me- *Aurium ſordes.*
 dentur ſordes ex auribus: ac ne quis miretur, etiam ſcorpionum ictibus,
 ſerpētiumque ſtatim impoſitæ. Melius è percuffi auribus profunt: ita &
 reduuias ſanari. Gymnaſiorum ſtrigmenta molliunt, caſſaciunt, diſcu- *Strigmenta gymnaſiorum.*
 tiunt, complent, ſudore & oleo medicinam facientibus. Vuluis inflamma-

DE DIFFERENTIIS

tis contractisque admoventur: sic & menses ciet, sedis inflammationes & E
 condylomata leniunt: item neruorum dolores, luxata, articulorum no-
 dos. Efficaciora ad eadem, strigmenta à balneis, & ideo miscentur suppu-
 ratoriis medicamentis. Nam illa quæ sunt ex ceromate permixto cœno,
 articulos tantum molliunt, calfaciunt, discutiunt efficacius: sed ad cate-
 ra minus ualent. Imo etiam ipsos gymnasiorū rasere parietes: & illæ quo-
 que sordes excalfactoriam uim habere dicuntur. panos discutiunt. ulceri-
 bus senum puerorūque & desquamatis ambustis'ue illinuntur. Hæc Pli-
 nius. Vt uero Galenus prodidit, hominum sudor in palæstris miscetur
 subiecto pulueri, quem *πᾶζ* Græci uocāt. Quod ex his componitur, con-
 falon dicunt, uim habet digerendi cum adstrictione quadam: quo fit, ut ef-
 ficacissimum sit mammis inflammatis remedium: & lac quod à partu in F
 mamillis exundet, reprimat. inguinum quoque tumores discutit. Vri-
 na hominis, quàm sit aliorum animalium, multo imbecillior est, absterge-
 di tamen uim obtinet: id quod uel maxime ostendunt fullones, qui ea præ-
 cipue ad uestium sordes eluendas utuntur. Quin & medici psoras & lepras
 ea colluunt, ulceraque præhumida ac sordida, maxime ubi putridi insit
 quippiam. Impubium puerorum urina contra saliuas aspidū, quas ptyadas
 uocant, quoniam uenena in oculos hominum expuant, prodest: contra ocu-
 lorum albugines, obscuritates, cicatrices, argema, palpebras: & cum erui fa-
 rina contra adustiones, contra aurium pituitas uermiculósque, si decoqua-
 tur ad dimidias partes cum porro capitato, nouo fictili. Vaporatio quoque
 ea menses fœminarum ciet. Hac & atramenti lituræ abluuntur. uirilis, po- G
 dagris medetur, argumento fullonum, quos ideo tentari eo morbo negāt.
 Veteri miscetur cinis ostreorum aduersus eruptiones in corpore infantiū,
 & omnia ulcera manātia. Ea exes, ambustis, sedis uitiiis, rhagadiis, & scor-
 pionum ictibus illinitur. Obstetricum nobilitas non alio succo efficacius
 curari pronuntiauit corporum pruritus nitro addito, ulcera capitem, pru-
 rigines, nomas præcipue genitalium. Sua cuique autem (quod fas sit dixisse)
 maxime prodest, confestim perfuso canis morfu, echinorūque spinis
 inhaerentibus, & in spōgia lanisue imposita, aut aduersus canis rabidi mor-
 fus cinere ex ea subactō: contraque serpentium ictus. Ostones contra ma-
 la medicamēta omnia promisit auxiliari matutinis horis suum cuique in-
 stillatum in pedem. Stercus humanum in medicamenta ob fœtorem ra- H
 risissime admittitur. Inter omnes tamen cōuenire uideo, humanum stercus,
 non aliter atque caninum gutturi impositū anginis auxiliari. Capillus pue-
 ro, qui primum decisus est, podagræ impetus dicitur leuare circumligatus,
 & in totum impubium impositus: uirorum quoque capillus canis morfi-
 bus medetur ex aceto. Et capitem uulneribus ex oleo aut uino: combustus
 æque capillus carcinomati. Capilli mulieris si cumentur, odore serpentes
 fugari produntur: eodem odore, uulux morbo strangulatas respirare. Ci-
 nere eo quidem, si in testa sunt cremati, uel cum spuma argenti scabries
 oculorum ac pruriges emendari: item uerrucas & infantium ulcera cum
 melle. Capitis quoque uulnera, & omnium ulcerum sinus, simul addito
 melle

Urina.

*Alias, contra
aurium pura.*

Stercus.

Pilus.

A melle & thure, panos: podagras cum adipe fuillo: sacrum ignem, sanguinemque sisti ilico, & fornicationes corporum. Pueri qui primus ceciderit dens, ut terram non attingat, inclusus in armillam, & assidue in brachio habitus, muliebrium locorum dolores prohibere traditur. *Dentes* Ossâ humana *Ossâ* combusta, ut quibusdam placet, uim habent maxime omnium ossium digerentem exsiccantemque. De homine satis dictum habeo. Nunc ad reliqua transeamus animalium genera, primumque terrestria.

DE ANIMALIVM DIF-

B FERENTIIS LIBER V.

De quadrupedibus uiuiparis, & eorum partibus
exterioribus. Cap. LXVIII.

Omini proximum genus quadrupedum est. Inter uniuerſa nanque animalium genera, homini ſimillime ſunt quadrupedes: tum oſſibus ipsis (quæ maxime totius corporis figuram conſtituunt,) tum reliquis etiam partibus omnibus, tum uero totius corporis forma. Quæ in genere quadrupedum non pennatæ continentur, ſanguine quidem omnia prædita ſunt: ſed alia animal pariunt, & uiuipara dicuntur, (quæ & perfectiora ſunt) alia

ouum edunt, & ouipara uocantur. Quadrupedes quæ animal generant, caput, collum, & omnes partes corporis fortiuntur: (nam & talpæ modo quodam oculos habere dixerim) uerum ipſæ ſingulæ partes inter ſe differunt. Sunt quadrupedum alia cornigera, alia mutila: & quæ cornuta ſunt, eadem omnino quadrupeda eſſe certum eſt: niſi quid per ſimilitudinem & translationem cornu habere dicatur, quemadmodum Ægyptij de anguibus Thebanis perhibent, quaſi aliquid illis ueluti uestigium cornus extuberet. Nec
D alibi quàm in cornibus maior naturæ laſciuia: ſparſit hæc in ramos, ut ceruorum: aliis ſimplicia tribuit, ut in eodem genere ſubulonibus ex argumento dictis: aliorum finxit in palmas, digitosque emiſit ex iis, unde platycerotas uocant. Dedit ramoſa capreis, ſed parua, nec fecit decidua: conuoluta in anfractum arietum generi: rupicapris in dorſum adunca: damis in aduerſum. Erecta autem rugarumque ambitu contorta, & in leue ſaſtigium exacuta ſtrepiſiceroti: mobilia eadem ut aures, Phrygiæ armætis: Troglodytarum in terram directa, qua de cauſa obliqua ceruice paſcuntur. Aliis ſingula dedit: omnia in mucronem migrantia. Quæ cornua gerunt, biſulca magna ex parte per naturam ſunt: & biſulcorum magna pars cornua gerit: ut bos, ceruus, capra. Quod autem idem & ſolipes & bicornes ſit, nullum eſt,

DE DIFFERENTIIS

quod nos adhuc nouimus, inquit Aristoteles: at solipes idēque unicornē, E
 quanquā rarum, ut asinus Indicus: unicornis uero idēque bisulcus oryx
 est. Gerunt sane medio sui capitis cornu fixum ea quæ unū habent, aut cer-
 te naribus. Sunt nōnulla quæ simul bisulca sunt, & iubam habeant, & cor-
 nua bina orbem inflexu mutuo colligentia gerant, ut bonafus. Conigerum
 nullum admodum paruum esse nouimus: omniū enim quæ explorata ha-
 bemus minimum dorcas est. Tenuiora fœminis plerunque sunt cornua, ut
 in pecore: multis ouium nulla: nec ceruarum ulli. Quæ pedes multifidos ha-
 bent, cornu omnia carent: & quæ superne priores habent dentes. Cornua
 parte plurima caua sunt ab radice, quatenus ossēum quoddā solidum am-
 biunt: in mucronem tamen solidum exeunt, & simplici parte extrema cō-
 stant. Pars caua ex cute potius oritur: at solidum illud ossē enascens subit
 implētque totum, quomodo cornua bouum constare uidemus. Ceruino ge-
 neri ex cornigeris uni, tota solida & sparsa in ramos: & omnibus annis de-
 cidua, nisi castrentur, cum ex ceteris cornigeris nulli cornua decidant, sed
 omnibus perpetua sint, nisi per uim aliquam amittant. Auriculas habent
 omnia, excepto uitulo marino: & eas quidē maxima ex parte ueluti capiti
 appensas, & propterea mobiles: quas etiam non eodem orbe quo oculos,
 quemadmodum homines, sed supra oculos sitas habere uidentur: uerunta-
 men non ita est, sed conspectum eimentuntur: quoniam bestię non erecto,
 sed prono sunt corpore. Quadrupedum quæ multifida sunt, ut canis, leo,
 lupus, uulpes, lupus ceruarius, omnia cecos generant: post palpebræ dehi-
 scunt. Cilio carent palpebræ inferioris quadrupedes: sed paulo inferius pili
 rari nōnullis exeunt. Nares quibus maxillæ longæ exeunt in acutum, in ri-
 ctu appellato continētur: ceteris explanatius magisque discrete ad maxil-
 las iunguntur. at elephantus peculiarem hanc partem præ ceteris sortitus
 est animalibus. Maxillæ aliis rotundæ, ut simijs. Iumentorum omnium ca-
 put paruum est: maxillæ longæ. Oris etiam magnitudine discrimen existe-
 re iis animalibus planum est: aliis enim os magno hiatu rescissum est, ut
 cani, leoni: denique omnibus quibus dentes ferrati: aliis mediocre est, ut ge-
 neri suum. Linguam habēt quadrupedes duram, crassam & minime abso-
 lutam: indeq; fit, ut uocem parum explanare possint. Habēt dentes omnia
 quæ quadrupeda & uiuipara sunt, sed uarie sunt enim alia utrinq; dentata:
 alia altero dentium ordine carent. Quæ enim cornua gerunt, hæc nō den-
 tata utrinq; sunt: quippe quæ primoribus maxillæ superioris careant den-
 tibus: quanquam sunt nonnulla quæ & cornibus uacēt, & utrinq; dentata
 non sint, ut cameli. Item alia dentes habent exertos (*χαλιόδοντα* dicuntur) ut
 aper: alia sine iis sunt. Et aliis dentes ferrati, ut cani, leoni: aliis continui, ut
 equo, boui. Sunt enim dentibus ferratis, (*καρχερόδοντα* uocant) quorum fe-
 ries acutorum dentium mutua insertione pectinatim se constipat. Quod
 autem simul & dētem exertū & cornua habeat, nullum est: nec uero quod
 simul & ferratis dentibus sit, & alterutrum habeat illorum, hoc est uel cor-
 nu uel dentem exertum. Raro fœminæ, & tamē sine usu sunt dentes exer-
 ti: itaque cum apri percutiunt, fœminæ sues mordent. Primores dētes plu-
 rima

*Ceterorū cor-
 nua ossibus ad
 herere, ceruo-
 rū tātum cuti-
 bus nasci sen-
 tit Plinius.*

Nares, & uisus.

Arima habent acutos, interiores planos. Minutis quadrupedibus primores bini utrinque longissimi. Genus autem quod duplicem dentium ordinem habeat, nullum nostro in orbe est. Mutantur dentes, ut homini, ita quibusdam aliis animalibus, ut equo, mulo, alino: homini, ut diximus, primores mutantur: maxillares autem nullum animal mutat. In collo gula atque arteria iis omnibus est, & eodem situ quo homini. Pectus maxima ex parte non ut homini latum, sed in iis coarctata hæc pars est: unde sit ne quadrupedes eo loco habeant mammas. Ipsas autem mammas haberi uarie certum est: nam & inter seipsas quadrupedes & ab homine mammarum differunt ratione: elephanto enim mammarum parte prior, hoc est in pectore, aut iuxta pectus sub armis sunt binæ, binisque papillis: ursæ mamas habet quaternas. Aliis mammae inter femina binæ: quibus enim solida ungula, aut cornua & partus numero pauciore, hæc mamas inter femora habet, easque binas. Et inter hæc aliis papillæ binæ, ut ouibus: aliis papillæ quaternæ, ut uaccis. Quibusdam nec in pectore nec in femoribus mammae, sed in uentre habentur, & quidem plures: uerum non omnes pares: quæ nanque numeroso partu & pede multifido sunt, hæc aut plures per uentrem duplici ordine utroque de latere gerunt, ut fues, ut canes: aut binas tantum medio uentre, ut leo: pantheræ quaternas in medio uentre gerunt. Camelus quoque in uentre mammas duas cum papillis quatuor habet ut bos. Genitale marium aut ante habetur, ut equo & aliis multis: aut retro. Testes autem omnibus esse conspicuos natura uoluit, præter elephantum & erinaceum. & iis quæ genitale ante gerunt, aut penis & testes absoluti pendent: aut aluo uel loco cuiuspiam illi proximo adherent, & aut plus aut minus absoluuntur: non enim pariter apro & equo membrum hoc absolutum est, testes namque apro non pendent absoluti aut tremuli, sed hærent annexi retro. Ossâ sunt genitalia, lupis, uulpibus, mustelis, uiuerræ: urso quoque simul ut expiraauerit, cornescere aiunt: elephantus testes non foris conspicuos, ut diximus, sed intus conditos habet. Quadrupedes feminae omnes in auersum mingunt: mares uero perpauci ita in auersum mingunt, ut lynx, leo, camelus, lepus: solidipes nullum sic mingit. Magna item quadrupedum pars caudam habet. Cauda quibusdam prolixior dependet, nonnullis uero perexigua est: & quibusdam tam exigua, ut uix dignosci à sensu possit: aliquid tamen prominet quod caudam describere possit: quibus enim corpus admodum pilosum natura condiderat, caudam iis diminuit: quod in ursis perspicuum est. Quinetiam caudas prolixiores pilis natura ornauit: alias longis, quibus tenor caudæ brevis, ut equis: alias breuibibus, quibus tenor longus, ut bubus. *Tenor, σέλος.* Habent quadrupedes, quæ animal generant, omnes uice brachiorum crura priora: non tamen omnium crura priora cubitis manibusque; proportionem respondent, sed quæ multifidæ sunt: hæ præcipue manibus suo digitato pede respondent: hoc enim non sustentandi tantum corporis causa, sed ad plura etiam quasi manu utuntur: quippe quæ & capiant prioribus cruribus & repugnent, quod solidipedes posterioribus faciunt: atque ob id nonnulla ex iis quorum pedes in digitos finduntur, pedes priores quinque distinctos digi

DE DIFFERENTIIS

*Multifida, π-
λιχιδή.
Bisulca, διχί-
δῆ, & διχίλα.
Solipedes, uel
solipedes,
μέωνυχα.*
 tis habent: posteriores quaternis, ut leones, canes, atque etiam lupi & pan- E
 theræ. Sed quæ parua inter digitata sunt, posteriores etiam quinque digi-
 tos obtinent. Sunt è quadrupedibus quæ sanguine constant, eadēque a-
 nimal generant: aliæ multifidæ, quales hominis manus pedēsque habētur:
 sunt enim quæ multiplici pedum fissura digitētur, ut canis, leo: aliæ bisul-
 cæ sunt, quæ χῆλας, id est forcipem pro ungula habeant, ut oues, capræ, cerui:
 aliæ infisso sunt pede, ut quæ solipedes nominantur, ut equus, mulus. Ge-
 nus sane suillum ambiguum est: nam quibusdam in locis sues solipedes gi-
 gnuntur, ut in terra Illyriorum & Pœonia, & quibusdam aliis locis. Bisulca
 igitur binis fissuris utrinque, id est à parte priorē & posteriorē diducuntur.
 Solipeda eam partem continentem ex toto habent. Omnibus autem ungu-
 læ in senectâ maiores redduntur. Per multa ex bisulcorum numero talum F
 habent: solipeda eo carent omnia, excepto asino Indico. Multifidum item
 nullum adhuc talum habere cognitum est, sed lynxi semitalo quiddam si-
 mile: leoni autem tortuosum in anfractum est. Omnia uero quibus datus
 est talus, cruribus cum non prioribus, sed posterioribus continent in cruris
 articulo. Talus autem, ut qui ueluti clauus est, tanquam alienus artus duo-
 bus illis interfertur qui articulum ipsū constituent. Quædam ut mani-
 bus utūtur priorum ministerio pedum, ut dictum est, sedētque ad os illis
 admouentia cibos, ut sciuri. Quibus ex rapina uictus quadrupedum, quini
 digiti in prioribus pedibus, reliquis quaterni: leones, lupi, canes, & panthe-
 ræ in posterioribus quinos ungues habent, uno iuxta cruris articulum de-
 pendente. Sed quæ parua inter digitata sunt, posteriores etiam quinque di- G
 gitos habent, ut modo diximus, quoniam serpere solēt: scilicet ut unguibus
 numerosioribus facilius obrepant ad superiora. Mirum pardos, pantheras,
 leones, & similia, cōdito in corporis uaginas unguium mucrone, ne refrin-
 gantur hebetentūque ingredi: auersisque falcibus currere, nec nisi appeten-
 do prætere. Quadrupedibus contrâ quàm homini, in prima ætate in-
 ferior pars maxima est, tum processu temporis superior crescit, quæ scilicet
 ea est quæ ab ano ad caput porrecta est. Partes quas homo habet priores,
 quadrupedes infra habent supinas: quas autem ille posteriores, hæ pronas.
 Et motus omnium quadrupedum per diametrum agitur, quo modo etiā
 subsistere solent. Flectunt autem quadrupedes uiuiparæ crura priora con-
 trâ atque posteriora: & è contrario quàm homo membra inflectat, excepto H
 elephanto. Priores enim pedes ante se flectūt, posteriores uero in auersum:
 aduersâque inter se habent conuexa curuaturæ crurum suorum. Partem
 corporis lauiam minus quàm homo absolutam habent & agilem, exce-
 pto elephanto.

Interiorum quarundam partium discrimina in quadrupedi-
 bus uiuiparis.

Cap. LXIX.

IN hoc genere fel quibusdam deesse notatum est: ut ceruo & illi qui prox
 uocatur, equo, mulo, asino, uitulo marino, & murium nonnullis. Sunt e-
 tiam quæ partim habeant, partim nō habeant uel in eodem genere, ut mu-
 res:

A res: quod idem & homini accidere diximus: aliqui enim fel in iecore habere uisuntur, aliqui carent. Hoc idem ouibus etiam caprisque euenit. Hæc Aristoteles. Galenus uero, quæ iecur habent, inquit, iis meatus quidam insunt, qui bilem recipiant: etsi uescicam, quæ amaram bilem colligit, non omnibus concesserit natura. Lienem bisulca & cornigera habent rotundum, ut capra, ouis, & reliqua omnia: nisi aliqua pro sua magnitudine auctiorem in longitudinem habeant, ut boues: at multifidis prolixus omnibus est ut muri, cani: solidipedibus autem medium tenet, & promiscuus est: partim enim latus est, partim angustus, ut equo, mulo, asino. Renes atque uescicam, omnes quæ animal generant, quadrupedes possident. In his, quæ seuo pinguescunt, magis quam quæ adipe, in renibus opimandis luxuriant,

B ac omnium præcipue oues: quippe quæ renibus pingui undique obductis, quandoque intereunt. Ventris in iis dissimilitudo est: quæ enim cornigera sunt, altera maxilla dentata, quaternos habent uentris sinus: (quæ quidem & ruminare dicuntur:) gula enim incipiens ab ore, deorsum tendit ad pulmonem septumque transuersum: hinc se ad uentrem applicat maiorem: qui parte interiore asper interceptusque est, ac prope gulæ commissuram, sinum

sibi adnexum habet, quem ex argumento *καρέφalon*, id est reticulum uocant.

Est enim uentri extrinsecus similis, intus reticulis capilli mulierum implexis, magnitudine multo quam uenter minor: hunc excipit omasum, parte interiore asperum, cancellatum, crustatum, magnitudine reticuli. Abomasum, uenter ab eo alius iungitur, magnitudine amplior omaso, forma ob-

*Reticulū, The-
odorus asineū
quoque uocat.
Omasum, ἐχί-
νος. Aboma-
sum, ἀνυστρον.*

C longior: cancellis intus & crustis multis magnis & leuibus inornatus, mox intestinum sequitur. Cornigera altera maxilla dentata omnia ad hunc modum suum habere uentrem certum est: sed differunt inter se magnitudine & figura atque etiam quod gula uel in medium uentris tendat, uel in latus uergat. At uero omnia dentata maxilla utraque, uentres singulos habent, ut canis, sus, ursus, leo, lupus. iis igitur omnibus simplex uenterculus est, quæ excipit intestinum: uerum aliis amplior, ut sui, ut urso: aliis arctior, nec multo amplior intestino, ut cani, leoni. Caterorum etiam formæ omnium respectu eorum quos modo numeravi, distinguuntur: aliis enim uenter suillo similis, aliis canino, tam in maiore quam in minore animalium genere. Sed discrimen in iis quoque, magnitudine, figura, corpulentia, exili-

D tateue oritur: atque etiam situ gulæ, quo meatum ad uentrem ducat, & conuiuo iungat foramini. Intestinatorum etiam natura utrique illi animalium generi, hoc est utrinque dentato, & altera maxilla dentato, sibi differt magnitudine, crassitudine, replicamentis. Sunt certe maiora omnia intestina non utrinque dentatis, nec immerito: nam ipsa ita dentata omnia sunt maiora: pauca enim parua in eo genere habentur. admodum nanque paruum inter cornigera nullum est. Rectum autem intestinum nulli est cui non utraque parte dentes. Quibusdā & appendices intestinatorū, sicuti & auiibus nonnullis. Oritur omentū atque dependet superiore sui parte, in iis quæ utraq; parte dentata sunt, à medio uentre, quæ ueluti quædā futura ducitur. Nec secus in iis quæ altero dentium ordine carent, à maiore uentre dependet.

DE DIFFERENTIIS

Pilorum colorumque discrimina, & uocum in quadrupedibus uiuiparis. E
Cap. LXX.

Iuba, χοιτη.

OMnia fere quadrupeda eademque uiuipara sunt pilosa, nec hominis modo leuia esse nouimus: partes enim pronæ, contrà quàm hominis, pilosiores sunt: supinæ aut glabræ omnino, aut minus pilosæ habentur. Cilium etiam, ut diximus, non ut homo habent in utraque palpebra: neq; pubem, aut alas oppletas pilis. Ipsorum autè quadrupedum pilis intectorum, aliis corpus totum est hirtum: aliis collum hirtius pari undique modo, ut quæ iubam habent: qualis est leoni mari: aliis prona tantum colli parte à capite ad artus usque, ut quæ iubam habent, quàm λέων dicunt: qualis est equo & mulo. Quadrupedum uilli lanæue senectute prolixius augentur: quanquam rarescant fiântque pauciores. Quadrupedibus pilum cadere atq; subnasci annuum est: quæ molles suapte natura pilos habere solent, hæc per usum pabuli melioris, duriores incipiunt gerere: contrà autem molliores paucioresque, quæ duros copiososq; habuerint, eadem illa scilicet ratione. Aquarum diuersarum usu animalia suos immutant colores: alibi enim candida, alibi nigra redduntur. Sunt etiam aquæ multis in locis, quas cum oues biberint moxque inierint, nigros generet agnos: ut in Assyritide agri Chalcidici Thraciæ facit amnis quem Pŷchrum uocant. Et in Antandria quoq; duo sunt fluuij, quorum alter candorem, alter nigritiâ pecoribus facit. Scamander etiam amnis flauas reddere oues creditur. Vocem uarie mittit quadrupedum genus quod animal procreat: neque est quod loqui possit, sed proprium id hominis est. Exectorum omnium uox in fœmineâ mutatur. F
G

De coitu partuque, & aliis quæ ad generationem pertinent
in quadrupedibus uiuiparis. Cap. LXXI.

Commune omnium quadrupedum est, ut cupidine uoluptatèque rei ueneræ maxime incitentur. Ferociunt fœminæ à partu, mares tempore coitus. Iam equi equos mordent: sternunt equitem atque insequuntur. Sues quoque feri acerrime sæuiunt: dimicant inter se, mirum in modum armantes sese: simili modo & tauri efferantur, & arietes, & hirci. Qui enim superiore tempore socij iugi concordia pascuntur, coitus tempore dissident, & alter alterum libidinis rabie inuadit: camelus etiam mas sequitur tempore coitus: & elephanti quoque ad coitum efferari solent. Idem feris quoq; cunire apertum est. nam ursi, lupi, leones acrius per id tempus in eos qui accesserint sequuntur: inter se tamen minus hæc dimicant, quia nullum ex iis gregale est. quin etiam ursæ à suis catulis uehementer ferociunt, ut canes à catellis. Quæ autem non uno tempore, sed sæpius anno coeunt, ut ea quæ cum homine degunt: uerbi gratia canes, sues, ut minus efferentur, facit coitus copia. Omnino fera omnia, aut certe plurima, non ante cum fœminis ad commune pascuum ueniunt, quàm tempus sit coeundi: sed cum iam per ætatem licuerit, segregantur mares à fœminis, seorsumq; pascuntur. Plurimæ quadrupedes pedibus innitendo exercent uenerem, fœminam scilicet mare superingrediente, admotâq; parte maris supina ad dorsum fœminæ rem peragunt.

Agunt. Quæ retro urinam mittūt, auersa iunguntur, ut leones, lepores, lynces. Quadrupedes tempore coitus nonnihil humoris suo genitali, tum mares tum etiam fœminæ emittunt, atque ad motis ad genitale naribus odorantur: prominet etiam genitale in fœminis cum ad coitum stimulantur. Viui parorum quadrupedum aliæ imperfectum animal pariunt, aliæ perfectum. Quæ multifida sunt, fœcundiora sunt: multipara enim id genus animalia sunt: nec tamen partum perficiunt complura: fœtum nanque adhuc recentem alere possunt, auctum iam adeptumque magnitudinē nequeūt: sed cum corpus ad nutriendum non sufficiat, partum emittunt, ut ea quæ uermem pariunt: quædam enim ex iis catulos inarticulatos propemodum pariunt, ut uulpes, ursa, leæna, & alia nonnulla, sed omnia fere cæcos. Sola **B** inter multipara sus parit perfectos: solipedes & bisulcæ perfectos edunt. Bisulca pauca generant præterquam sues: singulos enim aut binos magna ex parte edunt fœtus. Quæ autem maxima inter animalia sunt, ea singulos pariunt, ut elephas, camelus, equus, & reliquæ solipedes. Quadrupedes in utero gestantur extensis ad longitudinem cruribus & ad alium suam applicatis. Pinguescunt quadrupedes cum gerunt partū, comeduntque amplius. omnes autem cum lactentur extenuari solent.

De quadrupedum uictu & ætate.

Cap. LXXII.

Pinguescunt uero quadrupeda omnia melius, si præfatigata fame fuerint: & præterea quiete immotioneque. Quadrupedum quæ animal **C** generant, quæ syluestres eadēque serrata dentibus sunt, carne omnes uescuntur: (nisi quod lupos aiunt terram quandā cum esuriunt edere: hoc igitur peculiare luporum sit.) herbas autē non alio tempore tangunt, nisi cum morbo laborant: quomodo & canes herba ingesta euomunt, atque ita purgantur. Sunt inter quadrupedes feras, quæ uictum ex lacu & fluuiis petant: at uero à mari nullum, præterquam uitululus marinus: sunt in hoc genere fiber, fetheriū, satyrium, lutris, & latæ. Cornigera animalia, tam fera quàm urbana, & quibus dentes serrati non sunt, omnia fruge herbæque uescuntur, nisi uehementer esuriant, sue excepto. unum animal digitos habentiū herba alitur lepus. Bibunt quibus dentes serrati sunt animalia lābendo: atque etiam nonnullæ ex non serratis, ut mures: quibus autem continui, forbēdo, **D** ut equi, ut boues: ursus neque forbendo, neque lābendo, sed morfu. Iumēta pro aquæ quam bibant usu, suo fruuntur pabulo: & quod minus potum asperratur, id appetentius pabuli est. In Africa maior pars ferarū æstate non bibunt inopia imbrium. Ætatem dignosci quadrupedum confirmant, qui in eorum cura sunt constituti, si cutis prætenta maxillis detracta, mox relaxata, ilico in suum redeat locum: hoc enim indicium recētioris quadrupedis est: ueteris contra, si diutius rugata maneat cutis. Ætas ueterinorum dentibus indicatur, & dentium brochitate, superciliorum canitie, & circa ea lacunis cum fere xvi annorum existimantur. Vt uero Columella tradit, decimo anno equis tēpora cauari incipiunt, & supercilia nonnunquam canescere, & dentes prominere.

DE DIFFERENTIIS

De quadrupedum ruminacione, latitatione, & aliis quibusdam
actionibus affectibusque.

Cap. LXXIII.

E

Ruminant quæ superiore dentium ordine carent, ut boues, oues, capræ. Ex feris nullum adhuc ruminare constat, præterquam ea quæ aliquādo cum hominibus exigunt, ut ceruus. Iacent potissimum cum ruminant omnia: & hybernis præcipue mensibus solent ruminare: septem fere mensibus hoc faciunt, quæ intra tecta aluntur: gregales minus, breuiorēq; tempore ruminant, quoniam foris pascuntur. Sunt etiam ex dentatis utrinque nonnulla quæ ruminant, ut mures pontici, ut lepores. Ruminantia omnia coagulum habent: etiam inter dentata utrinque lepus. Conduntur nonnulla hyeme, ut hystrices, ursæ. Glires etiam latent in ipsis arboribus: itidem & mures pontici. Volutatio solidipedum propria est. Cū cætera nisi nouella castrentur intereant, aper unus qua ætate castretur non refert. Omnia denique si dum crescant, castrantur, maiora & elegantiora quàm incastrata euadunt: sed si postea quàm adoleuerunt, & iam incremento constiterunt castres, nihil præterea accedere ad magnitudinē potest. Magnas quadrupedes Epirus gignit, excepto asino: sed præcipue boues & canes, indicio sunt boues quæ Pyrrhicæ uocantur. Pusillas bucculas fert regio Phasiana.

Alimenta ex quadrupedibus & eorum partibus uaria.

Cap. LXXIII.

Quæ herbis pascuntur inter quadrupedū genera, aut tenellis arborum ramis germinibusque, ea omnia cum hæc abundant nitidiora sunt ac pinguiora, nobis que alendis accommodatiora. Ideoque quibus altior herba pro pabulo est, ea hyeme primoque ac medio uere sunt gracilia macraque, & succum præstant uitiosum, ut boues: qui procedente tempore sunt obefiores meliorisque succi: postquam scilicet auctę fuerint herbæ. Quæ uero ex quadrupedibus humiliori herba pasci solent, ut oues, ea primo ac medio uere sunt præstantiores. Capræ æstate prima ac media, cum scilicet plurima fruticibus insunt germina: nam iis auidissime uescuntur capræ. Cuiusque quadrupedis caro deterior est, cum locis palustribus quàm cum editioribus pascit. Et in domesticis ipsis, castratorum caro in suo cuiusque genere præstantissima est, uti ante diximus: pessima uero, tum ad concoctionem, tum nutritionem, tum etiam ad succi bonitatem, senescētium animalium caro. Probatissimum alimentum inter pedestria præstat suilla caro, deinde hœdina, mox uitulina. Agnina uero præhumida lentaque est & mucosa: succumque gignit pituitosum. A cæteris autem abstinendum suadeo, inquit Galenus, iis qui probum succum procreare studēt. Caro etenim bubula multum quidem præbet alimēti, sed quod sanguinem gignat crassum ac melancholicum: præcipue uero taurina. Ouilla caro excrementis abundat, ac succum præstat deteriorem. Caprarum autem caro, præterquam quod succum præbet uitiosum, acrimoniam etiam habet: & melancholicum gignit succum, præsertim hircina. Leporina caro sanguinem gignit crassiorem, sed qui meliorem procreat succum, quàm aut bubula aut ouilla.

Inter quadrupedes gloria prima lepus, inquit Martial.

A ouilla. Ceruina succum generat uitiosum ac concoctu difficilē. Huic proxima est agrestis asini caro, si minor adhuc aetate fuerit & optimo corporis habitu: nam & domestici asini caro melancholicum succum procreat: sicuti & camelina, uulpina, canina, leporina, & ē sue syluestri caro. Et ceterarum quadrupedum caro ipsa quanto suilla in alimentis probitate fuerit inferior, tanto & illarum reliquae partes quae excarnes sunt, ut pedes, aures, rostra, suum partibus sunt deteriores. Iecur omnium quadrupedum crassum in cibo praeberet succum, tardius permeat & agre concoquitur: uerum succum procreat non omnino malum. Et quae lactent adhuc, si matris lac probum fuerit, eorum iecur boni succi est. At quorum deprauati humores fuerint, aut quae iam consenuerint, eorum iecur bonum efficere succum nō potest.

B In omnibus uero, quod *συκωπὴ* uocatur, eo quod animal quod mactatur caricis sit saginatum, praestantissimum est, tum ad alia, tum uero ad saporis gratiam: & in his praecipuum suillum est. E reliquis autem uisceribus, lien neque gustui suauis est: (habet enim in se acerbitem perspicuam) & succum praeterea gignit uitiosum ac melancholicū. suillus uero lien non adeo malus est. Pulmo utroque concoctu facilius eo est quo rarior: iecinore tamen longe minus alit, atque quod ex eo gignitur alimentum, pituita magis naturam habet. Cor ad concoctionem item difficile est: uerum si recte conficiatur, alimentum gignit neque exiguum, neque quod malū succum efficiat. De renibus inter sanguineorum glandulas diximus. Venter, uterus & intestina quadrupedum, ipsa carne duriora sunt, ideoque concoctu diffi-

C cilia: quod si rite concoquantur, succum gignunt, qui non omnino inculpatus sit, sed frigidiorē, crudiorēque, & qui tempus prolixius desideret, ut ex eo probus fiat sanguis: minus quoque alunt quam caro ipsa. uulua eiecto partu melior est quam edito. Quadrupedum testes concoctu sunt difficiles malique succi, ut qui uirosus quiddam sapore referat. Caudē duriores sunt, uerum ob frequentem earum motum, minimum habent excrementi. Aurium cartilago in uigentibus saltem aetate animantibus, & sicca est, & minime nutrit. Earum cutis tenuis aridaque est: agre item concoquitur, & paucissimi nutrimenti est. In quadrupedum lacte non parua reperitur differentia: siquidem boum lac, ut Galeno uidetur, crassissimum est & pinguisimum: casei butyrique habet plurimū, ualentius nutrit. Mi-

D nime uero pingue camelinum est: liquidissimum quoque & feri multū habet, imbecillius dat alimentum, & aluum ciet: mox equinum liquidissimū minimēque pingue est: postea asininū. Caprinū mediocriter crassum est: ouillū crassius illo est. Plinius uero de lacte haec prodidit: maxime alit quodcunque humanum, mox caprinum, dulcissimum ab hominis camelinum, efficacissimum ex asinis, magnorum animalium & corporum facilius redditur. Stomacho accommodatissimum caprinum: bubulum medicatius: aluus enim maxime soluitur bubulo. Ouillum dulcius & magis alit, stomacho minus utile, quoniam est pinguius. Aluum minus tētat lac caprinum, inquit Dioscorides, quoniam pecus hoc adstringētibz pabulis fere utitur: & inde quoque stomacho idoneum est. Ouillū uero dulce, crassum & pra-

DE DIFFERENTIIS

pingue, non usque adeo stomacho utile. bubulū asininūque & equinum E
aluum cient magis. Minus inflat lac quodcūque decoctum: & omnino in-
nocentius est decoctum, præcipue cum calculis marinis. Medicamentosa
partium & excrementorum vires earūque discrimina, explicata in san-
guineo animalium genere sunt.

De quadrupedibus uiuiparis multifidis, & primo
de elephanto. Cap. LXXV.

Proboconis.

*Aiq; hæc pars
haud impro-
prie appellatur
manus, Plini⁹*

Ebur.

Generis quadrupedum quæ animal gignunt, plura quidem genera in-
telliguntur, sed nullis fere notata nominibus, nisi quòd singularū spe-
cierū nomina habentur, ut leonis, equi, cerui, canis, reliquorūque ad hūc
modum. Seorsum igitur eorum naturam singillatim consideremus neces- F
sarium est, ut differentias quæ cuique animalium generi conueniant acci-
piamus, à multifidis exorſi. In quadrupedū genere maximum est elephas,
proximūque humanis sensibus, idēque multifidum. Elephanto oculi
quauis magni habeātur, minores tamen sunt quàm pro corporis magni-
tudine. Promuscidem pro nare gerit: atque hanc partem sortitus est præ cæ-
teris animalibus peculiarem, prolixam adeo, ut ad terram pertingat, & ua-
lidam, gracilem tamen pariter & mollem, aptāque ad flectendum. Eius
uero ulus idem qui manus: ea nanq; cibos tam siccos quàm humidos colli-
git, capit & in os perinde ac manu admouet solum animantium omnium:
& arbores quoque eadē proſternit. Et quoties immerſus per aquam ingre-
ditur, ea ipsa edita in sublime reſtat atque reſpirat: adūciuſcula parte ſui po- G
ſtrema naris hæc eſt, ac cartilaginea, & proinde rigidiuſcula. Dētes illi utrin-
que quatuor intus, quibus conficit cibum atque in farinae ſpeciem mollit.
Duo præterea prominent grandes, quos mares grandiores reſmatōsque ha-
bent: fœminæ minores, & contra quàm mares: uergūt enim deorſum pro-
nīque deuiant. Statim cum natus eſt elephantus, dentes habet: quanquam
grandes illos non ilico perſpicuos obtinet: & candore dentium intelligitur
iuuenta. Decidunt elephanto dentes iſti grādioreſ, & renaſcuntur quibuſ- 2
dam temporum interuallis. Et deciduos caſu aliquo uel ſeneſcēta defodiunt:
hoc ſolū ebur eſt: cætero & in iis quoque, quod corpus intexit uilitas oſſea.
Linguam perquam exiguam habet elephas, atque interius poſitam quàm
in cæteris ſit, ita ut uix eam uidere poſſis. Mammas duas quidē, & papillas H
item duas, uerum non in pectore habet, ſed paulo citra ſub armis: quæ tam
mari quàm fœminæ perexiguæ ſunt, nec pro corporis ualtitate, ita ut eas
à latere conſpicere propemodum nequeas. Crura habet priora multo po-
ſterioribus lōgiora: & malleolos poſterioribus imis cruribus poſſidet par-
uos. Pedes habet, ut dictum eſt, multifidos, & digitos numero quinque in-
diuiſos leuiterque diſcretos: & ungues omnino nō ſunt, ſed ungulis potius 3
ſimiles. Flectit hic ſuos poſteriores poplites modo hominis: ut uero Solinus
ſcribit, ſuffragines flectere nequit. Nequit certe præ nimio pōdere, utrūque
in latus equilibrium quodā uergere, ſed aut leuo incubat aut dextro: atque eo
ipſo habitu requieſcit. Genitale habet ſimile equo, ſed paruū, nec pro corpo-
ris

A ris magnitudine. Testes itē nō foris cōspicuos, sed intus cōditos habet: quo
 circa initum celerius agit. Vt in quadrupedū genere, elephas minime hir-
 tus est: & setarū certe, ut inquit Plinius, nullum illi tegumentū: ne in cauda
 quidē prēsidiū abigēdo tēdio muscarum, sed cancellata cutis, & inuitans
 id genus animalium odore. Ergo cum extēti recepere examina, arctatis in
 rugas repente cancellis, comprehensas enecant. Hoc iis pro cauda, pro iu-
 ba, pro uillo est. Durissimū dorso tergus est, uentri mollius. Viscera illi suil-
 lis proxima, sed maiora: iecur enim quadruplo maius bubulo est: & reliqua
 pari ratione, excepto liene: hic enim minor ex proportionē est. Iecur sine
 felle est: inciso tamē, parte qua fel adherere solet, humor felleus effluit plus
 minus. Fel ad pectus habere traditur à nōnullis: Galenus, Huic, inquit, uesi-
 B ca bilis iecori adheret, magnitudine ad uisceris rationem. Intestinum per-
 4 amplum est, equino simillimum: ita tamē sinuosum, ut aluos habere qua-
 tuor uideatur. In hoc etiam cibus recipitur: nullum enim conceptaculum
 5 cibi separatū adest. Gratissimas in cibatu palmas habent: quanquam &
 truncos edunt, & lapides deuorant. Elephanti solitudines petunt coituri,
 sed præcipue secus flumina, & quā pasci cōsueuerunt: est enim hoc animal
 uti mox explicabimus, sua natura simul terrestre & palustre. Incipit autem
 coire tam mas quàm fœmina ante annum ætatis uicesimū. Fœmina enim
 incipit coire aut duodecimo cum celerrime, aut quintodecimo cum lentis-
 sime. Mas quinque aut sex annos natus superuenit incēte uere: & coit qui-
 nis, non amplius, in anno diebus. Coitum triennio interposito (uel uti aliis
 C placet, biennio) repetit mas. Quam grauidam reddidit, eandem præterea
 tangere nunquam patitur. Ad coitum efferari solent elephanti, adeo ut plu-
 ribus incommodis homines afficiant: mitigari pabuli copia narrantur. Fe-
 rendi uteri tempus, alij annum & sex menses, alij biennium, alij triennium
 statuunt. Causa quam ob rem incertum hoc sit, quod nō pateat coitus. De-
 cem annis gestare in utero uulgus existimat: Aristoteles biennio. Parit po-
 sterioribus cruribus subsidens innitēnsque, & manifesto cum dolore: parit
 in uere. Parit autem singulos: uniparum nanque est. nec amplius quàm se-
 mel gignere tradūt Plinius & Solinus. Fœtum magnitudine bimestris aut
 trimestris uituli edit: uel, ut aliis placet, uituli anniculi, aut porci ætatis in-
 tegræ. Pullus statim cum natus est, cernit & ambulat. Citra nares ore ipso
 D uocem elidit spirabundam, quemadmodum cum homo simul & spiritum
 reddit & loquitur: at per nares simile tubarum raucitati sonat. Elephantis
 dum in syluis uersatur, ferocissimus est: at mansuefactus, omnium ferarū
 mitissimus & placidissimus euadit. Facillime autem omnium mansuescit:
 6 ac permulta officia & eruditur, & quasi intelligit. Valet sensu atque memo-
 ria, & reliqua sagacitate ingenij excellit. Elephanti pugnant inter se uehe-
 menter, & dentibus alter alterum ferit: qui autem uictus fuerit, adeo ani-
 mum amittit, ut ne uocem uictoris toleret. Propter fœminas tamen nun-
 quam dimicant: nulla enim nouerunt adulteria. Sunt apud Indos in usu rei
 bellicæ non solum mares, sed etiam fœminæ: uerū fœminæ pauciores sunt,
 & longe minores. Differunt inter se elephantes mirum in modum robo-

*Anno deci-
mo Solinus
& Plinius.*

*In quibusdam
exemplaribus
Pliniani hæc
non habetur.*

*Minores, The
odorustimidiores
dixit, & ἀν-
τις.*

DE DIFFERENTIIS

re atque animo. Duo nāque sunt eorū genera. Nobiliores indicat magnitudo: minores nothos dicunt. Indicos elephantos Mauri timent, & quasi paruitatis suæ conscij aspernantur ab iis uideri. Elephantem alij annos ducentos uiuere aiunt, alij trecentos: & alij mares annos ducētos uiuere, alij centum & uiginti aiunt: fœminas etiam fere totidem, sed florere ætate circa sexagesimum narrant. Hyemis ac frigoris impatiens hoc animal esse dicitur. Amat annes: & quanquam non fluuiatile sit, tamen riparium dici potest. Incedit etiam in aquis, & eatenus progreditur, quatenus eius promusculis superat: reflat enim per eam, & spiritum accipit & reddit: sed natare satis pondere sui corporis non potest. Elephantos ceteris malis immunes esse aiunt: inflatione autem alui acrius infestari. Ægrotant etiam si comedant terrā, nisi ea frequenter utantur: nam si frequenter, nihil sentiunt mali. Lapides etiam interdum deuorant, ut diximus, & truncos: nec non fluore tentantur. Odorem muris uel maxime fugiunt: pabula etiam quæ à musculis contacta sunt, recusant. Mortem suam præsentiant, sicuti & olores. Est elephante animalium humanis sensibus proximum: quippe intellectus illis sermonis patrij, & imperiorum obedientia, officiorūque quæ didicere in memoria, amoris & gloriæ uoluptas: imo uero, quæ etiam in homine rara, probitas, prudentia & æquitas: religio quoque, ut prodidere authores, & magna docilitas. Et hæc quidem uestigia morum animi humani in hoc cernuntur animali. Elephantes fert Africa ultra Syrticas solitudines & in Mauritania. Ferunt etiam Æthiopes & Troglodytæ, sed maximos India. Elephantes Italia in Lucanis primum bello Epirotico uidit: & boues lucas inde dixit. Elephantorum dentibus ingens pretium, uim adstringēdi obtinent: eorum scobe imposito paronychia sanantur. Ita Dioscorides. Plinius uero, Ramentis, inquit, eboris cum melle Attico (ut aiunt) nubeculæ in facie, scobe paronychia tolluntur. Elephanti sanguis, præcipue maris, fluxiones omnes, quas rheumatismos uocant, sistit. Proboscidis tactu, capitis dolor leuatur: efficacius si & sternuat. Dexter pars proboscidis cum lennia rubrica adalligata, impetus libidinum stimulat. Sanguis & ischiadicis prodest. iecurque comitialibus morbis.

1 De dentibus hisce, an dentes dicendi sint, an potius cornua, uide Pausaniā in Heliacis, & Oppianū De uenator. lib. 2. 2 Decimo quoque anno, ut refert Ælianus, quo pacto dentes etiam defodiant, idem narrat. 3 Indiuisos leuiterque discretos, τὰ πρὸς τὴν δακτύλῳ ἀδιαρρήκτα. Plinius informes dixit. 4 Hinc Plinius uentres elephanto quatuor esse dixit. 5 De elephanti pastu & potione Aristoteles lib. 8. histor. animalium. 6 Quo pacto uenatu capiantur elephanti, & quomodo domentur atque mansuescant, ostendunt Aristoteles lib. 9. histor. animalium, & Strabo lib. 14 & 16, & Solinus. 7 Philostratus de Appollonij uita, lib. 2. tria prædidit elephantorum genera: palustrium, montanorum & campestrium.

De simiarum generibus.

Cap. LXXVI.

*Simia, πῑθη-
κας.*

*Simiarum
uulgus.*

CORPORIS figura simiarum genera perfectam hominis simulationē cōtinēt, inquit Plinius. Conueniunt certe cum homine plurimum sua facie simiarum uulgus. Est enim hoc genus, inter omnia simiarū genera homini simillimum: facies nāque iis rotunda est: & aures, nares dentesq; tam primores,

A primores,quàm maxillares hominis more habent:natura tamen in iis
- narésque à fronte remissas

Contudit,& rugis perarauit anilibus ora.

Cilium etiam cum cætera quadrupedes non in utraque palpebra habeât,
simiæ habent:quanquam prætenue ac prolixius, potissimum in inferiore.
Collum ité ut homini breue. pectus habet omnium quadrupedum latissî-
mum.In pectore quoque binas mammarum papillas: & brachia hominis
modo, sed hirtiufcula, quæ & ipsa & pedes, ut homo inflectût: hoc est ita ut
circunferentiæ membrorum utrorumque obuersæ inter se adducâtur. Ad
hæc manus, digitos, ungues homini similes: & pollex iis quoque & articu-
li, ut homini: uerum omnia rudiora efferatioraque, - Vt eadem

B Dissimiles homini possent similesque uideri.

Pedibus paulum differunt:sunt enim ut manus prælongi: & digiti ut ma-
nus constant, medio longiore:& uestigium palmæ simile faciunt, atq; iis-
dem & ut pedibus & ut manibus utuntur: inflectûntque eosdem perinde
ac manus: & ut paucis dicâ, pedes manibus habent similes, & quasi ex ma-
nu pedéque constitutos:& calcis postremum ad pedem, reliquæ auté par-
ticulæ ad manum facile referuntur. Lacertos & fœmora habêt breuia pro-
portione cubitorum & tiliarum. Umbilicum qui emineat nullum habêt:
sed durum quiddâ continetur loco umbilici. Partem corporis superiorem
multo minorem habent quàm inferiorem, uidelicet more quadrupedum:

C nâ quadrupedû more quàm erectæ. Carent natibus, utpote quadrupedes:
priuata cauda sunt, utpote bipedes: exigua enim cauda omnino inest, qua-
tenus nota solum habeatur. Genitale fœminæ, mulieris est: mari potius ca-
nis quàm hominis. Partes interiores humanis similes continent. Simia ani-
mal ad omnia imitanda habile est: & omne quod corpore agitur, si doceat-
ur, facile discit, & id ipsum actione representat, saltat, tibia canit: denique
adeo uariû natura animal est & multiplex, ut ad omnē actionē sese uerset.
Apud Indos simiarum quoddam genus rufum est, quod in urbes nō addu-
citur: quippe quod ueneris libidine adeo inflâmatur, ut ad muliebrem se-
xum furiat. Has itaque si quando deprehendunt, statim interficiunt Indi.
Simiarum generi præcipua erga fœtum affectio. Gestant catulos, ut quos

D immoderate amant, magnâque ex parte complectendo necant: quo fit ut
catulos facilius amittant, quos impendio diligunt, & ante se gestant: quo-
nam neglecti pone matrem semper hærent: ex binis nanque, quos fere pa-
rere solêt, alterum amant, alterû uero negligunt. Pro uoce stridor quidam
iis est. Post hominem nullum animal præter simiam *ὑδιποκίλη* uexatur:

1 omentum enim illi omnium quadrupedum maximum est. Sunt & alia si-
miarum genera: nempe cercopithecî caudas habent: hæc sola discretio est

2 inter prius dictas. Cercopithecus generat Æthiopia nigris capitibus, pilo *Cercopithecus,*

asinino, & dissimiles cæteris uoce. Megasthenes author est, cercopithecus
in India apud Prasios gigni maximis canibus maiores: & totos albos præter
faciem, quæ nigra est (quod aliis contra euenit) caudis longis supra duos cu-
Celphus.
Cephus.

DE DIFFERENTIIS

Caniceps. bitos: & præterea mitissimos. caniceps etiam (sic enim cynocephalum uo- E
Cynocephalus co) è numero simiarū, & eadem forma qua simia est: sed maior ualidiorq;
 & facie, caninæ similior, unde & nomen accepit: adhuc moribus ferocio-
 ribus est, & dente robustiore, caninóque propiore. Ad saltum uiolenti sunt
 cynocephali, feri morfu, nunquam ita mansueti, ut non sint magis rabidi:
 in Æthiopiæ partibus frequentissimi. Cynocephalorum plura sunt genera.
Simia cynoce- Sunt & cynocephalis similes quædam, rostro scilicet porrectiore, & quæ 3
phalo similis. dentes caninos, quos *κυνόδοντες* uocamus, habent prominentiores. Hæ uix
χοιροπίθηκος, binis cruribus erectæ insistant ut aliæ, tātum abest ut ita incedere aut cur-
Simia porca- rere possint. Inter simias habentur & sphinges, uillofæ comis, & pilo fusco:
ria. mammis in pectore prominulis ac profundis, dociles ad feritatis obliuio-
Sphinx. nem. Æthiopia has generat. Cōdunt in thesauros maxillarū cibum sphin- F
Sphingium. giorum & satyrorum genus: mox inde sensim ad mandēdum manibus ex-
 primunt. Sunt etenim inter simias, & quas uocāt satyros facie admodum
 grata gesticulatis motibus inquietæ. natura his mitissima. Callitriches to-
 to pene aspectu à cæteris differunt. In facie barba est. cauda primore parte
 lata. Has capere non est arduum, sed proferre rarum. hoc enim animal ne 4
 gatur uiuere in alio, nisi in Æthiopico quo gignitur cælo. Et quemadmo-
 dum in terra, sic etiam in mari aliquod est simiarum genus, quod delphino
Simia marina. medicinam in morbo affert. In mari rubro, aiunt, simia est, non piscis qui-
 dem illa, sed bestia cartilaginea, & uelut squamarum expers: eaque ipsa nō
 magna, colore & aspectu terrenæ simiæ: non pisceo tegmine, sed ueluti te-
 studinis cortice uestitur. Eadem similiter atq; terrestris resima est: reliquū G
 corpus instar torpedinis latū est, ut dicas auem esse alas explicantem. Cum
 natat, uolare uidetur. maculis quibusdam distinguitur.

I Simiarum genera. Triā tātum genera notat Oppianus, sicut & Aristoteles. 2
κῆκος, cebus est apud Aristotelē, simia gerens caudam. Inter monstra Æthiopiæ cen-
 setur celphus apud Solinum: & cephus apud Plinium, quem Pompei Magni ludi pri-
 mum ostenderunt Romæ ex Æthiopia: cuius pedes posteriores pedibus humanis &
 cruribus, priores manibus fuere similes. Hoc animal postea Roma non uidit. Cepum
 etiam refert Aelianus rostri forma cynocephalo similem, magnitudine canis Ery-
 thriensis, colore perquam uario. Sunt apud Indos, inquit Plinius, simiæ toto corpore
 candentes. 3 In hoc forsitan genere est, qui *χοιροπίθηκος* ab Aristotele uocatur, id est
 simia porcaria, cui rostrum simile habet chameleon. 4 Quibus artibus capiantur
 simiæ, explicant Plinius, Solinus, Diodorus & Strabo, aliique nonnulli.

De canibus.

Cap. LXXVII.

H

Canis, κύων.

EX iis quæ nobiscum degunt canes sunt, atq; hominibus fidelissimi. So-
 li dominum nouere: & ignotum quoque si repente ueniat intelligunt:
 soli nomina sua, soli uocem domesticam agnoscunt. Itinera quanuis longa
 meminere: nec ulli præter hominem memoria maior. In uenatu sagacitas
 & solertia præcipua est. Plurima alia in his quotidie uita inuenit. Dētes ca-
 nibus ferrati sunt: ex quibus qui canini uocantur, decidunt sicuti & homi-
 ni, idq; quarto atatis mense: & præter caninos illos nulli mutantur. unde fit,
 ut diuersa sit authorum sententia: alij enim cum hos mutari uiderint, cæte-
 ros quoque pari ratione mutari existimant: alij, quod duos tantūmodo mu-
 tant,

A tant, negant omnino ullos mutari, cum eos paucos reperire difficile sit. uerum hoc propterea latet, quia non ante decidunt, quam alij intus enascantur. Iuuenibus dentes candidi & acuti: atate prouectis nigriores atque obtusi: indeque fit, ut atas uetustiorum recentiorumque canum dentibus iudicetur. Mammas gerit canis, nec in pectore, ut homo, nec in feminibus, ut ouis, sed in uentre. caudam sub aluum flectunt, qui degeneres sunt. Pedes priores quinque distinctos digitis habet canis: posteriores quaternis. ungues canibus recti, praeter eum, qui à crure plerisque dependet. Venter cani paruus, & qui non multo amplior sit quam intestinum, sed quasi intestino similis, intus leuis. Inferior intestini pars arctior est: ideoque uehementi nixu, nec sine cruciatu eam partem leuat excremento. Aetas canum, ut modo di-

B ximus, dentibus iudicatur: sed & senescentibus uox grauior redditur. Coeunt canes aliorum more retro mingentium: diutiusque in coitu ligati cohaerēt, etiam inuiti. Canes tam mares quam feminae anniculi magna quidem ex parte coeunt, sed nonnunquam mense octauo, quod magis feminae euenit quam mari: nonnullae canes & semestres coitum patiuntur. Indiciū in feminis in mammis apparet, cum atatem coeundi iam habent: fit enim perinde ac in hominibus tumor in papillis mamillarū, & ueluti cartilago quaedam consistit: sed difficile id perceperis, nisi habeas usum rei: carēt enim haec indicia magnitudine. hoc igitur feminae euenire certū est: mari nihil eiusmodi accidit. Tēpus quo toto femina libidine tenetur, diebus quatuordecim magna ex parte describitur: uerū nonnullae etiā ad sextūdecimum

C pruriunt. Canes non per totā coeunt atate, sed usque ad quendam aetatis uigorem: ad annos enim duodecim magna ex parte & coeunt & implentur. uerum iam aliquibus tum feminis tum maribus uel annū octauū & decimū, atque etiam uigesimali natis, facultas non defuit prolifici coitus. Laconicae coeunt quandiu uiuunt & mares & feminae. Hec Aristoteles: Columella uero, Nares, inquit, in uillatico & pastoralis canum genere iuueniliter usque in annos decem progenerant. Post id tempus incundis feminis non uidentur habiles: quoniam seniorum pigra soboles existit. Feminae concipiunt usque in annos nouem: nec sunt utiles post decimum. Canes etiam cum alienigenis coire apertum est. In Cyrenensi agro, (uel apud Gallos, uti Plinius refert) lupi cum canibus coeunt. & Laconici canes ex uulpe & cane generantur. Im-

D pletur canis uno initu, quod in furticiis maxime constat initibus: implent enim qui semel inierint. Gerit uterū diebus fere sexaginta & uno aut duobus, aut ad summū tribus: nec minus quam sexaginta diebus. Quod si quid celerius prodierit, educari ac perfici nequit. Cū peperit, rursus sexto post mense, nec citius, coitu impletur. Catulos parit articulatos quidem, sed caecos: nec ante duodecimum diem uisum recipiunt. Quae ante iustum tempus concepere, diutius caecos habet catulos: nec omnes totidem diebus. Sunt quae duobus & septuaginta diebus uterum ferant, quarum catelli quatuordecim diebus luce carent. Quidam tradunt, si unus gignatur, nono die cernere: si gemini, decimo: idemque in singulos adiici, totidemque esse tarditatis ad lucem dies. Quò largiore aluntur lacte, eò tardiores uisum acci-

Huius rei causam inuestigat Alexander Aphrodisaeus in problematum lib. primo.

Pregnantes solent esse canes, inquit Varro, ternos menses.

DE DIFFERENTIIS

*Catuli, inquit
Varro, diebus
uiginti uidere
incipiunt.*

Λιττα, rabies.

*Laconici ca-
nes.*

Alopecides.

*Sagaciores, ὡ-
φύεσθαι.
Canis uillaticus,
domesticus.*

piunt: non tamen unquam ultra uicesimum primum diem, nec ante septi-
mum. Optimus in fœtu qui nouissimus cernere incipit: aut quem primum
fert in cubile fœta. Primos mares pariunt caniculæ: in cæteris alternant. Ca-
nes fœminæ à catulorum partu uehementer ferociunt, & canire tum dicū-
tur, quod Græci *συνεῖν* uocant. Et tantundem etiam temporis canire putan-
tur dum catelli luce carent. Parit canis duodecim cum plurimum, sed ma-
gna ex parte quinque aut sex: unum etiam aliquam peperisse certum est,
quod tamen prodigium putant, sicut omnes mares aut omnes fœminas gi-
gni: Laconicæ magna ex parte octo pariunt. Lac ante diebus quinque q̃
pariant, fœminæ habent magna ex parte: uerum nonnullis etiam septē die-
bus anticipat. Genus canum Laconicū post coitum diebus triginta habere
lac incipit: utile statim ut pepererint, est. Crassum inter initia omnium est: F
deinde processu temporis tenuius redditur: crassius canum quàm cætero-
rum animalium lac est, excepto scrofæ ac leporis. Crus mares tollentes
mingunt, magna ex parte quidem sexto mense ætatis: sed nonnulli uel se-
rius, octauo scilicet mense id faciunt: atque etiā maturius quàm sexto: idq̃
signum est cōsummati uirium roboris. Quod autem simpliciter dixerim,
cum coire incipiunt, tollunt. Fœminæ omnes confidentes mingunt: uerum
in hoc etiam sexu nonnullæ crure elato minxerunt. Viuunt canes maxima
quidem ex parte ad annos quatuordecim: sed nonnulli uel ad uiginti pro-
trahunt uitam. Viuūt Laconici, inquit Plinius, annis denis, fœminæ duode-
nis: cætera genera quindecim annos, aliquando uiginti. Canes tribus præ-
cipue laborant uitiiis, rabie, angina, podagra. Facit rabies furorem: intereūt G
canes hoc morbo, & quæ morfa sunt omnia: solus homo non absque mor-
tis quoque periculo euadit. Angina etiam interimit. Et podagra tētati pau-
ci euadere possunt. Rabies canum Syrio ardente homini pestifera: ita mor-
fis lethalis aquæ metus. Quapropter obuiam itur per triginta eos dies gal-
linaceo maxime fimo mixto canū cibis: aut si prauenerit morbus, ueratro.
Canum plura sunt genera, quibus nomina fere regiones dedere, ut Laco-
nicum, Salentinum, Molossicum, Arcadicum, Indicum, Britannicum, Me-
litense. Quamquam & aliqui à nutritoribus appellantur, ut Castorij, Me-
nelaides. Laconicis catellis nares porrectæ longius: ideóque olfactu ualent.
Coit Laconicum genus mense suæ ætatis octauo: & crus iam circa id tem-
pus attollentes nonnulli urinam reddunt. Gerunt Laconicæ uterum sexa-
H
genis diebus, aut uno uel altero plus minúsue, uti modo diximus: & post
coitum diebus triginta habere lac incipiunt. Magna ex parte octo pariunt:
cocunt quandiu uiuunt & mares & fœminæ. Sūt ex his quæ ex cane & uul-
pe procreantur, alopecides dictæ. Et peculiare generis Laconici est, ut cum
laborarint, coire melius quàm per otium possint. Viuit in hoc genere mas
ad annos decem, fœmina ad duodecim: fœminæ enim in hoc genere, quia
minus laborant quàm mares, uiuaciores maribus sunt. In hoc quoque ge-
nere fœminas sagaciores esse quàm mares apertum est. In canum generi-
bus triplex ratio est: nanque unum genus aduersus hominum insidias eli-
gitur: & id uillam quæque iuncta sunt uillæ custodit: uillaticū appellamus.
At alterum

- A At alterum propellendis iniuriis hominum ac ferarum: & id obseruat domi stabulum, foris pecora pascentia, pastorale uocamus & pecuarius. Ter-
 tium uenandi gratia comparatur. Villaticus eligendus est amplissimi cor-
 poris, uasti latratus canorique, ut prius auditu maleficum, deinde etiam cō-
 spectu terreat. Niger potius eligendus quàm albus aut uarius: siue enim lu-
 ce clara fur aduenerit, terribilior niger conspicitur, siue nocte, ne conspici-
 tur quidem propter umbrę similitudinē. Probatur quadratus potius quàm
 longus aut breuis, capite tam magno ut corporis uideatur pars maxima,
 deiectis & propendentibus auribus nigris uel glaucis oculis acri lumine ra-
 diantibus: amplo uillosoque pectore, latis armis, cruribus crassīs & hirtis:
 cauda breui, uestigiorum articulis & unguibus amplissimis. Hic erit uilla-
 tici canis status præcipue laudandus. Mores autem neque mitissimi, neque
 rursus truces: quòd illi furem quoque adulantur, hi etiam domesticos inua-
 dunt. Satis est seueros esse nec blandos, ut nonnunquam etiam conseruos
 iratius intueantur: semper excandescant in externos. Maxime autem debet
 in custodia uigilaces conspici, nec erronei, sed assidui & circumspecti ma-
 gis quàm temerarij. Nam illi nisi quod certum compererunt, non indicāt:
 hi uano strepitu & falsa suspitione concitantur. Nec multum refert an uil-
 latici corporibus graues & parū ueloces sint: plus enim cominus & in gra-
 du, quàm eminus & in spatioſo cursu facere debent. Nam semper circa se-
 pta & intra adificium consistere, imo ne longius quidem recedere debent.
 Satisque pulchre funguntur officio, si & aduenientem sagaciter adoriuntur,
 C & latratu conterrent: uel si constantius appropinquantem uiolenter inua-
 dunt. Atque hæc de domesticis custodibus: illa de pastoralibus. Pecuarius
 canis neque tam strigosus aut pernix debet esse, quàm qui damas ceruōsq;
 & uelocissima sectatur animalia, nec tam obesus aut grauis quàm. uille hor-
 reique custos: sed & robustus nihilominus, & aliquatenus prōptus ac stre-
 nuus: quoniam & ad rixam & ad pugnam, nec minus ad cursum compa-
 ratur: cum & lupi repellere insidias, & raptorem feram consequi fugientē,
 prædāmque excutere atque auferre debeat. Quare status eius longior pro-
 ductiorque ad hos casus magis habilis est, quàm breuis aut etiam quadra-
 tus: quoniam, ut dixi, nonnunquam necessitas exigit celeritate bestiam cō-
 sectandam. Cæteri artus similes uillatici canis æque probantur. Colore eli-
 D gatur albus potius quàm aut niger aut uarius: quoniam hic est feræ dissimi-
 lis, magnoque opus interdum discrimine est in propulsandis lupis subob-
 scuro mane, uel etiam crepusculo: ne si non sit albo colore conspicuus, pro
 lupo canem feriat pastor. Huic quadrupedi neque scemine neque mari, ni-
 si post annum, permittenda uenus est: quæ si teneris conceditur, carpit &
 corpus & uires, animosque degenerat. Hæc Columellæ sententia est. Duo
 canum genera M. Varro prodidit, unum uenaticum, & pertinet ad feras be-
 stias ac syluestres: alterum quod custodia causa paratur, & pertinet ad pa-
 storem. Hi facie debent esse formosi, magnitudine ampla, oculis nigranti-
 bus aut ravis, naribus congruentibus, labris subnigris aut rubicūdis, neque
 resimis superioribus, neque pendulis subtus: mento suppresso, & ex co ena-

Pastoralis.
Pecuarius.
Villaticus.

Canis pecua-
rius.
Pastoralis.

Canis uenati-
cus.
Pastoralis.

DE DIFFERENTIIS

tis duobus dentibus dextra & sinistra paulo eminulis superioribus, directis E
potius quàm brochis, & acutis, quos habent labro tectos: capitibus & au-
riculis magnis ac flaccis, crassis ceruicibus ac collo, internodiis articularū
longis, cruribus rectis, ac potius uaris quàm uaciis, pedibus magnis & al-
tis, qui ingredienti ei displodantur: digitis discretis, unguibus duris ac cur-
uis. talo nec ut corneo nec nimium duro, sed ut fermentato ac molli: à fœ-
minibus summis corpore suppresso: spina neq; eminula neq; curua, cauda
crassa, latratu graui, hiatu magno, colore potissimum albo: præterea fœmi-
nas uolunt esse mammosas, aequalibus papillis. Venatici canum generis
nō eadē est omniū species, iidēque mores: sed ut præclare cecinit Grati-
us,

*Venaticus ca-
nis.*

Mille canum patriæ, ductique ab origine mores
Cuique sua. - Siue indomitos uehementior hostis
Nudo Marte premas, seu bellum ex arte ministres.

F

Medi canes.

- Magna indocilis dat prælia Medus.

Geloni canes.

Arma negant contrà, Martemque odere Geloni,

Perfes canis.

Sed natura sagax, Perfes in utroque paratus.

Seres canis.

Sunt qui Seras alant genus intractabilis iræ.

Lycaones.

At contrà faciles magnique Lycaones armis.

Britan. canes.

Britannici non specie tantum & decore, quantum uiribus pollent, & taci-
turna solertia. Athamania canis, Acyrus, Pherea, Acarnan, uersutæ omnes,
- Et quæ subiēre pericula furto.

Acyrus.

Pherea.

Acarnan.

Aetolica.

Sicamber.

Petronius.

Vmber.

Canis hircan^o.

Indicus.

Ætolica multo clangore feras insequitur. Sicambri uelocitate præstant: ita
& Petronij, & præterea inuestigandarum ferarum sagacitate: sed quæ cum G
multo fiat latratu. Canis Vmber naris quidē sagacitate ualet, sed imbellis
est. At Hircani (quos & Indicos uocāt) ex paterno semine ferocissimi: Indi-
cos enim canes ex tigride & cane gigni confirmant: uerum non statim, sed
ex tertio coitu natos educant Indi: primo enim & secundo fœtu beluinos
adhuc catulos procreari aiunt. Alligantur canes locis desertis: & nisi belua
incensa libidine sit, sæpe lacerantur. Forma quoque differunt uenatici ca-
nes: est enim ex his genus quoddam

• Seu Lacedæmonia natum, seu rure molosso

Elegeris, promptum ac strenuum: & qui sit

- Cursu facilis, facilisque recursu:

corpore longo ac robusto, capite leui, pulchris oculis, cœruleis, splendenti- H
bus, rostro porrectiore, dentibus eminulis, acutis: auribus paruis mollibus-
que, tenuibus & ueluti membraneis: collo lōgo, pectore amplo robustoq;
cruribus gracilibus, altis, rigidis: coxis diductis, prioribus pedibus minori-
bus: latis armis, costarum ordine in obliquum magis tendente, &

Qui sensim rursus sicca se colligat aluo:

lumbis amplis & bene carnofis, sed minime obesis, cauda gracili, prælōga.
In hoc uenaticorū canum genere sunt, quibus ceruos, dorcadas, leporēsque
prosequimur: ut qui Petronij uocātur, & Sicambri, & quā Vertrahā uocāt.
Hanc elegātissimo carmine depinxit Gratius poëta. - Te leue si quā

Petroni^o canis

Sicamber.

Vertraha.

Tangit opus, pauidosque iuuat compellere dorcadas,

Aut

A Aut uersuta sequi leporis uestigia parui,
 Petronios (sic fama) canes uolucresque Sicambros,
 Et pictum macula uertraham delige falsa:
 Ocyor affectu mentis pinnâque cucurrit:
 Sed premit inuentas, non inuentura latenteis
 Illa feras, quæ petroniis bene gloria constat.

Hæc Gratius. E uenaticis autem canibus quibus tauros uenamur,
 suesque syluestres atque id genus ferocia animalia: iis corpus robustius est,
 & pilis hirsutius, nares simæ magis, aspectus trunculétior, fronte & super-
 ciliis prominentibus, oculis acri lumine radiantibus, dorsum amplum: nec
 sane uelox hoc genus est. Tertium uenaticorum genus, Britanni agasæum *Agasæus*
 B uocant: strenuus generosusque hic est, uerum prædictis longe minor: ma-
 gnitudine potius ignobilioribus hisce canibus, qui sub mēsis in ædibus no-
 stris aluntur æqualis, gibbus, strigosus, hirsutus, aspectu oculorum ignauo,
 unguibus duris rigidisque, dentibus iis qui canini uocantur, magnis, naris
 sagacitate in peruestigandis ferarum uestigiis cæteros omnes facile supe-
 rat. Tuscos canes uocat Aurelius, *Tusci canis*

Forma quibus licet obsita uillo,
 Dissimilesque habeant catulis uelocibus artus,
 Haud tamen iniucunda dabunt tibi munera præda.
 Nanque & odorato noscunt uestigia prato:
 Atque etiam leporum secreta cubilia monstrant.
 C Gratius glympicum nominat & metagonta,
 Quem primum celsa lorum ceruice ferentem
 In syluis egit Beotius Hagnon. Hic
 Vnus præsidium, atque operi spes magna petito
 Assumptus metagon, lustrat per nota ferarum
 Pascua, per fontes, per quas triuere latebras
 Primæ lucis opus: tum signa uapore ferino
 Intemerata legens, si qua est qua fallitur eius
 Turba loci, maiora fecat spatia extera gyro:
 Atque hic egressu iam tum sine fraude reperto,
 Incubuit spatiis.

D Sed ne qua ex nimio redeat iactura furore,
 Lex dicta officij neu uoce lacefferet hostem,
 Néue leuem prædam aut propioris pignora lucri
 Amplexus, primos nequicquam offenderet actus.
 Iam uero impensum melior fortuna laborem
 Cum sequitur, iuxta domus quæ sita ferarum
 Vt sciat, occultos & signis arguat hosteis:
 Aut effecta leui testatur gaudia cauda,
 Aut ipsa infodiens uncis uestigia plantis
 Mandit humum, celsæue apprensat naribus aures.

Et hæc quidē uenaticorum canum genera à ueteribus celebrata memini-

DE DIFFERENTIIS

*Molotticus
canis.
Pecuarinus.*

*Melite⁹ canis.
Melitenfis.*

*Quomodo cõ-
buri debeãt ca-
nini capitis of-
fa, docet Plin.*

mus. Sunt autẽ & in eodem genere canum, alij uenatici, alij pecuarij: ut in E genere molottico. Cum enim molotticum genus uenaticum nihilo à cate ris discrepat, quòd scilicet fœminæ moribus sint mollioribus quàm mares, pecuarium tamen magnitudine & animositate contra beluas præstat: insi- gnes uero & animo & industria, qui ex utroque, molotticis dico & laco- nicis, prodierint. Sunt præter hæc nobilia canum genera, imbelles quidam paruique, & prope dixerim inutiles, qui in domibus nostris oberrât, & sub mensis aluntur: ex quibus paucos admodum ab authoribus celebratos me- minimus: in quibus est qui catulus Meliteus à Melita insula dictus à Calli- macho est: paruus hic est, quàm sit uiuerra maior. Hi stomachi dolorẽ se- dant applicati sapius: transirẽque morbos, ægritudine corũ intelligitur, ple- runque & morte. Præcordia uocamus uno nomine exta in homine: quo- rum in dolore cuiuscunque partis, si catulus lactẽs admoueatur, apprima- tũrque his partibus, transire in eum morbus dicitur: idq; exenterato persũ- sũque uino deprehendi, uitiatu uiscere illo quod doluerit hominis: & ob- rui tales religio est. Sunt occulti interaneorum morbi, de quibus item mi- rum proditur. Si catuli priusquam uideant applicentur triduo, stomacho maxime ac pectori, & ex ore ægri sũctum lactis accipiãt, transire uim mor- bi: postremo exanimari, dissecĩsque palã fieri ægri causas: mori & humari debere eos obruta terra. Canis rabidi iecur si assum edatur, pro remedio iis qui ab ipso fuerint morsũ à nonnullis proditum est. Audiui autem quoddã, inquit Galenus, cum illi soli remedio fidem habuissent, postea statim mor- tuos. Multo tamen utilissime (ut tradit Plinius) iecur eius qui in rabie mo- G morderit, datur, si possit fieri, crudum mandendũ: si minus, quoquo modo coctum: aut ius incoctis carnibus. quin & necẽtur catuli statim in aqua ad sexũ eius qui momorderit, ut iecur crudum deuoretur ex iis. Hæc Plinius. Utuntur quoque ad arcendos aquæ pauores (ut author est Dioscorides) ca- nino dente eius, qui momorderit canis, folliculo includẽtes: quem brachio pro amuleto adnectunt. In canis rabidi morsu tuctur à pauore aquæ capi- tis canini cinis illitus uulneri: idem in potione proficit: quidam ob id edẽ- dum dederũt: aliqui & uermem è cadauere canino adalligauere. Est limus saliuæ sub lingua rabiosi canis, qui datus in potu fieri hydrophobos non pa- titur. saliantur & carnes eorum qui rabidi fuerunt, ad eadem remedia in cibo dandæ. Sanguine canino cõtra toxica nihil præstantius putatur: & ad H scabiẽm ante omnia ualet sanguis caninus. Ossibus fractis caninum cere- brum linteolo illito superpositis lanis quæ subinde suffundãtur, fere xiiii diebus solidat. Lendes tolluntur adipe canino: aurium grauitatem sedat a- deps cum absinthio & oleo uetere: caniniquæ lactis instillatio sedat auriiũ dolorem. Stercus caninum anginis medetur, & dysenterix: necnon ulceri- bus, præcipue malignis.

1 Canes & c. Alios etiam canum morbos ostendũt rei rusticæ authores: sed quibus facilius remedia adhiberi possint: ut Col. lib. 7, Gratius de uenatione. 2 Meliades. Petronij à petronibus dici putantur: quos ueteres rusticos appellarunt. 3 Olfactu ualent. Interpres Arabicus leuerarium hunc uocat.

De lupis.

A

De lupis.

Cap. LXXVIII.

CAni pecuario magno simillima corporis figura lupus est. Collū illi u- *Lupus, λύκος.*
 nico ossē perpetuo rigidum: cauda crassa, uillosa. Genitale ossis naturā
 sequitur. pedes habet priores quinque distinctos digitis, ut canis. Auerſi co-
 eunt lupi eodem modo quo canes, sed uno tempore tantum: & dies quibus
 cocunt toto anno non amplius duodecim. Fert etiam uterum lupa, & parit
 ut canis, tum tempore, tum fœtus numero. Cæcos etiam generat canis mo-
 do: parit incunte æstate. Animal est insidiosum & ferox: inertes tamen hos
 paruōsque Africa & Ægyptus gignunt: asperos trucesque frigidior plaga.
 Visu præditus est lupus acutissimo, ut qui nocte intempeſta & tenebroſa, lu-
 ce tamen perfruitur: noctu itaque uagatur & pecora deuorat. Quin & tau-
 ros quoque inuadit & aſinos, atque etiam uulpes. Lupi hominem illi po-
 tius uorandum petunt, qui *μονοπῆρες*, id est uniparæ aut ſolitarij ſunt, quàm
 qui uenatores, *κωνγῆσαι* uocant. Lupos etiam aiunt terram quandam cum *μονοπῆρες*,
 1 eluriunt edere. Quinetiam apud paludem Mæotidem, lupos eſſe piſcatorū *κωνγῆσαι*,
Lupi piſcato-
 familiares, eorūque ſocietate piſcari aiunt: & niſi partem ſuam eorum *res.*
 quos capiunt piſcium à piſcatoribus acceperint, retia cum in terra expanſa
 reſiccantur, lacerare. In Italia creditur luporum uiſus eſſe noxiuſ: uocemq;
 homini quem priorem contēplentur, adimere ad præſens. Lupi iecur tri-
 tum hepaticis datur, iis qui febris ſunt expertes cum uino nigro calido: fe-
 brientibus uero cum aqua calida. Oſſea ſunt lupis genitalia, uti diximus, &
 iis calculo humano præcipua remedia. Plura ſunt luporum genera: pri-
 mum *τοξὸν πῆρα* uocant, quaſi iaculatore ſagittariū uel dixeris, toto cor- *τοξὸν πῆρα.*
 2 pore fuluo breuīque. Caput habet lōge maius quàm pro corporis ratione:
 uentrem ueluti canitie multa albicantem, curſu pernici, horrendo ululatu,
 aſpectu truculento, capite fere nutante. Alterum genus circum appellāt, *Circus, κύρκος,*
 & *αῤ'παγο*, id eſt raptorem, priore maius, corpore oblongo, colore & in late *ἄρπαξ.*
 ribus & cauda candido, uelocitate cæteros lupos omnes facile ſuperat. mul-
 to cum ſtrepitu prima aurora & in ipſo crepuſculo ad prædam proficiſci-
 tur. In montibus degit: urgente uero acriore hyemis aſperitate, urbes pro-
 pius accedit, quo facilius è gregibus uictum paret. Eſt in Tauro, Amano,
 & Ciliciæ montibus, non lupus, ſed lupis belua longe præſtantior, prægrā- *Aureus lupus,*
 dis atque procera, aureum uocāt & *χρύσαον*, à pilorū fulgore, inter feras pul- *χρύσαος.*
Dchritudine eximia: inſigni oris duritate roborēque, quo ferrum, æs, lapideſ
 que uel duriffimos emollit atque frangit. Caniculæ ortū ſentit hæc belua
 metuītque: ſtatim nanque in terræ ſpeluncam quampiam abdit ſeſe, donec
 feruor ille ſolis deferbuerit. Duo item ſunt alia luponū genera, *ἄκμορας* uo- *ἄκμορας.*
 cant: collo breui, dorſo lato, cruribus pedibūſque uilloſis, roſtro toto & ocu-
 lis quoque paruis. Horum alter & dorſo & uentre eſt candidiore: in oculo
 rum duntaxat ambitu nigricat: hunc quidam *ἰκτιρον* dicunt: alter uero colo- *ἰκτιρος, πάλιο-*
 re nigricante inſignis, minor priore eſt, ſed uiribus nihilo inferior. Setarū *τειχε* dixit
 in modum horrent undique pili, lepores frequenter inuadunt. Theſe- *Oppianus.*
 pus eſt Æthiopicus paruus & deformis, ex lupo & panthera procreatus, qui *Ἰθος, δαῖς.*
 3 utrunque refert parētem, facie ſcilicet genitorem, renquo corpore matrē.

DE DIFFERENTIIS

Corpus illi ad caudam porrectius est, sed minus procerum. Interna omnia 3
lupi similia habet. Impletur ut canis, & catulos etiam cacos generat. Velo- E
citate præstat, saltuque ualet, quanuis crura habeat breuiora : mollis enim
& agilis est, profilireque longius ob eam rem potest . uenatu uiuit: hominẽ
diligat, quem neque offendit neque metuit ualde . pugnat cum canibus &
leonibus, imo leones ipsos superat : quò fit ne in eodem loco sint thoes &
leones. Huius alij duo genera statuunt, alij tria, sed plura esse non uidentur:
sed ut piscium, auium, quadrupedum genera aliqua, ita thoes quoque per
tempora immutantur, & colorem diuersum hyeme æstatẽue trahunt: atq;

*Nudi, λῆοι, for
sit. an leues, uel
nitidi.
Lupus cerna-
rius.*

æstate nudi, hyeme hirti redduntur: itaque habitum, nõ colorem mutant,
inquit Plinius. Lupus ceruarius (eũdem esse arbitrantur nõnulli, qui thos:
alij chaum dici malunt,) insatiabilis est, ut cui à uentre protinus recto in- F
testino transeunt cibi. Hic tamen, quãuis post longa ieiunia, repertas agre
carnes si mandere cœperit: ubi quid casu respiciat, obliuiscitur : & imme-
mor præsentis copiae, abit quæsitum quam reliquerat satietatem . Mittit

Lycaon.

Æthiopia & lycaonem & India quoque . lupus est ceruice iubatus, & tot
modis uariis, ut nullum illi colorem dicant abesse . In hoc animalium ge-

Lynx, λύξ.

nere numeratur à quibusdam & lynces. Duo eorum genera: animal utrũq;
paruum est, forma utrique similis, oculi splendẽtes, facies formosa, exiguũ

*Vergil. Quid
lynxes Bacchi
uariæ?*

caput, auriculæ curuæ. Differũt magnitudine & colore: minori enim gene-
ri color rufus: maiori ad crocũ uergit. Genus hoc maius ceruos orygãsq;
magna cum agilitate inuadit. Animal peregrinũ lynx est, clarissime omniũ
quadrupedum cernit. In cruribus posterioribus simile quid semitalo ha- G
bet. In auersum mingunt lynces, auersãque coeunt canum more. Harum
urinas coire in gemmas carbunculi similes & igneo colore fulgentes, faten-

*Lyncurium.
De lyncurio
plura apud Pli-
nium lib. 37,
cap. 2.*

tur, qui naturas lapidum exquisitius sunt persecuti : lyncurium uocatur (ẽ 4
maribus fuluum & igneum: à fœminis languidiis atque candidum.) Istud
etiam ipsum lynces persentiscere hoc documento probatur : quòd egestũ
liquorem ilico arenarum cumulis quantum ualent, cõtegunt, inuidia sci-
licet ne talis egeries transeat in usum nostrum, ut Theophrastus perhibet.
Hoc non folia tantum & stramenta ad se rapere, sed æris etiam atque ferri
lammas contendunt: quod Diocles quidem & Theophrastus credidit: Ego
falsum id totum arbitror (inquit Plinius) nec uisam in æuo nostro gemmã
ullam ea appellatione. Et quod de medicina simul proditur, calculos uesicę H
eo poto elidi, & morbo regio occurrere, si ex uino bibatur aut si portetur. Vn-
gues earum omnes cum corio exuri efficacissime in Carpatho insula tra-
dunt hoc cinere epoto, propudia uirorum, eiusdem aspersũ, fœminarum li-

*Langurium.
Languria.
Langa.
παιδία.
Lup⁹ canari⁹.*

bidines inhiberi. Item pruritus corporum, urina, stillicidia uesicæ: itaque
eam protinus terra pedibus aggesta, obruere traditur. Eadem autem & iu-
gulum dolori monstratur in remedio. Alij dixere languriũ, & esse in Ita-
lia bestias langurias: Zenotimus lãgas uocat easdem, & circa Padum iis ui-
tam affirmat. γανῆρα lupum canarium uocauere quidam: animal est aspe- 5
ctu pulchrum, sed uirum expers & imbellis. Catulos parit cacos luporum
ritu. Chaum galli raphium uocabant, effigie lupi, pardorum maculis. 6

*Chaus.
Raphaelus.*

A 1 Apud paludē Mæot. Secundū Mæotidis paludis Conopiū nuncupatū lupi, quos minime à domesticis canibus differre dicas, cum piscatoribus stultiose uersantur. 2 Breui, *πενήλα γῆνα*, id est mēbrorū compage prope rotunda. 3 Reliquo corpore, *πινῶσι*, id est tergo, uel ut Gillio placet, pellis uarietate. 4 Igneo colore fulgētes, Esse autem qualē in igneis succinis colorem, scalpique refert Plinius. 5 *πανθήρα*, Pollux *πανθήρα* inter maiora numerat animalia. 6 Chaum eundē esse cum lupo ceruario cēset Hermolaus: & ex chao conceptas canes chaonidas nominari: etiā si Iulius Pollux altiore de his fabulam recenseat.

De hyæna & crocūta.

Cap. LXXIX.

VT lupo non dissimilis, ita nec omnino similis hyæna est, quam nōnulli glanum dicunt: dorsum illi medium gibbum est. colore lupi prope, sed hirsutior, latere utrinque fusca distincto uilla: & iubam habet ut equus, sed quæ per totum dorsum porrecta est, & seta duriore longiorēque. Varietas multiplex inest oculis, ut qui in mille colores transeat subinde, in quorum pupilla lapis inuenitur, hyænium dictum, præditum illa potestate, ut cuius hominis fuerit linguæ subditus, prædicat futura. Spina illi riget, & collum continua unitate, flectique nequit, nisi toto corpore circūactō. Corpus illi non minus quàm lupi est, longum & gracile: & cauda quoque longa gracilisque, sed hirsuta. Quod autem de ea fertur, genitale simul & maris & fœminæ eandem habere, itaque inire & iniri alternis annis coniectitium est: sed uirile similiter atque in lupis & canibus habetur. Quod uero fœmineum esse uidetur, tam in mari quàm fœmina sub cauda positum, est linea quædam similis genitali fœminino, sed sine ullo meatu: sub hoc meatus excrementorum est, atque sub eo genitale uerum in fœmina continetur. Quæ quidem nota quanuis utrique sexui communis sit, tamen in maribus potius cernitur: quia mares quàm fœminæ magis capiuntur, quod iis ingenita est callidior astutia. Iam inter undecim numero, unam tātum cepisse uenator retulit quidam. Nocte grassatur, ut quæ noctu melius cernat. Molitur hæc insidias homini, sequiturque stabula pastorum, & auditu astutius addiscit uocamen, quod exprimere possit imitatione uocis humanæ, ut in hominem astu accitū nocte sauiat. Vomitus quoque humanos mentitur, falsisque singultibus sollicitatos sic canes deuorat. Sepulchra quoque effodit humanæ uida carnis, ac eruit. Præcipue pantheris esse in metu hyænae dicuntur, ut ne conentur quidem resistere, & aliquid de corio earum habentem, non appeti. Mirūque dictū, si pelles utriusque contrariæ suspendantur, decidere pilos pantheræ. Cum fugiunt uenantem, declinant ad dextram, ut prægressi hominis uestigia occupent. Quod si successerit, alienari mente, ac uel ex equo hominem decidere: at si in lauam detorserit, deficientis argumentum esse, celeremque capturam. Hyænae plurimæ gignuntur in Africa. Hyæna quemadmodum & uulpes in oleo elixa oleum efficit diffusorium, articulari morbo utilissimum: usus omnino idem quem de uulpino docebimus. Hyæna fel taurino efficacius est: suffusionem oculorum per initia digerit, aciemque eorum exacuit. Lippitudini fel illitum frontibus prodesse dicitur: aut ne lippiat decoctum cum mellis Attici cyathis

*Hyæna.**Glanus.**Alias hyænia, ex oculis hyænae, inquit Plinius.*

DE DIFFERENTIIS

tribus & croci uncia illitum: sic & caligines discutit & suffusiones. Clarita-
tem excitari melius inueterato medicamento: asseruari autem in Cypria
pyxide. Eodem sanari argema, scabritias, excreſcētia in oculis: item cicatri-
ces. glaucomata uero iocineris recentis inaffati ſanie cum diſpumato mel-
le inunctis. Dētes eius dentium doloribus tactu prodeſſe: (ſi credimus) uel
alligatos ordine humeros, humerorum & lacertorum doloribus. Pulmo-
nes in cibo ſumptos cœliacis: uētriculis, cinerem cum oleo illitum: neruis,
medullas è dorſo cum oleo uetere ac felle. Febribus quartanis, iecur degu-
ſtatum ante acceſſiones: lumborum doloribus, carnes è lumbis edendas, il-
linendaſque cum oleo: uenerem ſtimulari, genitali ad ſexus ſuos in melle
ſumpto, etiam ſi uiri mulierum coitus oderint. Hyana quodcunque ani-
mal ter luſtrauerit, mouere ſe non poſſe, ſed in ueſtigio harere traditur: E
quapropter magicam ſcientiam ineſſe ei pronuntiauerunt, quam & magi
ex omnibus animalibus in maxima admiratione poſuerunt. In Æthio-
pia parte coit cum leana, unde naſcitur monſtrum, cui crocuta nomē eſt:
uoces hominum pecorūque & ipſa pariter affectat. Nunquam conuiet
aciem orbium, ſed in obtutum ſine nictatione cōtendit. In ore gingiua nul-
la. dens unus atque perpetuus: qui ut nunquam contrario curſu hebetetur,
naturaliter capſularum modo clauditur. Crocuta etiam generat Æthio-
pia ex cane lupōque conceptos, omnia dentibus frangentes, protinuſque
deuorata conficientes uentre.

*Cœliacis, aliis
iliacis.*

*Crocuta, κρο-
κυττα.*

Aliaſ crocota,

Genitale, Nec minus ſtulte, inquit Ariſtoteles, magnōque errore trochum. He-
rodorus Heracleota ſcribit duplex genitale habere, maris ac fœminæ: atque trochum
ſeiſum inire. G

De leonibus.

Cap. LXX.

Λέων, leo.

Leo rarum genus animalis eſt, nec multis naſcitur locis. In Europa po-
tius quàm in Aſia inueniuntur leones: & in Europæ ea parte quæ inter
Acheloum tantum & Neſtum amnes eſt: & ij uiribus longe præſtantes
ſunt iis, quos Africa aut Syria gignant. Qui uero prope Iſtrum Europæ a-
mnem, quique in Armenia aut Parthia procreantur, non adeo uiribus pol-
lent. Leones ita depinxit Ouidius,

*Leones fului
ſunt omnes,
inquit Ariſto-
teles, πυρρόες.*

- His leuia fuluæ
Colla iube uelant, digiti curuantur in ungues:
Próque humeris armi ſiunt. in pectora totum
Pondus abit, ſummæ cauda uerruntur arenæ:
Iram uultus habet. pro uerbis murmura reddunt.
Pro thalamis celebrant ſyluas.

H

Verum pro regionum, in quibus gignuntur uarietate, eorum quoque for-
ma diuerſa eſt. In Parthia nanque & Armenia naſcuntur colore fuluo, craſ-
ſo collo, capite magno, oculis ſplendore radiantibus, ſuperciliis extantibus,
& fere ad nares uſque propendentibus, collo ſimul & mento, plurimo pilo
luxuriantibus. Qui in Erebis gignūtur, collo quoque & pectore nō minus
iubati ſunt, & oculis item ſplendore fulgentibus: uerum ex iis pauci, uel in
regione ampla reperiuntur, & ſupra modum pugnaces: in Africa autē plu-
res,

A res, uerum non ita hirsuti pilosius: sed neque oculis adeo radiantibus, aspe-
ctu tamen terribili. Totius corporis color nigricās his fuscūsue, ac si nigrū
cœruleo permisceas: corporis robur eximium. Ex Æthiopia migrant non-
nunquā leones, cetero nigricantes, solo rictu fuluo colore rufescentes, plu-
rima iuba, capite grandiore, oculis nigricantibus: ut uero Plinius scribit co-
lor leonum tantum in Syria niger. Abundat Æthiopia & leonibus qui *Μύρμικες*,
Formicæ Indi-
caæ.
autem hoc genus genitale auersum, colorem aureum, glabriores hi sunt
quā Arabici. Ipsi, inquit Plinius, color felium, magnitudo Ægypti lupo-
rum, uel ut Solino placet, ad formam canis maximi: ut uero Herodoto quā
sit canum magnitudo minor, uulpiū uero maior, pernecitate miranda: ue-
B natu uiuunt, pedibus quos leoninos habent, arenas aureas ex cauernis ege-
runt terre, talparū more, quas uigilantissime custodiunt, ne quis auferat: ca-
ptantesque ad necem persequuntur: in cauernis aestu conduntur. Nearchus
uidisse se scribit formicarum ferarum pelles pātherarum pellibus similes.
Herodotus corporis specie formicis Græcis similes esse tradit: eodēque
modo arenā ab illis effodi. Plinius, Indicæ formicæ cornua, inquit, Erythris
in æde Herculis fixa, miraculo fuere. Dentes leonibus omnibus ferrati: &
ex iis eos tantūmodo mutant, qui canini uocantur quatuor, duos superius,
totidemque inferius: idq; sexto ætatis mense fit. Lingua leonibus imbrica-
ta asperitatis est, & limæ similis, attenuānsque lambendo cutem hominis:
ceruix ossē uno rigida cōstat, nec uertebis ullis iungitur. Iuba caret leona:
C maris enim hæc propria est, ut scilicet pili in armis largi depēdeant: at quos
pardī generauere, semper insigni hoc carent. Binas tantum gerūt mammas
in medio uentre: quæ etiam in scēminis paruo abundant lacte. In cruribus
posterioribus talum gerunt in anfractum tortuosum: pedes priores quinīs
distinctos digitis habent, posteriores quaternis: ungues iis adunci, quorum
mucrones cum ingrediuntur, uaginis corporū claudunt, ne acumina attri-
tu retundantur: nec nisi appetendo pratenduntur. Pedatim incedit leo, hoc
est ut sinister pes non transeat dextrum, sed subsequatur. cauda leoni, infi-
ma parte ut bubus hirta: Leonis ossa exigua admodum, & perobscuram
habent medullam, eāque solis in scēmoribus & brachiis: eius ossa adeo
dura sunt, ut ex iis concussis, ignis quasi ex filice excutiat. Ventrem ha-
D bet leo ut canis arctiorem: & interiora item omnia canibus similia conti-
net. Leo auersus coit, urināque retro reddit. Coit & parit nō omni tempo-
re: singulis tamē annis uere parit, & magna ex parte geminos: sed cum plu-
rimum sex catulos: nonnunquam etiam unum. parit autem catulos infor-
mes inarticulatosq; in initio magnitudine mustellarum, & cacos: sed qui
uident protinus atque nascuntur, soli in eo genere quod dentes habet ferra-
tos. Sunt uero cum in lucem eduntur adeo parui, ut semestres uix ingredi
possint, nec nisi bimestres moueri. Leones terræ Syriæ quinquies uita pa-
riunt: primum quinque, post uno subinde pauciores: anno enim secundo
quatuor, mox tres: deinde pari modo per annos singulos minus uno, postre-
mo nullum: atque ita leona partus multitudine sterilefcit. Semel in uita

DE DIFFERENTIIS

lecanam parere scribit Herodotus, unáque cum foetu uterū emittere, quod E fabulosum esse asserit Aristoteles. Vescitur quidem carne leo ritu cætero- rum syluestrium ferratorum: sed cibo incontīnēter admodum utitur, mul- tāque deuorat solida, sine ullo dissec̃tu. Mox nihil biduo, aut certe triduo edit: ferre enim in ediam potest, ut qui iam ad multam satietatem repletus est. Parum bibit: excrementum uero emittit tertio die: uel utcunque acci- dit egerit, idq; durum, aridum, & simile ut canis. Flatum etiam acerrimum emittit, & urinam grauiter olētem. Mingit crure elato ut canes ad stipites: fædum quoque odorem in cibo relinquit ex suo halitu: profcissō nanque leone, interiora grauiter olent. Leo quanuis in edendo ferocissimus sit, ta- men pascus & fame iam uacans, facilis mitisque maiorem in modum est. Clementię in iis indicia multa sunt: prostratis parcūt: in uiros potius quā F in fœminas sauiunt: infantes non nisi magna fame perimūt. Animos leo- num frons & cauda indicant: sicut motus equini de auribus intelliguntur: immota enim cauda est placido, clemens blandientiq; similis, quod rarum est: crebrior enim iracundia eius. In principio terra uerberatur: incremen- to terga seu quodam incitamento flagellantur. Vis summa leoni in pectore est, firmitas in capite præcipua. Infirmitas parte ilium est cōtra ictus: sed reli- quo corpore multas patitur plagas. Leonum genus trifariā scinditur: nam breuiiores & iubis crispi, plerunque ignaui sunt & imbelles: longiores & co- ma simplici, generosi acrésque magis ac potentes. Leoni præcipua genero- sitas tunc, cum colla armósque uestiunt iuba: id enim ætate cōtingit è leo- ne conceptis: at hi quos creant pardi, in plebe remanent iubarum inopes. G Adulterinis enim coitibus degenerantur quandoque partus lecanarum: & leones quidem procreantur, sed ignobiles. Leones cum premuntur à cani- bus aut uenātiū multitudine, cōtemptim recedunt sensim pedatimq; sub- sistētésque interdum ac respectantes dissimulant timorem. Idq; agunt, si in campis patentibus ac nudis urgeātur: nam syluestribus opacisque locis, quanta possunt se fuga subtrahunt. Cum insequuntur nisum saltu adiuuāt: & ubi iam prædæ appropinquarent, insiliunt: cum fugiunt, non possunt sa- lire, sed cursu eorum continens, ut canum intēditur: fugiunt nonnunquā leones demissa inter crura cauda, ut canes. Iam uisus est leo, qui cum suam aggrediretur, ut setis horrentem aspexit, fugeret. Ignem præcipue formi- dant, & cantus gallinaceorum, & rotarum strepitus: sed ignes magis. Leo- H nis adeps cæteros & caliditate exuperat, & partium tenuitate: ac proinde digerendi facultatem habet maiorem. Leonis adeps cum rosaceo cutem in facie custodit à uitiis, candorēque seruat, & sanat adusta niuibis, articu- lorumque tumores. Fel aqua addita, claritatē oculis inunctis facit: & cum adipe eiusdē comitiales morbos discutit leui gustu, & ut protinus qui sum- psere cursu id digerant. Cor in cibo sumptum, quartanis medetur: adeps cū

*parte ilium,
eis uel τὰ
κῆλα.*

Leontophoni.

rosaceo quotidianis febribus. Leontophonos uocari accepimus bestias modicas, nec aliubi nascentes, quā ubi leo gignitur: quarum urina asper- sa leoni exitialis est: quæ & captæ exuruntur, ut earum cineres pollutæ ia- ctæq; per compita concurrentium semitarum leones necēt, si quantulun- cunque

A cunque ex illis sumptèrunt. Propterea leones naturali eas premunt odio: atque ubi facultas data est, morfu quidè abstinent, sed dilaniatam exanimāt pedum nisibus. Illa contrà urinā spargit prudens, hanc quoq; leoni exitiale.

De tigride.

Cap. LXXXI.

Tigrin Hircani & Indi ferunt. Hoc bestiarum genus insignes maculis *Tigris.* notæ & pernitas memorabile reddiderunt. Aspectus pulchritudine reliquas omnes quadrupedes non minus superat tigris, quàm pavo alites, corporis magnitudine, oculorum intuitu, superciliis prominentibus, caudæ longitudine, toto denique corporis habitu, præterquam coloris uarietate. leonè simillima tigris fœmina est, (nam mas cani similior extat.) Fuluo nitet corpus: hoc fuluum nigrantibus segmentis interundatum, uarietate apprime decet. Velocitatis tremendæ sunt tigres: nihil enim tam longum quod non breui penetrent: nihil adeo antecedit, quod nō ilico assequatur: at maxime potentia earum probatur, cum maternis curis incitantur, cum catulorum insistant raptoribus. Succedant sibi equites licet, & astu quāto libet amoliri prædā uelint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra est ausum omne. Totus tamen eius fœtus, qui numerosus est, ab insidiante rapitur, e quo quàm maxime perniti: atque in recentem subinde transfertur: at ubi uacuum cubile reperit fœta (maribus enim cura non est sobolis, sed nec eos aliàs temere conspexeris) fertur præceps odore uestigans. Raptor appropinquante fremitu, abiicit unū ex catulis: tollit illa morfu, & pondere etiā C ocyor acta, remeat: iterū consequitur, & subinde, donec in nauim regresso, irrita feritas sequit in litore. Notantur enim frequentissime, si quando raptore, suis asportatis catulis, renauigātes uident, in litore irrita rabie se dare præcipites, uelut propriam tarditatem uoluntaria castigantes ruina. Tigres apud Prasios maximas gigni Megasthenes author est: quippe quæ leones magnitudine dupla fere superant. Tigres Arrianus (qui Alexandri res gestas conscripsit) magnitudine equum maximum æquare, cæteras uero quas uulguis tigres nominat, non tigres, sed thoas esse maiores prodidit.

De panthera pardo & cepo.

Cap. LXXXII.

Panthera & tigris macularū uarietate prope solæ bestiarum spectātur. *Panthera.* *Γάρδαλις.* *Γόρδαλις.* D Ferox animal pāthera est, & in homines sequit. Macularum, ut diximus, uarietate spectabilis est, & minutis orbiculis picta, ita ut oculatis ex fuluo aut nigro circulis, uel cœrulea, uel alba distinguatur tergi supellex. Sunt qui tradant in armo iis similem lunę esse maculam crescentem in orbes, & cauātem pari modo cornua. Duplex pantherarum genus, alterum maius, quod & dorsum latius habet: alterum minus quidem, & corpore graciliore, at uiribus nihilo inferius. Similes sunt utræq;, præterquam quod caudis differunt: minori enim maior est cauda, maiori uero minor. Corpus utriq; oblongum maculisque uarium, ut modo diximus. Oculi splendore radiantes: dentes habent ferratos: mammas in medio uentre quaternas, crura cōpacta firmaque: pedes priores quinis digitis distinctos, posteriores quater-

DE DIFFERENTIIS

nis. Ingrediuntur leonum more, cōdito scilicet in corporis uaginis unguiū E mucrone, nec nisi appetendo pratendunt. cor habent pro corporis ratione magnum. Animalium nullum odoratum, inquit Plinius, nisi si de pantheris quod dictum est credimus. Tradunt odore earum, & contemplatione armenta mire affici: atque ubi eas perlentiscant, preparato conuenire: nec 2 terrori, nisi sola oris toruitate. quam ob causam pantheræ absconditis capitibus, quæ corporis reliqua sunt, spectanda præbent, ut pecuarios greges stupidos in obtutu populentur securo uastatione. Pantheræ in Europa nullæ sunt: in Hircania numerosæ. uino plurimū delectantur. Capiuntur maxime, non agno aut hædo, sed canicula palo alligata: uerum Hircani, ut hominibus intentatum nihil est, frequentius eas ueneno quàm ferro necant: aconito carnes illinunt, atque ita per compita spargunt semitarum: F quæ ubi esæ sunt, fauces earum angina obfidetur, ideo & gramen παρδαλιόγως appellauerunt: sed pantheræ aduersus hoc uirus, excrementa humana deuorant, & suo pte ingenio, pesti resistunt. Quocirca uenatores sterco in uasculo suspendunt ex arbore aliqua, ne procul belua abeat petēs suum medicamentum, idq; altius quàm ut queat saltu contingere. itaque infiliens ibidem, & spe capiendi perseverans, in se efferenda emoritur. In pantherarum genere fœminam animosiores esse quàm mares apertum est. Nunc & uarias, & pardos qui mares sunt, appellant, in eo omni genere, creberrimo in Africa Syriaque. Quidam ab iis pantheras solo candore discernunt, nec adhuc aliam differentiam inueni, inquit Plinius. Insidunt in 4 Africa pardi cōdensa arbore: occultatque eius ramis, in prætereuntia desiliunt, atque è uolucrū sede grassantur. Est in Æthiopia cepus, reliquo quidem corpore pantheræ similis, sed facie leonina, magnitudine dorcadis. 5

Varie.
Pardi.

Cepus, κῆπος,
καίπος.

1 Pantheris in candido breues macularum oculi, inquit Plinius. Cœrulea uel alba dixit Solinus, quod Oppianus ἐνδιπαυφανόωσαι, ἡρόδος. 2 Quo modo pantheræ simias captant, ostendit Gillius, ut ait, ex Æliano: item hinnulos, dorcadas, capras syluestres, atque alia eiusmodi animalia. 3 Quo pacto capiantur ostendit Oppianus lib. 3. De uenatione, & 3. De pisc. 4 Solinus. In his syluestribus & pardi sunt, secundum à pantheris genus, noti satis: quorum adulterinis coitibus degenerantur partus leonarum: & leones quidem procreantur, sed ignobiles. 5 Cepum, κῆπον colunt Babylonij, qui sunt iuxta Memphim, faciem habet satyro similē, cætera inter canem & ursum: nascitur in Æthiopia.

De urso.

Cap. LXXXIII.

H

Ursus.
Ursa.
ἄρκτος.

URSUS animal est aspectu horridum, corpore latiore, hirsuto uillo, & -Ora illi lato deformia rictu. -Vox iracunda minaxque, Plenaque terroris rauco de gutture fertur.

Dentes illi ferrati, naris nigra, mammas habet quaternas, & pedes hominis manibus pedibusque similes. Cauda urso tam exigua ut uix dignosci à sensu possit. urso simul ut expirauerit genitale cornescere aiunt. Ventrem intus amplum habet. ueneris mirum in modum nocte diēque appetens est: & fœminæ sapissime mares ad coitum incitant: quæ & dum utero gerunt, in libidinem exardescunt: & statim post editos fœtus, simul & rei ueneræ dant

A dant operam & catulis alendis: & defyderium ueneris etiam hyems fufci-
tat. Coeunt non uulgari quadrupedum more, fed amplexibus mutuis, am-
bobus cubantibus, uelut humanis coniugationibus copulantur: deinde fe- *Coeunt huma-*
cellus in specus separatim: specus fi non habuere, ramorum fruticūmque *nitus strati, Pli-*
congerie adificant impenetrabiles imbribus, mollique fronde conſtratos.
Secreti honore reuerentur mares grauidas, & in iisdem licet foueis, parti-
tis tamen per ſcrobis ſecubationibus diuiduntur. In iis ſpecubus pariunt ur-
ſæ (nec enim quicquam homini rarius, quàm parientem uidere urſam.) tri-
ceſimo die, tum unum, tum etiã duos: ſed cum plurimū quinque. Hi ſunt
candida informiſque caro, paulo muribus maior, ſine oculis, ſine pilo: un-
guum tantum liniamenta prominent. Hanc lambendo paulatim figurāt,
B & interdum ad pectora fouēt, non alio incubitu quàm oua uolucres: ut af-
ſiduo incubatu calfacta, animale trahant ſpiritum. Mares quadragenis
diebus latent: ſcēminæ enixæ, quaternis menſibus. Et ſane diebus primis
quatuordecim tam graui ſomno premuntur, ut fertur, ut ne uulneribus ex-
citari queant: tum mirum in modum ueterno pingueſcunt. Cibi tunc nul-
la argumēta: nec niſi humoris minimum in aluo inueniri aiunt: ſanguinis
exiguas circa corda tantum guttas, reliquo corpori nihil ineſſe. Procedunt
uere, ſed mares præpingues. Oculi eorum hebetantur crebro, qua maxime
fauos cauſa expetunt, ut conuulneratum ab apibus os, leuet ſanguine gra-
uedinem illam. Inualidiſſimum urſo caput: ideo urgente ui, præcipitaturi
ſe ex aliqua rupe, manibus eo operto iaciunt: ac ſæpe in arena colaphis in-
C ſectis exanimantur. uis maxima in brachiis & lumbis: unde interdum po-
ſticis pedibus inſiſtunt. Urſus animal omniuorum eſt, quippe qui & fru-
ctus arborum edat, & legumina, & mel perfringens alucos, & cancos, &
formicas. carne etiam uelſcitur: uiribus enim ſuis confidens, inuadit non ſo-
lum ceruos, ſed etiam ſues feros, ſi clām repenteque potuerit agere. Tauros *Urſi dimicatio*
aperto Marte aggrediuntur urſi, quos ex ore cornibꝫque eorum pedibus *cum tauro de-*
omnibus ſuſpenſi, pondere fatigant. Urſæ cum fugiunt, ſuos catulos ante *ſcribitur ab A-*
ſe compellunt, ſuſceptoſque portant: cum ab inſectante iam occupantur, *riſtorele lib. 8.*
inſiliunt in arbores. Urſinus adeps alopecias curat, pernionibus ſubuenit. *de hiſt. anima-*
Ab hyberno ſomno mirum in modū pingueſcunt urſi, ut diximus: illi ſunt *lium.*
D urſinus, attritus qui à calciamenti ſiunt, ab inflammatione tuetur. Cere-
bro ueneficium eſſe Hiſpaniæ credunt: occiſorūque in ſpectaculis capita
cremant, teſtato, quoniam potum, in urſinam rabiem agat.

De hyſtrice, erinaceo, & ſcyuro.

Cap. LXXXIIII.

H Yſtrix etiam latet, totidēque diebus fert utero, & reliqua facit per- *Hyſtrix:*
Hinde ut urſa. Hyſtrix in Æthiopia frequentiffima: eam generat & In-
dia & Africa. Eſt autem ex erinaceorum genere, & erinaceis ſimilis: ſpinis
tergum hiſpida, (aculeos nanque pilorum uice gerit, ut erinacei, ſed lon-
giores) quas plerunque cum intēdit cutem, laxatas iaculatione emittit uo-
luntaria, ut aſſiduis aculeorum nimbis canes uulneret ingruentes. Magni-

DE DIFFERENTIIS

Erinaccus.
Herinaceus.
Erinaceuster-
restis.
Ἐρίνος.
Ἐρίνος ἡδὲ
σάκος.
Erinacei pu-
gnā cū serpēte
describit Opp.
lib. 2. de pisc.
Alias mium
amplius.
οἱ μὲν ἐν τῇ γῇ,
ὁπότες πρὸ τῆς
μυξήνης σι.
Cyzici Plutar-
chus.

Alias, in se.

Sciurus.

Vulpes.
Ἀλώπηξ.

tudine paulo minor lupo est, qua haud facile inter feras aspectu magis horribilem inuenias ullam. Quæ uero de medicinis produntur, quæcunque de erinaceis dicuntur, omnia tanto magis ualebunt in hystrice. Aculeos quoque pilorum uice gerunt erinacci: uerum parte omni inferiore rarâ & innoxiam habent lanuginem. Erinaceorum alij maiores sunt (inquit Oppianus) & maioribus aculeis horrentes: alij minores, spinis minoribus minusculeque nocuis armati. Testes erinaceo non qui foris pendeant, sed intus lumbis adhæreant. Dum coeunt erinacci, non superueniunt tergis more quadrupedum, propter aculeos: sed stantes ambo inter se complexi coniunguntur partibus supinis hærentibus sibi aduersis. Pugnant cum serpentibus erinacci. Preparant hyemi & erinacci cibos, ac uolutati super iacentia poma affixa spinis, unum non amplius tenentes ore, portant in cauas arbores. **F** Idem mutatione aquilonis in austrum, condentes se in cubile, præfagiunt. Et qui in cauernis sunt, commutant sua cubilia aquilonum & austrorum: qui autem intra tectum aluntur, ad parietes discedunt: quod ita fieri cum Bizantijs quidam animaduertissent, cōsecutus existimationem est, ut tempus futurum posset præfagire. Vbi uero sensere uenantem erinacci, contracto ore pedibusque ac parte omni inferiore, conduntur in formam pilæ, ne quid comprehendi possit præter aculeos. in desperatione uero urinam ex se reddunt. Erinacci terrestres combusti cinis uim habet extergentem digerentemque: quo fit ut eo nonnulli ad ulcera sordida carnemque in ulceribus excrecentem sint usi. eius itaque cinis cum melle, aut corium combustum cum pice liquida alopecias emendat. Caput quidē eius ustum per **G** se etiam cicatricibus pilos reddit: alopecias autem in ea curatione præparare oportet nouacula & sinapi: quidam ex aceto uti maluerunt. Caro erinacci inueterata adseruatâque cum aceto mulso epota, renum uitio laborantibus (nephreticos uocant) auxilio est: aquam intercutem habentibus, conuulsionibus, elephantie, malo corporis habitu affectis: fluxiones quibus uiscera obnoxia sunt, exsiccat. Eiusdem iecur testa solibus excocta arefactū ad eosdem usus datur. Hæc ex Dioscoride. Alij erinacci carnem iucundam esse aiunt, si capite percussio uno ictu interficiatur, priusquam in se urinam reddat: eos qui carnem ederint, stranguriæ morbum contrahere minime posse. Hæc caro ad hunc modum occisa, stillicidia uesicæ emēdat. item suffitus ex eodem. Quod si urinam in se reddiderint, eos qui carnem ederint, **H** stranguriæ morbum contrahere traditur. Pilos in palpebris incommodos euulsos renasci non patitur fel erinacci. Præuidet tempestatem & sciuri: obturatîsque qua spiraturus est uentus cauernis, & alia parte aperiunt fores. Sciurus animalculum est pilosum, cui uillosior cauda pro tegumento est: nam in solis præsertim æstu cauda se obtegit. Manibus utitur priorum ministerio pedum, sedetque ad os illis admouens cibos.

De uulpe & leporibus.

Cap. LXXXV.

Vulpes quoque non aliter quàm ursa catulos parit, cæcos atque informes inarticulatosque: quos cum ediderit, lingua lambendo refouet & conco-

A concoquit atque figurat: caudam gerit uillosam. mas genitale ossum habet. *κδρ δὲ*. Coeunt uulpes, ut Plinius refert, in latera proiecte, marēque fœmina *πρὸ ἡρώων.* amplexa: ut uero Aristoteles, uulpes superueniens coit. Parturiens ita secedit, ut raro grauida capiatur. parit cum plurimos quatuor. Animal astutū *Δασυκάρπες.* uulpes est & maleficum. infidiatur plurimū aubus atque leporibus. Foveā *Δασυκάρπες* *uocat Theocritus.* incolit altam, & quæ multos habeat exitus procul inter se distātes, ne uno in loco infidiis à uenatoribus locatis, facile cōprehēdatur. Vulpiū carnibus autumno uenatores in Asia uescuntur: eo nanq; tēpore uuarū cibo pinguescunt. Est autem eius caro (quantū coniicere licet, inquit Galenus) eiusdem cū leporina facultatis: & animal ipsū tēperatura siccū ut & canis. Vulpes & uiua & mortua in oleo elixata, digerētē facultatem addit oleo, facitq;

B ut ad corporis extremam superficiem euocet quæ in alto dolorem excitet: quo fit, ut articulari morbo laborantes, si sæpe atq; diutius in eo infederint, in principio quidem à morbo liberētur: leuamen quoq; in diuturnis morbis sentiant. Pulmo uulpinus si in puluerem reductus bibatur, asthmaticos iuuat. Adeps liquefactus infususque, auris dolorem sedat. Ossēa uulpibus, uti modo diximus, genitalia, & iis calculo humano remedia præcipua. Sunt in leporum genere, quæ & in specubus degunt subterraneis, ut mox

2 explicabimus. Est uero lepus animalculū pilosum, auribus longis, cruribus *Lepus.* breuib; & minime æqualibus: priora enim posticis breuiora sunt. Color *Δασυκάρπες, ἡ λαιὸς.* non omnibus idem est. Lepori unī pili & in bucca intus, & sub pedibus sunt, *Δασυπυγός.* inquit Aristoteles: cum cetera animalia nec intra os habeāt pilos, nec par-

C te pedum resupina, sed prona. ut uero Plinius scribit, pili dasypodi & in buccis intus & in pedibus: quæ utraque Trogus & in lepore tradit. Cor habet lepus pro corporis ratione magnum. Iecur cuidam leporum generi & locis quibusdam ita fissum est, ut bina esse iocinera credideris: nam cuniculorū exta in Betica gemina sæpe reperiuntur. Sanguis leporum non concreuit, coitu scilicet firmiore: sed aliquantulum spissatur eo modo que lac quod iniecto coagulo coiuertit. non pinguescere lepores tradit Plinius. Lepores *Lepores, δασυπυγός.* & auersi coeunt, & retro mares urinam reddunt: & fœmina sæpenumero

3 prior marem superuenit. Coeunt & pariunt quoque tempore: dumque uterum ferunt superfœtant, & singulis mensibus generant: sed fœtus edunt non uniuerfos: interpositis enim diebus quot res tulerit, peragūt partionē:

D sæpenumero nanque euenit ut fœtus alios imperfectos gestent, alios perfectos iam edant. Partū autē (ut maior fœdipedum pars) cæcū edit. Habet fœmina lac priusq̃ pariat: & statim à partu repetit coitū: & lactans adhuc cōcipit fœtum. lac suillo simile sua crassitudine est. Coagulū habet lepus inter ea quæ unicū habēt uentrē. Et unū animal digitos habentiū, herba alitur lepus: ruminare quoque illi in more est. patētibus oculis dormiunt lepores. Horum genera, ut quibusdam placet, duo sunt, maius scilicet & minus. M. Varro tria distinguit genera: unum Italicum pedibus primis humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, uentre albo, auribus longis, qui lepus *Lepus.* dicitur, cum pręgnans sit tamen concipere. In Gallia transalpina & Macedonia fiunt permagni: in Hispania & in Italia mediocres. Alterius generis

DE DIFFERENTIIS

est, quod in Gallia nascitur ad Alpes: qui hoc fere mutant, quòd toto cãdi- E
di sunt. quibus hybernis mensibus, pro cibatu niuem credant esse: certe li-
quefcente ea rutescunt annis omnibus: & est alioqui animal intolerandi
frigoris alumnus. Tertij generis est, quod in Hispania nascitur, simile no-
stro lepori ex quadam parte, sed humile, quem cuniculũ appellant. & lon- 4
gius quidem prospicienti paruulus uidetur esse lepus: at si manibus contre-
ctaueris, non paruam ostendit differentiam. Et maxima ex parte in subter-
rancis specubus degit: animal fecunditatis innumera: quatuor enim si in-
tromiseris in leporarium, breui solet repleti: ut olim in Astypalœa insula,
cum prius non essent: ex duobus tantum in insulã immisissis, in eam creuisse
multitudinem feruntur, ut uno anno supra sex millia uenatione caperetur.
Leporum fetus uentre excetos, uel uberibus ablatos non repurgatis inte- F
rancis, gratissimo in cibatu habent: laurices uocãt. Leporum ipsorum caro
sanguinem gignit crassiolem: meliorem tamẽ procreat succum quã aut
bubula aut ouilla: estq; nonnunquam ad siccam uictus rationem idonea.
Sanguis leporinus ceteris praeferitur omnibus, ut qui suauissimus est: quem
& nonnulli cum iecinore, alij unã cum reliquis quoque uisceribus coctum
edunt. Sartagine inassatus dysenterias, & cœliaca profluuia sistit: in uino
potus, contra toxica efficax est: si tepidus illinatur, uitia cutis in facie, quæ
ελίδας dicuntur, & lentigines emendat. Cerebrũ leporis (capite scilicet to-
to clixo) & attritum & commansum pueris dentientibus utile est: non ta-
men eximia uis eius est, sed similis melli & butyro atq; id genus aliis. qui-
dam etiam aduersum metum utiliter edi cerebrũ hoc prodidere. Assatum G
nonnulli cerebrum exhibent, edendũ aduersus tremores, qui ex mala affe-
ctione corporis sint contracti. Caput leporis ustum cum adipe ursino alo-
pecis nonnulli imposuere. Coagulum leporis ad lac sanguinẽmue dissecã-
dum quod in uentre concretum est, ceteris praeferitur omnibus. Comitia-
lem quoque morbum, si cum aceto bibatur, & praterea profluuium mu-
liebre sanare traditur.

1 Quibus artibus uolucres decipiat uulpes, explicat Oppianus lib. 2 De pisc. quo-
modo lepores capiat, ostendit Gillius ex Æliano lib. 7: uerum quæ refert Gillius, aga-
fæo cani magis propria uidetur. 2 Villosissimus animalium lepus est, inquit Plinius.

3 Dasypodes omni mense pariunt, inquit Plinius, & superfœtant sicut lepores.

4 Cuniculum nonnunquam Theodorus pro δασύποδα uertit, ut dasypus quãdo- H
que speciem significet: sed confunduntur hæc nomina lepus & dasypus, ut utrunque
& pro genere & pro specie quandoq; accipiat. δασς fere genus est. Cuniculos Stra-
bo λιβρίδας à quibusdam appellari tradit: qui & λαγίδια καελχί, id est lepusculi fossio-
res ab ipso cognominantur, & λαγίδεις. Chelidonium uocauit Diphilus etiam leporis
genus quoddam.

De uiueris, mustelarum generibus, & de fele. Cap. LXXXVI.

Magna propter uenatum cuniculorum uiueris gratia est. Iniiciunt eas
in specus, qui sunt multifores in terris, nonnũquam & funiculis li-
gatas: at illæ quos deprehendunt, aut unguibus extrahunt, aut in apertum
egredi cogunt: atque ita eiectos superne capiunt uenatores. Ossea sunt ui-
ueris

Cuniculus,
κωκλος.

Laurices.

Dasypus.
Lepus,
δασς.
λιβρίδας.
λαγίδια κα-
ελχί.
λαγίδεις.
Chelidonia.

Viueris.

A uerris genitalia: & iis calculo humano remedia præcipua. Iocinerum doloribus medetur uiuerra porcelli modo inassata. Sunt qui eas *ἰκτὶδες* uocant: est uero *ἰκτίς* in mustelarum syluestrium genere: sunt enim mustelarū genera duo: alterum domesticum, alterum syluestre. Hæc autem quæ in domibus nostris oberrat, & catulos ore suo susceptos (ut author est Cicero) quotidie transfert, mutatq; sedem, (atque hinc eas ore parere nonnulli putarunt:) hæc inquam & serpentes prosequitur, & aues quoque uenatur & mures. Mustelæ syluestres magnitudine distant. Cor habet mustela pro corporis ratione magnum. Ossæ sunt mustelis genitalia, & iis quoque calculo humano remedia præcipua. Ex mustela ipsa inueterata sale denarij pōdus, ut Plinius docet, in uini cyathis tribus datur à serpēte percussis: ut uero Dio

B fcorides, mustela flammis depilata, deinde exēterata, salēque inueterata, in umbra siccatur. Ea binis drachmis in uino pota præsentaneo est remedio aduersum omnia reptilium uenena: & ad toxicū quoque similiter datur. Eius uentriculus coriandro fartus inueteratūque serpentum morsui & comitali morbo in potu auxiliatur: & catulus mustelæ etiā efficacius. Mustelæ cinerem cum aceto illitum sunt qui tradant podagricos arthriticōsque iuuare: & cum melle aut terebinthina, aut butyro impositum, strumas discutere: ut quod uehementem digerendi uim possideat. Cinere mustelæ uel felis diluto & semine sparso, mures à segetibus abigūt: uel decoctarum aqua: sed redolet uirus animalium eorum etiam in pane. Sanguis mustelæ strumis utiliter illinitur: qui & comitalibus prodest. Iocinerum doloribus

C medetur mustela syluestris in cibo sumpta, uel iocinera eius. Ex hoc genere *ἰκτίς* est, id est mustela rustica, magnitudine quā paruus catellus Melitensis minor: sed pilo, forma, albedine partis inferioris, & morum astutia mustelæ domesticæ similis. Mansuescit mirum in modum: officit aluearibus: mellis enim auida est: aues etiam petit ut feles. Genitale quoq; osseum habet *ἰκτίς*. Fel *ἰκτίδης* contra aspides dicitur efficax, cetero uenenum. Fel caprinum (ait Plinius) ueneficiis ex mustela rustica factis contrarium est. Illa solertia in metu melibus, sufflata cute distentæ *ἰκτίς* hominum, & morsus canum arcent: leporibus plurimū insidiantur. Iecur melis ex aqua oris grauitatem sanat. Feles quoque & leporibus insidias moliantur, & auibus, ac nouissimū muribus. Quo uero silentio, quā leuibus uestigiis obrepūt

D auibus, quā occulto speculatu in musculos exiliunt? imbelles aliàs animal & ignobile. Excrementa sua effossa obruunt in terra, intelligentes odorem illum indicem sui esse. Nocturnum animal feles est, & in tenebris illi fulgent radiāntque oculi. Felem marē Ægyptij dicunt pupillas ad solis rationem uariare: cum enim exoritur sol, tum longæ fiunt: in meridie rotundæ uidentur: ad uesperam autem obscurantur. Lingua feli imbricatē asperitatis & limæ similis, attenuānsque cutem hominis. In coitu feles non parte posteriore se coniungūt: sed mas stat erectus, fœmina subiacet. Sunt porro in eo genere fœminæ ipsæ libidinosæ & salaces: itaque mares ad coitū ipsæ frequentes alliciunt, inuitant, cogūt: puniunt etiā nisi pareant. Feles tot numero pariunt, quot canes: uescunturq; eisdem: & felium reliqua ut canum:

ἰκτίς.
Mustela.
γὰλν.
Mustela domestica uulgaris.
*γαλνκαπνί-
δος.*
Mustela syluestris.

ἰκτίς.
Mustela rustica.
Meles.
Feles, αἰλῆρος.

DE DIFFERENTIIS

Viuunt circiter annos sex. Duplex earū genus: nam sunt & ex iis syluestres E quædā, sicuti & aliæ quæ in domibus uersantur. Spinā aliūduē quid fauci- bus adherēs, felis extrinsecus fimo perfricatis, aut reddi, aut delabi tradūt.

Viueria.

Γαλήνη ἀγρία.

*Catus sylue-
stris.*

Martes.

Mars.

1 Viueriam Strabo γαλήνη ἀγρίαν uocat: at Theodorus apud Aristotelem, γαλήνη ἀγρίαν, catus syluestrem uertit. 2 Theodorus etiam uiueriam interpretatur lib. 9 histor. animal. 3 M. Varro lib. 3 De re rustica admonet, oportere leporarij septa te- etorio esse tecta, ne meles aut feles intrare possit: mustelæ genus quoddam procul du- bio intelligens: sicuti & aliud genus, martes aut mars uocatur: de quo Martialis: Ve- nator capta Marte superbus adest.

De mure, & murium generibus.

Cap. LXXXVII.

Mus.

μῦς.

Sunt & in murium genere quidam domus incolæ, qui nec feræ iure dici possunt, nec placidi, sed mediæ inter utrunque naturæ: plane tamen in- dociles sunt. Dentes habent mures continuos, & bibunt lambendo, ut ca- nes: in Africa tamen mures cum biberint moriuntur. cor habet mures pro corporis ratione magnum: & nonnullis fel inesse, aliis uero deesse notatum est. In murium iecusculis fibræ ad numerum lunæ dierum in mense con- gruere dicuntur, totidémq; inueniri, quotum lumen eius sit: præterea bru- ma increfcere. Salacissimum animal mus est: & fœminam murem maiore ueneris rabie flagrare dicunt. Murium generatio mirabilis præter cetera a- nimalia maiorem in modum est: iam enim fœmina prægnante in uase mi- liario occupata, paulo post referato uase, musculi numero uiginti & centū reperti sunt. Mirum etiam percipimus ortum redundantis agrestis muriū 1 generis: (sorices uocant & ἀρουραῖος μῦς:) locis enim compluribus agri fru- 2 G mentarij, tam inaudito modo oriri solent, ut parum ex uniuerso frumenti relinquatur: tam cito absumitur, ut nonnulli mediocres agricolæ cum pri- die metendum statuerint, postridie mane cum messoribus accedentes ad se- getem, absumptam inueniant totam. Terræ Persicæ parte quadā, mure fœ- mina rescissa, fœtus fœminini prægnantes comperiri traduntur. Sunt qui uehementer confirmant, mures si salem lambant, impleri sine coitu. Pro- uentus eorum siccitatibus tradunt: uerum illud adhuc latet, quonam mo- do illa multitudo repente occidat: nam nec exanimes reperiuntur, neq; ex- tat, qui murem hyeme in agro effoderit: paucis tamē diebus omnino abo- lentur. Nō aliud quicquam omnium superare copiam & celeritatem pro- uentus ualet nisi imbres: iis enim quàm primum intercunt. Deturgente 3 H ab inundatione Nilo, musculi reperiuntur inchoato opere genitalis aquæ terræque, iam parte corporis uiuentes, nouissima effigie etiamnum terre- na, ut cecinit Ouidius,

Sorex.

Ἀρσάριος μῦς.

Mus syluestris

Mus agrestis.

*Mures Nilo-
tici.*

Altera pars uiuit, rudis est pars altera tellus.

Muribus iam obituris uermiculum in capite gigni tradūt. Ex panibus mul- tis & uariis simul positis optimum quenque feligentes aiunt circumrodere mures: quare optimi panis indicium in iis existimatur esse. Mures in insula Paro ferrum exedere & conficere dicuntur: Amyntas in Tere done Baby- lonica scribit eodem cibo uti. Pericula nobis imminetia præmonent mu- sculi: ruinis imminetibus præmigrant. Mures à segetibus abigunt cinere mustelæ

Musculi.

A mustelæ uel felis diluto & semine sparso, uel decoctarum aqua. Sorices *Sorices.* furiari aiunt si unus castratus emittatur. soricibus pilosæ sunt aures: soricum si bras respondere numero lunæ exquisiuiere diligentiores: sorices & ipsos condi author est Nigidius: sorices & ardeolæ inuicem fœtibus insidiantur. Pulmonum uitiis medentur mures, & maxime Africani detracta cute, in oleo & sale decocti, atque in cibo sumpti. eadem res & purulentis uel cruentis excreationibus medetur. Muribus elixis in cibo datis urina infantium cohibetur. Murem domesticum dissectum scorpionum ictibus utilissime imponi tradunt. affatos si infantes ederint, oris saluam exsiccare. Si mus araneus iumenta momorderit, mus recens cum sale imponitur. murium cinis cum melle instillatus, aut cum rosaceo decoctus aurium dolores sedat. Si

B aliquod animal in aurem intrauerit, præcipuum remedium est murium fel aceto dilutum. Ossibus fractis, cinis syluestris muris cum melle, aut cum uermium terrenorum cinere linteolo illito, superpositis lanis quæ subinde suffundantur, fere *xiiii* diebus solidat. Arūdines & tela quæque alia extrahenda sunt corpori, euocat mus dissectus impositus. alopecias cinis è murium capitibus caudisque: & totius muris emendat: præcipue si ueneficio acciderit hæc iniuria. Murinum finum (quod item muscerdas uocant) aceto tritum atque illitum alopeciis medetur. Subditæ infantibus muscerdæ, alui deiectionem moliantur. In Cyrene tum colore tum forma diuersa murium genera nasci ferunt: & quosdam ipsorum quemadmodum feles, ita lata facie esse: alios uiperæ ** speciei* gerentes, acutas habere spinas:

C quos indigenæ echenatas uocant. Sunt è muribus qui erecti bipedes ambulent, ceu Alpini: habent enim crura posteriora magna, priora parua. Cōduntur etiam Alpini, quibus magnitudo media est: sed pabulo ante in specus conuecto: cum quidam narrent alternos, marem ac fœminam, supra se complexo fasce herbae, supinos cauda mordicus apprehensa inuicem detrahare ad specum: ideoque illo tempore detricto esse dorso. Sunt his pares & in Ægypto, quibus prædurus fere ut erinaceis pilus est: similiter resident in clunes, & binis pedibus gradiuntur, prioribusque ut manibus utuntur.

& ortus horum quoque numerosus est. Conduntur hyeme & Pontici muris, hi duntaxat albi. Dentes utrinque habet mus Ponticus, & tamen ruminare solet. Sunt uel alia genera murium plura: nam & in Cyrenaica regione

D ne alij lata sunt fronte, alij acuta, alij erinaceorum genere pungentibus pilis. In Africa quoque tria sunt murium genera, quorum alij bipedes uocantur, alij zegeries Punica lingua, quos græce *Βερονες* dixeris, alij *χίρες*. Condi-
4 ti & glires tota hyeme cubant in arboribus tãquam mortui, nihilque edunt: pinguescunt tamen per id tempus uehementer: rursus æstate iuuenescunt: semiferum & ipsum animal, paruum, molle & imbecillum. In uiuariis seruantur, ubi non aqua, sed maceria locus sepitur. In iis arbusculas esse oportet, quæ ferant glandem: quæ cum fructum non ferunt, intra maceriam iacere oportet glandem & castaneam, unde saturi fiant. aquam oportet esse tenuem, quod ea non utuntur multum, & aridum locum querunt. In iis notatum, non congregari nisi populares eiusdem syluæ: & si misceantur alie-

Muscerdæ.
** Fortasse hic*
pro uiperæ legē
dum erat echin-
ni: aliās erina-
cci & echinat-
tes.
Echenates
mus.
Mus Alpinus.

Ægyptij mu-
res.

Mus Ponticus.

Mus Africa-
mus.
Zegeries.
Βουνοί.
χίρες.
Glis.
Ελαός.
Μυοξέας.

DE DIFFERENTIIS

nigena, amne uel monte discreti, interire dimicando: hi saginantur in do-
liis quæ figuli faciunt. In hoc dolium addunt glandem & nuces iuglandes,
aut castaneam: quibus in tenebris cum cumulatum positum est in dolis, fiunt
pingues. Genitores suos fessos senecta alunt insigni pietate. senium finitur
hyberna quiete. Gliris detracta pelle intestinisque exemptis, decoquitur
melle in uase nouo: sed medici malunt è nardo decoqui usque ad tertias, at-
que ita asseruari: deinde cum opus sit, strigili tepesacta infundere. Constat
deplorata aurium uitia eo remedio sanari. Murem araneum *μυγάλιον* uo-
cant: magnitudine muri æqualis est, colore mustelæ similis, unde & nomen
illi *μυγάλις*. Os illi oblongum, cauda parua, dentes quoque exigui, & utraq;
maxilla duplici ordine digesti: indeque fit ut à mure araneo morsu facillime
dinoscantur: quadruplici nanque ordine morsus impressio cernitur. Hoc
animal plerumque testes impetere solet, non hominis modo, sed cuius-
uis etiam aliorum animalium, morsu nonnunquam pernicioso: quando-
quidem in Italia muribus araneis uenenatus est morsus: eosdem ulterior
Apennina regio non habet. Cæca traditur à Nicandro *μυγάλη*, indeque non
transiri rotarum orbitam: sed si forte in eam conciderit, ibidem emori.
Ipse mus araneus contra se remedio est diuulsus & impositus: optimum, si
is imponatur qui momorderit: sed & alios ad hunc usum seruant in oleo
aut luto circumlitos. est & contra morsum eius remedio terra ex orbita: fe-
runt enim non transiri ab eo orbitam torpore quodam naturæ. In Palæsti-
na frequens animal est, non maius erinaceo, habens similitudinem muris
& ursi, ferèque in cauernis petrarum & terræ foueis degere consuevit: *αρκτο-
μυς* incolis dicitur: *χέρου γάλιον* hunc esse opinatur D. Hieronymus, qui inter ea
numeratur animalia, quæ cum ungulam non habent bisulcam diuisamue,
ruminant tamen. In Lucania Italiæ ora, inquit Galenus, animal quoddam
est, quo & uescuntur incolæ, quod mediam quandam formam habet inter
ursum & suem: sicuti & aliud in eadē regione, & aliàs quoque reperitur in-
ter murem & glirem medium.

1 In utroque genere tam murium quàm foricum reperiri uidetur & domesticum & agreste. Columella lib. 13. Vites quæ secundum ædificia sunt, à foricibus & muribus infestantur. Plin. lib. 10. Sorices & ardeolæ inuicem fœtibus insidiantur. 2 Alpini, quos aliqui marmotas uulgo dictos intelligunt, magnis oculis prominentibus, media magnitudine. Hæc Hermolaus. Sūt qui legant, quibus magnitudo meliù est. 3 Sunt Pontici mures, inquit Hermolaus, unius coloris: sunt & uarij. Parte tantum prona, uarij candicant, uenetus in dorso color quādoque ferrugineus deterior priore. 4 Eadem fere *μυφοῖς* Oppianus, quæ Plinius gliribus tribuit: uidetur tamē ex Galeno diuersa esse animalcula: nēpe quod *μυφοῖς* idem potius sit qui mus agrestis lib. 3. De alimēt. 5 Nicandri interpretes in Theriac. Amynta auctore *μυχάλω* ex mure & mustela procreari scribit: unde *μυχάλω* dicta est. 6 Muris aranei morsus remedia tradūt præcipue Plinius, Aëtius, Paulus & Dioscorides: & pro iumentis Columella. 7 *χειρογύλιον*, in quibusdam codicibus habetur cyrogrillus in Leuitica lege: sed nescio an corrupte. Ischius in illo loco chyrogrillus, inquit, animal rapax est. 8 Vide an recte legatur apud Galenum *μεταξύπως ἄρκιον καὶ σὺς*, an potius legendum sit *ἄρκιον καὶ μὺς*: ut idem intelligatur animal cum arctomye: an idem fortasse sit animal *ἄρκιομὺς* & *ἄρκτησὺς*, an etiam distincta.

De qua-

A De quadrupedibus aquaticis, ut de fibro, lutra, & quibusdam aliis.

Cap. LXXXVIII.

Sunt inter quadrupedes feræque, quæ uictum ex lacu & fluuiis petant. In hoc genere sunt fiber, satherium, satyriû, lutra, & latax. Per uniuersum Pontum fiber plurimus est, quem aliquo uocabulo dicunt castorem. Circa fluuios etiam Hispaniæ frequentes inueniuntur fibri: uerum ex eis castoreum quod uocant, non eandem habet cû Pontico uim. Ambigit fiber terra & aqua: sed maxima ex parte in aquis uictû quæritat ex piscibus & cancris. Animal est horrendi morfus: quippe quod hominis parte cõprehensa, non antequam fracta cõcrepuerint ossa morfu resoluit. Cauda huic pisciû, cætera lutræ similis: utrique mollior pluma pilus. Euomit castor fel suum ad multa medicamenta utile: item coagulum ad comitiales morbos, ob ea se peti prudens. Pontici castoris testiculi potissimum appetuntur in usum medelarum (castoreum uocât medici: & efficacissimum è Ponto Galatiæ, mox Africæ:) idcirco cum urgeri se intelligit, eas partes sibi amputare ferunt: ob hoc quoque se peti gnarus. uerum amputari hos ab ipsis cum capiuntur, negat Sestius diligentissimus medicina: quinimo paruos ossè substrictosque & adhærentes spinæ, nec adimi sine uita animalis possè. Adulterari autem renibus eiusdem, quæ sint grandes, cum ueri testes parui admodum reperiantur. Præterea ne uescas quidem ossè cû sint geminæ, quod nulli animalium: itaque inter probationes falsi, ossè folliculos geminos ex uno nexu dependentes: fieri enim non potest ut gemini folliculi uescicæ uel in una membrana coniuncti reperiantur. Dioscorides quoque frustra hæc credi prodit: non possè enim fibrum testes ore contingere, cum adeo natibus adhæreant aprorum more. Ad medicamenta eligi debent testes cõnexi, ex uno ortu dependentes, liquore intus ceroso: uel (ut Plinius scribit) liquore ueluti mellis cerosi, odoris grauis uirosi; gustu amaro & acri mordacique, ac friabiles. asseruâtur sale. Dissecta cute (inquit Galenus) melleus liquor unâ cum membrana ambiente eximitur, siccatûrque ac potui datur. Calidum est & siccum castoreum, partibusque cõstat admodum tenuibus, & ob hoc in uniuersum uarios obtinet usus: siquidem menses ac partus ciet, secundasque eiicit cum pulegio aut calaminthe. Contra inflationes, tormina & singultus, qui à frigidorum crassorumque humorum multitudine oriuntur, ex aceto mulso bibitur. Lethargicos & utcunque ueternosos, collicapitisque irrigatione cum aceto & rosaceo excitat, aut odoris suffitu: tremulis quoque & conuulsionibus: ac ubi partem quampiam sensu motiue priuatam esse contigerit, aut ægre sentire moueriue, & omnibus neruorum uitiis prodest, & epotum & illitum. Nec sane febrientibus nocet, ubi febris lenta mediocrisue contigerit, qualis cathaphoram & lethargum comitari solet. Ac multis certe castorium exhibuimus, inquit Galenus, cum pipere albo, utrunque cochlearij mensura, ex aqua mullâ: nec quispiam inde ullam sensit noxam. Sternutamentum olfactu mouet. somnum conciliat cum rosaceo & peucedano peruncto capite: uuluarum exanimationes uel subditum excitat. Medetur & dentibus infusum, cum oleo tri-

Satherium.
alias, Satherion.
Satyrium.
Fiber.
Castor.

Castoreum.
alias castorium.
Καστέορ.
alias Sestius.

DE DIFFERENTIIS

tum in aurem à cuius parte doleant: aurium doloribus melius si cū meco-
 nio: claritatē uisus facit cum melle Attico inunctum: capitis doloribus uti-
 liter illinitur cum peucedano & rosaceo. Suspiriosis castoreum cū ammo-
 niaci exigua portione ex aceto mulso ieiunis utilissime potatur: eadem po-
 tio spasmos stomachi sedat ex aceto mulso calido. Ilcos & inflationes pellit
 castoreum cum dauci semine & petroselini, quantum ternis digitis suma-
 tur ex mulsi calidi cyathis quatuor: tormina uero cū aceto uino mixto. Co-
 mitiales morbos pellit castoreum in aceti mulsi cyathis tribus ieiunis da-
 tum: iis uero qui sapius corripiuntur, clystere infusum mirifice prodest: ca-
 storei drachmæ duæ esse debent, mellis & olei sextarius, & aquæ tantun-
 dem: ad præsens uero correptis, olfactu subuenit cum aceto. Castoreum ex
 mulso potum, mulierum purgationibus prodest: cōtrāque uulnam olfactū
 cum aceto & pice, aut subditum pastillis. Ad secundas etiam uti eodē pro-
 dest cū panace in quatuor cyathis uini: & à frigore laborantibus ternis obo-
 lis. Lutra, quæ & *αὐδρίς* græce dicitur, & è fibrorum genere est, castori præ-
 terquam cauda similis est, & utrique mollior pluma pilus: nunquam mari
 immergitur lutra. Hæc & hominē mordet, nec desistit, ut ferunt, nisi fracti
 ossis crepitum senserit. Latax quoq; dētes habet robustos: & noctu plerūq; 2
 egrediens, uirgulta fluuiis proxima, suis dētibus ut ferro præcidit. Hęc, in-
 quā, lutra latior est: pilum habet durum, specie inter pilum uituli marini &
 cerui. Ichneumon in ripis & arundinetis uiētitat, animal parū, forma mu- 3
 stele ictidi proxima, cauda oblonga. Iisdē uestitur quibus canis: & tot nu-
 mero pariunt ichneumones quot canes: & eorū reliqua sūt canum. Viuunt G
 circiter annos sex. Pugnat cum aspide & crocodilo, & utrunque interficit.
 Ichneumon Ægypti cum aspide pugnaturus, flumē ingressus mergit se li- 4
 mo sapius siccātque sole: mox ubi pluribus eodem modo se coriis lorica-
 uit, in dimicationem pergit: in ea caudam attollēs, ictus irritos auersus ex-
 cipit. Sūt uero qui tradant enhydrum alterum ichneumonum genus esse,
 qui crocodilum interimat. Sunt & fluuiatiles caniculæ, terrestriū canum
 paruulorum similes: pilosa his cauda. Horū sanguis aqua & aceto mixtus,
 intumescens hominum neruos lenire existimatur: atq; ex pelle ipsorum
 calcei conficiuntur, qui neruis salutare esse dicuntur.

1 Satherion. Satheron legit Hermolaus. 2 Quæ alij partim lutræ, par-
 tim lataci, ea Plinius fibris tribuit: nempe quòd sit animal horrendi morsus: arbores H
 iuxta flumina, ut ferro cedit. hominis parte comprehensa non antequam fracta con-
 crepuerint ossa morsus resoluit. Quod idem & Varro quoque facere in lytra uide-
 tur: qui lutram potius eam quàm lytram uult dici: quoniam succidat dissoluātque in
 ripis arborum radices, ut non longe diuersa uideantur hæc animalia. 3 Hac æta-
 te (quòd murinam speciem similitudinēque gerit) uulgo murem Indicum uocant.
 Hæc Gillius, ex autore quopiam, sed incerto. 4 Ichneumonis pugnam cum aspi-
 de & crocodilo pulcherrime describunt Oppianus, Plinius & Strabo.

De uitulo marino.

Cap. LXXXIX.

*Vitulus mari-
 nus, Φόχην.*

QUæ à mari uictum petat, nulla fera quadrupes est, præterquā uitulus
 marinus. Hic uero generis ambigui est: nam & in mari degit, quan-
 quam humorem non recipit, sed spirat ac dormit, & egressus in
 terram

A terram parit in litore ut terrestris: sed quoniam plus temporis mari quàm terra immoretur, cibúmque ex humore petat, ideóque inter aquatica fere numeratur. Auriculas non habet, sed meatus continet manifestos qua audit. Oculi in mille colores transeunt subinde. Dentes habet ferratos acutóscosque, ut generi piscium affinis: linguam autem bisulcam. Cruribus tãquam læta imperfectaque quadrupes est: quippe quæ cõtinuo à scapulis pedes habeat manibus similes modo ursæ: in quinos enim finduntur digitos, qui singuli ternis articulis flectantur, & unguibus muniantur non magnis. Pedes quoque posteriores quinis discretos digitis habet, & curvatura & unguibus cum prioribus conuenientes, uerum forma proximos piscium caudis aut pinnis: his in mari, ut pinnis utitur: & humi quoque uice pedum serpit.

*Nonnunquam
& inter terre-
stra. ut lib. 1
hystor. animal.*

B Caudam habet uitulus exigua. genitale maribus grande est: fœminæ simile raia est, aut mulieris. Fel non habet uitulus marinus: sed renes solidissimos, & forma bubulis similes. cartilaginem habet, non ossa. Cocunt uituli marini modo animalium retro mingentium: & diu ligati in coitu cohærent. Animal non ouum statim intra se concipit, & parit fœmina, & lac reddet modo pecudum. parit singulos aut geminos, & cum plurimum treis. Mammis quas geminas habet, educat fœtum ritu quadrupedum. parit ut homo omni tempore, sed maxime cum primis capris. Prole circa duodecimum diem à partu deducit in mare, subinde assuefaciens: illa precipitater fertur, nec ambulat: cum nõdum inniti suis pedibus ualeat. Colligere se ipse uitulus, & contrahere potest: carne enim abundat mollisque est, atque ossibus

*Tertiodecimo
die, ut uult Op-
pianus.*

C cartilaginosis constat, ut modo diximus. Interficitur difficulter, nisi elisis temporibus capitis: corpus enim totum carnosum est. Mugitus ei in sono boui similis est: unde nomen uituli accepit. nullum animal grauiore somno premitur. Canis rabidi morfu potum expauescentibus, faciem perungunt adipe uituli marini: efficacius si medulla hyenæ, & oleum è lentisco & cera misceatur. lichenas & lepras tollit adeps uituli marini: & instillatur igni naribus intermortuarum uulua uitio: & cum coagulo eiusdem in uellere imponitur. Vituli marini coagulum tradidere quidam uiribus simile esse castorio: ac proinde comitialibus morbis uuluaque strangulationi conuenire epotum: excipitur autem catulis, ut præcipit Dioscorides, qui nondum natare possunt. Coagulum uituli marini bibunt cum lacte equino asininoue, aut cum

D punici succo: quidam ex aceto mulso: necnon aliqui per se pilulas deuorant. In lethargum uergentibus, coagulo uituli marini ad olfactum utuntur: & lethargicos coagulum uituli adiuuat in uino potum oboli pondere.

De talpa & uespertilione.

Cap. XC.

Mutilum animal & talpa est: quippe qui omnino quidem nec uideat, nec perspicuos habeat oculos: sed cæcitatæ perpetuæ animal est terraque obrutum, & tenebris etiamnum defossum, sepultisque simile: uerum si quis prætentam membranam detraxerit, locus oculorum apparet, & pars nigra eorundem: situs denique & descriptio eadem, quam legitimam conspicui oculi obtinent: ac si obducta cute oculi pressi, confusi, oblitique

*Talpa, ἀσπιδό-
λαξ.*

DE DIFFERENTIIS

essent dum crearentur. In tanta hac tamen cecitate, liquidius audiunt tal- E
pæ uel in terra, tam denso atque surdo naturæ elemento. Talpæ cinere stru-
mas illinunt ex melle: alij iecur eiusdem contritum inter manus illinūt, &
triduo nō abluunt. Dextrum quoque pedem eius remedio esse strumis af-
firmant: alij præcidunt caput, & cum terra à talpis excitata tufum, digerūt
in pastillos pixide stannea, & utuntur ad omnia quæ intumescunt, & quæ
apostemata uocant, quæque in ceruice sunt. Ambigunt & uespertiliones
cum uolucris & pedestribus: quemadmodum uituli marini cum aqua-
tilibus & terrestribus. Et quadrupes est uespertilio, sed mīca: ut sit ad qua-
drupes cōparata, uolucris: ad aues uero, quadrupes. Cauda tam quadru-
pedis quàm uolucris caret. uolat, sed cuteis pēnis mēbranāue. Horū quoq;
alē articulos habent: & uolucrum animal parit uespertilio tantum. Dentes F
habet ut quadrupes, & lacte fœtum nutrit, admouens ubera quæ in pecto-
re gestat. geminos uolitat amplexa infantes, secūmq; deportat. Noctu ui-
ctum sibi quærunt: & in cibatu culices gratissimi.

- Minimam pro corpore uocem

Emittunt: peraguntque leui stridore querelas.

Tectaque non syluas celebrant, lucemque perosæ

Nocte uolant. seroque tenent à uespere nomen.

In Assyria circa Borsyppum gignuntur prægantes: quæ sunt apud incolas
in usu cibario. Cor uespertilionis solifugis contrarium est: omnibūque for-
micis & salamandris resistit. Somnū arcet uespertilionis caput aridum ad-
alligatum. In paludibus circaque paludes Arabiæ, in quibus nascitur casia, G
degunt ferè alata uespertilionibus simillimæ, stridore diro, & uiribus exi-
miis: quas ægre ab oculis arcetes Arabes casiam colligunt. Est & quod
cuteis pennis uolat aliud animal: ἀλώπηξ à Græcis uocatur.

*Vespertiliones
Arabice.*

*Ἀλώπηξ, uul-
pecula.*

De monstrosis quibusdam aliis animalibus in India aut Æthio-
pia prognatis.

Cap. XCI.

*Plinius in Æ-
thiopia.
Mantichoras.*

A Pud Indos (si Ctesia credendum est) belua gignitur, cui nomen man-
tichoræ: dentes triplici utrinque ordine: magnitudo & aurium hirti-
tudo, & pedes leonis: facies & aures hominis, oculi celsi, color rubricæ. Cau-
da, scorpionis modo terrestris, aculeo armata, spiculæque adnata iaculans.
Vox tam sibila, ut imitetur fistularum modulos, tubarumque concentum: H
cursus nō minoris pernecitatis, quàm ceruis. humanas carnes auditiſſime af-
fectat. hominū sermones imitari & mātichoram in Æthiopia author est
Iuba. In India quoque fera traditur nomine axis, hinnuli pelle, pluribus
candidioribūque maculis. Sed atrocissimum monoceros monstrum est,
quem & cartazonon uocant, reliquo corpore equo simile, capite ceruino,
pedibus elephanto, digitis scilicet indiuisis, cauda apro, mugitu horrido:
cornu unum nigrum è media eius fronte protenditur cubitorum duūm,
splendore mirifico, ita acutum, ut quicquid impetat, facile ictu eius perfo-
retur: nec leue quidem hoc, sed uersuras quasdam naturales habet. Hanc
feram uiuam negant capi: quippe quæ in intimis Indiæ & desertissimis re-
gionibus

Axis.

Monoceros.

Cartazonos.

*Ad longitudi-
nem pedū qua-
tuor. Solinus.*

A gionibus degit. Apud Hesperios Æthiopas fons est Nigris, ut plerique existimauere, Nili caput: iuxta hunc catoblepa nascitur, modica & iners bestia, caput pragraue ægre ferens, idque deiectum semper in terram, aspectu hominibus pestilenti, omnibus qui in oculos eius offenderint, cōfestim expirantibus. De onocentauro Pythagoram hæc narrasse testatur Crates Pergamenus: homini ipsum ore & promissa barba simile esse, simul & collum & pectus humanam speciem similitudinēque gerere: mammas distantes ex pectore pendere: humeros, brachia humanam figuram habere: dorsum, uentrem, posteriores pedes asino per similes esse: & quemadmodū asinum, sic cinereo colore esse: imum uentrē leuiter exalbescere. Duplicem usum ei manus præstare: nam celeritate ubi sit opus, pedum loco illis utitur: ex quo fit ut cæterarum quadrupedum cursu non superetur: ac ubi rursus necesse fuerit uel cibum capere, uel aliud quiddam tollere, qui antea pedes erant, manus efficiuntur. Animal est graui animi acerbitate: nam si capiatur, non ferens feruitutem, libertatis desiderio ab omni cibo abhorret, & fame cibi mortem consciscit. Haftenus de multifidis dixisse abunde est.

1 Quæ in hoc capite continentur animalia, an multifida sint omnia, nondum satis constat. 2 Color rubricæ, *ῥοδία κωαλέειον*: Plinius & Solinus colore sanguineo. 3 Pedibus sic uiget, inquit Solinus, saltu sic potest, ut morari eam nec extentissima spacia possint, nec obstacula latissima.

De quadrupedibus bisulcis, & primò de boue & boum generibus.

Cap. XCII.

Proximum est ut de bisulcis doceamus, quæ unguium loco & ungularum chelas forcipemue habere, eademque fere cornigera esse diximus. Inter hæc primas partes iure boui tribuere maiores: cuius tanta fuit apud antiquos ueneratio, ut tam capitale esset bouem necasse, quàm ciuem. De hoc igitur genere primum dicemus, cuius potissimum usus nostri laboris est particeps, & quòd laboriosissimus sit bos hominis socius in agricultura.

1 Primum in bubulo genere ætatis gradus dicuntur quatuor: prima, uitulorum: secūda, iuuenecorum: tertia, boum nouellarum: quarta, uetulorum. Discernuntur in prima, uitulus & uitula: in secunda, iuuenecus & iuueneca: in tertia & quarta, taurus & uacca. Quæ sterilis est uacca, taura appellatur: quæ prægnans, horda fordæue. Boues pro regionibus calique statu, & habitum corporis, & ingenium animi, & pili colorem gerunt. Aliæ formæ sunt Asiaticis, aliæ Gallicis, Epiroticis aliæ. Circa paludem Mæotim boues sunt sine cornibus: & apud Myfios quoque bubus Indicis camelorum altitudo traditur, cornua in latitudinem quatuor pedum. Sunt & Indici boues unicornes tricornēsque, solidis ungulis nec bifidis. Æonij quoque boues solidipedes sunt, singulæque habent cornua, & hæc medio capite. In Hercynia sylua est bos cerui figura, cuius à media fronte inter aures unum cornu existit excelsius magisque directum iis, quæ nobis nota sunt cornibus. Ab eius summo sicut palmæ ramique lati diffunduntur. Eadē est fœminæ marisque natura: eadem forma magnitudōque cornuum. Armeniis, bina

Catoblepa.

Plinius, omnibus qui oculos eius uidere.

Onocentaurus.

Bos, B&S.

Vitul^o, μὲλας.

Iuuenecus, iuueneca.

Taurus, ταῦρος.

Vacca.

Taura.

Horda, uel Forda.

Mæotici boues Indici boues.

Boues unicornes.

Bos es tricornes.

Æonius bos.

Hercynia, ηερκυνια, ηερκυνια.

DE DIFFERENTIIS

Armenius bos. quidem cornua, sed in anfractum conuoluta. *Ægyptus* boues gignit can- E
Ægyptius bos didos maximosque & mites: *Phrygia* uero fuluos & rufos, quibus proluxa
Phrygius bos. à ceruice dependent palcaria. Cornua quoque iis capiti nequaquam affixa, 2
Syriacus bos. sed ut aures mobilia. *Syriaci* Pelleique nigri, robusti, feroces, fronte lata, a- 3
Pelleus bos. spectu horrido: suaque natura neque obeli nimium neque strigosi: ac pro-
Scythicus bos. inde & ad pugnam & ad cursum idonei. *Scythici*, quorum in dorso gibber
est, & procerissimi, & ex omni parte candidi, per paruis cornibus sunt, & mi-
nime acutis: similiterque ut cameli eminenti dorso existunt: simul & cum
dorso clitellæ imponuntur, perinde ut cameli genu flectunt: rursusque su-
scipto onere surgunt, ab hominibus nimirum edocti. *Syriacis* non propen-
dent palcaria, sed in dorso gibber est. *Carici* quoque in parte Asiæ sædi ui-
Caricus bos. su, tubere super artus à ceruicibus eminente, laxatis cornibus, excellentes F
in opere narrantur: ceteri nigri coloris candidiue ad laborem damnantur.
Bistones. Bistones iuba uisu horrenda à ceruice utrinque & pectore leonum in mo- 4
rem dependente insignes, cornua habent peracuta, & nequaquam aliorum
more in aduersum sese spectantia, sed supina & plane recta. Lingua his an-
guستا, sed asperrima, & quæ linctu sanguinē eliciat. In *Pæonia* boues sunt,
Pæonicus bos. inquit *Pausanias*, toto quidē corpore pilis hirsuti, sed pectore maxime &
circa maxillas. Troglodytarum bouum cornua in terram directā sunt: qua
de causā obliqua ceruice pascuntur. Feruntur & in *Africa* boues, qui retro
ambulantes pascuntur, indeque ὀπίσθενος dicti: nec enim aliter ob cornua
Boues ὀπίσθενος. pasci possunt, quæ illis antrorsum & in terrā directā sunt: uerū hoc fabulo-
Hos Aelianus sum arbitratur *Vlpianus*. *Phœnicū* libri testantur indigenas uaccas ea esse G
Lybicos boues uocat. magnitudine, ut uel procerissimi pastores cū mulgent, stare, atque adeo in
Phœnicie bo- scabellū ascendere habeant necesse, ubera ut possint pertingere. In nostro or-
ues. be *Epiroticis* laus magna: ac *Pyrrii* (ut ferūt) iam inde regis cura prægran-
Boues Epiro- des fuere, hodiēque reliquæ stirpiū durant. *Epiroticæ* uaccæ præ sua præ-
tici. cipua magnitudine amphoras singulas singulæ implēt lactis: mēsuręq; eius
dimidium mammis duabus præstant. Erectus stat qui mulget, aut paululū
se inclinat: quoniā sedendo ubera contingere nequeat. Nec tantū diuer-
sitas prouinciarum, sed eadē quoque regio, ut *Italia* ipsa partibus suis dif-
crepat. *Campania* plerunque boues progenerat albos & exiles: *Vmbria* ua-
stos & albos, eadēq; rubros, nec minus probabiles animis q̃ corporibus:
Hetruria & *Latium* compactos & ad opera fortes: *Apenninus* durissimos, H
omnēq; difficultatem tolerantes, nec ab aspectu decoros. *Altinæ* uaccæ,
Altinæ uaccæ. quas eius regionis incolæ ceuas appellant, humilis sunt stature, lactis abū-
Ceua, dantes. In bouum genere cornua fere habent tam mares quàm fœminę: sed
uaccarum cornua & taurorum inter se dissident: tauris enim minora sunt
cornua tenuioraque. Dentes habet bos, ut & reliqua cornigera continuos:
bimusque dentes amittit, non tamen uniuersos. Bouum caudis longissimus
caulis, atque in ima parte hirtus. Huic tantum animali omniū quibus pro-
cerior cauda, non statim nato, consummata ut cæteris mēsuræ: crescit uni,
donec ad uestigia ima perueniat. Renes boui quasi ex multis exiguis reni-
bus cōstituti. Taurorum sanguis ubi cū uena effluxerit, crassissimus est & ni-
gerrimus

Agerrimus: celerrime omnium coit durefcitque, ideoque peſtifer potu. Coi-
re tum mares tum fœminæ anno atatis primo peracto incipiūt, ita ut etiā
nonnunquam generent: uerum quod magna ex parte fit, uel anniculi, uel
naſti oſtauum menſem uenerem adcunt. Iuuenca recentior quā annicu-
la non patitur uenerem, niſi oſtento: iam enim uel quarto atatis mēſe co-
iſſe perſpectū eſt: ſed enim quod maxime conſeſſum habemus, bīnato ge-
nerant: ſed tauri generationem quadrīmi implent. Et qui quadrimis mi-
nores ſunt, prohibentur admiſſura: ſicuti & qui maiores quā duodecim
annorum: illi quoniam quaſi puerili atate ſeminandis armentis parum ha-
bentur idonei, hi quia ſenio ſunt effœti. Et tauris ſingulis fœminę denę co-
dem anno traduntur: uel (ut aliis placet) unus mas quindecim uaccis ſuffi-
ciet. Apud Magonem duo tauri in ſeptuaginta matribus ſunt. Maxime ido-
neum tempus ad concipiendum, à delphini exortu (ad quartum ſcilicet
idus Iunij) uſque ad dies triginta, ut ſentit Plinius: uel XL, aut paulo plus ut
Varro. Quæ enim ita conceperint, temperatiſſimo anni tempore, & adul-
tis iam pabulis pariūt. uerum Ariſtoteles initium coitus plurimis quidem
menſe Aprili & Maio prodidit: ſed nonnullæ uaccæ etiam ad autumnum
uſque tempus coeundi deducunt. Et gentibus quidem quę lacte uiuunt, ita
diſpenſatur, ut omni tēpore anni ſuperſit id alimentum. Bos uno initu im-
plet, agītque uehementer, ita ut fœmina uix tolerans ſuccumbat. Et qui-
dem uaccæ tauros in coitu non patiuntur niſi raro, propter rigorem geni-
talis: eaque cauſa gradiuntur in coitu, clunibūſq; ſubductis ſemen recipiūt
C genitale. Si forte conceptio pererrauerit, uiceſimo poſt die marem fœmi-
na repetit. Seniores tauri nec ſæpius quidem fœminam eandem eodem ſu-
perueniunt die, niſi fortasſe ex interuallo: & nō ſæpius quā bis die incūt:
at uero iuniores & eandem ſæpius cogunt, & plures petunt ac ſuperueniūt
uigore ſuæ atatis. Salax minime inter mares taurus eſt: at ex fœminis intē-
duntur libidine, poſt equas, potiſſimum uaccæ: tempore enim coitus libi-
dine quandoque adeo incēduntur, ut bubulci eas tenere aut capere neque-
ant: ad hæc uaccæ tauros ſuperueniunt, & ſequuntur ſedulo, & aſſiſtunt.
Ferunt uterum uaccæ menſes nouem: decimo pariunt. ſunt qui decem to-
tos menſes, exceptis paucis diebus, uterum geſtare aſſerunt. Quod autem
in lucem præcurrit hæc tēpora, id abortiuum eſt, uitaléque minime, etiam
D ſi paulo maturauerit partum: præmolli nanque imperfectaq; ungula pro-
dit. Boues grauidas negant, præterquam in dextro uulvæ ſinu ferre, etiam
cum geminos ferant. Pariunt ſingulos, geminos raro. Lac à partu utile eſt:
ante partum lac non habet bos. Ex primo ſemper à partu coloſtra ſiunt: ni
admiſceatur aqua, in pumicis modum coeunt duritia: uel perinde ut lapis
dureſcit, ut Ariſtoteli placet. Quandiu uiuunt, & coire ſolent & parere. Vi-
uunt magna ex parte fœminæ annos quindecim, atque etiam mares exciſi.
Nonnullis atas uel ad uiginti annos, atq; etiā plures, ſi corpore bene habito
ſint: nam & exciſi plus temporis quā ceteri uiuunt, uſu exercitij & copia
pabuli. Vigēt quinquennes maxime. domitura bouum in trimatu, antè præ-
matura. Boues & paſcunt per ſocietates atque cōſuetudines: & ſi unus ab-

coloſtra.

Vita fœminis
(Plinio autho-
re) XV annis
longiſſima, ma-
tribus XX.

DE DIFFERENTIIS

errauerit, reliqui sequuntur: quapropter boarii, nisi prauenerint, totum armentum requirant necesse est. Boues & fruge & herba uescuntur: pascuntur etiam commodissime in nemoribus, ubi uirgulta & frons multa. Pinguescunt iis quæ flatum cient, ut eruo & faba frefis, atque etiam fabarum herba. Lauatione quoque calidæ aquæ traduntur pinguescere. Boues animalium foli, & retro ambulantes pascuntur: & sunt in Africa qui ita perpetuo pasci ferantur, neque aliter quàm recedendo in auersum pasci solere. Bibunt boues sorbendo, & claram bibere gestiunt: adeo ut nisi aqua sit clara, frigida & limpida, libenter bibere nolint. Augentur iuuentæ amplius, cum plus temporis expertes ueneris degunt: quapropter terræ Epiri incolæ boues quas Pyrrhicas uocant, annis nouem intactas uenere seruât. Laborant armenta uehementius pruina sollicitata quàm niue. Boues gregales morbis duobus tentantur, podagra & struma (*χεῖρον* Græci dicunt:) facit podagra, ut pedibus intumescant, & quanuis non intereant, tamen ungulas amittât. Euenit in *χεῖρα*, ut calidius frequētiusque spiretur. Quod deniq; in homine febris, idem in boue est *ῥα χεῖρα* (febrem uocat Columella:) indicium morbi, ut aures flacceant, & ut comedere nequeât: sed breui moriuntur. Boues cælum olfactantes, seque lambentes contra pilum, hyemem præsagiunt. Qui gregem armentorum emere uult, hæc quasi communia & certa in emendis bobus præcepta sequi debet. Parandi sunt boues nouelli, quadrati, grandibus mēbris, cornibus proceris, ac nigratibus & robustis, ac sine curuaturæ prauitate lunatis, frōte lata & crispa, magnis & hirtis auribus, oculis & labiis nigris, naribus refimis patulisque, ceruice torosa & cōpacta, pallearibus amplis & pene ad genua promissis, pectore magno, armis uastis, uentre non paruo, sed capaci & tanquam implente utero, lateribus porrectis, lumbis latis, dorso recto planoque, uel etiam subsidente, clunibus rotundis, cruribus compactis ac rectis, sed breuioribus potius quàm longis, genibus eminulis, distantibus inter se, ungulis magnis, caudis longissimis & setosis pilosisq; , pilo totius corporis denso ac breui: colore rubeo uel fusco, tactu corporis mollissimo, non aspero ac duro. At uero colore, ut Varroni placet, potissimum nigro, deinde rubeo, tertio heluo, quarto albo: molissimus enim hic & durissimus primus: de mediis duobus, prior quàm posterior melior, utrique pluris, quàm nigri & albi. Hæc maris forma spectanda est: neque enim alio distat bonus taurus à castrato, nisi quòd tauris in aspectu generositas: torua fronte, auribus setosis, torosiore ceruice: uentre paulo substrictiore, cornibus breuioribus & in procinctu dimicationē poscentibus: sed tota comminatio prioribus in pedibus stat: ira gliscente alternos replicans, spargensque in altum arenam, & solus animalium eo stimulo ardescens. Vacca probantur altissimæ formæ longæque, maximis uteris, frontibus latissimis, oculis nigris & patentibus, cornibus uenustis, & leuibus, & nigricantibus, pilosis auribus, compressis malis, pallearibus & caudis amplissimis, ungulis modicis & cruribus. Cætera quoque eadē fere in feminis, quæ & in maribus desiderantur. Boues hyeme ac uere primo medióque graciles sunt: prauumque succū in cibo præbent: procedente uero anni tempore

Non ante quadratum. Plinius.

Taurus.

Vacca.

A tempore, obefiores euadunt succiq; melioris, cum scilicet auēta fuerit herba. Bubula caro plurimum nutrit, sed sanguinem generat, uel quā suilla crassiores: nam bos temperamento longe siccior est quā sus. Senibus minime, sed nec ulli alij utiles sunt carnes bouille, inquit Galenus. Bubulas carnes additi caules caprifici magno ligni compedio percoquunt. Ad eam quæ in uentriculo fit concoctionem, uitulina bouillæ præstat: meliusque nutrit, ac minime mucosa est, & secundum hædinam optima. Lac bubulum pinguisimum omnium est & crassimum, eoque minus aluum mouet, si Galeno credimus: alijs uero alius maxime soluitur bubulo. Caseo fertilius est bubulum quā caprinum ex eadem mensura pene altero tanto: & ut caseum, ita & butyrum habet plurimum, ualentiusque nutrit. Datur priuatim iis qui colchicon biberint, aut cicutam, aut doricnium, aut leporem marinum. bubuli lactis serum orthopnoicis prodest ante cætera addito nasturtio. Taurinus sanguis recens, inter uenena est, ut modo diximus: cum polenta illitus duritias emollit ac discutit. Taurinus adeps calore siccitatēque suillam longe superat: sed leonino inferior est: ut inter utrumque medium locum tenere uideatur. Non inepte igitur medicamentis admiscetur, & quæ scirrhis medetur affectibus, & quæ phlegmonas concoquunt. Medulla uitulina uterum emollit tum appositum, tum in pessa inditum. Felle taurino priuatim angina cum melle perunguntur. Sedis ulcera sanat, inquit Dioscorides, & ad cicatricem usque perducit. medetur & aurium sibilo ex porri succo instillatū. Felle bubulo semina attingi utile putant, quo mures à segetibus abigantur. Taurino felli præcipua potentia etiam in are pellibusque colore aureo ducendis. In iuuenearum secundo uentre, inquit Plinius, reperitur pilæ rotunditate nigricans tophus, nullo pondere, singulare (ut putant) remedium agre parientibus, si tellurē non attigerit. Talum bouis combustum dentes mobiles firmare tradunt: cum melle autem epotum teretes lumbricos expellere: cum oxymelite lienem minuere: & uenerem quoque excitare. Fœmoris ossa cremata, sanguinis fluxiones epota sistunt, & uentris quoque. Bouis armentarij firmū, dum uiridi herba pascitur, si recens apponatur, uulnery inflammationes mitigat: folijs autem inuoluitur, cinerēque feruente calfactum apponitur. coxendicis dolores fotu compescit. illitum ex aceto duritias, strumas, pa-
D uosque discutit. Eorum uero qui paleis uescuntur fimo oblinuntur aqua intercute laborantes, ita ut mox in sole reclinentur. Habet enim sterces bovinum uim etiam attrahentem: qua ratione apum uesparūque ictibus medetur. Priuatim autem suffitu fimi, quod à masculo boue collectum est, procidentes uulua reprimuntur: cuiusque nidore culices (*κέρως* dicti) fugantur. Boum coriis glutinum excoquitur, taurorūq; & id præcipuū: xylocollam hoc uocant, & taurocollam: præstantissimū candidū & trans-
lucens: nigrum uero deterius est, & lignosum quoque damnatur. Præstantissimum fit ex auribus taurorum & genitalibus: nec quicquam efficacius prodest ambustis. Ex aqua calida dilutum atque illitum pustulas erumpere non patitur. Sed adulteratur nihil æque quibusuis pellibus inueteratis

*Xylocolla
Taurocolla*

DE DIFFERENTIIS

calciamentis que etiam decoctis: Rhodiaceum uero fidelissimum, eo que pi- E
ctores & medici utuntur. Glutinum in aceto resolutum, impetigines cu-
tis que lepras delet: melle & aceto dissolutum uulneribus prodest. In boum
Bos syluestris. genere sunt apud Arachotas boues syluestres, qui differunt ab urbanis, qua-
tum inter suos urbanos & syluestres interest. Sunt colore atro, corpore ro-
Taurus Ac- bet Æthiopia tauros syluestres, maiores agrestibus, uelocitate ante omnes, 10
thiopicus. colore fuluos, oculis cæruleis, pilo in contrarium uerso, rictu ad aures dehi- 11
scente iuxta cornua mobilia: tergoris duritiā filicis, omne respuens uul-
Furore. Solin. nus, feras omnes uenantur: ipsi non aliter quam foueis capti feritate sem-
Bonafus. per intereunt. Bonafus gignitur in terra Pæonia monte Mesapo, qui Pæo-
Βουνασς. niæ & Mediæ terre collinitium est, & Monapos à Pæonibus appellatur: ma- F
Μοναπος. gnitudine tauri, sed corpore quam bos latiore: nequaquam enim oblongior,
sed in latera auctior est. Tergus distentum eius locum septem accubantium
Compositiore, tenuis ut equi est: sed pilo molliore quam sit equinus & compositiore. Color
Πεσαλμύην. pili totius corporis flauus, iuba prolixa, & ad oculos usque demissa & fre-
quens: colore inter cinereum & rufum, non qualis equorum, sed uillo su-
pra squalidior, subter lanario. Nigri aut admodum rufi nulli sunt, uocem
similem boui emittunt. Cornua adunca in se flexa, orbemque inter se colli-
gentia, & pugnae inutilia: magnitudine dodrantali aut paulo maiora: am- 12
plitudine non multo arctiore quam ut singula sex sextarios capiant: nigri-
Ancie, Πε- tie pulchra & splendescente. Ancie (Περίμιον uocant Græci) ad oculos us- G
κίμιον. que demissæ. caret superiore dentium ordine, ut bos & reliqua cornigera
omnia. crura hirsuta atque bifulca habet. Caudam minorem quam pro cor-
poris sui magnitudine similem bubulæ, interiora omnia bubus similia con-
tinet. Carnem habet gustu suauem: quamobrem in usu uenandi est. Cum
percutus est, fugit, & defatigatus consistit: repugnat calcitrans, & proluuiæ
alui, uel ad quatuor passus proiciens: quo præsidio facile utitur, & plerun- 13
que ita adurit, ut pili insectantium canum tanquam ab igne absumantur:
sed tunc ea uis est in fimo cum belua excitatur & metuit: nam si quiescit,
nihil urere potest. Tempore pariendi uniuersi simul in montibus enituntur:
sed prius quam foetum edant, excremento alui circiter eum locum, in quo
pariant, se quasi uallo circundant & muniunt: largam enim quandam eius H
excrementi copiam hac belua gerit. Paucissima Scythia gignit: pauca cõ-
Bifontes. termina illi Germania, insignia tamen boum ferarum genera: iubatos bison-
Vri. tes, excellentique ui & uelocitate uros: quibus imperitum uulgu8 bubalo- 14
Bubali. rum nomen imponit. Sunt uero uri magnitudine paulo infra elephantos:
specie, & colore, & figura tauri. Neque homini, neque fœminæ quam con-
spexere parant. hos studiose foueis captos interficiunt. Hoc se labore du-
rant adolefcentes: atque hoc genere uenationis exercent: & qui plurimos
ex iis interfecerunt, relatis in publicum cornibus, quæ sint testimonio, ma-
gnam ferunt laudem. Sed assuescere ad homines & mansueti fieri, ne par-
uuli quidem excepti possunt. Amplitudo cornuum & figura & species mul-
tum no-

A tum nostrorum bouum cornibus differt. Hæc Cæsar. Cornua iis taurina, inquit Solinus, in tantum modum protenduntur, ut dempta, ob insignem capacitatem, inter regias mensas potuum gerula fiant: urnasque binas capitis unius cornua impleant. Hæc studiose conquisita, ab labris argento circunccludunt, atque in amplissimis epulis pro poculis utuntur. In Hercynia sylua gignuntur: rhinocerotæ uocant, & taurum Æthiopicum. Huic in capite non sunt cornua: sed in naribus unicum est, & repandum quouis ossæ durius: quod subinde ad saxa limatum in mucronem excitat, eoque aduersus elephantos utitur in dimicatione, alium maxime petens, quam scit esse molliorem: par ipsi prope corporis longitudine, sed cruribus multo brevioribus: magnitudo tauri est: forma uero apri, præterquam quod in summis naribus, ut iam diximus, cornu est. Color illi buxeus, uel eburneus potius: uel ut Oppiano placet, fuluus, raris inspersis maculis nigricantibus. Habet autem duo ueluti cingula, figura serpentum flexibus haud dissimilia, quæ à dorsu spina ad uentrem usque pertenduntur: quorum alterum prope iubam oritur, alterum ad lumbos. In hoc genere nullæ conspiciuntur fœminæ, sed mares omnes. Author est Iphicrates, in Africa gigni qui rhizes uocantur, forma tauris proxima: at uictu magnitudinēque ac uiribus ad pugnam, elephantis similiore.

Alias, urnasque
binas capitis
unius cornua
impleant.
Rhinoceros.
Taurus Æthiopicus.

Vt Oppianus
prodidit, non
multo maior
est quam oryx

Rhizes, ῥίζες.

1 Vitulus, μόσχος, qui adhuc sub matre est & lactet. Δάμαλις ἢ δαμάλη, & πόρπις, quæ necdum coiuertit, nec ad iugum idonea est. Hæc ex Theocriti interprete. 2 Erythræi boues, inquit Ælianus, mobilia similiter cornua ut aures habent. 3 Pelleus bos, a Pella, ut arbitror, Macedoniæ oppido. 4 Bistones, à Bistonide Thraciæ palude & regione. 5 Gibberi spina leniter remissa. Varro. 6 Cruribus solidis, neruosis ac breuib. Palladius. 7 Pedibus, inquit Varro, non latis, neque ingredientibus, qui displodantur, nec cuius ungulæ diuarciet, & cuius ungues sint leues & pares. 8 Aliis, ut Plinio & Dioscorid. bubulum, asininum, & equinum magis aluum soluunt, δακνίω-
τα. 9 Indicos tauros uocat Solinus. Taurum ferum hunc uocat Gillius ex Oppiano, quem apud Troglodytas nasci ait. & aliū quoque huic haud dissimilem habet taurum ferum Æthiopicum. 10 Volucris pernitas. Solinus. 11 Hiatus omne quod caput. Solinus. 12 Dodrantali, πωδραμῶν, id est, unciarum nouem, magnitudine palmari, ut interpretatur Theodorus, aut paulo maiore: amplitudine non multo auctiore quam ut singula semisextarium capiant: ἡμίχων, id est, congi dimidium, id est, sex sextarios, nisi fortasse mēdosus sit codex. 13 Εἰς πῶσαρς ὀργῶς, ad quatuor passus, uel trium iugerum longitudine, ut refert Plinius: ut uero hæc coherere possint, ostendit Claymondus in scholiis in Plin. 14 Martial. lib. i. iungit bubalum cum bisonem, hoc uersu: Illi cessit atrox bubalus atque bison. Biso (uti fertur) cerui speciem habet: cuius à media fronte inter aures unum cornu in excelsum magis dirigitur, quam ea quæ nobis nota sunt cornua. Ab eius summo, sicut palmæ, sic rami late diffunduntur. Eadem natura fœmina qua mas prædita est: eadem etiam formâ, eademque magnitudine cornuum. Hæc Gillius, ex authore quodam, sed incerto. 15 Pausanias uero scribit, in extrema nare unicum esse cornu, & paulo supra alterum, sed quod minus sit.

Δάμαλις,
δαμάλη.
Πόρπις.
Erythræi bo-
ues.

Taurus Indi-
cus.

De ouibus.

Cap. XCIII.

VT boues sumptum hominum excolunt, ita corporum tutela pecori debetur. Itaque post boues ouilli pecoris secunda ratio est: ut quod præcipue nos contra frigoris uiolentiam protegit, corporibusque nostris libera-

Ovis, οἷς.
πρόβατον

lora præbet uelamina. In hoc quoque genere cornua uel fœminis natura E tribuit, sed ea conuoluta in anfractum arietum generi, ceu cestus daret. Dentes quoque plures maribus quàm fœminis dati. Ovis binas gerit inter I fœmina mammas. Ouium pars maxima fel habet: & quidem terris quibusdam adeo large, ut exuperantia prodigij loco habeatur, ut in Naxo: sed aliis quibusdam locis omnino caret, ut apud Chalcidem Euboicâ parte quadâ agri. In renibus sebo opimandis maxime omnium luxuriant: quippe quæ renibus pingui undique obductis intereant, quod ubertate pabuli sit: quo fit ut quanquam pingues admodum sint, tamen aliquid desit oportet, si nō utrique reni, at dextro saltem. Aries ad utrunq; æquinoctiū cubâdi rationē mutat: quippe qui sex hybernis mensibus in lætuum latus iacens quietē capit: contrâque ab æquinoctio uerno in dextrū incubans dormit. Oues an- F niculæ coeunt atque utero ferunt: mares quoque eodem illo tempore incunt, sed proles differt, quatenus præstantior ea est, quam senescentes mares & fœminæ procrearint. Neque pati oportet, ut præcipit Varro, minores quàm bimas saliri: quòd neque natum ex his idoneum est, nec non ipsæ fiunt etiâ deteriores quàm trimæ admissæ. Arietes primū uetustiores fœminas ineunt: agnas enim fastidiunt. Coitus omnibus ab arcturi occasu, id est à tertio idus Maias, ad aquilæ occasum, id est xiiii Cal. Augusti: quòd que postea concipiunt, fiunt uegrandes atq; imbecillæ, ut ait Varro. Oues terno Et quaterno coitu implentur: & si à coitu imber accessit, abortum infert. Pariunt maxima ex parte singulos, sed aliquândo & binos & ternos & quaternos. pariunt geminos tum pabuli beneficio, tum si pater aut mater uim G eam geminandi per naturam obtineat. Mares autem aut fœminæ generantur uī tum aquarum, tum etiam propter admissionis tempus: nam & aquæ faciunt ut fœminæ marésue cōcipiantur. Ad hæc aquilonis flatu mares potius concipiuntur, austri fœminæ. Vis tanta est aquilonis, ut uel eas quæ non nisi fœminas pariât, immutet ad proles masculæ procreationem. Spectare ad aquilonē oportet cum coeant fœminæ. Dextro teste maribus præligato, fœminas generari aiunt, læuo, mares. Ferunt uterum quinque mensibus (diebus CL inquit Plinius:) & cordos aut chordos uocabânt antiqui post 2 id tempus natos agnos. Itaque fit ut partus exitu autumnali fiat: contingit tamen ut locis nonnullis, quibus cæli clementia & pabuli copia est, bis pariant. Pariunt iuniores pauciores, quàm uetustiores. Oues parere usque ad H annum octauum possunt: & si bene curentur, uel in undecimū facultas pariendi protrahitur. Et quidem fieri potest, ut etiam per totam fere uitâ coeant tam mares quàm fœminæ. Multi hybernos agnos præferunt uernis: quoniam magis interfit ante solstitium quàm ante brumâ, firmos esse: solumque hoc animal utiliter bruma nasci: castrari agnos, nisi quinque menses, præmaturum existimant. Vita ouibus ad denos annos: sed magna ex parte ad pauciores: duces pecoris tamen, uel ad quindenos protrahunt uitam. Singulis ouilibus singuli mares duces constituuntur. Oues Æthiopæ uel ad duodecim & tredecim annos uitâ agunt: quæ mane iniri solent, marem si sero dici admiseris, non patiuntur. Candidi nigræue efficiuntur sortus, si sub

Et cōcepti in-
validi. Plinius.

Cordi.
Chordi.

A si sub lingua arietis uenæ nigræ aut candidæ habentur: cuius enim coloris sunt uenæ, eiusdem & uellus est: uarium etiam, si plures uenarum colores sunt: & rufum, si uenæ rubræ fuerint: si palatum quoq; nigrum fuerit, aut maculosum uel lingua ipsa, pulla, uel etiam uaria nascitur proles. Quādiu admissura sit, eadem aqua uti oportet: quòd cōmutatio & lanam facit uariam, & uterum corrumpit. Oues herba uescuntur: & pascere sedulæ atque stabiles solent. Pinguescunt potissimum ex potu: quamobrem estate salem dare die quinto soliti sunt, singulis centenis singulos modios, ut sitibundæ plus aquæ hauriant: sic enim pecus incolume atque pinguius redditur. Opimat pecus olea, oleaster, aphaca, palea, herba: quæ omnia efficaciora sunt ex salugine respersa. Oues si grauidæ glandem copiosius ederint, abortum

B faciunt. Homines usu periti totidē fere morbis ouem infestari, quot hominem referunt: & frequentius quàm ullum aliud animal infestatur scabie. Mollissimū pecus est: & quanuis ex omnibus animalibus sit uestitissimū, frigoris tamen impatientissimū est, nec minus æstiuu uaporis. Genus ouile amēs est, moribūque (ut dici solet) inter omnia animalia stultissimis. Repit in deserta sine causa: & hyeme obstante ipsum sæpe egreditur stabulo: occupatum à niue, nisi pastor compulerit, abire non uult: sed perit desistens, nisi mares à pastore ducantur: ita enim reliquus grex consequitur, adeo ut etiam quā timuere ingredi, unum cornu raptū sequantur. Pecora exultantia & indecora lasciuiæ ludentia pluuiam præfagiunt. Pro loci natura differunt oues, non magnitudine solū, sed & aliis discriminibus. Pinguis & cæpestis situs, proceras oues tolerat: gracilis & collinus, quadratas: syluestris & mōtosus, exiguas: pratis planisque noualibus tectum pecus commodissime pascitur: idq; nō solum generibus, sed etiam coloribus plurimum refert. Magnæ oues circa Meotim paludem gignuntur: generis eximij Milesias, Caiabras, Apulāsque nostri existimabant, inquit Columella, earūq; optimas Tarētinas: nunc Gallicæ pretiosiores habentur: earūque præcipue Alcinates: item quæ circa Parmam & Mutinam macris stabulantur cāpis. Color albus quanuis sit optimus, sunt tamen suapte natura pretio cōmendabiles pullus atque fuscus: quos præbent in Italia, Pollentia: in Betica, Corduba: nec minus Asia rutilos quos uocāt *ῥυθρός*. Sed & alias uarietates in hoc pecoris genere docuit usus exprimere: ut cū uarij coloris syluestres

De ouium morbis Columella lib. 7, & Vergil. 3 Georgic.

ῥυθρός, oues.

D ac feros arietes māluefactos tectis ouibus quilibet admisisset, eæ primum hirtæ, sed paterni coloris agnos ediderunt: qui & ipsi deinde Tarētinis ouibus impositi, tenuioris uelleris arietes progenerauerūt. Ex his rursus quicquid conceptum est, maternam mollitiem, paternum & auitum retulit colorem: itaque oues quas pascimus, ortæ sunt ab ouibus feris. Ouium aliæ sunt uillaticæ, aliæ in saltibus pascuntur: itaque ouium summa genera duo, tectum & colonicum: uel uti Columella nominat molle, & hirsutum: illud mollius, hoc in pascuo elegantius. Mollissimum genus ouium quod Græcū pecus, & plerique Tarentinum uocant, nisi cum domini præsentia est, uix expedit haberi: siquidem & curam & cibum maiorem desiderat: nec ullam domini aut magistrorum inertiam sustinet, multoque minus auaritiā: nec

Ouis uillatica, Ouis tecta, Ouis colonica, Ouis mollis, Ouis hirsuta, Græcū pecus, Tarentina oues.

aestus nec frigoris patiens. Raro foris, plerumque domi alitur: & est avidissimum cibi: cui si detrahatur fraude uillici, clades sequitur gregē. Plures autē in eiusmodi gregibus, quā in hirtis, masculos enutrire oportet: nā prius quā fœminas inire possint mares, castrati cum bimatū expleuerint enecantur: & pelles eorum propter pulchritudinem lanæ maiore pretio quā

Hirsutæ oues.

Hirtæ oues.

Colonicæ oues.

alia uellera mercantibus traduntur. Hirsutum uero ouium genus (quod 4 colonicum appellauimus) in saltibus pascuntur, & à tectis absunt longe: & quod late longēque in diuersis locis pasci solent, idcirco portant secum crates aut retia pastores, quibus cohortes septæque secreta in solitudine faciāt.

Ego (inquit M. Varro) in octogenas hirtas oues singulos pastores constitui: Atticus in centenās. In gregibus ouium magnis, quos miliarios faciūt quidam, facilius de summa hominum detrahere possunt. Pascua ouillo generi F

utilia sunt, quæ uel in noualibus, uel in pratis siccioribus excitātur: palustria uero noxia sunt, syluestria damnosa lanis. Per hyemem si penuria est, fœnū uel palea, uel uicia, uel facilius uictus ulmi seruatis frōdibus præbeatur, aut fraxini. In ouium gregibus comparandis in primis uidendum, ut boni feminis pecus habeas: id fere ex duabus rebus potest animaduerti, ex forma & ex progenie: si uidelicet agnos procreent formosos. de forma, ouem esse oportet corpore amplo, quæ lana multa sit & molli, uillis altis & densis toto corpore, maxime circum ceruicem & collum. uentrem quoque ut ha-

Apricæ, aliàs

Apicæ oues.

beat pilosum: itaque quæ id non haberēt, maiores nostri apricas aut apicas appellabant ac reiciebāt. Esse oportet cruribus humilibus. caudis obserua- 5 re, ut sint aliubi, ut in Italia prolixis, in Syria breuibus, ut tradit Varro. at G Plinio, Syriæ cubitales ouium caudæ, plurimūmq; in ea parte lanicij. Sint

Arietis forma

præterea uellere candido: uariam autem & canam comā improbabis. Arietis uero habitus maxime probatur, cum est altus atque procerus, uentre promisso atque lauato: cauda longissima densiq; uelleris atq; candidi: frōte lata, testibus amplis, intortis cornibus potius quā surrectis, patulisque & pronis ad rostrū, ravis oculis, auribus amplis, pectore & scapulis & clunibus latis. Aduertendūmq; lingua ne nigra aut uaria sit: quod fere qui talem habent, nigros aut uarios, ut dictum est, procreant agnos. Atq; hæc cō-

Ouilla caro.

munia sunt in comparandis ouibus quas pascimus. Præstantissima est ouium caro primo ac medio uere. Melior item quæ est unius anni quā uetustior: quæ & difficulter concoquitur, & malum procreat succum: nocetque H iis qui stomacho sunt humido & pituitosis. Est enim caro ipsa ouium frigida ac humida, excrementosaq; & mali succi. Iuuenibus quidē nō omnino malus est cibus: senibus uero nec ea est commoda: atque etiam hac multo minus agnina: quippe quæ humida, & mucosa, & glutinosa, & pituitosa

Agnina caro.

est. Ouilla caro, præsertim arietina post solstitium elixa, grauius olet: grauius etiam si assetur: quo circa dum coquitur, operculum olæ auferre, aquam copiosam iufundere, & condimēta quoque addere præcepit Rufus. Lac ouillum caprino crassius est pinguiusque, & dulcius, ac magis alit: stomacho tamen minus utile. priuatim tonsillas & fauces lactis ouilli gargarizatio adiuuat. Dysentericos recreat caseus ouillus uetus. Coagulū agninū

aduersus

- A aduersus omnia mala medicamēta pollet. Phreneticis prodesse uidetur & lethargicis pulmo pecudū calidus circa caput alligatus. Pulmo agninus intertrigines quæ à calciamētis fiunt sanare creditur. Dysentericos recreat seuū *Sanare. Dioscorides, ab inflammatione tueri.* ouillū decoctum in uino austero: hoc & ileo medetur & tussi ueteri. Aures purgat fel pecudis cum melle. Verberū uulnera & uibices pellibus ouium recētibus impositis obliterantur, idq; nocte ac die una, uti Galenus prodidit. Lanæ præter cultum & tutelam contra frigora, succidæ plurima præstant remedia ex oleo uinóque aut aceto, prout quæque mulceri morderique opus sit, & astringi laxariue. Succida lana mollis è collo fœminibusque laudatissima habetur. Hæc succos quibus fiant irrigationes facile combibit: & ob pinguitudinē illam, quam œsypum uocant, emolliēdi uim habet. Con-
- B tufis imponitur & quoquo modo percussis: luxatis membris dolentibusque neruis ac ossibus fractis inter initia crebróque suffunditur, ex oleo uinóque aut aceto. Facit & ad capitis, stomachi, aliarumque omnium partium dolores cum aceto & rosaceo imposita. Succida lana imposita subditaque mortuos partus euocat. Eadem nitro, sulphure, oleo, aceto, pice liquida feruentibus tincta, quàm calidissima imposita bis die lumborum dolores sedat. Cum uero lota fuerit lana, nec amplius œsypum in se habeat, succis ad irrigationes excipiendis, idoneum habetur. Arietis uellera lota frigidaque ex oleo madefacta in muliebribus malis inflammationes uulvæ sedant: & si procidant, suffitu reprimunt. Crematæ lanæ cinis uim habet calidam & acrem: crustas ulceribus obducit, excrecentias in carne cohibet, & cicatricem inducit. Illinitur attritis, uulneratis, ambustis: & in oculorum medicamenta additur, in fistulas aureſque suppuratas. Vis eius septica est, inquit Plinius, efficacissimæque genas purgat. Quin & ipsæ sordes pecudum sudórque fœminum & alarum adherētes lanis (œsypum uocant) innumeros prope usus habet. In Atticis ouibus genito palma. excalfacit, explet ulcera & emollit: præsertim quæ circa sedem aut uuluam contingunt cum meliloto & butyro. Menses & fœtum euocat cum lana inditum. ulceribus aurium genitaliumque atque oris etiam imponitur cū anserino adipe. Contra erosos oculorum angulos scabiososque, & palpebras quæ callū contraxere, & ciliorum defluuia efficax est. Oesypum cum melle Corſico, quod asperrimum est, maculas in facie extenuat: item scobem cutis in facie cum rosaceo impositum uellere: quidam & butyrum addunt. Sordes quoque caudarum cōcretæ in pilulas, ac ficcatae per se, tusaque in farinam, & illita, dentibus mire profunt etiam labentibus, gingiuisq; si carcinoma serpat. Iam uero pura uellera aut per se imposita cæcis doloribus, aut accepto sulphure & cinis eorum genitalium uitiis: tantumque pollent, ut medicamentis quoque superponantur. Medentur ante omnia & pecori ipsi, si fastidio non pascatur. Cauda enim quàm arctissime præligata, euulsa inde lana, statim uestuntur: traduntque quod extra nodum sit è cauda præmori. Epinyctidas sanat & clauos, thymos, uerrucas penſiles: & ambusta igni rosaceo cerato exceptum finum. Pecudum finis cinis illitus ex aceto contra omnium phalangiorum morſus remedium est: alopecias replet cum oleo

Sanare. Dioscorides, ab inflammatione tueri.

Lanæ, & cetera.

Quoniam modo cremari debet, docet Galenus, Dioscorides & Plinius. Oesypus, & cetera.

Oesypum. Quibus modis colligi debeat, explicant Dioscorides & Plinius.

DE DIFFERENTIIS

Oues feræ. cyprino & melle. Inuenio nasci, inquit Plinius, & arietis cornibus tufis atq; E
defossis syluestrem asparagum, quem Græci ormynam aut myacantham
Ouis Gortynensis. uocant, aliisue nominibus. Oues quas pascimus, primum ortas esse ab o-
uibus feris iam diximus. Sunt autem oues feræ nostris hisce non multo ma-
Subus, σὺβος. iores, sed cursu uelociores, atque in dimicando acriores: ut nonnunquam
uel apros ictibus prosternant cornuum, quæ etiam in anfractum contorta
*Musimon, ἀ-
lias musimone.
Umbri.* gerunt. Est in Creta Gortynæ agro ouium genus, quod cornu gerit quadru-
plex: colore fuluo, uillo potius quàm lana duro atque aspero, caprino ma-
gis quàm ouillo simili. Non dissimili huic colore, fuluo scilicet, conspicitur
Oues Arabica. & subus: lana tamen non adeo hirsuta, & cornibus binis non quaternis. Na-
tat quandoque hoc animal (ambigit nãque & terra & aqua:) ipsũmque in-
ter natandum comitatur plura tum piscium, tum aliorum aquatiliũ ge- F
nera, cuiusque societate gaudent plurimum: in primis uero phagri, melanu-
*Musimon, ἀ-
lias musimone.
Umbri.* ri, acus, mulli atque astaci. Est in Hispania & maxime in Corsica non absi-
mile pecori genus musimonum, caprino uillo quàm pecoris uelleri pro-
Oues Arabica. prius: quorum è genere & ouibus natos, prisci umbros uocauerunt. Sunt in
Arabia duo ouium genera admiratione digna, neque alibi usquam uisa: al-
terum caudam gerit longam adeo, ut non sit tribus cubitis breuior: alterũ
*Gorgon, γοργ-
ών.* cubitali latitudine caudam habet. Gorgona uocant Nomades Africæ (ut
author est Alexander Myndius) animal oui feræ simile: uel, ut aliis placet, 8
*Iuba uilliusue,
χάιτη.* uitulo. caput gerit semper in terram deiectum. à fronte ad oculos usque iu-
ba uilliusue dependet: hac si quando ab oculis excussa (id quod agre ob ca-
pitis grauitatem facere potest) hominem quẽquam aspexerit, protinus in- G
terficit.

Aries, αἰετός.
Agni, ἄρνες.
*Σακῆται ἄρ-
νες.*
Veruex.
Vellera.
Velamina.

1 Ovis nonnunquam fœminam tantum significat, ut aries marem. Agni, ἄρνες.
Σακῆται ἄρνες, qui a matribus iam separati pascuntur. Veruex, aries castratus. 2 Di-
cuntur agni chordi, inquit Varro, qui post tẽpus nascuntur & remanserunt in uoluis
intimis: quæ Græci uocant χοῖον, à quo chordi appellati. 3 Testa ouis ideo for-
tasse dicitur, quòd pelle iniecta aut alio tali uelamine tegumentũue protegitur, & ple-
runque domi alitur. Hæc Varro. 4 Vellera, alij uelamina appellant, lanam post
tonsuram adeptam & conglobatam. Ex quo animaduerti licet (inquit Varro) prius
lanæ uulsuram quàm tonsuram inuentam. 5 In ipsa oue, inquit Plinius, satis ge-
nerositate ostenditur breuitate crurum, uentris uestitu. 6 Hæc Galeni est senten-
tia: sed sunt qui carnem ouillam succum melancholicum gignere produnt. 7 Me-
detur, inquit Plinius, & uulux inflammationibus, & sedis rhagadis & condylomatis
cum meliloto ac butyro: 8 Bestiola quædam apud Pollucem legitur, quæ τεῖχε - H
βρωπες dicitur, quod setas concutiat.

De capris.

Cap. XCIIII.

Capra.
*I sum in castro
rum & mise-
ris uelamina
nautis. Vergil.*
Cassia capre.

UT fructum ouis è lana ad uestimentum, sic capra pilos ministrat ad u-
sum nauticum, & ad bellica tormenta, & fabrilia uasa. Tondentur ca-
præ, quòd magnis uillis sunt, in magna parte Phrygiæ, unde Cilicia ferri so-
lent: sed quòd primum ea tonsura in Cilicia sit instituta, nomen id Cilicas
adiecisse dicunt. Neque non quædam nationes harum pellibus sunt uesti-
tæ, ut in Getulia & Sardinia. Cassiæ capræ, inquit Ælianus, & albissimæ
sunt, cornibus mutilæ, & ad maximorum equorum magnitudinem acce-
dunt.

A dunt. Earum uilli adeo molles, cum Mileſiis lanis ut mollitudine comparari poſſint. Capris non omnibus cornua: ſed quibus ſunt, in his & indicia annorum per incrementa nodorum. Mutilis, lactis maior ubertas. Mutilum in utroque ſexu utilius, inquit Plinius. Et Columella quoq; In omni, inquit, regione maritos gregum mutilos eſſe oportebit: quoniam cornuti fere pernicioſi ſunt propter petulantiam. Et ſœminam quoque mutilam parabimus quieto cœli ſtatu: nã procelloſo atque imbrifero, cornutam ſemper. Capræ ſuperiores dentes non ſunt, præter primores geminos. Dependet omnium mento uillus, quẽ aruncum uocant: hoc ſi quis apprehenſam unam ex grege trahat, ceteræ ſtupentes ſpectant. Caprarum linguis non ſpiſſatur, inquit Plinius. Capræ herba uelſcuntur ut oues, ſed loca crebro permutant, ſummâque tantum contingunt. Dumeta potius quàm campeſtrem ſitum deſiderat hoc animalis genus: aſperis quoque etiam locis ac ſylueſtribus optime paſcitur: nam nec rubos auerſatur, nec uepribus offenditur, & arbuſculis frutetiſq; maxime gaudet, nec minus iligneis querneiſq; fruticibus, qui in altitudinẽ nõ proſiliunt: uerum morſus earum arbori exitialis eſt. oliuam lambẽdo quoque ſterilem faciunt. Odoratorum uero fruticum expetentius hoc animal eſt: cùmque ciſthi fronde paſcitur, pinguedinem barbæ cruribuſque uilloſis adhaerentem reportat, ex qua ladanum in offas cogunt paſtores. Capras in occaſum decliui ſole, in paſcuſ negant contueri inter ſeſe, ſed auerſas iacere: reliquis autem horis, inter ſe aduerſas. Tradunt & noctu non minus cernere quàm interdium: & ideo caprinũ ciecur, ſi uelſcantur, reſtituit uelſpertinam aciem iis quos nyctilopas uocant. Capræ anniculæ aliquando coeunt, atq; utero ſerũt: mares quoque illo eodem tempore ineunt. Eſt autem mas uel menſium ſeptem ſatis habilis ad procreandum: quoniam immodicus libidinis, dum adhuc uberibus alitur, matrem ſtupro ſuperuenit: & ideo celeriter & ante ſex annos conſeſcit, quod immatura ueneris cupidine primis pueritiæ temporibus exhaustus eſt. Itaque quinquennis parum idoneus habetur ſœminis implendis. Et trimi quoque minus utiliter generant: & in ſenectâ ultra quadriennium. Capellæ bimæ, aliquando & anniculæ, ut diximus, partum edunt: ſed in trimatu gregi augendo utiles ſunt: neque enim educare niſi trima debet. neque tamen ultra octo annos matres ſeruandæ ſunt: quod aſſiduo partu fatigatæ ſteriles exiſtant. Parit autẽ capra, ſi eſt generoſa proles, frequenter duos, nonnunquam trigeminos: parit & quaternos, ſed raro admodum: at Ægyptias capras quinque parere ferunt. Tempus admiſſuræ per autumnum ſere ante menſem Decembrem præcipiunt: ut propinquantẽ uere pariât turgeſcentibus uirgultis: ferunt enim quinque menſibus ut oues. Vita earum longiſſima, annis in Æthiopia x i, in reliquo orbe plurimum octo. Nunquam ſanæ degunt capræ: nunquam enim febri eas carere Archelaus author eſt. Alia pecorum genera cum peſtilentia uexantur, prius morbo & languoribus maceſcunt: ſolæ capellæ quanuis optimæ atque hilares, ſubito cõcidunt: id accidere maxime ſolet ubertate pabuli. Pinguedine etiam ſterileſcunt capræ. Qui caprinum gregem cõſtituere uult, in eligẽdo animad-

*Aruncus, xocſſos
Capræ, aliàs
caprearum, ſed
utrumque for-
taſſe mendo-
ſum.*

Ladanum.

*Novẽbri men-
ſe Plin.*

Caper.
Hircus.
Τεόςος.
Χίμαρος.

Capella.

uertat oportet. Caper cui sub maxillis duæ uerruculae collo dependent, opti-
 mus habetur: amplissimi corporis, cruribus crassis, plena & breui ceruice,
 flaccidis & prægrauantibus auribus longisque, exiguo capite, quàm maxi-
 me finus, nitido, nigro, densoque atque longissimo pilo: ut autem Varro
 ni placet, hircus molliore sit pilo & potissimū albo. Capella præcipue pro-
 batur, simillima hirco quæ descripsimus: si etiā est uberis maximi & lactis
 abundantissimi. Tondetur capra, ut dictū est, nisi si glabræ sunt: duo enim ge-
 nera earū. Capra tēperamento est longe sicciore q̃ sus, minus tamē secco q̃
 bos. Caprina caro æstate prima ac media (cum scilicet fruticum germina,
 quibus caprae auidius uesci solent, sunt frequentissima) optima est: sed post
 solstitium æstiuum uirus olet, præsertim hircorum: tum uero maxime asla.
 Quo circa etiam dum elixatur, ut in ouilla dictum est, ollæ operculum au-
 ferre, copiosamque infundere aquam, & condimenta cocturæ addere, præ-
 cepit Rufus. Succum præstat caro caprina uitiosum acremque: sed hircina
 omnium est deterrima tum ad concoctionem, tum etiam ad succi probita-
 tem: quæ minime quidem pituitosa lentæue est, sed nocet maxime ob du-
 ritiem & in alterādo difficultatem. Hædina caro concoctu facilis est, neq;
 mucosa: sed probum generat succum, & secundū suillam optimum. Inter
 cetera lactis genera caprinum mediocritatem obtinet: ut quod nec pingue
 admodum nec crassum sit: estque eo bubulū caseo fertilius pene altero tan-
 to. Stomacho accommodatissimum est lac caprinum, aluūmque minus ce-
 teris tentat: quoniā pecus hoc astringentibus pabulis maxima ex parte ue-
 scitur: nempe fronde magis quàm herba. Caprino lacte lienes sanātur, post
 bidui in ediam tertia die hædera pastis capris, poto sine alio cibo. Iecoris ca-
 prini asli, sunt qui distillantem saniem accipiunt, qua ad nyctalopas utun-
 tur: elixi autem uaporem oculis apertis accipiendū præcipiūt. aslū quo-
 que si edatur, ad eisdem affectus accommodatum aiunt: & præterea comi-
 tialē morbū ostendere. Sanguis hædi antidotis miscetur. Caprae & hirci
 sanguis sartagine inaslat, dysenterias & cœliacos fluxus sistit: in uino po-
 tus contra toxica efficax est. Sunt qui sanguinem hirci arefactum calculo-
 sis propinent præsentissimo remedio. Cornu caprinum ustum, tum ad dē-
 tium candorem, tum ad contrahēdas gingiuas mollitiæ fluidas utiliter ad-
 fricatur. Caprarū cornu uel pilis accensis, fugari serpētes dicuntur. Capra-
 rum ungulas crematas, mōxque aceto perfusas alopeciiis illinunt quidā: est
 itaque cinis hic facultatis extenuantis. Fimum caprinum lienis aliarūmq;
 partium duritiem soluit: ustū, tenuius efficitur. alopeciiis medetur aliisque
 quæ absterfione indigent affectionibus, ut lepræ, psoræ, licheni, & hoc ge-
 nus aliis. Miscetur & cataplasmatibus, quæ parotidas diuturnioresque bubo-
 nas digerunt. Imponitur in aceto decoctum serpētum moribus, ulceribus
 quæ serpunt, & crisipelati: uim nanque habet & abstergendi digerendique:
 cum axungia impositum iis qui podagra tentantur, auxilio est. Ex uino po-
 tum caprarum fimum, præsertim in montibus degentium, regium morbū
 emendat: menses ciet cum aromatibus haustum, partusque euocat: siccum
 uero in farinam tritum, & cum thure in lana inditum, profluuium mulie-

Quomodo præ-
parari debeat
hirci sanguis,
docet Aetius
lib. II.

Abre sistit: ceteras sanguinis fluxiones ex aceto cohibet. Capræ quas alimus à capris feris sunt ortæ: à quibus propter Italiâ capraria insula est nominata: sunt autē capræ sylvestres, his nostris haud multo maiores, sed uelociores atque in pugna aciores. In Samothrace habentur greges caprarum sylvestrium, quas rotas uocant. Sunt etiā in Italia circa Fiscelium & Tetricam multæ. Capræ feræ in plurimas similitudines transfigurantur: sunt capræ, sunt rupicapræ, sunt ibyces: quæ genera omnia alpes nobis transmittunt: sunt & oryges, soli à quibusdam dicti: sunt & damæ & pygargi & strepsicerotes, multaque alia haud dissimilia: sed hæc transmarini situs mittunt. Ibyces prærupta & inaccessa montiū incolunt, pernicitatis mirandæ quam onerato capite uastis cornibus, gladiatorumque uaginis. In hæc se librant, ut tormento aliquo rotati, in petras potissimum è monte aliquo in alium transilire cupientes, atque recursu pernici quo libuerit exultant. Capreis ramosa cornua dedit natura, sed parua, nec fecit, ut ceruis, decidua. In Africa capræ non sunt: rupicapris cornua in dorsum adunca, damis in aduersum: sunt etenim & damæ in caprarum genere, sicuti & qui pygargi dicuntur. Damas mittunt transmarini situs: hæc mansuescunt raro, cum feræ iure dici non possint: ita nec placidæ nec feræ, sed mediæ inter utrunque naturæ, ut in mari delphini. Transmarini sunt & strepsicerotes, quibus cornua erecta rugarumque ambitu cōtorta sunt, & in leue fastigium exacuta, ad dadem Africa appellat. Orygem perpetuo sitiētē Africa generat, solum à quibusdam dictum, contrario pilo uestitum, & ad caput uersō. Color illi in facie niger, cætera cādīdus: cornua nigra, caua, erecta, mucrone acuto & præduro: dorsum latum & obesum. Velox animal est & ferox: ut quod neque canem timet, aut sylvestrem aprū taurūque, aut pantheram: sed neque leonem, nec hominem uenatorem: elephātum unum animalium metuit. Orygem, ut diximus, Africa generat, ex natura loci potu carētē, cum mirabili modo ad remedia sitientem. nanque Getuli latrones eo durant auxilio, repertis in corpore eorum saluberrimi liquoris uesticis. Orygem appellat Ægyptus feram, quam in caniculæ exortu contrastare & contueri tradit, & uelut adorare cum sternuerit.

1 Duæ uerruculæ. Duas ueluti mammillas pensiles appellat Varro: & Plinius, ni fallor, lacinias binas dependentes: sed in fœminis modo. 2 *ἑιφῶ* mas dicitur usque ad tertium aut quartum mensem, *χιμαρῶ* in genere fœmineo usque ad ætatem unius anni. Theocritus: *- ἔστ' κατὰ τὸν ἑρῶν Ἀχιμαρὸς, χιμαρῶ δὲ καλὸν κρῖν' ἔστ' καμὲλξίς.* 3 Rotas. Sunt qui apud Varronem legi malint platycerotas: ego uero nusquam memini legisse platycerotas esse caprini generis, sed ceruini. An idem forsitan genus rota est cum ibice? de quo mox dicetur. 4 Capreolos uocat hos Columella, opinor lib. 9. 5 Non me latet hunc Plinij locum aliter à quibusdam legi: uerūm satis placet hæc uetus lectio. 6 Aliàs, Perpetuo sitiētia Africæ generant. 7 Oryx, ut Aristoteli placet, animal est bisulcū & unicornē, quod scilicet medio sui capitis unum cornu fixum habet: an idem sit cum oryge Plinij & Oppiani consideret studiosus lector. Oryx item apud Columellā inter eas numeratur feras, quæ uiuariis inclusæ feruantur.

Cervus, ἑλαφός.

Subulones, παῖταλίας.

Adminicula, ἄμυντρος.

Numero circiter uiginti. Plinius et Arist.

Achainæ ceruæ.

INter feras quæ cornua gestant, reliqua facile superat ceruinum genus, siue formæ pulchritudinem, siue cornuum amplitudinem, ramorumque in iisdem uarietatem spectes. Hæc anniculis nondum nascuntur, nisi quoad indicij gratia sit initium quoddam prætuberans, quod breue hirtumque est. Bimis primum cornua oriuntur simplicia & recta ad subularum similitudinem: quamobrem subulones per id tempus eos uocāt. Trimis bifida excunt, quadrimis trifida: atque deinceps ad hunc modum procedit numerus usque ad annum sextū: ab hoc similia semper prodeunt, ita ne sit dinoscere ætatem ramorum numero: sed senes cognoscimus maxime indicio duplici illo, quod scilicet dentes aut nullos aut paucos habent: atque adminiculis carent: uocantur adminicula rami, qui imis cornibus prominent ante frontem, quibus in pugna utuntur iuniores: senes autem carent. Soli animalium cerui cornua tota solida habent (cum cæteris cornigeris omnibus caua sint:) atque ea omnibus annis statuto ueris tempore, mense scilicet Aprili fere amittunt: quæ cum amiserint, occultant sese interdiu uelut inermes: idque asperis opacisque faciunt locis, ut muscarum tædio uacent. Et quandiu carent iis, nocte procedunt ad pabula, donec recipiant cornua: quæ primum quasi cute uestita, & molli lanugine hirtiufcula emittunt: sed cum creuerint, soli exponunt, ut excoquantur & sicceant: ubi iam nihil attritu arborum, cum ea scalpunt, indolent, tunc ea relinquunt loca, confisi habere iam quo repugnare possint, cum res exigit: contra nonnulla enim animalia quandoque resistunt & cornibus se defendunt, quanquam feroces beluas fugiunt. Sunt etenim & cornuum mucrones hebetiores: & cornua ipsa præ nimio excessu fere superuacua sunt: grandis enim illa & multifida cornuum magnitudo, in pugna sæpe obest potius quam prodest. Fœmina in hoc genere cornuum inops mutilaque est. Cerui si cum per ætatem nondum cornua gerunt castrentur, non edunt cornua: sed si cornigeri exciduntur, non decidunt cornua, & magnitudine eadem seruantur. Corpus ceruo obesum est, & maculoso uellere tectum, fuluum aliàs: fuit aliquando & candido colore. Collum gerit procerum atque erectum: summasque cacuminat aures. In monte Asiæ Elapho nomine apud Arginusam, ceruæ omnes scissæ ac uelut diuisæ aure sunt: qua nota uel alibi, si loca mutarint, dinoscuntur. & quidem fœtus iam inde à primo ortu in utero idem contrahit signum. Crura habet ceruus gracilia. dentium ordine superiore caret aliorum ritu cornigerorum, & ruminat. Nares ita diuisæ apparent, ut quadriplices uideantur. Genitale mari neruosum est: ubera fœminis quaterna ut uaccis. Vermes cerui continere produntur suo in capite plurimos uiuos: magnitudine haud minores iis uermibus quos maximos carnes putres ediderint, qui gigni uniuersi atque contigui solent sub linguæ inanitate. Cor habet ceruus, pro ratione magnum. felle uacat: quâquam eius intestinum amarum adeo est, ut ne à canibus quidem attingatur, nisi ceruus præpin-guis sit. Ceruis Achainis cognominatis, fel contineri in cauda creditur. Est uero quod ibi contineri aiunt, colore quidem simile felli: sed non ita ut fel humidum,

A humidum, sed lieni simile parte interiore. Sunt, inquit Plinius, qui ceruo fel in cauda inesse putent, aut intestinis: ideo tantam habet amaritudinem ut à canibus non attingatur. in Brileto & Therne quaterni renes ceruis. Ceruorum sanguis fibras non habet: quocirca non concrevit, coitu scilicet firmiore, ut ceterorum: sed perinde ut leporum sanguis spissari aliquatulum solet, eodem fere modo quo lac, quod iniecto coagulo coiuverit. Ceruæ in coitu mares suos non patiuntur, nisi raro, propter rigorem genitalis: atque ea de causa gradiuntur in coitu, subductisque clunibus semen recipiunt genitale. Mas non uni feminae iungitur adhaeretue, sed mutat, breuique interposito tempore aliam atque aliam supergreditur: quo fit, ut ab eodem multa impleantur. Coitus plurimum & conceptus earum post arcturi sydyus

B mense Augusto & Septembri. uterum ferunt octo menses. At mares relictæ, rabie sauiunt, fodiunt scrobes: tunc quoque rostra eorum nigrescunt. Pariunt feminae magna ex parte unum, & interdum geminos. parere autem iuxta vias maxime solent, quod scilicet propter homines beluæ minus accedunt. Incrementum hinnuli celere. Editos partus studiose occulunt, & absconditos inter profunda fruticum uel herbarum, pedum uerbere castigant ad latendum. Cum maturuerit ad fugam robur, exercent cursu, & fugam menditari docent: ad prærupta ducunt, & per ea salire assuescunt. Vita esse perquam longa hoc animal fertur: quanquam nihil certi eorum quæ narrantur uidemus, inquit Aristoteles. Ad dignoscendam autem eorum uiuacitatem Alexâder Magnus torqueis aureos plurimis ceruis innexuit: qui post annum centesimum capti, ad opertis iam cute torquibus, nec dum senij indicium præ se ferebant. Pinguescunt cerui æstate supra modum: quamobrem nec currere quidem possunt: secundo aut tertio cursu capiuntur ab iis, qui pedibus insectantur. Fugiunt etiam in aquas propter aestum & anhelitum: quin & latebras quarunt, ubi se præpingues sensere, fatentes incommodum pondus. Caro eorum libidinis tempore uitatur & foetet: cum itaque mares impleuerint feminas, separantur, ut modo diximus, per seiplos, propter graueolentiam: foetent enim ut hirci: & facies quoque eorum nigrescit ut hircorum. Degunt ita quousque imber accedat: tum pascua repetunt. Hyeme extenuantur debilitanturque: uere autem uigent maxime ad cursum. Cum fugiunt, etiam in fuga acquiescunt: stantesque respiciunt atque

D que manent, dum qui insequitur appropinquet: tunc fugæ præsidia repetunt: quod ideo facere uidentur, quia interiora laborant: intestinum enim tam tenue imbecilleque habet, ut etiam si leuiter percusseris, possit rumpi, cute adhuc integra. Vocem mares grauiorem quam feminae mittunt. uox autem maribus in hoc genere est, cum tempus cocundi est: feminis autem cum metuerint. brevis uox feminae est, maris productior. Fugiunt cerui latratu canum audito, aura semper secunda, ut odor cum ipsis recedat. Mulcentur sibilo & cantu uenantium: itaque alter uenantium palam aut sibilat, alter clam ferit à tergo, ubi socius tempus iam esse significarit. Sed cum erexere aures, acerrimi sunt auditus, nec latere insidiæ possunt: cum remifere, surdi, & facile interimuntur. Animal simplex est, & omnium rerum miracu-

Aliis Tharne.

Mulcentur sibilo & cantu uenantium: itaque alter uenantium palam aut sibilat, alter clam ferit à tergo, ubi socius tempus iam esse significarit. Sed cum erexere aures, acerrimi sunt auditus, nec latere insidiæ possunt: cum remifere, surdi, & facile interimuntur.

DE DIFFERENTIIS

lo stupens: intantum ut equo aut bucula accedente propius, hominem iux- E
tā uenantem non cernant, arcum ipsum sagittasque mirentur. Serpnetibus
inimicus ceruus est, anhelitu nanque, si quæ sint, extractas cauernis, man-
dit. Febrium morbos non sentit hoc animal: quin & medetur huic timori,
ut fertur: legimus enim plurimos matutinis diebus ceruiam carnem de-
gustare solitos, sine febribus longæuos fuisse: quod ita demum existimant,
si uulnere uno fuerint interempti. Quanquā alioqui succum procreat cer-
uina caro (uti Galenus prodidit) non minus uitiosum concoctūque diffici-
lem quā sit bubula aut ouilla: imo asininae carni proxima esse censetur, ut
fere nullum (quod ad alimentum rationem attineat) usum præstet. Cerninus
sanguis sartagine in assatus dyssenterias fluxionesque cæliacas sistit. in ui-
no potus cōtra toxica efficax est. Aduersus uenena serpentiumque morsus F
mirificū est hinnuli coagulum occisi in matris utero. Ceruina medulla ute-
rum emollit tum in pello, tum etiā extrinsecus imposita. Ceruina medulla
perunctos uenenata fugiunt, inquit Dioscorides. Cornus ceruini cinis ca-
dmie in morem elotus, ulceribus oculorum & distillationibus utilis est: in-
frictus dentes expurgat, fluidasque ginginas contrahit: binis cochleariis
epotus prodest dysentericis: sanguine excreantibus, cæliacis, morbo regio.
Datur & in uesica doloribus cum tragacatha: in muliebribus fluxionibus
cum liquore quopiam illi rei accommodato. Accēsi cornus odore serpen-
tes fugantur, & comitiales morbi deprehenduntur. Cornu in aceto coctum,
si eo gingiua colluantur, dolores ex molariū dentitione factos adimit. Ge-
nitale cerui tritum & in uino potum, uiperarum moribus auxiliatur. Cer- G
uini generis sunt, & cerui quoque dicuntur, qui platycerotes & eurycero- 4
tes appellantur, à summorum cornuum latitudine, quæ in palmas finxit na-
tura, digitosque emisit ex iis. Corporis forma cerui est: sed tergus omne nō
minus quā sit pantherarū uarium: uerum in his albicant maculae, quæ in
pantheris nigrae sunt: & huius quoque sanguis fibris caret, quocirca neque
spissatur. Bubali pene ad ceruinam faciem in Africa procreantur: corporis
magnitudine bubalus eurycerote minor est, at dorcade maior, oculis splen-
didis, aspectu pulchro atque alacri. Cornuum exortus statim à capite recti,
superiores uero eorum partes retro ad dorsum flectuntur. Bubalis cornua
interdum inutilia sunt: nam etsi contra nonnulla sese defendunt, feroces ta-
men pugnacesque beluas fugiunt. Cum uero leonē metuat bubalus, caput H
tantum abscondit, reliquo corpore neglecto: itaque totū corpus latere pu-
tat. Sanguis quoque eorū fibras non habet: ideo neque concreuit. Patrij soli
amantissimū animal est: nam si forsan à uenatoribus captus, in alienū solū
quanuis longinquum abducatur, solutus ad loca consueta reuertetur. Inter 5
cornigera, omnium quæ explorata habemus, minimum dorcas est, in cer-
uino quoque genere numerāus, ut qui cornua habeat omnibus annis de-
cidua, quæ & his quoque interdum inutilia sunt: nam etsi contra nonnulla
resistunt, & cornibus se defendunt, tamen feroces pugnacesque beluas fu-
giunt. Timidum animal dorcas est, & cursus uelocissimi: noctu æque cer-
nere, atque interdiu creditur. In uenatione interdum, uel in media fuga
consistit:

*Quonam mo-
do uirur cor-
nu ceruinum,
monstrat Dio-
scorides.*

*Platyceros.
Euryceros.*

*Bubalus,
Βύβαλος.
Βύβαλις.*

*Dorcas.
Dorcalis.
Dorx.
Ζάξ.
Dorcus.*

A consistit: quòd si tunc temporis otiũ detur reddendæ urinæ, adeo recreantur illi uires, ut denuo ad cursum reddatur alacrior. Dorcades in Hispania sunt frequentes: in Lycia non transeunt montes Syriæ uicinos.

*Cilicia forsitan
pro Lycia, ex
Claymond.*

1 Hinnulus cerui κερός dicitur & κημός: quāquam κημός nondum progreditur in pascua. Hæc Hermolaus. 2 Aristoteles achainas uocat: Græci genus ceruorum Echeineas ab oppido cognominant. Hæc ex Hermolao. 3 Vitam esse ceruis longiorē quàm elephantis ostendit Pausanias in Arcadicis. Ex Hesiodo, Ter tria secla hominis transmittit garrula cornix, Quatuor & peragit cornicis tempora ceruus.

Hinnulus.

κερός.

κημός.

Echeineæ ceru-

uæ.

4 ρεῶνα, quem felle carere scribit Aristoteles, damā interpretantur & Theodorus & Hermolaus, cæteri que quos uidisse memini, recentiores omnes. Verū dama, ut ante monstrauius, in caprarum genere numeratur à Plinio: proca uero, uti etiam fate- tur Hermolaus, à ceruo non distinxit Aristoteles. Adde quòd eadem insula quæ Pro- connesus ab animalium eorum copia, eadem & Elaphonnesus nominatur: de qua Plinius lib. 5. Præterea paucos reperiis authores, uel nullos potius, qui simul πεκὺς memi- nerint, & platycerotis & eurycerotis. Atque inde conicimus idem esse animal, quod

ρεῶξ.

ἰόρκος.

Cerui palmati

forte à Iulio

Capitolino di-

citur ij in Gor-

dianis.

πεῶξ ab Aristotele uocatur, & platyceros siue euryceros ab aliis. 5 Dorcada, capream uertit Theodorus: at nos Plinium secuti capream in caprarum syluestrium genere locauimus. Dorcus apud Oppianum idem cum dorcade est: Dioscorides tāquam diuersum enumerat. Dorcades Lybicæ (ut ex Æliano narrat Gillius) quanquam uelocitate sunt mirabili, tamen inferiores sunt in currendo equis Lybicis. Earum alius nigris uittis distinguitur, reliqui corporis color rubet, & pedes quidē eis longi sunt. Cornibus caput ornatur, oculi nigri, longissimæ aures habentur. κέμας à poëtis nūcupata (ut aliud sit animal à dorcade Lybica) turbinis instar celerrime fertur: flauis pilis spectatur: cauda est tum pilosissima, tum exalbenti: eius oculi cyaneo colore tincti uidentur, aures præaltis pilis refertæ: neque modo in terra pedum celeritatem ostendit, sed etiam cum in fluuij confluentem inciderit, ungulis pedum remigans, fluctus perumpit. & uero in lacubus natare gaudet, unde sibi uictum cōparat: uirides iuncos, & cyperum depascitur.

Dorcades Ly-
bicæ.

κέμας, es-

mas.

De tragelapho, tarando, ophio, leucocruta & colo. Cap. XCVI.

E Adem pene cum ceruo specie sunt, quos tragelaphos dicunt: sed non alibi quàm circa Phasidem amnem nascuntur. Distāt tantum, quòd uillosos habent armos, & menta promissis hirta barbis. Tarando magnitudo quæ boui: caput maius ceruino, nec absimile, cornua ramosa, ungula bifida, uillus profundus magnitudine urforum: tergori tanta duritia, ut thoraces ex eo faciant. Hunc tarandū affirmant habitū metu uertere, & cum delitescat fieri asimilem cuicunque rei proximauerit: colorēque omnium arborum, fruticum, florum, locorūque reddere metuentem in quibus la-

Tragelaphus?

Tarandus?

D tet: ideóque raro capitur, sed cū libuit sui coloris esse, asino similis. Scythia hunc mittit. Ophion Sardinia quondam ferebat, nec alibi nascebatur: animal ceruo minus, sed pilo demum ac dente simile ceruo. Hoc interiisse arbitror, inquit Plinius: & ideo medicinas ex eo omitto. Cruribus ceruinis & ungula quoq; bifulca apud Æthiopas leucocruta est perniciosissima fera, asini fere magnitudine, collo, cauda, pectore leonis, capite melium, ore ad aures usque rescisso, dentium locis osse perpetuo. hanc ferā tradunt humanas uoces imitari. Gignitur apud Scythas quæ circa Meotim paludē sunt Colos, candido colore, magnitudine inter ceruum & arietem, sed qui uelocitate utrūque facile superat. Potat naribus ad caput usque immerlis: cóque potu diebus pluribus contentus, siccioribus locis pascitur.

Colore ursino?
Solinus.

Æthiopia mit-
tit. Solinus.

Ophion.

Clunibus cerui-
nis, & cruribus

leonis. Solinus.

Apud Indos.

Leucocruta, uel

Leucocota:

Aliis, asini feri

magnitudine.

Capite cameli-

no. Solinus.

Colos, κερός.

DE DIFFERENTIIS

De hippelapho, hippardio, hippagro, hippopotamo, & cale.

E

Cap. XC VII.

*Hippelaphus.
Hippardium.*

Magnitudo hippelaphi ceruo comparatur. cornua dorcadi familia. iu-
bami summis continet armis. nec non & fera quæ hippardium no-
minata est, parte etiam eadem: sed utrunque hoc genus tenuissimo iubæ
ordine à capite ad summos armos crinescit. Gerit cornua utrumque, excepta
femina hippelapho, & pedes habet bisulcos. Proprium hippelapho uillus
qui ab eius gutture modo barbæ dependet. Gignitur apud Arachotas. Un-
gulas quoque bisulcas habet hippagros, ceruinis similes. dentes exertos
binos. Spina tota ad caudam usque perpulchra ornatur iuba. Viuit in præ-
ruptis Æthiopiæ Indiæque locis. feruitutem non tolerat: nam si forte ca-
ptus seruetur, fame sese cruciat, sponteque moritur. Bisulcum animal & F

*Hippagros.
Equus sylue-
stris.*

*Hippopotam^o
Equus flumia-
tilis.*

hippopotamus est, sed quod ambigat terræ, mari, atque amni cōmune: na-
tura enim hippopotami ita constat, ut uiuere nisi in humore diu non pos-
sit. Hunc gignit Ægyptus, malum hominibus non minus infestum quàm
sit crocodilus. Plurimi sunt super Saiticam, inter Ægypti præfecturas. Iuba
illi equina, ungula qualis bubus, rostrum resimium, dentes exerti & aprorū
more adunci, sed leuiter & minus noxij. Cauda etiam apri, tortuosa. Talus 2
quoque inest bisulcorum modo: magnitudo asini, hinnitus equi. Tergus 3
ad scuta galeasque impenetrabilis, præterquam si humore madeat. Inte-
riora omnia equi & asini similia. Noctibus segetes depascitur, ad quas per-
git auersus astu dolofo, ut fallente uestigio, reuertēti nulla ei insidia præ-
parentur. Carnem habet hippopotamus durissimam, & concoctu difficil- G
limam. Hippopotami testes exsiccati ac triti, contra serpentium morsus bi-
buntur. Cinis corij cum aqua illitus panos sanat: adeps, frigidas febres. item
simum suffitu. Pellis eius è sinistra parte frontis in inguina adalligata uene-
rem inhihet: eiusdem cinis alopecias explet. Est apud Æthiopas Indosq;
cale, aliàs ut equus fluuiatilis, cauda uero elephāti, colore nigro uel fuluo,
maxillis aprinis, maiora cubitalibus cornua habēs mobilia, & ad obsequiū
cuius uelit motus accommodata: neque enim rigēt, sed deflectuntur, ut u-
sus exigit præliandi: quorum alterum cum pugnat protendit, alterum re-
plicat, ut si ictu aliquo alterius acumen obtusum fuerit, acies succedat alte-
rius. Hippopotamis comparatur, & ipsa sane aquis fluminum gaudet.

*Pergit auersus.
aliter hoc ex-
plicat Gillius,
ut uidetur ex
Aeliano.*

*Plin. Testiculi
drachma ex a-
qua cōtra ser-
pentes bibitur.
Eale.*

Equiceruus.

1 Hippelaphum Theodorus equiceruum uocat, à forma equi & cerui quam ha-
bet, compositum nomen accepit. **2** Cauda, ut refert Herodotus, equina & magni-
tudo eius est bouis maximi. **3** Tergoris crassitudo tanta, inquit Herodotus, ut ex
eo cum aridum fuerit, uenabula fiant: &, ut Plinius refert, hastæ tormentur.

H

De camelo, & camelo pardali.

Cap. XC VIII.

*Camelus, κα-
μηλος.*

Inter quadrupedes quæ animal generant, post elephātum maxima mole
camelus est, idēque bisulcum: cornu tamen uacat. Bactri camelos for-
tissimos mittunt, licet Arabia plurimos gignat. Inde duo camelorum gene-
ra, Bactrianum atque Arabicum. Differūt, quod illi bina habent tubera in
dorsō, hi singula: camelus enim proprium inter ceteras quadrupedes habet
in dor-

A in dorso, quod tuber appellant. Sūt & omnibus camelis singula parte ima: in pectore scilicet, quale in dorso tubera, quibus incumbat reliquū corpus, & firmetur quoties in genua inclinantur. Dentium superiore ordine ut boves carent in utroque genere. Caudam habent asino similem. Genitale maribus neruo ita cōstat, ut uel ex eo cōfici possit, quo arcus fidissime intendatur: iidēque in auersum mingunt: genitale enim inter crura posteriora caudam uersus spectat. Fœminæ in uentre mammas binas cū papillis quaternis habent, ut boves. Clunes habet camelus proportionē magnitudinis paruos. Camelo tali similes bubulis, sed minores paulo: est enim bisulcum uti modo diximus: sed bisulcum sic est, ut pes parte posteriore scissus paululum sit ad flexum digiti secundum: parte autem priore summa, quadr-

B. partito findatur discrimine paruo, quantum scilicet ad primum digiti inflexum. Et inter fissuras quiddam perinde ut in anserum pedibus continentur: eōq; fit ut alij minime bisulcum animal esse uoluerint. Pes uestigio est carnosus ursæ modo: qua de causa in lōgiore itinere sine calciatu fatiscunt. Pedatim incedit camelus, hoc est, ut sinister pes non transeat dextrum, sed subsequatur. Ventres habet camelus plures: & ruminat quemadmodū cornigera. Fel non uase aliquo discretum, sed uenulis quibusdam conclusum habet. Cocunt cameli sedente fœmina, nec auersi, ut sentit Aristoteles: (quanquam auersis, inquit Plinius, camelis coitus) sed complectente mare, ut ceteræ quadrupedes agunt, & coitum toto die exercent. Petunt recessuū solitudines cum libet coire: nec aliquis eò potest tuto accedere, praterquā

C pastor armenti: lauit enim mas tempore coitus, siue homo accedat, siue camelus: nam odium aduersus equos gerunt naturale. Tēpus cocundi in terra Arabia mense Septembri. fert uentrem menses duodecim, uel ut aliis uidetur, menses decem. parit singulos: uniparum nanque est. Incipit & mas & fœmina coire in trimatu: fœmina post partū uno interposito anno coit. Cameli, matres nunquam superueniunt suas: sed etiā si quis cogat, ipsi non patiuntur. Camelus lac suum usque eò seruat, quò iam cōceperit: atque eo tempore, tum lac, tum caro cameli suauissima omniū est. Prolem à parente separant anniculam. Viuunt cameli magna quidem ex parte annos triginta: sed nonnulli quinquagenis annis: quidam & centenis. utcunque & rabiem quandoque sentiunt. Castrandi genus etiam fœminas quæ bello

D præparentur, inuentum est: castratæ nanque auctiores & fortiores fiunt, coitu negato. Habentur in duplex ministerium: sunt alij oneri ferendo accommodati: alij leues ad pernecitatem: uelocitas enim illis inter equos, sed sua cuique mensura sicuti uires: nec ultra assuetum procedit spatium, nec plus instituto onere recipit. Sitim quadriduo tolerant: uerum cum occasio bibendi data est, tantum implentur, quantum satiet desideria præterita, & in futurum diu profit. lutulentas aquas captant, puras refugiunt: denique nisi cœnosior liquor fuerit, ipsi assidua concubatione limum excitant, ut turbetur. Cameli tum caro, ut modo diximus, tum lac ab hominis dulcissimum est: suauissimum autem hoc existimatur, ad unam mēsuram duabus aut tribus aquæ additis. Cameli cerebrum arefactum potūque ex aceto

DE DIFFERENTIIS

Nabis.

Camelopardalis.

Ovis fera.

Dromades.

Dromedarij.

Ouifera.

comitialibus morbis aiunt mederi : item fel cū melle potū: hoc & angina. E cauda arefacta solui aluum .fimi cinere crispari capillum cum oleo. Et dysentericis prodest illitus cinis, potūsque quantum tribus digitis capitur, etiam comitialibus morbis . Vrinam fullonibus utilissimam esse tradunt: itēque ulceribus manantibus. Barbaros eam seruare quinquennio, & heminis potam ciere aluum. Camelino capite est quam nabim Æthiopes uocant, nos camelopardalim dicimus. Collo equis similis, pedibus & cruribus boui, colore rutilo, candidis maculis in hinnulorū morem supersparsa. Posteriora corporis anterioribus humiliora : adeo ut iis partibus humi sedere uideatur, quæ bouis altitudinem non superant : cum partes priores camelorū crura proceritate æquent, simul & quæ circa armos sunt atque pectus ipsum proceriora uideantur, quàm pro reliqua corporis ratione: ut F uero Heliodorus prodidit, caput cameli simile, maius duplo aut paulo amplius quàm Lybici struthij: collum, ut oloris longum. Animal aspectu magis quàm feritate conspicuum : nullam enim præ se fert sæuitiam, tractatūque tam facile, ut funiculo eius capiti alligato, ubiuis ducatur à præfecto: ut non inter feras, sed inter pecora potius numerari debeat: quare etiam ouis feræ nomen inuenit, Æthiopia hanc gignit. Nullam habet cum pardale similitudinem.

1 Currunt cameli, inquit Aristoteles, celerius quàm equi Nissani. Veloces istos camelos dromadas uocauit Liuius Decade quarta : & dromedarios Esaia, ut arbitror, interpretes Latinus. 2 Ovis fera, aliàs ouifera.

De suibus.

Cap. XCIX.

G

Sus, ſ.

SVillum genus cum sit aliàs bisulcum, in Illyrico quibusdam locis & Paonia, atque nonnullis aliis regionibus, solidas habent ungulas sues: quo fit ut ex utroque genere existimentur, solipedum scilicet & bisulcorum. Dentem nullum mutat sus: & mas plures habet dentes quàm fœmina. Mas item dentes habet exertos, quibus fœmina uacat. Rostrum habet sus repandum, collum crassum, & fetis horret. Testes maribus hærent retro, nec tremuli pendent. Mammas gerit fœmina, nec in pectore nec in fœminibus, sed in uentre, generosa duodenas, uulgaris binas minus. genitale uero ea continet parte qua pecoris ubera habentur : & cum per libidinem turget ac prurit ad coitum, sursum tantisper hoc retrahitur, uertitque foras, ut inde mari coitus sit facilius. Cauda sui intorta : id etiam notatum, facilius iacere in dextrum quàm laeuum intortam. Lienem habet angustum & oblongum: uentrem ampliorem, in quo rugæ cancelliue (quas *πλόκας* uocant) insunt nonnullæ leues: hunc intestinum excipit longissimum & multis conuolutum anfractibus. Vulua porcina anfractuosa sinuosaque est: quandoquidem animal multiparum sus est, & in sinibus fœtum gerit. Suum ossa medullæ parum in se continent. aprorum sanguis non spissatur. Coire incipiunt sues tam mares quàm fœminæ mense suæ ætatis octauo: quanquam mas antequam sit anniculus prolem generat uitiosam: fœmina annicula parit : sed non omnibus locis eadem ætatis ratio est.

iam

A iam enim sues nonnusquā tam mares quā fœminæ quarto cocunt mense: sexto tamen ita ut uel progenerare & educare possint. Nonnusquam apri mense decimo inire incipiunt. Valent ij coitu ad triennium. uetustioribus proles deterior gignitur: nullus enim profectus accedit, nulla uirium recreatio. Paucissima edit sus prima partione, uiget secunda: nec senescens copia fœtus deficitur, quāquam lentius coit. Vt autem Varro prodidit, sus ad fœturam quā sit fœcunda, animaduertunt fere ex primo partu, quod non multū à reliquis mutat. Sunt è scrofis aliæ statim proles fœcundæ laudabilis: aliæ incrementis melius generant. Vbi uero quintūdecimum annū nata scrofa est, non præterea generat: aliquibus tamen uita prope ad uicenos annos: plurimis uero ad quindecim. Si pinguet ocyus, & iuuenis, & senescens mouetur ad coitum: si grauida admodum pinguescat, efficitur ut fœta minus habeat lactis. Sues cicures bis pariunt anno: natura enim diuisus est suis annus bifariam: quaternis mēsis fert uentrem: binis nutrit. Parere tot potest scrofa quot mamas habet: si minus pariat, fructuaria non erit idonea. Numerus partus plurimum ad uicenos: si tamen multos pepererint, educare omnes nō queunt. Nutricare octonos porcos paruulos primo possunt, ut Varroni placet: incremento factō, à peritis dimidia pars remoueri solet, quod neq; mater sola potest sufferre lac, neq; cōgenerati alenscendo roborari. Mihi uero utilius probatur experto, inquit Palladius, porcam cui pabula suppetunt, ut plurimum sex nutrire debere: quia licet plures possit educare, tamen frequentiore numero sueta deficiet. Porci qui nati sunt hyeme, fiunt exiles propter frigora, & quod matres aspernantur propter exiguitatem lactis. Cum scrofa peperit, primam mammam porco, qui primus in lucem prodiit præbet: & suam nouit quisque in fœtu quo genitus est ordine, eaque alitur, nec alia. Detracto illa alumno suo, sterilefcit illico ac resilit: uno uero ex omni turba relicto, sola munifex, quæ genito fuerat attributa, descendit. penuriam lactis præpingues sentiunt. qui in utero lesus minutusque fuerit fœtus, metachæros dicitur. Omnem porro situm ruris pecus hoc usurpat: nam & montibus & campis cōmode pascitur: melius tamen palustribus agris quā sitientibus. Nemora sunt conuenientissima, quæ glandium pomorumque syluestrium feracia sunt. at ubi penuria est arborum, terrenum pabulum confectabimur: & sicco limosum præferemus, ut paludem rimentur, effodiāntque lumbricos, atque in luto uoluentur, quod est huic pecori gstatissimum. Herba frugūmque minime appetens est (imo uiridia pabula suis plerunque nocēt:) sed radicū maxime ex omnibus animalibus: rictūque aptissimo ad id negotij est. Facillime etiā omnium ad quoduis pabulum assuescit: & celerrime quoque in pinguedinem proficit, pro sui corporis magnitudine: sexaginta enim diebus pinguescit: quantum autem profecerit, ij cognoscūt quibus ea res curæ est. Alitur hoc pecus pinguescitque maxime glāde: deinde faba, & hordeo, & cætero frumento. quæ res non modo pinguitudinem efficit, sed etiā carnis iucundum saporem: sed maxime pecus hoc, ut etiam cætera quibus uenterculus optime concoquit, quiete immotionēque pinguescit: magis autem inedia

Usque ad quartum annum, Varro: Plin^o, non ultra triennium.

Varro, Sus AEnes. Laui ni triginta porcos peperit: se porcentu e. Porca.

Metachærus, μὲτὰ χῆρος.

Alias, sex diebus.

faginatione orsa. Caterum sues pinguiore redduntur etiam cum in luto se uolutant. Sues ex omnibus pecudibus impatientissimæ famis sunt, ita ut aliquando si indigeant pabuli, non tantum alienam (si liceat) sobolem, sed etiam suam consumant. Sues tantum coitu spumam ore fundere inuenimus. uerrem subantis audita uoce, nisi admittatur, cibum non capere usque ad maciem. In Africa suillum genus non uiuit. Apud Indos quoque nullum suem neque ferum neque cicurem nasci Ctesias Cnidius ait. In Macedonia sues muti esse dicuntur. Agatharsides ait sues in Æthiopia cornua habere. Cum cetera animalia, nisi nouella castrantur, intereant, aper unus qua ætate castratur non refert. Postquam enim salire defierit, ita ut id recte facere possit, castratur saginaturque, quoad perueniat ad lanium: uerum castrantur uerres commodissime anniculi, utique ac minores quam semestres: quo facto nomen mutant, atque è uerribus dicuntur maiales. Castrantur & feminae post bidui inedia suspensæ pernis posterioribus, uulua rescissa, celerius ita pinguescunt. Variis morborum generibus laborant sues, ut raucedine, anginae, struma, febribus: & unum ex omnibus quæ nouimus animalibus, sus grandinē concipit. Grandinosi autem sunt sues, quorum crura, & collum, & armi carne constant humidiores: quibus partibus uel grandines plurimæ innascuntur. Caro dulcior est si grandines habet paucas: sed si multas, humida ualde & insipida est. Facile qui grandem concipere cognoscuntur: parte enim linguae inferiore grandines habentur: & si setas dorso euellas, sanguinolentæ in radice uidentur. pedibus etiam posterioribus constare non possunt qui grandent: & caput obliquum in incessu est: grandinem uero non habent cum adhuc solum lactent. Suem oculo amisso putant cito extinguere. Porci alienos sibi manipulos fœni lacerantes, pluuiam præfagiunt. Qui suum gregem uult habere idoneum, eligere oportet tum bona ætate, tum bona etiam forma. Verres itaque legendi sunt, totius quidem corporis amplitudine eximij: sed quadrati potius quam qui longi aut rotundi sunt, uentre promisso, clunibus uastis: cruribus uero & ungulis haud perinde proceris, rostris breuib. & resupinis, amplæ & glandulosæ ceruicis: maximèque quod ad rem pertinet, quam salacissimos oportet esse uerres: qui & ab annicula ætate commode progenerant dum quadrinatum agant. Scrofae probantur longissimi status, & quibus ad sustinendum fœturæ onus, magnus se uenter effundat: cetera uerribus similes. Femina sus habetur ad partus edendos idonea fere usque in annos septem, ut dictum est. Annicula non improbe concipit. Si regio frigida & pruinosa est, quam durissima densaque & nigra seta dux eligendus est. Si temperata atque aprica, glabrum pecus, aut quaecumque prouenerit, potest pasci. Sues ferae semel anno gignunt: principio hyemis coeunt, uere pariunt, petentes maxime inuia, prærupta, angusta & opaca loca. Mas cum feminis dies triginta magna ex parte conuersari solet. maribus non nisi anniculis generatio est. In coitu plurima asperitas: tunc inter se dimicant indurantes attritu arborum costas, lutoque se tergorantes. Pugnant adeo acri certamine, grege relicto, ut saepenumero mortem uterque aduersarius obeat. Feminae in partu

Verres.
Maiales.

Insipida, ἄχ-
λος.

Sus fera.
ῥ' ἄχρ' ἰα.
Σύαχος.
κάπ' ἐς ἐναι-
λιος.

A partu asperiores, quæ & nonnunquam cum libidine excitantur, uel homines aggrediuntur: idque candida maxime ueste indutos. Numerus partus & tempus ferendi, idem atque in urbanis suis est. uox etiã similis: sed fœmina uocalior est, mas raro uocem emittit. Mares castrati, maiores ferocioreque euadunt: castrantur autem, quod iunioribus adhuc morbus pruriens incumbit in testes: quo fit ut atterentes eam partem ad arbores, testes exstringant. Inter omnia edulia, suilla caro ualentissime nutrit, & ex quadrupedibus facillime concoquitur: & si in uentriculo & in iecinore probe concoquatur, optimum procreat succum, sed qui glutinosi nonnihil in se habeat: quo fit ut iecur obstruat, & renes iis quibus hæc à natura meatus habent angustiores: atque uberior frequentiorque eius usus in his membris

B uel grauitatem uel dolorem nonnunquam creat: cõque senibus inutilis est. Optimum autem succum gignit eorum caro qui ætate sunt mediocri: nã porcellorum recens natorum caro mucosa est, & excrementis abundat. Viscera suilla omnia, cæterorum quadrupedum uisceribus sua natura multo sunt suauiora: quæ tamen etiam seipsis meliora euadunt, cum animal ipsum caricas abunde comederit. Adhibetur & ars iecori fœminarum sicut anserum. Neq; alio ex animali numerosior materia ganæ: quinquaginta prope sapes, inquit Plinius, cum cæteris singuli. Vulua, ut diximus, eie-

Vulua eiecititia
Vulua porcaria.

cto partu melior quàm edito: eiecititia uocatur illa, hæc porcaria primiparæ suis optima: contra effœtis. A partu, præterquam eodem die suis occisæ, liuida ac macra. Nec nouellarum suum præterquam primipararum probantur: potiùsque ueterum necdum effœtarum, & biduo ante partum, aut post partum, aut quo eiecerint die, proxima eiecititiæ est occisæ uno die post partum. Huius & fumen optimum, si modo fœtus non hauserit: eiecititiæ deterrimum, antiqui abdomen uocabant. Præpinguium suum cutis, ubi probe elixa sit, glutinosum quidem pinguemque succum gignit, sed non admodum crassum: nec tam facile concoctione admittit quàm extremæ partes, (crura inquam ac labra:) neque succum præstat tam bonum, sed qui excrementis magis abundet. Pulmo suillus intertrigines, quæ à calciamentis fiunt, ab inflammatione tueri sanareque creditur. Aprinum iecur recens si arefactum teratur, ex uino potum contra serpentium morsus auxilio est. Suillum lac sunt qui arbitrentur utilissimum tenasmo, dysenteria, necnon phthificis.

D Adipem suillum (axungiam Græci appellauere) antiqui maxime axibus uehiculorum perungendis ad faciliorem circumactum rotarum utebantur: unde &

Axungia
ἄξον ἄλοις

nomen: sic quoque utili medicina cum illa ferrugine rotarum ad sedis uitia uirilatisque. Adeps suillus omnium liquidissimus est, instarque olei diffluit: emollit atque concoquit magis quam oleum: ideoque cataplasmatibus quæ ad phlegmonas imponuntur, apte commisceri solet. Humorum acrimoniæ impositus maxime obtundit, ac proinde medicamentis ulcera curantibus miscetur: quale est quod parygron uocant. Et per se axungiam medici antiqui maxime probabant renibus detractam: & exoptis uenis aqua caelesti fricabant crebro, decoquebantque fictili nouo sapius, tum demum asseruantes. syncera axungia medetur igne ambustis uel niue: pernionibus autem cum hordei cinere: & galla pari mo

DE DIFFERENTIIS

do. Ad tussim ueterē recens decoquitur quadrātis pondere in uini cyathis E
tribus, addito melle: uetus etiā phthisin in pillulis sumpta sanat, quę sine sa
le inueterata est: omnino enim nō nisi ad ea quę purgāda sint, aut quę non
sint exulcerata, falsā recipitur. Quidam quadrātes axungię & mulsi in ui
ni cyathis tribus decoquunt contra tussim, quinto die picem liquidam in
ouo sumi iubent, circumligatis lateribus & pectoribus, & scapulis corū qui
phthisin sentiunt: tantāque est uis, ut genibus etiam adalligata, redeat in
os sapor, eāque expuere uideantur. E sue quę nō peperit, aptissime utun
tur ad cutem mulieres: contra scabiem uero qui uis, admixto iumentorum
seuo, pro parte tertia & pice, pariterque subseruefactis. Medicorum aliqui
admixto anseris adipe taurorūq; seuo & œsypo, ad podagras uti iubent: si
uero permanet dolor, cum cera, myrto, resina, pice. Vfus igitur axungię ad F
mollienda, excalfacienda, discutiēda, purgandaque. Inueteratur autē duo
bus modis: aut cum sale aut syncera: tanto utilior, quanto sit uetustior: con
uenitque falsam magis emollire, excalfacere, discutere: utiliorēque es
se uino lotam. Elota uino pleuriticis prodest: cinere aut calce excepta, in
flammationibus, fistulis, ac tumoribus succurrit. Talum suillū uisum atq;
epotum, quidam colli inflammationes atque tormina diuturna sanare pro
dunt. Atque hæc de bifulcorum genere satis præcepimus.

Sus, ūs. θύτης. 1 *Sus, ūs:* olim θύτης. Porcus, ut Varro tradit, Græcum nomen est antiquum,
Porcus, χοῖρος sed obscuratum, quod nunc cum uocant χοῖρον. Cum porci depulsi sunt à māmā, à qui
Delici. busdam delici appellantur: neque iam lactentes dicuntur: qui à partu decimo die, uel
Sacres. (ut alij) die quinto habētur puri, ab eo appellantur sacres: quod tū ad sacrificia idonei
Nefrendes. dicuntur primum. Amisso nomine lactentis dicuntur nefrendes, ab eo quod nondum
Scrofa. fabam frendere possint, id est frangere. Sus fœmina, scrofa: mas, uerres dicitur, & nō
Verres, nunquam aper, græce καπῆς: quanquam aper fere pro syluestri accipitur, qui Græcis
Aper, καπῆς σὺν ἄρῳ appellatur. 2 Quomodo saginātur sues, docet Aristot. lib. 8 hist. anim. 3
Σὺν ἄρῳ Aristoteles. Pernis posterioribus, recisa cute inter fœmina, quā maribus testes maxime
continentur, &c. ubi Plinius, pernis prioribus habet: quem & Theodorus secutus est.
4 De suum morbis, & eorum curatione Aristoteles lib. 8. hist. & Columel. lib. 7.
5 Sumen interpretantur suillas cum lacte suo densato mammas, ut Martial. lib. 13.
Esse putes nondum sumen: sic ubere largo Effluit, & uiuo lacte papilla tumet.

De quadrupedibus solipedibus.

Cap. C.

Solipedes,
Solidipedes.
Μόλυχα.

Reliquum iam est solipedum genus: earum scilicet quadrupedum, quę
ungulas in pedibus gerunt solidas. Porro solidas habent ungulas fere, H
quę non sunt cornigera, igitur pro iis, telum ungula est illis: nec talos ha
bent eadem. Solipedū crura statim iusta nascuntur mensura: postea expor
rigentia se uerius quā crescentia: itaque in infantia scabunt aures poste
rioribus, quod addita ætate non queunt: quia longitudo superficiem corpo
rum solum ampliat. Hac de causā inter initia pasci, nisi submissis genibus
non possunt, nec usque dum ceruix ad iusta incrementa perueniat.

De equo.

Cap. CI.

Equus, ἵππος.

IN hoc genere primas partes iure uendicabit equus: homini enim fidelis
simi ante omnia, quę uel in consortiū operum nobis paramus, sunt equi:

&

A & omnium quoque generosissimi. Iudicium quoque ac uoluptatem, affectusque alios nonnullos humanis similes iis inesse, præstantissimo saltem eorum generi, in exemplis habetur. Cum cæteris fere animalibus in suo singulis genere oculorum color sit idem, equus, secundum hominem, omnium cæterorum animalium maxime uersicolor est: & aliqui cæsi altero oculo nascuntur, quod nulli fere ex cæteris bestiis euenit manifeste. Ceruix iuba ornatur: & pili in iuba largi. Dentes habet equus cõtinuos numero quadraginta: quorum primores quatuor mēse tricesimo amittit, binos utrinque, supra dico & subter. Tum ubi præterea annum compleuerit, incipiatque quartum agere annum: quatuor item eodem modo mittuntur, duo superius, totidemque inferius: & incipiunt nasci quos uocant columellares.

Caninos hos uocant Columella & Palladius. Columellares dentes.

B Rursus anno altero peracto, quinto scilicet anno incipiente, & omnino intra sextum annum, simili modo quatuor alij cadunt. Quibus iam peractis annis quatuor & mensibus sex, nullus præterea mittitur: quanquam euenisse in aliquo certum est, ut cum primis omnes amitterentur: atque etiam in alio, ut cum ultimis omnes: sed raro. Sexto deinde anno quos primos mutauit, exæquat. Septimo omnes explentur aequaliter, & ex eo cauatos gerit. Nec postea quot annorum sit ex dentium mutatione comprehendi potest: sed prouectioribus, decimo anno (ut nonnullis placet: ut uero aliis sexto decimo) tempora cauari incipiunt, & supercilia nonnunquam canescere, & dentes prominere. Agitur certe in equis contra atque cæteris animalibus: cum enim cæteris senectute dentes nigrescant, equo candidiores red

C duntur. Equus in pedibus solidas gerit ungulas. felle omnino caret. Salacissimus omnium tum fœminarum tum marium equus est, excepto homine. Coire incipit bimus tam mas quàm fœmina: sed hoc in paucis fit. pullique eorum minores imbecillioresque sunt. Quod autem plurimum, trimatu tam mares quàm fœminæ cocunt, & proficiunt subinde in generando, ut proles præstantior ad annos usque uiginti procreetur. Iuniorum coitus præter ætatem contingit, pabuli bonitate & copia. Seniores equi fœcundiores sunt tam mares quàm fœminæ: quo fit ut à circo post uicesimum annum mittantur equi ad sobolem reparandam. Matrem autem post decennium non esse utilem iudicant Columella & Palladius: quòd ex annosa matre tarda sit atque iners proles. Coeunt mares ad annos tricenos ternos: fœ

D minæ ad quadragenos: ita ut per totam fere uitam coitum equis seruari eueniat: uiuit enim magna ex parte mas annos circiter quinque & triginta, fœmina plus quàm quadraginta. iam & quinque & sexaginta annos uixisse equum proditum est. Fœmina quinquennio finem crescendi capit, mas anno addito. Ad generandum paucis animalium minor fertilitas: qua de causa per interualla admissuræ datur. Equæ tricenæ, inquit Aristoteles, aut paulo plures singulis dantur admissariis. Neque tamẽ æqualem numerum omnibus debemus adhibere, sed æstimatis uiribus uniuscuiusque admissarij, submittenda sunt pauca uel numerosa coniugia. Iuueni equo & uiribus formæque constanti (ut Palladius præcipit) non amplius quàm duodecim uel quindecim debemus admittere: cæteris pro qualitate uirium suarum.

Equa.

Nec unus admissarius, ut Plinus author est, quindecim initus eiusdem anni E
 ualet tolerare: quanquam (ut Columella placet) nec minus quàm quindecim, nec rursus plures quàm uiginti unus debet implere. Equus non certo
 dierum numero implet, sed aliquando uno aut duobus tribusue, aliquando pluribus: serius certe quàm asinus equam superueniens implet. Coitus uerno fit æquinoctio: atque hoc tẽpore horum fœturæ initium admissio-
 nis facere oportet ad solstitium, ut partus idoneo tempore fiat: duodecimo enim mense, die decimo aiunt nasci. Qui uero post solstitium partus edun-
 tur, uitiosi & inutiles existunt, ut Apfyrus docuit. Equos autem pretiosos, reliquo tempore anni remouere oportet à fœminis, ne aut cum uolent in-
 eant, aut si id facere prohibeantur, cupidine sollicitati noxam contrahant. Equas autem domitas L X diebus equire ante quàm gregales inuenimus. F
 Coitus tempore equi equos mordent, & prosternunt equitem quoque. Incenduntur libidine fœminarum equæ potissimum, uti diximus: quæ tem-
 pore coitus colligunt sese, & societate magis quàm antea gaudent. Caudâ mouent crebrius, uocemque immutant. mingunt etiam pluries, atque inter se ludunt. Nec dubium, quin aliquot regionibus tanto flagrent ardore
 coeundi fœminæ, ut etiam si marem non habeant, assidua & nimia cupiditate figurantes sibi ipsæ uenerem (cohortalium more auium) uento concipiant. Fert uterum equa menses undecim: parit duodecimo mense, ut dictum est. Pariunt equæ magna ex parte singulos: sed gemellos quoque aliquando, cum plurimum, procreant. Abortum etiam facit equa odorẽ senti-
 tiens ellychnij lucernę extinctę, quod & mulierum nõnullis accidit. In hoc G
 genere grauida stans parit: præterque cæteras fœtum diligit. Quod hippo- 3
 manes uocant, ueluti caruncula est, & hæret quidem fronti nascentis pulli, ut narratur, caricæ magnitudine, colore nigro: sed equæ perlambentes abstergentesque id abrodunt: alioqui partum ad ubera non admittunt. Non statim à partu equa impleri debet, sed intermisso tempore: & melius quarto aut quinto anno interposito procreat, ut Aristoteli uisum est. Omnino si nihil plus detur, unum tamen interponere annum, & quasi nouale facere necesse est. Alternis, inquit Varro, qui admittunt, diuturniores equos & meliores pullos fieri dicunt: itaque ut restibiles segetes essent exuctiores, sic quotannis quæ prægnans fiat. Et Columella, uulgari inquit, fœminę solenne est omnibus annis parere: generosam conuenit alternis continere, quo H
 firmior pullus lacte materno laboribus certaminum præparetur: mammas nanque pullis equæ anno prope toto præbent. Fruge herbæque uescuntur equi, sed maxime potu pinguescunt: ut alia enim iumenta, ita & equi pro aquæ quam bibunt usu, suo fruuntur pabulo: & qui minus potum aspernatur, is appetentior pabuli est. Gaudent pratis & paludibus. Aquam quoque turbulentam & crassam suauius bibunt: quod si clara est, pede eam inturbant. Bibunt autem equi sorbendo: & quo quis acrior, in bibendo profundius nares mergit. Equos castrare quibusdam in more est, ut Scythicis Sarmaticisque gentibus: quibus equi parui sunt, acresque ualde, neque adeo tractabiles: demptis enim testiculis, sunt quietiores: & canterij appellantur,
 ut in

Hippomanes.

Canterij.

Aut in suibus, maiales, & in gallis gallinaceis, capi. Equorum gregales mor- *Gregales, quod*
 bo immunes sunt, excepta podagra: hoc enim uno laborant, & plerunque *ex d. s.*
 ob id ungues amittunt: sed amissis alij statim renascuntur: fit enim ut alte-
 ro subnascante ungue, alter amittatur. At uero equi domestici morbis plu-
 4 rimis obnoxij sunt: adeo ut homines usu periti totidem fere morbis equū
 infestari, quot hominem referant. Equinum pecus tripartito diuiditur,
 uti Columella prodidit: est enim generosa materies, quæ circo sacrisque cer- *Equus gene-*
 taminibus equos præbet: est mularis, quæ pretio fœtus sui comparatur ge- *rosus.*
 nerofo: est & uulgaris, quæ mediocres fœminas marisque progenerat. At *Equus mularis.*
 Varro ita distinguit: equi, quod alij sunt idonei ad rem militarem, alij ad ue- *Equus uulgaris.*
 cturam, alij ad admissuram, alij ad cursuram, alij ad prædam: itaque peritus

B belli alios eligit, atque alit ac docet: aliter quadrigarius ac desultor: neque
 idem qui uectarios facere uult, neque eodem modo paratur ad ephippium
 ut ad prædam: quo ut ad rem militarem, quod ibi ad castra habere uolunt
 acres: sic contra in uiiis habere malunt placidos: propter quod discriminē, ma-
 xime institutum, ut castrentur equi. Quales autem equos maxime legi o-
 porteat, his præcipue signis intelligitur. Cum natus est pullus, confestim li-
 5 cet indolem aestimare, si hilaris, si intrepidus, si neque conspectu, nouæque
 rei auditu terretur, si ante gregem procurrit, si lasciuiæ & alacritate, inter-
 dum & cursu certans, æquales exuperat, si fossam sine cunctatione transilit,
 pontemque flumenque transcendit. Hæc erunt honesti animi documen-
 ta. Corporis uero forma constabit exiguo capite, nigris oculis, naribus pa-

C tulis, breuibus auriculis & arrectis, ceruice molli latæque nec longa: præ-
 terea quæ non porrecta sit, ut suis, sed intro flectatur gallinaceorum more,
 densa iuba & per dextram partem profusa, lato & musculorum toris nume-
 roso pectore, grandibus armis & rectis, lateribus proceris & ad uentrē in-
 flexis: spina duplici, uentre substricto, testibus paribus & exiguis, latis lum-
 bis & deorsum uersum pressis, cauda longa & setosa crispâque, mollibus at-
 que altis rectisque cruribus, tereti genu paruoque, neque introrsus spectan-
 ti, rotundis clunibus, fœminibus torosis, tibiis excarnibus, duris ungulis, &
 altis, & concauis rotundisque, quibus coronæ mediocres superpositæ sunt.
 Sic uniuersum corpus compositum, ut sit græde, sublime, erectum, ab aspe-
 ctu quoque agile, & ex longo, quantum figura permittit, rotundum, & to-
 D to corpore uenas habeat, quæ animaduerti possint: quod qui huiusmodi sit,
 & cum est æger, ad medendum est appositus. Quod ad colores attinet, hæc
 tradit Vergilius,

-Honesti

Spadices glaucique: color deterrimus albis

Et giluo.

*De colorum uari-
 etate in equis
 plura legas apud
 Palladium:*

Hæc eadem in equabus consideranda sunt: & maxime, ut sint longi & ma-
 gni uentris & corporis. De stirpe magni interest, qua sint: quod genera-
 6 sunt multa. Itaque ad hoc nobiles à regionibus dicuntur, ut in Græcia Thef-
 salici equi, in Italia, Apuli. Sed Cappadocia ante alias alitrix equorum, &
 prouentui equino accommodatissima est. In Hispania Galetica gens est, &
 Asturica. Equini generis hic sunt, quos thieldones uocamus. minori for-

Thieldones:

DE DIFFERENTIIS

Aliis, minori fama. ma appellatos asturcones gignunt, quibus non uulgaris in cursu gradus, **E**
Asturcones. sed mollis alterno crurū explicatu glomeratio: unde equis tolutim capere
Equi Celtiberia. incurtus traditur arte. Celtiberorum equi corporis agilitate pernitate-
Vario cinereo-ue, & sordidi. que reliquos facile superāt, Parthicorum maxime similes. Hi in Celtiberia
Equi Maotic. quidem colore spectantur uario cinereo: in alieno uero solo colorē mu-
Equi Indici. tare solent, ut Possidonius author est. Circa Maotim paludem pusilli gi-
Equi Lybici. gnuntur equi: sunt enim loca hæc impense frigida. Apud Indos Pŷllos arie-
 tibus non maiores equi gignuntur. Terram quoque Indiā equos uno cor-
 nu peditos procreare ferunt: quorum è cornibus pocula conficiuntur, in
 quæ mortiferum uenenum coniectū si quis biberit, nihil graue, quòd cor-
 nu repellat malum, perpetietur. De Lybiciis equis hæc feruntur: equorum
 uelocissimos esse, nullo laboris sensu affici, ex habitus gracilitate macilen- **F**
 tos esse, totosque ex sese aptos ad fortissime sustinendam dominorum ne-
 gligentiam: pabulum enim dominos eis nec largiri, nec eos cum laboraue-
 rint strigile perfricare, nec eis cubilia subſternere, nec ungulas expurgare:
 sed simul atque iter institutum confecerunt, ex equis disiliētes, hos ad pa-
 stiones dimittere. Lac equinum, cum à camelino discesseris, liquidissimū
Hippace. omnium est, minimūque in se pingue habet. Caseum equinū, hippacem
 uocant alii: Sextius eisdē effectus equino, quos bubulo tradit. Hippacē a-
 lii coagulum equinum dixere: hæc dysentericis cœliacisque prodesse scri-
 plere nonnulli. Lichenes uocantur in equorum genibus & prope ungulas
 indurati calli, in earum partium flexu nati: hi triti & ex aceto e poti comi-
 tialibus morbis mederi traduntur. Sunt qui eos & ad cuiusuis feræ mor- **G**
Equi felle o- lum exhiberi cōsulant. Damnatur equinum fel inter uenena, ut Plinius re-
mino carere fert. Quin & sanguis eorum septicam uim habere traditur: item equarum
tradit Aristo. præterquam uirginū, erodere, emarginare ulcera. De equis feris pauca sci-
Equi feri. pſerunt Græci, quoniā terræ illæ non gignebāt: Hispānia multos. Ad Hip-
 panim fluuium sunt equi feri candidi. In Æthiopū terris ultimis & deuiss,
 ferorum equorum non parua natio duobus dentibus acutis & uenenatis
 prædita uersatur: quibus non perpetua pedum ungula, sed similiter ut cer-
 uorum bifida est. iuba per mediam spinam ad extremam usque caudā per-
 tinet. Ac si quando eos positis laqueorum insidiis Indi cōprehensos in ser-
 uitutem redigere uelint, abstinent se cibo & potione, quòd seruiendi indi-
Pæphagus. gnitatē acerbissime ferant. Dimidio quàm equus maior pæphagus est, ani- **H**
 mal Indicū, spississima cauda & nigerrima: humani pili subtilitatē eius setæ
 uincunt. Ad bina cubita singulæ ipsius setæ longitudine procedunt: ex una
 radice triginta simul exoriuntur. Omnium animalium timidissimus est pæ-
Alces. phagus. Septentrio fert & equorum greges ferorum: præterea alcem iumē-
 to similem, ni proceritas aurium & ceruicis distinguat: quibus in rebus mu-
 lo comparanda est: adeo propenso labro superiore, ut nisi recedens in poste-
 riora uestigia palci non queat, ne in priora tendens labrū inuoluatur. Scan-
Machlis. dinania insula è regione Germaniæ mittit animal quale alces, in hoc orbe
 nunquam uisum, multis tamen narratum, machlin nomine. Huic subſtigi-
 nes ut elephantis flecti nequeunt: propterea non cubat cum dormiendum
 est:

A est: tamē somnolentū arbor sustinet, quæ prope casura secatur, ut fera, dum affluetis fulcimentis innititur, faciat ruinam: ita capitur, alioqui difficile est eam manu capi: nam in illo rigore poplitum, incomprehensibili fuga pollet. Sunt in Hercynia sylva, ut Cæsar author est, quæ appellantur alces. Harum est confimilis capris figura, & uarietas pellium: sed magnitudine paulo antecedunt: mutilæque sunt cornibus: & crura sine nodis articulisque habent. Neque quietis causa procumbunt: neque si quo afflictæ casu cōciderint, erigere sese aut subleuare possunt. His sunt arbores pro cubilibus: ad eas se applicant: atque ita paulum modo reclinatæ quietem capiunt: quarū ex uestigiis cum est animaduersum à uenatoribus, quò se recipere consueuerint, omnes eo loco aut ab radicibus subruunt, aut incidunt arbores, tantum ut summa species earum stantium relinquatur. huc cum se consuetudine reclinauerint, infirmas arbores pondere affligunt, atque unà ipsæ cōcidunt. Equos pennatos & cornibus armatos, quos pegasos uocant, Æthiopia generat. ut uero alij referūt, ales est pegasus: & hæc ales equinum nihil præter aures habet.

Alces.
An eadem sit
cū machli, an
diuersa.

Pegasus.

1. Intra sextum annum molares superiores cadunt, inquit Columella: Aristoteles uero, Maxillares nullum animal mutat. 2. Viuunt equi, inquit Plinius, annis quidem quinquagenis: fœminæ minore spatio. 3. Vt Theocritus scribit, ἰππομανὲς φυτὶν ὅτι παρ' ἀρκῆσι, τῷ δὲ ἑσθ' πᾶται, καὶ πᾶλοι μαίρονται ἀνδρείσι καὶ δοαὶ ἵππαι: ut uero Cratenas, fructum fert planta ficui similē, sed nigriorem, folium papaueris, sed spinosum. Sed φυτὸν forsitan dixit Theocritus quasi φύμα, id est tuberculū quod in pulli fronte nascatur, uti sentit etiam Aristoteles. 4. Morborum signa & curationum genera à medicinæ ueterinariæ scriptoribus perquirenda sunt: nonnulla quidē ab Aristotele. plura uero à Columella, Vegetio & aliis qui medicinam tradidere ueterinariam. 5. Quæ sint in equo maxime uituperanda docet Pollux lib. i. ubi & notæ etiam habentur generosi equi. 6. Regiones in quibus nobilissimi procreantur equi, ostendūtur præcipue ab Oppiano De uenatione lib. i. & Gratio atque Strabone. 7. Equos pennatos. Monstro simile, uel monstrum potius hoc uocauit Plinius: & fabulosum arbitratur. Apuleius lib. 8 De asin. Meū ipse reputabam pegasus inclytum, illū motu magis uolaticum fuisse, ac per hoc merito pennatum proditum, dum in altum & adusque cælum subsilit ac resultat, formidans scilicet igniferæ morsum chimææ.

De asino.

Cap. CII.

D Vilem uulgarēque asellum rus omne tanquam maxime necessarium desiderat: nec sane iniuria: nam etiam eo rure quod pascuo caret, contineri potest, exiguo & qualicunque pabulo contentus: quippe cum non fruge solum & herba uescatur, sed uel foliis spinisque, uel perticis salignis alitur, uel obiecto fasce sarmentorum: paleis uero, quibus pene omnes regiones abundant, etiam gliscit, sed potu maxime: tum imprudentis custodis negligētiam fortissime sustinet, plagarum & penuriæ tolerantissimus: laboris etiam & famis maxime patiens, raro morbis afficitur. Huius animalis tam exiguæ tutelæ, plurima & necessaria opera supra portionē respondent: cum & facilem terram leuibis aratris poscindat, & nō nimio podere uehicula trahat: & pleraque utēsilia & uehere in urbem, & reportare collo uel dorso commode possit. Iam uero molarum & conficiendi frumenti pe-

Asinus,
Asellus, ὄνος.

ne solennis est huius pecoris labor. Frigidum animal asinus est, inquit Ari-
stoteles: quamobrem locis frigidis gigni non potest, utpote sua natura ma-
xime impatiens frigoris: quapropter Pontica & Scythica terra asinis caret.
Dentes priores, ut equus, tricesimo mense amittit asinus: proximos autem
sexto postea mense, atque etiam tertios quartosque eodem modo. In asini
cauda, caulis longior est quam in equis. Cor habet pro corporis ratione ma-
gnum: & selle caret: sanguinem habet nigerrimum & crassissimū. Asinus
tam mas quam femina tricesimo mense coire incipit: sed magna ex parte

*Etiam à bimatu
ex semine uel
du Aristote-
le.*

nequeunt generare. Partus tamen à trimatu legitimus est: quanquam iam
uel à bimatu aut à trimatu gestit ab illi annu, nam quod pepererat educari
ac perfici potuerit. Mulis tamē procreandis minor trimo, aut maior decēni
non debet admitti. Reiecit semen à coitu, nisi si interpellatur asina: quāob-
rem ne id faciat, statim post coitum uerberant insectanturq. Totidem pa-
riunt quot equæ, & eisdem mensibus, & simili modo. Parit nanque asina
duodecimo mense: & singularē magna ex parte gignit prolem: nonnunquā
enī, sed raro, gemellorum. Partum a luce fugit, & tenebras querit, ne cōspi-
ciatur ab homine. Cum uel equus cū asina uel asinus cū equa coierit, multo
magis abortus cōsequitur, q̄ cū unigenæ inter se iūgūtur: uerbi gratia, equa
cum equo, aut asina cum asino. Euenit etiam tempus gerendi uteri maris
norma: id est ut quanto spatio temporis mas perficitur suo in genere, tanto
etiam fetus, quē ipse procreat absoluitur. At magnitudine, corporis spe-
cie & uiribus magis feminae quam mari simile euadit quod nascitur. Si
frequenter coeat, neque nullo interposito tempore cessent, quæ ita inuagin-
tur, breui femina sterilefcit: alioqui uero parere tota uita potest asina. uita
autem asinis amplior annis triginta: & femina uiuacior mare est. Asinae
pregnantes, continuo lactescunt. Puilis earum, ubi pingue pabulū, biduo
à partu maternum lac gustasse, lethale est: genus mali uocatur colostratio.
Mammæ asinis à fortu dolent: ideo sexto mense arcet partus, cum equæ
anno prope toto prabeant. Partus charitas summa, sed aquarum tedium
magis. Per ignes ad fetus tendunt: eadem si riuus minimus intersit, hor-
rent, ita ut pedes omnino caueant tingere: nec nisi assuetos petant fontes,
qui sunt in pecuariis: atque ita ut sicco tramite ad potum eant: nec pontes
transeant, per raritatem earum translucentibus fluuiis. Mirūmq; dictu, si-

*Alias, exone-
randæ uel sunt.
Minor asellus*

*Admissarius
asellus.*

tiunt: & si immutentur aquæ, ut bibant cogendæ exorandæue sunt. Minor
asellus maxime agro necessarius est, qui & laborem tolerat, (ut modo dixi-
mus) & custodis negligentiam propemodum non recusat. In hoc fere mu-
rinus color uulgaris est. Admissarius uero asinus & qui mularum generi
feminando destinatur, speciosior esse debet: ut scilicet amplioris sit corpo-
ris, cervice uel did, robustius ac latus collis, pectore musculofo & uasto, fer-
minibus lacertosis, cruribus cōpactis, coloris nigri uel maculosi: nā muri-
nus non optime respodet in mula, ut Columella uidetur: uerum Palladius
admissarium nigri uel murini maxime coloris aut rubei uult: qui tamen si
discolores pilos in palpebris aut auribus geret, colorem sobolis plerunque
uariabit. Sunt qui asinorum, ubi iam senuerint, carnibus uescantur: quæ
succum

A succum procreant deterrimum. concoctum sunt difficillima, stomachoque
3 noxiæ, & gustui quoque insuaues. Lac asininum serosi humoris plus ha-
bet quam caseosi: estque consistentia tenui: & secundum camelinum equi-
numque liquidissimum ac minime pingue. In uentre minime omnium
coagulatur, & quoquo uersus ocysissime in corpus digeritur: ac proinde sic
ca uentriculi totiusque corporis intemperie laborantibus utile est. & bibi-
tur ab imbecillitate uires colligētibz, quos atrophos uocāt: & ut nōnullis
placet, in febris etiam, quæ careat dolore capitis. Pueris ante cibum lactis a-
sinini heminam dari, aut si in exitu cibi rosiones sentirent, antiqui in arca-
nis habuerunt: si hoc non esset, habuerunt è caprino. Asinino lacte potio ue-
nena reslinguuntur, peculiariter si hyoscyanum potum sit, aut lepus mari-

B nus, aut opocarpalum, aut pharicon, aut dorycnium: & si coagulum ali-
cui nocuerit: nam id quoque uenenum est in prima lactis coagulatione.
Sunt inter exempla qui lac asininum bibendo liberati sunt podagra chira-
græue. Sed meminisse oportebit recenti utendum, aut nō multo postea te-
pessato: nullum enim celerius euanescit. gargarizatur quoq; faucibus ex-
ulceratis utilissime. dentes collutos & gingiuas firmat. Cutem in facie eru-
gari & tenerescere lacte asinino putant. Conferre aliquid & candori in mu-
lierum cute existimatur. Poppea certe Domitij Neronis cōiunx quingētas
per omnia secum fœtas trahens, balnearum etiam folio totum corpus illo
lacte macerabat, extendi quoque cutem credens. Asini iecur assum comi-
tialibus prodest: ieiunis autem edendum est. Ossa asini confracta & deco-

C cta cōtra leporis marini uenenum dantur. Asinorum ungulas combustas,
sunt qui comitalem curare morbum dicant, si assidue binis cochleariis bi-
bantur: si oleo misceantur, strumas discutere: & ipsum cinerem aridum in-
persum permones sanare. Quæ ex asinis utilia esse diximus, eadē omnia
onagris efficaciora: asinorum enim genera duo: unum mansuetum, ut sunt
optimi ex Arcadia, & in Italia ex agro Reatino: alterum ferum quos uocāt
onagros. In Phrygia & Lycaonia, in Asia quoq; & Africa sunt greges mul-
ti: nam similitudine quadam nomen urbanorum acceperunt. Est uero ena-
ger corpore ampliore, pulchriore specie, colore albicante, auribus proce-
ris, nigra linea ueluti uitta per mediam spinam protensa. animal cursus ue-
locissimi: quod tamen ferocioribus beluis prædæ esse solet. Mares in hoc ge-

D nere singuli fœminarum gregibus imperitant: quos & sua sponte sequeun-
tur ad pascua, ad fontes, denique quocunque duxerint. Timent mares libi-
dinis amulos: & ideo grauidas custodiunt, & fœtum si fœmina sit fouent,
morſuque natos mares castrant. Contrà grauidæ latebras petunt, & parere
furto cupiunt, gaudentque copia libidinis. Onagri nō tranſeunt montem,
qui Cappadociam à Cilicia diuidit. Onagri in Phrygia & Lycaonia præci-
pui: pullis eorum, ceu præstātibus sapore, Africa gloriatur, quos lalisiones
appellant. Asinorum syluestrium caro (quod ad alimentum bonitatem atti-
net) bouillæ, caprinæ & ouillæ comparatur, si ætate sint adhuc mediocres,
ac bono corporis habitu. In solidipedum genere, unicornis asinus tantum
4 Indicus est. gerit sane medio sui capitis cornu fixum, quo taurorum more

*Alis, suran-
culos, Q. x-
θα.*

*Onager.
Onager.
ὄναρος.
ὄναρος ἄ-
ριος.*

*Asinus syl-
uestris.*

Lalisiones.

*Asinus Indi-
cus, ἰνδικὸς ὄ-
νος.*

generosissime pugnat: & talos quoque unus solipedū habet. Ex huius cornu pocula conficere Indos aiunt: nec ullis morbis eo die affici, quo ex huius generis poculo hauserint, neque ullis uenenis lædi, quæcunque nocendi gratia in potu dantur. Syluestrem asinum hunc uocat Philostratus, quem in Hyphalidis fluuij paludibus degere refert: alij uero syluestres asinos, equis magnitudine nihilo inferiores apud Indos in locis desertissimis nasci degerēque referunt, eosque reliquo corpore albos, capite uero purpureo, oculisque nigris esse: cornūque in fronte gerere, cuius superius puniceū, inferius album, mediū uero nigrum sit: atque non omnes quidem Indos, sed potentiores, cum tãquam armillis quibusdã brachia, sic cornua auro certis spatiis ornarunt, ex his ipsos bibere solere. Ex hoc cornu bibentem ab infanabilibus morbis tutum fieri: neque cum conuulsionibus corripī, neque facro morbo tentari, neque uenenis ullis ferunt: quinetiam si quid pestilens prius biberit, tum id euomere, tumque ad sanitatem redire. Asinos Indicos cornigeros Ctesias inquit, talis præditos esse, quos si quis confregerit, interiora quoque nigra deprehensurum esse. Horum fœminæ postquam pepererunt, patres circū pullos à partu recētes summa custodia uersantur. Cum à uenatoribus Indis inuaduntur, pullos suos adhuc ætate infirmos à tergo suo pascentes habent, atque pro iis pugnant: ac contra equites audēt uenire, eosque ferire. Tanto sane hi robore existunt, nihil iis ut obsistere queat, quin statim & concidat & perdat: equorumque incurſu latera discerpūt ac lacerant, & uiscera dirūpunt: quo fit ut ad eos equi appropinquare ualde metuant. Carnes eorum, quod amarissimæ sint, haudquaquã esculentæ. G

1 Minor asellus, Hunc degenerē & uulgarem asellum uocat Columella: doſsuarium asellum Varro. 2 Quæ forma maxime probāda est in asino, qui ad mularum procreationem destinatur, ostendit Apſyrus in lib. ueterinario. 3 Crassissimum, inquit Plinius, lac asinæ est, ut coaguli uice utātur. 4 An idē sit cum eo, qui Æonius bos dictus est, aut bos Indicus: hunc Ælianus, ni fallor, etiam equum Indicū uocat.

Equus Indicus.

De mulis.

Cap. CIII.

*Mula.
Mulus.
ἵπλονος.
ὄρεός.*

MVli nō suo pte genere ab radicibus, sed bigeneri & insititij sunt: creātur enim ex equa & asino, uel onagro & equa. Neque ullū est in hoc pecore aut animo aut forma præstātius, quàm quod seminabit asinus: quāquam possit huic aliquatenus cōparari, quod progenerat onager: nisi quod indomitum & seruitio contumax syluestri more, strigosum patris proferret habitum: generantur enim ex equa & onagris mansuēfactis. mulæ ueloces in cursu, duritia eximia pedum, uerum strigoso corpore, indomito animo, sed generoso. Vtiles etiam admissarij nascētur ex onagro & asina, & qui reliquos omnes antecellit. nam ubi asina & onagro natus, admittitur equæ per gradus infracta feritate, quicquid ex eo prouenit, paternam formam & modestiam, fortitudinem celeritatēq; auitam refert. Ad mulorum generationem equas neque quadrimis minores, neque decēnibus maiores legunt. Mulorum genus totum sterile est, neque omnino fœcundum, sed infœcundum ad perfectam fœtificationem. Concipere uero aliquando mula potest (quod iam factū est) sed enutrire atque in finem perducere non potest: H

A potest: mas generare interdum potest: quod autē procreat ginnus est, quod
 1 scilicet mulus oblatfus est: (nam ex equo & ex asino ginni proueniunt, cum
 conceptus in utero agrotauit:) est enim ginnus idem quod metachærus in
 porcis, aut in homine pomilio. Mulus superuenire coiréque incipit, missis
 primum dentibus: sed septennis implere potest: & cum equa coniunctus
 ginnum procreauit: post deinde superuenire non solet. Mula quoque iam
 grauida facta est, uti modo diximus: sed non quoad perficeret atque ederet
 prolem. Quidam uero non dissimulādi authores, ut M. Varro, & ante eum
 Dionysius & Mago prodiderunt mularum fœtus regionibus Africæ adeo
 non prodigiosos haberi, ut tam familiares sint incolis partus earum, quàm
 sint nobis equarum. Theophrastus quoque uulgo parere mulas in Cappa-
 2 docia tradit: sed esse id animal sui generis. Vita mulis ad annos multos. Iā
 qui tam Athenis uel octogessimum annum egerat. & serius fœmina sene-
 sciū quàm mas. Gignitur autem mula & ex equo & asina: sed effrenis & tar-
 3 ditatis indomitæ. Qui ex equo & asina concepti generantur mares, hinni
 uocantur & hinnuli. Est autem Hinnus matri quidem per omnia simi-
 lis, minor quàm mulus corpore, plerunque rubicūdior. Iubam & caudam
 habet similem asini, aures tamen gerit equinas. Item in uentre est (ut equus)
 menses duodecim. Hosce item ut equulos & educant & alunt: & aetatem
 eorum ex dentibus cognoscunt. Ungularum muli uel mulæ cinis ex oleo
 myrteo alopecias replet. Mulæ quas terra Syria fert, similitudine quadam
 nomen accepere: quanquā non eadem qua mulæ specie cōtinentur. Coeūt
 4 enim & mutua generatione progenerant, & celeritate mulis præstant. In
 India equarum & asinorum greges sunt: & asinos equæ facillime admit-
 tunt, & rufos mulos pariunt, ad currendum præstantissimos: quos pedibus
 captos ad Prasiorum regem adducunt. Ex iis, qui bimi capiuntur, domari
 possunt: contra uetuli ab immanissimis & carniuoris feris nihil differunt.
 Hæc de uniuerso quadrupedum uiuiparorum genere satis dicta sunt.

*Ginnus.**Mulus, ὁ γένος.**Mula, ὁ ἄν-
δρος ὄρεός.**Mulae Affri-
cane.**Mulae Cappa-
doces.**Hinnus.**Hinnulus.**Mula Syriaca**Mulus Indi-
cus.*

1 Hinnum hunc uocat Plinius, id est paruum mulum, nisi deprauiatus sit codex. *Hinnus.*

2 Bardones etiam à nonnullis uocari hos scribit Hermolaus.

Bardones.

DE ANIMALIVM DIFF- E FERENTIIS LIBER VI.

Continet ea quæ cortice integuntur, *φωλιδωτά* à Græcis dicta, quadrupedes scilicet ouiparas & serpentes.

De quadrupedibus ouiparis.

Cap. CIIII.

*Ouipara, ωο-
πύρα.*

Vadrupe-
des quæ sanguinem habent, eedem-
que oua pariunt, (unde & ouiparæ dictæ
sunt) omnes caput, collum, dorsum, prona F
atque supina corporis possident: crura etiam
priora posterioraque, & quod pectori pro-
portionetur, modo uiuipari generis. Sed cru-
ra iis ex obliquo habentur annexa, & humi
extensa: retróque flectuntur tum priora tum
posteriora, paulo in latus uergentia. Et pedes
hæc omnia in plures digitos habent discre-
tos. Caudam quoque habent longiorem, exceptis paucis. Ad hæc omnibus
iis sensus totidem quot cæteris quadrupedibus sunt. Oculos habent, &
conniuent palpebra inferiore (nam superiorem non mouent) quemadmo-
dum & aues: quanquam non more auium niçantur: sunt enim oculis du- G
rioribus quàm aues. auriculis tamen hæc omnia carent, meatúsque tantū
habent audiendi. Foramina item iis ante os sunt, sed non ita explanata, ut
nares appellari possint, nisi spirandi officio. Et lingua quoque omnibus cō-
spicua data est, (excepto quem Ægyptus fert crocodilo:) sed quæ in parte
maiore adhæret, & dura est atque inutilis ad uocis officium: quanquam ad
saporum gustatum usui illis sit. Lacertis inter hæc lingua bifida est, sicuti
serpentibus. Dētibus etiam ferratis sunt omnia more piscium. Lingulam,
quam *ωογλάττιδα* Græci uocant, superimpositam asperæ arteriæ non habēt,
sed dum alimentum in gulam admittunt, meatum ipsum constringunt:
atque ita efficitur, ut in pulmonem nihil delabatur. Māmis carent hæc: nec
genitale aut testes foris obtinēt manifestos, sed intus conditos habent: nec H
pilo, sed cortice, prope dixerim omnia, tecta sunt: sed alia præduro & testa-
ceo, alia molliori. Pulmo in iis exiguus quidem & fungosus, & tamen bi-
partitus est: & pars altera multum ab altera discissa est, ita ut binos habere
pulmones uideantur. atque à singulari arteria partes in utrumque pulmo-
nis latus duæ dependent, quemadmodum & in auibus conspiciamus. Qua-
drupedum ouiparorum iccinora pallidiuscula sunt: nonnullorū etiam ui-
tiata omnino, ut corpora quoque eorum prauum tēperamentum fortian-
tur, ut rubetæ, & testudinis, & similibus. Lien iis exiguus, ut propemodum
sensum effugiat: rigidus quoque est & reni similis. Fellis etiam habent aut
plus aut minus omnia. Renes autem & uesicam eorum nullū possidet, præ-
ter te-

Ater testudinem. Testes iis dati sunt, non tamen qui foris pendeant, ut modo diximus, sed qui intus adhæreant lumbis, (quomodo etiam auibus habentur) uenulis admodum tenuibus circumdati. Meatus de singulis singuli pertinent, eodémque cocunt supra ostium excrementi, sicuti & in aliis ouiparis omnibus. isque meatus qui ex coitu amborum consistit, genitale est. Vuluę ratio in iis eadem quę in auibus est: enim uero ceruix una in imo & carnulentior est: fissura autem & oua proxima septo tranuerso continentur. Ventris intestinorúmque eadem ratio est, quę in uiuiparis quadrupedibus utrinque dentatis: simplicem enim unúmque habent uentrem aut canino aut suillo similem. Os aut saltem spinam pro suę magnitudinis modo sortiuntur: maiora enim ossis naturam potius obtinēt: minora spina potius in ossis uicem fulciuntur. Quadrupedes quę oua pariunt eodem cocunt modo, quo ea quę animal generant, mare scilicet superueniente, ut testudo tam aquatilis quàm terrestris. habent uero in quod meatus illi genitales contingant, & quo per coitum adhæreant: quibus autē uesica deest, (carent autem uesica præter testudinem omnes, ut dictū est) iis idem meatus sicco excremento, qui & semini pertinet foris: intúsque iuxta alter habetur. Atque hæc quidem similiter tam in fœminis eorum quàm in maribus sunt. Fœminæ in iis (sicuti in cæteris ouiparis) maribus sunt maiores. Ortus iis uerno quidem tempore agitur, sed coitus non tempore eodem: alia enim uere, alia æstate, alia circa autumnum cocunt, utcunque singulis tempus sequens ad prolem commodius est. Oua edunt, maxima ex parte perfecta: quę ut seruari possint, duro iam constant putamine oportet: sunt enim oua quandiu increscūt molliora. Eodem igitur modo sunt quadrupedum oua fere, quo auium, crusta dura intacta, & bicolora: & supra iuxta cinctum consistunt ut auium: & reliqua eadem tum intus tum extra eueniunt. Sed quadrupedum oua, ut ualidiora, tempore cōcoquantur: auium imbecilliora sunt, atque ob eam rem parentem incubantem desiderant, cū quadrupedum oua uel sine parentis incubitu tepore terrę cōcoquantur ac perficiantur: (hæc nanque fere omnia in terra pariunt.) nam si quę quadrupedes ouiparę frequentantes fouent, quę ediderint oua, custodię gratia potius id faciunt. Huius generis omnia & pariūt in terra, & dormiunt uel in terra, uel si in aqua, rostrum ex humore extollentia spirandi causa.

D Vocem quidem emittunt, sed alia exilem & imbecillem, alia perexiguum sibilum. Ranis sua uox quadam est. Omniuorū hoc genus est: nam & carnem edit & herbam. Conduntur hæc hyeme fere, & mensibus quatuor frigidissimis latent, nec per id tempus quicquam comedunt. Ex iis uero quę cortice molliori (non præduro & testaceo, qualis est testudinum) intacta sunt, senectutem exuunt secessus sui tempore. Varia horum genera: in his maximum est crocodilus.

De crocodilis & scinco.

Cap. C V.

Crocodilus fluuiatilis (duo enim genera eorum) maximum animal ex parua origine euadit: ouum enim non maius quàm anseris, & fœ-

*Crocodil^o, κροκόδειλος.
χαμψος.*

tus inde exclusus proportione est. Accrescit deinde, & magnitudine excedit duodeuiginti cubita. Sunt qui cum tandiu augeri quandiu uiuat confirmant: uiuit autem diu. uitam habet terræ amniq̃ue communem. Oculi sunt illi suis, & uisus in aqua hebes, extra acerrimus. Vnum hoc animal superiori mobili maxilla imprimit morsum, (inferiorem enim habet immobilem:) aliàs terribile, pectinatim stipente se dentium serie. Sunt præterea dentes exerti magniq̃ue pro corporis ratione. Lingua tota inferiori annectitur maxillæ, quæ uix sentiri potest, parua adeo, ut non linguam, sed locum tantummodo linguæ habere putaueris. Crura habet à latere adiuncta, & in summa humo expansa: pedes admodum paruos, atque ad capiendum retinendūq̃ue inutiles. unguibus armatur robustis. cutis in tergo corticea contra omnes ictus inuicta, in uentre mollis tenuisq̃ue est. Parit F oua, quanta anseres, candida, circiter sexaginta, quæ terræ gremio committit, & sexaginta diebus incubat. Dies in terra agit, noctes aqua, teporis utrunque ratione: quatuorq̃ue menses hyemis, inedia semper transmittit in specu: uti uero alij narrant, sexaginta dies uentrem gerunt crocodili, sexaginta oua totidem diebus pariunt: totidemq̃ue dies hæc fouent. Sexaginta uertebras in spina habent, quam totidem neruis alligatam esse ferunt. Curatio partus ab eisdem sexaginta diebus peragitur. Annos uiuunt sexaginta: totidem dentes possident, totidem quotannis dies sine ullo cibo in latibulis quiescunt. Alij uero crocodilos dicunt cum in terra partum ediderint, obruere oua, deinde discedere: ita per se nascuntur & educantur. Crocodilum habent Nilus & Indus, quadrupes malum & humani corporis auuidissimū. G Terribilis hæc contra fugaces belua est, fugax contra insequentes. Crocodilis in litore somno datis atque hiantibus, trochili aues inuolantes repurgant dentes, & intus fauces quoque: quo munere & ipsi aluntur, & crocodilus sentiens secum commodè agi, nihil nocet: sed cum egredi auem uult, ceruices mouet ne comprimat. In hac quoque uoluptate nonnūquam crocodilum somno pressum conspicatus ichneumō, per easdem fauces ut telū aliquod immissum, erodit aluum. Fluuiatilium crocodilorum duo genera Ganges fluuius generat: horum alteri nihil nocent, alteri inexorabili atque immisericordi in quidlibet uoragine carniuori sunt: in eorum summo rostro quiddam tanquam cornu eminet. Crocodilus alter priori illi similis est, multum infra magnitudinem (qua chameleonti æquatur) in terra tantum, odoratissimisq̃ue floribus uiuit: ob id intestina eius diligenter exquiruntur iucundo nidore farta, crocodileam uocant: alij terrestris crocodili finum crocodileam appellant. Crocodilum terrestrem sola fert Africa, ut 2 author est Pausanias, qui & bicubitalem habet magnitudinem. Herodotus uero apud Ionas nasci crocodilos in sepibus murisue, à quorum similitudine Niloticos illos crocodilos nominari: quos & halitus odorésue multos uariósq̃; edere prodidit. Crocodilea oculorū uitiiis utilissima fertur cū porri succo inuncta, & cōtra suffusiones & caligines. illita quoque ex oleo cyprino molestias in facie enascentes tollit: ex aqua uero morbos omnes quorum natura serpit in facie, nitorēq̃ue reddit. Lentigines tollit ac uaros,

Crocodilus terrestris.

Crocodilea.

A ros, omnésque maculas. & cōtra comitiales morbos bibitur ex aceto mulso binis obolis. apposita menses ciet. Optima est, quæ candidissima, & friabilis, & amyli modo minime ponderosa, in humore statim eliquescent: cū teratur inter digitos, odore fermentescens. Felle inunctis oculis ex melle, cōtra suffusiones nihil utilius prædicat. Intestinis & reliquo corpore eius suffiri uulua laborātes, salutare tradūt. Corij utriusq; crocodili cinis ex aceto illitus iis partibus quas secari opus sit, aut nidor cremati, sensum omnem scalpelli aufert. Sanguis utriusque claritatem uisus inunctis donat, & cicatrices oculorū emendat. Corpus ipsum excepto capite pedibusque elixum manditur ischiadicis. tuſſim ueterem emendat, præcipue in pueris: item lūborum dolores. Et adipem habent, quo tactus pilus defluit: hic perunctos

Quibus modis adulteratur, explicant & Dioscorides, & Plinius.

B à crocodilis tuetur, instillaturque morſibus. Ex eadē similitudine est ſcincus, quem quidam terrestrem crocodilum sui generis esse dixerunt, candi- diore autem & tenuiore cute: præcipua tamen differentia dinoscitur à crocodilo aquatico, squamarum ſeta à cauda ad caput uersa. Apud Nilum gignitur in Indiāque, & ad mare rubrum, atque in Lybiæ quoq; Mauritania. Maximus Indicus, deinde Arabicus: afferuntur falsi. Minor ichneumone est in Nilo natus ſcincus contra uenena præcipuum antidotum: item ad inflāmandam uirorum uenerem: nam quæ circa renes sunt partes, ad pudendi erectionem bibuntur: ueneremque accendere ferunt, si drachmæ pondere ex uino bibantur. Et rostrum quoque eius & pedes in uino albo poti, cupiditates ueneris accendunt, utique cum satyrio & erucæ semine singulis

Scincus, σκίγες.

Sale adferuntur cum nasturtio. Dioscorid.

C drachmis omnium, ac piperis duabus admixtis: ita ut pastilli singularum drachmarum bibantur. per se laterum carnes obolis binis, cum myrrha & pipere pari modo potæ, efficaciores ad idem creduntur. Prodest & contra sagittas uenenatas, ut Apelles tradit, postea sumptus. in antidota quoq; nobilia additur. Sestius plusquam drachmæ pondere in uini hemina potum, perniciem afferre tradit: præterea eiusdem decoctum cum melle sumptum uenerem inhibere. Apelles author est, si ex melle uenenato syncero fastidiū cruditasque, quæ sit grauissima, incidat, ſcincum circumcis pedibus, capite, cauda, decoctum, antidotū esse. Apud Indos nascitur bestia crocodili terrestri specie, magnitudine Melitensis canis: cuius pellis squamis adeo asperis ſcatet, ut more ferræ æs dissecet, & ferrum exedat atque conficiat:

Alias, prodest & contra sagittarū uenena ante & postea sumptus.

D Indi phattagen uocant.

Phattagē.

1 Aristoteles & Herodotus, Accrescit ad decem & septem cubita: uel ut alij legunt apud Aristotelem, ad quindecim cubita. 2 Crocodilum. Herodor. Apud Nomadas Africæ trium cubitorum magnitudine lacertis similimum.

De testudinum generibus.

Cap. CVI.

1 **G** Eminus similiter uictus in aquis terraque & testudinum. Sunt autem testudinum genera, terrestres, marinæ, lutariæ, & quæ in dulci aqua uiuūt. Aristoteles tria prodidit genera: marinā terrestre & hamyda, quam Plinius (opinor) lutariam uocat & murem marinum. Testudinum genera omnia à latere adiuncta habent, eadēque in obliquum flectūt, quemad-

Testudo, λέων.

DE DIFFERENTIIS

Testudo marina.

Χελών θαλάσσιος.

Testudines Indicæ.

Testudines cornigeræ.

Alias, celtin, uel celetinum, uel, ut Hermolao placet celetum.

Testudo terrestris.

Χελών χερσαία.

Chersina.

modum crocodili & lacertæ, & cortice integuntur duro rigidoque, & qui E
osse firmior sit. Testudinis iecur omnino uitiatum est, & totū corpus pra- 3
uum temperamentum fortitur, quemadmodum & ranæ rubetæ. Testudi-
ni marinæ lingua nulla manifesta nec dentes, sed rostri acie comminuit
omnia. Sunt enim rostri margines acuti, superna parte inferiorem claudē-
te pyxidum modo: & os habent robustissimum: quicquid nanque in os ce-
perint, siue lapidem siue quoduis aliud, perfringunt ac deuorant. Pulmonē 4
habet testudo marina carnosum & sanguineum, similem bubulo, sed mi-
norem quàm sit testudinis terrestris pro corporis ratione: at contrà, uesicā
ampliores. Renes etiam habet similes bubulis. Corde eius exempto, mo-
uetur tamen. In mari uiuunt conchiliis: habēt enim os robustissimum, uti
dictum est. Exeunt in terram, & pascunt herbam, & in herba pariunt oua F
auium cortalium ouis similia, ad centena numero: cæque defossa extra a-
quas & cooperta terra, ac pauca pectore & complanata incubāt noctibus:
& educant fetus annuo spatio: quidam oculis spectando quoque oua foue-
ri ab ijs putant. Fœminæ coitum fugiunt, ob rigorem asperitatemque genitalis
masculi: quocirca non aliter coire creduntur, quàm coactæ, & pugna à
maribus superatæ. Testudines tantæ magnitudinis Indicū mare emittere
fertur, ut singularum superficies habitabiles casas integant, & numerosam
familiam non arcte recepent, ut Solinus testatur, atque inter insulas rubri
maris his nauigēt cymbis. Troglodytæ cornigeras habēt, ut in lyra annexis
cornibus latis, sed immobilibus: quorū in natando remigio se adiunāt: cel-
tinū genus id uocatur, eximia testudinis, sed raræ. Testudinis marinæ san- G
guis cum uino & leporino coagulo cuminoque cōtra serpentium morsus,
& hausta rubetæ uenena utiliter bibitur. Sanguine, alopeciarum inanitas,
& porrigio, omniæque capitis ulcera curantur: inarescere autem cum opor-
tet, lenteque ablui. Instillatur & dolori aurium cum lacte mulierum: co-
mitialibus instillatur ori, dductis labris, iis qui modice corripiantur: spa-
simo cum castoreo clystere infunditur. Quod si dētes per annum colluun-
tur testudinum sanguine, immunes à dolore fiunt. Marinæ testudinis fel
oculorum suffusionibus, albuginibus, & hebetudini medetur, claritatemque
oculorum facit, & cicatrices extenuat. Oculorum quoque uitia omnia fel
inunctum cum melle emendat: tōssillas sedat, & anginas, & omnia oris ui-
tia: priuatim nomas ibi: item ardentium testium. naribus illitum comi- H
tiales erigit attollitque. Marinarum testudinum carnes admixtæ ranarum
carnibus, contra salamandras præclare auxiliantur: neque est testudine aliud
salamandræ aduersus. Terrestris testudo pulmonē habet pro corporis ra-
tione maiorem quàm marina: uesicam autem admodum exiguam: adeo
ut urinam earum (quæ ad remedia nonnunquā perquiritur) aliter quàm in
uesica dissecrarum inuenire difficile sit. Oua durioris testis & bicolora edit,
quale ouum auium est: cæque defossa & cooperta terra & cōplanata supra
incubat, crebrius repetens: fœtūque sequente anno excludit. Sunt testu-
dines terrestres, quæ ob id in operibus chersinæ uocantur, in Africa deser-
tis plurimæ, qua parte maxime sitientibus arenis squalent, roscido, ut cre-
ditur,

A datur, humore uiuentes: neque ibi aliud animal prouenit. Testudinum putamina secare in laminas, lectosq; & repositoria his uestire Carbilus Polio instituit. Terrestrium testudinum carnes suffusionibus proprie, & contra uenena salutes produntur. Testudinis terrestris sanguinem epotum comitialibus prodesse tradunt. plurimæ in Africa uti modo diximus.

6 Hæ ibi amputato capite pedibusque pro antidoto dari dicuntur: & ex iure in cibo sumptæ strumas discutere, ac lienes tollere: item comitiales morbos. Sanguis earum claritatem uisus facit, suffusionésque oculorum tollit: et contra serpentium omnium & arancorum, & similium, & ranarum uenena auxiliatur. sanguine seruato, & in farina pilulis factis, & cum opus sit in uino datis. Felle testudinum cum Attico melle glaucomata inungi pro-

B dest: & scorpionum plagæ instillari. Tegumenti cinis uino & oleo subactus pedum rimas ulceraque sanat. Squamæ à summa parte derasæ, & in potu datæ, uenerem cohibent: eo magis hoc mirum, quoniam totius tegumenti farina accédere traditur libidinem. Oua durata illinuntur strumis & ulceribus frigore aut adustione factis: sorbentur in stomachi doloribus. Aliqui sanguinem testudinum lethargicis illinunt. hydropicis medetur testudo, decisis pedibus, capite, cauda, & intestinis exemptis: reliqua carne ita cōdita, ut citra fastidium sumi possit. Testudinum est tertium genus in cœno & paludibus uiuentium, lutarium uocant: latitudo his in dorso pectori similis, nec conuexo incurua calice, ingrata uisu. Ex hac quoque aliqua contingunt auxilia: tres nanque in succensa sarmenta coniectæ diuidētibus se-

Lethargicis illinunt. An hæc de altero testudinū genere dicantur. Testudo lutaria.

C tegumentis, rapiuntur: tum euulsæ carnes earum coquuntur in aquæ congio, sale modice addito: ita decoctarū ad tertias partes succus paralyfin, & articulares morbos sentiētibus bibitur. Detrahīt item fel pituitas, sanguinēque uitiatum: sistitur ab eo remedio alius aquæ frigidæ potu. Aristoteles αἰμύδα uocat, Plinius murem marinum. Hæc corticē (licet duriusculū) molliorem tamen habet quàm marina aut terrestris testudo: uestica & renibus uacat. Egressa hæc in terram, scrobe effossā dolij forma, parit ova, quæ deferit obruta terra, die tricesimo repetit: refoffa breui excludit, fœtumq; continuo ducit in aquam. Cutē replet in alopeciis muris marini cinis cum oleo. Quartum testudinum genus est earum, quæ sunt in amnibus: has quidam è Græcis hæmydas appellant, longitudinis in India trium cubitorum.

Mus marinus Αἰμύς. Mus aquaticus.

Testudo fluuiialis, χαλὼν ὄπτα μίχ. Hæmys.

D Harum diuulsarum pinguia cum aizoo herba tusa, admixto unguento & semine lilij ante accessiones perunguntur agri præter caput: mox cōuoluti, calidam aquam bibunt, quartanis liberari dicuntur. Hanc testudinem quintadecima luna capi oportere, ut plus pinguium reperiatur, uerum ægrum sextadecima luna perungi tradūt. Ex eodem genere testudinum sanguis instillatus crebro capitis dolores sedat, item strumas. Sunt qui testudinum sanguinem cultro æreo supinarum capitibus præcis excipi nouo fœteli iubeant: ignem sacrum cuiuscunque generis testudinum sanguine illini: item capitis ulcera manantia, & uerrucas. Idem promittunt testudinum omnium fimo pauos discuti.

Testudines. Alias, crebos;

I Arrianus in rubri maris nauigatione aliter enumerat quatuor testudinum ge-

DE DIFFERENTIIS

Αἰμύς.
Testudo.
Χελώνη.

nera, ἀλιθενίω: (hāc opinor marinā intelligit,) terrestrē albā & montanā, quę maxima est, & cortice crassissimo. 2 Hæmyda, αἰμύδα: Aristoteles nūquā, quod meminerim, nomine testudinis appellat, imò potius distinguit, αἰμύδης καὶ χελώνης: sed fere cum ipsis cōnumerat. 3 Hoc forsitan uerū est de testudine marina: nā terrestriū carnes ad remedia mādūtur. Testudinis etenim nomē apud Latinos, sicuti & χελώνης apud Gręcos, absq; ullo addito, quādoq; marinā, quandoq; terrestrē significat: ut apud Plin. lib. II. cap. 37: & Aristotelē lib. 5 hist. animal. ca. 33. 4 Plinius (modo absit mēda) inquit: Testudo pulmonem quāuis prægrandē, & sub toto tegumento habeat, sine sanguine tamen habet: ut uero de terrestri testudine intelligatur (ut mihi quidē uideretur) nō patitur contextus. 5 Vtriusque generis testudinū putamina in laminas secari ad opera, ut ad pocula aliāque uasa, perspicuum est ex Martiale in Apophoretis, de Gustatorio, Fœmineū nobis Cherfon si credis inesse, Deciperis: pelagi mascula præda sumus. Sunt apud Arrianū in rubri maris navigatione (quæ ut opinor ad huiuscemodi opera exquiruntur) testudines quædam quę albæ dicuntur, maioribus corticibus: & aureæ, quæ reliquas facile superant. Sunt & ὄφιναι, id est montanæ testudines prægrandes & cortice crassissimo, cuius pars inferna, quæ & subrufa est, sectionem uix patitur. 6 Hæ ibi, Plinius: Si ex melle syncero fastidium cruditasque, quæ sit grauissima, incidat, testudinem circūcis pedibus, capite, cauda, decoctā, antidotū esse, author est Pelops.

Testudines
albæ.
Aureæ.
ὄφιναι.
Montanæ.

De ranarum generibus.

Cap. CVII.

Rana.
Βάτραχος.

Ololigo, ὀλο-
λίγων.

Gyrini.

Rana fluuiati.
Rana aquatic.
Rana lutaria.
Βάτραχος πλ-
ματταῖ.
Βάτραχος λι-
μναῖ.

RAnarum genus ne uiuere quidem diu potest disclusum ab aquæ natura. Quadrupes est ex ouiparorum genere. Lingua ranis sui generis est: pars enim prior, quę cæteris absoluta est, iis coheret eo modo quo pilcium: intima uero absoluta ad guttur applicatur, qua suam uocem solent emit-tere. Et quidem genus illud ululatus, quam ololiginem nominant, mares intra aquam reddunt, ut cicant ad coitum fœminas: & flagrant tantisper G oculi modo lucernæ, dum uociferantur. Coitum uero noctu magna ex parte agere uisuntur. Coitu superueniunt ranæ, prioribus pedibus alas fœminæ mare apprehendente, posterioribus clunes. fœtum emittunt suum continuo filo sibi coherentem. Pariunt minimas ueluti carnes nigras, quas gyrinos uocant: oculis tamen & cauda insignes: mox pedes figurantur, cauda findente se in posteriores. Mirumque, semestri uita resoluuntur in limum nullo cernente: & rursus uernis aquis renascuntur. Cyrenis mutæ fuere ranæ, illatis è continente uocalibus. durat genus earum. Mutæ sunt etiā nunc in Seripho insula: eadem aliò translata canunt: quod & accidere in lacu Thessaliæ Sicendo tradunt. Ranarum uaria sunt genera. Rana fluuiatilis 2 circa stagna riuosque uersatur. hæ sunt quæ apibus, ubi aquatum accesse- H rint, insidiantur, & eas rapiunt. Iubent aliqui nascētium in aqua ranarum, quibus adhuc cauda est, in calice nouo combustarum cinerem, si per nares fluat sanguis, iniiciendum. Contra omnium reptilium uenena pro antidoto sunt ranæ, si ex sale & oleo decoctæ carnes earum edantur, iusue decoctarum forbeatur: profunt & contra inueteratos tendinū rigores. Hydro- piceis quoque medentur ranæ aquaticæ in uino uetere & farre decoctæ, ac pro cibo sumptæ. Ignēs sacros restinguunt ranarum uiuentium uentres impositi: pedibusque posterioribus adalligari iubent, ut crebriore anhelitu profint. Ranæ uero in triuio decoctæ oleo, abiectis carnibus perunctos liberant quartanis. Decoquuntur ranæ singulæ in aceti heminis, ut dētes eo colluātur,

Acolluantur, contineatúrque in ore succus, dentium dolores sedat. Si fastidium obstaret, suspendebat pedibus posterioribus eas Salustius Dionysius, ut ex ore uirus deflueret in acetum feruens, idque è pluribus ranis. Fortioribus stomachis ex iure edendas dabat: maxillaresq; ita sanari dentes præcipue putant: mobiles uero supradicto aceto stabiliri. Ad hæc quidam ranarum corpora binarum præcis pedibus, in uini hemina macerāt: & ita collui dentes labentes iubent: aliqui totas adalligari maxillis: alij denas in acceti sextariis tribus decoxere ad tertias partes, ut mobiles dentium stabiliarent: alij iecur ranæ decoctum & tritum cum melle imposuere dentibus. Si cariosi & fœtidi sunt, centum in furno areferi per noctem præcipiunt: postea tantundem salis addi atque fricari. Pforas tollit rana decocta in heminis quinque aquæ marinæ. excoqui debet donec sit crassitudo mellis. Ranarum decoctarū ex aceto succus anginas illitus abolet: hic & contra tonsillas prodest. Insperfus earum cinis profluentis sanguinis impetum sistere fertur: cum liquida pice illitus sanare alopecias. Tussim sanare dicuntur pisciū modo in iure decoctæ in patinis ranæ. Suspensæ autem pedibus, cū distillauerit in patinam salua earum, exenterari iubentur, abiectisque interaneis cōdiri. Vermes ulceribus innati, ranarum felle tolluntur. Iecur ranæ geminum esse dicunt, obiicique formicis oportere: eam partem quam appetant contra omnia uenena esse pro antidoto. Ranarum adeps instillatus, statim dolores auxium tollit. Quæ *βράχης ἑλδος* à Græcis uocatur, & *ἑλδοβράχης* (quali ranam palustrem dixeris) quibusdam aut idē cum phryno aut certe non dissimilis uidetur: atque ex utriusque ueneno eadem procreari symptomata feruntur: nempe corporis tumor cum colore admodū pallido, ut buxo similis appareat: spiritus angustia, oris fœtor, singultus: nō nunquam & sua sponte inuitoque effluit semen. facile autem sanatur qui post uomitionem meraci uini plurimum ingesserit. Nicander uero & Aëtius hæc omnia fere ranæ mutæ tribuunt. At *βράχης ἑλδος* fumentibus, appetitus deiectionem, oris nimiam humectationem, nauſeamque & frequentem uomitum, ac præterea affectionem quam *καρδιαγμὸν* uocant: curari uero, ingesta uini copia unā cum aliis quæ uehementius calfaciant. Phrynos, ut Aëtius prodidit, ranarum genus est, quod cum palustris uitæ conditionem in terrestrem mutauerit, *φρυῶς* appellatur. Magnitudine testudinem paruam æquat. Dorsum exasperat inflātq; se irata & intumescit: adeo proterue audax ut in quodcunque aduersum ierit, insultet & quasi uindictæ. Raro quidem mordet: uerum adeo uenenosum exsufflat, ut uel solo anhelitu officiat: hoc malum sequitur totius corporis tumor, ut quandoque rūpatur, ac breui intereat læsus. Phrynon Latini ranam rubetam uocant. Ranæ rubetæ, inquit Plinius, quarum & in terra & in humore est uita, plurimis refertæ medicaminibus, deponere ea quotidie ac resumere à palſu dicuntur, uenena tantum sibi referuantes. Sunt quæ in uepribus tantum uiuunt, ob id rubetarum nomine, quas Græci phrynos uocant, grandissimæ cunctarum, geminis ueluti cornibus, plenę ueneficiorum. Ranæ rubetæ hostis est bureo triorchisue: rapit nanque eum & exedit. Apes hoc modo in-

βράχης ἑλδος.
ἑλδοβράχης.
Rana palustris
φρυῶς.

φρυῶς.

φρυῶς.
Rana rubetæ.

Rubetæ.

φρυῶς.

DE DIFFERENTIIS

terimit rana rubeta: adrepens nāque foribus aluei insufflat, & deinde auo- E
lantes obseruat ac deuorat. Nec sentire ictus apum ranæ traduntur. Ranæ
rubetæ iecur omnino uitiatum est, & corpus denique totum prauum for-
titur temperamentum, uenenosumque est. Ranarum rubetarum iecoris al-
tera fibra à formicis non attingitur, propter uenenum, ut arbitrantur. Ti-
maus & Neocles medici rubetas dicunt bina iecora habere: & alterum qui-
dem occidere, alterum alteri aduersantem salutem afferre. Ex iis ranis quæ
in uepribus tantum uiuunt, lien contra uenena quæ sunt ex ipsis, auxiliatur.
cor uero etiam efficacius est. Mira de his alia certatim tradunt authores. Est
phryni genus alterum φρυγὸς κωφός, id est rubeta muta, sine uoce est. Exitiosa 8
φρυγὸς κωφός. hæc, in arundinetis roris linctu uicitur: ex qua uenenum quoque appara- 9
Rubeta muta. tur. Huic eadem fere tribuunt Nicander & Aëtius, quæ alij ranæ palustri. F
Rana uiridis. Est parua rana, inquit Plinius, in arundinetis & herbis maxime uiuēs, mu-
ta ac sine uoce uiridis, si forte hauriatur, uentres bouum distendens. Huius
Penicillis, al- corporis humorem penicillis derafum claritatem oculis inunctis narrant
liis specillis. afferre: ipsasque carnes doloribus oculorum superponunt. Huius ranæ par-
ua sanies efficacissime psilothrum est, si recens illinatur: & ipsa arefacta ac
tusa, mox decocta tribus heminis ad tertias, uel in oleo decocta æreis ua-
Rana ex ar- sis. Ranarum uiridium sanguine, inquit Dioscorides, palpebræ pili auulsi
bore uociferas. renasci prohibentur. Est rana parua arborem scandens, & ex ea uociferans,
Dryophytes. in huius os si quis expuat, ipsamque dimittat, tussi liberari dicitur. Pilos in-
Dryophytes. utiles in palpebris euulsos cohibent, quas dryophytas & calamitas uocant: 10
Calamitæ. sanguis earum cum lachryma uitis si euulso pilo palpebris illinatur. uene- G
rem concitat iecur ranæ dryophytes & calamitæ adalligatum. 3

Geryni.
φρύνη λι-
μναία.
Rana leuis.

1 Gyrinos, Gerynos uocat Nicander in Alexiphar. nisi menda subsit. 2 Ra-
na fluuiatilis, φρύνη λιμναία uocat Nicander, quæ multum uociferatur, uerque ipsum
iam aduentare primum denuntiat. 3 βάτραχον λεόν ex mendofo codice forsitan le-
gerat Hermolaus, cum miratus ranam leuem inuenisse diceret apud Dioscoridem.

4 Si ingesto uino copioso euomat, inquit Nicander. 5 Quod os bilioso hu-
more humidum sit refert Nicander de muta rubeta. 6 καρδιαγμός, & morsum o-
ris uetriculi significat, & crebrum uelocemque cordis motum ac ueluti palpitationē:
sed ex Nicandro uidetur hoc in loco stomachi affectionem significari. 7 Rubeta-

Bufo.

rum, Bufo (ut opinor) huius est generis: de quo Vergil. Inuentusque cauis bufo: hoc
est rubeta terrestris maxima, ut interpretatur Seruius. 8 Nicander, φρυγὸς κωφός ἢ
ἄφρωνος ἐν θανάσει θαλάσσῃ. 9 Roris linctu inter fruteta uiuere attribuit Nican-

φρυγὸς θειδί-
μιλος, θειδός.

der alteri rubetarum generi, quod θειδίμιλον & θειδόντα cognominat, quasi æstiuam
dixeris: & quod colorem corpori uiridiorem inducit, qualis est thapsia: corpusque i-
psum calore incendit, cum anhelitus angustia orisque fœtore: quæ fere Dioscorides &
Paulus, illi quam ranam palustrem uocauimus, tribuunt. 10 Si quis, Hæc Diosco-

Diopetes.

rid. de ranis uiridibus. 11 Diophytes, Alias dyophytas diopetes.

De lacertis.

Cap. C VIII.

Lacerta.
Lacertus.
σαύρα.
σαύρος.

Quadrupes ouipara lacerta est, & crura gerit à latere adiuncta. Cortice
quoque integitur, sed molliori, serpentum more. Linguam præterea
ut serpentes longam habet & bifidam, & parte extrema, capil-
lamenti tenuitate. Omnia denique habet membra serpētibus similia, si pe-
des

A des iis demas, longitudinem addas. Complexu etiam simili serpētibus coit lacertarum genus: in iis marem intelligi dicunt, quod sub cauda unam cauernam habeat. Lacertā ore parere creditur uulgo: Aristoteles negat. Neque incubant, oblita quo sint in loco enixa: quoniam huic animali nulla memoria. Itaque lacertarum oua sua sponte in terra aperiuntur: & catuli per se erumpunt. uitam eorum annum non complere, sed semestrem finire aiunt. Mensibus certe quatuor frigidissimis latent. Renasci lacertis caudas haud falsum est. Lacerti Arabiae cubitales: in Lybie desertis binum cubitorum: in India uero in Nisa monte xxxiii in longitudine pedum, colore fului aut punicei aut cœrulei. Lacertæ combustæ cum radice recentis arundinis (quæ, ut una cremari possit, findenda est:) itēque myrteo oleo permixto cineres, capillorum profluvia continent. Efficacius uirides lacertæ omnia eadem præstant. Quidam denas uirides in x sextariis olei ueteris discoquunt, contenti semel in mēse ungere. Lacerti inueterati in os pēdentiū, addito sale contusi, & ab ictu lasas aures sanant: efficacissimæ autē ferrugineas maculas habentes, lineis etiam per caudā distinctæ. Lacertæ caput tritum & appositum prodidere nonnulli spicula extrahere: uerrucas quoque, quas myrmecyas & acrochordonas dicūt, clauōsque tollere. Iecur uero eros dentibus impositum, eos à dolore liberare. Si dissecta apponatur, ictis à serpente prodest.

Lacerte uirides.

Ferrugineas maculas habentes lacertæ.

I *Χλόρος αὔρον* uocat Theocriti interpres.

Χλόρος αὔρον

De salamandra & sepe quadrupede.

Cap. CIX.

C **L**acerti species (ut Dioscoridi placet) salamādra est: lacerti quidem figura, sed aspera magis atque scabra: animal ignauū, & punctis ueluti stellis uariatum: nunquam nisi magnis imbribus proueniens, & serenitate deficiens. Nihil gignit: neque est in iis genus masculinū fœmineūque, sicut neque in anguillis. Huic tantus rigor, ut ignem illasus pertransire possit: ignēque tactum, ut aiunt, extinguere, nō alio modo quàm glacies. Et omnino ad certum usque terminum ab igni nihil patitur: uritur autem, si longiore spatio igni sit admota: si nanque diutius in igne immoretur, effluēte absumptoque ex ea mucosō quodam frigido humore, exurit. Eius sanie saluāue, quæ lactea ore uomitur, quacunque parte corporis humani, uel in pede imo contacta, omnis in toto corpore defluit pilus: id quod contactum est colorem in uiriliginem mutat. At si quem salamandra momorderit, dolor uehementēs sequitur, & in uulnere ipso crusta. Inter omnia uenēnata salamandræ scelus maximum est: cetera enim singulos feriunt, nec plures pariter interimunt: salamandra populos pariter necare improuidos potest. Nam si arbori irreperit, omnia poma inficit ueneno: & eos qui edierint, necat frigida ui, nihil aconito distans, inquit Plinius: quinimo si contacto ab ea ligno uel pede, crusta panis incoquatur, idem ueneficiū est: uel si in puteum cadat: tamen talis ac tanta uis ueneni, à quibusdam animalium, ut suibus, manditur. Venenum eius extinguī primum omnium ab iis quæ uescantur illa uerisimile est. Sestius uenerē accendi cibo earum, si de-

Salamandra.

DE DIFFERENTIIS

tractis interaneis & pedibus & capite in melle feruentur, tradit: negátque E
restingui ignem ab iis. Vim habet(ut Dioscorides author est) calfaciendi,
exulcerandi & exedendi: additúrque non aliter atque cátharis, in medica-
menta quorum uis est erodere, & lepras abolere. Pilos euellit oleo lique-
facta: exenterata, detractis pedibus & capite, in melle seruatur ad eundem
usum. Et combusta quoq; salamandræ cinerem nonnulli septicis & lepri-
cis pforicisque medicamentis admiscunt. Lacertæ quoque parue similis est
seps, quem alij chalcidem uocant, alij zignida, alij σαύρα χαλκιδικὴ, id est la-
certam chalcidicam.

Seps.

Σήψ.

Chalcis.

Zignis.

Σαύρα χαλ-

κιδικὴ.

Lacerta chal-
cidica.

Parua quidem serpens, sed qua non ulla cruentæ

Tantum mortis habet.

Color illi serpentis quàm *τοφλίτω* ceci-

liámue dicunt. Si equum momorderit, aut interimit, aut uehementem do-
lorem mouet: si hominem, tumor primum pellucidus ac ueluti splende-
fcens, & cum nigritia circa uulnus undique: sequitur postea membri pri-
mum affecti, & totius deinde corporis putrefactio. Lacerta chalcidica in ui-
no epota morsus suos sanare traditur.

1 Chalcis dicta est à uirgulis, quas in dorso habet ærei coloris: longitudinem habet
oëto palmorum: gignitur in Syria, Lybia & Cyprio. Hæc Nicãdri interpret: uerũ quod
de eius longitudine affertur, uerius fortasse est de sepe serpente, de quo infra.

De stellione.

Cap. CX.

Stellio.

Ascalabius.

Ascalabotes.

κωλώτης.

Galeotes.

Lacertæ figura & stellio est, quem Græci ascalabum & ascalaboten uo-
cant: alij coloten, alij galeoten:

Combibit os illi maculas: aptúmque colori

Nomen habet, uariis stellatus corpore guttis:

Inque breuem formam, ne sit uis magna nocendi,

Contrahitur: paruáque minor mensura lacerta est.

Chameleonũ stelliones quodammodo naturam habent, rore tantum ui-
uentes, præterquam araneis: cum quibus pugnāt, eosque deuorant. Cubile
habet stellio in locis ostiorum fenestrarúmque, aut cameris sepulchrísue.
Temporibus statis se condunt stelliones: mensibus enim quatuor frigidis-
simis latēt in cauernis. Senectutem quoq; exuunt, ut angues: eámq; pro-
tinus deuorant, ut Theophrastus author est, præripientes comitali morbo
remedia. Operæpretium est scire, quomodo præripiatur, cum exuitur mē-
brana hyberna, aliàs deuoranti eam: quoniam nullum animal fraudulētius
inuidere homini tradunt. Obseruant cubile eius æstatibus: est autem in lo-
cis ostiorum fenestrarúmque, aut cameris sepulchrísue, ut dictum est. Ibi
uere incipiente fissis arundinibus textas opponunt casas, quarum angu-
stis etiam gaudet; eò facilius exuens circumdatum torporem: sed eo dereli-
cto non potest remeare. nihil ei remedio in commitialibus morbis præ-
fertur epoto. Arbores scandit stellio, uel resupinus ingrediens. Colotis si-
cuti & lacertis caudas renasci haud falsum. Colotē hostis asinus est: dormit
enim colota in eius præsepi: & narē subiens asini, ne comedat impedit. In
insulis Thraciæ uicinis frequens est. Pestiferos ferunt stelliones in Græcia:
at in-

G

At innocuos in Sicilia: Italiae tamen quibusdam locis morsus eorum exitiales sunt. Duo eorum genera: alterum stellionem transmarinum nominant: hunc Graeci coloten uocant, & ascaloboten, & galeoten. In Italia non nascitur: est enim hic plenus lentigine, & stridoris acerbi, & uescitur: quae omnia à nostris stellionibus aliena sunt. Si quem stellio momorderit, locus affectus cum dolore assiduo liuescit. Stellionē dissectum scorpionum plagis nonnulli imposuere: & scorpio tritus stellionum ueneno aduersatur: fit enim & è stellionibus malum medicamentum: nam cum immortuus est in uino, faciem eorum qui biberint lentigine obducit: ob hoc in unguento necant eum insidiātes pellicum formae: remedium est oui luteū, & mel ac nitrum. & scorpionibus contrarius maxime inuicem stellio traditur, ut

Buīsu quoque pauorem iis afferat, & torporem frigidi sudoris. Itaque in oleo putrefaciūt eum, & ita uulnera eo perungunt: quidam oleo eo spumā argenti decoquunt ad emplastri genus, atque illinunt. Hydrocœlicis stelliones mire prodesse traditur, capite, pedibus interaneisq̃ue demptis: reliquum corpus inassatum, in cibo id sapius datur. Comitibus morbis stellionis trāsmarini cinis potus in aceto prodest: & tunica stellionis, quam, ut dictum est, eodem modo ut anguis exuit, pota: quidam & ipsum arundine exenteratum inueteratūque bibēdum dedere: alij in cibo in ligneis uerubus inassatum. Mirum de stellionis cinere (si uerum est) in linamento inuolutum, in sinistra manu uenerem stimulare: si transferatur in dextrā, inhibere. Fel stellionum tritum in aqua mustelas congregare dicitur.

De chamæleone.

Cap. CXI.

Chamæleo quoque & magnitudine & figura totius corporis lacertam plane repraesentat: uel ut alij referunt, similis est magnitudine crocodilo terrestri, spinæ tantum acutiore curuatura, & caudæ amplitudine distans. Latera deorsum ducta uentri iunguntur, ut piscibus: & spina modo piscium eminet. Rostrum, ut in paruo sit, haud absimile suillo: uel ut depinxit Aristoteles, rostrum simiæ porcariae simillimum. Cauda prælonga in tenuitatem desinens, & permultis implicata in se orbibus, lori modo. Elatior à terra est quam lacerta: inflexus crurum perinde ut lacertæ, sed crura habet recta. Pedes singuli bipartito secantur: partesque talem inter se habent

Dsitum, qualem pollex ad manus reliquam partem obiectam: sed ipsæ etiam reliquæ partes paulotenus in digitos quosdam finduntur: uidelicet primores triplici fissura interius, duplici exterius: posteriores interius duplici, exterius triplici. Unguiculi iis adunci. Corpus asperum totum, ut cocodilo, oculi in recessu cauo intus recepti, prægrandes, rotundi, cute simili atque reliquum corpus obducti, media sui parte perquā exigua detecti qua uideāt: quæ uidendi sedes nunquam cute operitur, nec pupillæ motu: sed totius oculi uersatione in orbem, mutationēque quoquò uersus aspicit quæ uelit. Color uarius, & in momento mutabilis: mutat nanque suum colorem inflatus. Habet autem & nigrum colorem non longe dissimilem crocodilo, & pallidum, ut lacertæ, & maculis distinctum nigris, ut panthera. Et muta-

Stellio trans-
marinus.
Colotes.
Ascalabotes.
Galeotes.

Chamæleo.
χρυσόλεων.

Paulotenus,
ὡδὶ βραχὺ.
Solinus.
Hamati un-
gues subtili
aduncitate.

Pallidum,
ὀχρὸν.

DE DIFFERENTIIS

tur color subinde toto in corpore:redditque semper quencunque attingit, E
præter rubrum candidumque.Et oculi quoque concolores reliquo corpo-
ri redduntur:& cauda eundem colorem accipit.pallefcit cum moritur:de-
functusque eundem colorem feruat.Motus illi piger admodum ut testudi-
ni est.Gulam atque arteriam situ eodem continet,quo lacertę.pulmonem
habet portione maximū.Carnem nusquam nisi in capite & maxillis,& ad
commiffuram caudæ admodum exiguam possidet. Nec alibi sanguinem
quàm in corde & oculis,& loco à corde superiore, & uenulis hinc tenden-
tibus: uerū nec in iis quidem ulla copia, sed pauxillum habetur sanguinis:
& omnium ouiparorum pedestrium maxime inopia sanguinis riget cha-
mæleo.Cerebrum paulo superius oculis positum est,& prope iis contiguū.
Cute autem exteriorē detracta oculis, quiddam lucens, ueluti annulus æ- F
neus tenuis,nullo palo interceptus cingit. Membranæ in omnis fere corpo-
ris partes multæ ac ualidæ,longeq; firmiores,quàm in cæteris tēdunt. Dif-
fectus hic totus spirare præterea diu potest,motu admodum exiguo adhuc
circa cordis sedem extante. Et cum omnes corporis partes contrahit, tum
uel maxime costas cogere atque adducere potest:lienem conspicuum nus-
quam continet.Subit cauernas & latitat hyeme more lacertorum.Nullum
animal pauidius esse existimatur, & ideo uersicoloris esse demutationis.
Ipse celsus hianti semper ore,solus animalium nec cibo nec potu alitur:nec
alio quàm aëris alimento. Circa caprificos ferus, innoxius alioquin. Cha-
mæleontem gignit Africa, quanquam frequentiore India: per omnem
quoque Asiam plurimus est. Impetibilis est coraci: à quo cum interfectus G
est,uictorem suum perimit interemptus. Nam si uel modicum ales ex eo
cederit,ilico moritur.Sed corax habet præsidium ad medelam,natura ma-
num porrigente.Nam cum afflictum se intelligit, sumpta frōde laurea, re-
cuperat sanitatem. Vis eius maxima contra accipitrum genus:detrudere e-
nim supra uolantem ad se traditur:& uoluntarium præbere lacerandū cæ-
teris animalibus. Sanguine chamæleontis palpebras nudari pilis creditum
est. Hæc de quadrupedibus quarum generatio ex oūo est.

*Circa caprifi-
cos,id est mē-
se Iulio: uide
Claymōdi scho-
lia in Plin.*

De serpentibus.

Cap. CXII.

*Serpens.
Anguis,
ōus.*

Serpentum quoque genus, omnia fere corporis membra habet lacertis^I
proxima, si pedes iis demas, longitudinem addas: quippe quod intectū^H
cortice sit, & prona supinæque perinde ut lacerti habeat. Serpentum itaque
genus animal est terrestre, sanguine præditum, quod pedibus ex natura ca-
ret, idēque intectum cortice est. Terrestris inquam: nam exigua serpen-
tum pars aquatilis est, scilicet fluminum incolæ, & quę maris indigenæ ser-
pentes sunt terrestribus similes. Sensoria omnia simili modo hæc atque cæ-
tera etiam animalia habent: uerbi gratia, nares olfaciendi, oculos uidendi,
aures, audiendi sensorium: non tamen hæc eminent, quo modo ne auibus
quidem, sed foramina tantum habentur. Nec palpebram superiorem mo-
uent hæc animalia, ut ne aues quidem, sed inferiore conniunt: quanquam
non auium more nictantur: sunt enim oculis durioribus quàm aues. De
anguibus

A anguibz Thebanis perhibent Ægyptii, quòd cornua habent: extuberat e-
 2 nim ueluti uestigium cornus. Lingua serpentum tenuis, longa & atri colo-
 ris est: atque si extrahas, porrigi longius potest. Peculiare hoc præter cate-
 rorum linguas, serpentibus & lacertis est, ut eorū lingua bifida sit, sed præ-
 cipue serpentium: quippe quæ tenuissimis quibusdam quasi capillamentis
 discreta uibretur. Dentes omnibus ferrati sunt: sed duo in superna parte
 3 dextera leuāque longissimi, tenui fistula perforati, ut scorpionū aculei, ue-
 nenum infundentes. Quidam unum esse eum tradunt: & quia sit aduncus,
 relupinari eum momorderit: aliqui tunc decidere eum, rursusque recre-
 scere, facilem decussu, & sine eo esse quos tractari cernamus. Lingulā, quā
 ἐπιγλωττίδα uocant, arteriæ superpositam nō habent: sed meatum ipsum mo-
 B do contrahunt, modo laxant pro sui commodi desiderio: atque ita efficitur
 ne quid ponderis in pulmonem delabatur. Serpentis collum proportiona-
 le potius colli uideri potest: siquidem capite & armis humerisue pars hæc
 describenda est. Proprium serpentibus præ cæteris cortice intectis est, ut ca-
 put uertere in auersum reliquo quiescente corpore ualeant. Angues circa
 Æthiopiam uolare narrantur, pennas habentes cutaneas & sine pedibus.
 Omnia etiam interna fere eadem serpentibus sunt, quæ lacertis: uerum o-
 mnia earum uiscera propter longitudinem & angustiam corporis longa
 arcuāque habentur: ita ut inter se dignosci præ suæ figuræ dissimilitudine
 uix queant: arteria nanque longa admodum est, atque etiam gula longior.
 Arteriæ origo ori proxima est: adeo ut sub ea lingua esse uideatur: & quidē
 C uidetur linguæ præminere, quoniam lingua contrahitur, neque eodem lo-
 co ut cæteris animalibus permanet. Speciem quoque uiscerū habent proli-
 xam, & cæteris animalibus dissimilem: cor enim arteriæ postremæ adhæ-
 ret exiguum, sed longum & renum speciem referens. Pulmo deinde adne-
 ctitur simplex, fibrosis fistulis diuisus, prælongus, exiguus, fungosus, mul-
 tumque à corde sepositus. Iecur item longum & simplex: sed lien exiguus
 rotundusque, ut lacertis. Fel similiter atque in piscibus habetur: nam præ-
 ter natricem, in omnibus fere intestino adnexum heret. Neque uesicam ha-
 bent neque renes, sicuti neque alia, quæ ouum pariunt. Ventriculum habēt
 serpentes uelut intestinum amplius, canino similem: tum intestinum lon-
 gum, tenue, & ad exitum usque uniforme. Serpētibus ueluti piscibus te-
 D stes desunt & penis: sed meatus continent binos, qui de septo exorti, latus
 spinæ utrinque perreptent, coeantque superne iuxta spinam in unum: atq;
 ita ad ostium excrementi finiunt. Pleni meatus ij humoris fortifici (Σέρον uo-
 cant Græci) redduntur tempore coitus: attritūque mutuo semen effluit ge-
 nitale: candidum eodem modo quo de piscibus dicitur. Vulua bifida serpe-
 tibus omnibus fere tendit prolixior, modo corporis, exorsa inferius ab uno
 continua meatu, diductāque utrinque in latus spinæ, quasi duplex meatus
 usque ad septum: in qua oua ordinatim gignuntur, & edi inde solēt. At ui-
 pera uni (quandoquidē animal edit, postquam intra se oua pepererit) uul-
 ua similis ut cartilagineis est. Serpentibus dorsi spinam piscium more com-
 pleri apertum est: spinam enim in ossium loco continent. Costæ singulis tri-

*Angues The-
bani.*

*Arteriæ po-
stremæ, uelut
capitulum.*

cenæ. Caudæ serpentibus similiter atque lacertis amputatæ renascuntur. E Vocem quidem emittunt serpentes, sed exilem, & ueluti longum sibilum. Megasthenes scribit in India serpentes in tantam magnitudinem adolescere, ut solidos hauriant ceruos taurósque. Nota est in Punicis bellis ad flumē Bagradam à Regulo imperatore, balistis tormētisque, ut oppidū aliquod, expugnata serpens, cxx pedum longitudinis: pellis eius maxillæque usq; ad bellum Numātinum durauere Romæ in templo. Mas serpens fœmina minor est, uti in cæteris etiam ouiparis. Serpētum coitus complexu mutuo supinarum partium agitur: & quidē serpentes ita conuoluti sibi cohærent, ut unius serpētis bicipitis caput totum esse uideatur. Pariunt oua foris, excepta uipera omnes: non singulatim, sed ad monilis muliebris quod collū ambit similitudinem: incubant, quæ pepererint in terra, & fœtum sequen- F te excludunt anno. Anguem ex medulla hominis spinæ gigni accepimus à multis, inquit Plinius. Serpentes cum natant, eodem modo natant quo repunt, hoc est flexuosis impulsibus. Serpentum genus omniuorum est: nam & carnem edunt & herbam. Serpētes omnium maxime animalium cupiditæ deditæ sunt: sed desiderium iis bibendi exiguum, sicuti & reliquis, quibus pulmo fungosus est. Vini incontinētes sunt serpentes: proinde uiperas aliqui uino in fictilibus uasis ad sepes disposito uenātur: ebriæ enim capiuntur, cum alioqui exiguo indigeāt potu, ut diximus. eēdem minimo & pene nullo cibo cū adseruantur inclusa: sed cum serpentes carniuoræ sint, quicquid ceperint, succo exucto intus in uentre (non foris quemadmodum aranei) reliquum totum per meatum sui secessus emittunt. Accipit serpens G undelibet quod datur, siue auis siue belua est. oua etiam deuorat: sed cū accepit, reducit, & usque eo retractat, quoad partem nactus extremam ē directo constituat: tum colligit se, in breuēque contrahit, ut quod ori inditum supra est, in imum extento corpore facilius deducatur: quod propterea ita facit, quia gulam angustam habet & longā. Diu etiam serpentes uiuere possunt sine cibo. Conduntur serpentes hyeme sub terra aut saxi aut in arborū saxorumue cauis: & omnes secessus tempore, ueneno orbe dormiunt. Senectutem exiunt serpentes, tum uere post latibula cum egrediuntur, tum etiā autumno. Cum serpens exuere incipit, ab oculis primum detrahi aiunt, ita ut obcæcari uideatur iis, qui rem non intelligunt. tū caput exiitur: glabrum enim hoc omnium, antequā reliquum corpus apparet: atq; una fere H nocte & die senectus tota exiitur, à capite orsa ad caudam: eiusque quod exiitur, quod internum erat fit externum. Serpentium frigori hedera gratissima est, ut mirū sit illā in honore habitā: contrā, fraxinus adeo serpente fugat, ut ne matutinas quidē occidentesue umbras, quanuis sint longissimæ, serpens arboris eius attingat. Experta prodimus, inquit Plinius, si frōde ea gyro claudatur ignis & serpens, in ignes potius quam in fraxinum sugere serpentem. Serpētes omnes natura frigida sunt: ac proinde in æstuosis locis fiunt grandiores: ubi & aliquanto magis pestifera gignuntur. at Italia frigidioresque regiones, hac quoque parte salubritatem habēt, quod minus terribiles angues edunt. uenenorum similiter maxima pars frigore interimit,

Aterimit, tam ictu quàm potu. Sunt tamen & uenenata nonnulla, quæ mor-
 fu ardorem inferant. nec aliud uenenum esse quàm fel serpentium diligen-
 tissimi quidam authores scribunt. Venenum autem anguium magis mi- *Venenum an-*
 nusue perniciosum ex eorum pastu euadit: id quod maxime manifestum est *guium.*
 ex uiperis, quæ in Arabia inter balsami frutices, & ex earundem lachryma
 uiuunt: morsum nanque eorum minime timent ij qui balsamum colligunt:
 nullum etenim ueneni periculum affert. Quibusdam in locis serpentes in-
 digenis innoxij sunt, aduenas interimunt. In Syria nanque angues circa Eu-
 phratis maxime ripas dormientes, Syros non attingunt: aut etiam si calca-
 ti momordere, non sentiunt maleficia: alios cuiusque gētis infesti auide &
 cum cruciatu exanimantes. In serpentum genere omnia magis exitialia, si
 B suum genus edere, antequam noceant. Illud præterea ignorare non oportet,
 omnis serpentis ictum, & ieiuni & ieiuno magis nocere: ideoque perni-
 ciosissimæ sunt cum incubant: utilissimumque est, ubi ex anguibus metus
 est, non ante progredi, quàm quis aliquid assumpsit. Venenum serpētis (ut
 quædam item uenatoria uenenata quibus Galli præcipue utuntur) nō gu-
 stu sed uulnere nocet. nam seps, quæ & lacerta Chalcidica dicitur, in uino
 pota, morsus suos sanat. Quidam & uiperis utuntur in cibis. Et homini-
 bus contra serpentes inest uenenum: feruntque ictas saliuæ ut feruentis a-
 quæ contactum fugere: quod si in fauces penetrauerit, etiā mori: idq; ma-
 xime humani ieiuni oris. Nihil autem æque aduersari serpentibus ferunt,
 quàm cancos: suæque percussas, hoc pabulo sibi mederi: cum sol sit in can-
 C cro, torqueri serpentes. Anguibus in cibo sumptis anguillarū modo len-
 des tolluntur: aut uernatione earū quam exiunt pota. Anguis inueterati
 suffitus menstrua adiuuant. Membrana siue senectus anguium uernatio-
 ne exuta in uino decocta, dolores aurium sanat infusa: & dentium dolores,
 si colluantur. Additur & in ocularia medicamēta, præsertim uiperina. Se-
 nectus serpentium feruente testa usta instillatur, rosacco admixto contra
 omnia quidem aurium uitia efficax, sed contra graecolentiam præcipue:
 aut si purulentæ sunt, ex aceto: melius cum felle caprino uel bubulo aut te-
 studinis marine. uetustior anno eadem membrana non prodest, nec imbre
 perfusa, ut aliqui putant. Dentium dolores sedat anguinæ uernationis mē-
 brana cum oleo tædæque resina calefacta, & auri alterutri infusa. adiciunt
 D aliqui thus & rosaceum: eadēque cauis indita, ut sine molestia cadant,
 præstat. Phthiriasin à toto corpore pota membrana senectutis anguium tri-
 duo inhibet. Anguium senectus adalligata lumbis faciliores partus facit:
 protinus à puerperio remouenda. Dant & in uino bibendam cum thure:
 aliter sumpta abortum facit. ad canis rabidi morsum cum cancro mascu-
 lo trita illinitur: nam etiam per se repõta in arcis armariisque tineas ne-
 cat. claritatem oculorum facit, si affricetur. Anguium adeps erugini mix-
 tus, ruptas oculorum partes sanat. Quoddam est ouorum genus in ma-
 gna Galliarum fama ommissum à Græcis: angues innumeri æstate conuolu-
 ti saluiis faucium, corporūque spumis artifice complexu glomerantur,
 anguium appellatur. Vidi equidem ouum, inquit Plinius, mali orbiculati

*Anguiū, aliā
anguinum.*

DE DIFFERENTIIS

modici magnitudine. ad uictorias litium, ac regum aditus mire laudatur **E**
à magis.

1 Serpentis nomen Latinis (ni fallor) nonnunquam significat terrestre animal cu-
lum omne, quod se non attollit ingressu, sed humi repit, etiamsi quadrupes est, ut seps,
salamandra: uel etiā multipes, ut scorpio, scolopendra: præsertim si aut morfu aut ictu
uenenum inferat. Plinius enim salamandram serpentem uocat: & sepa quoque, id est
lacertam Chalcidicam. Cornelius Celsus scorpionem, araneum & phalangium inter
serpentes numerat: (quanquam, ut Solino placet, scorpiones, scinci, lacertique, uer-
mibus, non serpentibus adscribuntur.) Lucannus de sepe, parua modo serpens, dixit.
Εἰς πτερὰ & ἑρπετὰ quoque, non ea solum quæ serpētum more repunt, significant, sed
& alia quoque: ut quadrupedes paruas, quæ apud Aristotelem unguibus numerosio-
ribus apprehendendo (quod fit quinque digitis, quos in posterioribus pedibus obtinēt)
facilius obrepunt ad superiora. Εἰς πτερὰ καὶ βαδίζοντα distinxit Galenus: nam ἑρπετὸν pro-
F proprie de serpentibus dicitur & uermibus, quibus pedes defunt: improprie etiam de pede-
stribus omnibus quæ tardius repunt. Hæc Theocriti interpres. Et diuus Basilus ἑρπε-
τὰ natatilia omnia uocauit, ut pisces, & alia quæ in aquis uiuant. Serpens nonnun-
quam unam speciem significat. Plin. lib. 29 serpentis oculorum dextrum adalligatum
contra epiphoras prodesse, si serpens uiua dimittatur. Nec aliter apud Græcos ὄφις pro
una specie, scilicet uipera accipitur: ut apud Oppianum de murenæ & serpentis coitu,
id est uiperæ. Anguis generale non minus est, quàm serpens, ut apud Celsum lib. 5. Ser-
pentium quoque morsus nō nimium distantem curationem desiderant. quanuis in ea
multum antiqui uariarunt, ut in singula genera anguium singula medēdi genera præ-
ciperent: atque aliis alia. Item illud ignorari non oportet, omnis serpentis ictum & ie-
iuni & ieiunio magis nocere: utilissimūque est, ubi ex anguibus metus est, non ante
progredi, quàm quis aliquid assumpsit. Et alias frequenter anguis unā etiam speciem
significat, ut apud Plin. lib. 29 cap. 4. **2** Tenuissima serpentibus lingua, inquit
Plinius, & trifulca, uibrans, atrii coloris, & si extrahas, prælonga. **3** Serrati αἰχμῶδες
G δόντις, uetus interpres acuti, diuisi, coniuncti secundum ferram. **4** Anguem, Plu-
tarchus in Cleomene: & Ouid. lib. 15 metamorph. eadem tradunt. Ouid.

Sunt qui cum clauso putrefacta est spina sepulchro,
Mutari credant humanas angue medullas.

De hydro, & aliis quibusdam serpētibus aquatilibus. Cap. CXIII.

*Hydrius.
Natrix.
Cherfydrus.*

IN orbe terrarum pulcherrimū anguium genus est, quod in aqua uiuit:
Hydri uocantur, nullis serpentium inferiores ueneno. Genus hoc nomen
etiam cherfydri compositum inde sortitum est, quod primū in aquosis lo-
cis degit, postea aridiora petit: quo etiam tempore uenenum illi nocentius
inest: ut quod syncerius iam uenenum sit, minusque alienis admixtum suc-
cis, ac proinde atrocius redditur magisque noxium: uerum in humore dum
uiuit, non adeo purum habet uenenum: ex humidiorē nanque uictu alie-
nis temperatur succis. Calabria cherfydris frequentissima est: uti & Vergi-
lius explicat:

Est etiam ille malus Calabris in saltibus anguis
Squamea conuoluens sublato pectore terga,
Atque nō tis longam maculosus grandibus aluum:
Qui dum amnes ulli rumpuntur fontibus, & dum
Vere madunt udo terræ ac pluuiaribus austris,
Stagna colit: ripisque habitans hic piscibus atram

Impro-

A Improbis ingluuiem, rarisque loquacibus explet.
Postquam exhausta palus, terræq; ardore dehiscunt,
Exilit in siccum & flammantia lumina torquens,
Sequit agris, asperque siti, atque exterritus æstu.

*In paludibus,
Nicander in
Ther.
Ex Nicand.*

¹ Forma similis est alpidi chersææ parua, nisi quod ceruicem non ita latā habet: qua in re maxime ab iis differre videntur aspides. Huius iecori fel adnexus est, cum in cæteris serpentibus intestino magna ex parte adhæreat. Ex hydri morsu factum ulcus dilatatur, liuescensque subinde augetur: nigraque ex eo sanies copiosa malæque olens, ceu ex ulcere depascēte manat. Hydri iecur seruatum, aduersus percussos ab iis auxilium est: quod & bibi

Ilyda.

² iubent ad calculos pellendos. Enhydri uocatur à Græcis coluber in aquis uiuens: est autē serpens masculus albus. De colubro uero ita cecinit Vergil.

*Enhydrius,
Coluber.*

Est tecto assuetus coluber succedere & umbræ.
Pestis acerba boum, pecorique aspergere uirus.
Fouet humum: cape saxa manu, cape robora pastor:
Tollentemque minas, & sibila colla tumentem
Deiice. iamque fuga timidum caput addidit alte:
Cum mediæ nexus, extremæque agmina caudæ
Soluuntur, tardosque trahit finis ultimus orbes.

*Alias, fodit
humum.*

Coluber, inquit Plinius, est in aqua uiuens. huius adipem & fel habentes qui crocodilos uenentur, mire adiuuari produntur, nihil contrā belua audēte. Enterocelæ iecur aquatici colubri illinitur enhydri (qui ut dictū iam est, uocatur Græcis coluber in aquis uiuens.) Huius inquam quatuor dentium superioribus in dolore superiorum gingiuas scarificat, inferiorum inferioribus: aliqui canino tantum contenti sunt. Sunt & hydri marini, qui circa insulas quasdam Indiæ egrediuntur in terram, uicenum cubitorum longitudine. Sed serpentum marinorum genera cōplura sunt, colore numerosæ uarietatis. nasci eos non in altissimis gurgitibus certum est. Est serpens marina colore & corpore congro proxima, sed obscurior & acrior. Hec si ti-

Ilydri marini,

*Serpens marinus.
ὄφις θαλάττιος.*

⁴ meat atque piscatores euadat, in arenam rostro quamprimum adactō terebrat subitque tota. Est ore acutiore hac quā terrestres. Myronē piscem eundē esse cum marino serpente uolūt nonnulli: cuius alteruter oculus erutus pro amuleto gestatur aduersus oculorum uitia, quem oportet uiuum

Myron.

Dimittere: alioqui frustra geritur amuletum: atque tū deinde pisci alterum renasci oculum loco eruti aiunt. Sunt etiā maris indigenæ serpentes terrestribus similes, nisi quod caput habeant congrui. Inter aquatiles numeratur & serpens quidam paruus, colore atro, oculis sanguineis, cuius caput draconis formam imitatur. circa mare rubrum nascitur, ut refert Arrianus. Hydri quoque nomine à nonnullis appellatur dryinus: ab aliis chelydrus. In humidis paludosisq; locis, in quercuum ac fagorū radicibus fere latibula habet: & in pratis ranas uenatur & molaridas, in Hellesponto frequens. Est autem dryinus serpens duorum circiter cubitorum longitudine, corpore obeso, asperrimis squamis undique munito: in quibus latitant muscæ quædam paruulæ quæ serpentem conficiunt. colore in tergo subatro est: capi-

*Vetus Aristotelis interpret
ita habet, Nisi
quod caput
eis asserū atq;
dryini. inum.
Dryinus.
Chelydrus.
Ilydrus.*

DE DIFFERENTIIS

Lucan^o lib. 9. te minime acuto: sed æqualiter latiusculo, hydro similiter: odore tetro, adeo ut fœtor latentem prodatur. Est autem odor, qualem reddere solent præ-
Tractique uia segmina tergorum equinorum humentia, cum à coriariis abraduntur. Est
fumante che- uero dryinus serpens perniciosus adeo, ut refert Galenus, ut si quis eam cal-
lydri. Virgil. cauerit (ut aiunt) cutis illi à pedibus excorietur, tota crura maiorem in mo-
3. Georg. Agri- dum intumescant: & quod magis mirum est, manus quoque curantium
ture graues ni- medicorum excorientur. Si quis autem aggrediatur dryinum interficere,
dore chely- olfactum adeo illi corrumpi aiunt, ut quemlibet odorem quanuis etiam
dros. gratissimū, prauum esse existimet: nec aliud præterea olfactu sentire que-
Serpentes bi- at. Sequuntur dryini morsum graues dolores: & in ipso morsus loco in-
capites. surgunt pustulæ: nonnunquam & aquosus effluit humor: cordis dolor,
 qui καρδιαγγὸς uocatur, atque tormina. In flumine nomine Arcade, quod ad
 Persicam Psittacen est, bicipites serpentes Ctesias narrat binis pedibus ad
 caudam præditas esse: eisdemque capite albas, reliquo corpore nigras: qua-
 tuor cubitorum longitudinem habere: & quos percusserint interimere: in-
 terdiu eas haud quaquam natare solere, sed noctu uel aquantibus, uel lin-
 tea lauantibus perniciem inferre.

Hydra.

1 Forma, Huius generis, sed ingenti magnitudine erat hydra ab Hercule in Lerna
 confecta: quam primus omnium Periæder, & hunc secuti poetarum turba monstrum
 multorum capitum effinxerunt. Ex Pausania. 2 Colubri nomine etiam pro genere
 abutuntur: scemina colubra dicitur. 3 Hydri aquatiles sunt & quæ ὑδρῖαι dicun-
 tur apud Arrianum in rubri maris navigatione. 4 Ophidion Plinio pisciculus est
 congio similis, uel, ut alia habet litera, scombro similis: urinae incontinentiā cum lilij
 radice emendat. 5 Hæc si, Theodorus: Hæc si capta dimittatur foris, &c. Hæc fere
 de dracone marino pisce à Plinio narrantur.

ῥαῖα.

Ophidion.

De serpentibus terrestribus, & primo de aspidum generibus.

Cap. CXIII.

Aspis.

Aspis in Africa gignitur: chersydrus non dissimilis est: hoc enim insigne
 solum præ illis possident aspides, quod ceruicem latam tumidamue
 habent: similis alioqui chersydrus est aspidi chersææ parua, ut modo dixi-
 mus. Est uero aspidum color uarius: sunt aliæ flauæ aut subuirides, aliæ co-
 lor cinerei, aliæ subatri fuliginosæ. In fronte circa supercilia extant duo
 ueluti callosa tubercula cornuum instar, quibus efficitur ut oculi caui ap-
 pareant: quos & hebetes huic malo dedit natura: eosque non in fronte, aut
 ex aduerso cernere, sed in temporibus: eosdemque semper fere quasi somno
 conuiuentes: & excitatur sæpius auditu quàm uisu. Dentes scemini pro-
 minent quaterni incurui: maribus bini. Sub lingua cuticula inuenitur, que
 dentes etiam operit. Non obliquo ut cerastes, sed recto incessu serpit. Con-
 iuga ferme uagantur, nec nisi cum compare uita est. Itaque alterutra inter-
 emptæ, incredibilis alteri ultionis cura: persequitur interfectorem, unum-
 que cum in quantolibet populi agmine notitia quadam infestat. Perrumpit
 omnes difficultates, permeat spatia: nec nisi amnibus arcetur, aut præ-
 celeri fuga. Longitudo quibusdam orgiæ est, id est pedum senum: magni-
 tudo uero, quanta est uenabuli, quo ad tauros leonisque conficiendos uti
 solent.

*Subatri fuligi-
nosæ, αἰθρα-
λῆες.*

*Alias con-
iugæ.*

Asolent. Alterum genus (quidam enim duo statuunt aspidum genera) *ωιδραμίων*, id est dodrantale est. hoc celerius interficit. Verum, ut aliis placet, aspidum tres sunt species: quædam chelidoniæ uocatur, aliæ chersææ, id est *Aspis chelidonia*. terrestres, aliæ ptyades. Chelidoniæ circa fluuiorum ripas, præcipue Nili, latent: unius cubiti longitudinem paulo superant, & colorem habent hirundini similem. Chersææ maiores sunt: inueniuntur enim nonnunquam quæ *Aspis chersæa*. quinque cubitorum longitudinem æquent, colore fere cinereo: quâquam & subuirides aliquando reperiantur. Ptyades omnium maximæ sunt, colore & ipsæ cinereo subuiridante, & qui aurum imitetur. omnium perniciosissima ptyas est: quæ collo exporrecto, ueluti ratione quadam loci interuallum coniectans, uenenum expuit uel in hominum oculos, & aliorum *Ptyas*. quorumlibet animalium corpora. Aspidis morsus (signa enim fere cõmunia sunt iis quos aspis momorderit) nullum affert dolorẽ, neque phlegmonem excitat: sed animal quodcunque momorderit (uno ichneumone excepto) torpore & somno interficit, omnium serpentium ictu minime sanabili. Mors autem intra tertiam diei partem accidit: ex chersææ quidẽ morfu, tribus ad summum horis: ex chelidoniæ uero ictu, præsentissima mors & ad manum est. At iis qui à ptyade conspuuntur, tardius paulo: præcedit nanque uisus hebetudo, faciei tumor, surditas, & deinde sequitur mors.

3 Quin & aliæ sunt aspidum species, uerum disparis effectus ad nocendum: aliarum uirus quoniam medelas facilius admittit, minus famæ meretur. Cunctarer in proferendo ex his remedia, inquit Plinius, nisi M. Varronem *scirem* LXXXV III uitæ anno prodidisse, aspidum ictus efficacissime curari hausta à percussis ipsorum urina. Venenum earum, si sanguinem attingit, aut recens uulnus, statim interimit: inueteratum ulcus tardius. De cætero potum, quantalibet copia non nocet: non enim est tabifica uis. Itaque occisa morfu eorum animalia cibis innoxia sunt. Membrana aspidis quam exuerit cum adipe eiusdem, iumentorum oculis claritatem inunctis facit.

1 Ægyptij aspides quatuor cubitorum longitudine nonnunquam apparuisse ferunt. *Ælianus*. **2** Aspida somniferam, dixit Lucanus. Solinus uni aspidis speciei hoc tribuit, hypnali scilicet, quod somno necat, teste etiam Cleopatra. emitur ad mortem: quanquam Cleopatraræ mors, si aliis credimus, ptyadi potius debetur: nisi fortasse eadem sit ptyas, quæ hypnale: aut hypnale genus sit ad hæc tria: quod lectoris iudicio relinquimus. **3** Aspis anguis, inquit Aristoteles, ex quo medicamentum putrificum illud componunt, in Africa gignitur, cuius ictui nullum remedium est. *Hypnale*.

De uipera, dipfæde, cerasæ, & hammodyte.

Cap. CXV.

1 Vipera mas echis, fœmina echidna uocatur: colore est subflauo, pluribus ornata maculis rotundis, longitudine cubitali: nonnunquam uero *Vipera*. trium dodrantium. In Asia certe orgyæ longitudinem æquant, id est *Εχίς*. scilicet *Εχιδνα*. num pedum. Sunt in India, authore Strabone, quæ nouem cubitos superent. *Dodrantium*. Caudam habet fœmina excarnem, & squamis duriusculis asperam, nõ paulatim gracilescens ut mas, sed simul uniuersim accruatimue. Caput gerit latiusculum, oculos subrufo, collum quàm sit mari angustius, aluum *Γαλαϊσών, ωιδραμίων*.

prominulam, meatum ad caudæ extrema propius accedentem. Incessus illi quietus & tardior. Dentes uiperæ gingiuis conduntur: sed qui canini uocantur dentes, fœminis quaterni, & uulnera ex illius morſu infliguntur quaterna. At contra mari caput angustius, collū crassius, dentes canini tantum bini, & uulnera ex plaga, bina. Oculi, cum irritatur, rubicundi. paulatim huic gracileſcit cauda, aliorum more serpentium, non aceruatim, ut in uiperæ fœmina. Meatus ille, superne magis, & uentri propinquior est. Corpus illi uniuersum tenuius, & modo quodā procerius, & incessus alacrior. Color idem qui fœminæ. uiperæ uulua similis, ut in piscibus cartilagineis est. Cum cætera serpentum omnia genera oua edant in lucem, uiperæ è serpentibus una foras animal uiuum in lucem edit, cum intra se ouum prius peperit piscium ouis simile, hoc est unius coloris, nec cortice ullo, sed molli cuticula opertum: parit inquam catulos, in utero antea exclusos, & parit eos obuolutos membranis, quæ tertia die rumpantur. Euenit interdum, ut qui in utero adhuc sunt, abrosis membranis erumpant. Parit autem sigillatim uno die plures quàm uiginti. Nec nos lateat quosdam de uiperarum coitu ac partu aliter sentire. Vipera, inquiunt, mas in coitu caput inferit in os fœminæ, quod illa abrodit uoluptatis dulcedine: appetente deinde partus tempore, fœtus tarditatis impatientes, erodunt latera, occisa parente. Cum cæteræ serpentes cauernas subeant terræ, uiperæ tamen sub faxis conduntur hyeme. Ita Aristoteles: contra Plinius. Serpentium uiperæ sola terra dicitur condi, cæteræ arborum aut saxorum cauis. Vipera senectutem exuit (ut alij serpentes) tam uere quàm autumnno. Ex uiperæ morſu à uulnere sanies primum effluit subpinguis oleosaue, deinde cruenta: insurgunt & pustulæ, ambustis similes: sequitur postea ulcus quod uicinas omnes partes depascitur, non in summa cute solum, sed altius in carnem descendit. Sanguinolentæ fiunt & gingiua: & iecur phlegmone tentatur. Tormina præterea accedunt, & uomitiones biliosa. Ad hæc tremor, & sopor, & urinæ difficultates, sudorque frigidus: mors postremo intra horas septem imminet, aut cum diutissime (in iis qui non euadunt) die tertia. Quidam tamen uiperis utuntur in cibis, ut modo diximus. Primum omnium occisæ statim salem in os addi iubent, donec liqueſcat humor: quatuor digitorum mensura (si prægrandis fuerit) utrinque præcisa, exemptisque interaneis discoquunt in aqua, condientes sicuti anguillas, oleo, sale, anetho, & porro: & omnibus aut statim uestuntur, aut pane colligunt, ut sepius utantur. Viperarum carnes, inquit Galenus, cum in anguillarum morem cōdiuntur, excalfaciunt palam, desiccantque, & corpus totum per cutim euacuant. Viperinæ carnes, ait Dioscorides, si coctæ edantur, claritatem oculis afferunt: neruorum uitiis auxiliantur: crescentes reprimunt strumas. Adiciunt nonnulli longam fore senectutem iis qui earum carne in cibo utuntur. Carnibus hisce uestentibus, pediculos procreari tradunt quidā, quod plane à ueritate abhorret, inquit Dioscorides. Sal ex iis ad eadem conficitur, sed inefficacior. Antonius Musa medicus cum incidisset in insanabilia ulcera, uiperas edendas dabat, miraque celeritate perſanabat. Vipera uiuam in fittili

Hæc & à Galeno referuntur ex Nicandro in lib. De Theriaca ad Pisonem.

Vide ne mēdoſa ſint exēplaria Pliniana in hoc loco.

Hæc fere ex Dioscoride, Alia ex Paulo colligas licet & Aetio.

A ctili nouo comburere addito fœniculi succo ad cyathum unum & thuris manna una, atque ita suffusionem oculorum, & caligines inungere utilissimum est: echion uocatur hoc medicamentum. Fiunt & ex uipera pastilli qui theriaci uocantur, quibus ad multa medicamenta utuntur. Viperę caput aridum asseruatum & combustum, igni sacro medetur. pellium uiperinarum cinis alopecias celerime explet. *Dipfas* (ut quibusdā placet) species uiperę est in maritimis locis, aut aliās saluginosis reperta: ut aliis uero, non eiusdem omnino generis, sed specie similis est uiperę paruę. Est enim quāmas uipera, minor, cauda gracili & nigra: at reliquo corpore albicante, maculis partim rufescentibus, partim nigris uariegato. Et in cauda quoque lineas habet duas nigras: magnitudine cubitali, inquit Aëtius, ex crassa in tenebram definens, capite quā uipera angustiore. Morsum eius sequitur internarum partium ardor intolerabilis, sitis inextinguibilis & interficiens: adeo ut quantumuis potus exhibeatur, nihilo magis sedetur sitis: cum tamen neque urina aut uomitu, aut sudore quicquam excernatur: prester à nonnullis uocatur: ab aliis caufos aut melanurus, aut ammoatis, aut 7 centris dicitur uel centrine. Est uero prester serpens (ut uidetur) alius. Hic si quem percusserit, distenditur, enormique corpulentia necatur extuberatus. Cerastes quoque ex agnita uipera facile cognoscitur: corpore enim non admodum dissimili est: sed cornua habet (unde illi nomen) bina: uel, ut alij tradunt, quadrigemina: id est extantia quædam corniculis similia, quę uiperis defunt. Longitudo illi cubitalis, nonnunquam & cubitorum binum. Color arenę similis: cauda squamis hirta: squamę uero & sub aluo in ordinem quendam conditę: quo fit ut sonitum sibilo non dissimilem serpendo edat. non recta incedit, sed oblique, & in alterum potius latus inclinata, in nauiculę modum quę uenti uiolentia in alterum latus inclinatur. in arena aut rotarum orbitis fere delitescit. Corniculorum illorum ostentatione ueluti esca ilice, sollicitatas aues perimit. Nam reliqua corporis de industria arenis tegit: nec ullum indicium sui præbet, nisi ex ea parte qua inuitatis dolo pastibus, necem præpetum aucupetur. In iis quos cerastes momordit, tumescit locus una cum duritie & pustulis: uaria è uulnere effluit sanies, quandoque atra, quandoque uero subpallida. Genitale tenditur: accedit ad hæc delirium: caligant oculi, & à conuulsione tandem sequitur mors. *Sunt & alia si gna apud Aetium.*

D mors. Hammodytes uiperę fere similis est, serpens cubitalis longitudinis. Color illi non sufflauus, ut uiperę, sed arenę concolor est, & maculis quibusdam nigris insignitus. Maxillę item quā sint uiperę latiores. Cauda superiore sui parte fissā & prædura, unde & cercrias illi nomen. Serpētis huius ictum maxima ex parte festina sequitur mors. Qui uero nō statim pereunt, iis à uulnere sanguis primum effluit: deinde sanies, sequitur postea capitis grauitas & animi deliquium. Qui autem uehementius ueneno instantur, triduo moriuntur: quanquam aliqui uel ad diem usque septimum perdurauerint. Citius pereunt, quos fœmina momorderit. *Hammodytes αμμοδύτης.*

Cercrias. Cenchrias. Cercrias nō cenchrias legendū cēset Hieronymus.

1 Εχιν Oppianus in fœminino quoque genere protulit, aspidem significans: & Εχιν pro fœmina dixit Aristoteles. 2 Rotundis, ῥοχέειδον potius quā ῥοχέιδον legit

DE DIFFERENTIIS

hic Hermolaus apud Aëtium. 3 Sigillatim, id est non binos aut ternos, sed unū E post alterum. & si Plinius, & illum secutus Theodorus hunc Aristotelis locum aliter reddant, quòd singulos diebus singulis parit. Ex Leonicensio De serpentibus. 4 Viperae quomodo condiantur ad esum, docent Plin. lib. 29, & Galen. lib. II de simp. medic. & Dioscorid. lib. 2. 5 Theriaci, Horum compositionem uideas apud Galenum lib. I antidot. & Plinium lib. 29 cap. 4 & 6, & Aëtium & Paulum. 6 Nicandri interpres caput latum esse dipsadi ait, & collū amplū. Exemplo est Aulus Iuuenis apud Lucanum, quem dipsas momorderat. 7 Centris uel centrine uocatur, quòd rostrum eius in acutum tendat, ut centro, id est stimulo non sit dissimile. Huius exemplū praeclarum est apud Lucanum, Narsidius à prestere percussus.

De haemorrho, sepedone, sepe, cenchri & cenchrite. Cap. CXVI.

*Haemorrhus.
Haemorrhoids.*

Hæmorrhī quoque color arenę similis est, quandoque obscurior: non-
nunquam uero splendescens magis. Et incessus cerasæ similiter obli-
quus. Longitudo pedalis: crassitudo uero eius à capite ad extremam usque
caudam paulatim in tenuitatem descendit. Caput habet asperum horri-
dūque: oculos similes locustarum generi, quæ *πέρωνες* dicuntur. Supra o-
culos bina ueluti cornua: collum angustum, caudam ab umbilico gracile-
scētem. Meatum excrementi mas habet superne ad uentrem: fœmina in-
ferne ad caudam. corpus uniuersum maculis ornatum, partim candidis,
partim uero nigris. dum serpit, ob squamarum asperitatem strepitum edit
haud magnum, quasi per arundinum aceruum transiret. in petrarum ca-
uernis fere degit. Haemorrhū mas est, haemorrhōis fœmina. Ab effectu no-
men habet: à morfu nanque eius interit homo præ copioso sanguinis pro-
fluuiō, tum ex ore tum è naribus, tum etiam ex uniuerso corpore. Si qua ue-
ro corporis parte obducta iam olim cicatrix aliqua fuerit, sanguis ex ea de-
nuo erumpit. Alui quoque excrementa sanguinolenta egerūtur. Quin &
ex pulmone sanguis tussī expuitur, & mors certa cum uomitu sequitur.
Haemorrhō simili forma est sepedon, sed gressu celeriori: neque cornua ha-
bet ulla. Color illi coccineus: caput prægrauē: cauda quauis sit prolixior, 2
breuis tamen apparet, eo quòd dum serpit tātopere per anfractus torquea-
tur. A sepedone percussio, undique defluunt pili, & ex capite & superciliis
palpebrisque. Sequitur deinde per totum corpus uutiligo atque leuce. Seps
anguis longitudinem habet cubitorum binū, capite lato, ore exacuto, to-
to corpore ex crasso in tenuius descendente, multis albis maculis uariega-
to, incessu recto tardoque. Seps colorem in eorum quæ contingit similitu-
dinem immutat. Eius imos quatuor dentes tuniculæ quædam occultant.
Si quem seps momorderit, ex uulnere (quod manifesto apparet) sanguis
primum excernitur, sanies deinde fœtens: intumescit autem locus cum
dolore quodam mitiore. Et membrum putrescit iam, & colorem recipit
album: toti denique corpori & color inest qualis uutiligine affectis: &
pili undique defluunt: biduōque aut certe triduo sequitur mors. Seps,
ut Pausanias scribit, anguis est minimæ uiperæ magnitudine æqualis: ma-
culis ex interuallis quibusdam uariis, capite lato, ceruice angusta, uentre
maiori, cauda breui, incessu obliquo, cancri in morem: id quod illi cum ce-
rasæ

*Alia quoq; si-
gna legito a-
pud Aëtium.
Σημειών.*

*Seps, Σηψ.
An idē sit ser-
pens cū sepe-
done conside-
rator.*

Seps.

A raste commune est. At contrà in obliquum non nisi tardissime mouetur, cum aliàs uelocissime:

Sed semper recto lapsurus limite cenchris:

Pluribus ille notis uariatam tingitur aluum

Κένχρις,
Cenchris, uel
Cenchrine.

5 Quàm paruis tinctus maculis Thebanus ophites.

Hunc & leonem uocauere quidam, ferocissimum anguem, & qui sese cauda uerberet, atque ad ferocitatem irriter. Corpus illi longum & crassum: æstate media petit montes, pecorìque insidias tendit, sanguinis auidissimus. In insulis Thraciæ uicinis frequens est. morsum eius sequitur aquæ in uentre collectio, & corporis tumor, qualis in hydrope euenire solet: necnò carnis tanta cum dolore putredo, ut uel spòte diffluat. Veternum præterea in-

Ιεο, Λέων.

B fert & soporem: atque, ut Erasistratus testis est, iecur, uesica, & crassius intestinum in iis corrumpitur, quos cenchris momorderit. Cenchrites, qui &

Cenchrites.

Acontias.

Ακοντίας α-

πιδ Νικανδρί

aliud genº ser-

pentis est: de

quo infra.

ut uideatur milio (cum adhuc recēs seges est) persimilis: unde nomē illi cēthrites: quem & fortiozem seipso fieri aiunt, cum milium floret. Cēthrites cum se infestum alicui reddere uoluerit, in iaculi uibrati modum inuolat, atque ita ferit. Ab huius morsu grauiora quàm ab aliis sequuntur pericula,

Iaculus.

ut simul & putrescant & defluant carnes. Iaculum ex arborum ramis uibrari uulgatū est, inquit Plinius, & missili uolare tormento. Subeunt enim iaculi arbores, è quibus ui maxima turbinati, penetrant animal quodecunq;

Iaculique no-

lueres, inquit

Lucanus

C fortuna obuuium fecerit. Adeo ualet saltu iaculus, ut uiginti cubitorum spatium transilire queat: protinusque ad ea quæ saltu appetit, inhærescat.

1 Longitudo, Ita Nicāder: Aërius uero hoc modo, Recta & tarde prorepat. Longitudo illitrium palmarum, uel trium dodrantium: nam utrunque significat πελαγίσ. Sed uide ne sint exēplaria mendosa. 2 Coccineus, Nicāder: Color illi, qualis est hirsuti tapetis, id est (ut uult interpret) coccineus.

De basilisco, & aliis quibusdam serpentibus, quorum uenenum remedio caret. Cap. CXVII.

Basiliscum Cyrenaica generat provincia, malum in terris singulare: qui uel conspectus solum, ut aiunt, & sibilo auditus, interimit: uel ut referunt alij, qui hominem, uel si aspiciat tantum, dicitur interimere. Et quic-

Basiliscus.

D quid morsu eius occiditur, non depascitur fera, nò attrectat ales: si uero attigerit, statim interit. Alios quoque serpētes olfactu necat: nec hominis tantum, uel aliorum animātium exitiis datur, sed terræ quoque ipsius, quam polluit & exurit: necat enim frutices arborēsque non contactas modo, uerum & afflatas. Extinguit herbas, rumpit saxa: ipsas etiam corrūpit auras: ita ut in aëra nulla alitum impune transuolet infectum spiritu pestilenti. talis uis malo est. Basiliscus parua serpens est trium palmarum longitudine,

Basiliscus.

α. Σερ.

1 colore flauo fuluoue, capite acuminato, & candida in eo macula, ut quodam diademate insigni. uiribus reliquos serpentes longe superat. Nec flexu multiplici, ut ceteræ corpus impellit: sed cum mouetur, media corporis parte serpit, media celsus & erectus incedit. Vulnus ab eius morsu factum

DE DIFFERENTIIS

(ut inquit Fraſiſtratus) aureo colore obducitur: ſtatimque à uulnere ſequi-
tur mors. Sibilum eius etiam ſerpentes alij perhorreſcunt: & cum acce-
perint, fugam quæque quoquò poſſunt, properant. Huic tali monſtro mu-
ſtelarum uis exitio eſt. adeo naturæ nihil placuit eſſe ſine pari. interficiunt
eos in cauernis, in quibus deliteſcunt: uis tamen ne defuncto quidẽ deeſt.
Baſiliſci reliquias amplo ſeſtertio pergameni compararunt: & ut eodem A-
pollinis manu inſignem, nec araneæ intexerẽt, nec alites inuolarent, cada-
uer eius reticulo aureo ſuſpenſum, ibidem locarunt. Sanguinem magi mi-
ris laudibus celebrant coëuntem picis modo, & colore dilutum cinnabari
clariorem fieri: quidam id Saturni ſanguinem appellarũt. Eſt in Indica re-
gione ſerpens paruus, inquit Ariſtoteles, cuius unius remedio carent inco-
læ. In regionibus ultra Indum fluuium, ut author eſt Diodorus, ſerpentum
uis eſt, qui haud magni ſunt, & corporum uarietate diſtincti. Aliqui ancis
uirgis ſunt ſimiles: alij denſam & hirsutam criſtam geſtāt. atque omnium
ea eſt morſus uis, ut mortem citiſſimã inferant. Eſt & Indicus ſerpens por-
phyrus nomine, palmi magnitudine, colore ad purpurę ſimilitudinem ac-
cedente, capite albiſſimo. locis Indiæ calidiſſimis reperitur. Dentiũ expers
eſt: idcirco mordendi poteſtas illi nulla. At eius uomitio, ſi quod uel homi-
nis, uel alterius animalis attigerit membrum tabeſcat neceſſe eſt.

*Serpentes In-
dici.*

Porphyrus.

1 Baſiliſcus, Plinius: Duodecim non amplius digitorum magnitudine. Solinus:
Pene ad ſemipedem longitudinis. 2 Candida, Solinus: Alba quaſi mitrula lineatus
caput. (An igitur in Plinio legendum potius mitrula pro macula.) Aëtius: *ἑρπιδες*,
id eſt tubercula tria habet: & Galenus ad Piſon.

G

De dracone, amphiſbæna, & aliis quibuſdam ſerpentibus, quo-
rum morſus minus affert periculi. Cap. CXVIII.

*Draco,
Δράκων.*

Draco uerus.

DRACO nō habet uenena. Porro ueris draconibus ora parua, & ad mor-
ſus non dehiſcentia: ſed arctæ fiſtulæ, per quas & trahũt ſpiritus, & lin-
guas exerunt. Proinde neque draconis morſus dolorẽ ullum uehementem
excitat, etiamſi pro uiribus maxime nitatur morſum inſligere: ſed qualem
mus mordẽdo efficiet: quippe non in dentibus uim, ſed in caudis dracones
habẽt: & uerbere potius quàm riẽtu nocent. Specioſa draconis forma eſt.
dentes quoque habet utrinque duplici ordine: frontem & ſupercilia craſ-
ſa. ſub mento ueluti palearia dependent ſubflaua ſubuiridiaue, quæ barbę
ſpeciem referunt. Id modo mirum, unde criſtatos Iuba crediderit: draconũ
enim criſtas qui uiderit, non reperitur. Non admodum diſſimile huic ui-
detur eſſe genus quoddam draconum, quod ſola fert Epidaurus, manſuetũ
& colore ſubflauum, quod Æſculapio ſacrum erat: author Pauſanias. Qui
Æſculapio dicatus eſt, anguis, à Plinio uocatur: neque anguis hic uenena-
tus eſt, niſi per menſem luna inſtigatus: ſed prodeſt uiuus comprehẽſus, &
in aqua contuſus, ſi foueatur ita morſus. quin & ineſſe ei remedia multa
creduntur, & ideo Æſculapio dicatur. Atqui anguis Æſculapius Epidau-
ro Romam adueẽtus eſt, uulgoque paſcitur, & in domibus: ac niſi incediis ſe-
mina exurerentur, non eſſet fœcunditati eorum reſiſtere. Draconum genus
eſt

*Subflaua ſub-
uiridiaue, &
ἀνδράφρα.*

*Draco Epi-
daurius.*

*Anguis Æ-
ſculapius.*

*Anguis Æ-
ſculapius.*

Draco.

A est magnitudine quinque aut decē cubitorum:reperiūtur autem & uiginti
 2 aut triginta cubitorum longitudine:& ut aiunt, nonnunquā maiores. Ge-
 nerat Æthiopia dracones Indicis pares,uicenum cubitorum.Artemidorus
 draconum in Arabia magnitudine refert tricenum cubitorum, qui tauros
 3 elephantosque perimant:moderatus sane in his: nam Indici ac Lybici dra-
 cones fabulosiores sunt,super quibus herba etiam nasci dicitur.Draconum
 ingens hoc genus squamis tegitur toto corpore asperrimis. oculis est præ-
 grandibus:supràque oculos extantibus quibusdam ceu umbraculis: in mē- *Umbraculis,*
 to uero,quam barbam uocant,ore uasto,lingua longius exporrecta,denti- *ὀδοντωδεις.*
 bus magnis,quales sunt suis syluestris,quibus mordēdo ossa frangunt. Nō
 4 enim nisi in locis æstuosis uenenū habet draco: sed morsu uiolēto perniciē
 B quādoq; affert.Color illis uariis:sunt enim alij nigri,alij rufi flauie, alij ci- *Rufi flauie,*
 nerei coloris. In Phrygia dracones ad magnitudinē quadragenū pedū na- *μεγέσται.*
 fci ferunt:qui quotidie media æstate ex cauernis prodeūt,cauda ad terram
 adnites, reliquo erecto corpore, & toto gutture eminente: & paulatim
 laxato ore hiante,uolucres super uolantes (tametsi sublimes & perniciter
 ferātur) sua aspiratione ad se pertrahere atque allicere: eas autem ex horum
 spiritus ductibus detractas in illorum uētre decidere atque illabi:& hæc
 quidem maxime ad occidentem solem agere.Spectanda quidē draconum
 ars in deuorandis ouis:aut enim solida hauriunt,si iam fauces capiunt:quæ
 deinde in semet conuoluti frangunt intus, atque ita putamina excutunt:
 aut si tenerior est & catuli adhuc ætas,orbe apprehēsa spiræ, ita sensim ue-
 C hementérque perstringūt,ut amputata parte ceu ferro, reliquam quæ am-
 plexu tenetur,sorbeant. Draconis adipe & melle cum oleo uetere incipiē-
 tes caligines discuti tradunt. draconum quoque adipem uenenata fugiūt.
 Draconum maguitudini fidem faciūt in Italia appellatæ boæ, quas gignit *Boæ,*
 Calabria.Hunc anguem ad immensam molem ferunt coalescere. captat
 primo greges bubulos: & si quæ plurimo lacte rigua bos est, eius se uberi-
 bus innectit,suctūque continuo saginata,longo seculo ita funebri satieta-
 te ultimo extuberatur,ut obsistere magnitudini eius nulla uis queat.postre-
 mo depopulatis animātibus,regiones quas obsederit,ob uastitatem cogit.
 Deniq; D.Claudio principe, in loco ubi Vaticanus ager est, in aluo occisæ
 boæ spectatus est solidus infans. Amphibæna aut scytale etiam si mor- *Amphibæna.*
 D deant, non enecant: sed horum serpentium morsus & obscuri sunt,& in- *Scytale.*
 flāmationes tantū inferunt,quales fere ex apum uespārūmue ictibus cōtin-
 gunt:scytales tamē chalcidicæ morsum aiunt eadē fere sequi symptomata, *Scytale Chal-*
 ac si quæ uipera momorderit. Animalcula hæc inter se similia sunt, nisi q- *cidica.*
 magnitudine differunt. Neque ut alij serpentes ex crassiore corpulentia in
 caudam tenuem desinunt: sed terete corporis figura utrinque æque crassa
 existunt:ut aspectu discernere nescias, utra in parte caput aut caudam esse
 dixeris. Differunt,quòd amphibæna in utranque partem,in caput scilicet
 5 & in auersum serpit:quo fit ut à nōnullis biceps esse dicatur, & ἀμφικέφαλος.
 parua serpens,lumbrici terrestris magnitudine,colore terreo maculis par-
 uis distincto:ob maxillarum crassitiem modo quodam cæcutiens. Sola ser

pentium frigori se committit, prima omnium procedens, & ante cuculi cantum. Amphibianam mulier pragnans si transcenderit, abortum faciet, mortuam duntaxat: nam uiuam habentes in pyxide impune transeunt, etiam si mortua sit atque adseruata: partus faciles praestat uel mortua. Mirum, si non adseruatam transcenderit grauida, innoxiam fieri, si protinus transcedat adseruatam. Scytale grandior est: quippe cuius longitudo ligonis aut securis manubrium aequat. Tanta praefulget scytale tergi uarietate, ut notarum gratia uidentes retardet: & quoniam reptando pigrior est, quos assequi nequit, miraculo sui capiat stupentes: in hoc tamen squamarum nitore, hyemales exuias prima ponit. Phlegmonem quoque excitat, neque 6

Scytale. aliàs mortis periculum affert ullum spathiuri morsus aut paroi. Est uero spathiurus 7

Spathiurus. serpens capite lato, è crassitudine in tenuitatem ad caudam usque 8

Parous. desinens. Nascitur in locis Chalcidi uicinis. muribus uescitur. Parous aut 9

Parous, uel pareas anguis est in locis Syriæ proximis natus. In hoc genere alij colore æris simili, alij uero nigro conspiciuntur. Ælianus parian uocat: uel, ut uult 10

Parias, uel parias. Apollodorus, parian: igneo colore, & acerrimo oculorum sensu: largo ore, 11

Elaps, uel morfu nihil nocet. Sed mitis cum sit Æsculapio dicatus est. Elapis uel elopis 12

Elops. notæ non sunt à ueteribus authoribus explicatæ: sicuti neque peliadis: 13

Pelias. relictæ enim uidentur tanquam serpentes nulli non cogniti. Mordent quidem, sed nullo cum periculo mortis: uerum elapis morsus tormina excitat, qualia uoluulosis accidunt: iisdemque remediis curantur. iis uero quos pelias momorderit, dolor circa locum uulneratum cum putredine quadam 14

Typhlinæ. provenit: sed absque omni mortis periculo: oculorum præterea dolor cum 15

Typhlopes. caligine: nimirum ex ueneni ui ad ipsos pertingente. Typhlinæ, qui & typhlopes à Nicandro dicuntur, colore similes sunt Chalcidi siue zignidi. Ri- 16

Ceciliæ. mam quandam sub imo uentre habent, qua dehiscente aut disrupta, oua pariunt: à partu autem uiuunt, & uulnus coalescit. Hæ si etiam calcentur non mordere feruntur. Circa Thebas Ægypti serpentes quidam sunt hominibus minime noxij, ideoque sacri dicti: corpore pusillo, binis corniculis è summo uertice extantibus. Sacer item appellatur à nonnullis alius serpens quidam minutus, quem serpentes alij permagni fugiunt. Magnitudo huic ad cubitum, species hirsuta: quicquid momorderit, continuo circiter 17

Sacer serpens. putrescit. Gignitur in Africa agro, in quo laser, serpens quidam pusillus, 18

Serpens in cuius remedium lapis est, quem ex sepulchro cuiusdam regis antiqui acci- 19

Sylphio. piunt: eoque infuso in uino bibunt. Innocui & alij notantur quidam à Nicandro, ut ij qui moluri dicuntur, & qui acontia uocantur. Volat serpentum 20

Molurus. genus quoddam, ut fertur, uere incunte ex Arabia in Ægyptum, forma hy- 21

Acontias. dris simile. Alas autem habet hoc genus non penneas, sed cuteas uespertilionibus similes. Genus serpentis est spondile, inquit Plinius. Hæc nullam 22

Serpens alatus. radicem, quanuis acrem intactam reliquit earum, quæ diutius siccae manserint: cum è bestiolis externis nulla alia radicem aliquam tangit. Hoc ergo naturæ animalis istius deputandum sit. Et de serpentibus aliisque quacunque cortice intacta sunt, dictum ad hunc modum est. Sequitur natura 23

Spondile, uel spondile. 24

- A** 1 Draconum, Hæc Plinius: Philostratus autem, palustribus draconibus, inquit, crista non est: montanis uero, iuuenibus quidem adnascitur crista mediocriter promi-
nens, prouectis uero ætate, grandior. 2 Hos Epidaurici, ut refert Pausanias, non
dracones, sed angues potius uocari dicunt. 3 Draconum cum elephantis pugnam *Anguis, ὄφις.*
depinxit egregie Plin. lib. 8. 4 Draco. Lucan. Vos quoque qui cūctis innoxia ni-
mina terris Serpitis aurato nitidi fulgore dracones Pestiferos ardens facit Afri-
ca. 5 Et ἀμικέφαλος, Solin. Quæ causa efficit, ut caput utrinque secus nitibūdo serpat
tractibus orbiculatis. 6 Lucanus, Et scythale sparsis etiam nunc sola pruinis
Exuias positura suas. 7 Aut idem cum spathiuro, aut certe non dissimilis ser-
pens esse uidetur, qui à Nicandro μύαχρος uocatur, πολυσεφής, id est pluribus insignitus *μύαχρος.*
coronis lineisue, ut exponit eius interpret. Est & Aristotelicus quidam serpens, de quo
lib. 9 histor. animal. Serpentem quoque impugnat mustela, cum præcipue qui mures
uenatur: uidelicet ea causa, quia ipsa etiā mures prosequitur. 8 Pareas apud Lucanū,
B Et contentus iter cauda fulcare pareas. 9 Typhlinæ, Nomen hoc sortitæ sunt, *Cæci serpētes.*
quia cæcæ sunt. Hermol. Cæci serpentes etiam à Plinio uocantur. Cophiæ etiam no-
men idcirco habet, quod hebetes illi aures sint: adeo item dura est pelle, uix ut tandem
secari queat. 10 Lafer, Aristoteles, ἡ δὲ σιλήφ, id est in laferē, uetus interpret habet,
in loco qui dicitur silphiar. 11 Moluri dicti sunt, quasi cauda ingredientēs. 12
Sphondyle apud Aristotelem è genere est insectorum, quæ & coit more eorundem.
Theodorus uerticilla interpretatur. Et alio loco uerticillos dixit pro σφονδύλας: uerū *Verticillus.*
apud Theophrastum nihil aliud reddidit latine quàm sphondylas: ut uideatur sentire *Verticillum.*
etiam Theodorus diuersa hæc esse animalia.

DE ANIMALIUM DIFF- FERENTIIS LIBER VII

DE AVIBVS.

De partibus auium exterioribus.

Cap. CXIX.

IN genere animalium, quod bipes est & alige-
rum, pennisque opertum, auem appellamus. *Auis, ὄρνις.*
In auibus partes nonnullæ similiter atque in
iis quæ exposui animalibus, habentur: omni-
bus enim caput inest, & collum, & dorsum:
& supina corporis pars, & quod pectori pro-
portionetur. Crura quoque bina, hominis mo-
do: sed manibus pedibusque prioribus ca-
rent. Auium nonnullis in capite crista ad-
dita est: quam cum ceteræ pennarum emi-
nentia quadam extructam gerunt, gallinaceus unus peculiarem sibi forti-
tus est: sic enim institutam, ut nec caro sit, nec à naturâ carnis omnino alic-
na. Oculi omnibus sicut ceteris animalibus bini, sine ciliis. & grauiores pal-
pebra inferiore conniuent: columbæ autem & similia utraque: quæ uero
speciem noctuæ gerunt (γλαυκώδεις uocant) superiore etiam palpebra conni-
uent. Nictantur omnes ab angulo obeunte membrana. Volucris usus cer-

DE DIFFERENTIIS

nendi ex longinquo est: unde fit, ut quæ unguibus sunt aduncis, clarissime E
cernant: cibus enim de sublimi conspiciendus iis est: & quidem uolare in
excelsum omnium maxime auium genus id ob eam rem assolet: terrestres
autem parùmque uolatiles aues, ut gallinacei & similes, nō acie oculorum
adeo ualent. Auriculis carent omnes & naribus, meatúsque odorandi in ro-
stro continent, audiendi in capite. foramina bina ante os habent, sed nō ita
explanata ut nares appellari possent. Os sibi propriū aues possident: non
enim labra, non dentes, sed pro maxillis rostrum habent (ῥύγχος Græci uo-
cant & ῥάμφος,) quod in senectute maius redditur. Rōstrū hoc uarie pro ui-
ctus ratione & auxilio datum auibus est: quæ enim adūcis unguibus sunt,
quoniam carne uiuunt, & nullo fructu uescuntur, rostrum habent omnia
aduncum: ceterarum rectum. Sed aliis prædurū est, ut coruino generi: mi-
nutis auibus lautum subtilēque, ad terræ fruges colligendos, & ad bestiolas
capiendas idoneum. Quæ autem herbis uiuunt, & quæ ad paludes uictitāt,
(ut palmipedes, & quæ collum habēt longum) partim alio quodam modo
rostri commoditatem obtinēt, (nonnullis enim rostrum longum est ut &
collum) partim latitudine rostri sibi sufficiunt: quippe quæ rostro eiusmo-
di infodere possint. Quinetiam aues quæ latius habent rostrum, & quæ ra-
dices escant, & reliquæ quarū uictus similis, nonnullæ ferratū rostri extre-
mum habent: ita enim herbarū carptus quo uiuunt facilius agitur. Lingua
omnibus est, sed uarie: aliis enim longa, aliis breuis, aliis lata, aliis angusta.
Quæ aduncis sunt unguibus, latiore fere linguā habent. Collū auibus por-
rectum est: sed hoc aliis breuius, aliis longius: quibus enim longa sunt cru-
ra, iis collum longum: quibus breuia, contrā, collum breue, præterquā pal-
mipedibus. Carniuoris uolucris longitudo colli incommoda est: quam-
obrem nulli collum longum quibus ungues adunci. Palmipedes uero, &
quæ diuisis quidem, sed parum diductis digitis sunt, (ut quæ eodem genere
cum palmipedibus contineantur) collum longius habēt: tale enim collum
ad cibum ex humore petēdum commodius est: sed crura iis breuia, ut me-
lius natare possint. Omnes aues unæ breui sunt collo (uti modo diximus)
& lingua lata, aptæque ad imitandū. Pectus in auibus integrum est, & sibi
continuum carinatumque, & acutum atque carnosum. Et inter eas aqua-
ticis maxime carinātū. Pectori uenter subiacet ad ostium usque excremēti
& suffraginem crurum. Umbilicus auibus iam adultis delitescit incertúsque
est, intestini enim coalitu consistit non uenarum pars ulla est, ut in uiuipa-
ro genere. Carent aues manibus pedibusque prioribus, ut dictū est: sed pe-
culiare inter cetera animalia alas possident: alæ enim iis pro brachiis & pe-
dibus prioribus dependent: quamobrem pro scoptulis extrema alarū dor-
so adherent. Clunem habent fœmori similem, longiorem, uentrēque me-
dio tenus porrectū cohaesione perpetua, ita ut ipsum diuulsum fœmur esse
uideatur: sed enim parte alia iunctum tibiæ est. Sūt fœmora sane maxima
iis auibus, quæ ungues habent aduncos, & pectus quàm ceteris robustius.
Crura auibus omnibus ut in homine bina, sed intro flectenda, ut quadrupe-
dum suffragines, nō ut hominis poplites foras. Crura quibusdam breuior-
ra, ut

Rostrum.
ῥύγχος.
ῥάμφος.

Parū diductis.
σπειρωμένοις.

Pluribus expli-
catur hæc lib.
6 hist. anima.
Ala, πτερύξ.
Scoptulis.

ra, ut

Ara, ut palmipedibus. Sunt uero quæ longis cruribus innitantur: harum uita palustris est: nantes tamen non sunt, ideo neq; palmipedes: sed quòd in solo præmolli degunt, hinc digiti illis productiores, & flexus plures in digitis magna ex parte. Multifidæ etiam omnes quodammodo sunt: quippe cum pars maxima digitata sit: & nantes quâuis palmipedes, tamē & ipsæ digitos perfectos distinctosque habeant. Iis autem natura aut pedum interualla penitus cōpleuit, omninoq; palmipedes reddidit: aut discretos quidem fecit digitos, sed singulis digitis annexa est ductu perpetuo latiuscula cutis, ut pedes etiam ad nandum utiles habeant. Omnibus tam multifido quàm palmipedi generi quaterni digiti dati sunt, (nec fere est quod plures habeat digitos) terni in priore parte, singuli in posteriore maxima ex parte pro calce:

Bhic tamen deest quibusdam longa crura habētibus: paucis quibusdā utrinque bini, ut auiculæ quam iungem uocant: & qui in calce est digitus, minutus est, ut in crece maxime patet. Copia auibus omnibus unguium est: & quibusdam ungues adunci sunt, indeque unguines appellantur: quibusdam uero rectiores. Vnguines omnes difficulter ambulāt: nec in saxis cōsistunt, quoniam saxi durities impedimento curuaturæ unguium est. Sunt nonnulla grauiorū alitū genera, (ex maribus saltem, sed fœminæ omnino iis carent) quibus natura calcar etiam dederit: sed nulli datum hoc est, cui ungues adunci sunt. Cauda tali, qualis data quadrupedibus est, uolucres carent: sed ὀρέοπύγιον uropygiūm uel, id est caudam pennis conditam gerunt, breuem quæ longa crura habent, & quæ palmipedes sunt: maiorem autem

Vnguines, γαμψύχες.

Calcar, πλῆκτρον. Cauda, ὀρέον. ὀρέοπύγιον, Uropygium.

Cquæ è contrario constant, quæ etiam contractis ad uentrē pedibus uolant: cum illæ, quæ scilicet caudam pusillam gerunt, porrectis in caudam cruribus ferūtur, ut porphyrio, ardea, & aquaticæ aues. Vropygium hoc auibus ad dirigendos uolatus affigitur, sicuti & piscibus suæ caudæ, & nauigiis gubernacula: quo fit, ut aues quæcūque caudā talem ad hunc usum ineptam habeant, ut pauones & gallinacci, & quæ minime uolaces sunt, haudquam directe uolare possint, sed ueluti gubernaculo carens nauigiū agitetur feranturque quocunq; fors tulerit: nisi si quæ caudæ loco protensis cruribus uolent modo quo iam dictum est. Aues item hoc proprium habent ad cetera animalia, quòd non pilis, non squama, non cortice, sed pennis teguntur. Pennæ omnes caule constant, fissæq; omnibus sunt: nec simili specie sunt atque ea quæ ὀλόπτερες, id est totipenna à pennæ continuitate appellantur: his enim fissæ, illis infissæ est penna: & altera excaulis est, altera caulem habet. Pennæ præfectæ non similiter ac cæterorum animalium pili aut ab radice aut superne ab incisura possunt reparari, sed cadant necesse est.

Penna, πτέρωτον.

Dic sunt atque ea quæ ὀλόπτερες, id est totipenna à pennæ continuitate appellantur: his enim fissæ, illis infissæ est penna: & altera excaulis est, altera caulem habet. Pennæ præfectæ non similiter ac cæterorum animalium pili aut ab radice aut superne ab incisura possunt reparari, sed cadant necesse est.

1 ὀρέοπύγιον autē fere significat, ἰδρέοπύγιον, gallinam: sed cōfunduntur nonnunquā. 2 In auibus proprie ῥάμφος, in sue ῥύγχος dicitur. 3 Lautum, γλαυρόν, uetus interpres, subtile: an potius elegans? nā & ita uertit Theodorus: γλαυρόν in purpurarū sauiagine.

De partibus auium interioribus.

Cap. CXX.

AVes uero & inter seipsas differre, & à cæteris discrepare animalibus etiam interiorum partium ratione apertum est: lingua enim (quam

DE DIFFERENTIIS

ὡδὶ λαοπίδα uocāt) auibus deest: uerū laringis constrictione id ipsum præstāt, **E**
 quod lingula in aliis: dum enim alimentum capiunt alia, lingula arteriam
 cooperiunt: aues arteriam ipsam contrahunt atque ita claudūt, sicuti qua-
 drupedes ouiparæ & serpentes. Auium pulmo exiguus est, parum habens
 sanguinis, fungosus mēbranæque similis, & aptus ampliari & extumescere
 cum inflatur. Pulmonis partes adeo inter se discretæ sunt, ut binos habe-
 re pulmones credideris. Auium iecur maxime simile est uiuiparorū: puro
 enim & sanguineo colore exhilaratur. Magnę auium parti lien usque adeo
 exiguus, ut propemodum sensum effugiat, ut in columbis, miluis, accipi-
 tribus, noctuis experimur. capriceps auis liene omnino caret. Aues omnes
 fel habent: sed aliis uentri, aliis intestino iungitur, ut colūbæ, coruo, cotur-
 nici, hirundini, passeri: aliis iecori simul & uentri, ut capricipiti: aliis iecori **F**
 similiter & intestino, ut accipitri, miluo. Renes uero non habent aues, ne-
 que uesicam: quanquam in nonnullis auibus carunculae quædam sint la-
 tiusculæ speciem renum ostendentes. Auibus quibusdam ingluuius prapo-
 sita uentriculo est, ut gallinaceo, palumbo, columbo, perdici: (ingluuius cu-
 tis in amplum sinuata est, qua primum cibus ingestus cōtinetur incoctus:
 hæc parte qua iungitur gulæ angustior est, mox amplior, tum qua desinit
 in uentriculum arctior:) aliis ingluuius deest, sed eius uice gula pertinet la-
 tior & patentior uel tota, uel quæ propius uētriculo adit, ut monedule, cor-
 uo, cornici, coturnici, capricipiti, noctuæ: at anati, anseri, laro, cataraetæ, gu-
 la tota ampla & lata est. Multis etiā aliis auibus gulā huiusmodi esse perspe-
 ctum est. Nec desunt quibus uētriculus ipse similis sit ingluuiei, ut tinnun- **G**
 culo. Sunt itē quibus neque gula neq; ingluuius amplior sit, sed uētriculus
 longior, scilicet auiculis omnibus, qualis passer aut hirūdo est. Sunt etiam,
 quanuis paucæ, quæ neque ingluuiem neque gulam amplam habeant, lon-
 gitudine autem ingluuiei admodum prolixa utantur: uidelicet quæ longa
 angustæque colla habent, ut porphyrio: quæ fere omnes excrementum hu-
 midius quàm ceteræ solent, reiiciunt. Distat ingluuius ab ea gulæ parte
 quæ uentriculo propinqua est multum, magnitudinis proportionem. Ven-
 triculus auium parti plurimæ carnosus callosusque est, cutis intus robusta
 & quæ facile à parte carnosa detrahi potest: sunt tamen, ut modo diximus,
 nonnullæ quibus uentriculus longior sit atque ingluuiei similis. intestinū
 quoque parti plurimæ auium tenue est, solutūque simplex est. Appendi- **H**
 ces paucæ in auibus sunt, non supra & circa uentriculum, ut in piscibus, sed
 infra quæ desinit intestinum. Habent eas non omnes, sed plurimæ, ut galli-
 naceus, perdix, olor, anser & aliæ multæ. Minoris etiam generis nonnullæ
 habent, sed perexiguas, ut passer. Auibus testes dati sunt omnibus: non ta-
 men qui foris pendeant, sed qui intus adhæreant lumbis: quomodo de san-
 guineis quæ pedes habent ouiparis omnibus dictum est. ij priusquam coi-
 re incipiant aues, aliis exigui, aliis omnino obscuri sunt. at uero cum uene-
 rem exercent, insigni tantisper magnitudine augentur, quod apertissime
 palumbis & perdicibus euenit. Vbi uero id tēpus præterierit, adeo exiguos
 habent, ut incertum fere an habeant, sit: cum tamen eo tempore quo coeūt
 gerant,

Ingluuius,
περὶ τοῦ σπλῆνός.

Agerant prægrandes: itaque fit ut hybernis mensibus ne ullos quidem testes in iis haberi nonnulli arbitrentur. Salaciorum auium testes conspectiores sunt, ut gallinaceorum & perdicum: temperatiorum minus. Auium uulua iuxta septum annexa est. cervicem habet carnosam callosamque parte inferiore. at superne qua septo iungitur, membrana constat, & prætenus adeo est, ut oua extra uuluum esse existimes. Auibus ergo auctioribus membrana conspectior est: & si per cervicem infletur, extollitur atque sinuatur. at in minoribus obscuriora hæc omnia habentur. Auium ossa paulo inter se differre videntur: aquilis enim densissima sunt ossa, ut dictum est, & durissima: deinde & accipitrum ferocioribus, circo, palumbario & similibus: gallinaceo uero, anatibus atque anseribus laxa simul ac caua levisque ossium est substantia. Semen genitale omnium auium album ut ceterorum animalium est. Partes auium tum exteriores tum interiores ad hunc modum se habere constat.

De coitu auium, & aliis quæ ad earum generationem pertinent:

Cap. CXXI.

Coitus uero differentias in auibus has annotamus, ut aliæ fœmina confidente humi, mare superueniente cocant, ut gallinaceum genus: aliæ non confidente fœmina, sed stante, ut grues: & quæ ita cocunt rem quam celerrime peragunt: mas enim superfiliens, cito ut passeres perficit. Cocundi pariendiue tempus non idem omnibus auibus est: sed parte plurima uere ac ineunte æstate coeunt & pariunt, excepta halcyone, quæ circa brumam parere solita est. Sunt etiam quæ sæpius generant, ut columbæ & gallinæ. Auium syluestres semel magna ex parte cocunt atque pariunt: uerum hirundo bis parit & merula. at uero quæ aut urbana sunt, aut traduci possunt ad mores mitiores, hæc sæpius generant, ut columbæ, quæ tota æstate fœtant. gallinæ etiam cocunt & pariunt, præterquam duobus mensibus brumalibus. Auium itaque aliis aliæ fœcundius pariunt: quod bifariam sit: aut enim quia crebrius, ut colubæ, aut quia numerosius, ut gallinæ. Omnes quibus ungues adunci, minus salaces sunt, & parcius generant, excepto tinnunculo, qui plurima in adunco genere parit. Sed quæ graues sunt atque item ueloces, quarum scilicet corpus grandiusculum est, ut colūba & similes, aut graues non uolaces, quarum corpus grande, ut gallina, coitu superant perfectæcundaque, sunt: quomodo interdum plantæ minores sunt fertiliores. Pariunt ceteræ in nidis: quæ autem grauiore sunt & minus uolant, ut perdices, & coturnices, & reliqua generis eiusdem, non nidis, sed condenso frutice prolem muniunt: facta enim in aprico area (alibi enim nusquam pariunt) atque materia ut uepribus quibusdam cōgestis, quoad accipitrum & aquilarum iniuriam deuotare possint, oua edunt & incubant: mox cum excluserint, protinus pullos educunt, propterea quod nequeunt suo uolatu iis cibum administrare. Aquaticæ omnes quæ in lacubus aut paludibus uicitant, iuxta paludes & locis herbam habentibus nidos faciunt: quem uero Bœotij meropem uocant, hic unus subiens terræ cauernas facit cunabula. Vpupa una in suo genere non

Numerosius, uetus interpretes, multa generat.

DE DIFFERENTIIS

nidificat: sed stipites arborum subiens parit sine ullo collecto stramento in E
cauis. Oua pariūt aues omnes, sed quæ unicū pariat ouum, excepto cuculo,
Ouum. nulla est. Ouum aequè omniū uolucrum duro putamine constat, si modo
non deprauetur: gallinæ enim nōnulla pariunt mollia, uitio. Bicolor quoq;
Luteum oui. ouum intus est: luteum interius, albū exterius: mēbrana hæc inter se discer-
Τὸ ὄρν. nuntur. Sunt & quæ *χέλασαι*, id est grandines dicuntur, uitelli initio adhæ-
Vitellus. rentes, quæ nil ad generationem cōferunt: quanquam aliqui ita non existi-
Χάλασαι. mant: has duas esse certum est, alteram parti superiori iūctam, alteram in-
feriori. Umbilicus ouis (inquit Plinius) à cacumine inest, ceu gutta emi-
nens in putamine. Fiunt & oua tota lutea quæ uocant schista, cum triduo
Oua schista. incubata tolluntur. Differunt oua aquaticarum à terrestribus, quòd multo
Schista, aliàs plus lutei quàm albi ex proportionē contineant. Differunt & colore inter F
sicista. se oua auium: sunt enim alia cādida, ut columbarum & perdicum: alia pal-
lida, ut palustriū: alia punctis distincta, ut phasianarum & meleagridum:
rubrum tinnūculi est modo minij. Quin & ipsum ouum in se suum habet
discrimen: quippe quod non plane rotundū sit, sed parte sui acutum, parte
latius sit: qua quidem parte latiore exit, cum in lucem editur. Exit autem
pars oui acuta post: ea nāque parte adhæret, in qua & principium pulli est.
Itaque fit ut partus ouorum contra atque animalium euenit: animal enim
uersum in caput suūque principium nascitur: at ouum quasi in pedes cō-
uersum exit. Concipit fœmina cum coierit ouum superius ad septum trās-
uersum: quod ouum primo minutum & candidum cernitur, mox rubrum
cruentūque. Deinde increfcens luteum & flauum efficitur totum: iam G
amplius auctum discernitur, ita ut intus pars lutea sit, foris candida am-
biat. ubi perfectum est, absoluitur à corpore, & exit putamine dum pari-
tur molli, sed protinus durescente, nisi uitio uulux defecerit. at postea oua
ipsa aceto macerata in tantum emolliuntur, ut per annulos transeant.
Sunt oua quibusdam gemina, quæ binis constant uitellis. Hi ne inuicem
confundantur, facit in nonnullis prætenue quoddam septum albuminis
medium: aliis uitelli contactu mutuo sine ullo discrimine iunguntur. Gal-
linas aliquas & anserum iuuenas expertes adhuc coitus parere oua quæ
Oua ἀπλωί- *ἀπλωίμα*, id est subuentanea dicuntur, uisum sapius est: sunt hæc sterilia
μα, subuen- & minora, ac minus iucundi saporis, & magis humida quàm ea quæ fœ-
tanea. cunda gignuntur, sed plura numero. humor eorum crassescere incubatio- H
ne auis non potest: sed tam cādida quàm lutea pars similis sibi perseverat.
Pariunt genus id oui plures aues, & maxime quæ non uolaces sunt aut ad-
uncæ, sed multiparæ ut gallinæ & perdices, colūbe, pauoues, anseres & uul-
panferes. Redditur uero ouum subuentaneum illud fœcūdum, si prius co-
eat auis, quæ subuentaneum ouum fert, quàm ouum ipsum à luteo in can-
didam ambientē partem proficiat. Ita enim fit, ut subuentanea oua fœcun-
da reddantur: at si iam candidū receperunt humorē, fieri non potest ut sub-
uentanea in fœcunda mutantur. Sunt qui hypenemia illa oua, zephyria
Oua zephyria nominant, eo quòd uerno tempore aues flatus illos fœcundos ex fauonio
recipere uideantur. Celeriter magna pars auium, & impletur, & oua sub-
uentanea

A uentanea illa concipit: quod uel in perdice percipi potest, eo quòd ad libidinem incitatur tēpore. Generatio ex ouo omnibus uolucris euenit modo quidem eodem: fit enim ut incubante & concoquente aue, animal ex parte oui secernatur, ex albumine scilicet: augeatur uero ex reliqua parte & perficiatur, nempe uitello: origo nanque in albumine est, cibus per umbilicum ex luteo petitur. Itaque auium incubitu fœtum excludi naturæ ratio est: non tamen ita solum oua aperiuntur: sed si aut tempus sit bene temperatum, aut locus, in quo oua manent, tepidus, concoquuntur nonnunquam & auium oua, sicut & quadrupedum ouipararum, sine parentis incubitu, tepore terræ: ut in Ægypto oua obruta fimo pullitiem procreant. Nonnunquam uero & cum in uasis quibusdā tepidis essent coniecta, spōte

B oua pullos prompsere. Oui generatio ab initu, & pulli rursus ab ouo concocto prouentus, non pari temporis spatio euenit omnibus, sed pro magnitudine generantium interest. Ouum gallinæ consistit à coitu, & perficitur decem diebus maxima ex parte: columbæ paucioribus. Gallinis tertia die ac nocte postquam cœpere incubare, indicium præstare oua incipiunt. At maiorum auium generi plus prætereat temporis necesse est: minori autem

C minus sufficit. Effertur per id tempus luteus humor ad cacumē, à qua principium oui est, & cor quasi punctum sanguineum in candido liquore consistit: uel, ut Plinius tradidit, in medio uitelli. hoc punctum salit iam & mouetur ut animal. Tendūt ex eo meatus uenales sanguigeri duo tortuosi ad tunicam ambientem utranque, dum augetur. Membrana etiam fibris distincta sanguineis, iam album liquorem per id tempus circundat, à meatibus illis uenarum oriēs: paulo autem post, & corpus iam pulli discernitur, exiguum admodum primum & candidum, conspicuum capite, & maxime oculis inflatis: quo modo diu permanet: sero enim decrescunt oculi, & se ad ratam contrahunt proportionem. pars autem inferior corporis, nullo membro à superiore distingui inter initia cernitur. Iam meatuum quos ex corde tendere diximus, alter ad ambientem album liquorē fertur, (ex quo pulli origo est) alter ad luteum uelut umbilicus. Die iam decimo pullus totus perspicuus est, & mēbra omnia patent: caput grādius toto corpore, oculi capite reliquo grandiores herent: quippe qui fabis maiores per id tempus emineāt, nigri nondum cum pupilla: quibus si cutem detrahas, nihil solidi

D uideris, sed humorem candidum frigidūque admodum refulgentem ad lucem, nec quicquam aliud: ita oculi & caput. Iam uero & uiscera eo tempore patent: & alui intestinorūq; natura perspicua est. uicesimo die iam pullus, si quis putamine secto sollicitet, mouet intus sese, pipitque aliquantulum: & iam ab eodem die plumescit, quoties ultra uicesimum exclusio protelatur. Iam per id tempus pullum ipsum multum humoris lutei subit, atque in eius aluo aliquid subsidit luteum, quo uidelicet adhuc nutritur. Excrementum etiam album eodem tēpore pullus emittit, & in aluo quiddam album consistit. Demum uitellus paulatim absumitur totus mēbrorū hauſtu, ita ut si pullo decimo die post excluso rescindas aluum, nō nihil adhuc uitelli comperias. Initium nanque suæ generationis pullus à candido

DE DIFFERENTIIS

sumit, cibum à luteo capit & incrementum, ut modo diximus: ita enim pul-
 lum qui in ovo nascitur, uti luteo existimandum est, ut fœtus in uiuiparis 3
 sua parente utitur quandiu intra parentem continetur. Incubat aquila tri-
 cenis diebus: & cæteris quoque magnis alitibus tempus incubandi tantū-
 dem à natura statutum est, ut anseri & tardæ: mediocribus uiceni perficiūt
 incubationem, ut accipitri, miluo. Et auium quidem ortus ad hunc modū
 ex ovo agitur. Sed euidentiora hæc in auctioribus auibus sunt: nam in mi-
 noribus obscura præ sua exiguitate habentur. Excludunt celerius incubā-
 tes æstate quàm hyeme: ideo æstate gallinæ duodeuigesimo die fœtum ex-
 cludunt, hyeme aliquando uigesimo quinto. Discrimen tamen & auiū est,
 quòd aliæ magis aliis fungi officio incubandi possunt. Incubat magna auiū
 pars, fœminæ mare succedente: aliqui mares incubandi munus tantisper F
 subeunt, dum fœminæ intermisso incubitu cibum quærunt. anserum &
 cornicum fœminæ tantum incubant. Quæ in lacubus paludibusue uictum
 sibi quærunt, omnes iuxta paludes ipsas, & locis herbam habentibus nidos
 faciunt, ut dictum est: quo fit ut occupatæ negotio incubandi possint su-
 mere cibum, nec omnino inedia laborent. Sunt quædam, ut in genere gal-
 linarum, quæ pariant gemina omnia: ex iis quædam duodeuiginti peperit,
 exclusitque gemina, præterquam si qua essent, ut fit, irrita: sed qui fœtus ge-
 mini excluduntur, ita prodeunt, ut alter sit maior, alter minor: & tandem 4
 in monstrum partus degenerat, qui minor nouissime prouenit. Deprauan-
 tur quædoque oua, & fiunt quæ urina & canicularia uocantur, uitello cor- 5
 rupto, tēpore potius calido, ut æstate. Multiparis hoc accidit frequētius & G
 uncunguib: quanuis parū fœcundis, nihilominus tamen idē euenit: sæpe
 enim uel alterum ex duobus urinum fit, uel tertium semper fere. Aues ma-
 gna ex parte anniculæ nequeunt generare. Quibus partus numerosior est,
 unū saltē ex pullis sæpe nido expellunt. & omnes fere alites quibus unguis
 adunci, pullos cum primū prouolandi facultas fuerit, nido expellunt, per-
 cutiētesq; cogunt discedere: & cæteræ quoq; aues maxima sui parte idē hoc
 faciunt: cūmq; enutrierint, nihil præterea adhibent curæ, excepta corni-
 ce, quæ aliquandiu prouidet. Aues ad hunc modū cocunt, gestāt & pariunt.

1 Quo pacto perficiatur pullus in ovo, pluribus uerbis atque apertius ostendit A-
 ristot. lib. 6 histor. animal. 2 Non cor, ut Aristoteles, sed iecur primum in anima-
 lium generatione formari sentit Galenus: id quod in uiuiparis & in homine maxime
 explicat aperte: sed in ouiparis minime. 3 Ipsum animal, inquit Plinius, ex albo li H
 quore oui corporatur: cibus eius ex luteo. 4 Locus hic Aristotelis aliter fortasse
 reddi potuerat, ut infra explicabitur in gallinaceo genere. 5 *ὄνεια καὶ κυώσονα*, sunt
 urina, ut Plinius uult, oua incubatione derelicta.

De uictu auium & de loci mutatione earum. Cap. CXXII.

*Carniuore,
σαρκοφάγα.*

*Σκελετοφά-
γα.*

Λιανθοφάγα.

IN auium genere, quibus unguis adūci, omnes carniuoræ sunt: fruges au-
 tem ipsæ etiam si in os indideris, nequeunt deuorare, ut genera aquilarū
 omnia, milui, accipitres: sunt tamen etiam in genere nō adunco, quæ carne
 uescantur, ut hirundines: aliqua uermiculis partim ex toto, partim magna
 ex parte aluntur, ut fringillarum genera: aliæ spinā appetunt, & inter spi-
 nas

Anas uictitant: uermem autem & quoduis animal aspernantur, ut spinus & carduelis. item qui auriuinctis appellatur: atque hæc omnia uictitant in spinis, & dormiunt pascunturque eodem in loco. Aliæ uermiculis formicisque in lignis degentibus gaudent, nec alio magis quam eius generis animalculorum uenatu uiuunt: ut pipo tam maior quam minor. Aliæ frugibus uiuunt: ut palumbes, columbus, turtur. Nonnullæ etiam aues omniuoræ sunt, ut cornix. Omnium fere auium aliæ uictum à terra petunt, aliæ à fluuio & lacu, aliæ à mari: & harum, quæ palmipedes sunt omnes in ipsa aqua partem maximam temporis uersantur. Multæ etiam fidipedes prope aquas paludisque degunt: earumque nonnullæ terra contemptis altilibus uescuntur, quæ scilicet carnem non tangunt. Palmipedum grauioribus circa lacus & amnes

Σκηπηφόρα,
ἢ κρηπηφόρα.
Καρπηφόρα,
ἢ καρποφά-
γοι.
Γαυφόρα.
Palmipedes,
σεχανοποδα.

Buersantur, ut olor, anas: omnes uero palmipedes apud mare, aut fluuios, aut lacus. Aues aduncæ, tum cætera animalia, tum aues aggrediuntur: sed non sui generis carniuoræ sunt modo piscium, qui plerunque sibi cognatos rapiunt: nulla autem auis, quanuis etiam carniuora, sui generis aliam deuorare solet. Genus auium cum omne potu exiguo contentum sit, tum aduncis nullis omnino usus bibendi est, præterquam paucissimis quibusdam, quæ & ipsæ raro utuntur, qualis potissimum tinnunculus est: miluus etiam uisus est bibere, quanquam raro: cæteræ aues bibunt quidem, sed parum. Auium aliæ sorptu bibunt: sed quibus collum est longum, intermittunt caputque resupinat. porphyrio unus morfu bibit. Loca uero in quibus degant agrestes uolucres, aptissime ad uictum & prolis salutem moliuntur. Colunt

Aues aduncæ,
Γαυφόρα.

Caliæ loca fragosa & saxa: aliæ cauernas, ut qui charadrias appellatur: sunt quæ montes colant & syluas, ut upupa, brenthus: trochilus fruteta incolit & foramina. Viuunt apud mare, & flumina, & lacus palmipedes omnes, ut dictum est: sed multæ etiam fidipedes circa aquas paludisque degunt. Loca mutare quandoque solent aues nonnullæ: imbecilliores nanque hyberno & gelido tempore discedunt in campos, ut tepore potiantur: æstiuo autem repetunt montes, ut æstu careant. Sæper quæ imbecilliores sunt, prius utrauis ratione discedunt: coturnices enim Augusto, grues uero Septembri mense incipiunt. Sunt profecto omnes pinguioribus, quæ de locis discedunt frigidis, quam quæ de calidis: ut coturnices autumno quam uere sunt pinguioribus. fit autem ut simul de locis frigidis & tempore calido discedatur.

Loca fragosa,
Χηροί.
Cauernas, Χαραδρίας.
Fruteta,
Λοχηαί.

Dauium complures conduntur, non ut aliqui putant, pauca: nec omnes ad loca tepidiora abeunt: sed quibus loca eiusmodi sunt uicina solitæ sedis, iis eò secedere libet: ut miluos & hirūdines agere animaduersum est. Quæ autem procul locis eiusmodi morantur, non mutant sedem, sed se ibidem condunt: iam enim uisæ sunt multæ hirundines in angustiis conuallium nude & atque omnino deplumes: milui etiam de eiusmodi locis euolasse, cum primo apparerent, uisum est. quædam uero auium genera semper apparent, nec loca mutant aut latent: & in iis præcipue quæ in urbibus solent uiuere, ut coruus, cornix. Itaque temporum magna est differentia auibus: perennes, ut columbæ: semestres, ut hirūdines: trimestres, ut turdi & turtures: & quæ cum fœtum eduxere abeunt, ut galguli, upupæ.

De uocis, discriminibus & coloris in auibus.

Cap. CXXIII. E

Genus auium uocem mittere potest: & pleræq; uocem copiose emittunt: & omnium maxime animalium post hominem conficiendæ locutionis nonnullis auium generibus datum est, ex iis uidelicet quibus lingua mediocriter lata uel tenuis. Quâuis autem latiore habeant linguam quæ unguibus sunt aduncis, tamen minores uocaliores sunt, magisq; garula ac linguaciores: & circa coitum maxime talem fieri unâquaque aue moris est. Et aliis in pugna uox, ut coturnicibus: aliis ante pugnam, ut perdicibus, dum suos aduersarios prouocât: aliis cum uicere, ut gallinaceis. Canunt item nonnulli mares perinde ut suæ fœminæ: sicut in lusciniarum genere patet: fœmina tamen cessât cantu, cum incubat, pullósq; educat. Sed in nonnullis generibus cantus maribus tantum datus est, ut gallinaceis & F coturnicibus. Vox illa explanata, quam esse quasi locutionem dixeris, differt: quandoque etiam earum quæ eodem genere continêtur: auicularum enim nonnullæ haud uocem eandem mittunt quam sui parentes, si prærepta paterna caruerint educatione, moribúsque & cãtibus ceterarû auium infucuerint. Lingua utuntur aues etiam ad sui sensus mutuam interpretationem: sed aliæ aliis amplius, ut in nonnullis uel usus docendi mutui esse uideatur. iam enim luscinia modulos suos pullos docere, uersúsque quos imitarentur, trader e uisa est. Immutantur aues nonnullæ per tēpora & colore & uoce, ut merula, quæ ex nigra redditur rufa, & uocem mittit diuersam: turdus colorē mutat: palumbes hyeme non gemit. Denique tunc maxime plurimásque emittunt uoces, cum coeunt. Auium autem pēnē nullæ G per ætates mutantur, ut aliorum animalium pili, præterquam gruum, quas nigrescere in senectâ perspectum est. At uero per affectus tēporarios, quoties frigora urgent acriora, penne uolucrum interdum è nigris aut nigriusculis in albas transeunt: ut corui, passeris, hirundinis. Temporum quoque uicissitudine bona pars auium ita colore immutatur, ut quænam sint latere possint, nisi rem penitus noueris.

Ex incessu auium & uolatu differentiæ, atque ex ualetudine moribúsque.

Cap. CXXIII.

Omnibus animalibus reliquis certus & unius modi in suo cuique genere incessus est: aues solæ uario meatu feruntur, & in terra & in aëre. Ambulant aliquæ, ut cornices: saliant aliquæ, ut passeris, merulæ: currunt, H ut perdices, rusticulæ: ante se pedes iaciunt, ut ciconiæ & grues. Expandunt alas, pendentésque raro interuallo quatiant, aliæ crebrius, sed & primas duntaxat pennas: aliæ & tota latera pandunt. Quædam uero maiore ex parte compressis uolant percussioque semel, aliquæ & gemino ictu aëre feruntur, uelut inclusum eum prementes. Iaculantur sese in sublime, in rectum, in prouum. Impingi putes aliquas: aut rursus ab alto cadere has, illas salire. Anates solæ, quæque sunt eiusdem generis, in sublime protinus sese tollunt, atque è uestigio cælum petunt, & hoc etiam ex aqua. Vultur & fere grauiiores, nisi ex procursu aut altiore tumulto immixtæ non euolant. Sine

uoce

*Alias pendē-
tesque.*

A uoce non uolant multæ, aut è contrario semper in uolatu silent, subrectæ, pronæ, obliquæ, in latera, in ora: quædam & resupinæ feruntur, ut si pariter cernantur, plura non in eadem natura meare uideantur. Iterum auiû alia uolaces, quæ scilicet alis grandibus atque ualidis sunt, ut quæ ungues *Aues uolaces.* habent aduncos & quæ carne uescuntur: sed non modo quæ aduncis sunt unguibus, uerum alia quoque uolucrum genera uolatu superant, uidelicet ea quæ pernicitate uolandi sese tuentur, uel loca mutare solent. Sunt quæ non uolaces sed graues sunt, quibus uita terrena est, & aut fruge uiuunt aut *Aues graues.* natant, & apud aquas immorantur. Quæ longis cruribus innituntur non admodum uolaces fere sunt, & in uolatu porrectis cruribus in auersum uolant: sicuti & alia omnes quæ caudam pusillam gerunt, ut palmipedes. At
 B alia, quibus scilicet (ex iis quæ pedes habent fissos) crura breuia sunt, hæ ad uentrem contractis cruribus uolant. Quæ longo sunt collo, si id crassius habent, uolant collo porrecto, ut olor, anser: si tenue, collo curuato feruntur, ut ardeola. Calcarigeræ præ sua grauitate sunt ad uolandû ineptiores. Corpora unguium exigua sunt exceptis alis: contrà quæ uolaces non sunt, iis corpora euadunt in molem grandiore: atque ita efficitur, ut sint grandiores. Magnitudinem tamen auium minimam esse prope dixerim, si ad alia respicias animalia, necesse est. Quod uero ad ualetudinem attinet, auiibus profunt squalores, tum ad ceteram sanitatem, tum etiam ad partum, & præcipue palumbis: incommodi autem his anni pluuij sunt: quippe cum auium natura sit, ut ne bibere quidem largius possint sine detrimento. Cum
 C aues ægrotant, plumæ indicium præ se ferunt: turbantur enim, nec positurâ eandem seruant quam habent cum recte ualent. Aduersus improbitatem alitum depascentium semina alium, inquit Plinius, quod in aruis sponte nascitur, (alum hoc uocant) coctum ne renasci possit, abiicitur: statimque quæ deuorauere aues, stupentes manu capiuntur. Mores auium ita habent, ut alia sese in puluere uolulent, alia sese lauent, alia nec puluere neque balneo utantur. Sunt pulueratrices, quæ non altiuolæ sunt, sed in terra uersantur, ut gallina, perdix, phasiana, lotrices nonnullæ rectungues, & quæ circa fluuios aut paludes, aut mare uersantur. Alia utrunque tum lauare tum puluerare solent, ut columbus, ut passer.

Eorum quæ in auiibus alimenti medicamentûe rationem obtinent, discrimina.

Cap. C X X V.

Auium genus omne carnem habet, quæ si cum quadrupedibus confere-
 A ras, & minus præstatimenti, & facilius concoquitur: maxime uero perdicis, attagenis, columbæ & gallinæ. Turdorum autem caro merularumque & auium minutarum (in quibus sunt qui *περὶται* uocantur) durior est: quibus etiam durior, turturis, palumbi & anatis caro est. Phasianorum autem, quod ad alimenti rationem attinet, gallinacæ carni similis est: sed suauitate præstat. pauus durior, fibrosior, concoctûque difficilior est. Perdix tamen & turtur, atque aliæ id genus (si qua illis inest durities) cū uel uno die mortuæ assuerentur suspensæ, duritiem illam reiiciunt, fiuntque

DE DIFFERENTIIS

friabiles omnino: & sanguinem procreant crassitie tenuitatēq; mediocrē. E
 Probum gignit succum auium fere omnium caro: earum tamen non par-
 ua existit differentia, quòd in montibus locisq; siccis degant: aut in flumi-
 nibus, stagnis, paludibus, lacustribusue locis uictitent: pro locorum nanque
 ratione sicciores fiunt carnes, excrementisq; magis uacuae, & ad conco-
 ctionem faciliores: aut contra, humidæ excrementosæq;, & concoctu dif-
 ficiliores. Itaque probum succum faciunt, ut gallinaceum genus, ita & pha-
 siani, perdices, attagenes, columbæ, merulæ, turdi, turtures, atque auicularū
 genera. Excrementosa autem & deterrima earum caro quæ lacustribus pa-
 lustribusque locis ac fluminibus immundis & turbidis degunt. Alarum
 substantia in iis auibus quæ parua sunt & duræ fibrosa duraque est: at pin-
 guium iuniorūque auium facile concoquuntur, & optimæ sunt: sicuti F
 annosarum graciliorūque pessimæ. Viscera auium eandem habent ad
 carnes proportionem, quā quadrupedibus diximus. Intestina omnium fe-
 re ad cibum sunt inepta: at uentriculi & manduntur & corpus nostrum
 alunt: sunt autem crassi durique & concoctu difficiles: qui tamen abunde
 nutriunt, si probe fuerint concocti: nonnulli uero ex iis sapore sunt suauis,
 ut anserum & altilium gallinarum. Cerebrum ex auibus longe præstantius
 est quàm ex quadrupedibus, ut quod siccus est, præsertim si montanæ a-
 ues fuerint, quæ palustribus longe melius habent cerebrum. Oua cibos
 quot modis iuuent notū est. Nullus est alius cibus, inquit Plinius, qui in æ-
 gritudine alat neque oneret: simulq; uini usum & cibi habeat. Oua optima
 sunt gallinarum & phasianarum: anserum uero & struthocamelorum de-
 teriora. Oua quo recentiora eo præstantiora, sicuti quæ uetustissima eadem
 & pessima sunt: quæ uero ætate media sunt, proportionem recessus ab extre-
 mis bonitate aut succi prauitate inter se differunt. & quæ oblonga sunt oua 2
 gratioris saporis putat Horatius Flaccus. Ad concoctionem, digestionē,
 nutritionem, bonique succi generationem præstant, quæ τρομήται, id est tre- 3
 mula uocantur, quæ scilicet cocta quidē sunt, sed modice: quæ uero ῥοφήται,
 id est sorbilia dicuntur, in aqua duntaxat excelsa, liquida adhuc & mini-
 me coacta densatæque, minus quidem nutriunt, sed aluum magis mouent,
 ac gutturis asperitates, gulæque, nec minus uentriculi intestinorum atque
 uesicæ leniunt: stomachum tamen languidum subuertere solent. Quæ au- 4
 tem diutius cocta duriora euadunt, crassiorem ea procreant succum: diffi-
 ciliusque concoquuntur, & tardius permeant: longe his duriora sunt ac tar-
 dius permeant, quæ in feruenti cinere uehementē assantur. Omnium deterri-
 ma sunt, quæ in sartagine spissantur: unde & τὰ γημιστά, id est frixa appellātur,
 malum nanq; procreant succū, crassum atq; excrementosum nidorosūmq;,
 & qui reliquū quoque cibū in uentriculo corrūpat. Quæ πικρά uocantur,
 hoc modo parari solent: oua ubi oleo, garo ac uino modico fuerint imbu-
 ta, in duplici uase supra ignem modice crassescunt. Hæc & elixis & assis
 meliora sunt, si ad mediocrem crassitiem peruenerint: nam & probum
 generant succum, & facile concoquuntur. Hic cōsistētiae modus in iis etiā
 ouis seruandus est, quæ superne caldariis infunduntur: ne scilicet nimium
 crassescant,

Oua.

τρομήται,
 Tremula.
 Oua sorbilia,
 ῥοφήται.

Tardius per-
 meant, βραδύ-
 περαι.
 Oua frixa,
 γημιστά.
 Oua πικρά.

Acrassescant, sed dum adhuc liquida sunt, uas ab igne summouendū. Ouum si edatur in aceto coctū alui fluxiones desiccant: quod si austeri quippiam ouis addideris (quale rhus est, aut galla, aut balaustium, aut id genus aliud) & super prunas frixeris, efficacius fit medicamentū: & ad dysentericos hoc modo celiacosq; affectus efficacissime datur. Māceratorum in aceto moliri diximus putamen: talibus cum farina in pane subactis, celiacī recreantur. Quidam ita resoluta in patinis torreri utilius putant: quo genere non alios tantum, sed & menses fœminarum sistunt: aut si maior sit impetus, cruda cum farina ex aqua hauriuntur. Et per se lutea ex his decocta rursū in aceto, donec indurescant, iterūque cum trito pipere torrentur ad cohibendas aluos. Fit & dysentericis remediū singulare ouo effuso in fictili nouo, eiusdemque oui mensura, ut paria sint omnia, melle, mox aceto, item oleo, confusis crebrōque permixtis: quo fuerint excellentiora, hoc praesentius remedium erit. Alij eadem mensura pro oleo & aceto resinā adiciunt rubentem, uinūq; & alio modo tēperant, olei tantum mensura pari, pineique corticis duabus sexagesimis denariorum, unā eius quod rhus dicimus, mellis obolis quinque simul decoctis, ita ut cibus alius post quatuor horas sumatur: ad puris & sanguinis excreationes ouum crudum cum porri sectiui succo parique mensura mellis Graci calefactū hauritur. Quo quoque toto crudo utimur admixto rosaceo ad palpebrarum, aurium māmarūque phlegmonas, & quæ in partibus neruosis contingunt, ut cubito & digitorum tendinibus, siue in manibus siue pedibus existant. Et ambustionibus, si statim imponatur, prodest, siue cādidum oui solum molli lana exceptum, siue etiam cum uitello quis imponat: mediocriter nanque refrigerat ouum, & citra erosionem desiccant. Cādidum oui agre concoquitur: tēperatura modice frigidum est, & mordacitatis experts atque emplasticum: ophthalmiis, sedis ac pudendorum ulceribus medicamentum est idoneum: ambustionibus innasce pustulas non finit, si quamprimū eo perungantur: faciem à solis uestione tuetur: frōti impositum, cum thure fluxiones arcer: inflammationes oculorum lana exceptū, addito rosaceo, melle & uino mitigat. Crudum contra hæmorrhoidis serpentis morsum: tepidū uero ad uesticæ rosiones renūq; ulcerationes datur: ad asperæ quoque arteriæ scabritiem, sanguinis reiectionem, distillationes, thoracisq; fluxiones. Miscetur quoque medicamenti sanguinis profluuium ex cerebri membranis quas meningas uocant, supprimentibus: & ad ulcera malefica, cum iis quæ absque erosionem exsiccant: qualia sunt pompholix et metallica quadā elota. Vitellus quoque natura simili est: misceturque ceratis immordacibus, & cataplasmatibus quæ phlegmonas mitigēt, ouis uidelicet aut elixis aut assis: sed paulo exsiccantior fit assatus: quantumque siccitatis hoc modo habeat, tantum mitigatoriæ facultatis amittit. Luteum oui, inquit Dioscorides, oculorum doloribus utile est. assūm sedis inflammationibus prodest cum croco & rosaceo: & condylomatis cum meliloto: cum rhoe culinaria aut galla in sartagine frigitur: & in cibo aluum sistit: ad idem quoque per se offertur. Prodest tussientibus, inquit Plinius, per se luteum deuorātū li-

DE DIFFERENTIIS

quidum, ita ut dentibus nō attingatur: thoracis distillationibus & faucium E
 scabritie. Stomachum dissolutum cōfirmāt pulli ouorum, gallæ dimidio:
 ita ut ne ante duas horas alius cibus sumatur. Dāt & dysentericis pullos in
 ipso ouo decoctos, admixta uini austeri hemina, & pari modo olei polen-
 tæq; . Membrana putaminis detracta siue crudo siue cocto, labiorum fissu-
 ris medetur: putaminis cinis in uino potus, sanguinis eruptionibus. combu-
 ri sine membrana oportet: sic fit & detifricium . Firmitas putaminum tan-
 ta esse traditur, ut nec ui nec pondere ullo frangatur, nec nisi paululum in-
 flexa rotunditate. Et ne quid desit ouorū gratie, cādīdum ex his admixtum
 calci uiuæ glutinat uitri fragmenta. Vis uero tanta est, ut lignum perfusum
 ouo non ardeat: ac ne uestis quidē contacta aduratur. De gallinarum autē
 ouis fere tantum locuti sumus, cum & reliquarum alitum restant magnæ F
 utilitates, sicut suis dicemus locis. Adeps auium nonnullarū, ut anserinus
 & gallinaceus, recēs & sine sale cōditus, uulua uitiis prodest: sale inuetera- 6
 tus, & qui temporis diuturnitate acrimoniā contraxit, uulua inimicus est.
 Fel auium ficius atque acrius est, quā sit quadrupedum.

Ἀπαλὰ ὄα.
 Mollia.
 Ἀνδραλι-
 νὰ ἔφεθα.

1 Hoc in loco *περὶ πτερυγίων*, ni fallor, passeris uocant Galenus & Oribasius: nec secus
 Aëtius in Galerita. 2 Horatius, Longa quibus facies ouis erit, illa memēto Vt succi
 melioris, &c. 3 Hæc Dioscorides ὄα ἀπαλὰ, id est oua mollia uocat. 4 Ἀνδραλι-
 νὰ hæc uocat Sethus, nisi mendosus sit codex. 5 Caldariis infunduntur, Hæc ἔφεθα
 uocat Sethus. 6 Auiū adeps quo pacto curari reponiq; debeat, docēt Diosc. & Plin.

De auium generibus quæ fissos pedes habent: & primo,
 de gallinaceo genere. Cap. CXXVI.

Fidipedes.
Digitatæ.
Σχοδόποδα.
Gallarum
genera.
Gallina,
Ἀλεκτορίς.
Gallus galli-
naceus.
Gallinaceus.
Capus.

Volucrum prima distinctio pedibus maxime constat: aut enim digitos 1
 habent fissos, dicūtūq; fidipedes, aut in palmipedum genere sunt, uti
 modo diximus. Inter fidipedes uero, gallinarū plerunque agricolæ cura so-
 lennis est. earum genera sunt, uel cohortalium, uel rusticarum, uel Africa- 2
 narum: cohortalis est auis quæ uulgo per omnes fere uillas conspicitur: &
 ex tribus hisce generibus, hæ propriæ appellantur gallinæ: mares autē gal- 3
 li, seminares capi, qui hoc nomine uocantur cum sint castrati libidinis ab-
 olendæ causa. Cum ceteræ aues cristam gerant pennarū eminētia quadam
 extructam, gallinaceus unus peculiarem sibi sortitus est cristam: sic enim
 institutam, ut nec caro sit, nec à natura carnis omnino aliena. Ingluuiē ha-
 bet gallinaceum genus præpositam uentriculo, & appendices quasdā pau- H
 cas infra, quā definit intestinum. Coeūt & pariunt gallinæ omni fere tem-
 pore: toto enim anno præterquam duobus mensibus brumalibus pariunt.
 Inhorrescunt à coitu, & se excutiunt: sæpe etiam festuca aliqua sese lustrāt,
 quod edito ouo interdum faciunt. Magna est generosarum nonnullis fœ-
 cunditas: quando oua uel sexaginta edunt ante incubitum: quanquam ge-
 nerosæ minus fœcundæ quā ignobiles uulgarēsue sunt. Nonnullæ enim
 è cortalibus bis die pariunt. Iam aliquæ in tantum copiae peruenerunt, ut
 effœtæ breui morerentur. Hadrianis laus maxima. Hæ paruo quidem sunt
 corpore, sed quotidie pariunt: ferociunt tamen, & pullos sæpe interimunt:
 color his uarius. Ouum gallinæ cōsistit à coitu, & perficitur decem diebus
 magna

Gallinæ ha-
drianæ.

Amagna ex parte. Gallinarum iuuentæ pariunt primæ, statim uere ineunte: & plura quàm ueteres, sed minora. Sunt in genere gallinarum quę pariunt gemina omnia (gemina uoco, quę binis cōstant uitellis:) quędā enim duodeuiginti peperit, exclusitq; gemina: præterquam si qua essent (ut fit) irrita.

4 Cæteris itaque geminis fœtus prodiit: sed ita gemini excluduntur, ut alter sit maior, alter minor: & tandem in monstrum degeneret, qui minor nouissime prodiit: aliqui negant omnino geminos excludi. Pariunt autē gallinæ oua nonnulla infœcunda, uel eorū quę conceperint coitu: nullus enim prouenit ex eis fœtus, quanuis incubitu foueantur. Oua plena sint atq; utilia nec ne, animaduerti aiunt posse, si demiseris in aquam: quod inane, natat: plenum, desidit. Qui (ut hoc intelligant) concutiunt, errare: quod in eis

B uitales uenas confundunt: quo fit ut non gignant, cōfufis scilicet uitalibus uenis. In iis idē aiunt, cum ad lumen sustuleris: quod perlucet, id esse inane. Oua quę incubantur, si habeant in se semen pulli, curator quatrduo postquam incubari cœperint, intelligere potest: si enim contra lumen cacumine ouorum apprehenso, purus & unius modi perluceat color, sterilia existimantur esse, proque eis alia substituēda. Gallinas quę incubare uolūt (glo-

Glocientes

5 Numerus autem ouorum quę subiiciuntur (ut præcipit Columella) impar obseruatur, nec semper idem: nam primo tempore, id est mense Ianuario (fere enim cum primū partum consummauerint, gallinæ incubare cupiūt ab idibus Ianuariis) quindecim, nec unquā plura subiici debēt: Martio de-

C cem & nouem, nec his pauciora, unū & uiginti Aprili. Tota deinde æstate usque in cal. Octobris, totidem: postea superuacua est huius rei cura, quod frigoribus exclusi pulli plerunque intereant. Plerique tamen etiam ab æstiuo solstitio non putant bonam pullationem, quod ab eo tempore etiam si facilem educationem habent, iustum tamen nō capiunt incrementū: tantōque minus, quanto serius prouenere: uerum suburbanis locis, ubi à matre pulli non exiguis pretiis ueneunt, nec plerūque intereunt, probanda est æstiuæ educatio. Diebus quibus animantur oua, & in speciem uolucrū cōformātur, ter septenis opus est gallinaceo generi. Verū celerius excluduntur calidis diebus: ideo æstate undeuicesimo die aut duodeuicesimo educūt fœtum: hyeme uero aliquando uicesimo quinto. In gallinaceo genere ma-

D ribus tantū datur cātus. Hi, ut inquit Plinius, nostri uigiles sunt nocturni, quos excitandis in opera mortalibus rumpendōque somno natura genuit. norunt sydera, & ternas distinguunt horas interdiu cantu. Cum sole eunt cubitum, quartāque castrensi uigilia, ad curas laborēque reuocāt: neque solis ortum incautis patiuntur obrepere: diēmque uenientem nuntiant cantu: ipsum uero cantum plausu laterum. Imperitāt suo generi, & regnum in quacunq; sunt domo, exercent: dimicatione paritur hoc quoq; inter ipsos, nec finis sepe commorientibus. Quod si palma cōtingit, statim in uictoria canunt, seque ipsi principes testantur: uictus occultatur silens, agrēque seruitium patitur: nec in pugna aut ante pugnam canūt, sed cum uicere. Gallinæ quoque cum mares uicere, cucuriunt: & præterea exēplo marium ten-

Id est hora tertia post mediā noctem: ex Vegetio lib. 3.

Cucuriunt; κενκίζουσι;

tant superuentu coire: crista etiam caudaque erigitur: ita ne facile præter- E
 ea sit an fœminæ sint cognoscere: nonnunquam etiam calcaria parua iis e-
 nascuntur. Iam uero & mares uisi nonnulli sunt, qui cum forte fœmina in-
 teriisset, ipsi matricis officio fungerentur in pullos ductando, fouendo, edu-
 cando, ita ne de cætero uel cucurire uel coire appeterent. Quin & iam inde
 à primo ortu naturæ ita nonnulli mares effœminati proueniunt, ut neque
 cucuriant, neque per coitum agere uelint, ac uenerem eorum qui tentant
 superuenire patiantur. Desinunt etiam canere castrati: gallos enim castrât,
 ut sint capi libidinis abolendæ causa: quod duobus fit modis, lumbis adu- 6
 candente ferro, aut in his cruribus, calcaribusue, mox ulcere, dum confane-
 scant, oblito figlina creta: facilius ita pinguescunt. In hoc uillatigo genere,
 qui proceræ corpora & animos ad prælia pertinaces requirunt, iis præcipue F
 Tanagricum genus & Rhodium probant: nec minus Chalcidicum & Me- 7
 dicum (quod ab imperito uulgo litera mutata melicum appellatur) qui si-
 ne dubio sunt pulchri, & ad præliandum inter se maxime idonei, sed ad
 partus sunt steriliores: nam Rhodij generis aut Medici propter gruita-
 tem neque patres nimis salaces, nec fœcundæ matres. & Rhodiæ aues ne
 suos quidem fœtus commode nutriunt, tantum abest ut alienos, ceu pa-
 uoninos excludant. Tanagrici plerunque Rhodiis & Medicis amplitudi-
 ne pares, non multum moribus à uernaculis distant, sicut & Chalcidici.
 At quibus cordi est industrij patrisfamilias uectigal instituere, mercari cer-
 te nisi fœcundissimas aues non expedit. Eæ sunt rubicundæ uel fuscæ plumæ,
 nigrisq; pennis, ac si fieri poterit, omnes huius & ab hoc proximi coloris G
 eligantur: sin aliter, euitentur albæ, quæ fere cum sint molles ac minus ui-
 uaces, tum ne fœcundæ quidem reperiuntur: atque etiam conspicuæ sunt,
 propter quod insigne candoris ab accipitribus & aquilis sæpius abripian-
 tur. Sint ergo matricis probi coloris, robusti corporis, quadratæ, pectorosæ,
 magnis capitibus, rectis rutilisque cristulis, interdum geminis, albis cruri-
 bus, ore rubicundo, & sub hac specie quàm amplissimæ, nec paribus ungu-
 lis: generosissimæque creduntur quæ quinos habent digitos, sed ita ne cru-
 ribus emineant transuersa calcaria: nam quæ hoc uirile gerit insigne, con-
 tumax ad concubitum dedignatur admittere marem, raroque fœcunda, e-
 tiam cum incubat calcis aculeis oua perfringit. Gallinaceos mares nisi sa-
 lacissimos habere non expedit: atque in his quoque sicut in fœminis, idem H
 color, idem numerus unguium, status altior queritur: sublimes sanguineæq;
 nec obliquæ crista, raudi uel nigricantes oculi, breuia & aduoca rostra, ma-
 ximæ candidissimæque aures, paleæ ex rutilo albicantes, quæ uelut incanæ
 barbæ dependent: iubæ deinde uariæ, uel ex auro flauæ per colla ceruicisq;
 in humeros diffusæ: tum lata & musculosa pectora, lacertos æque similes
 brachiis, alæ tum procerissimæ, caudæ duplici ordine, singulis utrinque
 prominentibus pinnis inflexæ: quin etiam uasta fœmina & frequenter hor-
 rentibus plumis hirta, robusta crura nec longa, sed infestis uelut sudibus no-
 center armata. Mores autem quanuis non ad pugnam neque ad uictoriæ
 laudem præparentur, maxime tamen generosi probantur, ut sint elati, ala-
 cres,

Capi.

Tanagrici galli.
 Rhodij gallina-
 cei.
 Chalcidici galli.
 Medici galli.
 Melici galli.

Gallinæ fœ-
cundæ.

Plinius, Super
 quatuor digi-
 to transuer-
 so uno.

Gallinaceus.
 Unguibus lō-
 gis, inquit Var-
 ro.

Varro. Caudis
 magnis & fre-
 quentibus pin-
 nis.

Acres, uigilaces, & ad sæpius canendum prompti, nec qui facile terreantur: nam interdum resistere debent, & protegere coniugalem gregem: quin attollentem minas serpētem, uel aliud noxium animal interficere. Talibus autem maribus quina singulis fœminę comparantur: cum Rhodij generis aut Medici ternę singulis maritentur. Tanagrici plerunq; Rhodiis & Medicis amplitudine pares non multum moribus à uernaculis distant, ut dictum est, sicut & Chalcidici: omnium tamen horum generum nothi sunt optimi pulli: nam & paternam speciem gerunt, & salacitatem fœcunditatēque uernaculam retinent. Pumiles aues, nisi quem humilitas earum delectat, nec propter fœcunditatem, nec propter alium redditum nimium probo, inquit Columella, tam hercule quàm nec pugnacem nec Brixosæ libidinis marem: nam plerunque ceteros infestat, & non patitur iniri fœminas, cum ipse pluribus sufficere non queat. Quod ad gallinacei generis morbos attinet, pituita iis nasci solet, quæ alba pellicula *Pituita* linguam uestit extremam. Id porro uitium maxime nascitur, cum frigore & penuria cibi laborant aues: item cum per æstatem consistens in cohortibus aqua potatur: item cum ficus & uua immatura, nec ad satietatem permissa est. Sub oculis etiam illis grana ipsa procedunt, quæ nisi aculeuiter apertis pelliculis auferantur, extinguunt. Pediculis quoque infestantur & cruditate, & à suo leduntur stercore, quod cum pedibus uncis adhaesit, podagram creat. Caro gallinacea facile concoquitur, & probū gignit succum, neque crassum, neque tenuem, sed mediocre: idq; tam ex mare C quàm ex fœmina. Gallinaceæ carnis usum iis quibus ratione uictus tenui opus est, exercitatis quidem non prohibeo, inquit Galenus, præsertim earū quæ in montibus fuerint educate: at qui se non exercent, iis gallinacea carne minus utendum est: alis tamē gallinarum uel in tenui uictus ratione uisci licebit: quanquam neque uiscera neque gallinaceorum testes huic diætæ sunt idonea. Dissectæ gallinæ & adhuc calentes appositæ serpentū moribus auxiliantur, quas tamē subinde mutare oportet: ius quoque ex iis potum præclare medetur, & in multis aliis usibus mirabile. datur in stomachi ardoribus. Aluum soluit, inquit Plinius, ualidius è uetere gallinaceo. 9 Gallinarum iuniorum ius simplex (uti docet Galenus) ad temperanda hu 10 morum uitia datur, sicuti ueterum gallinaceorum alui subducendę gratia. D Coquere autem eos oportet cum sale diutissime: aliqui incoquunt brassicam marinam, mercurialem, cnicum aut polypodium: crudos humores, crassos, lentos, melancholicos educit. Prodest longis febribus, asthmatis, articulariis morbis, & stomachi inflationibus, (addit Plinius) torpētibus mēbris tremulisque, & capitis doloribus, epiphoris, fastidiis, incipienti tenasmo, iocineri, renibus, uescicę. ueneficiis ex mustela syluestri factis cōtrarium est ius gallinacei ueteris large haustum: peculiariter contra aconitum. Gallinarum gallinaceorumue cerebrum in uino bibendum datur ad serpentū morsus. (Parthi gallinę malunt cerebrum plagis imponere:) sanguinē quoque à cerebri membrana profluentem sistit. Contra phalangiorum omnium morsus remedium est gallinaceum cerebrum cum piperis exiguo potum

DE DIFFERENTIIS

in posca. Gallinarum, saltem altilium, uentriculi alimenti bonitate sua. Euitatēque reliquarum auium omnium uentriculos superant, præterquam anserum. Quæ in gallinacei maris uentriculi parte interiore cornus duritiem habet membrana, eadem inter elixandum separatur. Hæc, inquit Dioscorides, membrana ficcatur, tritæque in uino stomachicis bibenda datur. Ventrem gallinæ arefactum, inquit Galenus, si bibatur, stomachicos iuuare nonnulli prodidere: id quod nos uanum esse comperimus. Gallinaceorum uentris membrana, ut Plinius docet, inueterata & inspersa potioni, distillationes pectoris, & humidam tussim uel recens tosta lenit, & membranam è uentriculo gallinacei aridam, uel, si recens sit, tostam conteri & potioni inspergi iubent ad calculos pellendos. Gallinaceorum testes & sapore sunt suauis, & optimum gignunt alimentum, eorum saltem, qui saginati fuerint: multoque maxime si ex lacte seroso alimenta illis præbeantur: quippe qui & plurimum nutriunt, probumque generant succum, & concocti faciles sunt. Gallinaceorum testes subinde, si à cōceptu edat mulier, mares in utero fieri dicuntur. Gallinacei dextrum testem arietina pelle adalligatum, uentrem concitare: contrà inhiberi uentrem pugnatoris galli testiculis anserino adipe illitis adalligatisq; pelle arietina tradunt. Adeps gallinaceus inter suillum & anserinum mediam obtinet naturam. recens & sine sale conditus uteri uitiis prodest: sale inueteratus, & qui temporis spatium acrimoniam contraxit uulua inimicus est: conuenit & ad labiorum rimas, & contra aurium dolores. laudant & gallinarum adipem contra pustulas in papillis: has scilicet eius rei gratia saginant. Adiuuat mirifice & ruptas oculorū tuniculas admixtis schisto & amatite lapidibus. Fel ad medicinae usum præcipuum est gallinarum & perdicum. Gallinacei fel alligatur ad argema & ad albugines ex aqua dilutum: item ad suffusiones oculorum, maxime candidi gallinacei. Laudant & gallinæ fel contra pustulas in papillis. Gallinaceum finum ex aceto strumas discutit: carbunculos perripit cum melle, lini semine & oleo subactum: igni quoque ambustis medetur. Gallinaceum finum duntaxat candidum in hyssopo decoctū aut mulso, uenena fungorum boletorumque adstringit: item inflammationes ac strangulatus, quod miremur, cum si aliud animal gustauerit id finum, torminibus & inflationibus afficiatur. Alopecias celerrime explet gallinarum finum recens illitum. Finum quoque gallinaceorum duntaxat rubrum lusciosis illinendum monstrant. & finum gallinarum duntaxat candidum in oleo uetere corneisque pyxidibus adseruant ad pupillarum albugines. Non præteribo miraculum, inquit Plinius, quanquam ad medicinam non pertinens: si auro liquefcenti gallinarum membra misceantur, consumunt illud in se, ita hoc uenenum auri est: at gallinaceis ipsis circulo è sarmentis addito collo, nō canunt. De uillaticis gallinis, quoniam uel nimium dictū, breuitate reliqua compensabo.

*OEsopo puto
legendum apud
Plinium.*

*Ἀλεκτρυόν.
Ἀλέκτορες, ἡ
ὄρνις.
Ἀλεκτριάνα,*

1 Fidipedes, *χιζόποδα*: digitatas uocat Plinius. 2 Cohortales uillaticæ etiā dicuntur à M. Varrone. 3 Gallos gallinaceos *Ἀλεκτρυόνας* & *Ἀλέκτορες* Græci uocant: gallinas uero *Ἀλεκτριδάς* ἢ *τὰς ὄρνιθας*: & *Ἀλεκτριάνας* Aristophanes ludēs in comœdia

A dia dixit & ἀλεξτρύνης utrunque continere: inuenias, & pro maribus ἀλεκτείδας acce-
 ptas. Hæc fere Hermolaus. 4 Cæteris itaque. Ita locū hunc reddidit nobis Theo-
 dorus, uulgatam Plinij literā, ut uidetur, secutus, quæ ita habet. Et geminos sæpe ex-
 cludunt, ut Cornelius Celsus author est, alterum maiore: alioqui negant omnino ge-
 minos excludi. Vetus quoque Aristotelis interpret ex Arabico ita uertit ad eundē sen-
 sum. Et in quolibet inueniuntur gemelli: & unus gemellorum paruus est, & alter ma-
 gnus: & multoties est paruus monstrosus. Hæc ille: Græca uero Aristotelis exempla-
 ria (nisi mendam subesse iudicemus) ita habent: τὰ μὲν οὖν ἄλλα γόνιμα, πάλιν ὅσα τὸ μὲν
 μᾶλλον, & δ' ἑλάττω γίνεται τῇ διδύμων, τὸ δ' ἐλάττω τὸν πρῶτον: hoc est (ut ego arbitror.)
 E cæteris itaque gemina fecunda sunt, nisi quibus hoc cōtingit, ut alter maior fuerit,
 alter minor: in iis enim tandē in monstrum degenerat qui minor nouissime prouenit.
 Vtra autem sententia fuerit uerior, indicabit experientia. Videtur certe Plinius uel ex
 professo cum Aristotele hac in re minime conuenire: quando Celsum authorem non
 Aristotelem citet. Obiter & illud admonuerim, in quibusdam exemplaribus Plinianis
 haberi (uti recte annotauit Claymundus) non alioqui, sed aliqui negant omnino ge-
 minos excludi. 5 Oua quo pacto gallinis subiicienda sunt & pulli educandi, do-
 cent Columella & Varro. 6 Varro adurentes calcaria ad infima crura usque dum
 rumpantur. Nec id patiuntur, inquit Columella, amissis genitalibus, sed ferro candē-
 te calcaribus ustis. 7 Gallinæ Medicæ, inquit Varro, primo dicebātur, quia ex Me-
 dica propter magnitudinem erant allatæ, quæque ex his generatæ postea propter simi-
 litudinem. 8 Harum affectionum curationes ab iis perquirendæ, qui de uillaticis
 passionibus scripsere, ut à Columella & Palladio. 9 Quod Galenus dixit, ὡδὶ-
 κρηστικῆς βίῃ σωάμεως, Dioscorides, δίδωι ὡδὶ κρησσεως χάριν φαρλοπύτων. alij aliter red-
 diderunt: iudicent lectores. 10 Gallinaceus quomodo coquendus est, ut iusculum
 efficiat ciendæ aluo idoneum, docent Dioscorides & Plinius.

De gallinis rusticis, Africanis, meliagridæque & pauone.

Cap. CXXVII.

Rustica gallina uocatur, quæ non dissimilis uillaticæ per aucupem deci-
 1 R pitur: eaque plurima est in insula quam nautæ in Ligustico mari sitam
 producto nomine alitis, gallinariam uocitauerunt. Gallinæ rustica, inquit
 Varro, sunt in urbe raræ, nec fere mansuetæ sine cauea uidentur Romæ, si-
 milis facie non his uillaticis gallinis nostris, sed Africanis aspectu, ac facie
 incontaminata. In ornatibus publicis solent poni cum psittacis ac merulis
 albis: item aliis id genus rebus inusitatis. Neque fere in uillis oua ac pullos
 2 faciunt, (in seruitute enim non fœtant) sed in syluis. Africana est quam
 plerique Numidicam dicunt, meleagridi similis, ut sentit Columella, nisi
 D quod rutilam galeam & cristam capite gerit: quæ utraque sunt in malea-
 gride cœrulea. Et gallinarum Numidicarum eadem est fere quæ pauonum
 educatio. M. autem Varro, Gallinæ, inquit, Africanæ sunt grandes, uariæ,
 gibberæ, quas meleagridas appellant Græci. Meleagrides in Bœotia pu-
 gnant, inquit Plinius, Africæ, hoc est gallinarum genus gibberū uariis spar-
 sum plumis. Hæ nouissimæ sunt peregrinarum auium in mensas receptæ,
 propter ingratum uirus: uerum Meleagri tumulus nobiles eas fecit. Et ue-
 neunt propter pennariam magno. Porro meleagrides ita describit Clytus
 Aristotelis discipulus: magnitudine ut sint gallinæ generosæ, capite ad por-
 tionem corporis paruo ac glabro, in quo cristæ carnea rotunda & prædura,
 quæ paxilli in morem promineat, rostro ligneo. Ad malas ab ore ortam ca-

runculam habent longam dependentem, rubicundiorē quā in genere E gallinaceo. Quod autem in gallinis rostro adhæret (παύων uocāt Græci, Latini paleam mentumue) meleagrides non habent. rostrum acutius & maius quā gallinæ, ceruix crassior breuiorq̃ & nigra, corpus frequentibus uarium maculis in nigro candidis, maioribus lenticula: & alæ ipsæ uariiegatæ, serrata specie digestis in quendam uersum maculis. crura sine calcaribus, cætero similia gallinaceis. locis gaudent paludosis lacustribusq̃. Fœminæ maribus adeo similes sunt, ut uix dignoscere genera possis. Hæc Clytus. Histrus tradit meleagridas à nullis auibus quæ aduncis sunt unguibus uiolari. Oua generant meleagrides punctis distincta. pullos suos uelut perosæ negligunt. At contrā pauones fœminæ sua sponte studiosius pullos enutriunt. Hæ sine custode tuto uagantur: maiorēq̃ pabuli partem F sibi & pullis acquirunt. Hoc genus auium cum trimatum expleuit, optime progenerat. siquidem tenerior ætas, aut sterilis aut parum fœcunda est. hoc tempore & colores pennarum uarios recipit. coitus uere & partus breui à coitu agitur: itaque post admissuræ tempus confestim matrīces custodiendæ sunt, ne alibi quā in stabulo fœtus edant: maximēq̃ temporibus quibus parturiunt pluribus stramentis exaggerandum præcipiunt auiarum, quo tutius integri fœtus excipiantur. Nam fere pauones cum ad nocturnā requiem uenerunt, perticis insistentes enituntur oua: quæ quo propius ac mollius ceciderint, illibatam seruant integritatē. Excludit pao diebus tricenis aut paulo tardius. semel tantummodo anno parit oua duodecim, aut paulo pauciora: nec continuatis diebus, sed binis ternisue interpositis. primiparæ octona maxime edunt. Hæc Aristoteles. Pao, inquit Plinius, parit primo anno unum aut alterum ouum, sequenti quaterna quinaue, cæteris duodena non amplius: uerum, ut alij tradunt, fœminæ quæ non incubant, ter anno fere partus edunt: at quæ fouent oua, totum tempus fœcunditatis aut excludendis aut etiam educandis pullis consumunt. Primus est partus quinque fere ouorum, secundus quatuor, tertius aut trium aut duorum esse consueuit. Irrita & subuentanea illa pauones etiā pariunt. Mas dum fœmina incubat aduolans oua frangit, desiderio incubatium: quapropter noctu & in latebris pariunt: & earum curatores gallinis subiiciunt incubanda oua pauonina. Pullos præterea suos mares persequuntur uelut alienigenas priusquam illis cristarum nascatur insigne: crinitæ enim pauoni in capite exeunt arbusculæ. Viuit pao annis uiginti quinque. Colores incipit ferre in trimatu. Amittit pennas cum primis arborum frondibus: recipit cum germine earundem. Cauda, quæ pauoni magna est, etiam decidua est, & utranque ob causam nullius in uolatu usus. Huic uni naturæ formæ è uolucris dedit palmam: nec id quidem corporis specie, sed pēnarum pulchritudine. Masculus pao gallinaceam salacitatem habet: atque ideo quinque fœminas desiderat. Porro signa sunt extimulatæ libidinis, cum semetipsum (aduerso maxime sole, quia sic fulgentius radiat) ueluti mirantem, caudæ gemmantibus pinnis protegit, & singularum capita oculatæ pinnarum locis suis exerit, cum stridor e procurrens. Idē caudā, ut modo diximus, amissa cum

Pauo.
Pauus.
Ταῶς.
Ταῶς.
Ταῶν.

A sa cum foliis arborum, donec renascatur iterum cum flore, pudibundus ac mœrens quærit latebram. Vicia quæ gallinaceo generi nocere solent, eadem has aues infestant. Sed nec alia remedia traduntur, quàm quæ gallinaceis adhibentur. Pauonina caro dura est fibrosaque, & concoctu difficilis. Pauones finum suum (cuius est ad oculorum vitia usus efficax) resorbere tradunt, invidentes hominum utilitatibus. In India gallinacei nascuntur maximi, qui cristam habent non rubram ut nostri, sed ita uariam & floridam, quemadmodum coronam ex floribus cōtextam. Pennas posteriores minime inflexas habent, neque in orbem reuolutas, sed latas, quas cum nō erigunt, ut pauones trahunt, eorum pennæ smaragdi colorem gerunt.

Gallinacei Indici.

B 1 In mari Tusco, inquit Varro, secundum Italiam contra montes Ligusticos. 2 Numidicæ, inquit Plinius, in parte Africæ Numidia. 3 Corpus frequentibus, Si cui contigerit emendatior Athenæi codex, hūc locum legat græce, quem nos ob exemplaria mendosa totidē uerbis exprimere non potuimus, coniectura nostra contenti, uenā cum Hermolai interpretatione. 4 Hæc luculētissime expressit Lucretius lib. 2,
Caudaque pauonis larga cum luce repleta est,
Consimili mutat ratione obuersa colores:
Qui quoniam quodam gignuntur luminis ictu,
Scire licet sine eo fieri non posse putandum.

De columbacco genere.

Cap. CXCVIII.

Columborum possessio non abhorret à cura boni rustici: nam fecunditas quauis longe minor sit, quàm est gallinarum, maiorem tamen refert quantum: nā & octies anno pullos educat, si est bona matrix, & pretiis eorum domini complent arcam, sicut eximius author M. Varro nobis affirmat. Quæ proprie columba uocatur, (sunt enim columbacei generis species plures) duo continet genera: unū agreste, ut alij dicūt, saxatile, quod habetur in turribus ac columinibus uillæ. Hæ propter timorem naturalem summa loca in tectis occupant: & in turres ex agro uolant suapte sponte ac remeant. Alterum genus columbarum est clementius, quod cibo domestico contentum, intra limina ianuæ solet pasci. hoc genus maxime est colore albo: illud agreste, sine albo, uario: quāquam in India luteas esse columbas ferunt. Ex his duabus stirpibus fit miscellum tertium genus fructus causa: atque incedunt in locum unum, quod aliqui uocant *ποσειδωνία*, alij *ποσειδωνία*: in quo uno saepe uel quinque millia sunt inclusa. Columba utraque palpebra conniunt. Lienem habent paruum, adeo ut propemodū sensum effugiat. uesica bilis in columbis non iecori adharet, sed aut uentriculo aut intestino. Vētriculum habent calidum columbæ, & facultatem concoquendi maximam. Cocunt intra annum columbæ: quippe quæ semestres nosse incipiant uenerē: uel, uti Plinius tradit, quinquemestres fecundificant. Columbæ proprio ritu osculantur ante coitum: & nisi ante mutuo osculentur, mas non ascendit: sed iunior sit an senior interest: senior enim primum coitum osculo exorditur, sequentem & sine osculo agit: at iunior quoties libet coire, toties osculatur. Igitur hic ritus columbarum proprius

Columbus.

Columba.

ποσειδωνία.

ποσειδωνία.

Columba agreste saxatile.

Columba domestica.

καλὴ κολοίβα.

ποσειδωνία.

ποσειδωνία.

ποσειδωνία.

Columbarium.

est: atque etiam ille, ut fœminæ saliant, ac supergressu mutuo agant, si mas E non sit, & cum osculo ut mares: & quanuis nihil altera emittat in alteram, tamen plura sic oua quàm ex maris coitu pariunt: uerum nullus ex his enascitur pullus, sed sunt omnia irrita: quanquam & nonnunquam oua infœcunda & irrita etiam ex maris coitu cum fœmina proueniunt. Columbe ouum paucioribus quàm decem diebus à coitu consistit & perficitur: & pariunt, inquit Plinius, à coitu die quinto. Pariunt fere bina oua: ac marē semper & fœminam pariunt, priorem marem, posteriorem fœminam: etenim cum pepererint primum ouum, uno interposito die secundum pariunt. Pariunt omnibus anni temporibus, pullosque educant, si locum apricum habeant & cibum: sin minus æstate tantum fœtant. Sed proles præstantissima uere & autumno est: deterrima æstate & omni tempore calidiore. Facultas F columbis retinendi oui, etiam tempore parturiendi est: nam si ab aliquo uexetur, aut penna in nido euulsa, uel quauis alia re infestetur, aut etiam sponte morosius habeat, ouum per tristitiam retinet, partumque differt. Nihil columbis fœcundius: pariunt enim decies anno, nonnullæ undecies: Ægyptiæ uero & duodecies. Et æstate quidem interdum binis mensibus terna edunt paria: nanque decimo octauo die excludunt, statimque concipiunt: quare inter pullos sæpe oua inueniuntur: & alij prouolant, alij erū- 3 punt: pulli autem cæci procreantur. Diebus circiter quadragenis concipit, & parit, & incubat columba: & hoc fere totum annum faciunt: tantummodo interuallum faciunt à bruma ad æquinoctium uernum. Incubant in hoc genere ambo uicissim, interdum mas, noctu fœmina. Excludunt uicesimo die, aut citra uicesimum diem ouum quod prius ediderint. G Perforant ouum pridie eius diei, quo pullum excludunt: & fouent prolem ambo ad certū tēpus, eodem modo quo oua. Quin etiā fœminæ parturiēti mas adest, & cultu omnique officio fungitur. Sæpe etiam fœminam pigrius euntem ad nidum propter partus laborem mas percutit, cogitque intrare. Exclusis iam pullis, alimentum illis parat, quod præmanducatum, in eorum os inferens suum, ingerit, atque ita præparat ad cibum recipiendum. Pullis primo falsiorem terram collectam gutture in ora inspuunt, præparantes tempestiuitatem cibo. Ita magna ex parte columbæ mutuo degunt amore, ut neque cum pluribus coire uelint, neque coniugium iam inde à primo ortu initum deserant, nisi cœlebs aut uidua: sed interdū tamen nonnullæ etiam ex maritatis cum aliis coeunt. Pugnax hoc animal est: alter alterum infestat, nidumque alter alterius subit, sed raro: nam etsi ex longinquo minus, tamen apud ipsum nidum summo certamine dimicatur. Columbacci generis proprium esse uidetur, ne collum cum bibunt resupinet, 5 nisi satis hauserint: & ut large bibant iumentorum modo. Frugibus uictitatur columbæ: uiuunt autem uel ad octauum annum. Fertur à columba quodque accipitrum genus cognosci: itaque cum accipiter prouolat, si sublimipeta est, manent quo constiterint loco: sed si humipeta qui prouolat est, non manent, sed continuo auolant. Cum auium mos sit, ut aliæ sese in puluere uolulent, aliæ sese lauent, aliæ nec puluere nec balneo utantur: columbi utrūque tum

A tum lauare tum puluerare solēt. Multiuaga auis columba: estq; ars illis inter se blandiri, & corrumpere alias furtóq; comitatiores reuerti: inducunt-
 6 que alias in culumbarium, si cumino pascantur assidue. Columbarum caro facile concoquitur: succum efficit crassitie tenuitatēque mediocrē. Præstantior autem est earum caro, quæ in turribus degunt quàm domesticarū: ex quibus nō nisi modice degustare expedit iis, qui exercitio minime utūtur, sicuti nec è gallinis. auxiliatur contra serpentum morsus columbarum caro recens cōcerpta. columbæ sanguis cruorem è membranis cerebri erūpentem cohibet. Columbinum fimum quod à colūbis agrestibus redditur, excalfacit & urit, miscetūrque uice napyos cum semine nasturtij siccū contusum cribratūmq; ad ea quæ rubesceri desiderāt: quales sunt diuturniores
B affectus, ceu coxendicis morbus, hemicrania, uertigines, scotomata, cephalæa, & laterum, scapularum, ceruicis, lumborum inueterati dolores: nephritides & cœliaci dolores, podagrēque & arthritides, quæ nondum poros in articulis contraxerint. Columbinum fimum ex aceto strumas discutit: laudatur & ad ægylopas, & albugines, & cicatrices: carbunculos perumpit cū melle, lini semine & oleo subactum: igni quoque ambustis medetur. Fimū columbinum cum oleo & uino potum uenerē inhibere: sed si lutea ex ouis quinque columbarum, admixto adipis suilli denarij pondere ex melle forbeantur, uenerem concitare feruntur. columbarum syuestrium fimum priuatim contra argenti uiui potum ualeat. Genera columbarum quinque nu-
 merantur: quæ proprio nomine columba uocatur, palumbes, ænas quæ
C uinago, pelias quæ liuia à nonnullis uocatur, & turtur: in his palumbi, turturis & columbæ sanguine utuntur medici ad recentia oculorum uulnera, ad oculos cruore suffusos atq; lusciosos. In columbis masculi sanguinem efficaciorē putant: uena autem sub ala ad hunc usum inciditur, quoniam suo calore utilior est. superimponere oportet splenium è melle decocto, lanāmque succidam ex oleo & uino.

I *πυργίτης*, nonnunquam à Galeno, arbitror, uocatur & *πυρρίτης*. 2 De coloris uarietate in pennis ceruicis columbarum ita cecinit Lucretius lib. 2.

πυργίτης, πυρρίτης, ρομάς, πωδύς, πωδύς.

Pluma columbarum quo pacto in sole uidetur

Quæ sita ceruices circum, collūmq; coronat?

Nanque aliàs fit, uti claro sit rubra pyropa,

Interdum quædam sensu fit uti uideatur

D Inter cæruleum uirides miscere smaragdos. 3 Columba cum peperit, in-

quit Athenæus, postridie marem repetit. 4 Colūba citra dies triginta, inquit Ari-

stoteles, prole expedita superiore parit. 5 Nisi satis hauserint, *ἐάν μὴ ἰκανὸν πίνωσι*: ita

Theodorus: uetus interpres, quousque eis sufficiat. Suspecta mihi uidentur hoc in loco

exemplaria Aristotelica. 6 Hæc Galeni est sententia: Sunt ex Arabum schola, qui

tradant corpora pullorum columborum esse tardæ digestionis, & longæ moræ in sto-

macho: Rarius tamen, columbus, inquit, leuis est cibus, & subtilis. Et iterum, est cibus

mirabilis ad caliditatem declinans.

De palumbo, ænade, peliade & turture.

Cap. CXXIX.

INter columbarum genera maximo corpore est palumbes: quippe quæ nonnullis locis gallinaceum æquet magnitudine. Colorē habet cinereū: *Palumbes, Palumbus, φάφ. φάφια, τίθαρος.*

caput subcæruleum purpureumque: & nigrum oculi rotundissimum. In-
gluuiem habet præpositam uentriculo. Cantus in hoc genere omnibus si-
milis atque idem terno conficitur uersu, præterquam in clausulæ gemitu,
hyeme mutis, uere uocalibus: hyeme nanque non gemit palumbes, nisi quod
aliquando ex asperrima hyeme, cum placidum tempus successisset, gemue-
rit: id quod apud peritos in admiratione habitum est: ceterum incunte uere
gemere incipit. Camporum incola palumbes est. Coitus tempore testes pa-
lumbi magnitudine insignes, aliàs uero parui & omnino obscuri, ita ut hy-
bernis mensibus ne ullos quidem testes in his haberi nonnulli arbitrentur.
Palumbes & turtures trimestres coire fœtificaréque aliqui referunt, argu-
mento quod larga eorum copia est. Gerunt uterum decem & quatuor die-
bus, ac totidem aliis incubant: & totidē aliis fœtus ita uolucer fit atque perfi-
citur, ut uix possit apprehendi. Bina pariunt oua palumbes & turtur, & cum
plurimum terna: sed nunquam plus duobus pullis educunt: nonnunquam
etiam unum tantum: reliquum ouum semper irritum est. Pariunt autē ue-
re, nec plus quam bis: atque ita si prior fœtus corruptus est: pullos procreant
imperfectos. Incubatus tempore palumbium fœmina incubat à postmeri-
diano incipiens, totaque nocte & usque ad tempus ientaculi perseverans:
in reliquo tempore munus idem mas subit. dignosci autem masne an fœ-
mina sit, haud facile est, nisi interiorum aspectu. Collum cum bibit non re-
supinat palumbus, nisi satis hauserit. Mare uno contenta & turtur & palū-
bes uiuit, nec alterum recipit: nidulaturque & palumbes & turtures sem-
per locis eisdem. & cum mares in aliis fere animalibus diuturniores quam
fœminæ sint, in his marem prius quam fœminam mori nonnulli aiunt. Vi-
uere autem palumbes ad tricesimum annum, aliquos ad quadragesimum
Aristoteles author est, uno tamen incommodo unguium, eodem & argu-
mento senectæ, qui citra perniciem reciduntur. Profunt squalores maxime
palumbis. Horum aliqui latent, aliqui non latent, sed cum hirudinibus ab-
eunt, nec hybernare apud nos patiuntur: aliqui tamē semper uiuantur. Vo-
lant gregatim tum palumbes tum turtures cum accedunt, & cum suo tem-
pore abeunt. Palumbium caro durior est, quam sit columborum, turturum,
turdorum, merularumque aut paruularum auium: estque concoctu difficilis
excrementosaque. In contractione neruorum caro palumbina in cibis pro-
dest & inueterata: in aceto decocta dysentericis & celiacis medetur: è po-
sca uero ileon & tormina sanat. Palumbi sanguine utuntur medici ad oculi
lorum uitia, uti in columbis indicauimus. De palumborum esu ita cecinit
Martialis coquus,

*Palumbus
torquatus.*

Inguina torquati tardant hebetantque palumbi.

Non edat hanc uolucrem, qui cupit esse salax.

*Oivās, uinago.
Autūno tan-
tū conspicitur
inquit Athe-
nais.*

Secundum magnitudinis locum in columbaceo genere cœnas obtinet, id est
uinago, paulo maior quam columbus, minor quam palumbes est. Autūno
potissimum & conspicitur & capitur. Modus maxime capiendi eam, dum
se in aquam bibendo propendet. ueniunt ad nostra loca, cum iam fecerint
prolem. Frugibus quoque uiuit ut columba: & bina parit oua. Diuersum
certe

A certe genus à columba peleias est, id est liuia: quippe quæ minor quam co- πελαῖα, liuia.
 lumba sit, & minus patiens mansuescere. liuet etiam plumis & pene nigri-
 cat: & pedibus rubidis scabrosisque est, paruaque adeo, ut nemo id genus
 alere uelit. In India liuiæ columbæ uirides pennas habet, ut primo aspectu,
 si quis in auium cognitione rudis sit, plitacum nō columbam dicat. Rostrū
 illis & cruor Græciæ perdicibus sunt similia. Discedunt hyeme liuiæ, nec
 2 apud nos hybernare patiuntur: plurimum curæ proli impendūt. Minimum
 in columbaceo genere turtur est, colore fere cinereo. Frugibus uiuunt tur- Turtur,
 tures, bibunt, cocunt, gerunt uterum ac pariunt, nō aliter atque de palum- Turtor.
 3 bis diximus. Degūt æstate locis frigidis, hyeme tepidis: ideoque æstate tan-
 tum apparet turtur: hyeme se cōdit aut discedit: nec enim hybernare apud
 B nos patitur: nemo enim, prope dixerim, uidisse per hyemem uspiam turtu-
 rem dicitur. Latere autem incipit præpinguis: & quanquam pennas in la-
 tebra dimittit, tamen pinguedinem seruat. Volant gregatim cum accedūt,
 4 & cum suo tempore abeūt. Turturi cum uocem reddit, pars nouissima al-
 ui uehementer citatur: euenitque nonnunquam crepitus alui. Turturis ca-
 ro difficilius quidem concoquitur quàm columbarum, turdorum, meru-
 larum aut paruorum auium: succum tamen probum gignit, si recte con-
 coquatur. & temperatura sicca turtur est, præsertim si in locis mōtanis ui-
 ctitarit. neque recens macinata edēda eius caro est: sed ubi uno, minimum,
 die adseruata sit: sit enim hoc pacto, ut & minime dura euadat, sed friabilis
 iam, & omnino uitio careat. Turturis sanguine utuntur medici ad recētia
 C oculorum uulnera, uti in columbis dictum est: simum turturis albugines
 extenuat. Turtur cum pyrali pugnat: locus enim pascendi uictusque idem Pyralis.
 eorum traditur. Turtur quoque & chloreus pugnant: & occiditur à chlo- Ignaria.
 reo turtur. Chloreus,
Luteus:

1 Palumbes Italiam autumnō relicturæ, quoniam pacto capiantur, explicat Blō-
 dus in regione Latina. 2 Plurimum curæ: Vide an hoc intelligat Oppianus de
 columbis: nam id significat πελαῖα nonnunquam apud poetas. 3 Turtur uere oc-
 cultatur, inquit Plinius, pennasque amittit. 4 Turtures quo pacto capiuntur cantu
 & saltatione, legas apud Ælianum.

De phasiana, tetrace, erithrotaone, otide, & oto. Cap. CXXX.

1 G Allinam phasianus alimēti bonitate cōcoctionisque facilitate æquat, Phasiana.
 D suauitate uincit. Avis est minime altiuola, sed terrena & pulueratrix. Phasianus.
 Phasianæ in Colchis geminas ex pluma aures summittunt subriguntque
 2 corniculis similes. Oua pariunt punctis distincta. Phasianum Epanetus ta- Tatyras.
 tyran, Ptolemæus tetarton uocari dixit & tetraona: nam tetrax alia auis Tetartos.
 est, & tetrax itē alia. Tetrax, ut Alexander Myndius author est, auis est ma- Tetrax.
 gnitudine spermologi: colore figlino, sordidis quibusdam maculis lincisq;
 3 magnis uaria: frugibus uescitur, & quando pepererit, quadruplicē emittit
 uocem. Tetrax altera gallinaceum maximum superat magnitudine, specie Tetrax altera,
 porphyrii similis: ab auribus utrinque paleæ dependēt, ut in gallinaceo: Tetrax,
 uox illi grauis. Tetrax quam Athenienses uragem uocant, nec terræ nec ar- urax,

boni suum nidum committit, sed frutici: & non aliter atque alaunda nidum E
Erythrotaon. patere auge cupit. Decet Erythrotaonas suus nitor, absolutaque nigritia, in 4
 supercilis cocci rubor. Alterum eorum genus uulturum magnitudinē ex- 5
 cedit, quorum & colorem reddit: nec ulla ales, excepto struthiocamelo, ma-
 ius corpore implens pondus, in tantum aucta, ut in terra quoque immobi-
 lisprehendatur. Gignunt eos Alpes & septentrionalis regio. In auariis sapo-
 rem perdunt: moriuntur cōtumacia spiritu reuocato. Proxime iis sunt (ter-
 tium scilicet genus) quas Hispania aues tardas appellat, Græci otidas, dāna-
 tas in cibis: emissā enim oslibus medulla odoris tēdium extemplo sequitur.
Auis tarda. Otides in Hispania frequētes, inquit Strabo. Otides, ut authores sunt Xeno-
Otis. phon & Plutarchus, carnem habēt suauem, & facile capiūtur. Sunt autem
ὄτις. otides (quos & ὀττὴ uocant) aues parum uolaces, & quæ uolando cito defati- F
 gantur, non aliter atque perdices. Imitatrix hæc auis est, eorum præsertim
ὄττις. quæ ab homine fieri uiderit, ut eadem quoque facere conetur. Aucupes in
Ἰλας, in fallor, aduersum earum stantes, pharmaco quopiam oculos suos inungunt, un-
eadem est cum guento alio quod oculorum palpebras cōglutinet, haud procul inde in ua-
secūda illa spe- sculis apparato: quod aues conspiciat idem facere tentant, medicamento
cie erythrota- ex uasculis accepto: itaq; facillime apprehenduntur. Ales magna otis otui-
onis. ue est: & tricenis diebus incubat. Gula eius tota ampla est & lata: ingluui-
Otis. Otus. ex uasculis accepto: itaq; facillime apprehenduntur. Ales magna otis otui-
Theodorus tar- ue est: & tricenis diebus incubat. Gula eius tota ampla est & lata: ingluui-
dum uocat. ex uasculis accepto: itaq; facillime apprehenduntur. Ales magna otis otui-
 nulla. appendices habet paucas quasdam infra quā definit intestinum. Fi-
 dipses tribus insistentis digitis, magnitudine gallinæci grandioris, colore co-
 turnicis: capite oblōgo, oculis amplis, rostro acuto, lingua ossæa, gracili col-
 lo. Equis mirum in modum delectari fertur, adeo ut si quis pellem equinā G
 sibi induat, eo pacto quot libuerit capere possit: nōnulli λατρωδῶν uocant. Ut 6
λατρωδῶν. uero alij otus colūbæ est magnitudine. noctuæ similis, nō tamē auis noctur-
ὄττις, otus. na) pinnulis circiter aures eminentibus præditus, unde & nomen illi, quasi
Nycticorax. auritum dicas: nonnulli nycticoraxa eum appellant: quidam latine & alio- 7
Asio. nem uocant. Hominum hic imitator in omnibus est: saltātes quoque imi-
 tatur, & capitur haud difficulter, ut noctua, inter saltandū intentus ex imi-
 tandi uoluptate in alterum aucupem, altero circumeunte, aut clanculum à
 tergo stante. Ducem se præbet otus coturnicibus aliò migrantibus. ὀττὴ 8
ὀττὴ. (quas & ὀττὴ uocari tradit Galenus) caro media est inter gruum carnem
ὀττὴ. & anserum, non tam dura scilicet atque fibrosa quā sit gruum caro. Ex-
 crementosa est, ac pto inde uitanda iis qui salubri, id est tenui uictus ratio- H
 ne uti uolent.

Phasianica 1 Gallinā, ὄρνιθας φασιανικῆς uocat nōnulli: ut Pollux & Athenæus. 2 Martial. lib. 13:
avis, ὄρνιθας φα- Argiua primum sum transportata carina:
σιανικῆς. Ante mihi notum nil nisi phasis erat.

3 τετράζη πὺ φωνῶν, an quadri-
 partitam. 4 Alij legunt apud Plinium tetragonas, alij tetrahonas, alij tetraconas.

5 Alterum genus, Hæc forsitan otis est Galeno atque Aristoteli: & otus Athenæo:
 de quibus mox dicetur. 6 Otus, Plinius, Bubone minor est, noctuis maior. 7
 Pennatorum animalium, inquit Plinius, buboni tantum & oto plumæ uelut aures.

8 Videtur ex Aristotele hoc loco quod uncus habeat ungues: statim enim adiun-
 git: Omnes uero aues uncæ, &c. Considera.

De coturnice

A De coturnice, perdice, galerita, & aliis id genus quibusdant
terrenis grauioribusue. Cap. CXXXI.

Coturnices agre uolant, propter sui corporis pondus: sunt enim corpo- *Coturnix.*
re grandiore, quàm ut suis pennis deferre possint, uociferantq; ob eam *ὄρνις*

rem cum uolant: laborant enim quasi oppressa onere. Parua auis coturnix
est: cui præ cæteris hæc propria habentur, ut & ingluuiem infra amplam, &
gulam prope uētriculum amplam & latam habeat. Fel aliis earum uentri,
aliis intestino adhæret. Fœmina coturnix, ut author est Alexander Myn-
dius, collū habet gracilius: neq; sub mento nigra illi adiunt quæ maribus:
& si dissecatur, ingluuies inuenitur non adeo ampla, cor uero magnum,
& fel intestinis adnexum. Testes maribus sub iecinore continentur, ut in

B gallinaceis. Nunquam in arbore, sed humi consistit coturnix, & humi ni-
dulatur, sicuti & perdix & reliqua generis eiusdem, quæ scilicet aues gra- *Perdix.*
uiores sunt, & non alte uolant. Nidos autem non faciunt, sed facta in apri- *In aprico, &*
co area, atque uepribus quibusdā & materia huiuscemodi cōgestis, quoad *ἀδία.*
accipitrum & aquilarum iniuriam deuitare possint, oua edunt & incubāt.
Mox cum excluferint, protinus pullos educunt, propterea quòd nequeunt
suo uolatu iis cibum administrare. Refouent suos pullos sub seip̄as ducē-
do more gallinarum & coturnices & perdices. nec eodem loco & pariunt
& incubant, ne quis locum percipiat longioris temporis mora. Mares cum
diffugerit fœmina ut incubet, tumultuant, clamitant, pugnamque inter se
conferunt: (hos autem *ῥίγους* uocant, id est cœlibes:) quī autem uictus fue-

Crit, sequitur uictoris uenerem patiens. uerum hoc non ita fieri semper, sed
certo tempore anni planum est: usque adeo tum perdices tum coturnices
copia libidinis gaudent, ut in aucupantes corruant, & sæpenumero capiti-
bus eorum residant. Coturnix uel in pugna ipsa garrula est, & ante pugnam
mares canunt. Coturnicibus ueratri semen gratissimus cibus: quam ob cau-
sam eas damnauere in mensis, simulq; comitalem propter morbum despu-
suetum, quem solæ animalium sentiunt præter hominem. Adeo tamen pa-
latis uidentur gratæ, ut in auariis pastæ pinguësque ueneant care, sicuti &

3 quæ miliaria dicuntur. Discedunt coturnices mense Augusto in calidiora
loca, nisi pauca locis apricis remanserint, & pinguiore per id tempus ca-
piuntur. Et cum ad nos redeunt, aduolant gregatim non sine periculo na-

D uigantium, cum appropinquauere terris: quippe uelis sæpe insidūt, & hoc
semper noctu, merguntq; nauigia. Iter est his per hospitia certa. Austro nō
uolant, humido scilicet & grauiore uento: aura tamen uehi uolūt, propter
pondus corporum uirēsque paruas. Aquilone ergo maxime uolant. Cum
ad nos ueniunt, terrestres potius quàm sublimes, & sine ducibus pergunt:

4 at cum hinc abeunt, ducibus oto & lingulata & ortygometra profiscun-
tur, atque etiam cenchramo, qui eas noctu hortatur, excitat, admonetque
itineris, perseuerantiórque festinat peruenire ad expetitas sibi terras. Flu-
ius uocem cum fenserint aucupes, intelligunt parari discessum. A cotur-
nicibus magnitudine tantum differt lagopus, croceo tinctu, in cibus gratif-

fima. Est & alia lagopus, pedes leporino uillo ei nomen hoc dedere, cætero
Lagopus alio

Miliaria:

Cenchramus.
Cynchramus.
Cychramus.

Lagopus.

Lagopus alio

candida, columbarum magnitudine. Non extra terram in qua nascitur ea uesci facile: quando nec uiua mansuescit, & corpus occisæ statim marcescit.

*Perdix.
Cacabis.*

Neque perdix altiuola est, sed terræ propinqua uolat, spatiique breuibus:

Nec facit in ramis altoque cacumine nidos.

Propter humum uolitat, ponitque in sepibus oua.

Perdix ingluuiem habet præpositam uentriculo, & appendices quasdā paucas infra quā definit intestinū. In Paphlagonia bina perdices corda. coitus tempore testes habet perdices magnitudine insignes, alias uero omnino obscuros: ita ut hybernis mensibus ne ullos quidem testes in his haberi nonnulli arbitrentur. perdices non pinguescere tradunt. nidificāt, pariunt & incubant oua fœminæ non aliter ac de coturnicibus diximus. Mares itē libidinis intemperantia similiter tumultuant, clamitant pugnamque inter se conferunt. Pariunt fœminæ oua nōnunquam quindecim aut sexdecim.

*Videbitur forsi-
tan Aristoteles
in locis non sibi
costare
lib. 6. hist. ani-
malium, & li. 9.*

Et bina ouorum receptacula faciunt nonnunquam perdices: in altero fœmina incubat, in altero mas: excluditque sua uterque & educat. Nonnunquam uero oua mares quæ compererint, peruoluunt & frangunt præ sua alacritate, ne fœmina incubet: quod ne accidat fœmina contra emolliens, clanculo diffugiens parit: sed fit sæpius, ut præ turgore parturiendi, quolibet loco edat, & mare præsentit: uerum ut oua seruentur, nunquam ad ea subito accedit. Plerunque uero fœminæ transuehant partus, ut mares fallant. Et si quis hominum ubi incubent, propinquabit, egressæ matres uenientibus sese sponte efferunt: & simulata debilitate uel pedum uel alarum, quasi statim capi possint, gressus fingunt tardiores. Hoc mēdacio sollicitant obuios & eludunt, quoad prouecti longius à nidis auocentur. Coitus tempore uolant tam mas quàm fœmina ore hiant, exertaque lingua: uel, ut Aristoteles refert, ore hiant exertaque lingua & mares & fœminæ cocunt. Neque in alio animali par opus libidinis: si contra mares steterint fœminæ, eo quo

*De causis ho-
rum pulcherrimi
mānentes cō-
tēplationē lib.
de generat. a-
nimālium.*

Perdix altera.

ad libidinem excitantur tempore, aura ab his flante, prægnantes fiunt. Plerunque etiam uoce marium, utero ingrauescunt, si gestiunt ac libidine turgent. Quin & uolatu quoque superne marium effici idem potest: quasi uidelicet mas ipse in fœminam fœtificum spiritum demittat. Puluere se uolitare solent perdices. Earum uita amplius quàm ad sexdecim annos durare existimatur. In Italia alterum est perdicum genus, magnitudine minore, & uolatu in composito: rostro minime rufo. Perdix uulture maior ex India ad Cæsarem missa est. Perdices sane cum ubique liberæ sint, ut aues uniuersæ, in Bæotia non sunt: nec cum uolant, sui sunt iuris: sed in ipso acre, quas transire non ualeant, metas habent, ut nec in Atticum solum transirent.

Syroperdix.

Syroperdix in Antiochia Pisidiæ, perdice minor est, & niger excepto rostro, quod rufum spectatur. lapides deuorat atque conficit. Non mansuescit, sed semper perseverat ferus esse. Eius carnes & densiores sunt quàm ceterarum, & suauiore mibi usum præstant. Perdicis caro facile concoquitur, prohiūque generat succum: quæ tamen minime recens edēda est, sed ubi unum, quàm minime, diem suspensum adseruaueris: ita nanque eius durities facile amittitur. Quæ circa Cirrham perdices inueniuntur, earum

caro

A caro ingrati saporis est, neque edendo sunt. Si sorbeantur oua perdicis, putantur fecunditatem facere, lactis quoque copiam. Perdicis fel atque gallinae ad medicinae usum aliis praestat. Fel perdicum cum mellis equo pondere, contusis oculis inungitur: per se uero ad claritatem: Hippocratis (ut putant) autoritate adiicitur, quod in argentea pyxide obseruari iubent. Oua perdicum in uase arceo decocta cum melle, ulceribus oculorum & glaucomatis medentur. Sanguis perdicis oculorum ulceribus recentibus, & oculis cruore suffusis illinitur atque lusciosis. Currunt ut perdices rusticulae: de qua Martialis,

Rusticula.

Rustica sum perdix: quid refert? si sapor idem est:

Carior est perdix, sic sapit illa magis.

Rustica perdix

Alias, si sapit.

B Terrena quoque & pulueratrix attagena est, neque uolax multum: corpore quam sit perdix paulo grandiore, toto dorso punctis maculisue insignis: colore alias figlino ad subrufum magis tendente. Ob corporis grauitatem alarumque paruitatem, canibus facillime capitur à uenatoribus. Auis multipara est attagen, frugibusque uictitat, & pulueratrix est. Quondam existimatus inter raras aues: iam & in Gallia & Hispania capitur, & in Alpibus etiam. Auis uocalis alias, captus uero obmutescens, adeo ut nullam edat uocem, tantum abest ut masuescat. Traducti autem attagenes ad Pylas ex Lycia, (ut Socrates author est) coturnicum uocem aliquandiu edidere. Attagenae caro facillime concoquitur, & probum creat succum. Attagen Ionius maxime celebratur, teste uel Coquo Martiale,

Ἀττάγην,

Attagena,

Attagen.

Ἀττάγην.

Ἀττάγην.

C Inter saporos fertur alicum primus

Ioniarum gustus attagenarum:

Attagas (tagenarium quoque uocari solet) pennas gestat maculis punctisue uariiegatas. in locis uictitat campestribus atque stagnantibus: ideoque in Marathone frequens. Humi quoque uersatur, nec unquam in arbore consistit, quae scolopax dicitur uel ascalopax. Per sepes hortorum capitur. magnitudine quanta gallina est, rostro longo, colore attagenae: currit celeriter, & hominem mire diligit. Quae galerita, ab apice quem in capite gestat, quondam appellata est, postea alaunda gallico uocabulo dicta est, Graeci corydon & corydalon uocant. Auicula haec non in arbore consistit, sed humi, in uis & semitis ubique nobis occurrens, apicem in capite ueluti cristam ex pilis constantem gestans, pauonis in morem. Haec & pulueratrix est. Alaudarum duo genera, alterum terrenum & cristatum, ut dictum est, galerita à crista appellatum: similis haec est passerculis auiculisue, quos pyrgitas uocant, uerum maior est galerita. circa uias & semitas reperitur, ut diximus, hyemis praesertim tempore: alterum gregale, nec singulare more alterius, uerum colore simile, quanquam magnitudine minus, & galero carens, cibo uero idoneum. Cōdenso frutice nidificat alaunda. Alaunda cum auibus uariis dictis dissident: oua enim inuicem exedunt: ardeolarum quoque oua diripit alaunda. Quae apicem gestat galerita, inquit Galenus, in simplici iure elixa, colicos iuuat, si unà cum suo iure saepe atque assidue edatur: assam scribit Dioscorides coeliacis prodesse. Et Plinius, coli uitium, in

Ἀττάγην,

Ταγηνίαν,

Scolopax.

Ascalopax.

Galerita.

Alaunda.

Κόρυδος,

Κορύδαλος.

Κορύδαλις.

quit, sanatur ab aue galerita assa in cibo sumpta. Quidā in uase nouo cum E plumis exuri iubent, conterique in cinerem, bibique ex aqua cochlearibus ternis per quatrimum: quidam cor eius adalligari fœmini: alij recens tepensque adhuc deuorari. Cōsularis Asprenatum domus, inquit Plinius, in qua alter è fratribus colo liberatus est aue hac in cibo sumpta, & corde eius in armilla aurea incluso. Hæ fere suum nidum patere auræ cupiunt. Quem uero Bœrotij meropa uocant, hic unus corporis grauitate prohibitus sublimē petere, subiens terræ cauernas, facit cunabula & parit, in specu scilicet sex pedum defossa altitudine. Et pēnæ huius auis intus pallidæ sunt, superne cœruleæ ut halcyonis: postremæ pinnulæ rubræ habētur. Parit sex aut septem æstate. Apibus inimica hæc auis est. Sunt qui meropas genitorum necitatem educare confirmant, educationis uicem reddere: ut parentes nō modo senescentes, uerū etiam statim cum iam datur facultas, alantur opera liberorum: nec matrem aut patrem exire, sed in cubili manentes pasci labore eorum.

Merops.
Apiaſter.

ὄρνυμιον.
χέννιον.

- 1 ὄρνυμιον uoce diminutiua dicitur: & χέννιον quoque parua uocatur coturnix.
- 2 De coturnicis effrenata libidine leges apud Athenæum, lib. 9. 3 Miliaria à milio quo uescuntur, ut inquit Varro, de lingua Latina. Hæc an eadem sit auis cum cenchnamo, consideret lector. 4 Quanam aucupij ratione capiātur coturnices in Italiam primo uere aduentantes, explicat Blondus in regione Latina. 5 Theodorus lib. 5 hist. animalium, ad quinque & uiginti annos habet: sed errore, ni fallor, exemplaris Græci, aut scriptoris. 6 Minime rufo, ὅχι κέννα βέρνον, ita legitur apud Athenæum: sed melius fortasse si expungatur ὅχι, ut sit rostro rufescente: sed nihil uoluimus mutare. 7 Non ἀπ᾽ αὐγῶ, sed ἀπ᾽ ἄλλ᾽ αὐγῶ dicitur, si Athenæo credimus, & ἀπ᾽ ἀλλ᾽ αὐγῶ lingua Attica: punctis maculisue insignis, κατὰ γὰρ φθῶ. 8 Frugibus uiſtitat: σπέρμολος ἔστι. An potius? seminibus frugibusue erutis atque effossis uiſtitat, uti in spermologo. 9 In alimenti ratione coniunguntur fere attagenæ cum perdicibus, & apud Galenum & Oribasium, & cæteros medicos. 10 Gallinagem uocat Theod. uernaculā uocem secutus, ut scribit Hermolaus. Scolopax uel ascalopax, uide ne codex Aristotelicus mendosus sit in alterutro loco, an diuersæ sint aues. Homine mire diligit, εὐλάνθροπον ἔστι. uetus Aristotelis interpretes ita reddidit: & diligit appropinquare ad homines. 11 Lib. 8. hist. animalium. Galerita inter eas aues numeratur, quæ hyeme latent: ubi equidem mendosa esse exemplaria crediderim: tum quod Aëtius dicat hyemis maxime tempore galeritas inueniri, tum uero quod etiam uetus Aristotelis interpretes eo in loco, habet foredoz, cū aliis in locis pro galerita habeat corozat, aut coroncon pro corydon. 12 Alterum gregale, Hæc forsitan est, de qua Hermolaus: similis est alaуда terraneola uocata, nisi quod apice careat, in terra nidificans, unde nomen. Parcus (si Hermolao credimus) auis est ab alaуда differens, (etiam si qui negant) palūbo minor aliquanto, subtus cādida, cætero pauoni similis, & crista quoq;. 13 Celiacis, forsitan colicis legendum. 14 Postremæ pinnulæ. Ita Theodorus, τὰ δὲ ἐπὶ κρον τῆς πτέρυγος ἐρυθρὰ, id est (ut mihi certe uidetur) in summis alis rubræ. Plinius hæc ita reddidit, colore pinnarum, superne cyaneo, priori subbruto. 15 Æstate, πρὸς τὴν ὁπώραν.

Gallinago.
Scolopax.

De turdorum merularumque generibus, & aliis quibusdam, quæ cum iis similitudine quadā coniunguntur. Cap. CXXXII.

Turdus,
κίχλη.
κίχλη.
τευχῆς.

IN omni certe rure, & intra uillarum septa pascebantur in auariis & turdi & merulæ. Turdorum tria sunt genera, unum uisciuorum, quod nisi uisco atque refina nō uescitur: & magnitudine picæ est: alterum τευχῆς, id est pilare,

A pilare, quod sonat acute, & magnitudine merula est: tertium quoddam *ἰλιάδε* quidam uocant, alij *τυλάδε*: iliacum latine non inepte dixeris, minimum inter hæc, minusque maculis distinctum. Turdi nidos ex luto, ut hirundines faciunt in secessu in excelsis arboribus. stragulum subiiciunt ex uillo & lana, interioraque nidi ex eisdem consternunt. Mutat turdus colorem: æstate nanque color circa collū uarius, hyeme cōcolor: uoce tamē eadem est. Aliquot diebus hyeme latet, in uicinaque abit, quo hybernūm pabulum petat. itaque in Germania hyeme maxime turdi cernuntur. expectitur à turdis & fagi glans. Turdorum caro durior est quàm sit gallinarum, perdicum, attagenarum, & id genus aliarum auium: succum tamen, si probe concoquatur, & probum generat & minime excrementosum: estq; in-

Turdus pilaris.
ἰλιάδε, ἢ ἰλιάδε.
τυλάδε.
Ilacus turdus.
In cacuminibus arborum,
Plinius.
Hyeme & id est, ut uer- tit Theodorus, murino distin- ctus.

B quit Martialis,

Inter aues turdus, si quis me iudice certet,

Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Turdus inassatus cum myrti baccis dysentericis medetur: turdos quoque edisse cum baccis myrti prodest urinæ. Venere in Italiam Debricenfibus bellis ciuilibus trans Padum externe & nouę aues: ita enim adhuc uocantur, turdorum specie, paulum infra columbas magnitudine, sapore grata. Merularum duo sunt genera, alterū nigrum & uulgare, & rostrum illi rutilum: alterum candidum: magnitudine quidem compari, & uoce simili: sed circa Cyllenam Arcadiæ familiare, nec usquā alibi nascens. Prius illud genus immutatur per tempora & colore & uoce: ex nigro nanque ru-

C fescit, & per hyemem strepitat, cum per æstatem tumultuante cantet. rostrum quoque anniculis in ebur transfiguratur, duntaxat maribus. Merula postquam sibi nidū fecerit, stragulum subiicit ex uillo & lana, interioraque nidi ex eisdem consternit, turdorum in morem. Bis parit merula, sed primi partus intereunt frigore hyberno: omnium nanque auium prima hæc parit: posteriorem partum educat, & feliciter ducit ad finem. saliendo incedit merula. Latet hyeme: hoc est in uicina abit, nō occultatur, quemadmodum & turdus. Eius caro quod ad alimēti rationem attinet, nō aliter atque turdorum durior est, sed probum generat succum, uti de turdis diximus: & merula inassata caro cum myrti baccis dysentericis medetur. Est & altera auis *ἡλίουφως*, id est merula à comicis uocata, nō cantans, sed muta.

Aues nouæ.

Merula.
ἡλίουφως.
ἡλίουφως.

Hyeme balbus
tit, inquit Plinius, circa sol- stitium muta.

D E merularum genere est bæos auis, merulae nigrae similis: sed magnitudine paulo minor. uersari hæc in faxis & tectis solita est: nec rostrum rutilum ut merula habet. Merulis affine genus quoddam est uenaticum, colore nigrū, splendide canorum, recte ex eo uenaticū appellatum, quod ex auibus multas sui cantus permulsione ad se allicit & capit. quod si quādo captā illam concluderis in caueam, muta permanet atque clinguis. Quē caprimulgum appellant, auis montana est, magnitudine paulo maior quàm merula ut aspectu sit merula grandior, minor quàm cuculus, moribus egnior molliorue. Parit oua duo aut tria cum plurima. intrat pastorum stabula, caprarumque uberibus aduolat, suctum propter lactis, unde nomē accepit: cum fluxerit, uber extingui capramque excecari aiunt. *ἄγρις*, id est capella, alia auis

Merula altera
Bæos, & bæos.
Vetus interpres, & rostrum eius rubrum.
Venatica auis.
Venatrix.
Caprimulgus.
ἄγρις, ἢ ἄγρις.
ἄγρις, ἢ ἄγρις.
Capriceps.

ἄγρις, Capella]

DE DIFFERENTIIS

Sturnus.
στῦρξ.
στῦρα.
 est: circa amnes enim & lacus uersatur. Fur nocturnus est: parum clare nā- E
 que interdiu uidet, sed noctu perspicax est. Sturnus quoque niger est, & 5
 merulae magnitudine, sed colore uario est. Sturnorum generi proprium
 cateruatim uolare, & quodam pilae orbe circumagi, omnibus in medium
 agmen tendentibus. Hyeme abeunt & sturni simili modo atque merulae
 in uicina, propter hybernium pabulum, sed non aliter occultantur. Stur-
 norum oryzam solum pascentium sterco simile est crocodilee, quam uo-
 cant, eiusque loco uenditur. Collurio auicula similis est merulae, nisi quod 6
 magnitudine sit pardali, mollicipitis, atque aliarum huiuscemodi. Vt in
 merularum genere alia nigra tota est, alia uero candida: ita & suum ha-
 bent colorem, caeruleus, chlorion, molliceps & pardalus. Caeruleus cya-
 nōsue auicula est colore tota caeruleo, quae maxime in Scyro colit, saxa a- F
 mans, urbanas commorationes odio prosequitur: his locis ubi magna ho-
 minum solitudo est, ut montium iugis, delectatur: magnitudine minor
 quam merula, maior paulo quam fringilla. pede magno est, scanditque
 saxa, rostro tenui & longo: crure breui similiter ut pipo est. Chlorion totus 7
 est luteus. coloris minime grati. hyeme hic non uidetur: sed aestiuo solstitio 8
 uenit in conspectū. Discedit ex ortu arcturi syderis: magnitudine turturis
 est. docilis & ad uitae munera ingeniosus notatur: sed male uolat. Molli-
 ceps colore totus cinereo, grandi & cartilagineo capite est: magnitudine 9
 paulo maior quam turdus. Ore firmo, paruo, rotundo: ualet pedibus, sed
 pennae inualens est. Eodem in loco semper sibi statuit sedem, atque ibidem
 capitur: capitur autem maxime per noctuam. Pardalus auicula est colore G
 tota cinereo, magnitudine proxima superioribus, sed pennis ac pedibus bo-
 nis. magna ex parte gregatim uolat, nec singularem hanc uideris: uocē fre-
 quentem nec grauem emittit. De fidipedibus quae grauiores sunt, & quae
 in auariis aut fructus aut ganeae causa pasci solebant, quaeque iis quoquo
 modo cognata sunt, haec dicta sunt.

1 Quod uero sequitur in Aristotele, ἐφεξῆς δὲ ποιεῖσιν ἀλλήλαις καὶ ἐχουλίαις, &c. ut e-
 quidem arbitror, de hirundinibus intelligitur, non de turdis: etiam si Plinius addit, pe- I
 ne contextim, scilicet hoc ipsum de turdis intelligens. 2 Non βαῖος sed φαῖος legit
 Theodorus. 3 In testis, Graeci ὑπὸ τῇ κεφαλῇ, id est in figlinis. 4 Est apud Ari-
 stotelem & αἰγοκέφαλος, id est capriceps, cui gula inferiore parte lata est. lienem nō ha-
 bet: fel uero adhæret simul & uentri & iecinori. 5 Theodorus, Niger est, albis dis-
 tinctus maculis. 6 Ita ex ueteri translatione Græca lectio Aldina, & Theodorus,
 ita. Collurio eisdem quibus merula uescitur: magnitudo, &c. 7 Tenui, & uetus H
 interpret, angusto habet. χαλεπὸν, fortasse λεπτόν erat legendum. 8 Totus luteus,
 Theodorus, totus uiridans ex obscuro, χλωρός ὅλος. Hunc nonnulli marem esse arbi-
 trantur in luetarum genere. 9 Et cartilagineo, χροσρότυπος: uide ne sit locus hic cor-
 ruptus apud Aristot. uetus certe interpret non habet, sed solum, caput habet magnū.

De auibus carniuoris, & primo de aquilarum generibus.

Cap. CXXIII.

IN auium genere quibus ungues adunci, prope dixerim omnes, carniuo-
 ra sunt, ut dictum est, ut genera aquilarum omnia, milui, accipitres: ue-
 Aquila, αἰετς. scuntur tamen & glande in hoc genere pomisq; nonnullae. Ex his aquila
 maximus

A maximus honos, maxima & uis quoque: quocirca ossa iis natura tribuit durissima crassissimâque, quibus & medullæ minimum inest. Nidificant aquilæ locis non planis, sed celsis: præcipue quidem arduis faxis & præcipiti-
 1 tibus, sed arboribus etiam. Incubant tricenis diebus: oua pariunt terna, sed pullos binos excludunt, ut ex uersu quem ad Musæum referunt autho-
 rem constat:

Excludit binos, edit terna, educat unum.

Sed quanuis magna ex parte sic fiat, tamen & tres uisi aliquando sunt pul-
 2 li: alterum nido in educando expellunt tædio nutriendi: quippe eo tem-
 pore ipsis cibum negauit natura, prospiciens ne omnium ferarum fœtus ra-
 1 perentur. Ungues quoque earum inuertuntur diebus iis: albescunt inedia
 B pennæ, ut merito suos oderint partus. Sed pullum cictum ossifraga exci-
 pit & educat. Genera aquilarum non æque omnia prolem fastidiūt: sed dif-
 ficilior in alendo una cui nomen pygargo: benignior quæ nigra est (melan-
 ætos dicta.) Alunt aquilæ suos pullos donec potestas uolandi fiat: tum ni-
 do eos expellunt, post regione, quam ipsi genitores incolunt, tota exterminant, æmulos scilicet rapinæ. Et alioqui unum par aquilarum magno ad po-
 pulandum tractu ut fatietur, indiget: unde fit ne suos pullos ulio pacto ui-
 cinos habere patiantur. Prædantur locis non suo nido propinquis, sed lon-
 ge distantibus. A meridiano autem tempore operantur & uolant: priori-
 bus horis diei donec impleantur hominum conuentu fora, ignaue sedent.

2 Rapta non protinus ferunt, sed primo deponunt, expertæque pondus, tunc
 C demum abeunt. Venatur aquila etiam lepores, hinnulos, uulpes & reliqua
 quæ uincere ualeat. Condunt reseruântque aquilæ suo in nido quantum ci-
 bi pullis superfit: quod enim die quaque facultas uenandi non datur, fit in-
 terdum ne quod portent extrinsecus habeant. Viuit aquila tempore lon-
 go, quod diuturnitate nidi eiusdem declaratur. Senescētibus aquilis rostrum
 superius accrescit, incuruatûrque subinde magis magisque, ut demum fa-
 me intereant, non senio nec ægritudine. Rhodus aquilam non habet. Aqui-
 2 larum pennæ mixtas reliquarum auium pennas deuorare feruntur. Dis-
 1 fidet aquila cum dracone: uescitur enim aquila anguibus: cum ardeola etiã
 pugnat: anguibus enim ualens aquila aggreditur: ardeola autem repugnan-
 do emoritur. Sitta & trochilus cum aquila pugnant: sitta enim oua aquilæ
 D frangit: aquila tum ob eam rem, tum etiam quod carniuora est, aduersatur
 omnibus. Cum aquila etiam pugnat uultur & olor: uincitque eam sæpius
 olor. Cymindis chalcisue cum aquila pugnat adeo acriter, ut sæpius ambæ
 implexæ deferantur in terram, & uiuæ à pastoribus capiantur. Aquilarum
 fel acre admodum est, atque corpora exest: coloreque spectatur arugi-
 neo. Hoc, ut fertur, si unâ cum Attico melle inungatur, cui hebescent o-
 culi, plane uisum recreabit, reddetque oculos acutissimos. Lapis ætites
 in aquila repertus nido custodit partus contra omnes abortuum insidias.

Aquilarum plura sunt genera: unum quod pygargus ab albicante cauda di-
 citur, ac si albicillam nomines. Versatur hæc in capis, & lucis, & circa op-
 pida, hinnularia à nonnullis uocata cognomine est: mōtes etiam syluamq;

Pygargus.
Albicilla.
Hinnularia,
νεσφοφίτες.

Plangius, uel
Planus, uel
Clangus.
νηφόρος 4
Anataria.
Morphnos,
uel morphna.
Parcnus.
 suis freta uiribus petit. Reliqua genera raro plana & lucos adeunt. Hæc ma-
 xime inter aquilas difficilem se præbet in fœtu alendo. Alterum genus se-
 cundum magnitudine & ui, plangos nomine, *νηφόρος* etiam cognomi-
 natur, id est anataria, & morphnos: Homerus parcnon uocauit. Huic ui-
 ta circa lacus stagnaue, & saltus quoque & conualles. Phomonoe Apollinis
 dicta filia dentes ei esse prodidit, mutæ alias carenti lingua: eadem nigerri-
 mam, prominentiore cauda: consensit & Boëthus. Ingenium est ei testudi-
 nes raptas frangere è sublimi iaciendo: quæ fors interemit poëtam Æschy-
 lum. Aquaticas aues hæc appetit, mergētes sese subinde, donec sopitas las-
 fatasque rapiat. Spectanda dimicatio, aue ad perfugia litorū tendente, ma-
 xime si condensa arundo sit: aquila inde ictu abigente alæ, & cum appetat,
 in lacus cadente, umbramq; suam nanti sub aqua à litore ostendente: rur-
 sus aue in diuersa, & ubi se minime credat spectari emergente. Hæc causa
 est gregatim auib; natandi, quia plures simul nō infestantur, resperſu pē-
 narum hostem obcecantes. Sape & aquilæ ipsæ nō tolerantes pondus ap-
 prehensum unā merguntur. Tertium genus magnitudine minima, sed ui-
 ribus omnium præstantissima hæc est. Colit montes & syluas *μελαιναίτος* à
 Græcis dicta, id est pulla aut fulua: & *λεγοφόρος*, id est leporaria: eademq; ua-
 leria. Sola aquilarum fœtus suos alit atque educit: ceteræ fugant. Pernix
 est & prompta ac pugnax intrepidâque liberalis non inuida est, modesta 7
 etiam nec petulans: quippe quæ non clangat neque murmuret. Quartum 8
 genus percnopterus, capite albicante, corpore maiore quàm ceteræ adhuc G
 dictæ, sed alis breuioribus, cauda longiore, uulturina specie, *ορεπιδάρης* co- 9
 gnominatur, id est ciconia montana, & *γυπαίτης* imbecillis & degener est:
 quippe quæ à coruo ceterisq; id genus alitibus uerberetur fugeturq;: gra-
 uis est enim & uictu iners, famelica semper est & querulæ murmurationis,
 incolit lucos. Nec ceterarum aquilarum uitiis caret: & bonorum quæ illæ
 obtinent expers est. Sola aquilarum exanima fert corpora: cetera cum oc-
 cidere confidunt. Quintū genus quod haliæetus, hoc est marina aquila uo-
 catur, ceruice magna & crassâ, alis curuantibus, cauda lata. Moratur hæc in 10
 litoribus & oris maritimis: & lacus quoque petit. Clarissima est oculorum
 acie, librans ex alto sese, uisūque in mari pisce præceps in eum ruens, & dis-
 cussis pectore aquis rapiens. Accidit huic sæpius, ut cum ferre quod cepe-
 rit, nequeat, in gurgitem demergatur. Haliæetus tātum (inquit Plinius) im- 11
 plumes etiamnum pullos suos percutiens subinde cogit aduersos intueri H
 solis radios: & si conuiuētem flentēque animaduertit, præcipitat è nido,
 uelut adulterinum & degenerem: illū cuius acies firma contra steterit, edu-
 cat. Haliæti (ut Plinius author est) suum genus non habent, sed ex diuerso
 aquilarum coitu nascuntur: & id quidem quod ex iis natum est, in ossifra-
 gis genus habet. Mixto huius aquilæ felle cū melle Attico, inunguntur nu-
 beculæ suffusionēque oculorum. Sextum genus *γυσιόν* appellant, id est ue-
 rum ac germanum, uelut solū incorruptæ originis: alij chrysaëton, alij stel-
 larem uocant. Maxima aquilarum omniū hæc est, maior etiam quàm ossi-
 fraga: sed ceteras aquilas uel sesquialtera proportionē excedit: colore sub-
 rutilo,

A rutilo, rara conspectu. Hoc genus aquilarum hinnulos, lepores, grues, aues
 12 cortales uenatur: quin et tauros inuadit. Ex aquilarum genere una tantum
 qua Iouis appellatur carnes non attingit, sed ad uictum illi herba satis est. *Iouis aquila.*
 13 Quod ex haliaëtis natum est, in ossifragis genus habet, ut dictū est: è qui- *Ossifraga.*
 bus uultures progenerantur minores: & ex iis magni, qui omnino non ge- *Ossifragus.*
 nerant. Ossifragam Græci *φωλῶ* & *ὀσσην* dicūt: aquilis cognatum genus un- *φών.*
 cunque carniuorūque: eius magnitudo maior est quam aquile: color ex *Vultur.*
 cinere albicās. Parum hæc oculis ualet: nubecula enim oculos habet læsos. *Nubecula et c.*
 Probe & fœtificat & uiuit: cœnægerula & benigna est. Nutricat bene & *παύρωται*
 suos pullos & aquilæ: cum enim aquila suos nido eiecerit, hæc recipit eos *ῥαφ'.*
 ac educat. Eiicit nanque suos aquila antequam uolandi tempus sit, adhuc
 B parentis operam desiderantes, nec uolandi adeptos facultatē. Deiecti pulli
 uociferantur: sed ossifraga recipit eos benigne, & tuetur, & alit dum quan-
 tum satis sit adolefcant. Ossifragi uenter paulatim epotus, calculos cum lo-
 tio pellere proditur. Vnū est ossifrago intestinum mirabili natura, omnia
 deuorata conficienti: huius partem extremam adalligatam prodesse cōtra
 colum constat. Vultures minores ex haliaëtis progenerantur, uti modo di- *Vultur, γύψ,*
 ximus. Vulturum nanque duo genera: alterum paruum & albicantius, al- *αἰγυπίς.*
 terum maius & coloris cinerei aut nigri. Vultur ut fere grauiore, nisi ex
 procurfu aut altiore tumulo immissum non euolat. Nidificat in excelsissi-
 mis rupibus: unde fit ut raro nidus & pulli uulturis cernantur: ideo etiā
 fuere qui putarent illos ex diuerso orbe nobis incognito aduolare falsò:
 C quanquam enim difficile nidum eius alitis uideris, tamen uisus aliquan-
 do est: neque certe locorum pluriū incola auis hæc est. Edit non plus quā
 unum ouum, aut duo cum plurimum: & fœtus sæpe cernuntur fere bini.
 Vmbricius aruspex author est triduo ante aut biduo uolare eos, ubi cada-
 uera futura sunt: & multi exercitum sequētes repente apparent. Cū aquila
 pugnat uultur: & inimici inter se sunt uultur & asalo. Ex uolucris in
 auxilio contra serpentes primum uultur est. Annotandum quoque minus
 uirium esse nigris. Pennarū ex his nidore, si urantur, fugari eas dicunt: uul-
 tures unguento fugantur, sed alios appetunt odores. Immussulum aliqui *Theophrast.*
 uulturis pullum arbitrantur: & sanqualem ossifragam: Massurius immussu- *Vnguento nec*
 lum dicit esse pullum aquilæ priusquam albicet cauda: quidā post Mutium *cantur.*
 D augurem uisos non esse Romę cōfirmare. Ego (quod ueri similis est, in- *Immussulus*
 quit Plinius) in desidia rerum omnium non arbitror agnitos. Sunt in Arca- *sanqualis.*
 dia circa paludem quæ Tantali dicitur, aquilæ, quæ cynciæ uocantur, co- *Cynciæ.*
 lore candido æque atque olores.

1 Plinius: Eiectos ab ijs cognatum genus ossifragi excipiunt, & educant cum suis.

2 Hæc tribuit Ælianus præcipue generi illi, quod chrysaetos & stellaris appellatur. Quā caute lepores uenatur aquila ostendit Aristoteles: quo uero pacto educantur instituunturque ad uenationem apud Indos, explicat Ælianus. 3 Lucis, τὸ ἄλσιν.

4 Circa lacus, uetus interpretes in desertis & montanis 5 Quæ fors, Lege Valeri. Max. lib. 9, & Gellium lib. 13, & lib. 7. Hæc de aquila in genere uel de haliaëto dicuntur, nisi codex sit mendosus apud Aristotelem. 6 Donec sopitas &c. Aristoteles ita, Donec uel strangulet in humore, uel per summa corripit. 7 Plinius, Sola siue clā-

DE DIFFERENTIIS

ὑπεραquila,
subaquila.

Nisus.

Barbata.

gore sine murmuratione. 8 Percnopterus, ab alarum notis, inquit Theodorus, uel E ab alarum nigritia. 9 ὑπεραquila, Videtur Theodorus ὑπεραquila hic legisse, id est subaquila. Alis minimis, Plinius: Corpore maiore, &c. *μεγαλὸν μέγεθος*. uetus interpres, Quātitas eius est, quasi medietas aliorū: ubi suspecta forsitan uideri poterent Græca exemplaria, & legēdum esse corpore minore. 10 Nisus in haliaetum mutatus narratur. Ouid. lib. 8 Metamorph. 11 Quæ Plinius hoc in loco de haliaeto narrat, alij ad alia aquilarum genera referunt: ut Ambrosius lib. 5 Hexamer. & Aristoteles lib. 9 histor. animalium, nisi forsitan totum illud caput sit mendosum: quod sane suspicor. 12 Quonam modo tauros inuadit hoc aquilarum genus, leges apud Ælium lib. 14. 13 Genus aquilæ quam barbatam uocant, Thulci ossifragam dicunt. Ossifragam ab ossifrago distinguit Hermolaus, in Corr.

De accipitrum generibus.

Cap. CXXXIII.

Accipiter,
ἰεραξ.

ET accipitrum quoque generi natura
Oraque adunca dedit, curuos dedit unguibus hamos.

Hi multo inter se magnitudine differunt. Color iis maculis distinguitur ceu lineis. Fel habet accipiter iccori simul & intestino adhærens. Lien illi usque adeo exiguus, ut propemodum sensum effugiat: & uentriculus quoque feruentior: & quamuis uorax sit, auium tamen quas ceperit, cor nunquam comedit. Nidulatur locis arduis & saxosis: & uicenis diebus incubat. Accipitres tutius Massiliæ humi fortificat, nec alibi nascuntur illis assueti gentibus. In Thraciæ parte homines atque accipitres societate quadam aucupantur: hi ex syluis frutetisue & arundinetis excitant aues: illi superuolantes deprimunt: rursus captas, aucupes diuidunt cum illis. Accipiter Ægyptius G mansuetior est quam sint alij. Accipiter decoctus in rosaceo efficacissimus ad inunctiones omnium oculi uitiorum putatur: item fimi eius cinis cum Attico melle. Genera non pauciora quam decem esse accipitrum aliqui prodiderunt. Plinius accipitrum genera inquit, xvi inuenimus. Differunt autem, quod alij columbam humi cōfidentem feriunt rapiuntque, uolantem non appetunt: alij super arborem aut tale quid conscendentem uenantur: sin humi est aut uolat, non inuadunt: alij neque humi neque in sublimi manentem aggrediuntur, sed uolantem capere conantur. Fertur etiā à columbis quodq; accipitrum genus cognosci: itaque cum accipiter prouolat, si sublimipeta est, manent quo constiterint loco: sed si humipeta qui prouolat, est, non manent, sed continuo auolant contra naturam eius auxiliantes sibi. Accipitrum genus primum uiribusque ualentissimū triorchis à numero testium nuncupatus: buteonem hunc appellāt Romani: miluo æquiparatur magnitudine, semperq; cernitur, uti Aristoteles author est. Buteo 3 hostis est ranae rubetae & angui: rapit enim eos atque exedit. In Balearibus in honore mensarum est. Secundum genus æfalona Græci uocant, qui 4 (si Plinio credimus) omni tempore apparet: ceteri hyeme abeunt. Æfalo & uultur inuicem inimici sunt. Et uulpi quoque hostis æfalo est: ferit enim, pilosque eius euellit, occiditque catulos, ut qui uncas habeat ungues: contra coruus (ut qui uulpi amicus est) pugnat cum æfalone: unde fit ut uulpi, cum ab æfalone percutitur, auxilietur coruus. Tertium circus, claudum altero pede: cui cum uulpe quoq; inimicitia sunt, & propter communem uictum

Triorchis.
Buteo.

Æfalon.
Æfalo.

Circus, uiloxus.

Auictum: (carne enim uiuunt) uulpem inuadit & uulnerat. Ex ferociorum accipitrum numero circus est: & gallinarum domesticarum quoque pullis infidiatur. Et alia accipitrum genera sunt, asterias, id est stellaris, & pernes, & palumbarius siue *φασοφόρος φάβοτυπός*ue, qui in ferociorum accipitrum numero censetur. Subuteones uel *ὑποφύλακες* appellantur accipitres, qui latiores sunt: alij perci, & *πειζαί* uel fringillarij: alij *λεῖοι*, id est leues: & *φρυολόχοι*, id est rubetarij: hi abunde uiuunt, & propter humum uolitant. Chalcis raro apparet, rarus etiam in syluis: montes etenim incolit. nigro colore est, magnitudine accipitris, quem palumbarium nominant, forma longa ac tenui, Iones cymindem eam appellant: cuius Homerus etiam meminit in Iliade, cum dicit,

Asterias, stellaris.
Pernes.
Palumbarius, φασοφόρος.
φάβοτυπός.
Subuteo, ὑποφύλας.
Πειζαί.
Percus.
λεῖος, uel leuis.
Chalcis.
Cymindis.

B Chalcida dij perhibent, homines dixere cymindem.

6 Nocturnus accipiter est. Sunt qui hanc auem non aliā esse quā ptyngem uelint. Interdiu minus apparet, quia clare non uidet, sed noctu uenatur more aquilæ. Et pugnat uero cum aquila adeo acriter, ut sæpius amba implexæ deferantur in terram, & uiuæ à pastoribus capiātur. Parit hæc oua duo, & in saxis speluncisq; nidulatur. Genus accipitris tinnunculum uocāt rustici, qui fere in edificiis nidos facit. Columbas defendit hic, terrētque ceteros accipitres naturali potentia, in tantum ut uisum uocēque eius fugiant. Hac de causa præcipuus columbis amor eorum. Feruntque si in quatuor angulis defodiantur in ollis nouis oblitis, non mutare sedem columbas: uel uti narrat Columella, eius pulli singuli fictilibus ollis conduntur, stipantiāque opercula superponuntur, & gypso lita uasa in angulis columbarij suspenduntur: quæ res auib; amorem loci sic conciliat, ne unquā deferant, multiuaga alioquin aue. Sunt qui Cenchrin tinnunculum uocāt: & accipitrum quoque generis hanc Græci faciunt. Ventriculus illi minime carnosus, sed ingluuici similis. Plurima in adunco genere parit: cum omnes quibus ungues adunci, parcius generant. huius quatuor reperti sunt pulli, sed plures etiam posse procreari apertum est. Rubrum est eius ouum modo minij. sola fere aduncarum bibit. Cenchridis fimum albugines extenuat. Milui ex accipitrum genere magnitudine differūt. Rapacissima & famelica semper ales atque carniuora. Ventriculus habet miluus calidū, & lienem exiguum. fel quoque habet iecori simul & intestino adhærens.

Ptynx.
Tinnunci.
Cenchri.
Milui.
Milu.
ἰχθυ.

D Videntur milui artem gubernandi docuisse caudæ flexibus, in celo monstrante natura, quod opus esset in profundo. Oua pariunt milui bina magna ex parte, interdum terna: totidēque excludunt. uicenis diebus incubant. Hybernis mensibus latent paucis quibusdam diebus: non tamen ante hirundinem abeunt. Traduntur autem & solstitiis affici podagra. Miluus cum coruo pugnat: eripit enim miluus à coruo quicquid tenet, ut qui & unguibus sit præstātior & uolatu. Piphex, harpa & miluus amici sunt. Laudatur milui iecur ad oculorum uitia: sed miluorum bilis acris admodū est, atque erodit. Colore quoque eruginoso spectatur, & nonnunquam atro. In Ægypto auem colunt incolæ, quem accipitrem uocant: qui nec nostris simile quicquam habet, nec Ægyptiis: sed & magnitudine excellit, & ua-

Piphex.
Accipiter Ægyptius.

DE DIFFERENTIIS

Accipiter Æthiopicus. rius magis multo est. Hunc esse Æthiopicum dicunt, & illuc ex Æthiopia Efferri. Mitis hic præ cæteris est qui alibi reperiuntur.

Φάλκων. 1 Φάλκων nomen & species accipitris est, authore Suida. 2 Primum, & c. κρότις, id est præcipuum, dixit Theod. 3 Buteo, inquit Festus, ex eo se alit quod accipitri eripuerit: uastitatisque causa est in iis locis quæ intrauerit. Vbi aduertendum quod Festus hoc in loco accipitrem pro una specie accipit. 4 Æsalon (inquit Plinius) uocatur parua auis oua corui frangens, cuius pulli infestantur à uulpibus: inuicem catulos eius ipsamque uellit: quod ubi uiderint corui, contra auxiliatur uelut aduersus commonem hostem. 5 *πρίλας* uel fringillarius, *φραωολόγος*, uel rubetarius. 6 Sunt qui, & c. Ita legit Theodorus apud Aristotelem Plinium secutus, qui hæc quæ in contextu sequuntur cymindi attribuit: uerum in Græco exēplari aliter habetur, *ἡ δὲ ὕβρις, φασὶ δὲ τινες εἶναι τὸν αὐτὸν ἔχοντα ἑρμιόδα δὲ πύχι, ὅπως ἡμέτερος μὲν ἔφαινεται*, & c. Et uetus itē interpretes ita reddidit, Et inuenitur etiam alia quæ dicitur, & c. ut ex iis alia uideatur esse auis, cui hæc attribuit Aristoteles, quæ hybris dicatur, & non cymindis. F

Hybris.

De cuculo.

Cap. CXXXV.

Cuculus.
Coccyx.

COCCYX ex accipitre fieri, tempore anni immutata figura nonnullis putatur: quoniā quo tempore is apparet, accipiter ille cui similis est, non aspicitur: sed ita tere euenit, ut ne cæteri quidem accipitres item cernantur, cum primum uocem emisit cuculus, nisi perquam paucis diebus: ipseque modico tempore æstatis uisus, hyeme non cernitur. Est hic neque ad uncis unguibus ut accipiter, neque capite accipitri similis: sed ea utraq; parte columbum potius quàm accipitrem repræsentat: nec alio quàm colore imitatur accipitrem, nisi quod accipiter maculis distinguitur ceu lineis, cuculus uelut punctis. Magnitudo atque uolatus similis accipitrum minimo, qui magna ex parte id temporis non cernitur, uti modo diximus, quo cuculus apparet: nam uel ambo uisi aliquando sunt. Quinetiam ab accipitre absumi uisus est, si quādo una apparuere: quod nulla auis suo in genere solet facere. Pullos cuculi fere nemo se ait uidisse: parit tamen non in nido quem ipse fecerit, sed in nidis parit alienis: & interdum quidem in nidis minorū auium: præcipue autem in palumbium & curuca, & alaude humi, atque etiam in nido chloridis super arborem. Parit maiore ex parte singula, raro bina, aut terna cum plurimum. nec ipse incubat, sed auis in cuius nido peperit, incubat, excludit atque educat: quo quidem præcipue tēpore & pinguis & grati saporis pullus cuculi est. Atque adeo cum iam uolandi potens est cuculi pullus, nulla tum auium suauitate carnis comparatur illi. Illa uero quæ educat, cum alienigena pullus accreuerit, suos eicere dicitur, ita ut pereant. Sed de pullorum interitu non conuenit inter omnes: alij eos à genitrice occidi & dari in cibo cuculi pullo aiunt, uidelicet improbatos propter speciem cuculi elegantiolem: ille enim nitidus in se nutricem conuertit, ut aiunt: illa gaudet eius specie, miraturque sese ipsam quod talem peperit: suos comparatione eius damnat, ut alienos: absumique etiā se inspectante patitur, donec corripit ipsam quoque iam uolandi potens. Alij cuculum ipsum repetere nidum cui suum ouum mandarit, pullosque deuorare nutricis uolunt: alij pullum cuculi, quod magnitudine præstet, posse percipere cibum omnem oblatum, atque ita cæteros fame perire autumant: alij ipsum

A ipsum ut fortiorem, ceteros pastus consortes occidere authores sunt. Sed prudenter sane prolis suæ procreationem moliri uidetur cuculus: cum enim se timidum minimèque opitulandi potentem nouerit, facit quasi supposititios suos pullos, quo seruari possint. Timiditate enim hæc avis excedit, quippe quæ ab auiculis uellatur, & præ metu earum fugiat. Cuculus immutatur colore, & uocem minus explanat cum se abditurus est, quod facere exortu caniculæ solet. Apparet autem ab incunte uere ad eius syderis ortum. Auem cuculum leporina pelle adalligatum, somnum allicere aiunt.

De nocturnis auibus, quæ unguines sunt. Cap. CXXXVI.

Nocturnarum etiam auium nonnullæ aduincis unguibus sunt: hæc interdiu nequeunt cernere, & noctu uenando cibum sibi acquirunt. uerum non tota nocte id faciunt, sed uespertino & matutino. Venantur autem mures, lacertos, sphondilas, parnepas, & huiusmodi alias quasdam bestio-
¹ las: *γλαυκώδεις* græce dicuntur, id est noctuæ speciem habentes: quæ etiam su- *γλαυκώδεις:*
Noctua,
γλαύξ.
 periore palpebra conniunt. Noctuam ceteræ aues omnes die circumuo-
 lant, quod mirari uocatur, aduolantésque percutiunt: quapropter aucupes
 ea constituta, auicularum genera multa & uaria capiunt. In genere adunco
 noctua est. Gulam habet parte inferiore paulo latiore: & appendices pau-
 cas quasdam infra quæ definit intestinum. Lienem adeo exiguum, ut pro-
 pemodum sensum effugiat. Diebus quibusdam paucis latitat hyeme. No-
² ctuas sexagenis diebus hyemis cubare & nouem uoces habere tradit Nigi-
³ dius. Harum genus in Creta insula non est: etiam si qua inuecta sit, moritur.
 Dissidet cornix cum noctua: cornix enim meridie oua surripiens noctuæ
 absument, cum non clare interdiu noctua uideat: noctua contra oua corni-
 cis noctu exedit: estque altera interdiu, altera noctu potentior: item noctua
 cum orchilo: nam is quoque oua exedit noctuæ. Noctua apibus contraria,
 & uespis crabronibusque, & sanguisugis. Noctuarum contra aues solers di-
 micatio: maiore circundante multitudine, resupinæ pedibus repugnant,
 collectæque in arcum, rostro & unguibus totæ teguntur. Auxiliatur acci-
 piter collegio quodam naturæ, bellumque partitur. Noctuas ferunt à cau-
 da de ouo exire, sicuti & bubonem & trogonem, quoniam pondere capitum
 peruersa oua posteriorem partem corporum fouendam matri applicent. *Trogon.*
Alias trigonē,
non trygonē.
³ Noctua imbre garrula serenitatem, sereno tempestatem enuntiat. Ebriosis
 oua noctuæ per triduum data in uino, tadium eius adducunt. Noctuarum
 genus maximum asio est, quibus pluma auriū modo micat. Huius felle re- *Asio.*
 centi glaucomata emendari dicunt. Nocturna avis & bubo est, & uncos un- *Bubo:*
 guines habet. Plumas habet uelut aures. deserta incolit, nec tantum desolata,
 sed dira etiam & inaccessa. Noctis monstrum, nec cantu aliquo uocali, sed
 gemitu. itaque in urbibus aut omnino in luce uisus, dirum ostensum est.
 Priuatorum domibus insidentem plurimis scio non fuisse feralem, inquit
 Plinius: uolat nunquam quod libet, sed transuersus aufertur. Bubonis pe-
 des usti cum plumbagine herba, contra serpentes auxiliari feruntur. Eius-
 dem ouo ad capillos remedia demonstrant. Quis autem, quæso, ouum bu-

- Ascalaphus.* bonis uidere potuit, cum tam ipsam auem uidisse prodigiū sit. Ascalaphū E
fabulantur in bubonem uersum. De quo ita cecinit Ouidius,
Ingemuit regina Erebi, testemque prophanum
Fecit auem: sparsūque caput phlegetontide lymphā
In rostrum, & plumas, & grandia lumina uertit.
Ille sibi ablatus fuluis amicitur ab alis:
In caput crescit: longosque reflectitur ungues,
Vixque mouet natas per inertia brachia pennas:
Fœdāque fit uolucris uenturi nuntia luctus
Bubo. Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.
- Ascalaphus.* Ascalaphus appendices quādam paucas habet, ut noctua, adnatas infra quā
Byas. definit intestinum. Byas græce dicitur (hunc & bubonem nonnulli uocāt:) F
Bubo. specie similis noctuæ est: sed magnitudine nō minor q̃ aquila. Nocturna
Ἐλεος, aluco. auis & aduncis unguibus aluco est, maior gallinaceo: picas uenatur. Hæc
Ἀγολίος, tria simili specie constant, aluco, ægolios, & scops. Ægolios quoque (quam
Ulula. ululam interpretantur) nocturna auis est, & uncunguis, specie similis alu- 4
coni & scopi: aluconi compar: & picas quoque uenatur. Interdiu raro ap-
paret: sed noctu uagatur & pascitur: colit saxa & speluncas: pollet ingenio
ac industria in uitæ muneribus. ægolios quaternos nunquam edit pullos.
Colaris. Colarem ulula caterique adunci exedūt, unde his oritur bellum. Ululæ fel
predicatur ad albugines, suffusiones, caligines: adeps similiter ad claritatē. 5
Scops, ὀσώψ, Aluconi & ululæ specie similis est, qui scops uocatur, & uncunguis quoq;,
ἡώψ. & carne uescitur: uerum magnitudine minor quā noctua est: colore plu- G
beo candidis quibusdam maculis distincto: in capite utrinque ad tempora
emicant plumæ. Duo feruntur scopium genera: & hi quidem uocales, alij
uero muti. Et aliqui omnibus anni temporibus apparent: & ob eam rem
Ἀισωπῆς. αἰσωπῆς, id est perennes appellantur, qui esui non sunt propter uitiū carnis. 6
Perennes sco- colorem habent glaucum: alij autumnū interdum apparent, nec plus uno
pes. aut altero die immorantur, qui & esui sunt, & ua' de probantur. Differunt
hi nullo fere alio à perennibus illis, nisi corpulentia pingui, & quod uox 7
his deest, illis nō deest: & quod turturi aut palumbi æquales sunt. Imitatrix
auis hæc est, non aliter atque otus: & eodem modo capitur (ut aiunt) saltādi
imitatione: & ut nonnulli tradunt scopes aues omnes oris expressione &
articulata uoce longe superant: & quemadmodum psittacus & pica, sic H
scops hominum & aliarum auium uoces exprimere fertur. Nominan-
tur ab Homero, inquit Plinius, scopes auium genus: neque harum satyri-
cos motus cum insident plerisque memoratos, facile conceperim mente:
Nycticorax. neque ipsæ iam aues nascuntur. Aduncis quoque unguibus est nycticorax,
quæ & noctu uenando cibum sibi acquirit: habetque (quemadmodum &
noctua) appendices paucas adnatas infra quā definit intestinum. Non est 8
ubique locorum similis nycticorax. Apud nos, inquit Strabo, aquilæ equa-
Apud nos, id est in Creta. lis est, uocemque grauem edit: in Ægypto uero graculi habet magnitudi-
nem, & uocem omnino diuersam. Nycticoracem nōnulli uocant otum, a-
uem scilicet illam quæ se coturnicibus hinc abeuntibus ducem prabet.

A 1 Ovidius de Nyctimene in noctuam mutata: Conspectum lucemque fugit,
 Et à cunctis expellitur æthere toto. 2 Vin' (inquit Penicatus in Plauti Menechmo)
 afferri noctuam, quæ tutu usque dicat tibi. Tutu noctuæ uox est. 3 Aliàs, Quibus
 pluma auri modo micat: uel quibus pluma aurium emicat. 4 Aristoteles ita habet,
 ὁ μὲν ἔλεγε μείζων ἀλεκτρίωνος, ὁ δὲ αἰγολίος, περὶ ἀλίσκος: ambiguo sane sensu. Quod
 nec minus ambigue uertit Theodorus: Aluco maior gallinaceo est, ulula cōpar. Am-
 biguum scilicet an ulula sit περὶ ἀλίσκος, id est specie similis, an magnitudine compar:
 & an sit gallinaceo compar, an aluconi. Vetus interpretes ita habet, sensu paulo apertio-
 re, Heleos autē gallo maior, & agolius assimilatur ei multum: cuius sensum & nos se-
 cuti sumus. 5 Scops, Afionem uocat Theodorus: Tyrannio σκώπας esse nycticorā-
 ces dixit: & σκώπας dici quasi σκιάπας πῶ ὅπα, id est uocem noctu edētes. 6 Ἀδσώ-
 πας, Sempasiones uocat Theodorus. Ἀνὶ δὲ γλαυκῆς, inquit Athenæus, si uerum sit exē-
 plar. 7 Corpulentia pingui, Ita legit Theodorus apud Aristotelem: ὅς τ' ἄχει: ue-
 rum Athenæus ὅς τ' ἄχει habet, ut scilicet differāt nō corpulentia, sed pernicitate. 8
B Cicumam uocat Theodorus. aliàs, cicunia.

Afio.

Sempasiones.

Cicumam.

De hirundinum generibus.

Cap. CXXXVII.

S Vnt etiam in genere non adunco quæ carne uescuntur, ut hirundo: so-
 lāque carne uescens auis, inquit Plinius, ex iis quæ aduncos ungues non
 habent: una quoque ex iis quæ carne uescuntur, bis anno nidificat: quæ (uti
 de ea cecinit Ouidius)

Hirundo,

χελιδών.

Tecta subit: neque adhuc de pectore cædis

Excessere notæ, signatāque sanguine pluma est.

Hirundinum pennæ quandoque è nigris fiunt albæ. Ventriculus hirundi-
 ni longior: & neque gulam habet ampliorem, neq; ingluuiem. Fel earum
 Calis uentri, aliis intestino adheret, uel in eodem hirundinum genere. Vo-
 lucrum soli hirundini flexuosi uolatus, uelox celeritas: quibus ex causis ne-
 que rapinæ cæterarum alitum obnoxia est. Eadem demum sola auium nō
 nisi in uolatu pascitur: uerū ut pennis præualere, sic pedibus degenerare ui-

2 detur. Hirundo nulla arte mālucescit. Discedūt hirūdines hybernis mētibz
 in uicina: & quidem uisæ sunt hirundines in locis quibusdā angustis nudæ
 atq; omnino deplumes. Discedunt ad arcturi ortū. Cōspiciuntur denuo ad

V I I cal. Mart. itaque semestres apparent. Auerse hirundines coire serūtur,
 contra atque cætera auium genera. Bis anno nidificat hirūdo (ut diximus):
 & pullos edit imperfectos & cacos: quorum adhuc recentium oculi, si quis
 stylo eos pupugerit, resanescunt, & cernendi uim postea plane recipiunt.
 Indociles quidem sunt, sed intelligentiæ rationem quandam in effingēdo

Plinius lib. 8.

V I I I. calend.

Mart.

D constituendōque nido ostendunt hirundines: luto construunt, stramento
 roborant. Si quando inopia est luti, madefactum multa aqua pennis pulue-
 rem spargunt. Ipsum uero nidum plumis floccisq; consterunt tepesā-
 ciendis ouis: simul ne durus sit infantibus pullis. In enutrienda prole sum-
 ma æquitate alternant cibum tam mas quā femina, obseruantes ne qui
 pullus acceperit, bis accipiat. Notabili munditia egerūt parentes excremē-
 ta pullorum: adultioresq; circumagi docent, & foras saturitatem emitte-
 re. apibus iniuria hirundo est. Hirundo tam iuxta aquas uolitans ut penna
 sæpe percuriat, imbrem prænuntiat. Dicuntur hirundines excluso pullo la-
 pillum dare: itaque in uentre hirundinum pullis lapilli candido atque ru-

Aliàs, made-
facta.Lapis chelido-
mus.

DE DIFFERENTIIS

benti colore, qui chelidonij uocantur, magicis narrati artibus inueniuntur. E
 Hirundinum caro recens cōcerpta auxiliatur contra serpentes. Vna & fau-
 cium dolor anginae mitigatur hirundinum cinere cum melle illito: sic & 3
 tonsillis succurritur & affectibus omnibus qui in gutture, aut columella,
 aut ore contigerint: nonnulli & ad uisus claritatem eo usi sunt. Anginis citif-
 sime succurritur cinere hirundinis ex aqua calida potu. Sed efficaciores ad
 omnia, quæ ex hirundinibus monstrantur, pulli syluestrium: figura nidorū
 eos deprehendit, multo tamen efficacissimi ripariarum pulli. Sunt multi
 qui cuiuscunque hirundinis pullum edendum censent, ne toto anno me-
 tuatur id malum. Strangulatos cum sanguine comburunt in uase, & cine- 4
 rem cum pane aut potu dant: quidam & mustelæ cineres pari modo admi-
 scent: sic & ad strumæ remedia. dant & comitialibus quotidie potu. In sale F
 quoque seruatae hirundines ad anginam una drachma bibuntur: cui malo
 & nidus earum mederi dicitur potus. Hirundinis rostri cinerem cū myr-
 rha tritum, & in uino quod bibitur inspersum securos præstare à temulen-
 tia tradunt. Inuenit hæc Horus Assyriorum rex. Alterum genus hirun- 5
 dinum rusticarum & agrestium, quæ raro in domibus diuersos figura, sed
 eadem materia confingunt nidos, totos supinos, faucibus porrectis in an-
 gustum, utero capaci: mirum qua peritia occultandis habiles pullis, & sub-
 sternendis molles. In Ægypti Heracleotico ostio molem continuatione ni-
 dorum euaganti Nilo inexpugnabilem opponunt, itadij fere unius spatio,
 quod humano opere perfici non posset. In eadem Ægypto iuxta oppidum G
 Copton insula est sacra Isidi, quam ne laceret amnis idem, muniunt opere,
 incipientibus uernis diebus palea & stramēto, rostro firmantes, continua-
 tis per triduum noctibus, tanto labore, ut multas in opere emori constet:
 eaque militia in illis cum anno redit semper. Tertium est earum genus
 quæ ripas excauant, atque ita in terra fœtificant: non faciunt hæ nidos. ri-
 pariam uocant Latini, drepanis à Græcis dicitur. rara auicula est, apparet æ-
 state tantum cum imber incessit: tunc enim & apparet & capitur. Riparia-
 rum pulli ad cinerem ambusti omnium hirundinum efficacissima mortifi- 6
 ferro faucium morbo, multisque aliis morbis humani corporis medentur.

Riparia altera In genere item ripariarum est, cui nidus ex musco arido ita absoluta perfici-
Argathilis. citur pila, ut inueniri non possit aditus. Sūt qui & argathilin in ripariarum
 genere numerent. Solerti porro ingenio argathilis suum instituit nidum: H
Apodes. intexit enim specie pilæ lineæ aditu arcto. Ut pennis prauallere, sic pedibus 7
Cypseli. degenerare uidentur hirundo, drepanis, & qui apodes dicuntur: hæc enim
 omnia & moribus, & uolatu, & specie proxima inter se conspiciuntur. Sunt
 uero apodes, quos aliqui cypsellos appellant, hirundinum adeo similes, ut
 haud facile discerni ab hirundine possint, nisi quod tibiis sunt hirsutis. Ni-
Intra saxa i-
πò, infra. Pli-
mus, Nidificat
in scopulis. dum specie cistellæ productæ longius longius fictæ ex luto, uno aditu dato
 arctissimo faciunt: idq; locis angustis intra saxa & specus, ut & beluas deu-
 tare possint & homines. Apparent apodes omnibus anni temporibus. Plu-
 rimum uolant quæ apodes uocantur, quia carent usu pedum. hæ sunt quæ
 toto mari cernuntur: nec unquam tam longo naues tamque continuo

cur-

1 Hirundo, Theocrit. εἰδύλ. 7, α' δ' ὀλολυγῶν τηλέθεν ἐν πυκνῇσιν βαπτῶν βύζεισιν ἀκάν- ὀλολυγῶν.
 Jaus. Sunt qui putent ὀλολυγῶνα apud Theocritum hirundinem significare. Interpres
 Theocriti, ex Aristotele (ut scribit) ὀλολυγῶνα animal esse tradit, quod in locis uersatur
 palustribus: esse uero gemebundum, indeque ὀλολυγῶνα dici, noctūque præcipue labo-
 rare. Hæc ille. Ego uero apud Aristotelem non memini legisse ὀλολυγῶνα animalis ge-
 nus esse: sed uocem quam edunt ranæ masculæ, cum ad coitum fœminas ciant: coire
 uero noctu maxime. Aratus, ubi imbrum signa describit, ita habet,

De coruino genere, ſcilicet coruo & cornice, & de monedula.
Cap. CXXXVIII.

Corui non tantum carne aluntur, sed & alio pabulo. Circa urbes præci- *Coruus, ὄρνις*
pue uiuere solent: nec loca mutant aut latent, sed semper apparēt. Cor-
uorum pennæ interdum à nigris in albas transeunt. Rostrum coruino ge-
neri robustum ac prædurum est. Ingluuiem non habet coruus, sed eius ui-
ce gulam amplam & patentem: in coruis ipsis fel aliis uentri, aliis intestino
hæret. Coruinum genus, coruus, inquam, cornix, monedula, coniugium
nunquam deferit, neque mas scilicet fœminam aut fœmina marem relin-
quit: minime quoque falax libidinofûmue est, & raro coit. Generat cor-
uus ante solstitium: oua uero non modo bina, ut aliqui uolunt, parit, uerû
etiam plura, quaterna scilicet quinaue. Incubat autē uiginti diebus, & pul-
los cum iam potestas uolandi est, primum nido eiicit: deinde robustos iam
regione tota expellit fugatque longius. Itaque paruis in uicis locisque ar-
ctioribus, & ubi non satis cibi pluribus fit, non plus bina coniugia sunt.
Circa Cranonem quidem Thessaliæ singula perpetuo, authores sunt Calli-
machus & Theopompus. Genitores etenim abeunt ipsi, & compares ibi
relinquentes, soboli loco cedunt. Coruus tauro & alino aduersarius est:
quippe qui aduolans feriat, & eorum oculos laceret. Miluus cum coruo pu-
gnat: eripit enim miluus à coruo quicquid tenet. Coruus uulpi amicus est:
pugnat enim cum æsalone: unde fit ut huic, cum ab illo percutitur, auxilium
petatur. Ægrescunt corui sexagenis diebus, siti maxime antequam fici coquan-
tur autumno. Prædicunt corui singultu quodam latrantes seque concutiē-

DE DIFFERENTIIS

tes, si continuabunt, uentos: si uero carptim uocem reſorbe-
bunt, uentoſum E
imbrem. Et ut Lucretius cecinit,

-Mutant cum tempeſtatibus unà
Rauiciſonos cantus cornicum ſecula uetuiſta
Coruorūque greges, ubi aquam dicuntur & imbres
Poſcere, & interdum uentos aurāſque uocare.

Corui ouum in aereo uaſe permixtum illitūque de-
raſo capite, nigritiam
capillis aſfert: ſed donec inareſcat, oleum in ore habendum eſt, ne & den-
tes ſimul nigreſcant: idq; in umbra faciendum eſt, neque ante triduum ab-
luendum. Alij ſanguine & cerebro eius utuntur cum uino nigro: alij exco-
quunt ipſum, & nocte concubia in plumbeum uas condunt. Ouum cor-
ui grauidis cauendum conſtat, quoniam tranſgreſſus abortus aſperos facit. F

Cornix, κερών

Cornici natura omniuora eſt: nam & litora petunt cornices, & quæ unda
eiecerit animalia aggrediuntur. Nucis duritiam roſtro repugnantem uo-
lantes in altum in ſaxa tegulæſue iaciunt iterum ac ſæpius, donec quaſſatā
perfringere queant. circa urbes præcipue uiuere ſolēt: neque latent unquā,
ſed omni tempore apparent. Ales eſt inauſpicata garrulitatis, à quibuſdā
tamen laudata. Huic quoque deſt ingluuies: ſed eius loco gulam habet la-
tam & patentem. Inceſſu ambulant cornices, id eſt pedetentim progrediū-
tur, neque currunt neque ſaliunt. Cornicum ſcæminæ tantum incubant, aſ-
ſidueque in opere perſeuerant: mares hiſ cibum ſuggerunt, paſcuntque in-
cubantes. Pullos edunt imperſectos & cacos, magnamque proli curam im-
pendunt: quippe quæ ſola in aduncorum genere etiam uolantes iam ſuos G
pullos paſcens ipſa comitetur. Longa cornici uita eſt: & ab autumnno corri-
pitur morbo. Cornix cum noctua diſſidet: cornix enim meridie oua ſurri-
piens noctuæ abſumit, cum non clare interdium noctua uideat: noctua con-
trā, oua cornicis noctu exedit: eſtq; altera interdium, altera noctu potentior.

Tympanus.

A cornice occiditur tympanus. Imbres prænuntiat cornix, cum ſcilicet
contra aquam clangores dabit perſundens ſeſe. Et ut ait Vergilius,

Cum cornix plena pluuiam uocat improba uoce,
Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatuſ arena,
Et caput obiectat querulum uenientibus undis.

Et Cicero quoque,

Fuſca cornix.

Fuſcāque nonnunquam curſans per littora cornix
Demerſit caput, & fluctum ceruice recepit.

H

Cornicis carnes eſſe, & nidum illinere in longiſſimis morbis utiliſſimū pu-
tant: & in tertianis fiat poteſtas experiendi. Cornicis cerebrum coctum in
cibo ſumptum capitis doloribus remedio eſſe traditur. Monedula quoque
deſt ingluuies, ſicuti & coruo & cornici, ſed eius uice gulā habet amplam
& patentem. Monedulam κλοῖον uocāt: de cuius uenatione hæc narrat Cle-
archus: Vaſculum ſi ſtatuatur oleo plenum, aues ad uaſculi margines ac-
cedentes, eſſigiemque ſuam in oleo conſpicatæ, ſeſe immergunt: quo fit, ut
pennis earum ex oleo concretis, facile capiantur. Monedularum tria ſunt
generamina quod coracias uocatur (latine graculum appellari putant) 3
magnitudine

Monedula, κλοῖον

de uenatione

pro: κλοῖον

ſcribitur: κλοῖον

κλοῖον

κλοῖον

κλοῖον

κλοῖον

A magnitudine quanta cornix, rostro rotundo & rutilo. In Lemno insula graculos ob id colunt, quod aduerso uolatu occurrant locustarum exitio. Graculi sero a pabulis recedentes hyemem praesagiunt. Immenso in Insulubrum tractu examina sunt graculorum monedularumque, cui soli aui furacitas auri argentique praecipue mira est. Alterum monedularum genus lycos, *Lycos*, id est lupus cognominatum est: paruum est & scurra. Tertium genus palnipes est, *Lydiae ac Phrygiae terrae familiare*. Monedula simili specie est aui, quam spermologon uocant, magnitudine tetraci aequalis, ut author est Alexander Myndius, ab erucendis feminibus spermologos & spermatologos uocatur. *Spermologos, Frugilega, Spermatologos.*

1 Apud Apuleium de deo Socratis, uulpes astute coruum laudat his uerbis, B Quantum ad decorem, pluma mollis, caput argutum, rostrum ualidum: iam ipse oculis perspicax, unguibus tenax: nam de colore quid dicam? Enimvero cum duo colores praestabiles forent, piceus & niueus, quibus inter se nox cum die differunt, utrumque colorem Apollo suis alitibus condonauit, candidum olori, nigrum coruo. 2 Apud Ouidium 2 Fastorum Phœbus coruo minatur:

At tibi cum lactens hærebit in arbore ficus,

De nullo gelidae fonte bibantur aquae.

3 Coracias, Idem fortasse pyr- *Pyrrhocorax*. rhocorax Alpium peculiaris, luteo rostro niger, & praecipuo sapore. 4 Graculos aues esse minime solitarias, sed gregales apparet ex Varrone de re rustica lib. 3.

5 Monedula, ni fallor, de secunda illa specie *ἀρνιωματικῶς* dicitur: cui & Ouidius immensum illum auri amorem tribuit:

Scytonis accepto quod auara poposcerat auro,

Mutata est in auem quæ nunc quoque diligit aurum,

C Nigra pedes, nigris uelata monedula pennis. *κολοιδὲς quoque pro hac secunda specie nonnunquam accipitur: ut apud Constantinum Cæsare de agricultura lib.*

14 6 Spermologos. Aristophanis interpres, *ἐκ τῆς ὀρνίθου τὰς ἀνάλειγας καὶ ἐσθίας*: ut uero Suidas, *ἐκ τῆς τὰς ἀνάλειγας ἀναλέγειν*. Et hanc Suidas auiculam esse dicit.

De pico martio, psittace, pica, & quibusdam id genus aliis.

Cap. CXX XIX.

Sunt & paruae aues uncorum unguium, ut picus martius cognomine: *Picus Marti.* cui & rostrum aduncum esse tradunt. Hic humi nunquam consistere patitur: cirrum in capite habet. Tudit hic quercus uermium causa, & eorum *ἀρνοκελῶ- πης.* quos *συνίπας* uocamus: recipit enim egressos lingua sua, quam maiusculam & *Picus arborat- rius.* latiusculam habet. Incedit per arbores uelociter omni quidem modo: sed & *Arborum ca- nator.* supinus quoque more stellionum. ungues habet commodiores quam monedula ad tutiorem arborum reptationem: his enim affixis ascendit. Sunt pici martij cognomine tria genera: unum minus quam merula, cui rubidae aliquid plumæ inest: alterum maius quam merula: tertium non multo minus quam gallina. nidulatur in arboribus: pullosque in cauis educant pici auium soli. Picorum aliquis (inquit Plinius) nidum suspendit in furculo prius in ramis cyathi modo, ut nulla quadrupes possit accedere. Picus martius pascitur formicis & iis qui in arboribus nascuntur uermibus: qui & percussu corticis sono pabulum subesse intelligit: cum uermes uenatur, tum uehementer excuare dicitur. Iam uero mitescēs quidam, amigdalū quod rimæ inferuisset ligni, ita ut fixum constanter ictum reciperet, tertio ictu

pertudit, & nucleum edit. Et Trebius author est clauum uel cuneum ad-
 etum quanta ui libeat in arbores, in quibus nidum habeat, statim exilire
 cum crepitu arboris, cum infederit clauo aut cuneo. Picus martius in Tarē-
 tino agro negatur esse. pici martij rostrum secum habentes ab apibus, ue-
 spis, crabronibusue non feriri traduntur. Ungues iyngi grandes, quæ simi-
 les ut monedulis (uel, ut Plinio placet, graculis) exeunt. Lynx paulo maior est
 quàm fringilla, colore uario. digiti à calce iyngi bini, ut paucis quibusdam
 auibus, eo quòd corpus eius minus quàm cæterarū propensum est in aduer-
 sum. Linguam habet serpentibus similem: quippe quam in longitudinem
 mensura quatuor digitorum porrigat, rursumque cōtrahat intra rostrum. 5
 Collum etiā circūagit in auersum, reliquo quiescente corpore, modo ser-
 pentum: uoce autem stridet. Psittace Indica auis (quam αἰθρῶπι λατῶν dicunt, 6
 quæ humanam linguam referentē) quemadmodum alie aues unæ, collū
 habet breue & linguam latam, aptamque ad imitandum. Et loquacior cum
 biberit uinum redditur. Viridis est toto corpore, torque tātum miniato in 7
 ceruice distincta. Capiti eius duritia eadem quæ rostro: ut si quando ad di-
 scendum plaga sit admonendus psittacus, ferreo uerberetur radio: nec sen-
 tit aliter ictus. Quæ accipit uerba pronuntiat: studetque ut quod homines,
 loquatur. in syluis inconditam uocem, cuiusmodi indoctæ aues solēt, mit-
 tit: non autem expressum os & explanatum habet. Dum pullus est, atque
 adeo intra alterum suæ ætatis annum, quæ monstrata sunt & citius discit
 & tenacius retinet: maior paulo seignior est & obliuiosus & indocilis. Cum
 deuolat, rostro se excipit, illi innititur, leuiorēque se pedum infirmitati 8
 facit: cuius rostri tanta duritia est, inquit Solinus, ut cum è sublimi præci-
 pitatur in saxum, nisi se oris recipiat, & quodam quasi præsidio utatur ex-
 traordinariæ firmitatis. Inter nobiles & plebecos discretionem digitorum 8
 facit numerus. Qui præstant, quinos in pede habent digitos, cæteri ternos,
 inquit Solinus. Minor nobilitas, quia nō ex longinquo uenit, sed expressior
 loquacitas certo generi picarum est. Adamant uerba quæ loquuntur: nec
 discunt tantum, sed diligunt, meditantēque intra semet cura atque cogita-
 tione intentionem nō occultant. Nec uulgaris his forma, quanuis nō spe-
 ctanda: satis illis decoris in specie sermonis humani est. Verum addiscere
 alias negant posse, quàm quæ ex genere earum sunt quæ glande uescantur:
 & inter eas facilius, quibus quini sunt digiti in pedibus: ac ne eas quidem
 primis duobus uitæ annis. Pica uoces plurimas cōmutat: singulis enim fere 9
 diebus diuersam emittit uocem. Picarū genera longa insignes cauda, uarię
 appellātur: proprium his caluescere omnibus annis cum feritur rapa. Pica 9
 nidum in arboribus facit, ex pilis & lana: parit oua circiter nouē numero,
 picæ cum diligentius uisum ab homine nidum sensere, oua trāsferunt alio.
 Glandes cum deficiunt colligit pica, & in repositorio abditas reſeruat.

Lynx.
 Torquilla.
 Turbo.

Psittace.
 Psittacus.
 αἰθρῶπι.
 λατῶν.
 Sittace.
 αἰθρῶπι -
 λατῶν.

Pica, αἰθρῶπι.

Pica.

- 1 Ouidius 14 Metamorph. de pico in auem mutato. - Duro fera robora rostro
 Figit & iratus longis dat uulnera ramis,
 Purpuream chlamydis pennæ traxere colorem,
 - Et fuluo ceruix pingitur auro.

2 Linguam

A 2 Linguam maiusculam, *μεγάλλω*, fortasse longam. uetus interpres, quam habet longam & latam. 3 Supinus, Plinius, in subrectum, felium modo. 4 Theocriti interpres iynge eam auem uult intelligi, quæ *σεισπυγῆς* dicitur: sed an recte hoc, an *σεσπυγῆς*. fecus, considera lector. Iynx sola, inquit Plinius, utrinq; binos habet digitos. 5 Col-
lum, Hinc torquilla uulgo appellata est, inquit Theodorus: quanquam turbo ab an-
tiquis. 6 Solinus & Pausanias, Sola India mittit psittacum. 7 Torquetantum *Torquilla*.
miniato, Solinus, torque puniceo. 8 Hæc apud Plinium uidentur potius ad picas
referri quàm ad psittacos. Ouidius lib. 5 Metamorph. de Pæonibus in picas mutatis,
sic habet, - Nemorum conuitia picæ.

Nunc quoque in alitibus facundia prisca remansit,
Raucâque garrulitas, studiûmque immane loquendi.

9 Rapa duas habet sationes: feritur enim & uere ante calendas Martias & Au-
gusto, ex Plinio & Columella & Palladio: uidetur hic Plinius intelligere de secunda

B satione, quæ mense fit Augusto.

De aliis quibusdam auibus, quæ uictus causa arbores & ligna fe-
riunt contunduntque. Cap. CXL.

NON alio magis quàm uenatu uermiculorû circa arbores lignaue na-
1 scentium (*κνίπας*, ἢ *σκνίπας* Græci uocant) pipra uiuit, tum maior tum *πίπρα*.
minor: utranque *δρυοκολάπτης*, id est picum martium appellant. Similes in- *Δρυοκολά-*
ter se sunt, uocemque similem emittunt, sed maiorem qui maior est. pasci- *πτης*,
2 tur utraque ad ligna aduolans. Pipra cum lutea dissidet: oua enim inuicem *picus martius*.
exedunt. Ardeolæ quoque inimica est: oua enim & pulli ardeolæ uiolantur
3 à pipra. In iis est & auis quæ proprio nomine *κνιπολόγος* dicitur: magnitu- *κνιπολόγος*.
dine parua, quanta est acanthilis. colore cinereus distinctus maculis, uoce
C parua: hic etiam lignipeta est. Et *καλιός* (galgulum interpretantur) lignipeta *καλιός, uel*
mirum in modû est: magnâq; ex parte ad ligna aduolans pascitur. cui ma- *καλιός, uel*
4 gnitudo quanta turturi fere est: color luteus, uocem emittit magnâ. Incola *καλιός*.
5 maxime Pelopõnesi auis hæc est. Crex cum galgulo pugnat: amici sunt gal- *Galgulus*.
gulus & ledus: colit enim galgulus fruteta & nemora: ledus saxa & mōtes: *Ledus*.
6 suisque locis uterque contentus degit pacifice. De galgulis hæc refert Pli- *Galgulus*.
nius. Galgulos quidem ipsos dependentes pedibus somnum capere confir-
7 mant, quia tutiores ita se sperant. galguli cum fœtum eduxere hinc abeunt.
8 Auis icterus uocatur à colore: quæ si spectetur, sanari id malum tradunt, & *Icterus*.
auem emori. Hanc puto latine uocari galgulum, inquit Plinius. Sitta quo- *σίττη, ἢ σίττω*
D que uiuit ligna contundens. mores huic pugnaces, sed minus hilaris, con-
cinnus, cōpos uitæ familiaris. Rem maleficam ei tribuunt, quia rerû callet
cognitione. prolem hæc numerosam facileque progignit. Cum aquila dis-
sidet sitta, & oua eius frangit. Est & auicula quædā certhius nomine, cui *Certhius, uel*
domiciliû apud arbores, uictus ex uermiculis in ligno nascentibus, qui cu- *Certhia,*
licibus similes sunt (thripes uocantur:) mores illi audaces, ingenium sagax, *κόρθιος*.
in uitæ officij uox clara. Quæ ungues habent aduncos, quæque carne fere
pascuntur, aut uermiculis atque id genus bestiolis in ligno nascētib; : co-
rûmq; causa arbores lignaue petunt, fere persecuti sumus.

1 Pipra, &c. Theodorus piponem uocat. 2 Ad ligna, *πρὸς τὰ ξύλα*, ad maceriem *Pipra*.
uertit Theodorus. Aristoteles, ni fallor, & arbores uiuentes intelligit, & succifas atque *κνιπολόγος*.
aridas: ut legi fortasse debeat, ad maceriem. 3 *κνιπολόγος*, Theodorus culicilegam di- *Culicilega*.

DE DIFFERENTIIS

xit. 4 Luteus, *χλωρός*: uetus interpres, citrinus: fortasse uiridans. 5 Cum galgulo, Hæc utraque sententia est mihi quidem suspecta: tum quod in Græca Aristotelis littera, quod Theodorus (cum galgulo) uertit, habetur *καλῶ*: in posteriore uero galgulus *κελῶς* bis dicitur: tum etiam quod interpres Arabicus non idem habet utroque loco nomen: nam pro galgulo in priore sententia aut nihil habet, aut oreo: in posteriore uero feleo. Item quem Theodorus ledum, Aristoteles *λιβὼν* uocat. Postremo, quod Aristoteles dixit, *ὁ μὲν κελῶς παρὰ ποταμὸν οἰκεῖ καὶ λόχμας*, Theodorus uertit, Colit enim galgulus fruteta & nemora: quanquam & uetus interpres ante illum ita uertit, Feleo uero manet prope fluuios, & loca in quibus sunt arbores. 6 Ligna cōtundens, *ὕλοπομῶν*. 7 Rem maleficam, &c. *λέχαι φαρμακικὰ ἔχει*, quod ita reddidit uetus interpres, Et nigromantici utūtur ipso, quoniam certificat in multis. 8 Victus ex uermiculis, &c. *σπιτοφάγος*: est & cerchnes, sed alia uidetur auis, quæ locustas deuorat: ex Aristophane in Auibus.

Ἀκανθοφάγος, id est quæ spinis uictitant.

Cap. CXLI. F

NON ligna arborésue, sed spinas appetunt nonnulla auium genera, atque in spinis uictitant aut dumetis: uermem autem aut quoduis animal aspernantur: ut acanthis, carduelis siue traupis, & chrysometris. dormiunt hæc, & pascuntur eodem loco. In his acanthidi à uepribus spinisque uictus: neq; uermes nec ullum animal comedit. Victu & colore ignobilis est, sed ualet uocis amœnitate. Acanthis oua parit duodena, auis minima: hyeme ad loca nemoribus frequentia confugit. Acanthis & asinus inimici inter se sunt: asinus enim spinas tenellas adhuc pascit, à quibus acanthidi uictus est. Sunt qui *πικιλίδα* quoque hanc auem uocari arbitrantur. Est autē *πικιλίς* (quasi uariam dixeris) auicula colore uario, & in dumetis uersatur: Quæ *πικιλίς* dicuntur, cum alaudis dissident: oua enim inuicem exedūt. **Ægithus** auis minima cum asino dissidet, propterea quod asinus spinetis sua ulcera scabendi causa atterat, nidósq; ægithi dissipet: ob id igitur, si uel rudierit asinus, oua deiiciūtur, & pulli præ metu decidunt: itaq; ob eam iniuriam aduolans, ulcera eius rostro excauat. Ægithus uitæ cōmoditate & partus numero commēdatur, sed pede claudus est. Traupis spinis uictitat: uermem autem aut quoduis aliud animal aspernatur: hanc carduelem esse uolunt. Minimæ auium cardueles imperata faciunt: nec uoce tantum, sed pedibus & ore pro manibus. Chrysometris etiam in spinis uictitat, & uermem quoque & quoduis aliud animal aspernatur, nō aliter atque traupis. Et hæc quidem in spinis dumetisque maxime uiuunt: uermiculos uero aut bestiolas alias ne attingunt quidem.

H

Acanthis, & acanthilis, & lipurinum uocatur, spinum uertit Theodorus. Est uero *ωινθ* apud Athenæum & Suidā auis genus: & *ωινθία* apud Pollucem: uerū nondum constat an sit acanthis. Vergilius de acanthide,

Littorāq; halcyonem resonant, & acanthida dumi. 2 Oua deliciantur. Pli. Quod illa adeo pauet, ut uocem omnino rudentis audita, oua deiiciat, pulli ipsi metu cadāt.

De iis auiculis, quæ maxima ex parte uermiculis aliisque id genus animalculis uiuunt, *σκοληκοφάγος* dicuntur. Cap. CXLII.

Passer, autem fere uermiculis aluntur: circa muros urbium uersatur & passer: minor est quàm alauda. Eius pennæ ob temporis mutationem, (ut propter frigus) è nigris albidæ fiunt. Neque gulam neq; ingluuiem amplam

Aplam habet: sed uentriculus illi lōgior, qualis est auiculis fere omnibus. Fel
 in aliis uētri, aliis intestino iungitur. Passeres tum lauare tum puluerare so-
 lent: incedūt autem saliendo. Procliuius in uenerē auicula est & multipara:
 superfiliens coit, & cito perficit. Fœminæ maribus imbecilliores sūt, tum
 aliis corporis partibus, tum uero maxime ipsō rostro. Sūt qui fœminas hoc
 in genere uiuaciores esse uolūt, quàm mares, (& id quidem ob marium sa-
 lacitatem:) capi enim has inter nouellos pullos, cognoscēque labrorum cal-
 lo asseuerant: mares uero anno diutius durare non possē arbitrantur, argu-
 mento, quòd ueris initio nulli mentum, id est partes sub rostro proximas
 habere nigrum spectentur: sed postea, tanquam nullus anni superioris ser-
 uetur. Terpsicles author est, uenerem concitare passeres in cibo, uel oua co-
 2
 3
 4
 5
 Brum. Passerum cinis farmentis crematorum cochlearibus duobus morbo
 resistit regio. Passeres *δειλῆτας* uocant nonnulli, alij *φωλῦτας*. Apud muros *Δειλῆται*,
 ueteres sepēsque uictum quæritat troglodytes, omnium auicularum mini *Τρωγλῦται*.
 ma, præterquam illa quæ *Βασιλίσκος* appellatur, id est regulus. In multis quo- *Τρογλῦτες*.
 que basilisco auiculæ similis est, nisi quòd in fronte aureas non habet pen- *Βασιλίσκος*.
 nas troglodytes. Est uero troglodites basilisco regulœ paulo maior ma- *Βασιλίσκος*.
 gisque nigricans, tenui rostro, caudamque semper gerit subrectam, in auer-
 sa parte candicantibus maculis interpunctam. magis item garrulus quàm
 basiliscus est, & apud alarum extrema cinerei magis coloris. breues item fa-
 cit uolatus. In hyeme frequens ubique apparet hoc auicularum genus. in ci-
 bo calculum renum comminuit, & assā & sale condita, si assidue edatur: &
 Cne alius progignatur calculus, efficit. Eadem præstat & combustæ auiculæ
 4 cinis epotus: uerum sale obruitur integra, auulsis pennis: uritur autem unā
 cum pennis. In iis quæ uermiculis uictitant tyrannus est, auis minima: ut *Τyrannus*.
 cui corpus non multo grandius sit quàm locustæ. Cristam gestat rutilam, *Κρίστα, λευκή*.
 cætera elegans auicula est cantūq; suaui. Vermiculos petit & spiza, frin- *Καντῦ suaui,*
 gillam uocant: florō magnitudine æqualis, orospizæ non admodum dissi- *Εὐρυθῆκος*.
 milis, & magnitudine quoque. Spiza contrā quàm turtur, æstate tepidis lo- *Σπίζα*.
 cis, hyeme frigidis degit. Orospezes (quasi montisfringillam dixeris) spizæ *Φρίγγιλλα*.
 similis, & magnitudine proxima: sed collo cœruleo, & in montibus degit. *Οροσπίζες*.
 uermiculis maxima ex parte uiuit. Spizites, ægithali, id est pari species est. *Μοντὶς φρίγγιλλα*.
 Sunt autem pari tria genera: horum maxima spizites, siue fringillago est,
 D quippe quæ fringillam æquet magnitudine: alter *ὀρεδνός*, id est monticula co- *Σπίζιτες*,
 gnomine est, quoniam in montibus degat, cui cauda longior: tertius cate- *Φρίγγιλλο*.
 ra quidem similis illis, magnitudine discrepat: est enim corpore exiguo. Pa- *Παρί*,
 rus, ut aiunt, plurima oua parit. Inferunt iniuriam apibus auiculæ, quas pa- *Αιγιδεός*.
 ros uocant. uermibus fere uiuunt. Para ænanthe græce dicitur, (ac si ui- *ὀρενός*,
 tifloram dixeris.) statos latebrę dies habet, exoriente syrio occultata, ab oc- *Μοντικολα*.
 casu eiusdem prodit: quod miremur, ipsis diebus utrunque. Melancory- *Παραᾠνάθη*.
 phus etiam uermibus pascitur, atricapillam uocant. Hanc plurima edere *Μελανόκορυβ*.
 5 oua aliqui referunt post Africum struthionem. Iam uel decem & septem *Ατρίκαπλλα*.
 oua eius reperta sunt: sed plura etiam quàm uiginti parit, & numero impa-
 ri semper, ut narrāt. Proprium huius & lusciniæ præter ceteras aues, ut lin-

Melancoryphus.
Ficedula.
 Συκαλῖς.

Συκαλῖς.

Ελαῖς.

Γυειᾶς.

Luscinia.

Λησών.

Philomela.

Luscinia uocis

uarietatem ele

gantissime de-

pinxit Plinius,

Ad uinum,

ut aiunt.

Erithacus.

Rubecula.

Silua.

Phœnicurus,

Φοινικῆρος.

Χλωρίς.

Luteola.

Curuca.

Επιλαῖς.

Υπιδᾶς.

Asilus.

Batis.

Rubetra.

Σφῆδρον.

Γυργῖται

Σφῆδρι.

Γυργῖται.

Βασιλῖς.

Regulus.

guæ summæ acumine careant. Melancoryphi & ficedulæ uicibus commu-
 tantur: sit enim incunte autumnno ficedula, (& hoc nomen non nisi autūno
 habet,) ab autumnno priotinus melancoryphus: nec inter eas discrimen ali-
 quod, inquit Aristoteles, nisi coloris & uocis est. Ficedulæ, inquit Plinius,
 formam simul & colorem mutant. Auem autem eandem esse cōstat, quia
 dum immutaretur hoc genus, utrūque conspectum est nondum perfecte
 mutatum, sed cum utrique proprium quiddam inesset. Συκαλίδας Alexander
 Myndius in parorum, siue ægytholorum genere numerat, quæ à nonnullis
 ἐλαῖς, ab aliis uero γυειᾶς appellatur: συκαλῖς uerò cū iam ficus maturuerint.
 Epicharmus ἀλλὰς συκαλίδας in ficuum maturitate capi dixit. - Luscinia, ut
 modo diximus, præter ceteras aues hoc habet commune cum melancory-
 pho, ut linguæ summæ cacumine careat. Mutat quoque & uocem & col-
 rem: canere nanque solet diebus ac noctibus quindecim sine intermissu
 cantus, cum sylua fronde incipit opacare. Dein canit quidem, sed non as-
 siduo: mox adulta æstate, uocem mittit diuersam, non insuper uariam aut
 celerem, modulatamque, sed simplicem. Singulis quidem sunt cantus: &
 non idem omnibus, sed suus cuique. Certant inter sese, palamque animosa
 contentio est: uicta morte finit sæpe uitam, spiritu prius deficiente quàm
 cantu. Iam uero luscinia modulos suos pullos docere, uersusque, quos imi-
 tarentur, tradere uisa est. Audit tum discipula intentione magna, & reddit:
 uicibusque reticent. Intelligitur emendatæ correctio, & in docente qua-
 dam reprehensio. Canunt in lusciniarum genere tam mas quàm fœmina:
 cessat tamē fœmina à cantu, cum incubat pullosque educat. Colore etiam
 immutatur luscinia: & quidem in terra Italia per id tēpus alio nomine ap-
 pellatur. Apparet non diu: abdit enim sese & latet: & hyeme quidem non
 cernitur, usque ad uernos dies. Parit æstate quinque aut sex oua cum pluri-
 mum. Inuicem transeunt & phœnicurus & erithacus. Estque erithacus
 hyeme, idem phœnicurus æstate: nec alio fere inter se differunt, nisi pecto-
 ris colore & caudæ: uermiculis pascuntur erithacus & pyrrhulas. Chloris
 à colore dicta pallido (ῥῶ) inferioris suæ partis. magnitudine alaude est:
 uermiculos petit: parit quatuor aut quinque. Nidum sibi ex symphyto her-
 ba euulsa stirpitis facit: sed stragulum subiicit ex uillo & lana. In arbore ni-
 dulatur, & in eius nido parit nonnunquam cuculus. uermes pascitur &
 curuca. In huius nido cuculus parit: fouet illa, & excludit, & educat: quo
 quidem præcipue tempore pinguis & grati saporis pullus cuculi est. Inter
 eas aues quæ uermibus pascuntur numerantur & asilus, & batis. Et hæc qui-
 dem uermiculis uictitant.

1 Passeres, &c. Σφῆδρος nonnunquam pro struthocamelo accipitur, sed frequentius
 ut sit generale ad omnes auiculas, sicuti & σφῆδριον. qui passeres dicuntur, à Galeno, ni
 fallor, περγῖται σφουδι uocantur, & πυργῖται. 2 Βασιλῖς est apud Aristotelem in-
 ter eas quæ uermes pascuntur: an alia sit auis à βασιλίσκῳ. Aëtij & Pauli cōsidera lector:
 Theodorus regulum uocat: uerum de rege aue, quæ βασιλῖς dicitur, infra in trochilo.
 Colore, inquit Paulus Ægineta, inter cinereum & uiride: uel fortassis inter cinereum
 & pallidum, ut legatur ῥῶδον pro χλωρόν. 3 Cinerei magis coloris, Num coloris ma-
 gis uarij: λευκοπόρος. 4 Quomodo & sale conditur & uritur, docet Aëtius. 5 Stru-
 thionem,

A thionem, &c. τὸν ἐν Λιβύῃ ζῶον θῆν: uetus interpres, passerem qui est in Libya dixit: & itē Albertus. 6 Ficedula quòd ficus edat, hoc nomē sortita est, ut inquit Varro: quod & Martialis testatus hoc disticho est,

Cum me ficus alat, cum pascar dulcibus uuis,

Cur potius nomen non dedit uua mihi?

7 Ἀμπελὶς & ἀμπελὼν, auis sunt nomina apud Pollucem: hæc ne sit auis an alia, Ἀμπελὶς, nondum cōstat. 8 Ἐλαῖος, &c. Vide ne sit Athenæi liber mēdosus hoc in loco. 9 Ἀμπελὼν, Pyrrhulas eadem uidetur, quæ phœnicurus: quanquam Theodorus rubicillam inter- Ῥύρρεουλας, pretatur, cum phœnicurum ruticillam uocet: si cui secus uideatur, non contendo. 10 Rubicilla. Chlorens (quem Theodorus quandoque luteum quandoque luteam uocat) mea qui- Χλωρεὺς, dem sententia longe alia auis est, & maior quā chloris: nam turtur & chlorens pu- Luteus, gnant, & occiditur à chloreo turtur. Adhæc chlorens & pipra dissident: oua enim in- Lutea. uicem exedunt. Et coruus & chlorens pugnant, ut refert Plinius: nisi forte exemplaria hoc in loco sint mendosa. In hoc genere lutearum nonnulli uireonem marem esse opinantur.

De auibus, quæ circa aquam uiētitant: primò de uolacibus.

Cap. CXLIII.

Vermiculis etiam uiuit anthus: nec iis solum, sed herbis quoque pasci- Anthus, tur. Colit hic paludes & amnes, & fidipes est: coloris pulchri & uictus Florus. facilis. Eius magnitudo quanta fringillæ. odio equum habet: pellit enim equum à pabulo herbe, qua uescitur anthus. Nubeculans hic nec ualens acie Nubeculans, oculorum est: uocem equi imitatur, & aduolans equum terreat atque fu- ἐπιδραμας. gat: sed qui interdum excipitur, occiditurque ab equo. Vt hic equi uocem, ita auis est quæ boum mugitus imitetur in Arelatensi agro, taurus appel- Taurus. Clata, alioqui parua. Trochilus parua auis, rex auium in Italia uocatur: apud Trochilus, rex auium. aquas uiētitant. Crocodilis hiantibus trochili aues inuolantes depurgant dentes, & os ipsum totum: quo munere & ipsi aluntur, & crocodilus sentiens secum commode agi, nihil nocet: sed cum egredi auem uult, ceruices mouet ne comprimat. Sed uaria sunt trochilorum genera & nomina, nec cum iis omnibus fœdere deuincitur amicitiamque colit crocodilus: sed cū solo nūcupato cladorincho societatem atque amicitiam seruat. Condensa Cladorinchus, loca incolit trochilus & foramina. capi difficile potest, & fugax est: uictus Condensæ loca, probitate & solertia præditus. uocatur idem πρέσβυς & βασιλῆς, id est senator δοχμας: Theodor. fenator. & rex: quapropter aquilam cum eo pugnare referunt. πρέσβυς priuatas con- πρέσβυς, fenator. tra noctuā inimicitias gerit. Elea inspectat paludes ab arundinibus. par- Βασιλῆς, rex. Elea. Duo corpore est, sed uoce proba, & cum primis uitæ cōmoditate nota. Con- Felis. fidit æstate in umbra & aura, hyeme in sole & apricis. Genus halcyonum Halcyone, aquas adamat, lacus scilicet & fluuios: sed apud mare halcyon quoque uer Halcyon, 2 satur, & à mari uictum petit. Duplex hoc genus est, alterum uocale, arun- Halcedo, dinibus infidens: alterum mutum, quod ampliore corpore est. Minores in Alcyon. arundinetis canūt. Halcedo paulo amplior est passere: colore tum cœruleo, tum uiridi, tum etiam leuiter purpureo insignis: uidelicet nō particulatim colore ita distincta, sed ex indilcreto uarie refulgēs corpore toto, & alis, & collo. Rostrum subuiride est, longum & tenue: collo gracili, inquit Plinius, ac procero. talis species eius est. Nidus marinæ similis pilæ, & iis quæ halo- 3 facha dicantur, præterquam colore, qui leuiter rufus est. figura proxima

cucurbitis medicinalibus, iis quibus collum porrectius est, magnitudo amplior quàm maxima spongiarum. Inania quoque habet cauis spongiarum similia. Renititur ferramento acuto, ut uix possit discindi: sed si unà & ferro tundis, & manu collidis, facile perinde ut flos maris aridus (halosachnem dico) confringitur. os eius per quàm angustum, quoad sit exiguus aditus, ut etiam si uertatur mare, influere nequeat. Ambigitur ex quam materia componatur: uidetur tamen è spinis potius belones piscis constitui: piscibus enim halcedo uiuit, sed annes etiam subit ascendens longius. Fertilificat toto suæ ætatis tempore. parere nata menses quatuor incipit: partus huic maxime quinque ouis consumitur. Circa brumam parere solita est. dies earum partus qui maria quoque nauigant nouere: sternitur enim mare halcyonum fœtura, & inde nomen ii dies traxere, septem scilicet ante brumam, & septem à bruma: quamobrè quoties bruma serena existit, dies halcyoneæ appellantur. Septem primis diebus nidum cōficere auem hanc fertur: reliquis septem parere educarèque. Dies halcyoneas fieri circa brumam non semper nostris locis contingit, ait Aristoteles: at in Siculo mari pene semper id euenit: ut uero Plinius, in reliquis partibus est quidem initius pelagus: Siculum utique tractabile. Halcyonē uidere rarissimum est: fere enim circa uergiliarum occasum brumamque ipsam apparet: & ubi primum per portum non plus quàm nauem circunuolarit, statim abit, ut nusquam præterea uideatur. Antigonus author est halcyonas cum fenuerint cerylos uocari, quos tamē Aristoteles separare uidetur. Apud mare, inquit, halcedo uersatur & cerylus. Idem quoque Antigonus tradit cerylos à nonnullis mares halcyonas appellari: aliis ceyx mas est & halcyone fœmina. ut elegantissimo carmine ostendit Ouidius de Ceyce & Halcyone coniugibus, quos fabulantur in huius generis aues mutatos:

Tandem superis miserantibus ambo
Alite mutantur: fatis obnoxius iisdem.
Tunc quoque mansit amor, nec coniugale solutum est
Fœdus in alitibus: coeunt fiuntque parentes:
Pérque dies placidos hyberno tempore septem
Incubat halcyone pendentibus æquore nidis.

Halcyoneum. Fit in mari halcyoneum appellatum ex nidis (ut aliqui existimant) halcyonum & ceycum: alij è sordibus spumarū crassescētibus, alij è limo uel quadam maris lanugine. Quatuor eius genera, inquit Plinius, cinereū, spissum, odoris asperi: alterum molle, leuius, odore fere algæ: tertium candidioris uermiculi: quartum pumicosius spogiarūque putri simile, pene purpureum: quod optimum, id & Milesium uocatur: quo candidius autem, hoc minus probabile est. Ut uero Galenus tradidit, unū corū densum est & graue, fœtidum: olet enim pisces putridos, figura spongiæ simili: alterum figura oblongiore, rarum & leue, odorem refert marinis fucis similem: tertium uermis figura, colore purpurascēte, substantia molli, Milesium id uocant: quartum æque atque secundum genus rarum leuèque, succidæ lanæ simile: quintum postremo extima superficie leui, interna uero habet aspera: odore

Dies halcyonides, Plinius.

Κήρυλος, κείρυλος, Stice, Cerylus, Ceyx.

Milesium.

A dore quidem nullo, sed quòd gustu manifestam præferat acrimoniã. Hoc & omnium halcyoniorum calidissimum est: ut quod uel pilos exurere possit. Halcyonij genus omne discutit & abstergit, acri scilicet & calida uim: magis tamen minúsue pro cuiusque generis acrimonia caloréque, & quòd aliud alio partes habeat tenuiores. Nam cum prima duo genera ad alphas, lichenas, leprasque & pforas utiliter adhibeantur, & præterea splendidam reddant cutim, id nõ præstabit quod ultimo loco dictum est: quippe quod non summam tantum cutim exerit: sed abradit & exulcerat. Milesium omnium est tenuissimum: itaque uestum alopeciiis medetur ex uino fuluo & tenui illitum. Vires habet minime omnium efficaces quartum halcyonij genus, ut Galeno placet. Vñus, inquit Plinius, tostis & sine oleo mire
B lepras, lichenas, lentigenes tollunt cum lupino & sulphuris duobus obolis.
10 halcyoneo utuntur & ad oculorum cicatrices. Phœnicopterus avis est lacustris: circa lacus enim & paludes uiçtat, uisum pulchra & colore decora
purpureo. Phœnicopteri linguã præcipui saporis esse Apitius docuit, nepotum omnium altissimus gurgis. Auẽ hanc breui carmine depinxit Martialis:

Phœnicopterus.

Dat mihi penna rubens nomen: sed lingua gulosis
Nostra sapit: quid si garrula lingua foret?

11 Ad hæc lacus & fluuios petunt albicula, schœniclos, cinclus, & tringa,
12 quæ omnes caudã motitant: quin etiam calidris, cui cinereus color distinctus uarie. Schœniclos in iis minor est turdo: aquas adamat, & cauda illi motitat. alaude amica avis est. Cinclus minor itẽ est, quàm tringa: nõ apud
C lacus solum & fluuios, sed uitam etiam apud mare traducit. Astutus hic & capi difficilis est: sed captus maxime mitescit. Læsus hic est & prope mutilus: incontinens enim parte sui posteriore est: ideo suapte natura & per se, ut aiunt, nidum sibi construere non potest, sed in alieno parit. Hæc semper caudam motitat. Tringa inter minores has aues maxima est: turdo enim
æquiparat. Hæc & circa aquas uiuit, & caudam motitat.

*Albicula.
Calidris.
Schœniclos.
Iunco.
Cinclus.*

Tringa.

1 Elea, Theodorus (nisi culpa sit librariorum) hanc auem confudit cum gnaphalo. 2 Alterum genus eorum, inquit Plinius, magnitudine distinguitur & cantu. 3 Pilæ figura, inquit Plinius, paulum eminenti, ore perquam angustò grádiu spongiarum similitudine. 4 Theodor. Magnitudo maximis amplior quàm spongiæ. 5 Nidum ubi intertexere, in mare deferunt: ubi fluitans ab intercurfantibus undis carum opus probatur: & partes quas aqua incidẽs ostẽdit non firmas esse, ita sarciant, ut neque si percutiarur saxo rûpatur, neq; ferro discindatur. Ita Ælianus. 6 Plinius, Putant ex spinis aculeatis cõstitui: piscibus enim uiuunt. 7 In latebras abit, Plinius.

D 8 Cerylos, Theodorus carulos dixit. 9 Numerantur ab Aristotele ut diuersæ aues halcyone & cerylus, cum differant tantum sexu, sicuti & melacoryphus & ficedula pro diuersis numerantur in eodem capite: & erithacus & phœnicurus: cū tamen non differant specie, sed affectione quadam. 10 Videtur phœnicopterus insigni esse magnitudine, ex Suetonio in Caligula. Hostiæ erant phœnicopteri, pauones, erithrotaones: non tamen inter maximas aues numerandus, sed inter mediocres magnitudine potius uidetur ex Cor. Celso. Iuuenalis in Satyr.

Carulus.

Et Scythicæ uolucres & phœnicepterus ingens. Heliodorus de rebus Æthiopicis lib. 6. Νεφελῶν φοινοκέπτερον dixit, id est phœnicopterum Niliacum. 11 Albicula apud Theodorum habetur, sed non in nostris exemplaribus Græcis. 12 Omnibus iis color cinereus, ut habet uetus interpret.

DE DIFFERENTIIS

De laro, charadrio, fulica, æthya & catarracta.

E

Cap. CXLIH.

Larus, ἄλκιος. **L**arus avis aquatica est, uorax admodum & gulosa: cui gula tota ampla
& lata est. In petris maritimis nidificant lari. Oua bina ternæue pariunt
aestate: nec unquam latent. Lari duplex genus, alter colore est cinereo: hic
Brenthus.
Harpa. circa lacus & fluuios uiçtitat: alter albus est, & à mari uictū quærit, ac pro-
inde cum brentho & harpa dissidet larus: quandoquidem & hæ à mari ui-
Phoix. ctum petunt. Eādē ob causam, quia scilicet uictus earum similis est, ini-
mica harpæ & phoix est: cui peculiare præ cæteris est, ut oculos auiū deuo-
rare potissimum appetat. Harpa quoque cum triorche accipitre dissidet: &
communibus inimicitiis harpa & miluus contra triorchin pugnant. Ga-
Gauia. uia eadem quæ larus creditur. In petris, inquit Plinius, nidificant gauia æ-
state, dissidēt anates & gauia. Auis peralba illa, inquit Apuleius, gauia, quæ
super fluctus marinos natat, demergit sese propere ad oceani profundum
gremium. Charadrius à mari uictum petit. degit plurimum in saxis & ca-
Charadrius,
Χαραδρίος. uernis. Praua hæc auis & colore & uoce est: & noctu apparet, die aufugit.
Rupex. Morbo regio medetur, (ut affirmant quidam) si ab ægro uel conspiciatur
Hiaticola. duntaxat. Quocirca qui auem uendunt, abscondunt eam ne ab ægro prius
uideatur, quam eam uendiderint, ut author est Euphranius: alij non hoc ui-
Cepphus. sam, sed in cibo efficere asseuerant. Cepphus (fulicam interpretantur) cir-
κεπφός,
Fulica. ca mare uictitat. Cepphi spuma capiuntur: appetunt enim eā auidi: quo-
circa spuma insperla eas uenari in usu est. Caro earum probi odoris est, ex-
cepta parte posteriore, quæ circa clunes est, quæ sola limum olet: fiunt au-
tem pingues. Cepphi, inquit Aratus, cum relicto mari gregatim in terram
aduerso uento reuolant, uentum prænuntiant. Fulica, ut Plinius tradit, cir-
rhum in capite pro apice gestat. Fulicæ matutino clāgore tempestates præ-
nuntiant: & ut carmine quoque ex Arato tradit Cicero, qui & fulicem
eam uocat,

Canā fulix itidem fugiens ex gurgite ponti,
Nuntiat horribiles clamans instare procellas,
Haud modicos tremulo fundens ex gutture cantus.

Et Vergilius,

Iam sibi tum curuis male temperat unda carinis,
Cum medio celeres reuolant ex aquore mergi,
Clamorēque ferunt ad littora: cumque marinæ
In sicco ludunt fulicæ.

H

Æthya. **Æ**thya circa mare uictitat, & in aqua degit. æthya cum frequentius in ma-
re sese immergunt tempestates nauigantibus futuras præfagire ferunt: hu-
ius causam reddunt, quod tranquillo mari progredi non audet æthya ma-
rinarum beluarum metu: at cum tempestatem præsenferit, audacter pro-
greditur, quod tunc temporis marinæ illæ beluæ in altum abierunt: uerum
Auratus æthiæ, inquit, maria aut stagna fugientes pennasque in terra ro-
stro purgātes uentum præfagiunt. Æthyæ saxis maritimis oua bina ternæ-
ue statim à bruma pariunt ineunte uere: nec ullo tempore latent. Æthyæ
uentriculum

A ventriculum amplectuntur nonnulli, tanquam medicamentũ, quod concoctioni conferat: uerum (ut inquit Galenus) neque ipse facile concoquitur, neque quicquam ad aliorum concoctionem iuuat. Iecur autem in ueteratum exsiccatumque ex aqua mulsa binis cochleariis epotum, secundas
 8 eicere author est Dioscorides. Eandem esse æthyam cum κορώνη θαλάσσιος, id est
 est cum cornice marina authores sunt Hesichius & Suidas. Et mergũ quo-
 que eandem esse auem nonnulli tradunt. Mergus, inquit Plinius, inflatiabi-
 9 lis auis est, eo quod à uentre protinus recto intestino (minime inquam fle-
 10 xuoso) tráseunt cibi. Mergi in arboribus nidificant: pariunt oua plurimum
 terna, idq; incipiente uere: nec unquam latent. Inter aquaticas mergi soliti
 sunt deuorare quæ ceteræ reddunt. Mergi pennas rostro purgâtes, uentũ,
 11 maria quoque aut stagna fugientes, tempestatem præfagiunt: ut & Vergi-
 12 lius testatus est,

Iam sibi tum curuis male temperat unda carinis,
 Cum medio celeres reuolant ex æquore mergi,
 Clamorẽmque ferunt ad littora.

Vocem nonnunquam mutare mergum author est Lucretius:

Accipitres atque ossifragæ mergique marinis
 Fluctibus in falso uictum uitamque petentes,
 Longe alias alio iaciunt in tempore uoces.

Mergi totam speciem, seseque immergendi frequentiam pulchre depinxit Ouidius in Æfæci in mergum mutatione:

C Utque nouas humeris assumpserit alas,
 Subuolat, atque iterum corpus super æquora mittit.
 Pluma leuat casus: furit Æfæcus, inque profundum
 Pronus abit, lætisque uiam sine fine retentat.
 Fecit amor maciem: longa internodia crurum,
 Longa manet ceruix, caput est à corpore longe.
 Æquor amat, nomẽnque tenet, quia mergitur illo.

Catarracta mari uictitat: & cum se in altum immerferit, manet nõ minus
 temporis, quàm quo spatium transieris iugeri. Minor quàm accipiter auis
 hæc est: gula eius tota ampla & lata est.

D 1 Larus, λάρος, βεφχός, περὶ περὶ βίηται. Athenæus. 2 βεφχός, Theodorus anatẽ
 interpretatur. 3 Ex hoc Plinij loco forsitan Theodorus apud Aristotelem βεφχόν
 anatẽ uertit. 4 Charadrius, Inter fluuiatiles uidetur Aristophanes hanc auem nu-
 merare in Anibus: οἱ χαράδριοι καὶ τ' ἄλλα ποτάμια ὄρνιθα. 5 Cepphus, Theon Arati in-
 terpres, Auis & gracilis atq; macra admodũ, uti carnis nihil habere uideatur, sed ossa
 solum & pẽnas. 6 Quo pacto fulicæ spuma capiãtur, ostendit Nicander in Alexi-
 phar. 7 Limum olet. Quæ sola fœteret, ita reddit uetus interpres. 8 Æthyam, Ar-
 rianus in Pontici maris nauigatione κορώνην θαλάσσιον unã enumerat cum αἰθήν, tan-
 quam aues diuersas. Eadem fortassẽ apud illum est, quæ coruus marinus uocatur: de
 quo infra. Mergum etiam bungam à poetis uocari author est Phocion grammaticus. Bungæ.
 9 Quibus animalibus intestina recta sunt, inquit Aristoteles, ea ciborũ auida sunt.
 10 Mergi in arboribus nidificant, inquit Plinius. Qui mergum eundem esse cum
 æthya sentiunt, locũ hunc Plinij aliter legant necesse est. Io. Claymondus ex conie-
 ctura ita legendum arbitratur, Gauriæ in petris nidificant: mergi etiam in arboribus:

DE DIFFERENTIIS

uerum codices omnes, quos equidē uiderim, in altera litera consentiunt. II Maria E
quoque aut stagna fugientes, & cætera. Neque hæc quidem æthyæ conuenire ui-
dentur.

De clorio, crece, ortigometra & glottide.

Cap. CXLV.

Ελβετες.

Crex.

*Crexibin ma-
gnitudine com-
parat Hierod.
uti infra uide-
bitur.*

*Ortygometra,
ορτυγωνίτης.
Tardi incre-
menti, ορθα-
λός.*

Glottis.

Γλωττίς.

Lingulata.

ELorius auis est apud mare uictitans creci similis. cælo tranquillo ad li-
tus pascitur. Habet porro crex rostrum longum & acutum ferratūm-
que: crura item lōga: & digitus pedis posterior, qui loco calcis geritur, mi-
nutus est. Crex pugnax est, & ingenio ualens ad uictum, sed cætera infelix.
Cum galgulo pugnat, & merula, & uireone: nocet enim his & corū pullis.
Lacustribus auibus similis ortygometa est, quæ ex iis una est quæ duces se
præbent coturnicibus hinc abeuntibus. Magnitudo illi turturis, crura lon-
ga, auis timida, tardique incrementi. Glottis etiam ex iis est quæ duces se
præbent coturnicibus hinc commigrantibus: cui forma quoque similis
est auibus lacustribus: hæc linguam exerit prælongam, unde illi nomen.
Hanc in initio blandita peregrinatione auide profectam pœnitentia in uo-
latu, cum labore scilicet subit, reuerti incomitatam piget & sequi: nec un-
quam plus uno die peragit, in proximo hospitio deserit: uerum inuenitur
alia, antecedente anno relicta: simili modo in singulos dies.

De ardeolarum generibus, porphyrione & hæmatopode.

Cap. CXLVI.

Ardea,

Ardeola,

ἰερωδῖος.

*Ouidius de Ar-
dea urbe in a-
uem mutata.*

AFluuiis & lacubus uictum petit ardeola: cui, ut inquit Ouidius,
Et sonus, & macies, & pallor, & omnia captam

Quæ deccant urbem: nomen quoque mansit in illa
Vrbis.

Volat ardea protentis in auersum cruribus, quibus loco
uropigij utitur ad uolatum dirigendum. Ardeolæ pipra inimica est: oua e-
nim & pulli ardeolæ uiolantur à pipra. Aquila etiam cum ardeola pugnat:
unguibus etenim ualens aquila aggreditur: hæc autem repugnando emor-
ritur. Et hostes sunt forices & ardeolæ inuicem fœtibus insidiantes. Rursus
amici cornix & ardeola contra uulpium genus communibus inimiciis.
Ardea in mediis arenis tristis hyemem prænuntiat: uel, ut Aratus prodit,
herodius, cum ad mare magno cum clangore uolitat, imbres prænuntiat:
sed cum præter consuetum morem relicto mari, terram etiam cum clan-
gore petit, uentos. Ardeolarum tria sunt genera, pella, alba, asterias, id est H
stellaris. Pellæ coitus difficilis est: uociferatur enim mas, & sanguinem ex
oculis (ut aiunt) emittit. parit etiam agre fœmina, summóque cum dolore.
Sagax & in uictu queritādo operosa est & cœnagerula. Agere interdum so-
let: colore tamē est prauo & aluo humida. Prælium cū iis init, à quibus lēdi
tur: hoc est cum aquila, à qua rapitur: cum uulpe, à qua noctu capitur: cum
alauda, à qua oua eius diripiuntur. Reliquarum duarum, cādida colore est
pulchro, & coit, & nidulatur probe in arboribus. Pascitur in paludibus, la-
cu, campis & pratis: & hanc inter aues altero oculo carere tradunt. Sed a-
sterias, quæ & ὄκρος, id est pigra cognominata est, (ut cognomē sonat) iners
otiosaque est. Est & quæ λευκορωδῖος, id est albardeola uocatur, quæ magnitu-
dine

*Hierodion fu-
licam nonnul-
li uocant.*

Pella,

Pellos,

πῆλλος.

*Λδνός ἰερω-
δῖος,*

*Candida, uel
alba ardeola.*

Asterias,

stellaris.

ὄκρος,

ardeola pigra.

Albardeola,

λευκορωδῖος.

A dine minor est, rostro lato porrectoque. Ardeolæ rostrum in pelle asinina fronti adalligatum, somnum allicere aiunt. Putant & per se rostrum eiusdem effectus esse uino collutum. Et crura longa habet porphyrio, collumque longum & angustum: & uolat porrectis cruribus, ut ardea, cum uropygium aduolatum ineptum habeat. Auis est Lybica porphyrio, ut author est Alexander Myndius: uerum, uti Plinius refert, Baleares insulæ porphyrionem mittunt: laudatissimi in Commagene. Gallinacei magnitudine est porphyrio, colore cæruleum imitante. Rostra porphyrioni & prælonga crura rubent, pedibus fissis. Auium quibus longa sunt crura solus porphyrio morfu bibit. Cibum omnem aqua subinde tingit: deinde pede ad rostrum ueluti manu affert. Volatu porphyrio minime in sublime fertur: puluerationis insatiabili gaudio tenetur. in locis ubi columbæ se lauare solent labuatur: nec prius tamen se uel in puluerem dat uel in lauacrum, quam ambulando certa spatia confecerit. In magnificis splendidisque domibus porphyrio ludicra delectatio est: quarum intra claustra solutus errat. Porphyrionem qui cibi gratia in cœnis apposuerit hominem scio neminem, inquit Ælianus. Scribit Polemon porphyrionem, si in edibus nutriatur, mulieres anxie obseruare, sensumque adulterij habere: ac significare id patrifamilias in cuius domo alitur: & id quidem haud alio modo quam se iugulando. Hæmatopus multo minor est quam porphyrio, quanquam eadem crurum altitudine: rostrum quoque illi & crura rubent. nascitur in Ægypto. insistit ternis digitis. Præcipue ei pabulum muscæ: uita in Italia paucis diebus. Clitarchus in India scribit uolucrem nomine horionem nasci, magnitudine herodio æqualem, rubris cruribus, oculis cæruleis, sic musica instructum, ut naturæ munere tam suauiter canat, ut ipsas Sirenes lacescere possit.

Porphyrio.
Porphyrio.

Hæmatopus.

Horion.

1 *Porphyrio*, alia auis est apud Athenæum, & latiporphyra alia. 2 Cæruleum imitante, *κυανόπους*: uel, ut habet Aristophanis interpres, *κυανός*, id est cæruleo, uel fusco, uel nigro. 3 Hæmatopus, aliàs himatopus.

Porphyrio.
Latiporphyra.
Hymatopus

De grue, platea, ciconia, & ibide.

Cap. CXLVII.

D GRUES ad paludes aduolant: & de ultimis, prope dixerim, in ultima: ex Scythicis enim cæpis ad paludes Ægypto superiores, unde Nilus profluit, ueniunt: quo in loco pugnare cum Pygmæis dicuntur. Immensus est tractus quò ueniunt, inquit Plinius, si quis reputet à mari Eoo. Rostrum habent grues longum. Balearicæ grues cirrum in capite gestant. Coeunt grues non confidente humi fœmina, sed stante: & quàm celerrime rem peragunt: mas enim supersiliens, cito, ut passeres, perficit. Pariunt oua bina. In incessu ante se pedes iaciunt. In grandiorum alitum genere grues tantum mutant colorem, & in senectute nigrescunt. Grues etiã multa prudenter faciunt: loca enim longinqua petunt (ut dictum est) sui commodi gratia: & uolant flatu secundo alte, ut procul perspicere possint: & si nubes tempestatis uiderint, conferunt se in terram, & humi quiescunt. Ideoque grues silentio per sublime uolantes, serenitatem: in mediterranea uero festinantes uentum

Grus, & egrets

Grues Balearicæ.

DE DIFFERENTIIS

prælagire feruntur. Ducem etiam habent: & eos qui clament in extremo agmine dispositos, ut uox percipi possit, quo gregem uoce cōtineant. Illud quoque animaduersum, grues cum maria transmittunt, trianguli efficere formā: eius autē summo angulo aër ab iis aduersus pellitur: deinde sensim ab utroque latere dilatante se cuneo, porrigitur agmē: quæ sequuntur grues, in tergo prauolantium colla & capita reponunt: quod quia ipse dux facere non potest, (quia non habet ubi nitatur) reuolat fessus, ut ipse quoque quiescat: in eius locum succedit ex iis quæ assequitur: eaque uicissitudo in omni cursu conseruatur. Cum consistunt, excubias habent nocturnis temporibus lapillum pede sustinentes, qui lassatis somno decidens, indigentiam sono coarguat: ceteræ dormiunt capite subter alam condito alternis pedibus insistentes. dux erecto prospicit collo, & quod senserit uoce significat. Eadem mansuetæ lasciuiunt, gyrōsque quosdam indecoro cursu uel singulæ peragunt. Corn. Nepos, qui diui Augusti principatu obiit, cum scriberet turdos paulo ante cæptos saginari, addidit ciconias magis placere quàm grues: cum hæc nunc ales inter primas expetatur, illā uero nemo uelit tetigisse. Gruum caro, inquit Galenus, tota fibrosa durāq; est: qua tamen uesci solemus postquā pluribus à morte diebus quasi cōputruerit. In Balearibus insulis uipiones in mensarum honore sunt: porro uipiones uocāt minores *Vipiones.* grues. Gromphana. Gromphana. auem in Sardinia narrāt grui similē, ignotā iam etiam *Gromphana.* Sardis, ut existimo. Platalea. Platalea. etiā migrant, & de Strymone amne ad Istrum *Platalea.* aduolant, prolemque ibi faciunt: rostrum habet platalea magnū. Hanc sibi cibum querere aiunt aduolantem ad eas aues quæ se in mari mergūt: quæ *Platea.* cum emerferint piscemque ceperint, usque eo premere earum capita mordicus, dum captum illæ amittant, atque ita capturam extorqueat. eademque hæc auis scribitur conchis se solere complere, easque cum stomachi calore concoxerit, euomere: atque ita hiantibus iam testis, eligere ex iis quæ sunt esculenta. Ciconia. Ciconia. circa lacus & fluuios degunt: sed quonam è loco ad *Pelargus.* nos ueniant, aut quò se referant incompertum adhuc est: è longinquo uenire non dubiū eodem quo grues modo, illas hyemis, has æstatis aduenas: *Πελαργός.* hyeme nanq; latent ciconia. Abitura congregantur in loco certo: comitataq; sic ut nulla sui generis relinquatur, nisi captiua & serua, ceu lege prædicta die recedunt. Nemo uidit agmē discedentium, cum discessurum apparet: nec uenire, sed uenisse cernimus: utrunque nocturnis fit temporibus. Incessu pedes ante se iaciunt ut grues. Sunt qui ciconiis non inesse linguas confirmēt: uerū sonum, quo crepitant, oris potius quàm uocis esse. ciconia. nidos eisdem repetunt. Eximia illis inest pietas: etenim quantum temporis impenderint fœtibus educandis, tātum & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur: ita impense nidos fouēt, ut incubitus assiduitate plumas exuant: & genitorum senectutem inuicem educare inuulgatū est. Noceri eis omnibus quidem locis nefas ducunt, sed in Thessalia maxime, ubi serpentum immanis copia est: quos dum escandi gratia insectantur, regionibus Thessalicis plurimum mali detrahūt. Proinde honos iis in Thessalia serpentum exitio tantum, ut capitale fuerit occidisse, eadem legibus pœna quæ in homicidam

A homicidam. Trāspadana Italia iuxta Alpes Lariū lacum appellat, ad quem ciconiæ non permancant. Contra uenenata omnia ciconiarum uētriculus ualet. Ciconiæ pullum qui ederit, negatur annis continuis lippiturus. Figura & magnitudine ciconiæ similis est ibis, auis māfuetiffima. graditur magna tarditate: nec eam ocyus quispiam ingredi uideat, quā molli gradu & tardo. Inuocant & Ægyptij ibes suas contra ſerpentium aduentum: in-
eunte nanque uere (ut aiunt) angues alati ex Arabia in Ægyptum frequen-
tes aduolant, quos ibes interficiunt: eāque ob cauſam auem hāc colunt Ægyptij. Duplici genere diſtinguuntur ibes. Sunt enim aliæ candidæ, aliæ
nigræ. Candidæ apud Peluſium tantum nō ſunt, cum in reliqua tota Ægy-
pto habeantur. Nigræ contra, apud Peluſium tantū, in cætera Ægypto nul-
læ. Extra Ægyptum non progrediuntur ibides. Incolis tum utiles ſunt, tum

Ibis.

Alie candidæ.
Strabo. alie,
inquit, colore
ciconiæ.

B inutiles moleſtæq;: utiles quidem, quòd ſerpentes aliāque noxia animalcu-
la, & omnia macellorum purgamenta deuorant: inutiles uero & moleſtæ,
quòd omnia deuorant, nec facile arceri poſſunt. Herodotus ita diſtinguit:
Ibis quæ ſerpentes oppugnat, nigra tota uehementer eſt, cruribus gru-
niſ: roſtro adūco, eadem qua crex magnitudine. Alteri generi gracile caput ac
totum collum, pennæ ubique candidæ præter caput ceruicēque atq; ex-
tremas alas & nates, quæ partes nigræ ſunt: cruribus atque roſtro priori ſi-
mile hoc genus eſt. Cinis ibidis ſine pennis crematæ potus, tormina ſanare
traditur.

Roſtro adūco,
πελαγονί-
247777.

1 Plataleæ, Ariſtoteles, οἱ δὲ πελαγεῖς οἱ ἐν τοῖς ποταμοῖς γινόμενοι. 2 Cum ſto-
machi calore. Ariſtoteles, ἐν δὲ πρὸ τῆς κεφαλῆς πέπρῳ, hoc eſt: ubi ſua ingluuie coxerit,
uel ea parte quæ ante uentriculum proxima eſt. Plutarchus hæc tribuit herodio.

De aquaticis grauioribus, quæ omnes palmipedes ſunt: de anſerum
generibus, de olore & onocrotalo. Cap. CXLVIII.

P Almipedum quæ grauiores ſunt, circa lacus & amnes uerſantur: huius
generis anſer præcipue ruſticis gratus eſt: nam clauſæ paſcuntur in neſ-
ſotrophiiis & anates, querquedula, boſcades, phalarides ſimilēſque uolu-
cres, quæ ſtagna & paludes rimantur, ſed maiore impenſa: anſer autem nō
magni fructus, ſed minimi oneris eſt. Anſeri gula tota ampla & lata eſt: &
appendices quaſdam paucas habet infra quā deſinit inteſtinum. Iecur far-
tilibus in magnam amplitudinē creſcit: exemptum quoque lacte mulſo
augetur. Anſeres in aqua cocunt: à coitu ſeſe aquis ingurgitant. Anſeribus
admittendis, ut Varro & Columella prodidere, tempus aptiſſimum eſt à
brumæ: atque ad pariendum & incubandum à calēdis Martij uſque ad ſol-
ſtitium. Pariunt uere, inquit Plinius, aut ſi bruma coiucere, poſt ſolſtitium
quadreſimo die prope. Bis anno, ſi priorem ſœtum gallinæ excludant: a-
lias plurima oua quindecim, pauciſſima ſeptem. ſi quis ſurripiat, pariunt
donec rumpantur. hæc Plinius. Singulæ, inquit Varro, non plus quater in
anno pariunt: uel, ut Columella, ſingulæ ter anno pariunt, ſi prohibeantur
ſœtus ſuos excludere. Pariunt autem ſingulis ſœtibus oua, primo quina, ſe-
quenti quaterna, nouiſſimo terna. Fœminæ tantum incubant: pullis autem

Palmipedes,
σεχαιόποδες.
Anſer, χλω.
Alias, boſchi-
des.

Solſtitium Co-
lumellæ ſit ul-
tima parte mi-
ſis Iunij.

formandis excludendisque triginta diebus opus est, cum sunt frigora: nam E
 tepidis quinque & uiginti satis est. negatur anser aliena excludere oua, nisi
 subiecta quoque sua habuerit. Supponuntur autem gallinis huius generis
 oua, sicut pauonina, plurima quinque, paucissima tria: ipsis autem anseri-
 bus incubanda subijci utilissimum nouem aut undecim: supponuntur au-
 tem paucissima septem, plurima quindecim. Pullis anserum urtica cōtactu
 mortifera: nec minus auuiditas, nunc satietate nimia, nunc suamet ui: nam
 si anserculus adhuc parum firmus & indigēs ciborū peruenit in pascuum,
 fruticibus aut solidioribus herbis obluētatur ita pertinaciter, ut collum ab-
 rumpat. In legendo anserum grege obseruare solēt, ut mares fœminæque
 quàm amplissimi corporis, & albi coloris eligantur: quod plerūque pullos
 similes sui faciūt. Nam est & aliud genus uarium, quod à fero mitigatum, F
 domesticum factum est. Id neque aque fœcūdum est, nec tam pretiosum:
 propter quod minime nutriendum præcipiunt. Hoc auium genus, candi-
 dum præcipue, nutriendum: non quia magni sit fructus, ut dictum est, sed
 quia minimi oneris: attamen præstat ex se pullos atq; plumam, quam nō,
 ut in ouibus lanam, semel demetere, sed bis anno, uere & autumno, uellere
 licet: rursus enim plumigeri uestiuntur: molliorq; pluma, quæ corpori quā-
 proxima: & è Germania laudatissima. Candidi ibi, uerū minores ganza
 uocantur: est uero Aristoteli anser maior, est & minor, qui gregatilis est.
 Anser solertiore custodiam præbet quàm canis: nam clangore prodit in-
 fidentem. Anseres continuo clangore intempestiui hyemem præfagiunt.
 Anserum caro excrementosa est, concoctūque difficilis: atque domesticarū G
 omnium auium calidissima, humidissimaq; & crassissima: ut eodem ordi-
 ne apud ueteres habita sit cum struthocameli carne: alæ tamen nihilo sunt
 ceterarum auium alis deteriores: uentriculi suauitate etiam superāt. Iecur
 quoque anseris in cibo gratum est, concoctioni facile optimique succi: &
 qui abunde nutriat, si alimenta quæ anseri antea præbentur, lacte fuerint
 imbuta. Testes anserum in cibo ad sobolem procreandam iuuare ferun-
 tur: lingua uero singulari quadam proprietate stranguriæ prodest. Sanguis
 anseris aduersus uenena in antidotis miscetur: maxime uero contra lepo-
 res marinos ualet cum olei aqua portione. Item contra mala medicamēta
 omnia asseruatur cum Lemnia rubrica & spinæ albæ succo, pastillorū dra-
 chmis quinq; qui in cyathis ternis aquæ bibātur. Anserinus adeps calidior H
 est, & partium magis tenuium q̃ suillus: qua ratione corpora facilius pene-
 trat, & eorum quæ intus & in corpore sunt, acrimoniam magis obtūdit.
 Ex anserum adipe in Cōmagene Syriæ fit unguentum odore iucundo, pa-
 riter & medicamētum celeberrimi usus, quod à gente dicitur Commage-
 num: utilissimum ad perfrictiones, conuulsionem, cacos ac subitos dolores,
 omniæque quæ acopis curantur. Adeps anserū labris fissis prodest, si eo per-
 linātur: aurium grauitatē dolorēque sedat instillatus: quidā adiiciunt suc-
 cum cepæ & alij pari modo. Si aqua in aurē intrauerit, præcipuū remediū
 est anserinus adeps cum cepæ succo. Stercus anserinum (ut author est Gale-
 nus) præ nimia acrimonia nullius est usus. Chenalopex circa lacus & amnes
 uersatur

*Ganza, aliis,
 ganta, ut Rhe-
 nanoplaet.*

Cōmagenum.

*Χλωάλοπις,
 Chenalopex,
 Vulpanser.*

A uersatur. Est uero chenalopex corpore quàm anser minor, sed animi robore superior atque ad inuadendum audentior, ut qui se ab aquilæ, felis ac cæterorum hostiũ iniuriis melius defendat. Pullos suos uehementer amat: eandemque operam, quam perdix, in eis tuendis ponit: nam ante suos fectus sese prouoluens, aucupi spem sui capiendi præbet: hi uero interea dum uenator illuditur, elabuntur: quibus fuga elapsis, is sese alis eleuãs discedit: ac sæpe, ut pulli facilius euadant, capiendum se uenatoribus præbet. Parit
 2 chenalopex nonnunquam oua hypenemia. Anserũ generis sunt chenalo-
 3 peces, & quibus lautiores epulas nõ nouit Britãnia, ceramides, fero anseres minores. Olor grauius habet corpus:

Nec se cælóque Iouíque

B Credit, sed -

Stagna petit patulósque lacus: ignémque perosus,

Quæ colat elegit contraria flumina flammis.

- Collumque à pectore longe

Porrigitur, digitósque ligat iunctura rubentes:

Penna latus uelat: tenet os sine acumine rostrum.

Appêdices quasdam habet olor paruas infrà apud intestinum. oloribus ut alter alterum deuoret in more est maxime in uolucrum genere. Aquilam, si pugnam cœperit, repugnantes uincunt olores: ipsi autem nunquam nisi prouocati inferunt pugnam. Canere soliti sunt, & præcipue iamiam morituri. in mari Africo hoc sæpe sentiri ferunt. uolât etiam in pelagus longius.

C Præcipue faciem purgat atque erugat cycni adeps. Olorum similitudinem
 4 onocrotali habent: nec distare existimarentur omnino, nisi faucibus ipsis
 inesset alterius uteri genus. huc omnia inexplabile animal congerit, mira ut sit capacitas: mox perfecta rapina, sensim inde in os reddita in uerã aluum ruminantis modo deferit. Gallia hos septêtrionalis proxima Oceano mittit. Onocrotalorum duo produntur genera, alterum aquatile, alterum solitudinis. Diomedæas aues Iuba cataractas uocat: & eis esse dētes oculós-
 que igneo colore, cætero candidas tradens:

Si uolucrum quæ sit dubiorum forma requiris,

Vt non cygnorum, sic albis proxima cygnis.

Magna pedis digitos pars occupat: oráque cornu

D Indurata rigent, finémque in acumine ponunt. Hæc Ouidius.

Solinus uero, Forma, inquit, illis quæ fulcis, color candidus, ignei oculi, ora dentata. Congreges uolitant: duo super iis duces, alter agmen ducit, alter cogit. Cum fectuum adest tempus, rostro scobes excauant: deinde furculis in uersum superpositos imitantur texta cratium, & sic cõtēgunt subtercauata: hanc struem comprimunt terra quam egresserant, cum puteos excauarent: sic nidos moluntur bifori accessu. Aditus qui dimittit ad pastus in ortum destinatur: qui excipit reuertēteis, occasum uersus est: ut lux morantes excitet, & receptui non denegetur. Aluum exoneraturæ aduersis flatibus subuolant, quibus proluuies longius auferatur. Aduenas barbaros clangore infestant: Græcis tantum adulantur, miro discrimine. Hæ in solo

Olor.

κύκνϚ,

Cycnus,

Cygnus.

Onocrotalus.

Diomedæas

aues:

Cataractæ:

loco totius orbis uisuntur in insula cōtra Apuliæ oram, quæ tumulo ac delubro Diomedis insignis est.

1 Vnguētū, Huius cōpositionē uideas apud Pli. lib. 10, ca. 22, & 29, ca. 3. 2 Alij uero apud Plinium hoc pacto legi malūt. Anserum generis sunt penelopes, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia, chenalopeces, fere anseres minores: uerum penelops (si Aristophanis scholiastæ credimus) anati similis est, columbæ magnitudine: uel, ut aliis placet, anate maior (nisi fortasse pro *μελῶν* scribi debeat *μεῶν*.) Penelops, ut refert Aristoteles, circa lacus uersatur & amnes. 3 Ceramides, alij legūt chenerotes. 4 Onocrotalos, Festus truones uocat. Onocrotali, ut quidam existimant, dicti sunt ab asinino, quem in aqua faciunt, ruditu.

De anatino genere, & aliis quæ anatibus similes sunt. Cap. CXLIX.

Anas.
Νῆσσα, uel
ἰνῆσα.
Anates Ponticæ.
Anates Ponticæ.
Γλαυκίον,
Glaucium.
Boscas.
Colymbis.
Colymbus.
Urinatrix.
Phascades.
Υρία, ouel.
Phalaris,
Phaleris.
Boschides.
Querquedula.

E Palmipedum grauiorum genere anates sunt, quæ & circa lacus & amnes uersantur. Anati gula tota ampla & lata est: appēdices quoq; paucas habet infra quæ definit intestinum. Anas mas, ut Alexander Myndius prodit, maior est scēmina, & colore magis uario. Anates solæ, quæque sunt eiusdem generis, in sublime protinus sese tollunt: atque euestigio cælū petunt, & hoc etiam ex aqua: itaque in foueas quibus feras uenamur delapsæ solæ euadunt. Veneno anates Ponticas uiuere autumant. anates pennas rostro purgantes uentum prælagiunt. Anatis caro durior est, quàm sit turdorum merularumue aut paruarum auium. Quod uero traditur in torminibus mirum est: anate apposita uentri transire morbum, anatēq; emori. Sanguis anatum Ponticarum aduersus omnia mala medicamenta pollet: itaque & spissatus seruatur, uinóque diluitur. Mithridatis inuentum autumant sanguinem anatum Ponticarum miscere antidotis, quoniam ueneno uiuerent. Similes anatibus sunt, sed minores paulo, quos glaucia Græci uocant ab oculorum colore. Anati quoque similis, sed minor est & boscas: circa lacus quoque & amnes uictitans. Mas in hoc genere magis uariis cernitur: habent & mares rostra sima atque minora. Inuenitur & boscadis genus quoddam anate maius, sed minus chenalopece. Quas ab urinandi uoluptate colymbidas & colymbos nominant. omnium aquaticarum quæ palmipedes sunt, & in lacubus aut amnibus uictitant, minimæ sunt: atri ac sordidi coloris, acuto rostro. soli earum spectantur oculi, cætero merguntur. Phascades paulo maiores sunt quàm colymbides: cætero similes anatibus. Est & uria dicta, non multo minor anate: rostro lōgio-
re ac tenui, colore sordido figlino. Angustum & phalaris uocata rostrum obtinet: caput rotundius, uentrem subcinericio colore, dorsum nigricans: hæc & circa lacus & amnes uictum quærit. Phalarides in Seleusia Parthorum, & in Asia laudatissimæ.

1 Anates, *Νῆσαι ποδὲ μελῶν* dicuntur ab Aristophane, quasi cingulum candidū habentes, ut uult scholiastes. *Νῆσας ἀρχιδας* uocauit Aratus aues marinas, quæ in insulis sunt. 2 Boschidas dixit Columella: sed uide an sint exemplaria uera. 3 Magis uariis, *κατὰ χροῖος*. 4 *σκέπτονται δὲ ὁμματα, τὰ δὲ πλὰ κατὰ δύειται*, id est sæpiissime merguntur, uel urinantur. 5 Longiore, *μακρόν, μακρόν*. 6 Sordido figlino, *ἐν παροκέραιος*. 7 In hoc lacustrium genere nominantur à Varrone & Columella,

A De coruis aquatilibus. Cap. CL.

COrui aquatici naturaliter caluent, quibus apud Græcos nomen est inde. Phalacrocoraces aues Balarium insularum peculiare, iam etiam in Alpibus capiuntur. Qui corax, id est coruus appellatus est, magnitudo illi est quanta ciconiæ, sed crura breuiora: palmipes natansque, colore nigro. Insidit arboribus, & nidulatur in iis unus ex hoc genere. Et hæc quidem aues circa aquas uictum sibi quarunt.

Corvus aquaticus.
Phalacrocorax.
Corvus marinus.
Κόραξ.

1 Corax, Κόρωνη θαλάσσιος hæc est, ni fallor, apud Arrianum in ponti Euxini navigatione, & alia ab æthya: quanquam aliter uideatur Suidæ & Hesichio, uti supra in æthya.

Κόρωνη θαλάσσιος.

De brintho & upupa. Cap. CLI.

MOntes autem colunt & sylvas upupa & brinthus: cui & uictus probus, & uox sonora est. Upupa quoque montium incola est & sylvarum, coturnice paulo maior: & ut poeta de tyreo ait,

Brinthus.
Upupa.

-Cui stant in uertice crista,

Prominet in modicum prælonga cuspide rostrum:

Nomen epops uolucris est, facies armata uidetur.

Epops.

1 Obscena pastu auis, crista uisenda plicatili, contrahens eam subrigensque per longitudinem capitis à rostro residentem. Eminent pennæ, inquit Paulianias, in galeæ modum. Upupa una in suo genere non nidificat: sed stipites arborum subiens, parit sine ullo stramento in cauis: & nidum potissime è stercore hominis facit. Trimestris auis upupa est: quippe quæ cum fortum eduxerit abit, &

Deserta querit nemorum, & inuias plagas,
ut Æschylus testatus est. Colore etiam immutatur tempore æstatis & hyemis, ut idem author est,

Colore speciem multimodo pingit suam:

Nam uere candicans ubi extitit nouo,

Æstate tum deinde ut recanduit seges,

Alas repente uarias maculatus quatit.

Vagatur hic semper fastidiens locos,

Deserta querit nemorum & inuias plagas.

DIndicam upupam Indorum rex amores deliciasque suas ob eius uenustatē circungestat. Upupæ cor in lateris doloribus laudatur.

1 Crista, &c. *τελοειαν* dixit eā Aristophanes, quasi triplicē habentem in galea cristam, uti in scholiis habetur: forsitan ab insigni crista dictum est. 2 In suo genere, *ἢ καὶ ἑαυτὸν νεοπιδύοντων.* 3 Nidum hominis stercore luti loco circumlinit, inquit Ælianus.

De auibus partim peregrinis, partim monstrosis. Cap. CLII.

IN Hercynio Germaniæ saltu inusitata genera alitum accepimus: quarum plumæ ignium modo luceant, quanuis densa uox obtegat & denset tenebras. unde homines loci illius plerunque noctu rationem uia moderantur indicio plumarum refulgentium. Authores sunt omnibus annis catex-

Hercyniæ aues.

DE DIFFERENTIIS

Memnonides, uatim aduolare Ilium ex Æthiopia aues, & confluere ad Memnonis sepulchrum, quas ob id Mēnonidas aut memnonias uocant. Hoc idem quinto quoque anno facere eas in Æthiopia circa regiam Memnonis exploratum sibi Cremutius tradit. Aues hæc terrā Mariandineam incolere ferunt, colore nigras: corporis forma accipitris simili. Carne abstinēt: eis enim ad cibum semina satis sunt. Seleucides uocantur auiculae, quæ iugiter locustas, quas ἀφελᾶς uocant, edunt, easdēque celeriter excernunt. Harū aduentum ab Ioue precibus impetrāt Casij montis incolæ, fruges eorum locustis uastantibus. Nec unde ueniant, quōue abeant, compertum est: nusquā cōspectis, nisi cum præsidio earum indigetur. inexplebilem habent deuorandi naturā. Scythicae terræ incola auis est otidis magnitudine, quæ binos procreat pullos. & quæ pepererit oua, non incubitu fouet, sed condita in leporina aut uulpina pelle relinquit: atque ita obuoluta in summa arbore collocat: cūque à uenatione uacat, custodit: & si quis scandit, impugnat & uerberat alis, perinde ut aquilæ faciūt. Apud Persas gignitur auicula rhyntaces nomine, in qua nihil inuenitur excrementi: sed interna omnia adipe plena: quo fit, ut eam aere atque rore solum nutrirī arbitrentur. Chloriten dicunt magi gemmam inueniri in scyllæ auis uentre, congenitam ei: ferroque includi iubent ad quædam prodigia moris sui. Æthiopes atque Indi discolors maxime & inenarrabiles ferunt aues: & ante omnes nobilem Arabiæ phœnicē: haud scio an fabulose unum in toto orbe, nec uisum magnopere. Manilius senator author est, neminem existere, qui uiderit uelcetem. Nam ut tradit Ouidius:

Seleucides
aues.

Scythica auis.

Rhyntaces.

Scylla.

Phœnix,
Scyllæ.

tem. Nam ut tradit Ouidius: -Nec fruge nec herbis,

Sed thuris lachrymis & succo uiuit amomi.

G

Aquila narratur magnitudine, capite honorato, cristis faciē caput plumbo apice honestante: plumarum serie, medio exeunte alio: auri fulgore circa colla, cætera purpureus, cæruleam roseis caudam pennis distinguentibus,

Et Tyrio pinguntur crura ueneno.

4

Viuere quadraginta & quingentis annis: uel ut aliis placet sexcentis LX: senescentem casia thurisq; furculis (uel ut tradunt alij, cinnamidis) construere nidum, replere odoribus, & superemori. Ex ossibus deinde ac medullis nasci primo ceu uermiculum, inde fieri pullum prodit idem Manilius.

Fœmina sit uel masculus hæc, fortasseq; neutrum:

Felix quæ ueneris fœdera nulla colit.

H

Ipsa sibi proles suus est pater, & suus hæres:

Nutrix ipse sui, semper alumna sibi.

Cinnamomus.
Cinnamulcus.
Cinnamolcus.

Hæc atque alia de phœnice Lactantius. In Arabia quoque cinnamomus aut cinnamulcus auis appellatur, quam furculos cinnamomi portare, ac nidum ex his conficere aiunt. Nidificant excelsis arboribus & ramis: ad quos quoniam non est peruenire ob ramorum altitudinem & fragilitatem, accole congeries illas plumbatis petunt iaculis: deiectasque pretiis uendunt amplioribus: quod hoc cinnamum magis quàm aliud mercatores probet.

Dacnades.

Aues dacnades nuncupatas Ægyptij ad potentium coronas alligare soliti sunt, ut uellicando & assidue cantitando potanteis à dormiendo sustineant.

In maris

AIn maris Caspij insulis auem quādam nasci ferunt, quæ magnitudine anserem superet: pedes autem habeat grui per similes: dorso sit uehementer rubro, uentre uiridi, collo albo & disseminatis maculis croceis distincto: non minus quam duo cubita longo, rostro nigro. uocem similem ranis mittit. *Aues Caspie.* Auis etiā Caspia est, uel potius Indica: (nam in India etiam nascitur) anseris magnitudine: & lato quidem, sed tenui capite, cruribus paruis. uario colore distinguitur: nam eius dorsum purpureum est, uenter maxime coccineus est: caput & cutis exalbescunt: uocem caprinam mittit. Apud Caspios etiam fama est auē procreari magnitudine maximi gallinacei, uersicolore uarietate florentem: supināque uolare, & sub collum extensis cruribus ipsum iisdē subleuare, tū catelli uocē edere: neque in sublime, sed circū terram idcirco uolare, quod in altum non queat sese attollere. *Catreus.* **C**atreum eximia formæ pulchritudine auem Clitarchus prædicat, pauonis magnitudine: cuius pennarum extremitates smaragdi similitudinem gerunt. Quæ si alios intuetur, eius oculi quo sint colore nescias: sin te aspiciat, purpureos dices. Quod in aliorum oculis album, illius pallidum est. peracuto uidendi sensu prædita est. capitis plumæ partim candidulis ocellis, partim guttis quibusdam aliis in alias implicatis distinctę sunt. Eius pedes sandaracini: & uox canora. eam in deliciis maxime omnium auium Indi habent, ut qui aspectu illius impleri non possint. ex oculis facula splendet, ut lucidissimæ flammulæ similis sit. gregatim uolant, ut nubes esse uideantur. Auis in India nasci fertur: magnitudine triplo maior otide, ore permagno & longis cruribus: eam absonum quiddam sonare: summāque eius alas pallidas: ceteras uero pennas cinericias esse: Indi celā uocant. In India auis ad sturni magnitudinem accedens, uariis coloribus picta nascitur, quæ & humanā uocem effingit, & psittacis uocalior, & maiore est docilitate. Nō tamē humanum uictum æquo animo sustinet: sed libertatis desiderio famem potius quàm seruitutem amplectitur: cercionem appellant, quod similiter caudā atque cinclus mouet. *Cercio.* Paruularum quarundam auium Indicarum genus in excelsis rupibus nidificat: quarum magnitudo perdici, sandaracino colore: Indi sua lingua dicerum solent nominare: Græci, ut fertur, dicæum. *Dicæus.* **H**uius stercus si quis milij magnitudine sumperit in potionem dissolutum, ad uesperam morietur: mors suaui somno similis est, & nullum omnino sensum doloris habet. *Dicæus.* **Q**uamobrem summopere Indi id assequi studēt: ipsum etenim malorum obliuionem existimant inducere. Quod quidem ex India muneri missum rex Persarum omnibus rebus antefert & asseruatur, inlanabilem malorum remedium, si sumere sit necesse: neq; apud Perias quisi- *Gnaphalus.* **5** quam alius quàm rex id habet. Peregrina auis & gnaphalus esse uidetur, quippe quæ raro in nostris locis appareat, inquit Aristoteles. Gnaphalus uoce proba est, & colore pulchro: necnon ingenio ualet in uitæ officiis, & speciem præ se fert decoram. Incēdiaria auis inauspicata est: propter quam se- *Incendiaria auis.* penumero lustratam Urbem in annalibus inuenimus inquit Plinius: quæ sit auis ea, nec reperitur nec traditur. quidā ita interpretantur incēdiariam, quæcūque apparuerit carbonē ferēs ex aris uel altaribus: alij spinturnicem *Spinturnicem.*

eam uocant. Sed hæc ipsa, inquit Plinius, quæ esset inter aues, qui se scire dicitur non inueni. uerum Festus spinturnix, ait, auis genus est turpis figuræ, occurſatrix: unde artificū perditis. Spinturnix ea græce dicitur, ut ait San-

Cliuina aui.

Clamatoria.

Prohibitoria.

Subis, uel

Subin.

Tragopanades

Tragopan.

Pegasus.

Griphes.

rgif.

tra *πινδων*. Cliuinam quoque auem ab antiquis nominatam animaduerto ignorari: quidam clamatoriam dicunt: Labeo prohibitoriam. Et apud Nigidium subis appellatur auis, quæ aquilarum oua frangat. Tragopanadem uel tragopana plures affirmant maiorem aquila, cornua in temporibus curuata habentem, ferruginei coloris, tantum capite phœniceo. Equidem & hanc auem, inquit Plinius, & pegafos (quos Æthiopia generare dicitur) equino capite uolucres, cornibus armatos: & griphas auritos aduncitate rostri, fabulosos reor. Porro griphas sunt qui tradunt quadrupedes uolucres esse, corpore & unguibus leoninis: ore & alis aquilinis, sed candidis: oculis igneis, & capite cuiusmodi pictores fingunt, alites ferocissimas. Maculas quasdam griphibus inesse, quidā aiunt, quales pardalibus. in Asiatica Scythia aurum effodere, & cum his assidue bellū esse Arimaspsis circa metalla.

Stymphalides.

Circa Stymphali aquas, aues anthropophagos fuisse aiunt: quas Hercules sagittis confecit: uerum Pisander Camireus Hercule minime aues interfecisse, sed crotalorum strepitu abegisse tradit. Arabiæ terræ deserta loca, & alia fert ferarum genera, & aues quoque stymphalidas cognominatas, leonibus ac pantheris in homines haud minus atroces: inuolant enim in eos, dū illas aucupantur: rostrisque feriunt, atque adeo interficiunt, & quæcunque ex ære aut ferro gestant homines, ea perforant aues: sin uero ex cortice ueste cōtexuerint crassiorē, nō aliter stymphalidum rostra corticibus, quā minorū autum penne uisco inharēt. Sunt autē stymphalides gruum magnitudine, ibis specie, sed rostra habēt ualidiora, nec adunca more ibis. cirrū in capite gestant. Aues istæ Arabiæ Arcadicis cognomines, an eiusdē fuerint generis, nihil affirmo (inquit Pausanias:) alioqui fieri quidē potest, ut cum natæ primū in Arabia fuerint, earū pars aliqua in Arcadiā ad Stymphalim fluiuium uolauerit: indeque nomē stymphalidū ortum, cum aliud tamen nomē forsitan apud Arabas sortitæ sint. Esse in maledictis antiquis strigem conuenit, sed quæ sit auis constare non arbitror. Has ita depinxit Ouidius:

Strix, στρίξ.

Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapinis,

Canicies pennis, unguibus hamus inest.

Nocte uolant, puerosque petunt nutricis egentes,

Et uitiant cunis corpora rapta suis.

Carpere dicuntur lactentia uiscera rostris:

Et plenum poto sanguine guttur habent.

Est illis strigibus nomen: sed nominis huius

Causa, quod horrenda stridere nocte solent.

Sirenes.

Fabulosum autem arbitror, inquit Plinius, de strigibus eas infantium labris immulgere. Nec Sirenes impetrauerint fidem, licet affirmet Dino Clitarchi celebrati authoris pater in India esse: mulcerique earum cantu, quos grauatos somno lacerent. De his ita cecinit Ouidius,

-Vobis Acheloides undæ,

Pluma

A Pluma pedesque auium, cum uirginis ora gratis.
Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
Tantâque dos oris linguæ deperderet usum,
Virginei uultus, & uox humana remansit.

Deinde,

1 Otidis magnitudine. Hoc in loco uetus Aristotelis interpres habet, Non minor aquila: ut legisse uideatur apud Aristotelem, *ὀρνίθων γένος ἔστιν αἰτωδὲς*: nō αἰ ωίδης, uti legit Theodorus, & ante illum Plinius. Et mihi certe quadrare magis uidetur Aristotelis contextui, ut legatur αἰτωδὲς quā αἰ ωίδης: nō propter phrasin solū, sed quod antea uerba plura fecerat Aristoteles *πρὸ αἰτῶν γένους*: uerum nihil muto. 2 Quando & ubi uisus esse traditur phœnix ostēdunt Solinus & Plinius: sed quæ falsa esse nemo dubitarit, inquit Plinius. De phœnice lege Herodotū, Ouidiū in Metamorph, Claudianum & Lactantium. 3 Solinus, Capite honorato, in conum plumis extantibus, cristatis faucibus. 4 Solinus, Postera parte purpurēs absque cauda, in qua roseis pennis cœruleus interscribitur nitor. 5 Gnaphalus, &c. Hæc omnia refert Theodorus ad ueliam auem, ex Græco exemplari (ut opinor) mendoso: nam & in nostris exemplaribus & ueteri translatione tanquam diuersa ponuntur aues. 6 Solinus, Cornibus arietinis proferens armatū caput. 7 Hæc ales, inquit Solinus, pegasi scilicet, equinum nihil præter aures habet. 8 Griphas priscis Latinis picos appellatos tradidit Nonius, ut Plaut. in Aulul. Pici diuites, qui aureos montes colunt: eos solus supero. 9 Strigem, &c. Hæc syrnia græce nuncupatur: uide Hermolaum in striæ uocabuli explanatione post annotationes Plinianas.

Pici.
Syrnia.

De struthiocamelo.

Cap. CLIII.

Struthio Africanus, quem & struthiocamelum uocant, animal est naturæ duplicis: partim enim auem, partim quadrupedem refert: quippe qui ut non quadrupes pennas habeat, ut non auis, neque sublimis uolet, nec pennas ad uolandum commodas gerat, sed pilis similes. Item quasi quadrupes fit, pilos habet in palpebra superiore: & glaber capite & parte colli superiore est: itaque cilia habet utrinque pilosiora: sed quasi auis sit, infra pennis regitur. Bipes etiam tanquam auis, bisulcus tanquam quadrupes est: ut uero alij, in capite pilis minutis, oculis grossioribus nigrisque, nō dissimili forma & colore camelis: collo oblongo, rostroque acuto. Magnitudine non auis, sed ceruorum est. Africi autem uel Æthiopici struthiocameli altitudinem equitis insidentis equo excedunt, celeritatem uincunt: ad hoc demum datis pennis, ut currentem adiuuent. Ungulæ uero ceruis similes, bisulcæ, comprehendendis lapidibus utiles, quos in fuga contra sequentes ingerunt pedibus. Oua pariunt complura, quæ propter amplitudinem pro quibusdam habentur uasis: conisque bellicos & galeas eorum pennis adornant. Concoquendi sine delectu deuorata, mira natura: sed non minus stoliditas in tanta reliqui corporis altitudine: cum colla frutice occultauerint, latere sese existimantium. Struthocameli caro, ut & reliquæ partes omnes, excrementosa est concoctique difficilior. Ventriculus nonnullis in pretio habetur, & loco medicamenti quod concoctionem adiuuet: qui tamē ipse non facile concoquitur, tantum abest ut aliorum ciborum concoctioni conferat. Seuum struthocamelinū efficacioris ad omnia usus, quā est adeps anseris. Animalium eorum quæ inter sanguine prædita, terrestria appellauimus, eo scilicet quod aërem recipiant, partisque faciant in terra, indicatæ iam differentiæ sunt. Hinc natura aquatilium dicitur.

Struthiocamelus.
Struthocamelus.
Struthio Africanus.
Σφιδὲς ὁ Αὐ...
C...
Σφιδὲς,
Struthio.
Struthius.

De struthi uenatione lege Strabonē lib. 16, & Oppianum de uenatione lib. 3.

DE ANIMALIVM DIF- E

FERENTIIS LIBER VIII

Continet ea quæ in sanguineo genere aquatilia dicuntur: quæ scilicet in aqua uiſſitant, & in aqua quoque pariunt, uidelicet piſcium & cæterorum genera.

De piſcibus, & primo de eorum partibus exterioribus.
Cap. CLIII.

Piſcis, 12815.

*Huius rei ar-
gumentum ui-
deas apud Ari-
stotelem lib. 4.
histor. animal.*

Inter ea quæ aquas incolunt, piſcium genus unum eſt ab aliis diſtinctum: quod & forma ſeuariatur numeroſiore. Habet id caput & pronæ & ſurina ea parte qua uenter & uiſcera continentur. Caudam cõtinuam indiuiſamque fere parte gerit posteriore, ſed uarie. Mutatius autem eſt piſcium genus atque imperfectius quàm auium, partibus exterioribus: piſcium etenim nulli ceruix, nulli manus aut pedes: ſed nec alas habet, ſed pinnulas quafdam: nulli teſtes aut intus aut foris, nulli mammae. neque meatum genitalium ullum habet piſcium genus foris conſpicuum, ſed continuo ac ſimplici corpore à capite in caudâ uſque porrigitur. Capita piſcibus proportionem corporum maxima: oculi omnibus ſine palpebris: uerum non duri, ſed lubrici. Auditus uero olfactusue nullum continent membrum manifeſtum: quod enim uideri tale poteſt per loca narium, id non ad cerebrum uſque tranſmeat: ſed partim obſeptum & cæcum mox deſinit, partim ad branchias fertur: audire tamen atque olfacere piſces palam eſt. Sunt autem qui uel maxime animalium piſces auditu ualere arbitrentur: uidelicet hominũ experimento, qui aſſidue in mari uerſentur, remque piſcatoriam percallēt. Sunt etiam qui liquidius inter piſces audire prodantur, ut lupus, mugil, ſalpa & alij quidam: cætera piſcium genera minus audiunt. Sunt in piſcium genere oris diſcrimina: aliis enim os ante & promptum eſt: aliis infra parte ſupina, ut cartilaginei generis maxima parti: quamobrem hoc genus niſi conuerſum reſupinetur, cibum corripere nequit. Adhæc differētia exiſtit, quòd aliis os reſciſſum eſt, ut iis quæ carne ueſcuntur: iis enim uires ore continentur: aliis ſubinde eſt in arctius compreſſum & coarctatum, iis ſcilicet qui non carne ueſcuntur. Dentes habent omnia piſcium genera ſerratos pectinatimque cocuntes, excepto ſcæro, & acutos: atque ſerie dentium multiplici fulciuntur. Piſcibus etiam data quidem eſt lingua, ſed imperfecta incertaque, ac minime explanata: oſſea enim nec fere abſoluta eſt, ſed adhæret, extrema eius parte tantummodo diſcreta. In lingua etiam dentes nonnullis & in palato & toto ore: ut turba uulnerum molant, quæ attritu ſubigere non queunt: præterea in os uergentes, ne excidant cibi, nullũ habenti-

A bentibus retinendi adminiculum. Palatum etiam quibusdam adeo carnosum est & molle, ut si parum diligenter aduertas, lingua id esse uideatur, ut cyprino. Piscibus nullum omnino collum esse dixeris, aut breue admodum ex duabus solum primis uertebreis compositum. Branchias autem pisces *ῥαχια* re habent peculiarem, quibus humorem, quem ore acceperint, reddunt: atque etiam pinnas, quas magna ex parte quaternas gerunt, binas scilicet parte *Pinnae, πτερυγία.* prona, & binas supina. Et hæ quidem in piscibus similiter quodammodo habentur, atque alæ & crura in auibus: his enim alæ duæ superne dependent: illis pinnulæ duæ parte prona: his pedes resupinae parti subdantur, illis pinnulæ infra adherent fere iuxta pronam partem. Binas illas quæ parte prona lateribus geruntur, omnes fere habent: reliquis quæ subditæ sunt carent nonnulli ex iis qui longi sunt & corpulenti: ut anguilla, ut conger & mugilum genus, quod in lacu Sipharum nascitur: & præterea quæ tania appellatur. Iis uero qui prælongi sunt, atque magis serpentis speciem referunt, ut murena, nullæ omnino sunt pinnae, sed flexuoso impulsu corporum ita humore utuntur, ut terra serpentes: quibus neque branchiæ integræ atque discretæ, ut cæteris piscibus habentur. Cartilaginei quoque generis aliqua pinnis carent, uidelicet quæ plana sunt & caudam habent, ut raia & pastinaca: suâque ipsa latitudine natant. Ranâ tamen pinnas habere uidemus: & quæcunque suam latitudinem colligunt in mucronem. Et branchias ipsas quidam pisces operimento spineo intactas continent: at cartilaginea omnia cuticulari tantum operimento opertas. qui intactas habent, iis in obliquum **C** utroque latere tenentur: qui tegumento illo spineo carent, cartilaginea dico, iis fere si plana sunt, parte inferiore supinæque habentur, ut raia. Rana autem deductas in latera habet branchias: sed si oblonga sunt, eorum lateribus adherent, ut in quouis mustelino genere (quod galeodes uocant) cernitur. Item branchiatorum ipsorum, aliis simplices branchiæ sunt, aliis duplices: omnibus tamen simplex est, quæ nouissima corpori admota est: & aliis pauca, aliis multæ: uerû in utrûque latus æque partita omnibus sunt. Habent quibus paucissimæ sunt singulas branchias utrinque, easque duplices, ut aper: aliis binæ utrinque, alteræ simplices, alteræ duplices, ut cōgro, scaro: aliis quaternæ utrinque simplices, ut accipenser, dētici, murena, anguilla: aliis quaternæ duplici ordine, nouissima excepta, ut turdo, perca, siluro, cyprino: his qui galeodes dicuntur etiā duplices & quinae utraque ex parte sunt: gladio octonæ duplices. Ita branchiarum colligitur numerus. Sed præter branchiarum discrimen, pisces à cæteris animalibus differunt, eo quod non pilis, ut terrestria quæ animal generant, non cortice, ut nonnullæ quadrupedes quæ oua pariunt, non penna, ut genus auium, integuntur: sed plurimis squama cutis operta est: quæ præ sua rigiditate tenuitateque facile auellitur. Pauci quidam scabri sunt, cutemque habent asperam: paucissimi leues: cartilaginea enim squamis carent, sed aspera cute fere muniuntur: leuia sunt perpauca: congeri autem & anguillæ & thunni leues sunt. **S**quama integuntur illi pisces tantum, qui ouum arenidum friabileue pariunt: nam ex longis conger tale ouum non edit, nec murena. qui autem

DE DIFFERENTIIS

sq̄uamis integuntur, iis extenuatis ac senescentibus duriores crassioresq̄ue efficiuntur sq̄uamæ. Testes non habent pisces, sed nec genitale ullum foris conspicuum, sicut nec ullum aliud animalium genus quod careat pedibus: meatus tamen idem est coitus, qui & sicci excrementi: quæ quidem similiter tam in feminis eorum quàm in maribus sunt. Piscibus cauda ad natatum data est, quæadmodum auibus uropygium ad uolatum dirigendū: sed continua fere ac indiuisa: uerum cauda ipsa nō omnibus similis est: sed cum ceteris non euariet, planorum nonnullis spinosa, & longa, & gracilior est, ut torpedini & pastinacæ, & si quid aliud huiusmodi cartilagineum est: quorundam carnosæ quidem, sed breuis, ut ranis accidit.

1 *Arenidum*, ἄρενιδον, quia non continuum, sed quoddam arenulentum est, ita diffundi in multa potest. ἄρενιδόν τε σφύλω, id est fungosam & friabilem corpulentiā transtulit Theodorus, in mollibus, scilicet in sepio.

De piscium interioribus partibus.

Cap. C L V.

GVLa paucis piscibus inest, ut congro, anguilla: iisque breuis, sed plurimis ab ore statim sequitur uenter: quocirca sæpius euenit grandioribus nonnullis, ut dum per impetum insectantur minores, uenterculus in os procidat. Piscium cor suum mucronem non ad pectus spectantem, sed contrā quàm in aliis spectatur animantibus, ad caput & os habet: extremūque eius inde pendet, quā branchiæ dextræ atque sinistræ inter se coeunt copulanturque. Sunt etiam meatus alij de corde ad branchias tendentes singulas pro ratione magnitudinis, hoc est maioribus maiores, & minoribus arctiores: inter quos in maioribus crassā admodum & candida fistula est, quæ de cordis extremo oritur. Pisces omnino pulmonē non habent, neque arteriam: (non enim respirant) sed branchias uice pulmonis obtinent, quibus diximus modis. Piscium iecinora maxima ex parte pallidiuscula sunt. Iecoris partes in quibusdā adeo dirimuntur, ut bina esse iecinora uideantur, ueluti cartilagineis. Iecur adipeum nonnullis est, ut cartilagineis: quorum iecinoribus colliquatis oleum facimus. Lien piscibus partim non magnus est, partim uero notæ gratia duntaxat habetur. Fel habent omnes pisces: sed aliis iecori adiunctum est, ut musteligenis, siluro, squatina, leuitaia, torpedini: atque ex longis anguilla, belonæ, zygenæ: aliis, & **H** magnæ quidem parti, intestino annexum est, dependens à iecore meatibus quibusdā perpetuis summæ tenuitatis: & aut femotius a iecore, aut propius, ut ranæ, accipenser, dentici, murenæ, gladio. Nonnulli etiam toto intestino prætextum continent, ut amia. Sæpe etiam genus idem utrūque patitur situm, ut congro: aliis enim ad iecur, aliis infra sepositum adhæret. neque renes neque uesicam pisces habent. Venter piscibus unus & simplex est, sed figura uaria est: alij enim modo auium uenterculum habent carnosum, ut mugilis: nonnulli uentrem intestino similem habent, ut scarus, qui **2** & ruminare solus piscium creditur. Intestinum etiam simplex est replicās se, simileque sibi in omnibus eius partibus. Piscibus magna ex parte super-
ne cir-

A ne circa uentericulum exeunt appendices, ut in iis quasi lacunis cibum conditum macerent atque concoquant: nonnullis complures, ut gobio, galeo, perca, scorpini, mullo, sparo. at mugili parte altera plures exeunt, altera *sparo, aliis* una tantum, aliis pauca, ut hepato, glauco, aurata. Tum autem eiusdem speciei *sparo.* consortes inter se differunt: auratarum enim aliis plures, aliis pauciores. Sunt etiam quibus nullae omnino sunt, ut magnae cartilagineorum parti: ceteris ita ut aliis pauca, aliis uel plurimae habeantur: omnes tamen ad ipsum uentrem eas appendices habent. Pisces testibus carent, ut modo diximus. sed *πῆγος*, id est meatus continet binos, qui à precordiis uenaque maiore exorti bifurces, utrunque spinæ latus perreptet, coeantque superne in unum caput, atque ita ad ostium excrementi finiunt: (quod enim ad spinam est, id superius nomino.) hoc ergo inseritur atque in locis tenditur foeminarum. Pleni in meatus in maribus *ῥέπος*, id est humoris foetifici redduntur *οἶπος.* tempore coitus, lutiſſimæque patent eo tempore, etiam imperitis, (æque in maribus atque illi qui in foeminis in matricem feruntur,) attrituque piscium mutuo, atque adeo etiam si compresseris, facile semen ipsum effluet genitale candidum. ubi uero id temporis præterit, incerti uel meatus ipsi interdum redduntur, ut de testibus in auium genere expositum est. Differunt inter se meatus genitales maris & foeminae, tum aliis rebus, tum etiam quod maris lumbis inhaerent firmitus, foeminae mobiles sunt. Piscium uulua bifida sunt, & non ut auium supra iuxta septum, sed infra habentur sicut bipedum aut quadrupedum quæ animal pariunt, sed tenues & membrana constantes & longæ ita ut in minutissimis pisciculis partem uuluae utranque, dextram scilicet & sinistram iungi in faciem unius oui uideatur. At galeis *Alias, partem utranque.* reliquisque cartilagineis uulua bipartita pertinetque supra ad septum, *Alias, sinum utranque.* quomodo auibus est, & infra quoque porrecta: atque etiam de medio sui bipartiti sinus arctior ad septum usque pertendit: ac oua hoc in loco ad septi originem maxima pro parte consistunt: mox prolapsis in spatium latius, foetus animales excluduntur. Piscibus ouiparis non infra apud alium, sed lumbis adhærens uulua continetur: at cartilagineis uterus utrunque situm habet, scilicet in parte priore & ad lumbos: partem enim uuluae superiorem, in qua oua gignuntur, sub septo ad lumbos & pronam habent, inferiorem ad alium: hac enim iam procreant animal. Piscium ossa proportionem similia sunt animantium terrestrium uiuiparorum ossibus: qui enim inter eos animal generant, cartilaginem pro spina habent, ut ea quæ cartilaginea appellantur. in iis nanque quod per dorsum proportionatum ossibus tendit, cartilago est: quæ etiam humorem in medulla speciem continet. Quæ autem oua pariunt, spinam continent: quæ perinde ut spina dorsi in quadrupedum genere habetur. Sed proprium in piscibus est, quod nonnullis spinulae quædam prætenues separatim per carnem inhaerent. Piscium sebum adipem præ se fert: nec enim concreſcere solet. Cartilaginea nullo discrete adipe carni uentriue adhærente pinguescunt: eorum tamen quorundam iecinoribus colliquatis oleum facimus. Pisces geniturae loco *ῥέπος* habent, id est genitale quoddam uirus sui generis, quod meatibus quibusdam continetur,

DE DIFFERENTIIS

qui à septo uenâque maiori oriuntur, ut ante dictum est. Semen eiusmodi E
genitale habent mares omnes præter anguillam.

1 Respirare etiam pisces contendunt nonnulli, ut apud Oppianū lib. 2 de pisc. & Plinium. 2 Intestino, &c. *Εν τῷ ποσίδῳ* potius lego apud Aristotelē hoc in loco, quàm *ἐν τῷ ποσίδῳ*: tum ex ueteri translatione, tum ex lib. 3 de partibus animalium, cap. 14.

De sexus discrimine in piscibus: deque eorum coitu, & aliis quæ
ad generationem pertinent. Cap. CLVI.

Epitrageæ.

Piscium maxima pars consummatur mare & fœmina. In piscium tamē
genere sunt qui omnino sexus discrimen alterutram in partem non ha
beant: nōnullis enim nec mares nec fœminæ gignuntur. Sunt enim pisciū
nonnulli epitrageæ appellati, qui nec ouum nec semen prolificum unquā F
habeant: sed qui solidiores pinguiorēque in eo genere sunt, iis intestinum
paruum est, & laus præcipua in pastu. Nec desunt quæ absque maribus sexu
uno fœmineo formentur: sunt enim genera quædam, ut passerum, erythri-
norum & chanarum, in quibus omnibus oua reperiuntur. Hæc perinde pa-
riunt ut aues oua, quæ hypenemia dicuntur: uerum ea quæ aues concipiūt
pariuntque etiam sunt infœcunda: piscium uero nonnullis, cum spontina
ediderint oua, euenit, ut ex his animal progeneretur: in his tamen, si in eo
genere mas est, infœcunda manent oua, quæ sponte constiterint, nisi mas
suum asperferit semen. Piscium fœminæ plerunque maiores suis maribus
euadunt: ut qui ex cartilagineis parui sint, & pars plurima gregalium, &
genus omne saxatile. Fœminas quoque maribus esse uiuaciores constat, eo G
quod fœminæ uetustiores quàm mares capiantur. Pisces non coire existi-
mauerunt quidam: sed mares uentrem ad arenas fricando semen exprimere:
fœminas deinde ore exforbere, atque hoc pacto concipere. coeunt tamen
pisces omnes in quibus sexuum discrimen reperitur, uel admotis inuicem
partibus supinis, exceptis planis cartilagineis: quanquam eorum coitus qui
oua pariunt, rarius cernitur: quoniam congressionē quamprimum digres-
sio sequatur. fieri tamen ita eorum coitum uisum est. Tanta enim celerita-
te rem peragunt pisces, ut etiam piscatores complures lateant: nemo enim
eorum aliquid tale cognitionis gratia obseruat: ueruntamen coitus eorum
uisus aliquando est. Ex cartilagineis autem plani, iidēque habentes cau-
dam, ut raia & pastinaca, & reliqua huiusmodi, non solum admotis supi- H
nis, sed etiam tergo fœminarum supinis marium superpositis (modo cau-
da nullo impedimento ob crassitudinem sit,) coeunt. Squatinæ & quibus
plenior cauda est, his attritu mutuo partium supinarum coitus agitur. Sūt
qui se uidisse confirmant nonnulla ex cartilagineis auersa, modo canū ter-
restrium coherere. Coitus etiam tempore complura ex his sibi adhaerentia
capiuntur. Piscium cæterorum diuersa genera coire, uisum à nemine est:
squatinam solam & raiam hoc facere creditur argumento piscis cuiusdam
qui nomen ex utroque compositum trahit, rhinobati. Conceptus pisciū
magna ex parte uerno agitur tempore: sed tamen & æstate, & autumnio, &
hyeme nonnulla coitu implentur. Apud Lesbum insulam omnia tam pe-
lagica

Alagica quàm Eurypica parere solent in Eurypo, & cocant autumnino, pariūt uere. Cartilaginea etiam autumnino mares cum fœminis congregantur: sed uere subeunt Eurypum disiuncta, neque coniugium reperitur ullum donec pariant: uerū nec pariter omnibus aut simpliciter aut generatim id euenit, sicuti plurimæ parti, ut uerno tempore concipiant: neque etiam cæteris temporibus tam numerofo partu fœtificatur quàm uere. Denique latere non decet, ut stirpium & quadrupedum animantium generi, plurimum interesse ex regione nō solum ad cæteram corporis fœlicitatem, sed etiam ad coitum partūque ampliorem: sic in piscium quoq; ratione locis ipsis discrimen plurimum oritur, non ad magnitudinem tantum habitūque uegetiorem, uerum ad coitum etiam & partum: ut iidem alibi pluries generent, alibi minus. Tempore coitus cum mares meatus illos genitales plenos iam seminis genitalis habent, modo quo dictum est, fœminæ mares sequentes uentrem eorum suis percutiūt rostris: quo etiam fit ut mares semen & celerius fundant & largius. Tempore deinde partus mares fœminas sequentes, quæ illæ oua ediderint, ipsi mordicus fere uorant: pisces uero ex iis quæ remanserint, oriūtur, quibus scilicet mas semen asperferit genitale. Sub partu enim mas sequens, semen ouis quæ reliqua sunt, aspergit, & quæ uitale id uirus contigerint, ex his pisciculi enascuntur: quæ uero nō attigerit liquor masculi ille uitalis, sterilefcunt & irrita sunt. Nō omnibus enim id contingit ouis in tanta multitudine: alioqui replerentur maria & stagna, cum singuli uteri innumerabilia concipiant. Discrimine partus sic discrepant pisces, ut alij oua pariant, alia animal. pariunt oua omnes qui squama integuntur: animal omnes qui genere cartilagineo continentur, excepta rana. genus enim cartilagineum tam planum quàm mustelinum animal generat. reliqua oua pariunt. Sed nec cartilagineis quidem fœtus sine ouo: pariunt enim intra se primum oua, & augent atque excludunt, præterquam rana: mox animal foras pariunt. Oua piscium imperfecta eduntur omnium, excepta rana, & putamine duriusculo intecta: quæ postquam edita sunt, foris augentur & perficiuntur: incrementum enim oui simile uermibus est. Animal enim quæ uermem pariunt, primo exiguum edunt, quod per se augetur sine ullo annexu: ita & piscium oua in mari crescunt: sed quædam summa celeritate, ut murenarum: quædam paulo tardius. Ouum piscium non bicolor ut auium, sed unicolor omnium est, & album magis quàm luteum, tam antea quàm postea cum fœtus insidet. Et piscium generatio ex ouo, quanuis ab auium generatione differat, simili tamen agitur modo, siue intus siue foris est ouum: quippe cum & fœtus in summo ouo nascatur, membrana obducta: & uenæ similes inter initia spergantur, & caput & oculi: deniq; partes superiores principio sunt prægrandes: increfcente etiam fœtu, humor pari modo subinde absumitur: demum nihil superest quod non fœtum subierit, sicuti de uitello auium expositum est. Adhæc cibus in aluo suggeritur eodem modo pisciculis albus, quo auium pullis luteus: nutritur enim non ex luteo, cum oua piscium unicolora sint, sed neque est luteum à candido separatum, sed miscetur in iis ista usque.

*Arenidū, ἰα-
δὺρον, νό ἰα-
δὺρον.*

*ἄντι ἰχθύος,
fusanei pisces.*

*Semen genera-
tionis, ἰχθύος.*

*Umbilici pi-
scium.*

quaque & confunduntur. Fœtus, ubi absumptus fuerit oui humor, nuclei si- E
gura iam constant: & primum nullum accipiunt cibum, sed ex oui humo-
re iam hausto crescunt. post nutriuntur aquis dulcibus usquedum satis
augeantur. Piscibus autem hoc commune omnibus est, ut celeri incremēto
perficiantur, sed præcipue coracino inter minores: orphus uero breui ex
paruo insignem magnitudinem accipit. Qui ova pariunt pisces, in his ouū
ipsum arenidum est, & tota uulua ouis referta est: itaq; fit ut in paruis qui-
busdam pisciculis ova tantummodo gemina esse uideantur: nam ob tenui-
tatem exiguitatēque uulua incerta in iis est. De coitu piscium satis dictū
iam est. Partus autem piscium neque eodem tempore, neque simili mo-
do omnium fit: nec pari temporis spatio geritur uterus. Pisces plurimi se-
mel anno pariunt, ut ij fere qui ἄντι, id est fusanei ex argumento cognomi F
nantur, quia fusim retibus capiuntur. quidam tamē sapius: sunt enim qui
bis pariant, ut saxatiles omnes: & in iis mullus ter parit. Non desunt qui o-
mnibus anni tēporibus pariant, ut murena. Pariunt pisces plurima sui par-
te mensibus iis tribus, Martio, Aprili, Maio: Autumno pauci, ut salpa, sar-
gus & nonnulla similia, paulo ante æquinoctium: adde iis torpedinem &
squatinam. Sunt certe quæ per hyemem suos edant partus, ut lupus, mugi-
lis, belone. Mugilum quoque genera grauescere mense Decēbri incipiunt,
geruntque diebus tricenis. Per æstatem mense Iunio thunna circa solstitiū
parit: spargi etiam per æstatem pariunt: & qui pelagici sunt, æstate magna
ex parte pariunt. Nec etiam pari temporis spatio geritur uterus: alij nanq;
diebus tricenis ferunt uterum, alij minus. Pariendi terminus piscium com-
pluribus est, ubi uermiculi nati in uentre fuerint: innascuntur enim minu- G
ta quædam animalia uermium specie, partūmq; expellunt. Profecto omne
genus piscium celeriter adolescit, & præcipue in ponto: quippe cum incre-
mentum singulis diebus intelligatur. Omnino ita existimandum est, ut ei-
dem piscium generi, non iisdē locis degenti, nec cocundi uterūque feren-
di tempus esse idem, nec fœtificandi, nec in magnitudine proficiendi. Ve-
rum hæc nos ita exponimus, inquit Aristoteles, ut magna ex parte res eue-
nit. Lacustres & fluuiatiles pisces quinto suæ ætatis mense uterum ge-
stare magna ex parte incipiunt. pariunt omnes intra annum. Nec semen
generationis simul omne emittunt mares, nec ouum fœminæ: sed modo H
marinorum hi quoque semper intra se aliquid plus minūque, fœminæ o-
uorum, mares liquoris prolifici retinent. Cyprini quinquies aut sexies an-
no, chalcis ter, reliqui semel edunt ova. Pariunt omnes in fluuiorum sta-
gnantibus locis, & lacuum arundinetis, ut phoxini & perce. Non solum pa-
res cum paribus, sed etiam admodum grandes cum paruis conueniunt, ad-
mouentque meatus, quos aliqui umbilicos uocant: qua quidem parte fœ-
mina ouum, mas liquorem uenereum depromit. Et ova quæ liquor ille
uitalis contigerit, admodum glutinosa redduntur, & candidiora ex tem-
plo cernuntur: maioræque reddi eodem die propemodum dixerim. paulo
autem post, oculi fœtus existunt conspicui, prægrandesq; apparent: quæ ex
ouis non attigerit liquor masculi ille uitalis, hæc sterilia redduntur, ut in
marino

Amarino etiam genere euenire diximus: mas deinde oua quæ edita sunt custodit, fœmina ab it cum peperit. Pisciculus iam ex fœcundis ouis incrementum accipit, detrahatur uelut putamen, quod membrana est ouum ambiens & pisciculus. Horum quibusdam tardius incrementum ex ouo est: ideoque filius mas, uel quadraginta aut quinquaginta assidet custodiens oua, ne à piscibus occurrentibus absumentur. at minorum nonnulla, uel tertio die speciem pisciculi capiunt. Fœminas cum parturiunt sexnumero singulas, mares tredecim sequuntur. Mox fœmina oua procedendo emittit: mares sectantes semen illud suum ouis respergunt, ut modo diximus. uerum plurima pereunt: quod enim fœmina non stabilis, sed mutans continue parit, dissipari oua necesse est, uidelicet ea quæ non in materie inciderint aliquam, cui hæreant, **B** sed excepta unda ferantur. Habent mares omnes semine genitale præter anguillam: quæ neutrum neque ouum neque semen sortita est. Pisces maxima quidem ex parte ouo gignuntur, ut dictum iam est: quidam tamen uermes nascuntur, ut mugilum genus quoddam, & aliorum fluuiatilium piscium: ad hæc anguillarum genus. Sed sunt qui & limo & arena proueniunt, etiam ex iis generibus quæ per coitum & oui primordio generantur: quod tum aliis locis palustribus, tum apud Gnidum factum olim memoratur: stagnis enim sub canis ortu resiccatis, & limo iam arido, ubi primum imbribus restagnare loca inciperet, pisciculi nascebantur generis mugilum. Quod per coitum procreatur, magnitudine *μαυρίδα*, id est haleculæ parue: nec in his aliquid uel oui uel seminis continebatur. Quæ autem nec ouum nec animal **C** pariunt, omnibus iis ortus uel ex limo uel ex arena, uel etiam ex putredine per summa aquæ facta agitur, ut in anguillis & apuarum generibus. De coitu & partu atque de omni piscium generatione dictum iam est.

1 Epitrageæ, ab hirci sterilitate sic dicti, ut uult Theodorus. 2 Quo uero differat piscium generatio ex ouo ab auium generatione, pluribus ostendit Aristoteles lib. 6. histor. animalium.

De ratione uictus piscium.

Cap. CLVII.

Pisces omnes fœturam, etiam piscium, suo tempore deuorant: reliqua uictus ratio non eadem omnibus inest: alij enim carniuori sunt, ut cartilaginei, & congeri, & alij quidam. Alter etiam alterum edit: maiorumque **D** minores sunt præda, exceptis mugile & cephalo: ij enim soli carne omnino abstinent: alij non carnibus tantum uescuntur, sed & alia deuorant: alij nanque cæno uescuntur, ut cephalo: alij cæno & stercore, ut dasquilli: alij alga, ut scarus, melanurus: alij & carne uescuntur & alga, muschocq., & cochis, & cæno, ut mulli. salpa stercore & alga: porrum etiam petit, & cucurbita capitur. Uescitur mugilis unusquisque alga & arena. è cephalorum genere est, qui non nisi mucore uescitur suo. Anguillæ plurimæ dulci humore uiuunt: nam qui in piscium genere humorem accipiunt, cum non potus, sed cibi potius gratia assument. Viuunt fluuiatiles tum sese mutuo deuorantes, tum ex herba, tum ex radice, & si quid in cæno comperiant. nocte potius pascere, interdum secedere in altum solent. Cæteris piscibus captura minorum

DE DIFFERENTIIS

Dromas,
Δρομάς.

Coniugales,
συζυγαί.

Cursor.
Cursor.

à fronte agitur ore, ut solent natare: at cartilaginei (quæadmodum etiam E delphini & omnes fere cetacci generis) resupinati corripunt: habent enim os subter. Victus causa ineunt prælium maiores contra minores: maior enim quisque atque robustior minorem infirmiorémque deuorat. Et piscium alij gregatim degunt amicique sunt, ut qui dromades uocantur & thynni & hamia: alij non gregatim, inimicique uiuunt. Qui amici sunt congregantur partim cum utero ferunt, partim cum fœtum ediderint. Est sane plurima piscium pars gregatilis: nec ullus grex caret duce: & horum nonnulli non modo gregales sunt, uerum etiam coniucales. Greges statim temporibus (ut modo dixi) constituunt: scilicet cum uterum gerunt, aut post partum. Coeunt in gregem non solum quæ eiusdem generis sunt, sed etiam quibus idem aut similis pastus appetitur, modo abundet cibus: nam lupo & mugilis quamquam inimici sint capitales, tamen statim tempore congregantur. Talis piscium uictus est.

- 1 Porrum, *παρασόν*, id est marhubium: ita habetur in nostris exemplaribus Græcis.
- 2 *Δρομάδας* Theodorus cursores uocat & cursiones: ut lib. 6 histor. animalium. Æstate pariunt omnes, qui cursiones uocatur.

Quod loca mutant pisces uarie, atque latitent. Cap. CLVIII.

Locum etiam mutare solent pisces: alij enim ex ponto aut in pontum tranant: alij per hyemem ex alto in litora teporis gratia ueniunt: contra æstate ex litore in altum uitantes æstum discedunt. semper quæ imbecilliora sunt prius utrauis ratione discedunt: ut scombri ante quam thyni. Petunt autem pontum tum pastus gratia, qui uberior & commodior ibi propter aquarum dulcium admixtionem suppeditatur: facit enim copia anniui loci illius, ut mare sit dulcius, & cibus largior habeatur, quem iidem fluuij deferunt: tum etiam propter partum: sunt enim ibi loca ad partionem aptiora & tutiora: (beluæ nanq; magnæ pauciores ibidem sunt, nec in ponto fere quicquam maleficum est,) & humor dulcior ac potulentior fœtum melius educat. Quin & latet piscium complures: alij hyeme, ut hippurus & coracinus, thynus, & pisces saxatiles, omnèq; cartilagineum genus, diebus scilicet frigidissimis: nonnulli æstate, ut glauci: non enim fere capiuntur hi nisi statim quibusdam temporibus, eisdemque semper: cum ceteri omnes fere semper capiuntur. Saxatiles uero coniugatim mares cum fœminis conduntur, quomodo & fœtificare solent: ut turdi, merule, perca. Duo lacus Italiæ, inquit Plinius, in radicibus Alpium, Larius & Verbanus appellantur, in quibus pisces omnibus annis uergiliarum ortu existunt squamis conspicui crebris atque præacutis clauorum caligarium effigie: nec amplius quam circa eum mensem uiuunt.

De coloris mutatione in piscibus, uocèq; & somno. Cap. CLIX.

Mutant colorè pisces nonnulli pro anni tempore, (quemadmodum & ex auibus quædam) ut qui merulæ uocantur & turdi: uere enim nigrescunt, post uer albedinem suam recipiunt. Phuca etiã mutat colorem: cum enim

A enim ceteris temporibus cādida sit, uerno uaria redditur. Pisces uocis quidem expertes sunt: quippe qui neque pulmonem neque arteriam aut guttur obtineant, sed sonos quosdam stridoresq; mouent, qui uocales esse existimantur, ut lyra & chromis: his enim quasi grūitus quidam emittitur: chalcis quodāmodo stridet. cuculus perinde ut cuculus auis obstrepit, unde nomen accepit. Necnon cartilaginei generis nōnulla τεκτεν, id est stridere uidentur: uerum ab iis uocem emitti ullam, recte dici non potest: at sonum siue strepitū reddi uerius dixeris. Dormiūt pisces noctu potius quā interdiu: & magna ex parte uel ad arenam, uel ad lapidem aliquem procubentes quiescūt inis gurgitibus, uel sub saxo aut limo abditi. *Limo, Σινδὸς* Plani autem pisciū arena sese occultant: deprehendūtur situ ipsius arenæ, tollunturq; fusina percussi: cartilaginea uero ita interdū dormiūt, ut uel manu tollātur.

De ualetudinis piscium differentiis, tum ex locis,
tum ex temporibus. Cap. CLX.

Loca pro sua natura piscium genera quæque sibi habent ad incolumitatem commodiora: quod enim litorale aut pelagium est, huic suo loco pro naturæ desiderio uersari cōmodius est: quod autem ambigit, id cōmode utroque degere potest: sed sunt loca quædam singulis propria, in quibus rectius ualeant. Limosa regio planum educat piscem, ueluti soleam, rhombum, passerem: at arenosi gurgites planos quidem non pessime, sed pelagios melius pascunt, ut auratas ac dentices. nec omni mari potest piscis **C**omnis inesse, ut helops, qui Pamphilio profundo nec alio mari pascitur, ut Atlantico faber. Cōmodiora piscibus (quod simpliciter dixerim) loca sunt ea quæ algarum copia scatent: pinguiore enim locis his capiūtur. nam & quibus alga in cibo est, abunde hic pascuntur: & quibus caro appetitur, plures pisces sibi reperiunt. Interest etiā aquilonia loca sint, an austrina: genus enim longum aquiloniis melius uiget: & quidem æstate loco eodem in aquiloniis plures longi quā lati capiuntur. Sed discrimen piscium diuersitate etiam locorum ac temporum existere potest: ut circa Cretam insulanigobiones omnēq; saxatile genus satis pinguescit. Lupi pisces in Tyberi amne inter duos pōtes meliores sunt: rhombus Rauēnæ, murenę in Sicilia, elopes Rhodi. Illa non in nouissimis mira, amarissimos esse pisces ad Pelen **D**insulam & ad Clazemonas: contra ad scopulū Siciliæ & Leptim Africa, & Eubœam & Dyrrhachium: rursus ita falsos ut possint fallamenta existimari, circa Cephaleniam & Ampelon & Paron & Deli petras: in portu eiusdē insulæ dulces. Quam differentiam pabulo constare non est dubium. Thūnus post arcturū melior est, æstate deterior. Vigēt pisces ouipari fere ueris tempore donec pariāt, uiuiuari autumno: & mugiles item, & mulli, & reliqui generis eiusdem. Pariendi tempore laborant omnes pisces: unde fit ut tunc potissimum ruant in terram: feruntur porro graui stimulo agitati in terram. Innascuntur enim in uentre minuta quædam animalia uermium specie, quæ partum expellunt, ut dictum antea est. atque omnino id temporis motu perpetuo incitantur donec pariant: à partu statim requiescunt.

Piscibus omnibus (exceptis quibusdam paucis) imbres conducunt, tum ad E
ceteram sanitatem, tum etiam ad partum: contráque anni sicci incōmodi
sunt: annis enim pluuiis non modo plus cibi nascitur, uerumetiam pluui
humore plurimum iuuantur: ueluti etiam quę terra gignuntur: olera enim
quanuis rigentur, tamen nō tantum proficiunt quantū imbre: quod idem
arundinibus etiam lacu pregnatis euenit: nihil enim fere accrescunt, nisi
aquę pluuię incidunt. Ex pluuiis autem ipsis aestiui imbres commodiores
sunt parti maximę pisciū, & precipue cū uer, & aestas, & autumnus imbri
bus abūdauerint: hyems cōtrá serenior fuerit. Locis autē frigidis parum ui
gent: & hyeme maxime infestatur, qui lapidē in capite habent: ut chromis,
lupus, phanger, umbra: facit enim lapidis rigor, ut per algorē gelent & defi
ciant. Sed cū plurimis pisciū generibus imbres conducāt, quibusdā tamē F
nocent, ut mugili, cephalo, & ei qui à nonnullis myrinus uocatur: fit enim
ut pluuiis multi excrescantur, si modum aqua excesserit, atque ad postremū
malo eodem intereant. quod tamen non magis imbrium copia quàm al
gore accidere uidetur: iam enim quibusdam in locis multi capti sunt caci
cum hyems fuisset asperissima: multi etiam albos habētes oculos capti sunt.
Piscium uisus maxime fallitur circa solis ortum & occasum. ac proinde re
tibus capiuntur precipue non multo ante quàm sol oriatur, aut postquam
occidit: quippe cum noctu quiescant, luce autem iam clariore melius ui
deant. Morbus pestilens nullus incidere piscibus uniuerfis uidetur, qualis
plerunque hominibus & quadrupedibus nonnullis accidit, tum feris tū ur
banis: agrotare tamen & ipsi putatur. Et quidem piscatores pro morbi in
dicio capiunt, cum aliquot extenuatos languentibus similes, & colore im
mutatos inter multos pingues ac ualidos eiusdem generis ceperint. Mari
num genus ita se habet: fluuiatile & lacustre peste quidem & ipsum immu
ne est, sed nonnullis morbi incidunt proprii: glanis enim canis exortu po
tissimum syderatur & tonitruo sopitur magno: quod & cyprino accidit,
sed leuius. Chalcida pediculi multi sub branchiis innati interimunt, quod
nulli ex ceteris accidit.

In alimenti medicamentique ratione piscium discrimina.

Cap. CLXI.

QUod ad alimenti rationem attinet, non parua est piscium differentia. H
Alimentum sane quod ex piscibus prouenit, sanguinē gignit tenuio
rem quàm quod ex pedestribus: adeo ut nec abunde nutriat, &
per insensibilem halitum celerius digeratur. estque eorum caro tempera
mento frigidiorē humidiorēque. Pisces, prope dixerim omnes, boni succi
esse iudicantur, exceptis lacustribus, palustribus, & qui in immundis flumi
nibus ac turbidis degunt. Præstantissima uero eorum piscium caro habe
tur, tum ad bonos gignēdos succos, tum ad gustus uoluptatem, qui in mari
syncero uictitant, ubi dulci aquę non miscetur: maxime uero ubi regionē
uenti perflauerint: & ubi neque limoso neque tranquillo litore continetur
mare. Qui non apud litora sed inter saxa & scopulos degunt, indeq; πελαγοι,
id est

A id est saxatiles appellantur, saluberrimi omnium sunt: modo caro eorum minime dura sit, ut phycides, iulides, perca, scarus, merula, turdus. Hi neq; *Turdos & merulas Aristoteles non inter saxatiles numerat, sed inter μαλακους.* alimento utuntur uario, nec loca mutant, nec fluuiatilibus aquis gaudent: ideoque perpetuo manent inculpati: omniumque mollissimam simul ac maxime friabilem habent carnem: quamobrem & concoctu sunt faciles, & probum generant succum, sanguinemque crassitudine mediocrem: & humectant modice. corpus quoque recte & alunt & augent: neque excrementosi sunt, neque flatum gignunt: & ut Mnesitheus prodidit, uel siccius præbent alimentum. Saxatiles, ut diximus, carnem habent mollem & friabilem, ac proinde saluberrimam: alij molli quidem sunt carne, sed minime friabili, utpote quibus innatus est succus quidam lentus pinguisque: alij nihil uiscidum pingueue habent: qua quidem in re cum saxatilibus conueniunt: eò tamen quòd caro illis durior existat differunt: cuiusmodi sunt muli & pelagici propemodum omnes, nisi qui forte prauo alimento suam corruerint carnem. Qui duri sunt crassiorem corpori præbent in cibo succum, ægreque conficiuntur: nam neque in uentrem concoctio, neque in iecinore uenitque; in sanguinem mutatio, nec denique, quæ in singulis fit partibus assimilatio, tam facile in duram habentibus carnem, perficitur, quàm mollem. Duram habent carnem scorpij, pagri, trachuri, orphi, glauci, caniculæ, congrî, hamia, coracini, myli, thunni, atque id genus alij: cartilaginea quoque omnia præter torpedinem & pastinacam. Mediocritatem obtinent nonnulli pisces inter durum ac molle, qui scilicet neque tam molles sunt quàm qui mollissimi: nec duram tamen carnem habent, quales sunt murenæ, lacerti, passeræ, rhombi, cythari, sciænæ, hepatis: (& ut Xenocrati placeat, aselli,) hos omnes Philotimus ἀπαλοσάρκεις, Mnesitheus μαλακοσάρκεις uocant, id est teneros pisces. Hominibus in otio uiuentibus, senibus, imbecillibus & ualitudinariis accommodatissimum ex his atque saxatilibus gignitur alimentum: qui autem corpus exercent, ualidius desiderant. Quod uero ad succi crassitiem tenuitatemue pertinet, in symmetria omnisque excessus mediocritate consistunt pisces saxatiles, pelagici & litorales, ut gobij, murenæ, buglossi, aselli, omnesque qui neque insuaue malie odoris neque glutinosum quicquam gustu præ se ferant. Grandiores pisces omnes (quos D cetaceos uocant) crassum tenacemque succum procreant. Saxatiles pisces febrientibus picrocholis utiliter in cibo dantur: nec ipsis minus aselli conueniunt, nisi si qui prope lacum aut magnum flumen, quod in mare decidat, depasti, humidam magis glutinosamque habeant carnem. Proxime asellos sunt buglossus & torpedo: itemque lupus & mulus, post mugil è pelago. Qui ἀπαλόεσσοι uocantur, saxatilibus humidiorẽ præstant succum: & iis qui à morbo conualescunt sunt magis idonei, & uentrem quoque & urinam uehementius cient. E marinis piscibus saxatiles, uti Diphilus prodidit, facilius corrumpuntur, bonum procreant succum, leuesque sunt, & modice nutriunt, atque abstergerendi uim obtinent. Pelagij contra, copiosius nutriunt, difficilius concoquuntur digerunturque. Pelagicis litorales præstāt, inquit Aristoteles: quippe qui cibo copiosiore melioreque potiantur: tum

etiam bene ex calido frigidóque temperata sunt loca magis terrena: quo fit E
ut caro eorum piscium magis conset: cum pelagiorum humida, mollis solutáque fit. Sed discrimen horum quoque, diuersitate etiam locorum ac tēporum existere potest: ut thunnus post arcturum, uti diximus, melior est, aestate deterior. Lupi pisces in Tyberi amne inter duos pōtes meliores sunt, inquit Plinius: rhombus, rauennæ, murenæ in Sicilia, elops Rhodi. Qui tamen pelagij dicuntur, longe perstant iis qui limoso litore uiuunt, aut ubi in mare influit amnis: tum ut ex iis probus gignatur succus, tum etiam ad saporis gratiam. Deteriores sunt, qui in paludibus aut maris stagnantibus locis uersantur: his etiam peiores sunt, si stagnantia loca in quibus uiuunt angusta exiguaue sunt, & neque magnos recipiūt fluuios, neque fontes habent scaturientes, neque multum est quod effluat. Quòd si nihil penitus effluat, sed perpetuo stabilis maneat aqua atque immobilis, longe sunt deteriores. Excrementitia penitus mucosáq;, & omnino pessima caro est eorū, qui sordidas limosáque aquas incolunt: ubi uero fluuios multos ingentésque suscipit mare, (uti in Ponto fit) qui locis eiusmodi degunt pisces, quòd prastantiores iis qui in paludibus nutriuntur, eò sunt inferiores iis qui in sincero mari uictitant: mediúmque locum obtinent inter pelagios ac fluuiatiles pisces. Marini autem pisces suauiores sunt fluuiatilibus, ut Xenocrates prodidit. facile in corpus digeruntur: sanguinémque procreant copiosum, & bonum in corpore reddunt colorem. Qui autem in fluuiis aut stagnis uictitant, ut idem author est, stomacho sunt ingrati, crassiolem succum gignunt, nec tam facile permeant. Sunt tamen & inter fluuiatiles qui G
marinis minime cedāt, ut in Nilo coracinus. In Rheno perca & in Tyberi lupus: uictus enim in huiusce generis locis probus est, & qui abunde suppetatur. Porro eorum qui in fluuiis degunt, ceteris prastāt qui in eo amne capiuntur, ubi & aqua copiosa est, & celeriter fluit: mali contrà sunt, qui in paludosis stagnantibusue fluuiis uiuunt. Omnium autem pessimi, qui in fluuiorum ostiis uictum queritant, in quos cloacarum, balneorū aut coquinarum, uestiūm ac linteorum sordes, ceteráque urbium purgamenta defluunt. Qui in piscinis seruantur pisces, si ad pelagios conferas, ingrato sunt sapore. qui è mari in fluuios ascendunt puros ac lymphidos, suauiores sunt iucundioresque: qui uero in aqua stagnante limosa clauduntur, quauis pingues, insuaues tamen sunt. Pisces quicunque herbis radicibusque optimis ad saturitatem pascuntur, ij meliores euadunt: qui autē cœnosis herbis malis succi radicibus uictitant, aut iis quæ ex urbibus expurgantur, (uti modo diximus) pessimi: putrescuntque ac male olent, si post capturam paulo diutius seruentur. Nec minus & qui in aquis uitiatis degunt, mali odoris atque insuaues mucosique euadūt: cumque sint aliis longe pinguioribus, citissime putrescunt. Minime uero tardissiméque omnium putrescunt, qui puro ex mari uictum petunt, bonique odoris sunt & sapore iucundo: pinguitudinis autem uel nihil uel minimum in se habent. Qui in paludibus aut fluuiis gignuntur, eorum caro fere spinis abundat: quod in marinis raro accidit. Pisces cum impleri incipiunt à coitu boni omnes sunt: sed procedente

Aliàs, in Tyburtino agro, uide infra in libro po.

Acedente uteri tempore alij præstant, alij non. Mana utero grauis melior est. coracinus etiam cum utero fert optimus est. mugilis uero & lupus & reliqui fere omnes squama intacti, deteriores sunt cum ferunt. Similes sibi ferentes & non ferentes pauci sunt, ut glaucus. Hæc Aristoteles. Xenocrates autem, uere inquit, cum utero gestant, optima est piscium maxima pars: æstate præstant phagri & synodontes. Hepatus autumnno uilescit, ut qui uiosum tunc procreat succum: lupi uero ac mugiles eo tēpore gratiores habentur. Subeunt etiam fluuios piscium genera cōplura, & præstāt in fluentis & lacubus, ut amia, mugilis. gobiones etiam pinguescunt, qui in fluuios ascenderint. Fluuiatiles & lacustres optimi sunt post partum & seminis emissionem, postquam cibo se refecerint: sed nonnulli etiam cum ferunt, cōmendantur, ut saperdes: alij damnantur, ut silurus. Cum ceteri omnes mares suis fœminis sint præstantiores, glanis fœmina præstat suo mari: & in genere anguillarum quoque meliores sunt, quas fœminas nominant. Vitiuntur senectute pisces: & quidem thunni ad rem salamētariam senes improbi sunt: multum enim carnis sale absimitur, quod idem uel in ceteris piscibus euenit. Pisciculi recens nati facile in uentriculo corrumpuntur: qui uero cetacea specie sunt & magni, duri sunt, concoctu difficiles & stomacho ingrati: qui autem & ætate & magnitudine sunt media, concoctionem pariter & digestionem facilius admittunt. In partibus quoque pisciū discrimen est: quæ nanque caudæ proximæ sunt, suaues existunt, & meliuscule nutriunt, ut quæ sui motione exercitentur magis: quæ uero ad uentrē pertinent, pinguetudinis nonnihil habēt: ac proinde stomacho innatant, & per aluum facilius redduntur. Dorsum carnem habet duriores: caput uero etiam minus præbetimenti, & quod non facile digeritur. Rursum pisces assii, Xenocrates ait, nutriunt magis, nec tam facile permeant: iurulēti minus exhibentimenti & citius permeant: frixi gustui suaues, sed stomacho minus grati, facileque corrumpuntur: minus nutriunt, & uētriculo innatant. Piscium genus omne dum adhuc spirat, (ut ita dicam) coquendum est: non enim facile seruari patitur, nisi carnem admodum duram habeat. Piscium ius, qui recentes sunt, modo per se, modo cū uino aluum mouet: idem & urinas cit è uino maxime. Priuatim uero ad hunc usum conficitur è phycide, scorpione, iulide & percis, atque aliis saxatilibus mollioribusque: & qui uirus minime respiciunt, ex aqua, oleo, sale & anetho. addit Plinius apium, coriandrum, & porrum. Ius piscium in patina coctorū cum lactucis tenasimum discutit. Piscium adipem ad suffusiones imponere nonnulli. Omnium piscium fluuiatilium marinorumque adeps liquefactus oleo, admixto melle, oculorum claritati plurimum confert. Piscium natura generatim ita se habet.

De cartilagineis.

Cap. CLXII.

Quid inter marina pedibus orbatum & branchias habens animal generat, sub cartilagineorum nomine continetur, præterquā rana. *Cartilaginea.* Cartilagineis omnibus quod per dorsum proportionatum of-

DE DIFFERENTIIS

sibus tendit, cartilago est, (ut modo diximus) quæ etiam humorem in me- E
 dulla speciem in se continet. Horum animalium, inquit Galenus, cutis est
 ἀσπράχνη, σελάχη, splendet: inde σελάχη uocari putat ἀπὸ τοῦ σέλας ἔχειν: hæc cer-
 te græce in uniuersum selache appellauit Aristoteles primus: hoc nomine
 eis imposito, nos distinguere nō possumus, ni cartilaginata appellare libeat
 Cartilaginata. aut cartilaginea. Huius generis maximè parti os infra parte lupina sitū est:
 quàm obrem hoc genus, nisi conuersum resupinetur, cibum corripere ne-
 quit. Horum aliqua pinnis carent, uidelicet quæ plana sunt & caudam ha-
 bent, ut raia & pastinaca, suæque ipsa latitudine natant: ranam tamen pin-
 nas habere uidemus, & quæcunque suam latitudinem nō colligunt in mu-
 cronem. Branchias habent omnia cartilaginea, nō spineo, ut alij pisces, sed
 cuticulari operimēto opertas: atque iis fere si plana sunt, parte inferiore su- F
 pinæque habentur, ut raia. Rana autem deductas in latera habet branchias:
 sed si oblonga sunt, eorum lateribus adherent, ut in quouis mustelino
 genere cernitur: in quibus omnibus branchiæ duplices sunt, & qui-
 næ ex utraque parte. Squamis minime operiuntur cartilaginea, sed aspera
 cute fere muniuntur: leuia sunt per pauca. Cauda ipsa non omnibus similis
 est: planorum enim nonnullis spinosa, & longa, & gracilior est, ut torpedi-
 ni, pastinacæ & huiusmodi aliis: quorundam carnosa quidem sed breuis,
 ut ranis. Omnibus certe hoc commune est, ut partes quæ caudæ proximæ
 sunt, mediis partibus multo sint carnosiores. Differunt nonnulli mares à
 suis fœminis, eo quòd maribus bina quædam circa excrementi ostium pen-
 dent, quibus fœminæ carent, ut in galeorum genere perspicitur. Raia fœ- G
 minæ & id genus omnibus genitale simile muliebri est. Iecoris partes in
 cartilagineis adeo dirimuntur, ut bina esse iecinora uideantur: estque iis ie-
 cur adipeum, adeo ut eorum quorundam iecinoribus colliquatis oleū fiat.
 Magnæ cartilagineorum parti nulli sunt circa uentriculū appendices: uul-
 ua cartilagineis bipartita pertinenſque supra ad septum, quomodo auibus
 est, & infra quoque porrecta: atque etiam de medio sui bipartiti sinus ar-
 ctior ad septum usque pertendit. ac oua hoc in loco ad septi originem, ma-
 xima pro parte consistunt: mox prolapsis in spatium latius, fœtus animales
 excluduntur. Partem itaque uulvæ superiorem in qua oua gignuntur, sub
 septo ad lumbos & prona habet: inferiorem ad aluium, quā procreatur ani-
 mal: uerum non omnibus oua iuxta præcordia harent, sed nonnullis galeo- H
 rum generis in medio iuxta spinam consistunt, ut caniculis. Cartilaginea
 nullo discreto adipe carni uentriue adherente pinguescunt. Cocunt ex car-
 tilagineis plani, iidemque habentes caudā, ut raia, pastinaca & reliqua hu-
 iusmodi, non solum ad motus supinis, sed etiam tergo fœminarum supinis
 marium superpositis: modo cauda nullo impedimento ob crassitudinem
 sit. Squatinæ & quibus plenior cauda est, iis attritu mutuo tantum partium
 supinarum coitus agitur. Sunt qui uidisse affirmant nonnulla ex cartilagi-
 neis auersa modo canum terrestrium coherere. coitus etiam tempore cō-
 plura ex his sibi adherentia capiuntur. Cartilagineum genustam planum
 quàm galeodes animal generat: nec tamen cartilagineis fœtus sine ouo est.
 pariunt

A pariunt enim intra se primum oua, & augent atque excludunt, præterquã rana: mox animal foras pariunt. Oua, maxima quidem ex parte, iuxta præcordia omnibus: sed nonnullis non iuxta præcordia, sed in medio uulue circa spinam oua adherent, uti modo diximus: unde aucta in imum transferuntur uteri locum, efficiunturq; animalia infrà ad genitale, umbilico hærente ad uulvam: ita ut ouo absumpto partus nõ aliter fiat, quàm in iis quæ iam inde à primo ortu animal generant. Omnia fere cartilaginea simul & oua parte superiore continent complura, & alia maiora, alia minora, & inferiore animalia iam exclusa. unde fit ut genus id piscium sæpius mense & parere & coire nonnulli arbitrentur: quippe quod non simul uniuersa edere soleat quæ conceperit, sed particulatim repetens sæpe & diu peragens: ut dum superius oua contrahit, inferius concoquat atque perficiat. Superfœtant cartilaginea, & ferunt utero mensibus cum plurimum senis: & cum tempus pariendi instat, repetit litus & uada, pelago & alto relicto gurgite, ut neque tepore careant, & progeniem tutius collocent. Oua omniũ cute molliore operta sunt, præterquam ranarum, quod unum solidum durumq; est. Omne genus cartilagineum minus fœtificat, quia animal gignit. Carnibus tantum uescuntur cartilaginei: & resupinati corripunt pisces quos deuorant: habent enim os subter, ut ante diximus. Motus eorũ lentus pigerq; est: ut qui non spina aut neruo corroboratur, sed cartilagine. Latent omnes diebus frigidissimis. In hoc genere torpedo & pastinaca molliorem habet carnem atque suauem, & quæ modice alium moueat, nec concoctu difficilem: quæ & mediocriter corpus enutriat, sicuti & alia quæ carnem habet mollem: ut nonnunquam in piscium etiam saxatiliũ penuria his uti possis. Raia uero leuiria & squatina atque alia id genus duriora sunt, & concoctu difficiliora: alimentum autem præbent copiosius, quàm aut torpedo aut pastinaca: senibus tamen inutilia sunt. Diphilus omnium cartilagineorum carnem concoctu esse difficilem, succumque gignere flatuosum prodidit: usumque eorum assiduum ac diuturnum uisus hebetudinem procreare.

Animalia iam exclusa, ἔμεινον καὶ ἔσθην.

1 Plana sunt, &c. τὰ πλάγια ὀλκτῆ uocantur hæc ab Aristotele lib. de animalium gressu. 2 De his plura uideas apud Aristotelem lib. 6 histor. animalium, & lib. 1 de generatione animalium.

De cartilagineis planis.

Cap. CLXIII.

Planorum piscium unũ genus est, quod pro spina cartilaginem habet, ut raia, pastinaca, squatina, torpedo: & quos bouis, lamiæ, aquila, rana nominibus Græcia appellat. Raia piscis est cartilagineus planus: cutim habet asperam, & caudam quoque spinosam ac longam. pinnas nõ habet, sed ipsa extrema corporis sui latitudine natat. Branchias habet nõ à latere, sed parte inferiore & supina. genitale fœminæ simile muliebri est. Cocunt raie non solum ad motis inuicem partibus supinis, sed etiam tergo fœminarum supinis marium superpositis. Raie in utero gerunt testacea quædã, in quibus humor ad oui similitudinem consistit: figura eius testæ similis tibi arũ

Raia.

ligulis est: meatusque quidam sunt capillamentorum specie in testis. Atque E cum pepererint, ruptis testis excluduntur foetus. In locis uictitat raia coe- 2
noscis, nec longe à litore, ut author est Oppianus. carnem habet sapore qui-
dem gratam, sed duriorē & cōcoctu difficiliorem quā torpedo aut pa-
stinaca: & quæ copiosius præbeat alimentum. Raia hyeme potissimum
comedēdam suadet Arhelstratus. Auribus utilissimū bati piscis fel recens,
sed & inueteratum uino. In hoc raia-um genere, λειόβατος, quam leuiraia
uocant, fel habet iecori adnexum: & carnem uirosam & concoctioni reni-
tentem, candidam tamen: à nonnullis rhina uocatur. Ea uero quæ asteria
batis nuncupatur (quasi raia stellatam dixeris) molliore est carne, succi- 3
que melioris. Rhina, quam squatinam uocamus, planus piscis est & carti- 4
lagineus: asperam gerit cutim, qua lignum & eborā poliuntur. fel habet ie- F
cori annexum. Squatinarū coitus, eo quòd cauda his plenior crassiorue est,
attritu mutuo supinarum partium agitur. Bis anno parit squatina una ex
planis: primus partus uerno fit tempore: secundus autumnō circa uergilia-
rum occasum, qui partus felicior est. foetus suos nonnunquam & emittit
& recipit intra se ipsam: ut uero Oppianus scribit, nō intra se recipit foetus,
sed sub pinnulis suis tuetur. Piscium sola, more polypi, suum colorem mu-
tare creditur. Hoc quoque habet in piscibus captandis solertia: obruit are- 5
na sese, cumque nullam sui corporis partem intactam reliquerit, uerberat 6
radiolis sui oris, quos piscatores uirgulas uocant: quas cum pisciculi aspexe-
rint, adnatant quasi ad algas quibus uesci soliti sunt. Squatina duram habet
carnem, concoctu difficilem: sed quæ corpus magis alit quā aut torpedo G
aut pastinaca. Diphilus rhinam cibum esse leuem ait & concoctu facilem:
& ex his grandiores magis alere. Squatinæ piscis cutis combusta uerendo-
rum pustulas discutit. Piscium caterorū diuersa genera coire uisum à ne-
mine est: squatinam solam & raia hoc facere creditur argumento piscis
cuiusdam, qui nomen ex utroque cōpositum trahit rhinobati, quasi squa-
tinoraia appelles: est enim parte priore raia similis, posteriore squatina,
tanquam ex utroque proueniens genere. In hoc planorum piscium car-
tilaginatorum genere pastinaca est, à Græcis ρύων uocata. Pelagius piscis,
ut & reliqua cartilaginata, ut Aristoteles tradit: uerum, ut Oppiano placet,
in locis degit cernosis, nec longe à litore. pinnas non habet, sed ipsa sua lati-
tudine natat. Caudam habet longā & spinosā, in qua nascitur qui radius H
uocatur aduersis squamis, quo nihil est usquam uenenatius: utpote quo ar- 7
bores necantur, & hominum caro tribescit. Hoc radio (quod telum est ei)
latrocinatur ex occulto, pisces transeuntes figens: argumenta huius soler-
tiæ, quòd tardissimi piscium hi, mugilem uelocissimum omnium habētes
in uentre reperiuntur. Pastinaca carnē habet molliorem, suauem conco-
ctūque facilem, & quæ corpus mediocriter alit: aluūque modice mouet:
qua nonnunquam & in piscium saxatiliū loco in cibo uti licet. Cibi cau-
sa extrahi debet è dorso eius quicquid simile est croco, caputque totum: &
modice collui in cibis, quia saporis gratia perit. Pastinaca contra suū ictū
remedio est, cinere suo ex aceto illito, uel alterius. Radius qui eius caudæ
inna-

λειόβατος,
leuiraia.

Rhina.

αστερία βάτις,
raia stellata.

Squatina.

Rhina, ρήν.

Rhinobatos,
Squatimorata.
Squatraria.

Pastinaca,
ρύων.

Aduersis squa-
mis, ἀπὲρ σκαμ-
μύλον πείσ φο-
λίσι.

Ainnascitur, dentium dolores mitigat, inquit Dioscorides: quos & frāgit atque excutit. Pastinacæ radio scarificare gingiuas in dolore utilissimū prodidit Plinius. Conteritur is & cum helleboro albo illitus, dentes sine uexatione extrahit. Pastinacæ item radius adalligatus umbilico, existimatur faciles partus facere, si uiuenti ablatus sit, ipsaque denuo in mare demissa. Iecur pastinacæ in oleo decoctum, lichenas & lepras tollit. pruritū scabiēque, non hominum modò, sed & quadrupedum efficacissime sedat.

Est & torpedo piscis cartilagineus planus:

Hæc grauis & mollis, sunt nullæ in corpore pigro

Vires: & nimium premitur grauitate. natantem

Non credas, liquidis ita clam subrepat in undis.

*Torpedo,
у́гря.*

B Duas parte prona iuxta caudam pinnas habet, pro reliquis latitudine utitur: & utroque sui corporis semicirculo, quali geminis pinnis natat. caudam habet lōgam atque spinosam. Huius iecori tenacitas nulla præfertur. Fel habet iecori annexum. prope litora cœnosa uictitat, ut Oppianus tradit. Parit circa autumnum paulo ante æquinoctium. Fœtus etiā suos & emittit & recipit intra seipsam, ut squatina. & iam quidem uisa est torpedo grandis, quæ fœtus intra se circiter octoginta haberet. Condi per hyemem torpedines terra, hoc est uado maris excauato, tradunt, quod frigoris causas facere Theophrastus existimauit. Sunt qui duo torpedinis genera tradunt: marinum scilicet & fluuiatile. Quæ de torpedinis solertia narrantur; uera omnino certaque sunt, inquit Aristoteles Torpedo pisces quos appetit, afficit ea ipsa quam suo in corpore continet, facultate torpendi: (ipsa tamen non torpens) atque ita retardos præ stupore, capit & uescitur. Abdit se in arena & limo: tum pisces qui adnatantes obtorpuerint, corripit: quam rem plerique à se conspectam retulerunt. Plato torporem appropinquantibus tangentibusue inferre torpedinem tradit. Quinetiam procul & è longinquo, uel si hasta uirgæue aut fuscina attingatur, uel piscatoris linea, quauis praualidos lacertos torpescere: quālibet ad cursum ueloces alligari pedes proditur. Torpedo, ut Galenus author est, mollem habet carnē & suauem, nec concoctu difficilem: quæ corpus mediocriter alit & aluum modice emollit: qua & nonnunquam in saxatiliū piscium inopia, eorum loco uti liceat. Icesius torpedinem, exiguum in cibo præbere succum tradit:

D & cartilagineum quoddam in se continere, quod stomacho sit pergratum. Diphilus cum alioqui uirosam torpedinem concoctūque difficilem esse dicat: quæ circa caput tamen sunt partes, & teneras esse, stomachoque gratas, & concoctu faciles prædicat: aliàs uero minime: optimas quoque esse quæ parua sint, præsertim si in simplici iure coquantur. Torpedo uiua adhuc diuturnis capitis doloribus admota, cruciatus uehementiam mulcet: id quod illi ob stuporem quem affert accidere putatur. Oleum quoque in quo uiua torpedo sit decocta, uehementes articulorum dolores illitum lenit. Euerfam sedem prociduamque coercet apposita torpedo, ut prodidere quidam. Lieni medetur imposita torpedo. Mirum & quod de torpedine inuenio: si capiatur cū luna in libra fuerit, triduūque adseruetur sub dio,

DE DIFFERENTIIS

faciles partus facere: postea quoties inferatur, adiuuare. Venerem inhibet E fel torpedinis uiuæ genitalibus illitum.

Rana marina.

Et uisu turpes, & molles tergoe ranæ

Rana piscatrix

Βάτραχος,

Βάτραχος ἁλινός.

planorum piscium genere sunt, quod pro spina cartilaginem habet. Ranis caput amplum atque spinis asperum: quo fit ut sobolem non recipiat intra se. Ranæ non ipsa sua latitudine natant, sed pinnas habet: & quæ pro-9 niori parti accommodantur, eas infra gerunt propter amplitudinem partis superioris: quæ autem parti supinæ commissæ sunt, eas iuxta caput adiunctas habent: nihil enim latitudo impedit, quo minus moueantur. Rana tametsi contrà quàm alia plana cartilaginata deductas in latera habet branchias, eas tamen non spineo tectas operimento continet, (ueluti ea quæ nō cartilaginea sunt) sed cuticula. Posteriores partem carnosam habet rana: F

Plinius, Emi-

nentia sub ocu-

lis cornicula

exerit. Op-

piarius, Car-

cula quædā cū

didā sub mēto

enascitur.

& caudam quoque carnosam & breuem. Dependent illi ante oculos gemina quædam, quæ longitudine capilli speciem referunt, quorum extrema rotundis quibusdam præpilantur, quasi escæ causa additis: his, inquam, ubi locis arenosis aut fœculētis obturbato solo se absconderit, piscatur attollēs illa pendentia fila, assultantēsq; pisciculos pertrahens, donec tam prope accedant, ut eos suum in os adducat. Fel habet rana semotum à iecore, intestinis commissum. Rana cartilaginatorum sola, non animal sed ouum parit: quod & solidum durumque est, neque tamen proprie oui similitudinē habet, cum sit squamosum atque asperum. edit oua simul omnia, & iuxta terram. Rana inter cartilaginea fœtificat numerosius: uerum quod de facili pereunt, hinc efficitur, ut appareant pauca. Ranarum marinarum ex uino & aceto decoctarum succus contra uenena bibitur, & contra ranæ rubetæ G uenenum, & contra salamandras. Quæ de ranis ad dentium dolores sunt descripta, omnia ex marina efficaciora. Ex hoc cartilagineorum pisciū planorum genere & bos est, latitudine ingenti: ut qui in duodecim fæpe cubito-10 torum latitudinem porrigatur: corpore in tanta uastitate carnosio, præmolli atque imbecillo. Dentes intus parui & occulti, ac proinde

Bos, βόως.

-Non uiribus ullis

Confidit: sed fraude uiros in funera pellit.

II

Hinc grati pastus, hinc mollia membra palato

Grata suo, & seuo nimium iucunda sapore.

HI

Lamia.

Non longe à litore uersatur in locis cœnosis. Lamia quoque in hoc carti-12 lagineorum planorum genere est, magnitudine insigni: quæ tamen nonnunquam amiarum gregem aggressa, uulnera accepisse uisa est. Et item

Aquila, ἄεζς.

aquila cum his numeratur, quam & Philotimum inter pisces duræ carnis recte adnumerasse dicit Galenus.

Βάτος, βάτις.

Βότις.

1 Raia, Βάτις ἢ Βάτις, nomen habet ex eo quod cauda quibusdam aculeis constat ad similitudinem rubi agrestis mora ferētis. Hæc Massarius. Βάτις & Βάτις Athenæus tanquam uarios pisces numerare uidetur. Et Sophron, Βότιν piscem quendam nuncupauit: sed an idem sit qui Βάτις non explicatur. 2 Figura eius testæ, &c. Hæc sententia nō habetur in ueteri Aristotelis translatione, & mihi certe uidetur suspecta. 3 Molliore, &c. Ἐνχλος legitur apud Athenæum, sed uide an rectius legeretur ὀκείλιος.

- A** 4 Squalus (de quo est apud Plinium, nisi exemplaria sint mendosa, quod scilicet autumno parit circa æquinoctium) idem uidebitur forsitan cum Squatina: sed Massarius hoc loco non squali, sed galei legendum censet. 5 Obruit, &c. Plinius, Abdita pinna exertas mouet specie uermiculorum. 6 Verberat, &c. Ἰσθμίου πῖς ἐν ὄρεσι μακρὰ καὶ οἱ ἄλλοι ῥαβδία. uetus interpres, Cum latuerit, habet in orificio quandā partem sicut uirgam. 7 Venenatius, Huius mali uenenum pulchre describitur ab Oppiano lib. 2. de piscibus. 8 Pinnis natat, &c. iuxta, huic, inquit Massarius, caput parte prona ueluti duo foramina spectantur: os uero infrā parte supina, ut pastinacæ. 9 Pinnas habent, &c. Suspectus uidetur hic Aristotelis locus de pinnis ranarum & torpedinis. 10 Bouem numerauit Aristoteles uno in loco cum cetis: forsitan ob ingentem eius magnitudinē, & quod animal pariat uiuum. Bos quoque a Strabone inter Niloticos pisces numeratur: an idem sit piscis, nondum constat. Item apud Oppianum inter cetos habetur malthe (μάλθη) quæ à corporis mollitie nomen traxit: idem ne sit cum boue, an similis? 11 Sed fraude, &c. Quo pacto homines natantes per fraudem capiat bos, lege Oppianum lib. 2 de pisc. 12 Lamia quoque, &c. λάμνα piscis ferox est cetaceus: an eadem sit cum lamia an diuersa: & an eadem sit, quæ proximo capite carcharius uocatur.

Malthe, μάλθη.
λάμνα.

De cartilagineis oblongis, ut de galeis & iis quæ γαλιώδῃ dicuntur. Cap. CLXIII.

- E** T qui galei uocantur, quanuis non plani, cartilaginei quoque sunt. Quinas hi ex utroque latere adhærentes branchias habent, easque duplices, nouissima excepta. In his circa excrementi ostium, maribus omnibus bina quædam pendent, quibus fœminæ carent. Habet & galeus plures appendices superne circa uentriculum. fel habet iecori annexū. iecur ipsum fissum est: & partes in utroque latere, dextro scilicet & sinistro ita sepositæ sunt, ut non eadem origine contineri uideantur, sed bina esse iecinora. Habet uulua in galeorum genere paulo à præcordiis inferius ueluti mammas albidas, quæ non nisi grauidis insunt. Porro galeorum non una est species. Differunt autem galeorum generis pisces inter se ratione uteri: nonnullis enim medio uulvæ circa spinam oua adhærent, ut caniculis: spinaces uero galei oua ad præcordia continent super mammas. Ceteri galei bis anno pariunt, excepta canicula, quæ semel: & qui stellares uocantur, sapissime, quippe qui bis mense putantur parere: quod ideo uidetur, quia oua eorū non simul perficiuntur. Ceteri fœtus suos & emittunt, & metu aliquo imminente recipiunt intra seipso, præter unum spinacem: maxime hoc faciunt pœcylos & alopecius: ceteri minus ob cutis asperitatem. Galeorum plura sunt genera, canicula, quam Græci κωκ uocant: alij νόριον, alij σκύλιον uel σκύμνον, ἢ σκύμιον: uulpecula, quæ & ἀλώπηξ & ἀλοπεκιάς: spinax uel ἀκανθιάς: & ἀστειάς, id est stellaris, quem πεκίλος alij uocant. Vna omnibus forma uictusque idē est. ueluti cristam habent extantem prope caudam, sed in reliqua dorsi spina nullam. Differunt uero inter se maxime ratione uteri, uti modo diximus. Duram omnes carnem habent. cæteris suauitate præstat, quæ asterias uocatur, teneriorque est & melior, ut Icesius author est. Canicula galeus (ut Xenocrates tradit) & qui illi sunt similes, sapore uirus referunt, & malum procreant succum. Porro caniculæ trifariam dicuntur: unum genus ferox est, quod inter cetacea numeratur: magnitudine thynnos superat, quos & deuorat.

Canicula, canis marinus, κύων.

DE DIFFERENTIIS

Hæ urinantes circa spongas, graui periculo infestant: atróxque cum his di E
 micatio. In mari rubro tanta est earum copia, uix ut respicere è naui (nedū 3
 urinare) tutum sit nauigantibus, remos plerunque ipsos inuadentiū: Theo
 phrastus carchariam uocat: & canem carchariam Archestratus. In amnes
 nonnunquam subit canicula. Huius caro, quæ prædura atque excrementi-
 tia est, in uulgi cibum sale maceratur, in quatuor partes dissecta: ingrati au-
 tem saporis est atque mucosa: ideóque non nisi raro absque sinapi aut oxe-
 leo aut alio id genus acri quopiam condimento edi solita. Ex iis qui bene
 periti sunt, aliud ex aliis membris, aliud ex ore pharmacum colligūt, quod
 cynosphastū appellant: Nicander Colophonius carchariam lamiā quoq;
 uocari tradit, & scyllam. Alterum caniculæ genus centrine uocatur, acu- 4
 leo insignis, quem ad ceruicem gestat, quod in aliis galeorū generibus non F
 conspicitur: uel, ut alij produnt, innati sunt iis aculei duri, alter in capitis
 summo uertice, alter in cauda: atque uenenatum quiddam habent. cibo in-
 grata & hæc est grauique odore. Hæc & inter galeodeis pisces numeratur, 5
 & malefica est ictu aculei uenenoso. Tertium canicularum genus, idémq;
 galei species, γαλιός κύων uocatur, id est galeus canicula, & σκύμιος, & σκύμιον, &
 σκύλιον & νόριος. colore est uario. Caniculis hisce in medio uulua circa spinā
 oua adherent: quæ cum accreuerint, absoluta feruntur per uuluam bifurcē
 annexamque ad præcordia. Caniculæ testacea quædam gerunt in utero, in
 quibus humor ad oui similitudinem cōsistit. figura eius, testæ similis tibia- 6
 rum ligulis est: meatúsque sunt capillamétorum specie in testis: fœtus de-
 inde, rupta dilapsaque illa testa proueniunt. Cum cæteri galei bis anno pa- G
 riant, (uti modo diximus) canicula semel parit in uere. Fœtum ubi aliquis 7
 imminet metus, in se recipit, & rursus emittit, ut & cæteri galei. Galeus ca-
 nicula uiroso sapore est, & malum procreat succum. Dentium dolores se-
 dantur cerebro caniculæ in oleo decocto adseruatóque, ut ex eo dentes se-
 mel anno colluantur. Ἀλώπις ἢ ἀλωπεύιας, id est uulpecula, gustu similis est ter-
 restri uulpeculæ quadrupedi, unde illi nomen. Oua ad præcordia continet
 super mammas illas: quibus, ut descenderint, iam absolutis, fœtus innasci-
 tur. Fœtus suos frequentissime emittit & recipit alopecias. Pisces, qui uul-
 pes marinæ nuncupantur, cum se deglutisse hamum senserint, hoc modo
 sibi opitulantur: transglutientes magnam lineæ partem usque ad tenuio- 8
 ra fila, lineam ita abrodunt. Archestratus, inquit, uulpem galeum piscem H
 Rhodi optimum esse: & canem pinguem à Syracusanis uocari. Ἀκανθίς, id est 9
 spinaci idem generandi modus, qui uulpeculis est: oua enim ad præcordia
 continent spinaces super mammas illas: quibus ut descenderint iam abso-
 lutis, fœtus innasceatur. Spinax unus ex galeis recipere intra se prolem spinæ
 impedimento non potest. & hoc quoque illi peculiare, quod cor habet pen-
 tagonum. Galei λαῖοι, id est leues uocati, oua per uuluam mediam, ut canicu-
 læ gestant: quæ postea in utrumque uteri sinum descendunt, & animal gi-
 gnitur umbilico hærente ad uuluam, ita ut ouo absumpto, partus non ali-
 ter atque in quadrupede contineri uideatur. Ἀστρίξ, id est stellaris, quem
 laris, πικίλος πικίλον alij uocant, parit sepissime: quippe qui bis mēse putatur parere: quod
 ideo

Carcharias.
 Cynosphastū.
 Canis carcha-
 riarum, κύων γαλιός.

Cynosphastū.
 Lamiā, scylla.
 Centrine, κεν-
 τρινή.

Γαλιός κύων,
 Galeus cani-
 cula.
 Σκύμιος,
 Σκύμιον,
 Σκύλιον,
 Νόριος.

Ἀλώπις, ἢ ἀλω-
 πεύιας.
 Uulpecula, uul-
 pes marina.

Canis pinguis.
 Ἀκανθίς,
 spinax.

Λαῖος γαλιός,
 leuis galeus,
 uel mustelus.

Ἀστρίξ, stel-
 laris, πικίλος

A ideo uidetur, quia oua eorum non simul perficiuntur. sepiissime foetus suos intra se recipit & emittit. Ceteros galeos suauitate uincit asterias: estq; tenerior & melior, ut Icesius prodidit. E galeorum genere est & qui apud Romanos maximo habetur in pretio, quem galexian uocant. Hic in Graeco quidem mari nusquam uidetur nasci. & cum ceteri galei duriores habeant carnem, hic teneriore carne praeditus est. Quae galei uocantur, ita se habere palam est: quae autem γαλαί, id est mustelae appellatur, similitudine sunt murenis: nullamque cum mustelo communitem habent. in Silphio lacu nascuntur plurimae. De mustela haec cecinit Ausonius,

*Galexias, γα-
λεξίας.*

*γαλαί, mustela.
Murenis, τὰς
τασίσι.*

B Quaeque per Illyricum, per stagna binominis Istri
Spumarum indicibus caperis mustela natantum,
In nostrum subuecta fretum: ne lata Mosellae
Flumina tam celebri defraudarentur alumno,
Quis te naturae pinxit color? atra superne
Puncta notant tergum, quae lutea circuit iris:
Lubrica caeruleus perducit tergora fucus.
Corporis ad medium fartim pinguescis: at illinc
Usque sub extremam squalet cutis arida caudam.

Ut uero alij, mustela brevis piscis est & iccorino adeo similis, ut eundem ei se diceres. Pupillae oculorum ad cyaneum colorem accedunt: eius mentum quam iccorini maius est, & minus quam chremytis. algas depascitur, & saxatilis est: atque similiter ut mustela terrestris omnium cadauerum in quae incidit, oculos excutit. Proxima est scaris mensura generis duntaxat mustelarum, inquit Plinius, quas mirum dictu inter Alpes quoque lacus Rhetiae Brigantinus amulas marinis generat. Comitiali morbo correptis datur mustela marinae iccur.

Mustela marina.

1 Galei uocantur, &c. Theodorus mustelos uocat. 2 Squalus, ut equidem arbitror, apud Plinium lib. 9 galeus est, cap. 24 & 51: quanquam Massarius in priore capite non squalum sed galeum legi mauult. 3 Pugna spongiatorum cum canibus marinis pulcherrime describitur a Plinio lib. 9. 4 Scyllam, &c. Est apud Oppianum scytale, quae in alto degit pelago, raro litora adiens: uide an sit eadem quae scylla, an Oppiani exemplaria sint mendosa, & legendum potius sit συνλαίπ pro συνταλαίπ. 5 An idem piscis hic sit, qui apud Ouidium in Halieuticis inter pelagios pisces numeratur:

*Mustelus:
Squalus.
Scytale.*

Cercyrósque ferox scopulorum sine moratus, uel cercuros, κερκυρος apud Oppianum, qui in saxorum cavernis uiscitat. 6 Suspectus mihi quidem uidetur hic Aristotelis locus, uti prius in raia admonui. 7 Quomodo foetum emittit & recipit, docet Oppianus lib. 1 de pisc. 8 Hoc in loco libentius secuti sumus ueterem Aristotelis interpretem quam Theodori uersionem, ex Oppiani quoque & Plinij auctoritate. 9 Spinaces, inquit Massarius, sic a spinis quae binae & albae eminent dorso nuncupati. 10 Marinis, alias murenis, sed potius legendum arbitror marinis: ut scilicet comparentur mustelae, quae lacustres sunt, marinis piscibus uel optimis, uel marinis, scilicet mustelis, de quibus Plin. hoc loco lib. 32: & inter marinos pisces Columel. lib. 8 audas mustelas habet: & Ennii uersus est apud Apuleium apolog. prima,

Omnibus ut clupea praestat mustela marina.

De piscibus longis.

Cap. CLXV.

Q Vi longi sunt pisces & corpulenti, ut anguilla, conger, ut mugilum genus quod in lacu Sypharum nascitur, parte corporis prona binas ha-

DE DIFFERENTIIS

bent pinnas: sed quæ in cæteris piscibus supina parte habetur, carent ex iis E nonnulli. Iis uero qui prælongi sunt & serpentis speciem magis referunt, nullæ omnino sunt pinnae, ut murenæ: sed flexuoso impulsu corporum ita humore utuntur, ut terra serpentes: & iis neque branchiæ integræ sunt atque discretæ, ut cæteris piscibus habentur. Genus piscium longum aquiloniis locis melius uiget. Et quidem æstate loco eodem in aquiloniis plures longi quàm lati capiuntur.

De murena & aliis quibusdam longis.

Cap. CLXVI.

*Murena,
Μύραινα.
Ταυρτησία.
Ταυρτήσιον.*

*Myrus,
Μύρος.*

*Ardens auratis murena non-
tis, inquit O-
uidius.*

Aliàs, lætatu

*Hæc Ouidius
in Halien. an-
thia tribuit,
non murenæ.*

MVrena prælongus piscis est, & serpentis potius quàm piscis speciem 1
referens. pinnas nullas habet: sed flexuoso impulsu corporis adnata-
tum ita mari utitur, ut terra serpentes ad gressum: modòq; simili repit in hu F
more, & in sicco quoque nonnunquam: nec ullæ huic branchiæ, inquit Pli
nius. Licinius Macer murenas tantum fœminini sexus esse tradit: Aristote 2
les myrum uocat marē qui generat. Discrimen, quòd murena uaria & in-
firma est: myrus unicolor & robustus, colore laricis. Myrum præterea, Do-
rion author est, nullas per carnem sparsas habere spinas: sed totum in ali-
mentum utilem esse, & carne admodum tenera. Sunt uero duo eius gene-
ra, alterum nigrum, alterum subrusum est: præstat qui niger est. Ad mure-
nam reuertamur: dentes tam intus quàm extra os possidet. In Gallia septé-
trionali murenis omnibus dextra in maxilla septenæ maculæ ad formam
septentrionis aureo colore fulgent duntaxat uiuentibus, paritèrque cum
anima extinguuntur. Tenuissimum his tergus, contrà anguillis crassius. G
Branchias non habet murena integras articulatasque, ut cæteri pisces: qua-
ternas tamen utrinque possidet, & eas simplices. Fel habent murenæ femo-
tum à iecore, intestinis commissum. exeunt in terram, & sæpe in ea capiun-
tur. Licinius Macer (ut diximus) murenas tantum fœminini sexus esse tra-
dit: & concipere è serpentibus in siccum litus elapsas, id quod falso credi af-
firmat Andreas. Murenarum certe coitus, ut & Aristoteles prodidit, com-
plexu mutuo supinarum partium agitur, ut serpentum. Murena omnibus
anni temporibus parit oua parua: cuius partus & numerosior est, & ex par-
uo in maximum cito adolescit. Murena neque in stagnis gignitur, nec te-
mere fluuios ipsam subire inuenias: nonnunquam tamen & quæ in utroq; 3
uictitent, in mari scilicet & aqua dulci, reperiuntur. Partim pelagia partim H
litoralis murena est, sed fere in saxorum cauernis degit: & sola ex pretiosis
piscibus (quanuis Tharsensis Carpathiique pelagi quod est ultimum, uer-
nacula) quouis hospes freto, peregrinum mare sustinet. Sola carne uescitur
murena. pinguescere iactatu traduntur. latent autem quibusdam anni tē-
poribus. Ouidius prodidit in eo uolumine quod Halieuticon inscribitur,
murenā rete circumdatā maculas appetere ipsas consciam teretis ac lu-
brici tergi: tum multiplici flexu laxare donec euadat. Murena ut hæserit ha-
mo, amplius deuorat hamum, adinouétque dentibus lineas atque erodit.
Idem infixam hamo inuertere se, quoniam sit dorso cultellato, spinæque li-
neam præsecare. In piscinis nonnullis commisceri eas cum alterius notæ
piscibus

A piscibus non placet: quia si rabie uexantur, quod huic generi uelut canino solet accidere, sauiissime persequuntur squamosos, plurimósque mordendo consumunt. Fuste non interimi murenas aiunt, easdem ferula protinus.

Animam in cauda habere certum est, (inquit Plinius) eaque icta celerrime
 4 exanimari: at capitis ictu difficulter. Nouacula & ferrum quæ pisce tacta sunt, olent. Murenæ morsus uenenosus est: eadēque comitantur sympto-
 mata, quæ uiperæ morsum: uerum perniciosas illas teretes esse minorēsque ac uarias, atque è uipera prognatas tradit Andreas. Murena polypo hostis est & carabo, atque cum utroque pugnat. Probantur ex murenis maxime
 5 è Siculo freto quæ *πλαται* & Latine *flutæ* dicuntur, quod in summo superna-

Plutæ, flutæ.

B diocrem: quæ item succum procreat neque tenuem neq; crassum, sed mediocrem: quæ tamē in uitiosis aquis degunt, pessimæ sunt. Alunt murenæ, inquit Icesius, nō minus quàm anguillæ aut congrī. Murenæ morsus, ipsarum capitis cinere sanantur. Lichenas & lepras tollit murenarum cinis cū mellis obolis ternis. Est & murena quædam fluuiatilis, cui spina unica est, ut Dorion prodidit, non aliter quàm asellorum generi, quod callariam dicunt. Serpentis quoque speciem refert anguilla, piscis longus ac leuis: binas
 Anguilla.
 ἄγχυλος.
 εἰχέλις.
 6 habet pinnas iuxta branchias, quas utrinque quaternas gerit simplices, easque exiguas: gula quoque illi exigua: fel in iecore inest. In omento scbū pin-
 guēue paucum, & in paucis inest: plurimæ eo carent. Nō est in iis genus ma-

Murena fluuiatilis.

*Anguilla.
ἄγχυλος.
εἰχέλις.*

C sculinum fœmineūmue: nec per coitum procreantur, nec pariūt oua. Nec uero capta unquā aliqua est, quæ aut semen genitale aut oua haberet. Meatus quoque uel semini uel uulvæ accommodatos nulla rescissa ostendit: sed hoc unum fere inter sanguinea genus totum sine coitu, sine ouo procreatur: quod ita esse argumento constat, quod in nonnullis fœculētis stagnis, aqua omni exhausta, & limo detractō, anguillæ denuo generātur ubi aqua accesserit pluuia: nam siccis temporibus gigni nequeunt, etiam in stagno perenni: quippe quæ imbre & uiuant & alantur. Conuolutis sibi inuicem anguillis attritu corporum mutuo, ut nonnulli tradunt, mucor quidam in arenam limūque distillat: ut uero aliis uidetur, atterunt se scopulis: ea stri-
 7

Mucor, ἰχθὺς.

D gmenta uiuescunt. nec alia est earum procreatio: nam anguilla neque mas neque fœmina est, ut modo diximus, neq; prolem ex se aliquā potest procreare. Quam autem differentiam maris & fœminæ anguillæ notarūt quidam, scilicet alteram caput habere amplius atque oblongius, alteram, hoc est fœminam, repandius, hæc non maris ac fœminæ differentia est, sed generis: non sunt enim fœminæ, sed quia aspectu à cæteris differunt, fœminæ appellantur. & sunt in anguillarum genere meliores quæ fœminæ uocantur. E fluuiis in mare descendunt anguillæ: & in utroque humore degunt, marino scilicet & dulci. Anguillæ octonis uiuunt annis: durāt & sine aqua senis diebus aquilone spirante, austro paucioribus. At hyemem eadē in exigua aqua non tolerant, nec in turbida: ideoque circa uergilias maxime capiuntur, fluminibus tum præcipue turbidis. Anguillæ paucae quædā cer-

DE DIFFERENTIIS

tiſque locis uelſcuntur limo atque eduliis, ſi quis apponat: ſed plurimæ dul- E
ci humore uiuunt, idq; qui uiuariis anguillariis dant operam (ἐγχελιοφόροι
dicuntur) ſummopere curāt, ut quā maxime pura ſyncerāque ſit aqua af-
fluens ſemper & efluens per ripas, ubi uiuaria extruuntur: in turbida nanq;
breui ſuffocata intereunt: ideōque quo eas facilius capiant, aquam pertur-
bant. paſcuntur noctibus: interdium in luto quieſcunt. exanimis piſciū ſolæ
non fluitant. Anguilla quanuis uel ex puriſſima capiantur aqua, ſuccum
probum nunquam efficiunt, ſed lentum pituiſiſſimūq;. Et anguilla paluſtris
ſapore magis ingrato eſt quā marina: ſed uberius alit, ut Diphilus author
eſt. Iceſius autem anguillas inter piſces optimum procreare ſuccū, & ſto-
macho admodum gratas eſſe prædicat: abundēque nutrire, & edētes facile
ſaturos reddere. & Macedonicas anguillas inter ſaſcimenta numerat. Cō- F
ger (quem & gongrum appellant) gryllus quoque à nonnullis uocatur, an- 6
guilla ſimilis eſt, lōgus leuīſque ac lubricus. Pinnulas tantum binas habet:
& binas utrinque brāchias, alteras ſimplices, alteras duplices. gula illi exi-
gua eſt. In fellis ſitu ambigit: aliis enim ad iecur, aliis infrā ſepoſitum adhæ-
ret fel. Conger ad ingentem creſcit magnitudinē, præſertim in Sicyone, ut
Eudoxus author eſt. Congrorum generatio, ut Oppianus tradidit, nō aliter
ſit atque anguillarum, attritu ſcilicet corporum mutuo, indēque mucore
quodam in arenam limūmue diſtillante ex quo naſcuntur conghi. uerūm
ut Ariſtotele uidetur, conghi fœturam intra ſe continent, ouum ſcilicet, ſed
minime arenidum, quale in piſcibus cernitur qui ſquamis integūtur. Nec
ipſa fœtura ſatis patet in utero pinguedine obelo: eſt enim prolixiuſcula, ut G
in ſerpentibus, quod certe ignis periculo innotefcit: pingue enim abſumi-
tur atque euaporatur, oua autem crepitant & extruſa diſſiliunt. ad hæc ſi
palpites & atteras digitis, pingue leue utique ſenſeris: ouum autē duriuſcu-
lum. Congri itaque alij pingue habent, ouum nullum: alij contrā, pingue
nullum, ouum autem quale modo expoſui poſſident. Congrorum genus
duplex, albicantes pelagij ſunt: at uero nigricantes ambigunt, partimq; pe-
lagij, partim uero litorales ſunt. Viſitant autem frequenter in paludibus
& ad fluuiorum oſtia, ubi copia inſluit aquæ dulcis:

Et fluctus cœno commixtus uertice multo

Voluitur à terra.

Carne tantum uelſcuntur conghi, uti docet Ariſtoteles. Congri polypos e- H
dunt: leue enim & lapſum conghi corpus uſum hoſtis in dimicatione effu- 7
git. Conger & murena caudas inter ſe prærodunt. Conger, ut Philotimo
placet & Galeno, duram carnem habet: quæ tamen concoctu non admodū
difficilis eſt, uti Xenocrates docuit, nec mali ſucci. Nutrit copioſe, uerum 8
ori non adeo gratus eſt. Acus ſiue belone, quem & aculeatum uocamus &
rhaphida, piſcis eſt longus, tenuis & leuis, roſtro præacuto & in cornu mo-
dum duro. Dentes non habet, ut refert Athenæus: fel habet iccori annexū. 9
fœtificat ſero, & hyeme parit. Vnus piſcium deliſcēte utero non tam pro-
pter multitudinem ouorum, quā magnitudinem parit: habet enim hic ri 10
mam quandam ſub uentre imo, ut cæcæ ſerpentes, τὸ ἐλίνους uocant, à partu
uiuunt

*Anguille Ma-
cedonica,
Cōger, Gōger.
ῥῥῥῥῥ.
Gryllus.*

*Acus, belone.
Rhaphis.
Aculeatus,
Ἀκλουῖς.*

A uiuit, & uulnus coalescit: & modo phalangiorum proles parentem offusa
 circumdat, & si tetigeris, fugiunt. Victitat belone locis partim saxosis, par-
 tim arenosis. Postquam laqueos retiæque piscatorum euaserit belone, uti
 refert Oppianus, dum conuersa morfu lacerare retia cupit, dentibus hæret
 in lino, atque ita capitur. Stomacho minime grata belone est: malum pro-
 creat succum, facileque corrumpitur & parum nutrit, ut Xenocrates pro-
 didit. ut uero Diphilus, concoctu difficilis est, sed probum efficit succum.
 Belonę sphyrana similis est, eam Athenienses cestram dixere. Sudis Latine *Sphyrana*
 11 appellatur, quę à Græcis sphyrēna, rostro similis nomine, magnitudine in- *Sudis*
 ter amplissimos rarus, sed tamen non degener. Duplex earum genus, utrū- *Cestra*
 que longum. Si reti claudatur sphyrana, serpentis in morem ē maculis cla-
 12 bitur: adeo lubrico est tergo. Gregatim degunt sphyrēnę. sapore non admo-
 dum grato sphyrana est: sed succum gignit bonitate mediocre, & qui co-
 piosius nutriat, quàm qui ē congruo. Zygena piscis longus est, ut prodide- *Zygena*
 re quidam: ab aliis uero inter cete numeratur ferocissima. Zygenę fel ad- *Libella*
 nexum iecori est. Caro zygenę & dura est & insuauis. Zygena cum sit aspe-
 ctu infauisto infelicique, non est prospera nauigantibus. Forma (ut Op- *Echeneis*
 12 pianus scribit) anguillę proxima est echeneis, pisciculus sesquipedalis: *Echeneis*
 quinque digitorum crassitudine, ut Trebius Niger prodidit. Qui cum *Remora*
 uidere, inquit Plinius, limaci magnę similem esse dicunt. Saxi assue-
 tus est, pelagiūque, raro litora petens, colore nigricāte fuscoue: rostro a- *Colore nigricāte, &c. αἰθρα-*
 13 bere prodiderunt: expes autem omnino est: sed quoniam pinnas ha- *λοίασα, fuliginoso.*
 bet pedibus similes, hinc fit ut pedibus insitare uideatur. Hoc pisce carinis
 adhærente, naues tardius ire creduntur, inde nomine imposito: & ē nostris
 quidam Latinis remorā appellauere eū. Ruant uenti licet, & scuiant pro- *Remora*
 cellę, imperat furori, uirēsque tantas cōpescit, & cogit stare nauigia, quod
 non uincula ulla, non anchorę pondere irreuocabili factę. Hęc pretoriam
 Antonij nauim Acciaco marte tenuisse fertur: & postea Caij Caligulę. Ad
 mirandum certe, quomodo adhærēs teneat, nec idem polleat in nauigium
 receptus: mirūque ē Græcis alij lubricos partus atque procidentes conti-
 neri ad maturitatem alligato eo, prodiderunt: alij sale adseruatum adalli-
 gatūque grauidis, partus soluere: ob id alio nomine odyndolyontē appel- *Odyndolyon*
 14 lari. Præterea hanc esse eius uim adseruati in sale Trebius niger arbitratur, *Alias, appel-*
 ut aurum quod reciderit in altissimos puteos, admotus extrahat: tamen in *laure.*
 cibos non admittitur. Oblongo corpore musculus est, *μυστικὴ τὸν* Græci uo- *Musculus ma-*
 cant, piscis paruus, cauda tenui. Dentes nullos habet: sed pro his, fetis, suillis *rinus.*
 similibus intus os hirtum, & linguam etiam ac palatum. Balenam antece- *μυστικὴ τὸς.*
 dit musculus, & oculorum uice fungitur, monstrātque uiam ducitque per *Alias, & lin-*
 æquor, nec balenę solum dux est, sed & ceterum aliorum, ut tradit Oppia- *guā etiam ap-*
 13 nus: nam cete non longe cernunt. *βαλμα* in quodam Lybię fluuio nascuntur *pellatam.*
 septenū cubitorum, quę branchias habēt perforatas, ita ut per eas respi- *βαλμα.*
 rare possint, inquit Strabo. *βαλμας*, id est hirudines, quas & sanguisugas uo- *Hirudo.*
 14 cant, nonnulli captas seruant: diuersus etenim earum ad extrahendū san- *Sanguisuga.*
βαλμα.

DE DIFFERENTIIS

guinem usus est. quippe eadem ratio earum, quæ cucurbitarum medicina-
 lium ad corpora leuanda sanguine, spiramenta laxanda, iudicatur: sed ui-
 tium, quòd admissæ semel desiderium facere circa eadem tempora anni
 semper eiusdem medicinæ feruntur. decidunt satietate & pondere ipso san-
 guinis, aut sale cineræue aspersæ. Quòd si forte hirudinum penuria sit, aut
 cum admoventur, pauciores quàm pro desiderio adhæserint, forcipe cau-
 da inciditur: ita enim fiet ut effluente ex ipsis sanguine, ab attractione non
 desistant, donec cinere aut sale aspergatur. Scire autem oportet, hirudines
 non sanguinem qui in intimo corpore est extrahere, sed eum qui in extre-
 ma carne continetur exugere. Aliquando, inquit Plinius, affixa relinquunt
 capita: quæ causa uulnera insanabilia facit, & multos interimit: inuehunt-
 que uirus remedio uerso: maximèque rufæ ita formidantur. Ergo fugètia
 ora forcipibus præcidunt: ac ueluti siphonibus defluit sanguis, paulatimq;
 morientium capita se contrahunt, nec relinquuntur. Hæc Plinius. Incedunt
 hirudines parte corporis priore præcedente, & quod reliquum est corpo-
 ris, ad illam contrahunt: & hoc quidem pacto, uno ex loco in alium ferun-
 tur. Capillum denigrant sanguisugæ, quæ in uino nigro diebus quadragin-
 ta computruere: alij in aceto sextariis duobus sanguisugarum sextarium
 in uase plumbeo iubent putrescere totidem diebus, mox illini in sole.
 Sornatius tantam uim habere tradit, ut nisi oleum ore contineant qui tin-
 gunt, dentes quoque eorum denigrari dicat. Palpebrarum & aliis quoque
 locis nascetium pilorum, psilothrum sanguisugarum cinis ex aceto illitus
 esse putatur. comburi eas oportet nouo uase fictili. In Gange Indiæ Statius
 Sebosus haud modico miraculo affert uermes brachiis binis LX cubitorum
 cæruleos nomine & colore, (hi nomen à facie traxerunt) adeò robustis uiri-
 bus, ut elephantos ad potum uenientes, mordicus comprehensa manu ipso-
 rum, rapiant in profundum. Ctesias Gnidijs author est, in Indo fluuio be-
 stiarum ferarum experte, uermem nasci, qui eorum qui in ligno gignuntur
 & aluntur uermium, speciem habet. Hunc ad septem cubitorum longitu-
 dinem, & eo amplius excrescere: cuius crassitudinem decem annos natus
 puer manibus uix circūplecti queat. Huic in superiori oris sede unus dens
 inest, in inferiori alter: ambo quadranguli cubitalem longitudinem habet:
 & quodcunque siue animal siue lapidem comprehenderit, facillime cõter-
 rit. Interdiu ima in sede fluminis uersatur, noctu ad terram procedit, & in
 quodcunque inciderit, uel equum, uel bouem, uel asinum cõficat, atq; in suas
 sedes trahit: & in flumen abstrusus, membra omnia, excepto uentre, exest.
 Ac si interdiu fame premitur, siue camelus siue bos in ripa bibit, uiolentis-
 simo impetu, summa labra mordicus comprehendit, & robusto tractu in
 aquam protractum edit. eius pellis duorum digitorum crassitudine est. Hunc
 cum ceperint, triginta dies appensum tenent: atq; ex eo in fictilia uasa cras-
 sum oleum stillat: quod quidem ipsum regi Indorum apportant. Huius ea
 est uis olei, ut sine ullo igne eius infusa hemina, quencunque lignorum a-
 ceruum comburat. Ac si uel hominem uelis, uel aliud animal exurere, pri-
 mum ut hoc infuderis, funditus statim deflagauit.

*Hirudines
rufæ.*

*Cæruleus
vermis.*

FI

A 1 Etiam lib. i. histo. animalium uidetur Aristoteles murenam separare à piscibus natandi modo. 2 Pliniani codices plurimi pro myro myrinum habent: uerū my- *Myrinus.*
rino, ut Aristoteli placet, (Theodorus murinum uocat) umbres nocent: fit enim ut plu- *Murinus.*
uiis multi exæcentur, si modum aqua excesserit. Colore laricis, ὁμοιον τῇ πινί ita legit
Theodorus: Athenæus uero ἰνσί, id est colore auis, quæ iynx dicitur: cui lectioni cōsen-
tire uidetur & uetus Aristotelis interpres. Sed scrupulus restat, quòd Athenæus addi-
dit, ὅλον τὰ π. ἔσθωθεν ἢ ἔξωθεν, ut scilicet in omnibus partibus tam externis quàm inter-
nis unius sit coloris. Nihil uolui mutare, sed admonere. Smyrus etiā à Plinio inter ma- *Smyrus.*
rinos pisces numeratur, uerum tanquam alterius generis à murena. 3 In utroque.
Inter eos pisces numeratur etiam à Galeno, qui in utroque humore, scilicet in mari &
aqua dulci uiſitant, in lib. de cib. bo. malique suc. 4 Vetus codices nonnulli
habent, Nouacula pisce quæ tacta sunt, ferrum olent, ut sit nouacula piscis. 5 Sicu- *Nouacula.*
lo fredo, &c. Martialis lib. 13.

Quæ natat in Siculo grandis murena profundo,

Non ualet exustam mergere sole cutem.

B Flutæ. Theodorus etiam ῥυάδας flutas interpretatur lib. 4 histo. animalium. Rhyades *ῥυάδας.*
quoties piscium lotura uel nauis sentina cieſta est, fugiunt ut odorem sentiētes. Libro
autem quinto, rhyades per æstatē pariunt: Theodorus spargos uocat. Libro 6, rhyadas *Spargus.*
piscium genera dixit solitaria, id est quæ solitarie uagantur: ἐν δὲ ῥυάδι γίνονται πῖς μὲν ῥυά-
δι τῇ ἑαυτοῦ, id est: parit solitariorum genus in uere. Sed uide ne mēda in his locis sub-
sit in Græcis exemplaribus, 6 Gryllus, inquit Diphilus, similis est anguillæ, sed in-
suauis. 7 Vescuntur. Hæc non de congro, sed de murena narrat Oppianus. Aliter
hunc locum uertit Theodorus, sed nos hic & Græcam secuti lectionem, & ueteris in-
terpretis sensum ita reddidimus. Et ex Plinio quoque lib. 9 polypum congrilace-
rant. 8 Ori non adeo gratus ἐκ ὕσσωπος: forsitan ἐκ ἄσσωπος apud Oribasium.

9 Duro. Addit Massarius, dorso cœruleo ad uiride inclinante: uentrēque argen-
tei coloris. Et Albertus Magnus Spinam habet uiridis coloris. 10 Piscium de-
hiscente. Dehiscente propter multitudinem utero, inquit Plinius. 11 Sphyræna. *Sphyræna.*
Mirum quòd dicat Plinius hunc & alios quosdam pisces, de quibus in hoc lib. 32 scri-
bit, à nullo authore nominatos. Sphyrænā Theodorus malleolum uocat. 12 Sef- *Malleolus.*
quipedalis. Apud Plinium legunt hic quidam, semipedalis. 13 Brāchias habet per-
foratas. Et gulam perforatam habent ad respirandum: Ælianus. 14 Βράχια παρὰ
τὸ βράχμα, id est emulgère: sanguinem nanque cuti admotæ exugunt. Quo pacto ser-
uantur, atque ad usum accommodantur, monstrat Galenus lib. de hirudinibus. 15
Branchiis binis. Aliàs, brachiis binis 1x cubitorum. Solinus ita habet, Hi bina habet
brachia longitudinis cubitorum non minus senūm.

De planis piscibus, qui ἡπώδεις dicuntur, id est qui passeri-
na sunt specie. Cap. CLXVII.

D **Y** ηπώδεις τῶν ἰχθύων, id est pisces qui passerina sunt specie (qui & plani uo- *ἡπώδεις*
cantur) eodem modo natant quo coclites, & altero oculo orbat i *ἰχθύς.*
dunt: nam eorum natura à recta figura peruersa est. Psittaceum genus non *Planus piscis.*
coit: nec enim in eo genere mas est, sed oua in omnibus reperiūtur. Limosa
1 regio, ut Columella prodidit, planum educat piscem, ut soleam, rhombum
& passerem. Cibo suaues sunt, & probe nutriūt rhombus, passer & buglos- *Passer,*
sus. Passeres à rhombis situ tantum corporum differunt, dexter resupina- *ῥήμβος, ῥήμβος.*
tus est illis, passer i *Rhombus.*
leuius. ῥήμβος, quam passerē uocamus, buglossus similis quo- *Buglossus.*
dammodo est: non tamen omnino eiusdem speciei: buglossi nanque caro,
ut Galenus affirmat, & tenella magis est, & in cibo suauior, atque in omni-
bus præstantior quàm passeris: quanquam nec illius caro dura est, sed me-

DE DIFFERENTIIS

diocris. Xenocrates autem buglossum & psettam, carnē habere duram & E corruptioni minime obnoxiam, probumque gignere succū & aluum mediocriter ciere prædicat. ut uero Diphilus, psettæ & buglossi suaves sunt, & copiosum præbent alimentū. Buglossi caro, ut docet Galenus, ex iis est, quæ succum gignunt neque crassum admodum neque tenuem, sed qui usque- quaque mediocritatem obtineat: qua & in saxatiliū penuria eorum loco uti licebit. neque uictus utrique prorsus eadem ratio est: buglossus nāq; loca arenosa magis, passer cœnosa amat. Cynoglosson quoque psettam uocant Athenienses, à buglossō diuersum. Rhombum Diphilus buglossō & psetta nihilo deteriore iudicat: quod scilicet ad saporis gratiam pertinet, alimētiue, quod ex eo præstatur copiam. Mediocritatem obtinet rhombus inter duram & mollem carnem ait Galenus: asello tamē durior est. Xenocrates autem duram esse eius carnem, nec facile corrūpi posse: oportere uero rhombum magnum uno die adseruatum, postea coquere: in uentriculo egre concoctionem pati, sed nutrire abunde. A rhombis passeres (uti modo 3 diximus) situ tātum corporum differunt: dexter resupinatus est illis, passeri leuius. Latus admodum piscis rhombus est, uel Martiale teste:

Quauis lata gerat patella rhombum:

Rhombus latior est tamen patella.

Rhombi abditi pinnas exertas mouent specie uermiculorum: ita Plinius. Aristoteles uero de ῥόμβῳ, Cum nullam, inquit, sui corporis partem intactā reliquerit, uerberat radiolis sui oris, quos piscatores uirgulas uocant: quas 4 pisciculi cum aspexerint, adnatant quasi ad algas quibus uesci soliti sunt. G Lieni medetur (ut aiunt) rhombus uiuus impositus, dein remittitur in mare. Buglossō atque passerī similis tania est, piscis tenuis gracilisue, & in ci- 5 bo quoque gratus, & qui paruo igne indiget. pinnas habet tantum binas. Taniæ frequētes & optimæ nascuntur in Alexandria Canopo & Seleucia Antiochia. Taniæ iecur siccatum pondere x i i i cum oleo cedrino perunctis pilis i x mensibus, psilothrum palpebrarum esse putatur. Citharus 6 piscis planus rhombo similis est: uerum rhombus teneriorem habet carnē. neque huius tamen caro dura est, sed mediocris, uti iudicat Galenus. Est autem, ut Xenocrates prodidit, stomacho ingratus: malum procreat succum, sed non facile corrumpitur. Alga pascitur, in arenosis locis uictitans. Dentes habet ferratos, linguam solutam, cor album atque latiusculum. appen- H dices habet plures superne circa uentriculum. In hoc genere alius rufescit aut flauescit, alius candidior est. Hæc ex Athenæo. In mari rubro, inquit Ælianus, piscis nascitur, cuius corpus ita figuratum est, ut similitudinem lingulacæ eius latitudo gerere feratur. Squamæ non magnam tangenti asperitatem habent. subaureo est colore, & lineis à summo capitis uertice ad extremā caudam sic distinguitur, ut eas cytharæ fidiculas contentas esse dicas, unde is citharus appellatur. Os illi pessum it & subsidit, idēq; nigerrimum est, atque cingulo croceo circunligatur. uertex uarietate distinguitur, fulgore aureo & nigris quibusdam lineis. Pinna aureas habet. rufō colore multipliciter nariatur. Cauda est nigra præter extrema: ea enim cādidissimo

ἡ πρῆξις δὲ
ῥόμβου dixit
Archestratus.
Cynoglossus.
Rhombus.

ῥόμβος.

Tania, τανία.

Alii hoc loco
Plinii legunt
chamæiecur.
Citharus.
κίθαρις.
κίθαρις.
κίθαρις.

A didislimo colore asperguntur. Alij item picti nasci dicuntur, toto corpore purpurei, certis interuallis aureolas lineas possidentes: eorum uero caput cingulis uiolaceis illustratur, uno quod est ante oculos ad branchias pertinente, altero secundum oculos usque ad medium caput excurrente, alio autem tanquam monili sic collum circumplicante. Piscis est, ut nomen indicat, Apollini sacer, ut & Apollodorus author est, sicuti cytheria Veneri. Inter planos pisces, ut author est Dorion, unà cum psetta & buglossò numeratur & escharus, quem etiam corin uocant. Lato quoque generi epodas ex Ouidio adiecit Plinius, eorum ex numero quorum nomina apud neminem alium reperiuntur.

Πύρος.

Cytheria.

Ἐσχαρος.

κόριν.

Epodes.

B 1 Rhombum, &c. Nusquam Aristoteles (quod meminèrim) rhombum nominat, sed ῥήγαν: & (ut refert Athenæus) Latini ῥήγαν rhombum uocant: Theodorus passerem interpretatur. Galenus ῥήγαν à rhombo distinguit, & pro una specie ῥήγαν accipit, quam Plinius passerem uocat, & nonnunquam psettan: ita & Athenæus frequenter. itaque ῥήγαν quasi genus uidetur esse rhombo & passeri: & item unam significabit speciem, passerem scilicet, uti sentit Hermolaus in annotationibus in Plinium. Passer inter aues ῥοῦδος uocatur: at ῥοῦδος piscis est apud Aristotelem alius à passere, cui fel, inquit, non longe à iccore est intestinis commissum. Theodorus non habet. 2 Buglossus. Coniicit Hermolaus buglossum latine soleam dici: & quem Plautus atque Varro lingulacam nominant, aut solea est, aut illi non absimilis. Plauti locus est in Cassin. cum dixit uillicus, Vin lingulacam? (Respondit senex) Quid opus est? quando uxor domi est: ea lingulaca est: nam nunquā tacet. De solea & psetta ita refert Plinius. Terra quidem, hoc est uado maris excauato, condi per hyemes psettam soleamque tradunt. Item, soleæ cum rhombis non intrant pontum. Lieni medetur solea piscis impositus. & Ouidius in Halieut.

ῥοῦδος.

Buglossus.

Solea.

Lingulaca.

Fulgentes soleæ candore: & concolor illis
Passer: & Adriaco mirandus littore rhombus.

3 Dexter resupinatus, &c. Addit Massarius asperum esse rhombum: quandoquidem ossa quædam rotunda aculeata habeat, quemadmodum raia. 4 Verberat, &c. ῥαβδί-
ζειται τοῖς ὑπὸ τοῦ σώματος, & καλοῦσιν οἱ ἄλλοις ῥαβδία, Vetus interpres, Et cum latuerit, habet in orificio quandam partem sicut uirgam. 5 ταινία Theodorus uittam uocat. Tenus gracilisue, λεπτή. 6 Αἰνίδες sunt apud Athenæum: an iidem pisces, an potius legendum sit ναΐνιδες? 7 Cytharus, &c. κύθαρις etiam dicitur: κύθαρις apud Pollucē, an sit idem? 8 Lato quoque, &c. Ouidius quoque in Halieutic. latos epodas cū solea, passere & rhombo connumerauit.

Vitta.

κύθαρις.

Αἰνίδες.

De piscibus quibusdam litoralibus saxatilibusque, de scaro.

Cap. CLXVIII.

D 1 **A** Pud antiquos nobilissimus habitus accipenser nullo nunc in honore est, inquit Plinius: sed scaro datur principatus hodie: ut qui ceteros omnes suauitate præstet. Hic solus piscium dicitur ruminare: huic etenim uni aquatiliū dentes plani & non ferrati. Litoralis piscis scarus est, circa petrosa herbosaque loca degens: herbis nāque uescitur & phuco præcipue. Solitarius hic est, (ut author est Aristoteles) & carniuorū quoque. Sed Plinius, herbis, inquit, dicitur uesci, nō aliis piscibus. Linguam habet paruam, & quæ ori non ualde adhæreat: cor triquetrum & candidum, lienem nigrum. Superne circa uentriculum exeunt appendices complures. binas utrinque branchias habet, alteras simplices, alteras uero duplices. æstate opti

Scarus.

DE DIFFERENTIIS

mus habetur. Noctu fere nō capitur: dormit enim in cauernis latitans. Solus piscium, ut refert Oppianus, magnam edit uocem. Vacat Eurypus Pyraus scaro & thryssa, & reliquis spinosioris generis: ita Aristoteles. Scarus, 3 inquit Columella, totius Asiæ & Græciæ litoribus Sicilia tenus frequentissimus exit. nunquam in Ligusticum, nec per Gallias enauit ad Ibericum mare: itaque ne si capti quidē perferantur in nostra maria, diuturni quæant possideri. Vti uero Plinius refert, scarus mari Carpathio frequēs, promontorium Troadis Lectum sponte nunquam transit. Inde aduectos Tyberio Claudio principe Optatus præfectus classis, inter Hostiensem & Campa- 4 niæ oram sparfos disseminauit: postea frequentes inueniuntur Italiæ in litore, non ante ibi captæ. Alga uescitur, uti diximus, phucoue marino, cōq; capitur. Fallitur quoque à piscatoribus per fœminas, quas amore nimio F prosequitur. Mirum scari ingeniū Ouidius prodidit in eo uolumine, quod Halieuticōn inscribitur: scarum inclusum nassīs, non fronte erumpere, nec infestis uiminibus caput inserere: sed auersum caudæ ictibus crebris laxare fores, atque retrorsum ita erumpere. quem luctatum eius, si forte alius scarus extrinsecus uideat, apprehensa mordicus cauda adiuuare nixus erumpentis. Duo esse scarorum genera prodidit Nicander Thæaterænus, alterū onian uocari, alterum æolon. Saxatilis est scarus, ut diximus: & caro illi, ut Diphilus scribit, tenella, fragilis, suavis, leuis: atque facile & concoquitur & in corpus digeritur, modicēque aluum mouet. Non sine præcautione tamen scaro (præsertim recenti) uescendum suadet: pascitur enim nonnunquam marino lepore: quo fit, ut eius interanea choleram excitent. Xenocrates scarum cito in uentre corrumpi dixit. Scari piscis marini iecinore ad G parotidas utuntur nonnulli.

Vide ne mendosa sint in hoc loco exemplaria Aristotelica.

Scarum apud Varronē etiā in piscinis dulcibus seruatur.

Quo modo capiatur leges apud Oppianū lib. 4. de pisc.

ὄνιαι, αἰολοί.

Ruminalis, μύρηξ.

Scaurus.

1 Sed scaro, &c. Scaurus, inquit Plinius, principalis hodie. Extat Ennii uersus apud Apuleium apologia prima, de scari præstantia: Scarum præterij, cerebrū Iouis penē supremi. 2 Dicitur ruminare, &c. Ruminat & piscis, quem ab ea re ruminale quidam appellant, μύρηξ. ita Theodorus Aristotelis uerba retulit: mihi uero ita uertendum uidetur, Ruminant & pisces (scilicet quidam) & quem ab ea re μύρηξ, id est ruminalem appellant: ut incertum adhuc sit, in quo animalium genere numerari debeat μύρηξ. Athenæus ex Aristotelis autoritate scribit scarum esse carniuorum. 3 Scaurus habetur in codicibus nostris, & hic in cap. 16 lib. 8, & cap. 17. 4 Optatus, &c. uide an ita legendum sit, an Optanus uel Octauius: ex Macrobio lib. 3 Sat. HI

De mullo, coccyge & aliis quibusdam similibus.

Cap. CLXIX.

Mullus, τρίγλη, τεγλῖς, χερειάτις.

Post scarum mustelamque, ex reliqua nobilitate, gratia maxima & copia mullis. Nomen his Fenestella à colore mullicorum calciametorum datum putat: trigle à Græcis uocatur, ut nonnullis placet, quia ter anno pariat solus saxatilius. Rufus piscis est, gemina barba insignis fere: sed nullū expirantem uersicolore quadam & numerosa uarietate spectari, procures gulæ narrant, rubentium squamarum multiplici mutatione pallecentem, utique si uitro spectetur inclusus. Litoralis piscis est, in arenosis fere litoribus uictitans: & inter saxatiles quoque à nonnullis, sicuti ab aliis inter pelagios

Alagios numeratur: quandoquidem secedit nonnūquam & in altum mare. Plures habet appendices superne circa uentriculum: gregatilis est. Ter anno parit, sed autumnō potissimum. oua sua limo committit: unde fit, ut se-
3ro parere uideatur: diutius enim frigus continetur in limo. Mullus postea quam ter pepererit, sterilis redditur, inquit Athenæus: gignuntur etenim illi in utero uermiculi quidam qui semen eius deuorent. Mullis magnitu-
4do modica, binasque libras ponderis raro admodum exuperant: nec in uiuariis piscinisue crescunt, cum sit mollissimum genus, & seruitutis indignantissimum. Septentrionalis tantum hos & proxima occidentis parte
5non gignit oceanus. Vigent nulli potissimum autumnō. Eorū genera sunt *Non, in quibus-
dam exemplari-
bus expūgitur.*
Bscium carne: & barba gemina insigniuntur inferiore labro. Sunt & qui barba carent: uerum lautissimi barbati, ut Sophron author est, *νεκτὴς* uocantur: Xenocrates ita distinxit, Mullus pelagius, qui & optimus, perquam rubicundus est igneōue fulgore & ueluti minio aurōque splendescens, quo à faxatili genere maxime differt. barbam quoque gerit. Lutarium ex iis ui-
6lissimi generis appellāt, ut qui cœno & sordibus uel uilissimis pascitur. nec litoralibus gratia, laudatissimi ex mari purissimo, & qui conchylium sapiunt: qui cancellos deuorant, & grauititer olent & gustui ingrati sunt. Præ-
Mullus lutarius.
Mullus.
duram carnem habent nulli, sed friabilem tamen: quo fit, ut nihil habeant in se aut lentum aut pingue, sed nec mali succi quicquam. Difficulter concoquitur, nec facile corrumpitur: quod si probe concoquatur, nutrimenti
C plurimum præbet. Stomacho grata est nulli caro, (inquit Diphilus) modicęque astringens, & aluum sistit, præsertim assā: nā frixa grauis est & concoctu difficilis: sanguinem autem elicit quouis modo parata. Iucunda quidem est nulli caro, inquit Galenus, atque hominum naturæ familiaris: as-
*Αἰμοπὸς ἐκ-
κρίτικη.*
siduo tamen mullorum esu, oculorum aciem hebetari prodit Dioscorides. Mullos in cibo inutiles neruis inuenio fieri, inquit Plinius. Mulli grandiores nec adeo suauis sunt carne atque minores: nec concoctu tam facili, ut quæ dura admodum sit. Et ut in uniuersum dicam, mullus neque tantam habere suauitatem, neque corpori salubris adeo uidetur, ut tantopere expecti debeat. Cum itaque quendam interrogassem, inquit Galenus, qui mullos prægrandes ingenti pecunia comparauerat, quamobrem tam studiose
D eos expeteret, propter iecur potissimum respondit se grandissimos emere:
7 deinde & propter caput. Mullus si crudus atque dissectus admoueatur, marini draconis, aranei ac scorpionis ictibus medetur. Contra omnia ueneficia ex mensstruis mulierum auxiliatur mullus: item cōtra pastinacam, & scorpiones terrestres marinósque, & dracones, & phalangia illitus sumptusue in cibo. Vomitiones nulli inueterati tritique in potione concitant. Eiusdem recentis è capite cinis, contra omnia uenena, priuatim contra fungos auxiliatur. Attritis quoque imponitur cinis è capite mullorum: comburitur autem in fictili uase: illini cum melle debet. Carbunculos discutit mullorum falsamenti cinis: quidam capite tantum utuntur cum melle. Mullum lutarium semper comitatur sargus nomine alius piscis: & cœnū *Sargus.*

DE DIFFERENTIIS

fodiente eo (fodere enim potest) hic descendit & pascitur: imbecillioresque Ene eodem adnatent arcet: piscis alioqui saxatilis inter herbosa saxa uictitans.

Sargus & *me-
lanurus*, πολυ-
ρχαμοίπε κ
μελανόρχα-
μοι dicuntur a-
pud Athenas.

Insignis fargusque notis, insignis & alis:
Et spinis ueluti palis horrentia terga
Occulit, ut totus ualido mucrone tegatur.
Nec dextram iniicies, rigeant quod tergora densis
Sentibus.

Sarginus.

*Pediculus pi-
scis.*

Coccyx.

Cuculus.

τετράλα.

Hirundo.

Chelidon.

Miluus.

Miluago.

ἰέραξ.

Lucerna.

Erythrinus.

Erythinus.

Rubellio.

Sargus bis parit, uere scilicet & autumnno paulo ante æquinoctiū. Fert ute-
rum dies triginta, coit mense Decembri. Sargus cum hamo tenetur, ad sco-
pulos lineam terit: astutum certe piscem esse fargū tradit Numenius. Ma-
res pro fœminis contendūt: quo in certamine qui uictor euaserit, solus fœ-
minis potitur omnibus. Caprarum miro amore tenetur fargi: ut sapissime F
ementita earum specie decepti capiantur. In cibo laudatur fargus: est enim 8
stomacho gratus, probū generat succum, facileq; in corpus digeritur, abū- 9
de nutrit, & aluum mouet. Gregalis piscis farginus est: sed farginum alium
esse à fargo, Epicharmus author est. Ut circa mullum lutarium fargus, ita
in mari quod à Cyrena in Aegyptum panditur, piscis pediculus nomine,
circa delphinum est: qui omnium pinguiissimus efficitur pabuli copia, quæ
delphini opera suppeditatur. Rufus est & coccix, id est cuculus, ut author
est Numenius: & mullo similis, ut Pseusippus. Quo fit ut nōnulli trigolam
ab similitudine coccyga appellent: sed partes posteriores squalidiores ha-
bet trigola. Coccyx ambigit: hoc est partim pelagius est, partim apud litora
degit arenosa. Coccyx piscis perinde ut cuculus auis obltrepit, unde nomē
accepit: caro illi dura est. Hirūdinem quoq; piscem (nam est & hirūdo po- G
lypo similis) Pseusippus mullo similem esse tradit: chelidona Græci uocant.
Chelidon fel habet seorsum à iecore intestinis cōmissum. Volat hirūdo sa- 10
ne perquam similis uolucris hirūdini: sublimēsque adeo uolitant hirundi-
nes, ut mare ne attingant quidem: altiūsque in uolatu sese attollunt quàm
miluus, non tam alte tamen quàm lolligo: & pinnis stridere sentiūtur: sunt
enim his pinnae latae & longae. Item pelago gaudens, & nigro tergore mil-
uus subit in summa maria. Piscis ex argumēto appellatus lucerna, linguā-
que ignea per os exerta tranquillīs noctibus relucet. uolitat autem miluus
(ἰέραξ uocant) cum sibi à maiore pisce metuit, sed summa tātum maria at- H
tingens: neque enim tam alte se effert quàm aut hirūdo aut lolligo, ut ne-
scias uolitet ne an super aquā natet. Quoties uero cernatur miluago extra
aquam uolitans, tempestates mutari Trebius Niger author est. Carnem ha-
bet miluus coccygi cuculoue alioqui similem, sed duriorē. Rubellio quē 11
erythrinum & erythinum uocant, litoralis piscis est, & arenosa loca inco-
lens: uel, ut Aristoteli placet, pelagius magis. In hoc genere non reperitur
mas: omnes enim ouis grauidę capiūtur: neque mas ullus adhuc uisus est:
quamobrem de his nōdum compertum habemus quod fidem faciat satis.
Erythrinus sapore iucundo est, & alimentum præbet copiosum. in cibo si-
stet aluum: si in uino suffocatus moriatur, uenerem ciere dicitur uinum il-
lud epotum, ut ait Xenocrates: uel uti refert Plinius, rubellio in uino putre-
factus,

A factus, iis qui inde biberint tedium uini affert. Venerem concitat erythini
 12 in cibo sumpti. Et rutilus pagur (pagrus etiam & phagrus dicitur) similis *Pagrus.*
 erythrino est: & modo pelagius modo litoralis, in saxorum cauernis degens. *Pagrus.*
 Lapillum in capite continet: ideoque hyeme pregelida maxime infestatur: *Phagrus.*
 facit enim lapidis rigor, ut per algorē gelet. Cor illi triquetrum est: solitarius *Phanger,*
 est & carniuorus. Vere pagrum uigere sentit Aristoteles: at caniculæ exor- *Φάγγος.*
 tu edendum suadet Archestratus. & caput in eo præcipuum: duram habet *Phagrus.*
 13 carnem, & quæ nec corrumpitur facile, nec alium ciet. Est & fluuiatilis pha-
 grus: sed marinus præstat. Niloticus est piscis, qui (uti refert Ælianus) adue-
 tantem Nilum præsentens præcurrit, futuramque aquam Ægyptiis præ-
 nūtiat. Pagro similis atque erythrino hepatus est: qui & lebias à nonnullis *Hepatus,*
 B appellatur, colore nigricante. estque piscis solitarius, carniuorus. dētes ha- *Ηπατος.*
 14 bet pectinatim coeuntes: oculos, quam pro corporis ratione maiores, cor- *Λεβίς.*
 triquetrum & candidum. lapillos gerit in capite duos, ut Hegesander au- *Iccorinus:*
 1, thor est, colore splendorēque ostreis similes, rhombi figura: felle caret. Ap-
 pendices habet quasdam paucas superne circa uentericulum. Saxatilis est,
 ut Diocles prodidit: & in cauernis latitat in alto mari. Hepati caro, ut Gale-
 nus docuit, duritie mollitięque mediocris est: autumno uilescit, author
 Xenocrates.

1 De mulleis calceamentis, uide Hermolaum in annotationibus in Plinium.

2 Ouidius in Halientic.

-Tenui suffusus sanguine nullus. Addit Massarius, Si uiuus desquametur, san-
 C guineum colorem habet. Epicharmus *τεῖλλας* uocauit *κίφας* ἐπὶ τῇ συναρθεσίᾳ, id est *κύφαι.*
 gibbas, ab eo quod earum formæ contigit. 3 Sero parere. *ὅψε τιναί,* Vt sero pariat: *Gibbe.*
 ita Theodorus ad Græcam lectionem. Et uetus interpretes aliter: sed mancus est. 4
 Bināsque libras. Mulli trilibris meminit Horatius lib. 2. Sermon. & quadrilibris Sene-
 ca epist. 96: sed rara hæc. Mullum etiam L x x x librarum in mari rubro captum Lici-
 nius Mutianus prodidit, inquit Plinius. 5 Eorum genera plura. Mullorum genera
 forsitan pabulo maxime discreta intelligemus: sicuti & de purpura dixit Plinius. Algē
 se, enutritū alga: ostrophagum, conchis: carniuorum, carne: lutariū. luto limōue. 6
 Lutarium. An hæc fortasse triglis sit Oppiano, quæ in cœnosis litoribus uictitat? 7 *τεῖλλας.*
 Iecur potissimum. Mulli iecur quo pacto apparetur condiatūque, docet Galenus lib.
 3. de aliment. 8 Decepti capiantur. Quo pacto fallantur spargi à piscatoribus sub
 caprarum specie, legito apud Oppianum. 9 Sarginus. Theodorus fargiacū uoca- *Sargiacus:*
 uit, nisi mendosus sit codex. 10 Volat hirudo. Quod de hîrudine scribunt, hîrudinē
 scilicet uolare, &c. an de altera hîrudine potius dicitur, quæ polypo similis est? cum
 D dicat Plinius, eam nō pisci, sed uolucris hîrudini similem esse. Massarius aliter sentit:
 equidē adhuc nihil affirmo. Non me latet, huius sententiæ uerba apud Plinium aliter
 à nonnullis distingui: sunt enim qui hunc Plinij locum hoc modo legant. Volat hîru-
 do sane perquam similis uolucris hîrudini, item miluus: ut scilicet hic finis sit illius ca-
 pitis: deinde alterius principii: Subit in summa maria piscis ex argumento appellatus
 lucerna, &c. ut scilicet diuersi sint pisces miluus & lucerna. Nos à uetustis exemplari-
 bus non recedimus. Et certe Plinius ipse lib. 32, cum lucernam inter marina numerat,
 miluum non numerat. 11 Rubellio, à colore rufo, ni fallor: quanquam Oppianus
 lib. 1. *ξανθοί τε ἔρυνθροι*, id est flauiq; erythrini dixit. Rubeonē etiam uocat hunc Theo- *Rubeo:*
 dorus ex Plinio, & rubrum: *ῥυλλῶ* eum dixere Cyrenæi, hyccam. Erythrinus fluuiati- *Ruber.*
 lis etiam fortasse uidebitur legenti primum caput lib. 3 de generatione animalium: *Hycca, ῥυκκῆ.*
 nisi mendosus sit codex, quod certe suspicor. Nā quod statim in eo loco sequitur, (Et- *Erythrinus flu-*
 enim nonnulli statim habere oua uidentur, ut de his in hîstoriis scripsimus) de phoxi- *uatis.*

DE DIFFERENTIIS

nis potius uerum est : sexto enim libro hist. animalium, probat Aristoteles oua etiam E sine coitu consistere: quod argumento constat nonnullorum fluuiatilium : nam phoxini statim, prope dixerim cum nati sunt, & admodum parui adhuc, oua habent. De rubellione siue erythrina tantum hoc habetur, quod omnes grauidi capiuntur. 12 Pagur, Inter eos pisces qui in saxosis cauernis latitant, numerantur ab Oppiano & Agriophagri. Pagros numerauit Athenæus in maiore piscium genere, & eorum qui τμηπι uocantur, id est (ut equidem arbitror) qui in partes dissecti in patinis ministrantur: uel ut in salsamenta condiantur. Afferuntur, inquit Oribasius, phagri ex Indico mari sale conditi, duri & cetacei. 13 Pagri fluuiatilis dentis longilimi meminit etiam Plinius li b. 32, ut uideri possit καλλιόδης, id est habere dentes exertos, uel quod habeat caninos dentes longiores. 14 κερκερόδης, uide an legendum sit apud Athenæum καλλιόδης. 15 A concharum similitudine gemma ostracis est: cui, ut inquit Plinius, ostrea nomen & similitudinem dedere.

De synodonte, synagris, charace, chromi & cantharo. Cap. CLXX. F

P Agro similes sunt, ut Icesius tradidit (quod scilicet ad alēdi facultes at- tinet) synodon, synagris, charax, chromis, orphus, acarnan & anthias: in cibo enim suauis sunt. modice astringunt, ac proinde difficilius excer- nuntur. copiosum dant alimentū: magis uero alunt, qui ex iis carnosius sunt minúsque pingues. Sinodonta uocant piscem, è cuius cerebro est synodō- 1 tidos gemma. Synodontas σὺνθεοπικνίδης, id est inæqualiter & cum uarietate quadā rufos dixit Epicharmus. gregalis & litoralis piscis est, partim inter 2 saxa, partim in arenosis uictitans. Quaternas habet utrinq; branchias, eaf- que simplices: fel uero à iecore semotum, & intestinis commissum. Carne uescitur synodon: & mollia (quæ μαλακία dicuntur) appetit. Euenit illi ple- runque, ut dum minores pisces insequitur, uenter in os procidat ob uoraci G tatem. Synodontas duram habere carnem tradit Xenocrates: sed succum creare probum, mediocriterq; nutrire: facileq; & in corpus digeri, & aluū mouere. Synagris alius piscis est: uerum genere nequaquam dissimili. Est & charax eiusdem generis cum synodonte: cui & uictus similis esse solet, partim scilicet inter saxa, partim uero locis arenosis: sed charax synodonte melior est. In mari rubro nascitur charax. pinnas habet & utrinq; & à ter- go, auri similitudinem speciemque gerit. Inferiores partes purpureis cin- gulis illustrantur: similiter & cauda aureum colorem gerit. Purpureus co- lor oculos pulchre adumbrat. Atque immunda chromis huius quoque ge- 3 neris est: qui (ut Plinius ex Ouidio refert) in aquis nidificat. Lapidem in ca- pite habet, ac proinde algore maxime infestatur. Vocalis est, & quasi grun- nitum emittit: liquidiúsque audire creditur. Fusaneus piscis est: fusimq; ca- piuntur chromes. In uere omniū piscium optimus habetur, ut author est Ananias. Orphum ex hoc genere, rubentem Plinius ex Ouidio refert. Car- 4 niuoruscus hic est, & dentes habet ferratos: solitariúsque capitur. litoralis est magis quàm pelagijs: uiuitque plurimum in saxorum cauis. Orpho hoc proprium est, quod in eo meatus, qui feminales dicuntur, nulli inueniātur: 5 & hoc quoque, quod uel dissectus diutius adhuc uiuat. Dum paruus est, or- phacine à nonnullis uocatur. Breui ex paruo insignem accipit magnitudi- nem: uiuit fere duobus, nō amplius, annis. caro illi dura est. Pituitam creat hic

Agriophagri.

Synodon,
συνόδης.

Synagris.
Charax.

Chromis.

Orphus.
ὄρφος.
ὄρφος.
ὄρφος.

Orphacine.

A hic piscis, nec facile concoquitur, alimentum præbet copiosum, nec improbum, sed tamen quod lentius est: nō facile corrūpitur, & urinam ciet. Partes quæ ad caput sunt, facilius cōcoquuntur: carnosiores uero graues sunt, & concoctionem non tam facile recipiunt: teneriores sunt quæ circa caudam. - Concolor illi Cantharus ingratus succo-, inquit Ouidius, partim litoralis, partim pelagius est. Cantharus nassa capitur, esca carabo aut polypo: sed utrouis assō. Cantharum Xenocrates author est, & grati saporis esse piscem, & probū creare succum: qui & abunde nutriat, facilēque in corpus digeratur, & aluum modic ecieat.

Cantharus, καὶ νάσσορ.

1 Et fului synodontes, dixit Ouidius in Halieutic, eo forsitan modo, quo Oppianus *ξανθοὺς ὀρνυθρίωνος*. 2 Dentex Columellæ pelagius est piscis, qui & arcnoso gurgite optime pascitur. 3 Nidificat. Atqui Ouidius in Halieutic,

Dentex.

B Atque auium dulces nidos imitata sub undis - potius de salpa dixisse uidetur. Cremys uel chremys apud Athenæum lapillum in capite gerit. Et *χρίμψ* apud Aristotelem inter eos pisces numeratur, qui acutissime audiunt. An uel cremys uel chremps idem sit qui chromis? cum Theodorus hunc omiserit: & quod chromis additus sit ab explanatore aliquo, tanquam magis notus quàm chremps: alioqui locus ille Aristotelis suspectus est. Chremes item apud Oppianum piscis est, qui in paludibus uiuit, & fluuiorum ostiis: an idem sit cum chrome, an diuersus? Iecorino, ut uidetur, similis est chremys, ex Æliano. 4 Ouidius in Halieutic. non orphum sed orphan uocat, modò absit menda, & inter pelagios pisces recenset. An sit idem cum orpho, considera. epithetum habet *ποδισχηλά*. 5 Meatus, *σεκενὺς πόρος*, ita legendum arbitror, non *πώρος*. 6 Cantharus, &c. Theodorus scarabeum hunc uocat.

Chremys, χρίμψ. Chremes, χρίμης.

Orphas.

Scarabeus.

De anthiarum generibus.

Cap. CLXXI.

C **H**Is natura non dissimili anthian esse docuit Icesius. Porro anthian nōnulli sacrum piscem uocauere: quādoquidem quo in loco anthias sit, nullam ibi beluam esse confessum est, quo iam indicio secure spongiatores urinantur. Sed id casu sic euenire dixerim: quo modo & ubi sit limax, neq; sus est neque perdix: omnes enim limaces ab his eduntur. Frequens hic piscis apud Chelidonias Asiæ insulas, & circa Sarpedonem promontorium,

Anthias.

Anthicon petris sunt pascua grata profundis.

Non illis semper gaudent, uulgoque trahuntur

Quò gula, quò uentris iubet infatiata libido.

D Ante alios, istos compellunt æstra palati.

Anthias æstate parit, hyeme in cibo optimus est. strepitu gaudent, eoque allecti nonnunquam capiuntur. Anthiæ cum unum hamo teneri uiderint, spinis quas in dorso ferratos habent, lineam secare traduntur, eo qui tenetur extendente, ut præcidi possit. Hæc Plinius: at uero Ouidius,

Quibus modis capiantur anthias, ostendit Plinius & Oppianus.

1 Anthias (inquit) iis tergo quæ non uidet, utitur armis.

Vim spinæ nouitque suæ, uersoque supinus

Corpore, lina secat, fixumque intercipit hamum.

Plinius hoc, Pithæa authore, murenae tribuit.

2 Nam, ut Oppianus scribit, dentibus aut nullis armatur, aut certe obscuris obtusis: sed si hamo detinetur, plurimum renititur, magnasque ostendit in renitendo uires. Anthiam stomacho minime gratam esse, sed probum tamen generare succum Icesius author est, facilēque excernitur. Anthiarum

Σίμας ἄο- πολον, νωδόν. Anthias species.

DE DIFFERENTIIS

species quatuor: aliae nanque fulvae, aliae candidiores, nigricant aliae. Sunt E
 & quos *ἑλωπὶς* & *αἰλωπὶς* uocant, quasi magnos aut cauos habentes oculos 2
 dixeris: quādoquidem supercilium in iis ueluti in orbem ducitur. Anthian
 quoque alij callichthin uocant, alij callionymon: nonnulli elopa: & alij ly-
 con. Quos tamen diuersos esse pisces Dorion affirmat: est enim callichthis
 (qui & callionymos à quibusdam uocatur) ferratis dētibus, & carniuorus,
 & gregalis: atque, ut sentit Oppianus, pelagius, & qui non admodum lito-
 re gaudeat. Hunc sacrum piscem cognomine uocant: nam ubi callichthis
 est, noxia magnarum non cetera monstra ferarum apparēt: & si hamo de- 3
 tinetur, ingente ui renititur. Callionymus Aristoteli litoralis piscis est, idē 4
 qui & uranoscopus uocatur ab oculis, quos in capite ita sitos habet, ut etiā
 si noluerit, non potest non suspicere calū: nonnulli agnum uocant. Fel cal F
 lionymo in iecore inest proportionē corporis maxime omnium pisciū co-
 piofum. Vranoscopus malum procreat succum, & sapore habet uirosū,
 ut Xenocrates author est: & cibus grauis, ut Diphilus prodidit. Et sunt qui
 callionymum dicant esculentum esse: plerique negant. Fel callionymi ocu-
 lorum suffusioni, albugini, & hebetudini obscuritatiue medetur. cicatrices
 sanat, & carnes oculorum superuacuas consumit: auribus utilissimū, cum
 rosaceo insulū. Ignauus piscis est hemerocætes: oculos hic habet in sum- 5
 mo uertice, os inter oculos medium. Interdiu semper dormit, noctu uigi-
 lat oberrans: indēque à nonnullis nycteris uocatur. Piscis uoracissimus, & 6
 nunquam edendo satius. nec cessabit unquam,
 Donec cum rapido disrumpat uiscera uentre:
 Et nimio pastu uita spoliatur onustus.
 Est tantæ signum crapulae uentrisque rapacis:
 Apprendat si quis piscem, dein porrigat escas,
 Dum cibus ore tenus, pastu & summa ora replentur,
 Arripiet:
 Ellopa quoque nonnulli anthian uocant: eundēque esse quē callichthin 7
 & callionymum arbitrantur. Dorion distinguit, uti modo diximus,
 Est pretiosus helops nostris incognitus undis, ut scripsit Ouidius.
 Pamphilio nanque mari profundo nec alio pascitur: quanquam Arche-
 stratus ellopen ex Syraculis præcipue laudare uidetur. Branchias quaternas
 habet utrinque simplices. Fel à iecore semotū est, & intestinis commissum. H
 Helopi palmam saporis inter pisces multi dedēre: estque stomacho gratus,
 abūde nutrit, & aluum facile mouet, ut Xenocrates docuit. Appion gram-
 maticus eundem esse ellopa & accipenserem tradidit. Sed falluntur, ait Pli- 8
 nius, quicundem accipenserem existimauerunt: quanquam & peregrinus,
 & apud antiquos piscium nobilissimus habitus accipenser est: tanta nan-
 que erat apud Romanos ueteres accipēseris gratia, ut à coronatis ministris
 cum tibicine & cantu in conuiuium introduceretur. Vnus omnium ac-
 cipenser squamis ad os uersis contra aquam nando meat. Nullo nunc in ho-
 nore est: quod quidem miror, inquit Phnius, cum sit rarus inuentu. Piscis
 est non equidem magnus, figura ad triquetrum accedēs, rostro porrectio-
 re. Hu-

Ar. Huius piscium generis, uel minimus non minoris uenire solitus est, mil le nummis Atticis.

χιλίων δρα-
χμῶν.

1 ἱδρὸν ἰχθῶν, id est sacrum piscem alij quoque pompilum uocant, alij delphina, alij piscem, quem λεύκεν, id est candidum appellant: alij auratam: alij denique ἱδρὸν ἰχθῶν significare dicunt, ἀνεπὸν ἰχθῶν, id est sacratum piscem, ut ἱδρὸν βοῶν. 2 Fulux ξανθοί. Candidus piscis. Cynedi soli piscium lutei, inquit Plinius, qui an sint ex hoc genere nondum constat: sicuti neque an cum cynedii iidem sint alphestæ. Sunt autem alphestæ, pisces toto quidem corpore cerei coloris, quibusdam tamen partibus admixto purpureo. Capiuntur autem fere, ut aiunt, bini, alter ad alterius caudam insequens. Alphesticus Aristoteli κέρδος, id est fului aut rutili coloris est. Est & κερὶς, ceris, tenella carne piscis, stomacho gratus, uentrem mouet. succus ex eo & crassior est, & abstergendi uim habet. Ἀνλωπὸν, aulopion qui circa insulas Tyrrenicas uersantur cetaceum quendam piscem appellant magnitudine maximum, qui etiam cum thynnīs pugnat, & contra piscatores nonnunquam decertat, & sæpiissime uictoriam reportat: cum est captus, eximia forma spectatur. oculis est patulis, rotundis, magnis, dorso cœruleo & uentre candido. à capite ad caudam pertinens aurea quædam linea in orbem desinit. Ex his nonnulli cicures sunt, quos sane piscatores ut beneficos ab aliis internoscunt, eosque tanquam duces sectantur, nec comprehendunt unquā: alij feri sunt aulopij, quos & capiunt piscatores & occidunt. Hæc Ælianus. 3 Hæc ex Oppiano. Eadem suprà de anthia ex Aristotele dicta sunt. 4 Halefursion, inquit Hermolaus, sunt qui pro callionymo pisce capiunt. 5 Hemerocætes, &c. Hic cum callionymo aut idem est, aut certe nō dissimilis: neque Aristoteles Pliniū sive aut Athenæus hoc nomen habet, neque cōtrā, Oppianus callionymum nomen, quod meminerim. 6 Nycteris: Lippius noctuam uertit. 7 Ellopa, &c. Theodorus accipenserem uocat. Elaps alius piscis ab ellope, apud Iul. Pollucem. Ouid. in Halieutic.

ἱδρὸς ἰχθύς.
Sacer piscis.
Candidus piscis.
Cynedi.
Ἀλφεστῆς, al-
phesticus.
κερὶς, ceris.
Aulopios.

Tūque peregrinis accipenser nobilis undis. Ob raritatē laudatur à Martiale,
Ad palatinas accipensera mittite mensas.
Ambrosias ornant munera rara dapes.

Halefursion.
Noctua.
Accipenser.
Elaps.

8 De accipenseris pretio & nobilitate apud antiquos, plura leges apud Macrob. lib. 3 Satur. 9 An de accipensere hæc, an de galeo Rhodiaco potius dicantur apud Athenæum, considera.

De lupo & asellis.

Cap. CLXXII.

PRæcipuam olim authoritatem fuisse lupo & asellis, Corn. Nepos & La-
berius poeta mimorum tradidere. Lupus (λύερα) Græci uocant) lapidem in capite gerit: ideoque algore maxime infestatur: linguam habet osseam atque adhærentem, cor trigonum: ut inter pisces liquidius audit. solitarius est & carniuor, uti prodidit Aristoteles. Lupus quanuis pelagi-
us sit: (ita enim uocantur & qui in mare profundum secedunt:) in paludibus tamen maritimis (quas λιμνοθαλάσσις uocant) & fluuiorum ostiis frequens est: præsertim ubi copia dulcis aquæ influit. Et iis maxime locis fœtificat, ubi flumina exeunt in mare: sæpius uero in fluuios ascēdit. Hunc piscem, inquit Galenus, in aqua dulci natum non uidi: in paludes tamen & fluuios è mari ascendisse conspeximus: eoque fit ut raro paruus, quemadmodum mugil sæpius inueniatur. Bis anno parit lupo, prior partus æstate perficitur: uerum posterior, qui scilicet hyeme accidit: infirmior est. Cum
1 alios pisces complures intra piscinarum septa, tum etiā sine macula (nam sunt & uarij) lupos includimus. Fuscina interdum lupo sæpenumero capitur dormiens, alioqui minime fuscina posse capi existimatur. Lupum piscē

Λυπὸς, λύε-
ραξ.

DE DIFFERENTIIS

reti circumdatum arenas arare cauda, atque ita conditum trāsire rete, prō- E
didit Ouidius. Quapropter solertia in tuendo sese lupum aliis pręstare pi- 2
scibus nonnulli prodidere: uerum, ut Plinio placet, minus in prouidēdo lu-
pus solertię habet: sed magnum robur in pernitando: nam ut hæserit ha-
mo, tumultuoso discursu laxat uulnera, donec excidant insidię. Lupus &
mugilis quanquam inimici sint capitales, tamen statō tempore congregan-
tur. Cum fert utero lupus deterior est. Luporum laudatissimi, qui appellan-
tur lanati à candore mollitięque carnis. optimo sapore iudicantur in Tybe-
ri amne inter duos pontes. Hęc Plinius. Lupus marinus, inquit Xenocra-
tes, quo maior est, eo durior euadit. Optimus autem est qui magnitudine
mediocri est: tenellus enim & stomacho gratus, bonique succi est: suauis
quoque & copiosum prębens alimentum: facileque & per corpus digeri- F
tur, & per alium defertur: contrā qui in piscina seruantur inclusi, sapore
sunt minus grato. Cum in utroque humore uictitet lupus piscis, marino
scilicet & dulci, qui in puro mari degit, inquit Galenus, longe pręstantior
est eo, qui in mixtis uitiatisue aquis uiuit: atque quod ad succi probitatem
attinet, ne auibz quidem montanis multum cedit. Optimis quoque ma-
rinis piscibus æquari tradit Xenocrates fluuiatiles lupos, maculosos ua-
riolus, (ita uoco ὠδισμολός) ex Tiburtino Aniene. Lupū appellant Foroii- 3
lienses piscem ex quo garum faciunt. In mari rubro piscis nascitur quem
persecum Arabes simul & Gręci nominant, aspectu lupo similis, pari ma-
gnitudine cum anthia maximo. naso est leuiter adūco, cingulis aureis dis-
tinguitur, quę à capite exorientia oblique feruntur, & ad uentrem usque G
pertinent. frequentibus & pręgrandibus dentibus munitus est. Ex omni-
bus piscibus qui in eo mari uersantur, robore & audacia maxime excellere
dicitur. Asellorum, inquit Plinius, duo genera: collyri minores, & bacchi,
qui non nisi in alto capiuntur: ideoque pręlati prioribus. Et callarias asel-
lorū generis, ni minor esset. Quos Plinius asellos, Gręci ὄρους uocant, & ὀ-
νίσκους, id est asinos & asellos: quos Philotimus ὄρους, alij ὀνίσκους dixere, inquit
Galenus. Est uero ὄρος & ὀνίσκος, ut Aristoteles prodidit, (inquit Athenæus) 4
piscis minime gregatilis, cuius os magno hiatu rescissum est, non aliter at-
que galei: & qui solus inter pisces cor in media aluo gerit: & in cerebro la-
pillos habet molari forma. ὄρος, inquit Aristoteles, caniculę temporibus ca-
lidissimis latet: indicio autem esse uidetur, quod longo interposito tempo- H
re capiatur. Cum pisces uenatur ὄρος, obruit arena sese: cūque nullam sui
corporis partem intectam reliquerit, uerberat radiolis, quos in ore gestat, 5
quos piscatores uirgulas uocant, quas pisciculi cum aspexerint, adna-
tant, quasi ad algas quibus uesci soliti sunt. Differunt autem (ut Dorio tra-
dit) ὄρος & ὀνίσκος: ὄρον quidam γάδον appellarunt: ὀνίσκον autem γαλδρίδαν & μά- 6
ξιον: nonnulli uero βάραν: alij γελαιίον, ut refert Euthydemus. Archestratus
ὄρον à quibusdam γαλδρίδαν uocari dicit. Oniscus, ut Oppianus scribit, in locis
pascitur cœnosis & herbidis: at onos non nisi in alto mari minoribus pisci-
bus insidiatur: qui & caniculę temporibus latet. Cūque hamo tenetur, non 7
facile sequitur trahentem: sed plurimum reluctando, piscatori nō paruum
facefcit

Lupus lanatus

*Lupus uariis,
maculosus.*

*Ἀσέλλος ἐπεσί-
ζμενος.*

*Lupus Foroiu-
liensis.*

Perseus.

Asellus.

Bacchus.

Callarias.

ὄρος, ὀνίσκος.

*Molari forma
ἐμφερές μύ-
λαις, id est ro-
tundos.*

ὄρος, γάδρος.

ὀνίσκος.

γαλδρίδης.

Μάξιλος.

Βάραν.

γελαιίος.

Oniscus.

Onos.

A facefcit negotium. Afellorum caro, inquit Galenus, mollis quidem eft, fed non æque ac faxatiliū friabilis. Xenocrates mediam habere fubftantiam mauult eam inter molle & durum, & fuccum probum eundemque copiofum gignere. Afelli ipfi non parum inter fe difcrepant: nam qui in fyncero mari uiſtitant, proboque utuntur alimento, carnis bonitate cum faxatilibus contendunt: qui uero prauo aluntur nutrimento, aut in aquis quoquo modo mixtis degunt; (præfertim uero fi uitioſæ fuerint aquæ) mollē quidem habent carnem: uerum ob pinguedinem lentorēque, neque fuaues adeo iam funt, & alimentum gignunt excrementoſum. Ex afello piſce lapilli, qui plena luna inueniuntur in capite, adalligantur linteolo contra febrīū circuitus. Bacchus, ut Xenocrates tradit, mediocris eſt ſubſtantix: ut uero

B Diphilo placet, bonum procreat fuccum: ſed qui non facile cōcoquatur, & uiroſum quid in ſe habeat. Afelli nomen à colore diductum eſt, ut Varroni placet, ſicuti & umbræ turdique.

*Bacchus.
Vide an ſit Athenæi exemplar hoc in loco mendoſum.
Afellus.*

1 Quos ſine macula lupos uocat Columella, iidem fortaffe ſunt quos Plinius latos dicit: quos uero Columella uarios, eos Oribafius ἐπιχρμένους, id eſt maculoſos.

2 Et piſtæ mormyres (mormylos uocant alij) eodem modo retia declinant, in arena ſeſe condentes. in arenofis litoribus uiſtitant. Mormyros (à Theodoro mormur dicitur) æſtate parit. Copioſe nutrit mormylus, inquit Iceſius, (Epicharmus myrmam uocauit) Archeſtratus piſcem inutilem, neque tempore ullo bonum eſſe dixit. Conſidera lector, an eiufdem an diuerſorū piſcium ſint hæc nomina omnia.

3 Ex Strabone. Eſt Anio fluuius in Tiburtino agro, qui in Tyberim inſluit tertio ab urbe miliario: ut refert Blondus in Vmbria. In hoc fluuiο tradit Iouius magnam eſſe eorum piſcium copiā, quos troctas uocamus. Hermolaus hoc in loco apud Pliniū pro collyri callariæ legit, ex Athenæo, ut ſcribit: uerum Plinius ipſe lib. 32 ſeparauit callariam ab afellorū genere: quandoquidem afellis minor eſt callarias. Apud Athenæū Dorio refert quoddam γαλδρίδα uocare ὀνίσκον. Euthydemus γλαρίω, Archeſtratus γαλαρίαν.

4 Ariſtoteles (quod meminerim) ὀνίσκον ne nominat quidē, ſed ὄνις. 5 Verberat. Vetus interpres, Habet in oriſicijs quandā partem ſicut uirgā, &c. Vide ſupra in ſquatina, & item in rhombō.

6 Vnus idēmq; piſcis bacchus uocatur, onifcus & ſchellaris, uti alio loco ex Dorione refert Athenæus.

7 ὄνιν ναθρόν, id eſt ſegnē ignauūm uocat Oppianus: & inter magnos piſces illum enumerat lib. 3 de piſc.

*Lupus lanatus
Lupus uariuſ.
Ἐπιχρμένους,
Maculoſus.
Mormyros.
Mormylus.
Mormyros.
Mormur.
Myrma.
Trocta.
Callarias.
Gallerida.
Γαλαρίνα.*

De umbra & glauco.

Cap. CLXXIII.

Vmbra, quam σκίαιν uocant & σκιαθίδα, lapillos etiam in capite habet: ideoque algore infeſtatur. Sciēna cum metuit, caput oculōſq; abſcondit, aut in cauera quapiam, aut herbis marinis, reliquo corpore neglecto, ita ſe totam abſcōdī putans. Sciēnæ caro minime quidem dura eſt, ſed mediocris: quæ tamen faxatilibus duriuſcula ſit. Sciadeus, inquit Xenocrates, bonum gignit fuccum: facile in corpus digeritur: ſaporis eſt iucundi: nutrimentum præbet non admodum copioſum. Sciēnæ interanea, & ſquamæ combuſtæ, pauos diſcutiunt. Siena alia eſſe uidetur à ſciēna: nam ſciāna, uti Oppianus ſcribit, in faxis herboſis degit: ſiena uero in faxis nudis. Vmbra quoque fluuiatilem habet Aufonius,

*Vmbra.
Sciēna.
σκιαθίς.
σκιαθίς.
σκινίθης.
σκιαδύς.
Siena.
An idem qui ſciēna.
Siena.
Vmbra fluuiatilis.*

Effugiens oculos celeri leuis umbra natatu.

Glauco quoq; à colore, uti arbitramur, cæruleo dictus, pelagiū piſcis eſt: latetque æſtate mediis feruoribus dies ſexaginta. Appēdices habet paucas

*Glauco,
Γλαῦκος.*

DE DIFFERENTIIS

superne exeuntes circa uentriculum. Fœtum, cum metuit, ore recipit, rur-
susq; emittit. Capitis in cibo præcipua laus: uel ut Archestrato uidetur, ro-
stri maxime, (πεστούλω uocant) sicuti in cōgro capitis totius. In maiorum pi-
scium numero cēsentur, qui à nonnullis τμητοὶ uocantur, id est qui in partes
secantur ad patinam. Caro illi dura est. in omnibus lupo inferior est: & ut
Xenocrates prodidit, non minus à lupo uincitur, quàm ipse sparum supe-
rat. Verrucas tollit glauci iecur. Glaucus è iure sumptus (uel uti aliis placet, 3
Glauciscus. glauciscus) mulieribus lactis copiam facit. Glauciscus, inquit Diphilus, in 4
cibo similis est cephalo & mugili.

*Umbra ma-
rina.*

1 De umbra marina extat Ennij uersus apud Apuleium, - Melanurum:
Turdum merulamq; umbramq; marinam. 2 Latet æstate. Ouidius in Halieut,
Ac nunquam æstiuo conspectus sydere glaucus. 3 Glauci iecur. Hermolaus F
hoc in loco Plinij glau iecur legit, non glauci. 4 Glauciscus piscis an idem sit cum
glaucio, an alius, considera lector.

De sparō & aurata.

Cap. CLXXIII.

*Sparus.
Sparulus.*

SParus (de quo Ouidius in Halieuticis,
Et super aurata sparulus ceruice refulgens)
Xenocrate, uti modo diximus authore, lupo & glauco in cibo deterior est.

Icesius uero ita prodidit, Sparus, cum aliis plerisque piscibus copiosius alit:
tum uero quàm mana meliorē succum progenerat. Diphilus sparū acrem
esse prædicat, carne tenera, minime uirosa, stomacho grata, concoctu haud
difficili, & quæ urinam ciet: frixa tamen difficiliter concoquitur. Auratæ, 1
*Aurata,
χρύσοφρυς.* quam chrysophryn Græci à fulgente splendore uocant, in gustus suauitate G
primas partes tribuit Icesius. uerum uti Martialis cecinit,

Non omnis laudem pretiūmque aurata meretur:

Sed cui solus erit concha Lucrina cibus.

Litoralis piscis aurata est, partim saxosis partim arenosis locis degens: pela-
gius quoque. uonnunquā appendices habent auratæ superne exeuntes cir-
ca uentriculum, aliæ plures, aliæ pauciores. Parit aurata æstate. parit uero,
ut lupo, in iis maxime locis qua flumina exeunt in mare: quinetiā in ma-
ritimis paludibus auratas quoque gigni apertum est. medijs feruoribus la-
tet, ut onos, plurimum temporis. Hyeme aduersa ualetudine laborat. Fusci
na sæpenumero capitur interdum dormiēs, ut lupo: alioqui minime fusci-
na posse capi existimatur. Auratam Ephesij ioniscum uocarunt, ut Arche- H
stratus author est. Aurata carnem habet cādīdam, solidam, & quæ bonum
procreat succum, abundēque nutrit, facile digeritur atque excernitur.

*Onos, Plinius,
asellus.*

Ioniscus.

*Orata.
Chrysos.*

1 Auratæ. Orata, ut Festus inquit, à colore auri: quod rustici orum dicebant. Au-
rei coloris chryson habet Plinius ex Ouidio: qui in Halieutic. inquit:

- Et auri chrysophrys imitata decus. Oppianus in Halieutic. lib. 1.

Ἀλλίη χρύσοφρυς ἐπ' αὐνός, id est ut uertit Lippius, Aurata à splēdoris nomine dicta.

De turdo, merula & aliis quibusdam saxatilibus. Cap. CLXXV.

INter saxatiles scarus, ut dictum est, principatum obtinere creditur: secū-
dum uero locum Galenus merulæ ac turdo tribuit: tertium deinde iuli-
di,

Adi,phycidi & perca. De scaro satis diximus. Merula, quæ κέσσυφος græce di- *Merula.*
1 citur, inter saxatiles laudata, colore est subobscurus uiridante. Merula mas *Κέσσυφος.*
 est, uti Oppianus tradit: turdus uero (μέχλις uocant) fœmina, inter saxatiles *Turdus,*
 quoque nobilis, inquit Plinius, & μελαιόσκηπος, id est nigris quibusdam macu *Κίχλη.*
 lis insignis. Merula & turdus mutant colorem: uere enim nigrescunt: post
 uer albedinem suâ recipiunt: & hyeme latent. Branchias habet turdus utrin-
 que quaternas, easque duplices, excepta nouissima. Mollis utrique caro est,
 & quæ probum creat succum: qui tamen per halitum facile digeritur, ne-
 que copiose admodum nutrit. Turdum nonnulli σαῦρον, alij αὐλίαι uocarunt. *Σαῦρος.*
2 Turdorum cōplura sunt genera. Iulis (ut Galeno placet) saxatilis piscis est: *Αὐλίαι.*
 cuius caro & concoctu facilis, & corpori humano saluberrima est. Et Op- *Iulis, ἰσλίς.*
Bpiano quoque iulis piscis saxatilis est in muscosis algosisq; saxis uiuēs: par-
 uus admodum pisciculus: uerum hominibus in mari natantibus & urinā-
 tibus uenenato morſu infestissimus. Agmine deſo adhærēt iulides immotē
 corporibus natantum, non aliter atque muscæ solent in autumno. Os huic
 (inquit Ælianus) sceleratissimi ueneni refertum est. quēcunque piscem de-
 gustarit, inhabilem ad esum, perniciosumq; ei qui postea gustauerit efficit.
 Hominem quoque non minus morſu persequitur mus, (μύς à Græcis uoca- *Μύς, Μύς.*
3 tur) piscis alioqui paruus: sed duro tergo & dentibus robustis. Est & μύς
 qui caprifcus dicitur. caro eius uirus olet & dura est, difficiliusq; concoqui-
 tur. cutis ori grata est. Phycis, qui & phycus dicitur, saxatilis piscis & tenel- *Caprifcus.*
4 lus est: perca similis est spinis uallatus. mutatque colorem: cum enim cate *Phycis.*
 ris temporibus candida sit, uerno uaria redditur. eadem pisciū sola ex ma- *Phycus.*
 rinis piscibus nidificat ex alga atque in nido parit. Et cum ceteri pisces, qui *Φύκης.*
 oua pariunt, semel pariant, pusillæ phycides bis anno pariunt. Differt in hoc *Fuca.*
 genere mas à fœmina, quod mas nigrior & squamis amplioribus est. Phy-
 cides, quanquam cætera abstinent carne, tamen squillas sæpenumero appe-
 tunt. Mollem carnem habent phycides, probumque succum gignunt, qui
 facile difflatur: nec multum nutriunt. Facile corrumpuntur, inquit Dippi-
 lus, minimēq; uirosa sunt. Est & phycen huic similis, pisciculus saxatilis & *Phycen,*
 tenellus: facilēq; (ut perca) corrūpitur. Phycidi perca similis est, quæ & per- *Φυκλή.*
 cis dicitur, piscis & amni & mari cōmunis, id est marinus & fluuiatilis. sa- *Perca.*
 xatilis est circa muscosa algosaque uictitans, uirgulis lineisq; quibusdam *Percis.*
Duarius. Branchias habet utrinque quaternas, easque duplices nouissima ex- *Γόρην.*
 cepta: plures quoque appendices superne circa uentriculum. Parit fluuiati- *Γόρην.*
 lis perca in fluuiorum & lacuum paludibus, id est quæ prope fluuios aut la- *Γόρην.*
 cus stagnant, (πολιμνάδες uocant) in arundinetis. In partu continentem emit *Γόρην.*
 tunc suum fœtum, eo quo ranæ modo: adeo enim fœtus ipse continuo filo *Γόρην.*
 sibi cohæret, ut eum piscatores ex arundinibus colligant. De fluuiatili per- *Γόρην.*
 ca hæc cecinit Ausonius,

Nec te delitias menſarum perca ſilebo,
 Amnigenos inter piſces dignande marinis,
 So uſ puniceis facilis contendere mullis.
 Nanque & guſtus iners, ſolidæque in corpore partes

Segmentis coeunt, sed dissociantur aristis.

E

Perca alimentum gignit saluberrimum, & quod concoctu facile est: uerū, ut inquit Diphilus, æque atque phycis facile corrumpitur. Pro locorum tamen ratione in quibus uiētitant, perca nonnulla uarietas contingit. Quæ in Rheno gignitur perca, marinis piscibus in succi probitate æqualis est, ut prodidit Xenocrates. Perca falsæ è capite cinis, melle addito, uerendorum pustulas discutit. Channe aut chaune, phycidi & perca similis: pelagius piscis, ut Aristoteli placet, & carne sola uestitur. Circa saxa uiētitat, ut scribit Oppianus, alga muscōque plena. Colorem habet, uti ex Aristotelis sententia refert Athenæus, nigro rutiloque uariū, aut in nigro rufescentem, & maculis lineisue quibusdam distinctum. Huic uenter prope os positus est: adeo ut cum minores pisces insequitur, uentriculus illi in os nonnunquam procidat ob uoracitatem. Channe omnes grauidæ capiuntur. Et ex se

Concipiens channe gemino fraudata parente est, inquit Ouidius.

Carnem habet channe mollem quidem & tenellam, sed quàm perca tamē duriolem. Channæ iecur siccatum pondere. x. i. i. i. cum oleo cedrino, perunctis pilis nouem mensibus, psilothrum fit palpebrarum.

1 Viridante, &c. Merulæque uirentes dixit Ouidius: Athenæus uero κέσνφος μελάγχρους. 2 Iulis, &c. An idem sit piscis Galeno & Oppiano qui ἰούλις uocatur, ambigū uidetur. 3 Vide an fortasse hoc in loco apud Athenæū legi debeat (ut cōlicit Hermolaus) ὅς pro μὲς, id est sus 4 Spinis uallatus. Ἀγν. Ἰουσεφὲς καὶ πασι κλόχρους.

De melanuro, coracino & aliis quibusdam. Cap. CLXXVI.

Melanurus.

Saxatilis piscis est melanurus: & prope litora in locis arenosis alga parascitur. Coracino similis est piscis uarius, notis pluribus nigris insignis, non aliter atque sargus. Percarum ducem Numenius melanurum dixit. Viribus haud magnis est, sed solers: non facile reti aut nassa capitur: nec ad passionem mari trāquillo, sed tempestatibus agitato proficiscitur: capiturque tunc temporis apud litora esca ex caseo & pane. In Stabiano Campaniæ ad Herculis petram, inquit Plinius, melanuri in mari panem abiectū rapiunt: iidemque ad nullum cibum in quo hamus sit, accedunt. Xenocrates melanurum stomacho gratum esse prædicat, probūmque gignere succum: & qui facile digeritur, abundeque nutrit, atque haud difficulter excernitur. Hecfius melanurum sargo similem esse tradit: uerum succi bonitate atque suauitate inferiorem: probe tamen nutrire & succum procreare modice astringentem. Melanuro similis est melanderinus: & coracinus melanuro similis est: pecten hunc uocant Nili accolæ. Et Alexādrini παλάτα: Parmeno autem Rhodius etiam platistaticon uocari dixit, αἰολίαν quoque nonnulli coracinum uocant: alij tamen alium piscem significare æolian contendunt. Est uero coracinus piscis amni & mari communis. colore est nigricante, præsertim in pinnulis. lapidem gerit in capite. Gregalis piscis est: & parit autumnino inter algas locis densis. Fert uterum longo temporis spatio: & cum utero fert, optimus est coracinus, perinde ut mæna. Parit etiam nonnunquam melle tritici. loca saxosa incolit & herbida, latet hyeme: neque capi

Melāderinus.

Coracinus,

Κωρακίνος.

Πέλις.

Πλάταξ.

Platistaticon.

Æolian.

A capi solet nisi certis quibusdam temporibus & eisdem semper. Prodest coracino ferme, præter ceteros pisces annus squalens, quia teporem potius affert. Cum alij pisces magna celeritate adolescant, hoc coracino præcipue accidit inter minores. carnem habet duram, & ad salituram idoneam, uti infra docebimus. Coracinus marinus parum corpori præbetimenti, idq; bonum mediocriter, ut Icesius prodidit. Sed coracinus in Ægypto principatum obtinet, & præcipue qui in Nilo nascitur: ideóque Nilo peculiarem esse piscem uoluere nonnulli. hunc Xenocrates, uel nobilibus marinis piscibus æquari tradit. Dorion coracinum à nonnullis saperden appellari, optimúmque in palude Mæotide gigni prodidit. Porro saperdes, ut Aristoteles author est, inter fluuiatiles lacustrésque pisces, cum uterum gerit, commendatur. Xenocrates κέρξον scribit piscem esse præduræ carnis, qui & in maiorem auctus magnitudinē durior euadit, sapore uiroso, difficulter in corpus digeritur. Est & κέρξ apud Athenæum, carne quàm sit hierax durior. Coracinorum carnes aduersus scorpiones ualent impositæ. fel eorum uisum excitat. Coracinum fluuiatilem sale maceratum ἡμίμερον appellant Alexandrini: hoc inter falsamenta facile concoquitur digeriturque, abunde nutrit, miniméque mali est succi. Coracini falsamenta pauos discutunt & carbunculos.

Plinius. Præterquam æstatis diebus paucis, & iisdem semper.

Saperdes.

Coraxus. An idem qui coracinus. κέρξ.

Coracinus. ἡμίμερος.

1 Theodorus oculatam uocat: uerum Plinius utrumque enumerat piscem eodem prope uersu, tanquam uarios, lib. 32 cap. 7. Oculatā Celsus inter mediæ materiæ pisces duriusculos numerat. Melanurum Athenæus ὀφρύον γράμμον καὶ πλύγρμμον καὶ **C**μελανόγρμμον dixit. 2 Φύγρος, quem Numenius φέρον uocauit: an idem sit, uide apud Athenæum. 3 Coracinus, κορακῖνοι dicti sunt, quod assidue oculos moueant, inquit Athenæus: πλατιστακεν uocari scribit Massarius, a lata figura: Theodorus quandoque cornulum, nonnunquam graculum uocat. Porro graculo similem draconem cornulum dixit Plinius, καὶ κορακῖνον ἐπάνυμον αἰθωπιχοῦν, id est, ut uertit Lippius, Et nigro cui nomina dicta colore. Coracinus. Athenæus quoque ex Aristophane μελανοπύγρον κορακῖνον uocat. Epicharmus κερακῖνους κηρωδέας dixit.

Oculata.

Φύγρος. Φέρος.

Cornulum. Graculus.

De exocæto & cordulo.

Cap. CLXXVII.

Miratur Arcadia suum exocætum, appellatum ab eo, quòd in sicco somni causa exeat. Circa Clitorium uocalis hic traditur & sine branchiis: idem aliquibus adonis dictus. Piscis est colore subfuluo subrufóue: **D**cui à branchiis utrinque ad caudam usque protenditur linea siue uirgula candida. Est autem figura minime lata, sed terete, magnitudine paruis mugilibus, qui apud litora inueniuntur æquali: hoc est longitudine octo digitorum aut semipedali. Et, ut paucis rem absoluam, pisciculo qui tragus uocatur, similimus est exocætus, præterquam quòd tragus infra gulam nigrum quoddam gerit, quod tragi, id est hirci barbam uocāt. Est autem exocætus piscis saxatilis, ut qui petrosis locis uiçtitat. Hic mari tranquillo unà cum maris effluxu egressus dormit in sicco inter lapillos ad solem cōuersus: qui ubi satis quicuerit, sese denuo aqua uersus reuoluit, donec ab undis marinis recipiatur. Obseruat quoque tunc temporis aues marinas, quæ in litore paescuntur, sæpe nanque illum aggrediuntur. Has cum uiderit, quantum po-

Exocætus. Εξώκαιτες.

Adonis.

Τράγος.

Tragus.
Squalidus,
αχρωδης.

Cordulus.
κέρδυλος.
κέρδύλη.

Teragus.

κέρυλος.

test, fugit quocunque modo saliendo reptandóque, donec in aquam perre- E
ptet. Tragus uero cui similem diximus exocœtum, infráque gulam nigrú 2
quoddá habere quod tragi, id est hirci barba uocatur, pisciculus squalidus
est, minimúmque aut futci continens aut pinguedinis: uiçitat apud lito-
ra herbofa. Exeunt in terram & alia aquatilia, ut qui marini mures uocan-
tur, & polypi, & murenæ: sed inter ea quæ brâchias habent, qui terram pe-
tit, ut inde cibum accipiat, unum adhuc tantummodo nouimus (inquit A- 3
ristoteles) cordulum nomine. Pinnis hic caret, sed brâchias habet & pedes,
& caudam præterea laxam & latam. Natâtque pedibus & cauda, quam si- 4
milem siluro habet, quoad paruum magno licet conferre. quadrupes idem
est, ut ad ambulandum idoneus: egressusque cibum petit in terra.

1 Subfuluo. Oppianus, ξανθὸς ἰδεῖν: Athenæus, ὑπόπυρος, id est subrufo. 2 Tragus, F
&c. Teragus paruus piscis est ex Ouidio, an idē an aliud à trago, nondum constat. 3
Inter pisces non inter quadrupedes cordulum numeramus: tum Aristotelem secuti au-
thorem, tum etiam quia branchias habet, quod piscium proprium est: κέρυλον etiâ uo-
cat eum Numenius. 4 Laxam, μακρῶν: uetus interpres, non spissam.

De marino dracone & scorpione.

Cap. CLXXVIII.

Draco ma-
rinus.
δράκων,
Draco.
δράκωντις σ-
μώπιε γλαυ-
κότις, inquit
Oppianus.

Dracunculus.
Graculus.
Hæc fere de
serpente mari-
na ab Aristo-
tele narratur.

Scorpio.
Scorpius.
Scorpio mari-
nus.

Litoraliscis est draco marinus, partim in arena, partim inter saxa de- 1
gens: cætero quidē corpore (ut Ælianus prodidit) aliis piscibus similis:
caput uero atque oculorum magnitudo terreni draconis speciem similitu-
dinémque gerunt: magni enim sunt & uenusti: maxillæ etiâ similitudinem
quandam habent cum terrestribus. Et pellis quoq; non procul abesse à ter-
reni draconis pelle palpanti uidebitur. Simul & infestis & uenenatis arma
tus est aculeis: habet nanque in brachiis aculeos spinasue uenenatas ad cau- G
dam spectanteis. Quidam aliud uolunt esse dracunculum: est autem, ut Pli 2
nius tradit, graculo similis. Draco marinus captus atque immissus in are-
nam, cauernam sibi rostro mira celeritate excauat. Draconem marinū car-
nem habere duram uescentibus omnibus apertum est. Draco marinus ad
spinæ suæ qua ferit, uenenum ipse dissectus & impositus, uel cerebro toto,
prodest. Dentiū dolores sedantur ossibus draconis marini scarificatis gin-
giuiis. Quemadmodum draco marinus, sic & scorpio lædit, dum manu at-
tollitur: aculeo nâque uenenofo armatur: piscis partim pelagius, partim li-
toralis. Est enim duplex scorpionum marinorum genus, ut Icesius author H
est. Sapore præstant atque alimenti bonitate qui pelagij sunt: hi rufo
sunt colore. Alterum genus subatrum est, palustre potius atque cœnosum.
Vario colore scorpionum esse tradit Epicharmus. Plures habet scorpio appē-
dices superne circa uētriculum. bis anno parit. Caro scorpionum dura est,
& cum sinapi manditur. Ut uero Icesius scribit, cartilagineam duritiē ha-
bet scorpius: alimentúmque præstat copiosum: faciléq; excernitur, ut qui
absterforiam uim habeat. qui pelagij & rufo colore sunt, uberius alunt. Io-
cinoris doloribus scorpio marinus in uino necatur, ut deinde bibatur. Scor-
pius marinus necatus in uino, uesicæ uitia & calculos sanat: lapis qui inue-
nitur in scorpionis marini cauda, pondere oboli potus. Pauos discutit scor-
pio in uino decoctus, ita ut foucantur ex illo. Scorpj marini fel alopecias
replet:

Areplet: oculorum suffusioni, albugini, hebetudini obscuritatiue medetur.
 Vel ut alij tradūt, fel marini scorpionis rufi cum oleo uetere aut melle At-
 tico incipientes suffusiones discutit: inungi ter oportet intermissis diebus.
 3 eadem ratio albugines oculorum tollit. Scorpæna, inquit Xenocrates, durā *Scorpæna.*
 habet carnem, saporis minime ingrati. In mari rubro sagittarius gignitur, *Sagittarius.*
 erinacei speciem habens, firmis & bene longis armatus aculeis.

1 Ab Ephippo *σπαρκενίς*, id est dracæna uocatur. 2 Spinas, *ἀκάνθας*: uenenum *Dracæna.*
 habent, sed minime mortiferum. 3 Plinius scorpænam & scorpionem tanquam di- *Δρακένις.*
 uersos enumerat: Athenæus quoque differre tradit scorpionem & scorpænam & colore
 & succo. Scorpidas quoque narrat Aristoteles in alto fœtificare: necdum cōstat an sint *Scorpides.*
 è scorpionum genere.

B De mugilum generibus.

Cap. CLXXIX.

1 **N**on in saxosis locis, sed in maritimis paludibus fere uictitat mugilū *Mugil.*
 genus, & apud fluuiorum ostia, ubi copia influit dulcis aquæ: atque *Mugilis.*
 in iis maxime locis parit. Mugil, ut inter pisces, facillime audit. Ventriculū *κερκότις.*
 habet auium modo carnosum: & altera uentriculi parte plures exeunt ap-
 pendices, altera uero una tantum. Mugilum genera plura sunt: sed quatuor
 2 præcipua numerantur, cephalus, chelon, fargus & myxos: ita Aristoteles. *Cephalus.*
 Icesius autem, Leuciscorum, inquit, id est mugilum plura dicuntur genera, *κελόν.*
 cephalus, cestreus, chelon & myxinus: quorum cephalus & suauitate & suc- *σερρές.*
 ci probitate ceteris præstant. Secundum locum obtinent, qui *μύξος.*
 3 *κερκότις* dicun- *Leuciscus.*
 tur: iis inferiores sunt myxini: sed omnium deterrimi chelones, qui & bac- *κερκότις.*
 chi banchiue appellantur. Hæc Icesius. Euthydemus duo prodidit mugilū *μύξινος.*
 genera, sphenea (quod ieiunum est & figuram refert quadrāgulam) & di- *βέλας.*
 dactylea, qui latitudinem habet minorem quā duorum digitorum. Do- *βέλας.*
 rion mugilis marini species duas posuit, cephalum & *σφαλιός.*
διδακτυλός.
 Sunt qui omne mugilum genus sponte oriri opinantur, sed non recte: nam *νέστις.*
 & oua eorum fœminæ, & semen genitale mares habere cernuntur: uerū *Ieiunus mugil*
 genus quoddam eorum est, quod nō coitu, sed limo arenāue enascatur, ut
 quod apud Gnidum olim factum memoratur. Stagnis eorum sub canis or-
 tu resiccatis, & limo iam arido, ubi primum imbribus restagnare loca inci-
 perent, pisciculi nascebantur generis mugilum, quod per coitum procrea-
 4 tur magnitudine menulæ paruulæ: nec in iis aliquid uel oui uel seminis cō-
 tinebatur. Et genus quoddam mugilum reperitur in fluuiis lutulentis, in *Mugil fluui-*
 5 quo nec mas est nec fœmina. Nascuntur & in Sipharū lacu mugiles, qui bi *tilis.*
 nas tantum pinnulas habent. Qui chelones dicuntur & fargi, myxi atque *Chelones.*
 cephalus, grauescere mense Decembri incipiunt: geruntque diebus tricenis. *Sargi.*
 Parit cestreus iis locis maxime, quā fluuius exit in mare, ut dictū est. Et in- *Myxi.*
 ter primos pisces partum accelerat: parit nanque hyeme. In piscium gene- *Cephalus.*
 re alter alterum sui generis edit, excepto mugile. Cephalus & *κερκότις* soli car-
 ne omnino abstinent: cuius rei argumentum est, quod neque in uentre tale
 quid unquam habentes reperiuntur: neque esca in eos ex carne utimur, sed
 panis ossa. Neque oua fœtusue cestrei ab ulla belua uiolantur: ideoque co-

DE DIFFERENTIIS

*ὀλίγον ἔστι
minime gulo-
sam esse: κέ-
σρα, dicit Op-
pianus.
Alias, eidem
tam incantati
facilitas.*

*Banchus.
Myxinos,
Cephalus.
Chelon.
Labeo.
Cephalus trās-
litorianus.*

*Archannus.
Cephalus.*

piosi existunt: sed cū adoleuerint, tunc à cæteris piscibus corripuntur. Ve- E
scitur mugilis unusquisque phuco algæ, atq; arena. Gulosus omniū ma-
xime mugilis est atque insatiabilis, inquit Aristoteles: quocirca uentre di-
steto grauescit: & cum sit ieiunus, uilis est. Cum hic metuerit, caput absco- 6
dit, corpus totum occultari credens. Eidē tamen tanta facilitas, ut in Phœ-
nice & Narbonensi prouincia, coitus tempore è uiuariis marem linea lōga
per os ad branchias religata emissum in mare, eadēque linea retractum,
fœminæ sequantur ad litus: rursusque fœminam mares partus tēpore. Scit
mugil esse in esca hamū, insidiāsque non ignorat: auiditas tamen tanta est,
ut cauda uerberando excutiat; cibos, capitur autem esca, ex pane, lacte &
menta. retia saltu nonnunquam superat. Viget mugilis autumnno: deterior
est cū fert utero. Cū plurimis piscium generibus imbres conducāt, mu F
gili tamen nocent: fit enim ut pluuiis multi ex his de facili excæcentur, si
modum aqua excesserit. Et cum pisces omnes, dum utetū gerunt, graui sti-
mulo agitentur, ita ut in terram exiliant, omnium maxime mugilē ita so-
licitari certum est. Mugilus & lupo quanquam inimici sunt capitales, ta-
men stato tempore congregantur. Sape mugiles cauda abscissa uiuunt: ab-
roditur uero à lupo eius cauda. Subit cestreus in amnes & lacus, ibiq; pro-
spere degit. Cestres (ut Artemidorus tradidit) ascēdunt in Nilum uere, cum
prægnantes sunt: descendunt autem paulo ante p'ciadum occasum unā o-
mnes parituri: & tunc quoque in septa incidentes capiuntur. Sunt mugiles
(ut Icesius author est) boni admodum succi: facile excernuntur, nec multū
alunt. Porro ex alto mari mugil optimus habetur, sapore iucundo, subacri,
lupo nihilo inferior. subiens hic purū lymphidūq; flumen carnis duritiem G
temperat, euaditq; delicatior: qui uero in limosis lacubus stagnantibus
locis capitur, uirosior est. Attritis imponitur cinis è capite mugilū: cōburi-
tur autē in fictili uase: illini cū melle debet. Inter falsamēta mediæ materiæ
Cestreus est. Bāchi, quē quidam myxinon uocāt, fel auribus utilissimū est.
Inueniūtur in bāchi piscis capite ceu lapilli: hi poti ex aqua, calculosis præ- 7
clare medētur. Mugilū genus præstantissimū cephalus est, nomen à capitis
grauitate sortitus. Est uero cephalus alter, qui chelon dicitur: alter phereus. 8
Cephalus, quē chelona uocāt, litoribus gaudet: sed prope paludes maxime 9
uictitat, aut ad fluuiorum ostia ubi copia influit dulcis aquæ: alter eiusdem H
generis trās-litoranus, qui non nisi mucore uestitur suo: quāobrem semper 10
ipse ieiunus est. Pascuntur limo cephalī: quo fit, ut graues & sordidi sint. Pi-
scem ipsi nullū omnino edunt, sed & carne penitus abstinēt: cuius rei argu-
mentum est, quòd nihil tale in uentre unquā habentes, reperiūtur. Et quo-
niam uersari in limo solent, efferunt se, urinanturque saepe, ut corporis for-
des mucūmue abluant. Oua fœtusque eorum à nulla belua uiolantur: qua-
propter copiosi existunt: sed cum adoleuerint, tunc à cæteris piscibus corri-
piuntur, maximēque ab archana. Parit cephalus ad æquinoctiū autumnæ 11
le, & eius fœtus nouissime fere omnium apparet. De cephalo Galenus hæc
prodidit. Cephalus ex eorum piscium genere est, qui squamis integuntur.
Nascitur autem non in mari solum, sed in paludibus ac fluuiis: quo fit, ut ce-
phali

Aphali non paruum inter se discrimen habeant: ut uideri possit cephalus pelagius alterius esse generis, carnéque ipsa plurimū differre ab eo, qui in palude uiuit, aut fluuio, aut limoso aliquo stagno, aut cloaca, qua expurgantur urbium stercorearia. est enim eorum caro qui in cœnosis & sordidis aquis uictitant, excrementi mucique plena: sicut optima eorum qui in puro mari uiuunt, præsertim si uentorum flatibus agitetur. Inter pisces cephalus maxime utraque aqua utitur, marina scilicet & dulci: & hanc habet naturam, ut aduerso flumine natans, quàm longissime à mari discedat. Et hic quidē cephalus numerosas illas ac paruas spinas non habet, sicuti neque marinorum quispiam alius: uerum qui ex fluuio aut palude in mare descendit, non secus ac congeneres huiusmodi, spinarum plenus est. Hęc de cephalo **Galenus**. Pausanias quoque cephalos lutosos esse pisces testatur: cœnosisq; locis & fluuiis turbulentis gaudere. Cephalus præstantiam statim indicat gustus: qui enim præstantior est, & suauior sentitur & acrior, pinguedinisque expers: at contrà, qui piugues sunt atque insipidi, ij tum in gustu, tum uero ad concoctionem sunt deteriores, stomachoque aduersi, & malū procreant succum. Hic tamen si sale condiatur, (nam & cephalus sale adseruatur) longe quàm ante præstantior euadit: nam quod in eo mucosum uirosūque est, id totum deponit. Recens autem salitus iamdiu in sale adseruato melior existit. Leuciscos uocant nonnulli pisces quosdam in fluuiis genitos, alterum cephalorum genus esse rati. Est autem leuciscus cætera quidem ut quequaque cephalo similis, nisi quod leuciscus candidior paulo est, capitēque minore & sapore acutiore. Quod ad alendi facultatem attinet, cephalo fluuiatili similis est. De cephalo autem fluuiatili ita cecinit Ausonius: capitonem uocat.

*Insipidi, κτλ
πὺ γὰρ σὺν
ἐκκλυπτῇ.*

*Leuciscus.
Ἀλευίσκος.*

*Cephalus fluuiatilis.
Capito.*

Squameus herbofas capito interlucet arenas,
Viscere præteneris fartim congestus aristis:
Nec duraturus post bina trihoria mensis.

1 Mugil & *κεφαλος* tam genus quàm speciem significant: uocantur etiam mugiles à quibusdam *πλωπῆς*. Mugil apud Varronem etiam in piscinis dulcibus seruatur. **2** *πλωπῆς*. Chelon, &c. Plinius placentem cauda labrum dixit ex Ouidio: an idem labrus sit qui chelon? quem Theodorus labeonem uocat: sicuti & *σάργον* sargonem, & *μύγον* muconē interpretatur. **3** Bacchi legitur apud Athenæum: uide an potius banchi legendum sit. Sed banchum alteram speciem uocant quidam, quæ myxinos dicitur, uti infra explicabimus. **4** Mugil fluuiatilis etiam oxyrinchus uocatur, ut Diphilus prodidit. **5** Sipharum lacu mugiles, &c. An sint hi mugiles potius ex anguillarum genere? **6** Ieiunus utilis, &c. Videtur Theodorus hoc in loco legisse, *ὅταν ἢ μὴ ἴσῃς*: ueniam nos Aladinam secuti literam Græcam, quam & iisdem uerbis citat Athenæus, ita reddere malimus. **7** Cephalus, &c. Theodorus capitonem uocat. Cephalum alium à cephalino, qui & *βλεψῆς* uocatur, Dorion author est. **8** Pheræus, &c. aliàs *περαῖος*, id est transitoranus, ut uertit Theodorus: hoc est, ut ego arbitror, qui lōgius à litoribus degit. **9** Eurhydemus & Dorion hæc non de cephalorum sed mugilum generibus referunt: sed uarie, uti supra uidere licet. **10** Mucore uescitur, &c. Est apud Aristotelem *pholis*, quæ mucorem quem ipsa emittit, sibi obducit: ita ut in eo quasi cubili quiescat. **11** Et apud Aristotelem acharnas, quem æstate laborare scribit, atque eo tempore extenuari. Athenæus acharnū habet: & alio loco acarnan, qui suauis piscis est, & in gustu subalstringens: qui & medio-

Labrus.

Labeo.

Sargo.

Muco.

Oxyrinchus.

Capito.

Cephalinus.

βλεψῆς.

Cephalus.

περαῖος, uel

φιδῆς.

Pholis, quæ

Acharnas.

Ἀχάρνης.

Ἀχάρνης.

Acharnus.

DE DIFFERENTIIS

Acharna. *Acarne.* critter nutrit, & aluum ciet. Acharnas, ut uult Xenocrates, neque stomacho gratus est, E neque probum generat succum. Dura carne est, nec facile corrumpitur. Et Plinius acar nen habet, an iidem sint pisces an diuersi?

De dasquillo, salpa & quibusdam aliis. Cap. CLXXX.

Dasquillus,
δακτυλλος.
Salpa, σάλπι.
σαλπῆς ὀ.
Salpe.
Pascuntur cephalo cœno, ut dictum est: dasquilli cœno & stercore. Sal-
pa quoque stercore uescitur: uerum hæc natura, ut alij alibi pisces prin-
cipatum obtineant, ut coracinus in Ægypto, zeus Gadibus: circa Ebusum,
salpa, obsenus alibi: & qui nusquam percoqui possit, nisi ferula uerberatus.
Stercore, ut diximus, uescitur salpa, piscis alioqui saxosis locis uictitans, al-
gosisque & muscosis: atque alga pascitur herbisque. reperitur & in palu-
dibus maritimis: sed esca foetida præcipue capitur, ut stercore. Quin & cu-
curbita capitur, quod ei ex omnibus uni euenit. Est uero piscis colore ua-
rius, uirgis uel maculis quibusdā rubentibus distinctus. Serratos habet den-
tes: & solitarius uagatur. auditum habet peracutum. Semel parit, æstatis sci-
licet initio locis plurimis: nonnunquam uero autumno. Gustui fere ingra-
ta salpa est, ut Archestratus author est: in usu autem cibario mellis tem-
pore maxime habetur aut autumno: ut uero Xenocrates docuit, salpæ
quæ in alto capiuntur, sapore sunt iucundo, subacri: abundeque nutri-
unt, nec facile corrumpuntur: quæ uero apud litora, carnem habent durio-
rem, saporisque ingrati, & quæ malum procreat succum. Salpe expurgat ul-
cera in linteolis conceptis. Gignitur & in mari rubro piscis stromateus
nomine, salpæ similis: uirgulas habens per uniuersum corpus extensas auri
speciem referentes. Binis quoque uirgulis insignis est piscis, qui seferinus
uocatur. Faber, qui & prisca consuetudine zeus appellatur, in Gadium
municipio generosissimis piscibus adnumeratur. in Atlantico mari pasci-
tur, nec alibi.

¹ Circa Ebusum, &c. Archestratus circa Mytilenem, Diphilus circa Alexandriam
salpas prædicant optimas. ² Virgis uel maculis, &c. Oppianus, αἰολῶνοβος: Athe-
næus, πολύραχμος καὶ ὀρθόραχμος.

De gobione. Cap. CLXXXI.

Gobio.
Gobius.
κωβίς.
Gouius.
Cobius.
Gobio.
κωβίς.
Gobio flumina-
tilis.
Piscis paruus gobio est, & ex iis qui parui perpetuo manent. Gobius ap-
pendices habet plures superne circa uentriculum. Pariunt iuxta litora
gobiones, suæque oua lapidibus committunt latiuscula & arenida. Subeūt
in fluuios nonnunquam: ibique pinguescunt. E gobionibus sunt qui in flu-
uiorum ostiis aut paludibus maritimis uictitant: partim etiam in saxis, &
partim in arena degunt. Qui saxatilis est, hunc Numenius κωβὸν uocauit.
nec marinus solum piscis est gobio, sed & fluuiatilis, quem hoc modo de-
pinxit Aufonius,

Gobio non maior geminis sine pollice palmis.

Præpinguis, teres, ouipara congestior aluo:

Propexique iubas imitatus gobio barbi.

κωβίς. Præterea alius albus est, nigricat alius, & alius uiridior est, καυλίη uocatur.

Gobionem

A Gobionem album Eurypi non esse pelagium certum est, inquit Aristoteles. Denique

Lubricus & spina nocuus non gouiis ulla est. Et,

Gouiis aculeo pugnat, funditque uenenum.

Gobiorum caro, inquit Galenus, ut aellorum & saxatilium piscium carne durior, ita mollior est quam mullorum: crassitudine uero & tenuitate mediocrem generat succum. Præstantissimus autem est gobio, tum ad uoluptatem, tum uero ad concoctionem digestionemque, & ad probum gignendum succum, is qui in arenosis litoribus aut inter saxa uiuit: qui uero in fluuiorum ostiis aut paludibus maritimis degunt, diuersam plane carnem habent ab iis, qui in puro mari uiſitant: neque enim æque iucundi sunt saporis, neque succum tam bonum præstant. Quod si limosa fuerit aqua, aut urbem fluuius expurget, deterrimus euadet qui in illa aqua gignitur gobio. Copiosum, inquit Iccsius, sed non bonum procreât succum gobiones sapore grati: facile excernuntur, nec multum nutriunt. Gustui gratiores sunt candidi nigris: uiridium autem gobionum caro substantia est rariore, magis pinguedinis expers, succumque præstat tenuiorem, neque adeo copiosum: ob magnitudinem tamen magis alit. Gobios, qui saxatiles sunt, teneriorem habere carnem Diocles prodidit. Diphilus, gobij inquit, percis simile præstant alimentum. qui uero ex iis parui sunt & candidi, teneram habent carnem: minimèque uirus olent: probum gignunt succum, & facile concoquuntur: uirides squalidiores minusque pingues sunt. Gobius recens, inquit Dioscorides, si in faillum uentrem cõiectus insuatur, & in aquæ sextariis duodecim, donec duo supersint decoquatur: tum excolatus & sub dio refrigeratus potui detur, aluum sine molestia soluit: canum reptiliumque plagis utiliter imponitur. Gobionem saxatilem, uti modo diximus, nonnulli κω-

 ῥον uocant. κωῥον, id est (ut equidem arbitror) paruo gobioni specie similis est βελόνος. βελόνος quoque piscis est in herbosis litoribus degens. Blennorum cinis, inquit Plinius, cum ruta, uesciæ uitia & calculos sanat. Epicharmus quoque uilem quendam piscem βαλωνα nominat.

Gobius spinosus.

Venenum, sed minime mortiferum inquit Aelianus.

B

C scorides, si in faillum uentrem cõiectus insuatur, & in aquæ sextariis duodecim, donec duo supersint decoquatur: tum excolatus & sub dio refrigeratus potui detur, aluum sine molestia soluit: canum reptiliumque plagis utiliter imponitur. Gobionem saxatilem, uti modo diximus, nonnulli κω-

 ῥον uocant. κωῥον, id est (ut equidem arbitror) paruo gobioni specie similis est βελόνος. βελόνος quoque piscis est in herbosis litoribus degens. Blennorum cinis, inquit Plinius, cum ruta, uesciæ uitia & calculos sanat. Epicharmus quoque uilem quendam piscem βαλωνα nominat.

Gobio saxatilis.

βελόνος.

βελόνος.

Blennius.

βαλων.

D ¹ Gobio, &c. Siculi κωῥονα uocarunt: alij κωῥον. Sunt qui κωβιδέριον & κωβιδά habent.

κωῥον, κωῥος.

κωβιδέριον,

κωβιδον.

De apuarum generibus & similibus quibusdam aliis.

Cap. CLXXII.

¹ **E** Gobionibus paruis & ignobilibus, qui terram subeunt, creatur pisciculus qui κωβίτης dicitur apuæ genus. Porro quam apuam nostri, aphyen Græci uocant: quoniam is pisciculus è pluuiâ nascitur. Grauis cibus apua est & concoctu difficilis, ut Diphilus prodidit. Sunt autem apuæ plura genera: quæ aphritis & aphros, id est spuma uocatur, non ex coitu gignitur, sed ex terra arenosa consistit: quod quidem apuæ genus nec incrementum capit, nec prolem affert: & temporis longioris spatio perit, sed denuo nascitur: unde fit ut breui quodam tempore excepto, omnibus fere anni temporibus generetur. Efferrî id pisciculi genus funditus de terra, argumentum est, quod

Alias, qui in arena gignuntur.

κωβίτης.

Αφυα.

Αφρίτης.

Αφρός.

Spuma.

DE DIFFERENTIIS

nisi tempore tepido non capiatur : utpote quod de humo ad summa tepo- E
ris gratia ueniat. Fiunt locis umbrosis & tepidis, quoties temporis benefi-
cio solum tepescit, ut in Attica terra apud Salaminem, & iuxta Themisto-
cleum, & in Marathone : nonnusquam uel cum aqua de cœlo incessit ori- 3
tur pisciculus hic in spuma, quæ à copioso imbri cadente efficitur, unde no-
men spumæ (ἀφρός) accepit: ferturque interdum per summa maris, (cum cæ-
lum tranquillum fuerit) & in spuma fluitat, perinde ac in fimo uermicu-
lus uoluitur : quamobrem in loca complura genus id apuæ affertur è ma-
ri: & copiose quoque generatur, & capitur anno tranquillo & humido. Iis
itaque ortus partim ex limo aut arena, partim per summa facta putredine
agitur. Reliquum uero apuarum genus, fœtura piscium est: quæ etenim co-
bites dicitur à gobionibus, ut modo diximus, paruis ignobilibus creatur. F
Quæ uero phalerica uocatur, mēbradas gignit, quibus unā cum spinis ue- 4
sci solemus: sicuti & aliis quæ ex iis procreatur: uocantur autem trichides. 5
Ex iis trichia oriūtur, uile edulium, ut testis est Iulius Pollux. Trichias, uel, 6
ut Aristoteli uidetur, trichæus, cum pōtum ingreditur, uidetur & capitur:
sed exiens nusquam uisus adhuc est : sed hi soli Istrum amnē subeūt, unde,
quā diuiditur fluuius, per abditum terræ meatum in Adriaticum mare de-
fluunt : argumento est, quòd subeuntes ex Adriatico in meatus illos nun-
quam capiuntur: sed descendentes in Adriaticū semper. Trichias bis anno
parit. Est apuæ genus quoddā, quale in portu Atheniensium nascitur, quod
encrasilochos dictos progenerat . ut uero quibusdam uidetur encrasilochi 7
ex illo apuarum genere procreatur, quam cobitin appellari diximus: quin- 8
etiam genus aliud apuæ est, quod manarum & mugilum sit fœtus. Illa ue- 9
ro altera quæ aphros & aphritis dicta est, humida est, breuēque, ut dictum
est, tempus durat, & restant tandem caput & oculi. sed iam piscatores quē-
admodum deportare possunt inuenerunt: sale enim aspersa plus temporis
adseruari potest. Et hæc certe ceteris quæ hætenus dictæ sunt omnibus
præstat. Cobitin etiam epseton pisciculum uocat Dorion: & illum quoque
qui ex athrine pisciculo procreatur. Est sane epsetus in apuarum genere pi 8
sciculus. epsetos uocāt nonnulli pisciculos qui in fossulis relinquuntur Nilo 9
recedente. Præterea quoddā apuæ genus triglitē Dorion nominat. Icesius
in apuarum genere quædam, inquit, alba & tenuis admodū est & spumea, 10
quā cibotin nonnulli appellant: alia pleniore crassiorēue corpore, & for- H
didior: præstantior quæ nitida & tenuis est. Engraulis, ut scribit Oppianus,
apuæ genus est, pisciculus perimbecillis & timidus: ut qui grauissima sit pi
scibus omnibus præda . Engraulis cateruatim & uelut nodo indissolubili
colligati natant: ut nōnunquam uel nauim remorari possint: capiunturq;
retibus magno numero. Sūt, inquit Oribasius, pisciculorum minimorum
genera quædam, quæ sale adseruantur, quæ unā cum acrioribus oleribus
eduntur . Vocantur alia κερκίδα, alia βοείδης, alia κέλια, alia τυφλωίδης, quæ II
omnia & stomacho infesta sunt & aluum citant, nec facile corrumpuntur.
Apuarum tanta est Athenis copia, ut ob uilitatē (ut Chrysippus refert) uul-
gare sit mendicorum edulium: cum tamen aliis locis, ubi longe deteriores
nascuntur,

Cobites.

Phalerica.

Membrades.

μεμβράδες.

Trichides.

Trichias.

Trichæus.

*An hic tri-
chiasidem sit,
an alius piscis.*

Encrasilochus

ἐνκράσιλος.

Aphros.

Aphritis.

Epsetus.

ἑψέτος.

Ἀθρίνη.

Ἀθρίνη.

Triglites.

Cibotis,

κιβώτης.

Engraulis.

ἐγγραῦλις.

κερκίδα.

βοείδης.

κέλια.

τυφλωίδης.

Απουα.

A nascuntur, magno habeantur in pretio. Apua, ut Clearchus peripateticus docuit, piscis genus est molle ac tenerū adeo, ut admotū igni protinus de-
 12 coquatur: & oleo feruenti iniectum, statim ab igne auferendum præcipiat Archestratus. Apuæ, membrades & trichides, piscēsque id genus alij, qui-
 bus unā cum spinis uesci solemus, humidius præstant alimentum, flatuo-
 sumque, dum in uentriculo concoquuntur, generant spiritum: ut qui con-
 coctionem recipiunt minime æqualem, statim etenim caro ipsa cōcoqui-
 tur, sed spinæ tempore longiore perficiuntur.

*Apuæ.
 Membrades.
 Trichides.*

1 *κωβίτης* dicitur, Theodorus gobionariā uocat. 2 *Apuā*, &c. *Aplua* Theodoro, *Gobionaria.*
ΑΨΥΝΗ & *ΑΨΥΔΙΟΝ* uocatur. 3 Oritur pisciculus. *Apuæ* proueniunt, ut docet Plinius, *Aplua.* *ΑΨΥΝΗ.*
 spuma maris incalescente, cum admissus est imber. 4 Phalerica. *Φαληρικὴ*, Lynceus *ΑΨΥΔΙΟΝ.*
 B Samius *Φαληρικὸς ἈΨΥΞ* dixit. 5 Membrades appellatur, & *Μεμβράδες*, & *Βεβράδες*, *Φαληρικὴ*
 & *Βεβράδες*. 6 *Τριχίδες*, Theodorus sardinas, & *Τριχίαι* sardas uocauit: Dorion *ΑΨΥΝΗ.*
 uero *τὴν Τριχίδα Τριχίαν* appellat. Vtrunque Theodorus & *Τριχίαν* & *Τριχῶν* sardam *Apuæ phale-*
 interpretatur. Sed quis piscis sit sarda infra explicabitur. *Τριχίαι* & *Τριχῶν* an idem *rica.*
 sit piscis nondam nobis cōtat: an uero apud alterutrum, Pliniū scilicet an Aristotelē, *Μεμβράδες,*
 menda sit. 7 Encrasilochos. Encralos alij legunt. Eundē piscem arbitrantur nō- *Βεβράδες,*
 nulli esse engrasilochū, & engraulim. 8 Athrine an sit eadem quæ atherina: de qua *Βεβράδες.*
 infra. 9 Epsetos, inquit Hermolaus, à coquēdo nominatos arbitror: quos Artemi- *Βεβράδες.*
 dorus etiam plestos uocauit. Theodorus *Ἐψήτης* naricas interpretatus est: nescio quā- *Sardina.*
 uere, inquit Hermolaus. Piscis certe minimus est narica, ut Festus inquit. 10 Spu- *Sarda.*
 mea, & *ἈΨΥΔΗΣ*, id est rariore substantia, arbitror. 11 Hæc arbitror, in apuarum ge- *Engraulus.*
 nere numerantur. 12 Admotum igni. Hinc ortum est preuerbium, *Πῦρ ἈΨΥΝΗ*, *Plesti.*
 quasi uidisse modo sufficiat ad decoctionē. *Narica.*

De trichide, thrissa & similibus quibusdam aliis.

Cap. CLXXIII.

ET trichidas, uti modo diximus, membrades gignunt: & uulgi cibus tri-
 Echis est, & qui uili cōparatur. saltu simul ac cantu summopere gaudet,
 ut nonnunquam cantuum uoluptate captus exiliat è mari. Trichida sunt
 1 qui arbitrātur eundem esse cum trissa: similes certe sunt trichides, thrissa,
 chalcides & eritimi. Thrissa, inquit Oppianus, chalcides & abramides ca- *Τριχίς.*
 teruatim natant locum semper mutātes, modo in alto pelago, modo apud *Thrissa.*
 2 litora uiētantes. Aristosus spinosusue piscis est thrissa, nec multum habēs *Θρίσσα.*
 in se pinguedinis: neque succum in alimento præbet copiosum, sed cum ta *Θρίσσα.*
 D men, qui facile in corpus digeritur. Ascēdunt in Nilum thrissa, sicuti & ce- *ΑΨΥΔΗΣ.*
 stres soli fere piscium, ut Aristobolus author est, absq; crocodilorum me-
 tu. Qui Mareotin lacum accolūt, trissas illic cātu & testarū concrepātium
 consonantia piscantur: etenim eæ saltantes in piscatoria ad se comprehen-
 dendas explicata instrumenta incidunt: atque hoc pacto Ægyptij splendi-
 dam prædam consequuntur. Trissam nonnulli clupeam interpretantur, si- *Clupea.*
 cut alij alosam. Est autem clupea, authore Plinio, minimus piscis, qui atti-
 lum ingentem fluuij Padi piscem, uenam quandam eius in faucibus mira
 cupidine appetēs, morsu exanimat. huic inter pisces primas partes tribuit
 3 Ennius poeta. Alosam autem piscem plebeium esse ostendit Ausonius *Alosa.*
 4 hoc carmine:

Stridentēsque focis obsonia plebis alosas.

DE DIFFERENTIIS

Chalcis.

Chalcis trichidi atque trissæ similis est, piscis aristosus spinosusue: (aut sic- E
cus & squalidus, hoc est ἀλλωδης) neque multum in se pinguedinis cōtinet, 5
neque succum copiosum in alimentum præbet: facile tamen in corpus di-
geritur. gregalis piscis est. Et gregatim natāt chalcides (ut modo diximus)
locum semper mutantes, modo in alto pelago, modo apud litora degētes.
In fluuiatiliū quoque numero chalcis est. Ter parit, & gregatim sua oua
gurgiti altiori mandat congesta. sonitum quendam & ueluti stridorē non-
nunquam emittit. Chalcis uitio infestatur diro, ut pediculi sub branchiis
innati plurimi interimant: quod nulli ex ceteris accidit. Chalcidas nōnulli
sardinos uocarunt. Aristoteles eritimos sardinos dixit. Est uero eritimus 6
chalcidi trissæq; similis, & in alendo quoque: quē Dorion condimēto sua-
uiorem euadere prodidit. Sale cōdiuntur nonnulli pisciculi, in quibus chal- F
cis est & halecula.

Sardinus.

Eritimus.

Chalcis.

Halecula.

Θεσσα.

Θεσσα.

Thessa.

Thetta.

Alosa.

Clypea.

Atherina.

Arista.

Chalceus.

Erica.

Spuria.

Sardinia.

Sardina.

Sardena.

Σαρδην.

1 Thrissæ. Θεσσα uel Θεσσα alius, opinor, marinus est pisciculus uersicolor: thes-
sa à quibusdam uocatur & thetta. 2 Aristosus spinosusue. Theodorus spinosum
dixit. Græca Aristotelis exemplaria ἀριστότερον habēt, sed falso, ut opinor: Athenæus
ἀλλωδης fortasse, id est squalidus, aut siccus. Θεσσα Theodorus alosam uocat. 3
Ennij uersus extat apud Apuleium,

Omnibus ut clupea præstat mustella marina, &c. Sunt qui legant clypea.

4 Alosam. Atherinam Phauorinus uilem esse piscem radidit: an eadem sit cum
alosa, consideret lector. Atherina (quam aristam appellat Theodorus) è solitariorū ge-
nere (ita nanque interpretatur ἐν ἁδῆς) prima in hoc genere parit: fœtusque eius pri-
mum fere omnium apparet. parit atterens aluum arenæ. 5 Chalceus piscis alius à
chalcide est Cyzici frequens, figura terete, περιφδῆς πικρὴ κυκλοειδής: an idem sit, qui G
faber? Chalcida Theodorus ericam interpretatur, nonnunquam & spuriam: quæ in-
ter fusaneos pisces numeratur, & qui semel pariunt. Verum eo in loco uidetur exem-
plaria omnia mendosa: nam chalcis gregalis est, non fusaneus: & ter parit. 6 Sardi-
niam habet Columella pisciculum salsamentis idoneum, & à chalcide diuersum: nisi
deprauatus sit codex. Item sardinam Galenus, uel sardenam σαρδην.

De halecula, mæna, smaride & boce.

Cap. CLXXXIII.

Halecula.

*Halecula ri-
nalis.*

Alec.

Mænis.

Mæna.

T Abentes haleculas incrementi minuti pisces iubet Columella præbe- 1
ri iis, qui in uiuariis seruantur piscibus. Riualet quoque haleculā no-
minat inter ea, quæ sunt incrementi parui animalia. Alecem appellant nō- 2
nulli quam Græci μαρίδα uocāt, & Plinius mænam. Colore mutantur mæ-
næ, candidiores hyeme, & fiunt æstate nigriores, id quod maxime suis pin- H
nis & branchiis declarant. Herbofis litoribus gaudet mæna, & gregalis est.
Omnium piscium fecundissima est, & post brumam parit. utero grauis
melior est. Forma rotundior fœminæ, porrectior mari & latior. Euenit ut
cum fœtu impleri fœmina incipit, maris color in nigriorem, plūsque ua-
rietatis mutetur, & caro deterrima cibo efficiatur: uocantur à nōnullis per
id tempus τριγύ, id est hirci. Mæna succi bonitate gobiones superāt, ut tra-
dit Icelius. sed suauitate inferiores sunt. Capitis mænarum, quæ sale adser-
uantur, cinis, exsiccandi uim habet, nō admodum acrem: ideoque ad sedis
rimas eo utimur: quidam & ad columellam diu indurata. Hæc Galenus.
Mænarum ex capitibus cinis, inquit Dioscorides, si imponatur, callosas se-
dis

τριγύ.

Iircus.

A dis rimas abolet: cuius etiam garum putrida oris ulcera, si eo colluantur, fistit. Plinius mænarum muria & capitum cinis, inquit, cum melle sanat firmitas. Anginas mænarum falsarum ex capitibus cinis ex melle illitus abolet. Mænae falsæ cum felle taurino illitæ umbilico aluum solvunt. Capitum mænarum cinis ad rhagades & condylomata utilis. vulgo è mænis iucundissimus habetur sal: ex eo saltè genere quod è muria falsamentorum recoquitur, iterumque consumpto liquore ad naturam suam redit. Manidi simili-

3 les sunt boces & smarides, ut Pseusippus author est. Est autem smaridis piscis *Smarides;* litoralis, & litoribus gaudet herbosis. Colorem mutat non aliter atque mæna: candida enim hyeme, rursus æstate ad nigredinem redit: quod maxime suis pinnis & branchiis declarat. Smarida nonnulli *κωὸς ὄνρα, ἢ κωοσάμα* uocant. *κωὸς ὄνρα*

B carunt. Smaridis caput exustum excrecentes in ulceribus carnes reprimit: *κωοσάμα.* nomas cohibet, thymos clauosque absumit. eius caro, non secus ac cætera falsamenta, scorpionum ictibus canumque rabidorum morsibus prodest. Verèdorum pustulas discutiunt smarides illitæ. Mulieribus lactis copiam
4 faciunt smarides cum ptissana sumptæ, uel cum sceniculo decoctæ. Box, ut *Box, βόξ.* diximus, mænae & smaridi similis, in dorso quasi pictus, *παρὰ τὴν βολὴν*, uti Athenæo placet, nominatur: piscis parvus, oculos habens pro corporis ratione grandes: adeo ut Aristophanes Bizantius, non *βόακα* aut *βώκα*, sed *βόαπα* *Βόας.* potius appellandum statuerit, ab oculorum scilicet magnitudine, quasi bo-
Βοῶν. uinos habentem oculos. Piscis gregalis est & litoralis, in locis herbidis ui-

C citans. Concoquitur facilius box, atque in corpus digeritur iurulentus, & aluum mouet: uerum assus suauior est & tenerior. Sunt & quidam pisces *Λευκομένης* dictæ, id est mænae candidæ, quas aliqui *λόκκας* appellarunt: alij diuersos asserunt. *Λευκομένης.* *Βόκκας.*

1 Aleculam arbitratur Hermolaus genus, non speciem esse: idemque apud nos significare aleculas, quod anthracidas apud Græcos, id est prunarios aut carbonarios: quicumque scilicet in pruna & craticula commode coqui possent: uerum ex Columella apparet speciem esse. 2 Alecem appellant nonnulli, &c. Alex Plinio nō piscis, sed *Alex.* gari uitium est, scilicet imperfecta nec collata fex. nec sane occurrit locus quispiam apud ueterem aliquem authorem, qui plane ostendat alecem aut alec piscis genus esse.

Horatius in primo Sermonum, Ego fecem primus & alec inueni. Nonius Marcellus locum hunc citans piscem significare dicit. 3 Quas Græci smaridas appellant, miror unde Theodorus cerros interpretetur, inquit Hermolaus. Sunt quidem *Cerrus.* gerres Plinio & Martiali quoque inter uiles pisciculos, sed diuersi a smaridibus, uti ex *Gerres.*

D Plinio ipso liquet lib. 32. Martialis lib. 12.

Fuisse gerres aut inutiles mænas,
Odor impudicus urcei fatebatur.

4 *Νοτόροπος*, Vocam interpretatur Theodorus. Et certe lectio Pliniana in uetustis codicibus *βοκά* habet, non box, ut notat Hermolaus. *Bocas*, inquit Festus, piscis genus est à boando, id est uocem emittendo. *Ἀμφοτεροί τε βῶκες*, id est boces utriusque dixit Oppianus: quasi duo sint eorum genera.

De aliis quibusdam piscibus, qui uocales dicuntur.

Cap. CLXXXV.

Pisces uocis quidem expertes sunt, ut diximus, sed sonos quosdam stridorisque mouent, qui uocales esse existimantur, ut lyra, ut chromis, de *Lyra.*

Ee

DE DIFFERENTIIS

qua suprà dictum abunde est: his enim quasi grunnius quidam emitti-
Pisces uocales, tur. In Clitore amne pisces uocales esse Mnaseus Patrensis author est. Phi-
ἰχθύες τε- lostephanus Cyrenensis Callimachi familiaris, in Aorno fluuio pisces esse
νοῦντες, tradit similiter turdis auibus uocales: uocari autem ab accolis *πιικιλίας*. Ego
πεικιλίας. uero, inquit Pausanias, hos pisces cum caperentur uidi: uocem autem audi-
Porcus. ui nunquam, quanuis uel ad uesperum usque apud fluuium expectassem:
Orthagorisc^o. quo maxime tempore uociferare feruntur. Appion maximum piscium esse
Porcus mari- tradit porcum, quem Lacedæmonij orthagoriscum uocant: grunni-
nus. cum capiatur. Inter uenena sunt piscium porci marini spinæ in dorso, cru-
Κάπες. ciatu magno laforum. Remedium est limus ex reliquo piscium corū cor-
Aper. pore. *Κάπες*, ut inquit Aristoteles, id est aper, piscis, quem amnis Achelous
Ἰς, Sus. gignit, uocalis habitus est: & grunnius habet. Idem fortasse quem *ωῖ*, id est
Ἰαμπίπ. est, suem uocant nonnulli, alij *Ἰαμπίπιν* uel *Ἰαμπαθίδα*: quanquam *Ἰς* θα-
Ἰαμπαθίς. λάτσιοι, id est sues marini non inepte dicuntur etiam thynni, cum à glandium
Ἰς θαλάσσιος, marinarum esu pinguiore efficiantur. Circa Lusitaniam nanque, ut refert
Sus marinus. Polybius, nascuntur in mari glandes, quibus uescentes thynni mirum in
De his infra modum pinguescunt, nō aliter atque porci quadrupedes terrestribus glan-
inter cybiorū dibus: quocirca non immerito sues aut porci marini dici possunt. Laudan-
genera. tur in hoc pisce maxime, quæ circa uentrem partes sunt: *Ἀσπαρτία* dicun-
 tur & abdomina.

Ποταμὸς χρί- 1 In Aorno, &c. In Aroanio Arcadiæ fluuio scribit Pausanias. 2 *Κάπες*, Hic
ος, porcus flu- fortitan est, quem Athenæus *ποταμὸν χρίων*, id est porcum fluuiatilem uocat: quem e-
uinitis. tiam ex Aristotele uocalem esse tradit. Eodem loco habetur *σκάφρος*, quem & uocalem
Σκάφρος. esse dicit, nisi fortitan menda sit, & *κάπες* scribi debeat. 3 *Ἰαίης* quoque piscis est,
Ἰαίης. & *Ἰαίνα*: sed an iidem an diuersi à sue, dubitat Athenæus. Durique sues, dixit etiam Oui-
Ἰαίνα, Hyæna dius in Halieutic. De hyæna ita habet Plinius, Et hyænam piscem uidi in Oenaria in-
Sus. sula captum, caput exerentem. Hyæna ab Oppiano inter ferocia cete numeratur, quæ
 multo sit immanior quàm hyæna terrestris.

De thynno, thynnide, pelamide, & huiusce generis aliis.

Cap. CLXXXVI.

Thynnus,
Thunnus.
Scarodyla.
Cordyla.
Ἀνξίδης.
Auxuma.
Cordyla, uel
cordula.
Pelamis,
Πηλαγίς.
Limosa.
Lutaria.
Sarda.
Thunnus.
Thynnus.
Pelamis.
Thynnus.
Orcynos.

CUm annuum excessere tempus, thynni uocantur: etenim cum thynne
 in Ponto pepererint, prodeunt ex ouo, quas alij scarodylas aut cordy-
 las uocant: Bizantij auxidas (Theodorus auxumas) nominant, quia diebus
 paucis adolefcunt. Cordyla, inquit Plinius, pelamis pusilla, cum in Pontum
 è Maotide exit, hoc nomen habet. Hæ Ponto exeunt autumnno in mare u-
 nà cum thynnus: eodem autem redeunt uerno tempore, iam adeptæ eā ma-
 gnitudinem, qua limosæ aut à luto, pelaonidis, id est lutariæ nomen acci-
 piant. Sarda quoque uocatur pelamis longa ex oceano ueniens. Limosis
 thynni prouectiores ætate anno esse putantur uno: & thynni tunc uocan-
 tur, uti modo diximus, cum annuum excessere tempus. Præ nimia pingue-
 dine disrumpuntur thynni nonnunquam: nec fere plusquam biennio pos-
 sunt uiuere, ut Aristoteles author est. Pelamis, uti Sostratus prodidit, etiam
 thynnus dicitur, cum scilicet ad thynni magnitudinem increuerit: postea
 uero maior adhuc reddita, orcynos uocatur. Postremo autem cum ingen-
 tem in

Atem in molem creuerit, cete. Et quidem iam captus est thunnus sene x, inquit Aristoteles, cuius pondus erat ad talenta quindecim: & caudæ intervallum ad cubita quinque & palmum: (Plinius, duo cubita, inquit & palmum.) Levis piscis thunnus est, mari amniq̃ue cōmunis. Differt mas thynnus à fœmina, eo quòd fœminæ pinnula iuncta sub ventre est, quam apha-
 5 rea nuncupant, quæ mari deest. Coeunt thynni mēse Februario post idus:
 6 pariunt Iunio ante nonas. & semel anno parit thunna: sed quoniam partē
 pramature, partem sero producit, hinc fœtificare bis creditur. Edit sua oua
 condita quasi utriculo, in quo oua exigua multaq̃ue consistunt. Incremen-
 tum autem partus præcipua sumit celeritate. Pelamides ac thynne in Pon-
 to pariunt, nec uspiam alibi ut sentit Aristoteles: ut uero Strabo refert, pa-
Briunt in Mæotide palude. A partu statim oua sua, & prolem deinde parua
 adhuc, deuorat thunna. Carne sola uescitur thynnus magna ex parte: quan-
 doque etiam algam tangit, sed & glande quoque pinguescit, ut modo di-
 ximus. Thynni omniū maxime gaudēt tepore: & ob eam rem arenam &
 litora adeunt. per summa etiam maris natāt, quo tepore potiantur. Latent
 thynni præaltis gurgitibus hyeme, & bruma non uagantur. sed ubicunque
 deprehensi, usque ad æquinoctium, ibi hybernant. Pinguescunt à latibulo
 maiorem in modum: sunt quoque magna ex parte suauissimi cum latent.
 Primadiæ in cœno se abdunt, cuius rei argumentum est, quòd neque eo tē-
 pore, hyemis scilicet, capiuntur: & si capiantur, dorso fœculento pinnisq̃ue
Coppressis spectantur: uerno autem tempore prodeunt & appropinquāt ad
 terram coeuntēs parientēsq̃ue: quo tempore fœtu grauidę capiuntur, tem-
 pestiuæq̃ue tantisper esse putantur: autūno uero & hyeme deteriores sunt.
 simul etiam mares pleni genitali semine (quod ῥέον appellat) per id tem-
 pus cernuntur, eoque præstant ad usum: fœtu in utero adhuc paruo, diffici-
 le capiuntur: adultiore iam, larga captura propter infesti asili stimulum.
 Circa canis enim exortum agitantur asilo thynni: habent enim per id tem-
 pus ceu uermiculum quem οἰζόρος, id est asilum uocāt, effigie scorpionis, ma-
 gnitudine aranei. Infestat hoc tāto dolore, ut uel in naues sæpenumero exi-
 liant: id quod facit, ut sit in æstate deterior thunnus. Post arcturum deinde
 melior est: iam enim eo tempore ab infestantis asili agitatione requiescit.
 Thynni in Pontum dextra ripa intrant, exeunt læua: id accidere existima-
Dtur, quia dextro oculo plus cernūt, (utroque hebetē natura) læuo hebetius.
 Est in Euripo Thracij Bosphori, quo Propōtis Euxyno iungitur, in ipsis Eu-
 ropam Asiāq̃ue separātis freti angustiiis, saxum miri candoris à uado ad
 summa perlucens, iuxta Chalcedonem in latere Asiæ. Huius aspectu repē-
 te territi, semper aduersum Bizantijs promontoriū præcipiti petunt agmi-
 ne: itaque omnis captura Bizantijs est magna Chalcedonis penuria. Operiū-
 tur autem aquilonis flatum, ut secundo fluctu exeant ex Ponto: nec nisi in-
 trantes Pontum Bizātij capiuntur. Intrant thynni, uti modo diximus, è ma-
 gno mari Pontum uerno tempore gregatim: sed multi tamē in Proponti-
 de æstiuant: Pontum non intrant. Thynni nauigia uelis euntia comitātes,
 mira quadam dulcedine per aliquot horarum spatia & passuum milia à gu-

Aphareus.
Αφάρης.
Αῖρεα.

Idē sentire ui-
detur Plin. lib.
32, ca. 7 de cor-
dylis.

Primadiæ.
πριμαδία, id
est pelamides
nostra certe o-
pinione.

Asilus, οἰζόρος.

DE DIFFERENTIIS

bernaculis non separantur, ne tridente quidem in eos saepius iacto territi. E
Pompilus. Quidā eos qui ex thynnis faciant hoc, pompilos uocant. At uero pōpilum
 alium esse piscem sentiunt & Ouidius & Oppianus, atque Athenaeus: pela-
Pelamis. gium quidem piscem, & qui pelamidi similis sit, sed diuersus tamen: qui &
 circa naues frequenter conspicitur ludibundus, easque ad terram usq; cun- 7
 tes comitetur. Pelamis, Diphilo authore, cibus grauis, copiosque alit, con-
 coctu difficilis, urinam ciet: quod si sale maceretur, facilius aluum mouet,
Sarda. & extenuandi ui praedita est. Sapore quoque iucundo est, inquit Xenocra-
Thunnus. tes, & meliusculum procreat succum: nec facile corrumpitur. Sarda, ut idē
 ait, gustui grata est: ob eam quam in se habet acrimoniam cybio praestan-
 tior: appetentiam incitat, & aluum mouet. Thunni autem caro, eodē au-
 thore, stomacho aduersa est, aridaque & mali succi: agre deiicitur aluo, sed F
 copiosum praestat alimentum: & in summa, grauis cibus est, ut Diphilus
 prodidit. Galenus thynni, inquit, sicuti & grandiores alij pisces, succum gi-
 gnunt crassum tenacemque: ac proinde corū usus senibus inutilis est. Quae
 autem pelamides uocantur, carnem habēt teneriorem: & succum gignunt
 crassum, qui ad mediocritatem magis tendat. Et, ut paucis dicam, thynno-
 rum caro, qui & etate & corporis mole sunt minores, non perinde dura est
 atque seniorum maiorūque. Thynni recentioris adipe Attalus ad recen-
 tiora ulcera usus est. Psilothrum est thynni sanguis, fel, iecur, siue recentia
 siue seruata: iecur etiam tritum, mixtaque cedria plumbea pyxide adserua-
 tum. Thunni ad rem falsamentariam senes improbi sunt: quae autem pe-
 lamides uocantur, iis longe praestantiores sunt: ut quae laudatissimis falsa- G
Cybiorum ge- mentis non cedunt. Hae particulatim confectae in genera cybiorum dispar- 8
nera. tiuntur: concisa nanq; pelamis quae post quadraginta dies à Ponto in Meo-
Cybium, κύβιον. tim reuertitur, cybium uocatur. Cum uero annum excessere tempus, &
 iam primum thynni uocantur, uti diximus: hi membratim caesi ceruice &
 abdomine commendantur atque clidio, recenti duntaxat: & tum quoque 9
 graui ructu: cetera parte plenis pulpamentis sale adseruantur. Melandrya
 uocantur caesis quernis assulis similima: uilissima ex his, quae caudae proxi- 10
 ma, quia pingui carent: probatissima ea quae faucibus. Hae Plinius. Xeno-
 crates ceteras thynni partes praeter collum & abdomen melandrya uoca-
 uit, quod nigris quercuum radicibus similes sint. Sed quamam recipiant H
 discrimina thynnorum partes, quae sale adseruantur, mox referetur. Thyn-
ὀμοτελής. ni falsi carnē Dioscorides ὀμοτέλεις uocari scribit. Hae si edatur, iis quos ui- 11
 pera, quae prester dicitur, momorderit, auxiliatur: oportet autem uinum
 quamplurimum subinde cogantur haurire, indēque euomere. Iis quibus
 σπυμὴ φάρμακον opus est, id est, qui acrioribus cibus ad uomitionem proritandam
 indigent, accommodatissima est. Canum moribus utiliter imponitur. Pe-
 lamidum falsarum capitum cinis uel cybiorum cum melle ad cōdyloma-
 ta & rhagadas utilis est: sarda priuatim contra presteris morsum prodest.
 Quod cybium uocatur, inquit Galenus, uulneri à cane inflictō non sine
 utilitate imponi prodidēre quidam: & contra draconem marinum ex ace-
 to. Cybia uetera eluta in nouo uase, deinde trita, profunt dentium dolori-
 bus.

A bus. Aluum purgant cybia uetera: priuatimque cruditates, pituitas bilém-
que trahunt. Pamphilus melandryn genus thynni grandissimum esse sta-
12 tuit. In pelamidum maiorū genere apolectus, (uel, ut alij legunt, apolectū)
uocatur pelamidum generis maxima, tritone durior. Orcynus pelamidū
generis maximus neque redit in Mæotim similis tritoni, uetustate melior:
uel (ut Diphilus prodidit) orcynus cum magnus est, chelidoniae similis est,
13 quod scilicet ad carnis duritiem attinet. Orcyni, inquit Dorion, ex oceano
per columnas Herculis in nostrum mare permeant: quo fit, ut in Iberico &
Tyrreno mari capiantur plurimi: circa Gadiram insulam pinguis-
simi, uti refert Icesius: deinde circa Siciliam: quo uero longius à Gadibus rec-
dunt, eo macilenti magis euadunt. Orcyni carnem tradit Xenocrates sto-
B macho ingratam, malique succi, & aridam: abūde nutrire, nec facile per al-
14 uum excerni. Synodontis maior pelamis appellatur. Triton pelamidū ge-
neris magni, ex eo horæa cybia fiunt, quæ duriora solidioraue sunt, quàm
quæ ex pelamide. Chelidonias pelamidi simile præstat alimentū, nisi quòd
durior est. Xáthias, inquit Diphilus, tenerior est quàm orcynus: uirus quo-
que nonnihil olet.

Melandrys.
Apolectus.
Apolectum.
Orcynus.

Synodon
Triton.
Chelido
Xanth.

1 Alij scorodylos, &c. Oppianus & has pelamidas uocat. 2 Thynnium Aristo-
teles nonnunquam inter pisces gregales numerat: aliquando uero inter fusaneos, nisi
alicubi menda sit in exemplaribus. 3 Sarda quoque &c. Ex hac (opinor) salsamen
ta fiunt præstantissima, quæ sardica uocantur & sardæ, de quibus infra: & Galenus lib.
C 3 de aliment. 4 Thynnis fœmina est Aristoteli, Oppianus eā *θυνὴ* uocat. Thyn-
nidas quoque nonnulli trichiadas uocant, & *τριχιάδας* uel *τριμνιάδας*, ut refert Athe-
næus. *Αἱ τριμνιάδες*, quantum conicio ex Aristotele, pro pelamidibus accipiuntur, si-
cut & thynnides quoque. *τριμνιάδες* sunt apud Oppianum inter cos pisces, qui in alto
mari degunt: an etiam ex hoc genere, an menda sit, pro *τριμνιάδες*, an sint orcynorum
species. 5 Apharea, athera uocat Athenæus. 6 Aristotelis lib. 6 hist. anima-
lium hæc de thynnis refert: cum tamen lib. 5 ita scribat, Thynna partem fœtus præma-
ture, partem sero producit. Edit primam partem circa mensem Decembrem ante bru-
mam, alteram uere. Quo pacto hæc conueniant, si uera sint exemplaria, consideret le-
ctor. 7 Hippurus nomine piscis est alius pelagius, qui naufragiorū fragmentis mi-
rum in modū oblectatur, (Theodorus equiselum uocat.) Latet hippurus hyeme: & nō
capitur præterquam certis quibusdam temporibus, ut æstatis diebus paucis, & iisdem
semper. Vere tantum parit, cuius partus de minimo in maximum celerrime augetur.
Coryphæna etiam ab Athenæo uocatur & arneuta. Ouidius hippuros celeres dixit.
Est & hippos nomine apud Plinium & Oppianum piscis quidam litoralis, in arenosis
D locis uisitans. Hunc Athenæus etiam hippidium uocari arbitratur. 8 Cybiorum
genera (uti conicio) appellauit Plinius, quæ à Græcis *κυβία*, *μελανδρία* & *ῥοπαλίσια* ἰσχυρίων.
uocantur: ut eisdem nominibus appellentur pelamides concisæ partes, quibus & maio-
rum thynnorum, quos orcynos uocant. Pelamidas quoq; magnas cybia uocauit Ice-
sius. 9 Clidio, &c. Clidia, ni fallor, uocantur partes, quæ faucibus proximæ sunt.
10 Melandryn Pamphilus genus thynni grandissimū esse statuit. Hinc arbitror, me-
landrya dicta & melandriæ. In orcyno, quæ melandriæ dicuntur ab Icesio, eadē *μελάνδρια*
à Diphilo uocantur. 11 Fit thynnorum collum *ὠμοπτερύχες*, ut Xenocrates tradidit:
quod & ori gratum est, nec facile corrumpitur. *ὠμοπτερύχες*, inquit Diphilus, nonnulli
κίττιμα dixere: estque cibus grauis lentusque, nec facile cōcoquitur. 12 Apolectum,
inquit Xenocrates, carne constat, quàm tritomum fragiliore: & quæ sapore sit non
adeo grato. Est uero tritomon, inquit, cybio durius, cetera simile, nec facile corrumpi-
tur. An error sit in exemplari (tritomon pro tritone) considera. 13 Quæ Dorion de

Hippurus.
Equiselis.

Coryphæna.
Ἀρνέυτη.

Hippus.
Ἰσχυρίων.

Clidium.
Melandria.
Μελάνδρια.

Κοπάδι.

Κίττιμα.

Triton.

DE DIFFERENTIIS

orcynis, eadem fere narrat Oppianus de maioribus thynnīs: nēpe quòd ex oceano per E
fretum Gaditanum ingrediuntur mare mediterraneum: quo fit, ut plurimi in Iberico
Tyrrhenóque mari capiantur: postea uero passim reliquum mare pererrent. Orcy-
norum genera statuere uidetur Oppianus *πελωάδας & κυθείας*, qui in alto pelago degūt,
raróque ad litora accedunt. Orcynes quoq; Aristoteli in alto fœtificant. 14 Si quis
ea quæ hoc in loco afferuntur ex Plinio & Athenæo conferat, (mea quidem sententia)
si non idem, at similes certe erunt, parúmque inter se different, melandrys, apolectus,
Synodontis. orcynus & xanthias, triton, synodontis & chelidonias. Hermolai coniectura est tri-
tonem eundem esse, quem Græci chelidoniam uocant: apolectum uero, quam cyno-
dontida. Athenæique sensum explicat aliter atque nos reddidimus: hoc scilicet pacto,
Maior pelamis synodontis appellatur, durior quàm chelidonias. Item paulo post, Or-
cynus similis est chelidonias cum magnus est: Athenæus uero, in nostris saltem codici-
bus ita habet, *ἡ δὲ μείζων πηλαμὶς σινωδοντὶς χελιδόνται: ἀναλοπῶν μὲν τοὶ ὀ χελιδονίας τῇ πηλα-
μίδι σκληρότερος*. Et paulo post, *ὁ δὲ ὄρχυος βορβορώδης καὶ ὁ μείζων πεσέοικε τῷ χελιδ-
νίᾳ καὶ πῶ σκληρότερος*. In iis tua coniectura utere lector.

De falsamentis.

Cap. CLXXXVII.

Salsamentum.

Salsura.

Τάριχος, ὅ.

Πείρας, ὁ.

Poscere uidetur hic locus, ut de falsuris aliqua dicamus. Salis facultatem
tradunt medici compositam esse: humores etenim corporū excremen-
titios digerit extenuátque: & corpora ipsa in sese cogit atque condensat.
Quæ igitur corpora sua natura sunt sicciora, hæc (uti supra diximus) sale a-
spersa reddūtur ob nimiam siccitatem cibo inepta: quorum uero caro dura
est & excrementosa, ea ad falsamēta erunt idonea. Excremétofa autem uo-
co, quæ succum in sese continent pituitosum undique conspersum: & hic
quidem quo fuerit copiosior crassiórque, eo melior caro, si sale adseruatur,
euadet. Quorum autem mollis admodū fuerit, aut impense sicca caro, ex-
crementorūque expers, ut falsiantur inepta sunt. Mollium itaq; carniū
piscēs (quos *μαλακὴ ῥεῖν* uocant) & qui excrementis uacant, ut falsamenta
ex illis fiant, minime sunt idonea. Huius generis sunt, qui saxatiles uocan-
tur atque aselli, qui in puro mari degunt: sed neque mulli, quòd dura sit co-
rum caro excrementis que uacua, sale inueterantur. At coracini, mylli, pe-
lamides, & præterea sardæ sardinique, & quæ sexitana uocantur falsamen-
ta, atque id genus alia. Ad hæc inter ea quæ in puro mari degunt, quæ *κητώδη*,
id est cetacea uocantur, ut balenæ, delphini & phocæ, cūm sale condiātur,
euadunt meliora: ut quæ carnem habent excremétitiam omnia. Huic ge-
neri proxime accedunt magni thūni, quos melandrias, tritones, chelidoni-
asque uocari diximus: sale nāque cūm condiuntur, euadunt se ipsis melio-
res. Præstantissima autem omnium, quæ mihi certe experiri licuit, inquit
Galenus, sunt quæ à ueteribus medicis sardica uocātur falsamenta (hodie
sardas uocant), & qui nunc ex Ponto afferuntur mylli. Secundum uero ab
iis locum obtinent coracini, pelamides, & quæ sexitana uocantur. Hæc Ga-
lenus. At Diphilus myllo coracinū in omnibus præfert: ut qui subpinguis
est, bene carnosus, succi non omnino mali: facile & concoquitur, & in cor-
pus digeritur, abundeque nutrit. Quæ cybia dicuntur atq; horcæ, inter ma-
iora falsamenta præstantissima sunt, ut inter pinguia cordylæ, & quæ *θύνια*
& *θύναλοι* uocātur. Porro thynnium ait Diphilus ex pelamide maiore fieri:
cybia uero atque horcæ (quæ eiusdem sunt generis) ex minore. Et thynnia
quidem

Sardini.

*Sexitana fal-
samenta*

*Sardica falsa-
menta.*

Sarde.

Mylli.

Myli.

sexitana.

Γαλιὰς.

Ἀγυλιὰς.

Cybia.

*Horcæ, ὁρκαῖα
falsamenta.*

salsamentum

thynnium,

thynnium.

A quidem uetustate euadunt meliora recentibus acrioraque: & præcipue Bizantina. Qui circa Gadiram insulam capiuntur orcyni, pinguiissimi sunt, uti supra ex Icelij authoritate indicauimus. ex iis clidia seorsum cõdiuntur sale, & melandryæ quoque: uerum abdomina ipsa (quæ *ὀρκύνια* uocant) pingua, cæteris partibus suauitate præstant, uel eodem authore: & clidia hæc ipsa superant. Diphilus quoque orcyni abdomina, & clidia sapore grata, & tenera prædicat: & quæ *κεστὰ* dicuntur, sale adseruatas mediocres esse: quãquam Xenocrates carnem ipsam orcyni stomacho ingratã esse tradit, malique succi atq; aridam. Salsamenta omnia quæcunq; ex sale duriora euadunt, ac ueluti neruosa coriaceaque cõcoctu sunt difficilia: at contrà, quæcunque extenuatis digestisque à sale crassioribus lentisque excrementis tenuium redduntur partium, eadem ipsa in cibo crassos ac glutinosos humores extenuant. Quæcunque, inquit Diphilus, è marinis, lacustribus aut fluuiatilibus salsamenta fiunt, parce nutriunt, alium cient, appetetiam ciborum irritant & sitim faciunt. Sunt & seruatis piscibus medicina: salsamentorumque cibus prodest à serpente percussis, & cõtra bestiarum ictus merito subinde hausto, ita ut ad uesperam cibus uomitione reddatur: peculiari-ter à chalcide, cerasse, & quas seipas uocant, aut elape dipsadæue percussis. Contra scorpiones largius sumi, sed euomi salsamenta prodest, ita ut sitis toleretur. Imponuntur salsamenta & contra morsum canis rabiosi: uel si non sint ferro usq; plage, corporaque clysteribus exinanita, hoc per se sufficit: & contra draconem marinum ex aceto imponitur: idem & cybio profectus. Fistulæ aperiuntur siccanturque salsamentis cum linteolo immis-
6 intraque alterum diem callum omnem auferunt: & putrescentia ulcerum, quæque serpunt, emplastri modo subacta & illita. pauis uero profunt salsamenta cocta. Carbunculos uerendorum priuatim salsamenta cocta cū melle restringunt. Salsamentorum cinis fictili uase combustorum, addita farina marmoris, ad dentium dolores inter remedia est. Æque prodesse dicuntur omnium salsamentorum spina combusta tritaq; & illita. Intestinis piscium cæterisque, que abiicienda essent, sale maceratis, fit liquoris exquisi-
6 ti genus, quod garon uocauere, ut sit illa putrescentiũ sanies. Hoc olim cõficiebatur ex pisce quem Græci garon uocabant: nunc è scombro pisce lau-
D datissimũ in finibus Carthaginis: id sociorum appellatur: nec liquor ullus pene præter unguenta maiore in pretio esse cœpit, nobilitatis etiam gentibus. Scombros quidẽ & Mauritania Beticaque & Carteia ex oceano intrantes capiunt, ad nihil aliud utiles. Garum, & Clazomen, & Pompeios & Le-
7 ptin nobilitauit: uitium huius est alex, imperfecta nec colata fex. Cœpit ue-
ro garum & priuatim ex inutili pisciculo minimoque confici, apuam nostri, aphyen Græci uocant. Foroiulenses piscem ex quo faciunt, lupum appellant. Sic & alex peruenit ad ostreas, echinos, urticas, cammaros, mulorum iocinera. Garum uehementer calfacit, si Galeno credimus, atque exsiccat: ideoque à nonnullis ad putrida adhibetur ulcera: clysteribus iniicitur ad dysentericos coxædicumque dolores. Sunt qui præcipue cõtra omnia aurium uitia laudent gari excellentis sociorum cyathum in calice nouo lenta pru-

Aliàs, sed non euomi.

*Garum.
Garus.
Garus piscis.
Garum sociorum.*

Alex.

DE DIFFERENTIIS

na decoquere: deinde spuma pennis deterfa, postquā defierit spumare, tepi- E
dum infundere: si tumeant aures, coriandri succo prius mitigandas iidem
præcipiunt. Contra canum morsus prodest garum, maximèque crocodili:
& ulceribus quæ serpunt, aut sordidis. oris quoq; & aurium doloribus mi-
rifice prodest. Et uuæ medetur garū cochlearibus subditum. Alece scabies
pectoris sanatur infusa per cutem incisam: & contra canis morsus draco-
nisque marini prodest: in linteolis autem conceptis imponitur. Garum,
ut Dioscoridi placet, non ex scombris solum, sed & aliis quoq; piscibus at-
que carnibus conficitur. Hoc alij, ni fallor, ἄλμω, id est muriam dixere. Mu-
ria, inquit Plinius, siue falsugo illa, spissat, mordet, extenuat, siccatur. dysente-
ricis utilis est, etiam si nome intestina corripit, ut quæ exulcerata sint sistat:
ischiadiciisque infunditur, ut exulcerationem proritet. fotu quoque apud F
mediterraneos aquæ marinæ uicem pensat. depascentia ulcera sistit. mor-
sis à cane medetur: potissimum autem silurorum ac manarum muria me-
dici nonnulli utuntur, quæ etiam interdum ad oris ulcera accommodatur.
Hæc obiter indicata sint: modo ad institutum opus reuertamur.

Garum.

Muria,
ἄλμη.

τράχυνος.

σάωρος.
Platyrus.

πλατίσακος.
Mylus.

Muria uel
muries.

1 Salis naturam fusius explicant Dioscorides & Plinius. 2 Siccioris cuiusdam
piscis, & qui externæ pinguedinis egeat, meminit Diocles. τράχυνον uocat. Et Nume-
nius ἀλοπίλω τράχυνον dixit. Galenus item ex Philotimo duræ carnis piscem trachu-
rum esse dicit: eundem & σάωρον à nonnullis uocari prodidit Xenocrates. Nō idem, sed
alius uidetur apud Oppianum platyrus: qui inter eos pisces numeratur, qui apud li-
tora arenosa uicitant. 3 Sardica falsamenta (opinor) à sarde, quæ dicta est pelamis G
longa, quæ ex oceano ueniat. 4 Mylli (qui & myli) iudè uocantur & gnotidia, & pla-
tistaci: qui enim in hoc genere sunt maximi, πλατίσακος dicuntur: qui uero media sunt
ætate, μύλλοι ἢ μύλοι: minimi autē γωλίδα & ἄγωλίδα. Mylus apud Oppianū inter eos
pisces numeratur, qui circa saxa nuda uersantur. 5 Carnē ipsam, &c. Recentem ni-
mirum carnem intellexit Xenocrates: & partes solum illas, forsitan quas Icesius me-
lādryas, Diphilus costas uocauit. 6 Græci optimū gari genus putant, quod hæma-
tium, hoc est sanguiculum appellant, ex intestinis thynni cum brachiis, sanie ac cruo-
re. Muria non ex intestinis, sed ex thynno ipso fere conficiebatur, Antipolim, Thuriā,
inde uero Dalmatiam nobilitans: (ut inquit Plinius) quanquā muria siue muries Ca-
toni, Palladio, Columellæ, non liquamen ex piscibus, sed falsilaginé factitiam signifi-
cat. Hæc Hermolaus. 7. Alex neutro duntaxat genere, inquit Hermolaus, sed Pli-
nius alecem ex mullorum iecore dixit.

De scombro, colia & amia, & aliis quibusdam qui sale
adseruantur. Cap. CLXXXVIII.

Scombrus.
comber.
σκόμβρος.
s

Colias,
κελίαις.

H Ispaniæ cetarias scombri replent, thynnis non commeatibus: & Mau-
ritania, ut modo diximus, Beticæque & Carteia scombros ex oceano
intranses capiunt, ad nihil aliud quàm ad garum conficiendum utiles. His
est in aquis sulphureus color, extra qui ceteris. Scombri ita ut thūni cocunt
mense Februario post idus: pariunt Iunio ante nonas. Scombri discedunt à
locis frigidioribus calidioribusque antequam thynni, ut qui imbecilliores
sunt: saepe tamen flatu austrino uehementius occurrante fit, ut cum colias &
scombris exeant thynni in mare. Scombri minores sunt quàm colie, ut re-
fert Icesius. Coliæ uero magnitudo sardæ aqualis est. colias quasi lineas
quasdam habet depictas, nō in dorso, sed obliquas. Coliæ magna ex parte
non

H

1

2

3

4

A non subeunt Pontum, sed in Propontide trahunt æstatem & pariunt: hycem in Ægeo. Optimus esse in Propontide indicat Aristoteles antequam pariant. capiuntur subeuntes Pontum, exeuntes minus. Verum, ut Diphilus prodidit, principatum obtinet Amiclanus colias, & ex Hispania sexitanus: minor enim tenuiorque est & suavior. uel, ut Plinius tradit, colias siue parianus siue sexitanus à patria Betica, lacertorum minima genera: ab iis Mæotici. Scombri, ut Icesius author est, meliorem in cibo præbent succum quàm colia, & qui è stomacho breui descendit. Colias succum dat lentiore ac mordaciore quàm scombrus, abundèque nutrit: ut uero Xenocrates author est, & scombrus & colias carnem habent non aliter atque thunni stomacho ingratam, aridam, malique succi, & quæ non facile aluo

*Minor, tenuiorque, Λιππον-
ρος.
Lacertus.
Scombrus.
Colias.*

B excernitur, atque copiose nutrit: uerum colia caro ori minus grata est, minusque succi habet. Scombrus sapore est non adeo ingrato, nec facile corrumpitur. sitim proritat. Circa Parium præstantissimi habentur. Scōbri in aceto putrefacti, excitant uulua stranguatu oppressas. In mari rubro lacertus est, cuius magnitudo ei qui nascitur apud nos, æqualis est. Virgatus spectatur: lineis nimirum aureolis circumdatur à branchiis ad caudam pertinentibus, quas media argentea distinguit. ore est hiantem, maxilla inferior eminet in superiorem. uirides oculos habet, quos aureo fulgore palpebræ ambiunt. Eiusdem item maris fœtura est piscis cui nomen phœnix: is nigris lineis, quas cœruleæ interfecant maculæ, distinguitur. Hamia cum thynniss uere in pontum intrant ad dulciora pabula, æstatemque ibi producant. In-

Parium, uel Parium, forsitan, Lacertus.

C crementum hamia singulis diebus intelligitur. os hamia angustum, sicut & mugili. Dentes habet ferratos, spissos, præacutos & ualidos, branchias occultas. Fel suo intestino pari processu annexum continet, sæpe etiam replicatum. gregalis est & carniuora: magna etenim ex parte carne uescitur: sed algam etiam tangit nonnunquam. Ad ostia fluuiorum uersatur, & in paludibus maritimis, ubi copia influit dulcis aquæ. Subit & in fluuios, ibique prospere degit, sicuti & mugilis. Hamias etiam in Alopeconneso reperies, inquit Aristoteles. Audaces sunt hamia, dentibusque plurimum fidunt: quippe quæ cum sint thynniss imbecilliores, corporèque molliori ac tenello: intrepide tamen cum alias beluas, tum uel delphinos præsertim solita-

*Phœnix.
Hamia, ἡμία.*

D rios & à suo grege oberrantes cateruatim aggrediuntur uulnerantque. Pugnaturæ, cum beluam uiderint aliquam, colligunt sese: deinde quæ cæteris magnitudine præstant, lustrantes gregem circunuallant. Dentes sunt his ualidi, ut diximus: & iam cum alia beluæ, tum lamia aggressa, uulnera accepisse uisa est. Piscatoris lineam, si forte hamo teneatur, perrodit hamia: escam autem in primis ex ipsa multi pisces expetunt. Philotimus hamia carnem duram esse prodidit: & id quidem recte factum cõfirmat Galenus: uerum Icesius teneram esse, bonique succi, sed modice nutrire. Autumno & circa uergiliarum occasum optimas esse hamias Archestratus author est.

Hamiarum pugnam cum delphino legas apud Oppianum.

Trocta.

Trocta (inquit Ælianus) dentes habet frequentes & continentes: quibus quicquid inciderit, perfringere potest. Hamo captus solus ex piscibus non se hamo retrahit: sed impellit sese in ferrum, lineam consumere cupiens. Pi-

An idem sit piscis cū hamia, an certe similis?

DE DIFFERENTIIS

featores contra machinantur longas anfas: ille uero quoniam quodammo E
do ualet saltu, anfas sepe transilit, ac linea concisa, ad alios pisces reuertitur.
Hic etiam sui generis grege coacto, delphinum inuadit: adeoque urgent ij,
ut uiuum illum lacerent. Delcanum piscem tradit Euthydemus à Delcone
amne nominatum, (in quo & capitur) sale conditum, uentriculo esse gra-
tissimum. Dorion uero eūdem piscem à nonnullis λεπιδόν λεβιαρόν uocari scri-
bit. Elacatena quoque falsamento idoneus piscis est, cetaceus, id est præ-
grandis. Et callibios sale conditur. aluum mouet, & attenuantem uim ob-
tinet.

Delcanus.

λεπιδόν λε-
βιαρός.

Elacatena.

Callibios.

Monedula.

Salsamēta Se-
nitana.

σαῦρος.

σαυρίς.

λεβίας.

ηλεκταπύς.

Elacatene.

1 Mauritania, &c. Et Scombraria insula dicta est apud Strabonem à scombris, qui
circa eam capiuntur. 2 Sulphureus color qualis sit, explicat ipse Plinius lib. 35. Ful-
mina & fulgura sulphuris odorem habent, ac lux ipsa eorum sulphurea est. 3 Co-
lian Theodorus non recte, ut inquit Hermolaus, monedulam uertit. 4 Lineas quas
dam habet depictas. σκολιόρχηπιος, ita legitur apud Athenæum, sed aliter legi potest.
νωτόρχηπιος ὁ βῶξ, κελιόρχηπιος κελίας: ut intelligatur βῶξ dorso, κελίας in aluo picturas
gerere. Hæc Hermolaus. 5 Sexitanus, à Sexi in Betica, ex Strabone, Plinio & aliis
fere omnibus: urbem etiam quādam esse Sexitaniā non longe à Carthagine noua (un-
de falsamenta nomen traxere) prodit Athenæus ex Strabone. 6 Lacertorum gene-
ris meminit Plinius: & à Celso lacertus inter grauissimi alimenti pisces cēsetur: ex quo
& falsamentum fieri prodidit. Videtur ex Plinio lacertus genus esse, & in his colian ef-
se minimum. Iccius scombrum colia minorem affirmat. Theodorus ἄντρον lacertum
uertit. σαῦρος Aristoteli piscis est gregalis: carnem habet duritie mollitięque medio-
crem, ut Galenus author est. in litoribus cēnosis uictitat, & in saxorum cauernis. Est
& ἔντρον piscis similis belonæ & cestræ, author Pseusippus. 7 ἁμία παρὰ τῇ ἁμαίῃ G
παῖς παρὰ πηλυσίαις. 8 Est & λεβίας piscis apud Athenæum: sed an idem, an alius? 9
Festus elacatenem falsamenti genus arbitratur, quod melandryum uocatur. 10 Su-
spectus hīc uidetur Athenæi codex.

De pregrandibus aliis quibusdam piscibus, quorū nonnullos etiam
κητώδεις, id est cetaceos uocant quidā. Cap. CLXXXIX.

xiphias, ξίφος

ξίφος.

Gladus.

Galeos, γα-
λέος.

Θρανίς.

Tomus thu-
rianus.

Cetorum magnitudinem habet xiphias pelagius piscis, raroque litus
Cadiens. In mari Tyrrheno xiphia nauicularū magnitudinem æquant:
quorum, dum natant, tertia fere corporis pars supra mare eminens fertur,
ut Strabo author est. Rostrum habet mucronatū & rigidum adeo, (ut scri-
bit Oppianus) ut possit durum quanuis confringere saxum: & à quo naues
perforatę merguntur in oceano ad locum Mauritanie, qui Cotta uocetur,
non procul à Lyxo flumine, ut Trebius Niger author est. Rostrum hoc, ut
inquit Aristoteles, partem habet inferiorem parua, superiore magnā,
reliquo corpori longitudine æqualē, osscam: hoc & ξίφος uocatur, id est gla-
dius. Piscis edentulus est. branchias habet octonas, easque duplices, fel à ie-
core semotum. Agitantur xiphia asilo circa canis exortum: habent enim
per id tempus sub pinna ceu uermiculum, quē αἰζον, id est asilum uocant,
ut de thynno supra diximus. Infestat hic tāto dolore xiphian, ut interdum
in terrā exiliat xiphias, & uel in nauigia sapenumero incidat. Galeos quo-
que uocatur xiphias & θρανίς. thynnorum uenatione pinguescit. Verum &
alios persequitur pisces galeos, sed pastinacam præcipue. Tomum thuria-
num aliqui xiphian uocant, inquit Plinius: ut uero Athenęo placet, thuria-
num

A num uocatur cuniculae marinae frustum. In frustra secatur xiphias. carnem habet aridam. concoquitur difficulter: sed plurimum nutrit, sicuti & ceteri grandiores pisces omnes, ut inquit Mnesitheus, qui à quibusdam (quod in frustra secari soleant) *τρυγτοι* uocantur, ab aliis pelagij: sunt enim id genus omnes concoctu difficiles: qui tamen, si recte conficiantur, plurimum exhibent nutrimenti. In cibū sinapi conditur xiphias: est enim sapore ingrato, uiroso: eius abdomen ceteris partibus praefertur. Marinus grus *Corinthiaci* maris alumnus ad quindecim pedum magnitudinem crescit. Eius caput & os alitis gruis similitudinem gerit. squamæ gentilis auis ei similes sunt. Tanto in saliendo robore est, ut tanquam emissum à contento neruo telum feratur. In maximo Caspiæ lacu oxyrynchi ab acumine rostri nūcupati, magnitudine octo cubitorum procreantur. Eos Caspij captos distrahunt: & muria conditos atque exsiccatos uendunt: simul etiam adipe detracto, farinas ex eis conficiunt, atque exempta ex iis uiscera excoquunt: unde ad permultos usus accommodatum fit glutinum, quod & firmissime adheret atque conglutinat, ut difficilime dissoluatur. Oxyrynchus Nili alūnus ex acumine rostri nomen trahēs, illic uenerationem & religionem habet: ut piscatores ualde timeant, ne quādo is piscis apud eos facer & magna religione præditus capiatur. Oxyrynchus quē mare rubrum profert, ore est prælongo, oculis ad similitudinem auri fulgentibus. eius dorso signa pallore insignita sunt. Pinnae priores illi nigrae existunt: quæ uero sunt in dorso, albæ. cauda proluxa & uiridis, quam mediam aureola linea interfecat.

C Ichthyocolla appellatur piscis cetaceus, cui glutinosum est coriū idēmq; nomen glutino eius: quidam uero ex uentre non ex corio fieri dicunt. Laudatur Pontica, candida, minime scabra, carens uenis squamisq; quæ celerime liquefcit. Epiniētidas tollit: emplastris capitis utilis, & iis quæ ad lepras apponuntur, & tetanothris, quæ cutem faciei erugant & extendunt. Silurus quoque in falsamēta uenit, piscis amni ac mari communis, sed maxima ex parte fluuiatilis. In Nilo thynni magnitudinem æquat: quāquam alibi quoque quā in Nilo natus. Silurus grassatur, inquit Plinius, ubicūque est, omne animal appetens, equos innatantes sæpe demergens: præcipue in Mæno Germaniæ amne, & in Danubio. Mari extrahitur porculo marino similimus. Et in Boristhene memoratur præcipua magnitudo, nullis ossibus spinisue interfitis, carne prædulci. De siluro ita cecinit Ausonius,

Nunc pecus æquoreum celebrabere magnæ silure.

Quem uelut Actæo perductum tergora oliuo

Amnicolam delphina reor. Et sequitur,

Talis Atlantiaco quondam balena profundo

Cum uento motiue suo telluris ad oras

Pellitur, exclusum fundit mare, magnæque surgunt

Æquora: uicinique timent decrefcere montes.

Hic tamen hic nostræ mitis balena Mosellæ

Exitio procul est, magnæque honor additus amni.

5 Qui silurus à Plinio, glanis ab Aristotele dictus est. Glanis branchias habet

τρυγτοι pisces.

Pelagij pisces.

Grus marinus

Oxyrynchus.

Ichthyocolla.

Quonā modo

liquefcieri ac pa-

rari debeat do-

cet Plin. hoc lo-

co.

Silurus.

In Mæno, alij

legunt in Rhe-

no, uel in Aeno

DE DIFFERENTIIS

utrinque quaternas, easque duplices, nouissima excepta. fel continet iccori E
 annexum. Cum parit, continentem emittit suum fœtum, continuoque fi-
 lo sibi coherente, ut rana. Pariunt glanes grandiores altiore gurgite: quip-
 pe cum nonnulli sex pedum altitudine pariant, minores breuiore contenti 5
 sunt uado: præcipue ad radices salicis aut cuiusuis arboris, atque etiã inter
 arundines & algas muscosamue congeriem. Cũ ceteræ fœminæ in triduo
 excludunt, si mas attigit: tardissimum tamen glaneos incremētum ex ouo
 est. Quamobrem mas quo in loco plurimus fœtus constiterit, perseverans 7
 oua custodit, ne à piscibus occurrentibus absumatur: idque uel ad quadra-
 gesimum & quinquagesimum diem facit. donec satis iam aucta soboles se-
 tueri à cæteris piscibus ualeat. Deprehenditur sæpe à piscatoribus, ubi oua
 custodit: dum enim arcet pisciculos quatiendo profiliendoque, ictum so- F
 nūmq; mouet. Manet apud oua tam ardente animo, ut cū sæpe à piscatori-
 bus oua, quæ præaltis gurgitibus subsidunt, educātur quoad magis fieri pō-
 test in uadum, ipse tamen eodem studio sequatur: neque deserere usquam
 patitur. Et tunc quidem si minor natu sit, minúsque ulu exercitatus (ut nō-
 nunquam accidere solet) facile hamo capitur: sed si peritus & hamis assue- 8
 tus est, morsu dentis sui durissimi rumpit hamum & fœtum assidue custo-
 dit: uel ut Plinius refert, qui glanis uocatur auersos mordet hamos, nec de-
 uorat, sed esca spoliatur, Cũ ceteri pisces omnes mares suis fœminis sint præ-
 stantiores, glanis fœmina præstat suo mari: damnatur tamen, cum uterum
 gerit. Canis exortu potissimū (quòd sublimis natet) syderatur glanis: & to- G
 nitruo sopitur magno. A dracone angue, gurgite parum alto ictus nonnū-
 quam interit. Silurus si recens edatur, probe nutrit: & aluum emollit silu- 9
 rus ē iure: sale uero conditus, minimum suppeditat alimenti. Arteriam ex-
 purgat, & uocem adiuuat recēs salitúsue in cibo. Infixa corpori spicula ex-
 trahit saliti caro trita atque imposita: uel, ut Plinius habet, siluri fluuiatilis
 carnes impositæ siue recentes siue falsæ, tela corpori inhaerentia extrahūt.
 Muria eius incipientibus dysenteriiis prodest, si in ea insidentes foueantur:
 fluxiones nanq; ad externas partes euocat. ischiadicis infusa medetur. Vel,
 ut tradit Plinius, ischiadicos liberant fassamenta ex siluro infusa, clystere e-
 uacuata prius aluo. Siluri suffitu, præcipue Africi faciliores partus fieri di-
 cuntur. Glanidi qui in Danubio gignitur, similis est piscis latus nomine: H
 Ex hoc genere, qui in Nilo fluuio proueniunt, ea magnitudine inueniun-
 tur, ut ducentarum librarum pondus impleant. Piscis est carne & candidis-
 sima pariter & lautissima, quocunque apparetur modo. Præstantissimum 10
 esse in Italia latum circa traiectum Scyllæum, tradidit Archestratus. An-
 taceum piscem grandem (cete Herodotus uocat) in fassamenta præbet Bo-
 risthenes fluuius, delphini magnitudine, nullis ossibus spinisue interstitis.
 Corio (uti aiunt) adeo aspero tegitur, ut eo perpoliantur hastæ. Seorsum
 condiuntur sale maxillæ & quæ circa palatum sunt antaceorum partes, ut
 quæ aliis partibus suauitate præsent: sicuti ex oreyno quæ clidia dicuntur
 & melandryæ. Antacei in glacie concreti nonnunquam effodiuntur, ut
 Strabo author est.

*Hoc de siluro
Plinius.*

*Syderatur, &
σφολις πι-
ται.*

*Sopitur, & ερ-
ται.*

Silurus.

Latus, λατος.

Antaceus,

Antaceus.

An Istro quoq;

*gigni anta-
ceum prædit*

Ælianus.

A i Xiphias, &c. Gladium interpretatur Theodorus, cetaceusque uocatur. 2 *Gladius.*
 Quibus modis capiatur docent Strabo lib. 1. & Oppianus lib. 3 de pisc. 3 Silurus
 uorax dicitur à diuo Ambrosio in Hexam. 4 Mari extrahitur. subaudi silurus, ni
 fallor, sed alius à priore: ita enim seruabitur sincera lectio pliniana, consentiētibz uel
 antiquis omnibus codicibus, quos equidē uiderim. Nam quod a nonnullis legitur hoc
 pacto: & in Danubio Mario extrahitur porcūlo marino simillimus, mera coniectura *Mario.*
 mihi certe uidetur esse: neque enim exemplar ullum uetustum, eorum quæ mihi uide-
 re contigit, tale quippiam indicat. Neque mario piscis nomē, quod sciam, apud ullum
 habetur authorem. Glanis autem qui in Danubio Istroque gignitur, meminit Athe-
 neus lib. 7: Beluas quoque perniciosas quasdam scribit Pausanias in Rheno & Istro gi-
 gni, quibus nomen nō indidit, sed forma similes esse tradit glanibus, qui in Hermo &
 Meandro proueniunt, excepto colore nigriore & corporis robore, in quibus glanes
 inferiores sunt. Ælianus uero prodit glanem piscem, incolā Meandri & Lyci Asiāno-
 rum fluminum, & Europei Strimonis, siluri speciē similitudinēque gerere: eundē-
 que suorum fœtum amātissimum esse, marem saltem: qui fœtum assidue ab aliorum
B piscium iniuriis tuetur atque seruat. Si quis horum authorum loca diligenter cōferat,
 uidebitur eadem esse belua apud Pausaniam, cui nullum nomē ab eo est inditum, cum
 eo qui silurus uocatur ab Æliano, & qui silurus est grassator Plinio, & uorax D. Am-
 brosio: & item glanis Athenæo. Alius deinde erit silurus, qui mari extrahitur porcūlo
 marino similis: & in Boristhene memoratur, &c. Et qui ab Aufonio describitur: atque
 fortasse idem qui Antacæus Herodoto & Straboni, de quo infra. 5 Glanius, ni fal- *Antacæus.*
 lor, alius est, ut qui marinus est, nō fluuiatilis. De glani non memini legisse quod sit ma- *Glanius.*
 rinus. 6 Sex pedum altitudine. *καπεργύας* dixit Aristoteles, quod Theodorus red-
 didit trium passuum altitudine, id est, quindecim pedum. 7 Oua custodit. Plinius
 lib. 9, Silurus mas solus omnium edita custodit oua, sæpe & quinquagenis diebus ne
 absumentur ab aliis. 8 Hamis assuetus, *ἀγκιστροφάγος*, id est, hamos ante ederit. 9
 Silurus, &c. Hæc non Siluro, sed feli attribuunt nonnulli, *αἰλῶρον* non *σάλῶρον* legentes
C apud Dioscoridem: inde forsitan persuasi, quod apud Galenum lib. 11 de simpli. med.
 facultat. ita habeatur, *αἰλῶρον*, id est felium fassarum carnem tritam atque impositam
 spicula corpori infixā extrahere aiunt. Quo quidem in loco ego potius *σάλῶρον* quā
αἰλῶρον legerim (facili sane scriptoris lapsu) uel ex Paulo Ægineta, qui in litera *ζ.* hæc
 habet de siluro, non de æluro. 10 Quod Herodotus *ἀνέλιανθε* dixit hoc modo ex-
 pressit Plinius: & de eodem forsitan pisce in siluro.

De aliis quibusdam fluuiatilibus, & lacustribz piscibus. Cap. CXC.

Sunt & in quibusdam amnibus nonnulli prædictis haud minores: Efos *Efos Efox.*
 in rheno, Attilus in pado inertia pinguescens ad mille aliquando libras *Attilas, Efox in*
 cathenato captus hamo, nec nisi boum iugis extractus. Atqui hūc, uti dixi- *Rheno.*
 mus, minimus appellatus clupea uenam quandā eius in faucibus mira cu- *Attilus.*
 pidine appetens morfu exanimat. In Gāge Indiæ platanistas uocant, rostro *Platanista.*
D delphini & cauda: magnitudine autem quindecim cubitorum. In Arari gi-
 gnitur piscis grandis, qui à Celtis scolopidus dicitur: hic augescēte luna cā- *σκολόπιδες.*
 didus, imminuta uero niger omnino est: qui cum supra iustam excreuerit
 magnitudinem, à suis spinis interit. In huius capite lapis inuenitur chōdro
 similis, qui febribz quartanis mederi traditur. In Aquitania salmo fluuia- *Salmo.*
 tilis marinis omnibus præfertur, de quo Aufonius in Mosella,

Nec te puniceo rutilantem uiscere salmo
 Transierim, latæ cuius uaga uerbera caudæ
 Gurgite de medio summas referuntur iu undas,
 Occultus placido cum proditur æquore pulsus:
 Tu loricato squamosus pectore frontem

DE DIFFERENTIIS

Lubricus, & dubiæ facturus fercula cœnæ
Tempora longarum fers incorrupte morarum:
Præsignis maculis capitis: cui prodiga nutat
Aluus, opimatóque fluens abdomine uenter.

Et quoniam in Mosellanos Aufonij poëtæ pisces incidimus, age uero, quæ
de aliis quibusdam fluuiatilibus cecinerit, uideamus,

Capito.

Squameus herbofas capito interlucet arenas

1

Viscere præteneris fartim congestus aristis,

Nec duraturus post bina trihoria mensis:

Salar

Purpureis que salar stellatus tergora guttis.

Rhedo.

Et nullo spinæ nociturus acumine rhedo.

Barbus.

Túque per obliqui fauces uexate sarani,

F

Cum defluxisti famæ melioris in amnem

Liberior, laxos exerces barbe natatus:

Tu melior peiore æuo: tibi contigit omni

Spirantum ex numero non illaudata senectus.

Lucius.

Hic etiam Latio risus prænomine cultor

Stagnorum, querulis uis infestissima ranis,

Lucius obscuras ulua cœnóque lacunas

Obsidet. hic nullo mensarum lectus ad usus

Feruet fumosis olido nitore popinis.

Tinca.

Quis non & uirides uolgi solatia tincas

Alburnus.

Norit? & alburnos prædam puerilibus hamis?

G

sario.

Téque inter species geminas neutrumque & utrumque,

2

Qui nec dum salmo, nec iam salar, ambiguusque

Amborum medio sario intercepte sub æuo.

Hæc Aufonius.

Cyprinus.

Cyprianus.

Cyperinus.

Et fluuiatilis & lacustris cyprinus est, ut Dorion author est: qui & cyprianum hunc piscem appellauit, sicuti Oppianus cyperium. Gregalis est, squamosus & carniuorus: in arenosis locis uiçtitat. Brachias habet utrinque quaternas, easque duplices nouissima excepta: palatum illi carnosum admodum est & molle, ut nisi diligenter inspexeris, lingua id esse uideatur: Cypri-

Plinius, sexies

Oppian, quin-

quies.

ni quinquies aut sexies anno partum faciunt. Vada petunt cum parturiunt: ac sæpenumero singulas fœminas, mares tredecim aut quatuordecim sequuntur. Mox fœmina oua procedendo emittit, & mutans continue parit: Hic quo fit ut dissipari oua necesse sit, uidelicet ea quæ non in materiam incide-

Cyprinus (opi-

nor) mas.

rint aliquam: sed cyprinus tunc ea custodit, cum congesta repererit. Post glanim tardissime augentur cyprinorum oua: augentur tamen quæ mares custodiunt ad milij magnitudinem: sopitur quâdoque cyprinus tonitruo magno ut glanis, sed leuius. Inter amnicos pisces, steriles annotantur 3

Carini.

Balagri.

Bæcinos.

Bælerus.

Tillo.

Phoxinus.

carini & balagri, qui nec ouum nec semen ullum prolificum unquam habeant. Balero & tilloni lumbricus canis exortu innascitur, qui debilitat cogitque ad summam aquam efferri, qua æstu intereunt. Phoxini inter fluuiatiles pariunt, ut percæ in arundinetis, in fluuiorum & lacuum paludibus, quas πρὸς λίμνῳ ὀδῶς uocant, quæ scilicet prope fluuios aut lacus stant. Phoxinus

uero

Auero statim fere ut natus est, & admodū paruus adhuc oua habet: ut liqui-
 4 do appareat oua illi inesse uel absque coitu. *γύλας* fullonem uocant. grega- *γύλας.*
 5 lis hic est: & partus tempore petit litora tranquilliora. Sunt in fluuiis pisci- *Fullo.*
 culi quos *βοίτρες* appellant. hi sub saxi stabulantur. Capiuntur autem à non- *Βοίτρες.*
 nullis saxo percussio sub quo latent: protinus enim exturbantur, ut qui au- *Batus.*
 diant, & caput per strepitum tententur. Piscem thymalum à thymi odo- *Thymalus.*
 re sic nuncupatum Ticinus fluuius Italiae procreat. is ad cubiti magnitudi- *Thymus.*
 nem accedit: lupi & mugilis mediam specie similitudinēque gerit. Eius
 capiti nō qualis ceteris piscibus odor est: sed thymo similem recens colle-
 cto odorem reddit. Non alia fere esca quā culice, illa quā homini nocte
 diēque infesta est, capitur: ut qua sola fere delectatur.

1 Capito, &c. Cephalum interpretantur nonnulli capitonem, uerum rectēne an
 B secus, nondum certum est. 2 Sario, alias fario, 3 Carini & balagri, &c. Ita legit *Fario.*
 Theodorus: Græca autem exemplaria habent, sed mendose, *κυπρίνες καὶ βακίρες.* 4 *γύλας.*
γύλας, &c. *γναφίς* à Dorione traditur piscis, è cuius decocto macula omnis sordēue *γναφίς.*
 cluitur: an idem? 5 *βοίτρες*, &c. Cottum uocat hunc Theodorus, nomine forsitan *Cottus.*
 mutuo *ὄψις τῆς κώτης*, qui Numenio apud Athenā, gobia saxatilis est. Ego uero arbi- *κώτης.*
 tror non esse eundem piscem *κώτην* cum *βοίτρω*. *κότρη* etiam sunt apud Athenā lib. 3. *κότρη.*

De Niloticis piscibus, & aliis quibusdam ignotis. Cap. CXCI.

Pisces in Nilo Ægypti fluuiio plurimi sunt ac diuersi: sed maxime noti
 1 sunt, ut inquit Strabo, Oxyrynchus & Lepidotus (quos cōmuni omniū *Oxyrynchus.*
 consensu Ægyptij deorum loco colebant) Latus, Alabes, Coracinus, *Lepidotus.*
 C id est porcus, Pharagorios, qui & Phagrus, Silurus, Thrissa, Mugil, *σφάκιον,*
 2 Dilichnus, Physa, Bos. Addūtur præterea ab Athenæo, Mæotes, *Μαῖες*, id est *Alias, Delt-*
 Torpedo, Simus, Synodontis, Elcotris, Anguilla, Abramis, Typhle, aliq; *chnus.*
 plurimi. His adiiciemus quorūdam aquatiliū apud authores posita no-
 mina, quorum differentia insignes aut nullæ aut pauca admodū reperiū-
 tur, Alopecias. Ætheus piscis castitate insignis, qui postea quā cum pari
 suo tanquam cum uxore quadam coniunctus sit, aliā non attingit. Aspar-
 gi pisces marini, hyeme conquiescunt & latent: uere progrediuntur ad pa-
 scua. Basiliscus in saxi nudis uictitat, id est quæ sine herba algæue iacent,
 Bæon, *Βαῖνες*. Bogpyrus in scopulis uiuit: Cynofdexia, Cynops, uel Cyno-
 pus. Claria piscis litoralis, in locis cœnosis degens. Etelis & squamosus est,
 D & oua parit. Eginus, gregalis est, Iapes, Liparis, Lamyrus: Mendesius pi-
 scis (ut uidetur) ad falsamenta idoneus, Marinus, Metys, Mythus, uel My-
 stus: *μήκων*, id est papauer, piscis marinus & gregalis. Oso-phagi, aliās opso-
 phagi in saxorum cauernis degunt. Phyea, Parus, Phytarus, Rhacinus, Pal-
 lus. Scepanus in litoribus degit cœnosis: Scepinus, quē Dorion Attagenum *Alias, Scepi-*
 uocauit. Scirris petrosus piscis, circa nuda saxa degens, Taulopias, Turpæ- *nus.*
 na, Thatis, Thessa, Teragus paruus, Vrena piscis, Vua. Vua marina, inquit
 Plinius, in uino putrefacta, iis qui inde biberint, tædium uini affert.

1 Lepidotus, &c. Lepidion est: apud Athenæum an idem, an alius? 2 Mæotes, *Lepidion.*
 &c. In Ponto inueniuntur multi pisces, qui à Mæotide palude nomina sortiti sunt: ue-
 rum hic mæotes Niloticus est: qui uti Ælianus refert, aduentantem Nilum præsentit,
 atque præcurrendo prænuntiat.

*Luna.**Pisces fossiles.**A Theophrasto in lib. de piscib.**Pauones.**Cucumis.
καλαδύς.
Orchis.*

Demonstratus piscem quendam formæ pulchritudine eximium dicit appellari lunam, exigua magnitudine, lata figura, colore cyaneo: in dorso pinnas habere molles & leues, easdēque in natādo explicare, & ad similitudinem lunæ semicirculum efficere: simul & ipsum cum est plena luna, tum impleri, tum implere. Nempe arbores, si ex his ullum appende-
 ris decrescere luna, exficari atque interire: ac si ad plantas admoueris, eas marcescere & euanescere. Si iam plena luna in id aquæ, quod in per fossis puteis reperitur, quis hunc piscem iniecerit, aquam iugem & perennem fore: sin extrema luna, aquam exarescere. Quod si hunc eundem in fontem scaturiētem conieceris, quo modo diximus de puteo, is ad rationem lunæ, modo euanescet, modo implebitur. Physam Ægyptiū piscem notionē habere ferunt, quando luna augeatur & diminuatur, cuiusque iecur cum luna pariter decrescere pariterque augeri: corporisq; habitu modo esse opimo, modo gracili & tenui. In Fucino tantum lacu piscis est, qui octonis pinnis natat. Piscium genera etiamnum à Theophrasto mira produntur, circa Babylonis irrigua decedētib; fluuiis, in cauernis aquas habentibus remanere quosdam: inde exire ad pabula pinnulis gradientes, crebro caudæ motu: contrāque uenantes refugere in suas cauernas, & iis obuertos stare: capita eorum ranæ marinæ similia, reliquas partes gobionum: branchias ut ceteris piscibus. circa Heracleum, & Toronem, & Lycum amnem esse multifaria. In Pōto unum genus esse, quod extremas fluminum aquas scētetur, cauernāsque sibi faciat in terra, atque in iis uiuat, etiam reciprocis amnibus ficcato litore: effodi ergo: motu demum corporum uiuere eos approbant. Circa Heracleam eandem eodēque Lyco amne decedēte, & circa Tium Ponti Milesiorum coloniam, ouis relictis in limo generari pisces, eodēque effodi, qui ad pabula petenda palpitent exiguis branchiis. Eadē in Ponti regione apprehendi in glacie piscium quosdam, maxime gobiones, non nisi patinarum calore uitalem motum fatentes. Idem tradit in Paphlagonia effodi pisces gratissimos cibis, terrenos altis scrobibus, in iis locis ubi nullæ restagnent aquæ: & uaria horū genera in terra defossos reperiri, immobilēsque uiuere prodit Aristoteles. In Hyphaside Indiæ flumine pisces esse narratur, pauones nomine: cristis quibusdam cœruleis, squamis uersicoloribus, cauda aurea, in quancunque uoluerint partem uersatili. In mari quoque piscis cucumis est, in colore & odore cucumeri similis. In Cyzice-
 na chalceus piscis frequens est, orbiculari specie. Qui orchis uocatur, rotū-
 dus est & sine squamis, totūque capite constat: durissimum esse pisciū cō-
 stat. In mari rubro sinu Arabico piscem Leonides Bizātius gigni ait, gobio ætatis perfectæ magnitudine nihilo inferiorem, nullos oculos nullumque os habentem: more tamen piscium branchias his innatas esse: capitis figuram, & si minus expressam, coniectari posse, infra imum uentrem formam quandam leuiter contractam in sinum apparere, quæ smaragdi colorē reddit: hoc ei oculorum loco & ouis esse idem ait. Captus cum primum est extra aquam, inflatur. Et si quis etiam nunc uiuentem in mare uelit reiicere, supernatat

A supernatat more inflata uento uescit: quocirca Leonides ait ab affectu phyl^{phylalus} salum appellatum esse. Hunc si quis gustauerit, statim acerrimis doloribus premitur: deinde eius uenter dirumpitur. Miracula quadam dira Ctesias ^{Piscis lethales} in Armenia scribit esse fontem, ex quo nigros pisces illico mortem afferre in cibis. Quod & circa Danubij exortum audiui, inquit Plinius, donec ueniat ad fontem alueo appositum, ubi finitur id genus piscium. Hoc idem & in Lydia in stagno Nympharum tradunt. In Arcadia ad Pheneum aqua ³ profluit è saxi styx appellata: & esse pisces paruos in ea tradit Theophrastus lethales & ipsos, quod non in alio genere mortiferorum fontium. In Africa feruentis aquae lacus esse existimatur, in quo pisces & uiuere & natant dicuntur, & ad obiectum cibum affilire: ac si quis in frigidam eos iniicerit, interire. Haftenus de piscibus dixisse abunde est: sequitur ut de cetis precipiamus.

De cetis.

Cap. CXCIIL.

Inter aquatilia peculiaris quadam natura cetaceo generi est, ut delphinus, balena, & quaecunque alia ex iis fistulam habent: cū & mare accipiāt ^{Cete, cetus, κῆτος.} quemadmodum pisces, pedibusque careant, & cibum in humore capiant: aërem uero spirant ut terrestria, ut quodammodo terrestria sint & aquatilia. Hoc genus neque pilis integitur aliorum more, quæ animal generant, neque pedes habet ullos. Branchias non habent cete, sed fistula iis data à natura ^{Fistula, κῆτος.} Cetera est, qua humorem quem unā cum cibo recipiunt, eiicere possent, quemadmodum pisces per branchias emittunt: ea uero prope cerebrum sita est, delphinis quidem à dorso, balenis uerò à fronte. Mammæ habent cete in aquatili genere & lac: id quod in delphinis manifeste à nonnullis perspectum est. Delphinus testes habet intus conditos, & qui ad aluum nectuntur. Pulmonem habent omnia cetacea atque respirant: ideoque cum dormiunt, edita per summa æquoris fistula dormitant, quæ etiā spirant pinnas suas mouendo leuiter. Et quidem uisus est delphinus dormire rostro emerso, ac stertere. Fel habent omnia, excepto uno delphino. Nullum ex iis oua habere cernitur, sed statim sortum concipiunt, ex quo redacto in formam animal constat, quemadmodum homo & quadrupedes quæ animal pariunt. Coeundi modus omni cetario generi idē qui piscibus est: supinis ^{Denim} ad motis partibus rem peragunt: nec parum multumue tempons, sed mediocriter in coitu ipso contumunt: & paulo quā pisces diutius in coitu morantur. Cetacci, prope omnes, (quemadmodum pisces cartilaginei) minores pisces resupinati corripunt: habent enim os subter: unde fit, ut periculum minores pisces facilius possint euadere: alioqui pauci admodū feruarentur: quippe cum delphini celeritas atque edendi facultas mira esse uideatur. Beluæ omnes marinæ, quæ ingenti sunt mole, (exceptis canibus) & tardius se mouent & uisu sunt hebetiore. Duram habent carnem cetacea omnia & excrementosam, prauique succi. Atque recens eorum caro, ni optime concoquatur, crudi succi plurimum in uenis congerit: senibusque cibis omnino inutilis habetur. Quamobrem ipsis sale coctis fere in cibis

DE DIFFERENTIIS

utimur: ita enim fit, ut alimentum quod ex ipsis in corpus digeritur, & tenuius reddatur, concoctionique & sanguini generando accommodatius. Iuba in iis uoluminibus, quæ scripsit ad C. Cæsarem Augusti filium de Arabia, tradit cetos sexcentorum pedum longitudinis in flumen Arabiæ intrasse: pinguique eius negotiatores & omnium piscium adipe camelos perungere in eo situ, ut asilos ab his fugent odore.

1 Prope cerebrum, *πρὸς τὸν ἐγκεφάλου*: ita potius legendum censeo, quàm *πρὸς*, id est ante cerebrum, ex ipso Aristotele de delphino, qui non à fronte, sed à dorso fistulā gerit: quanquam lib. 4 de part. animalium, & de respirat. habetur non *πρὸς*, sed *πρὸ τοῦ ἐγκεφάλου*, id est ante cerebrum.

De delphino & phocæna.

Cap. CXCIII.

Delphinus.
Delphin.
Delphis.

Mansuetudine, amore, celeritate, forma atque robore, non in hoc tantum cetaceo, sed in omni marino genere, reliqua facile superat delphinus: plurima enim narratur indicia morum placidorum ac mitium, & amoris quoque in pueros. Certum habet uocabulum, inquit Solinus, quo accepto, uocanteis sequuntur: nam proprie Simones nominantur: nomenque Simonis omnes miro modo agnoscunt, maluntque ita appellari. F 1
Hominis amicum animal delphinus, obuiam nauigiis uenit: alludit exultans, certat etiam, & quanuis plena præterit uela. Et, ut cecinit Ouidius,

Undique dant saltus, multaque aspergine rorant.

Emerguntque iterum, redeuntque sub æquora rursus:

Inque chori ludunt speciem, lasciuaque iactant G

Corpora: & acceptum patulis mare naribus efflant.

Velocissimum omnium animalium, non solum marinorum delphinus, sed ocyor uolucres, acrior telo: ac nisi multum infra rostrum os illi foret medio pene in uentre, nullus piscium celeritatem eius euaderet. sed affert moram prouidentia naturæ: quia nisi resupini atque conuersi non corripiunt. Certe est delphinus: neque branchias habet ut piscis, neque ouum, sed animal generat, & fistulam ad dorsum gerit. Dorsum illi repandum, rostrum simum. 3
In dorso cultellata inest penna, qua uel crocodilum interimit: uel, ut inquit Solinus, aculeatae sunt spinæ dorsuales: cum ira subiacet, inhorrescunt: cum animi conquiescunt, quibusdam receptaculis operiuntur. HI

Falcata illi nouissima cauda est:

Qualia dimidiæ sinuantur cornua lunæ.

Delphinus, inquit Aristoteles, stridet, non mugit, μύζα.

Lingua, contra aquatiliū naturam, libera absolutaque & mobilis est, breuis atque lata, haud differens suille. Pro uoce gemitus humano similis: caret enim labris quibus uocis aliquem possit articulū afformare. Audit quidem, sed nullis cauernis quæ uicem præstent aurium. Voces hominū aquilonis flatu celerius haurit: contra, austro spirante, auditus obstruitur. Et cum olfactus quoque nullam partem sensoriam habeant manifestam, tamen sagaciter odorantur delphini. Mammæ habet fœmina & lac, (animal enim concipit ilico & creat, ut modo diximus) quas continet non parte superiore, sed in ima aluo prope genitale: nec modo quadrupedum, papillas conspi-

cuas

A cuas habet, sed uelut alucolos quosdam humoris duos paulo in obliquum porrectos, utroque de latere singularem, è quibus lac fluit, quod ore catulorum sectantium parentem excipitur: idque iam à nonnullis manifeste perspectum est: neque tamen aliud animal, inquit Plinius, in cursu lambitur. Testes habet mas ultima conditos aluo praelongos, & penem à testiculis ad externa pertendentem, ut bos. Pulmonem habet delphinus & arteriā: proindeque respirat, & nōnihil uocis, uti modo diximus, potest promovere. & dormiens rostrum fistulamq; excrit supra mare, ut spiret. Et iam quidam delphinum stertentem etiam nonnulli audire: quamobrem delphinus retibus apprehensus, breui tempore strangulatur, ut qui spirandi facultatem amiserit: & foris uero diutius uiuere potest mutiens & anhelans mo-

B do ceterorum spirantium. Delphinus inter ea, quæ mare excipiūt pulmonemque habent, unus felle priuatus est. Meatus seminarios eodem modo habet delphinus, quo pisces serpentésque. Non spinas ut pisces, sed ossa habet delphinus. Coeunt delphini ad motis supinis partibus, ut pisces: sed eorum coniunctio diuturnior est. Gestatur uterus decem mensibus. Partus æstate fit, nec alit ullo tempore alio: pariūt singulos magna ex parte, interdum tamen & binos. Adolefcit celerius proles delphini: quippe qui annis decem ad summam perueniat magnitudinem. Sola carne uescitur delphinus. uiuit annis compluribus: cōstitit enim nonnullos uixisse annis uiginti quinque, alios etiam triginta: quod cognitum est præcisa à piscatoribus cauda: ut quos ita reddidissent mari, captos item agnoscerent, & temporis

C spatium scirent. Delphinus in Ponto magnus non est: quanquam extra ubi aliquantum processeris magni habentur. Abdūtur tricenis diebus circa canis ortum, occultanturque incognito modo. Coniugati degunt delphini, *Aliis, nec statim.* mares cum fœminis. Solent in terram erumpere incerta de causa: & statim tellure tacta moriuntur, multoque ocyus fistula obturata. Cum male se habere sentiat delphinus, simia marina remedio illi est. Cū delphinis pugnant hamia. Hominē non expauescit ut alienum: nec tantum hominis amicum animal delphinus, uerum & mulcentur musica, gaudent cātibus tiliarum: ubicunq; symphonia est, gregibus aduentant. Circa Taprobanem autē duo delphinorum genera nasci feruntur: alterum ferum & inexpiabili immani

D tate piscato ribus infestum: alterum natura mansuetum. Delphini trāquillo mari lasciuiantes flatum præfagiunt, ex qua ueniunt parte: iidem spargentes aquam turbato, tranquillitatem. Delphini & hippocampi cinis ex aqua illitus, lichenas & lepras tollit. exulcerationē sequi debet curatio, quæ perducit ad cicatricem. Quidam delphini iecur in fictili torrēt, donec pinguitudo similitudine olei fluat: ac perungūt. Februm circuitus tollit iecur delphini gustatū ante accessiones. Hydropicis medetur adeps delphini liquatus & cum uino potus: grauitati saporis occurritur tactis naribus unguento, aut odoribus, uel quoquo modo obturatis. Delphini adipe linamēta accensa, excitāt uulua strangulatu oppressas. Nascitur in Ponto phocæ-

Phocæna.

DE DIFFERENTIIS

Tursio.
Tursio.
Tursio.

nus: complures uero genus esse delphini opinantur. Delphinorum, inquit Plinius, similitudinem habent, qui uocantur tursiones. distant & tristitia quidem aspectus: abest enim illa lasciuia: maxime tamen rostris canicularum maleficientia assimilati.

1 De delphini mansuetudine amoréque & affectibus id genus aliis legas apud Aristotelem, Plinium, Ælianum, Solinum & alios. 2 Hominis amicū &c. Delphini *φύλακος* multis exemplis exprimitur à Plinio. 3 Dorsum illi repandum. Ouidius, Corporéque & pressò spinæ curuamine flecti Incipit. Et lati riētus sunt. 4 Tursiones. Phocænam Theodorus tursionem interpretatur.

De balena, orca & physetere.

Cap. CXCV.

Balena.
βαλῆνα.
Musculus.

Cetus quoque balena est: & fistulam non à dorso, sed à fronte gerit, per quam humorem, quam ore acceperat, reddit: qua & summa aqua innatantes in sublime nimbos efflat. Balenæ musculus quandoque prægrauis superciliorum pondere, obrutis eius oculis, infestâ magnitudinem uada prænatans demonstrat, oculorumque uice fungitur. Mammæ habet balena & lac. & mammis nutrit fetus, ut delphinus: & pulmonem, ideóque & respirat: editaq; per summa æquoris fistula dormit, sicuti & cætera quæ fistulam gerunt. nonnūquam uero etiam desilit in terram, solem passura calentem. Parit balena cum plurimum binos, magnæque ex parte singulos. balenæ coagulo in lethargum uergentibus, ad olfactum utuntur. Balenæ in nostra maria penetrant, inquit Plinius. In Gaditano oceano nō ante brumam conspici eas tradunt: condi autem æstatis temporibus in quodam sinu placido & capaci, mire gaudentes ibi parere. Hoc scire orcam infestam his beluâ: cuius imago nulla representatione, inquit Plinius, exprimi possit alia, quàm carnis immensæ dentibus truculentæ. Et Festus, orca, inquit, teretes sunt atque uniformi specie. irrumpunt ergo in secreta, ac balenarum uitulos & fetus etiamnum grauidas lacerant morfu: incursumq; seu liburnicarum rostris fodiunt. Illæ ad flexum immobiles, ad repugnandum inertes, & pondere suo onerata, tunc quidem & utero graues, pariendū pœnis inuolutæ, solum auxilium nouere in altū profugere, & se toto defendere oceano. Contrà orcæ occurrere laborât, seseque opponere, & cautium angustis trucidare, in uada urgere, saxis illidere. Spectantur ea prælia seu mari ipso sibi irato, nullis in sinu uētis: fluctibus uero ad anhelitus ictusq;, quantos nulli turbines uoluant. Ingentis magnitudinis orcam à Claudio principe in portu Ostiensi oppugnatam narrat Plinius. Maximum animal in Indico mari pistrix balena est: narrantur enim balenæ quaternum iugerum: pistrix ducenim cubitorum. In Gallico oceano maximum animal physeter est, columnæ modo se attollens, altiorque nauem uelis, diluuiem quandam eructans, ut nimbose illa alluie plerunque deprimat alucos nauigantium. Physeteres cum statum essant, ut inquit Strabo) apparet longius intuentibus nebulosæ cuiusdam columnæ similitudo. Tubarum sonitu, multiplici plausu, strepituque id genus ingenti terrentur maxime.

Orcæ.

Balena.

Orcæ.

Balena.
Pistrix.
Pistres.
Physus.
Physes.
Physeter.
Physeter.

Physes.

1 Orcam, &c. *ὄρχας* habet Strabo inter cetacea: an iidē sint cum orcis, an sit liber mendosus?

A mendosus? 2 Iugerum continet pedes ducentos quadraginta. 3 Pistrix, &c. Pristes Aristoteli & Oppiano ceterum est idem forsitan qui pistrix. Et in Vergiliano illo, de Scylla monstro, (-Postrema immani corpore pistrix.) In quibusdam exemplaribus habetur pristis: apud Oppianum habetur *πρῆστις*, sed legendum arbitror *πρῆστις*. 4 Physterer. *Φύσαςλος* ab Oppiano inter ceterum numeratur: an idem qui *Φυσπηρ*? *Φύσαςλος*.

De aliis quibusdam marinis beluis & monstrosis. Cap. CXCVI.

1 S Vnt & in mari beluæ, qui dromones uocantur: & qui melanthini, & fer- *Dromones.*
 Sra, materiaria ferræ similitudinem gerentes. Sunt & effigie insolenti nō- *Melanthyini.*
 nullæ in Gaditano oceano, arbor intantum vastis dispansa ramis, ut ex ea cau- *Serræ.*
 sa fretum nunquam intrasse credatur. Apparēt & rotæ appellatæ à similitu- *Arbor.*
 dine, quaternis distinctæ radiis, modiolos earum oculis duobus utrinque *Rota.*
 B claudentibus: adeo longis sunt hirsutæ spinis, ut hæ extra mare emineant.
 reuerfiones in orbem faciunt, unde nomē traxere. Grassatur aries ut latro: *Aries.*
 & nunc grandium nauium in salo stantium occultatus umbra, si quæ nan-
 di uoluntas inuitet, expectat: nūc elato extra aquam capite, piscantiū cym-
 2 bas speculatur, occultusque adnatans mergit. Sunt & alij piscium forma a-
 rietes in beluarum quoque numero. In Santonum litore beluas nōnunquā
 3 reciprocans destituit oceanus, inter reliquas elephantos & arietes candore
 tantum cornibus assimilatis. Circa Corsicum & Sardoū fretum hybernant
 arietes, atque ex aqua eminentes spectantur: simul & delphini circa eos na-
 tant. Mas aries frontem alba uitta redimitam habet, diadematis in formā:
 at fœmina quemadmodum gallinacei, quasdam uelut barbæ appendicu-
 C las possident, sic ipsa cirros ex imo collo pendētes habet. In Indico mari ex-
 eunt in terram pecori similes beluæ, pastæque radices fruticum, remeāt: &
 quædam equorum, asinorum, taurorum capitibus, quæ depascuntur fata. *Beluæ mari-
 næ, equi, asini,
 tauri.*
 Leo quoque in his & pãthera, atque hyana longe ferociores, quàm sint ter- *Leo.*
 restres feræ. Cornuta etiam marina belua attollit cornua è mari sesquipe- *Panthera.*
 dalia fere, quæ ab his nomen traxit. Panthera in mari rubro nascitur, simi- *Παρδαλις.*
 lis terrestri pantheræ, colore & maculis orbiculatis. Castoridas Oppianus *Hyana.*
 4 inter ceterum recēlet. uocem hæ querulam mœstamq; in littore dicuntur ede- *Cornuta.*
 re: quam si forte audierit quispiam, mortem illi breui imminere prænun- *Castorides.*
 tiat. Tyberio principi nūtiavit Olyssiponēsiū legatio, ob id missa, uisum *Triton.*
 auditumque in quodam specu concha canentem tritonē, qua nascitur for-
 D ma: cui Vergilio auctore,

Frons hominem præfert, in piscem desinit aluus.

Narrat autem Pausanias se tritonem in spectaculis Romanis uidisse, cuius capitis coma, & colore, & quod discriminari non potuisset, ranarum palu-
 strium similis uidebatur: reliquum corpus squamis tenuibus inhorresce-
 bat: branchiæ sub aures, nasus humano similis, os amplum, dentes ferini,
 oculi glauci apparebant: manus habuit & digitos, unguesque cochlearum
 testis non dissimiles: cauda eidem infra pectus & aluum, loco pedum
 5 erat delphino simili ter. Nereidum falsa opinio non est, squamis modo hi- *Nereides.*
 spido corpore, etiam qua humanam effigiem habent: nanque harum uua
 in Olyssiponensium spectata litore est: cuius morientis gannitum tristem

DE DIFFERENTIIS

accollæ audire longe. Et diuo Augusto legatus Gallia complures in litore E
exanimis Nereidas scripsit. In eo quoq; quod circa Taprobanam insulam
mare est, cete existerè muliebri facie fertur: iisq; pro crinibus spinas esse.
Authores habeo, inquit Plinius, in equestri ordine splendentes: uisum ab
his in Gaditano oceano marinum hominem toto corpore absoluta simili-
tudine, ascendere nauigia nocturnis temporibus, statimq; degrauari quas
infederat partes, & si diutius permaneat, etiam mergi. De differentiis ani-
malium habentium sanguinem, quas communes, quasue proprias singula
habent genera, dictum iam est.

Homme mari-
né.

*Hunc inter be-
luas marinas
numerat Pli-
nius.*

Dromas.
Cursor.

Γρίβωτα.

Onis.

Pecus.

Κε'ϑ.

1 Dromonem hunc Plinianum diuersum esse arbitramur à dromade Aristotelico, quem Theodorus cursorē uocat: & gregalis piscis est: quanquā alio loco uidetur genus quoddā pisciū significare potius, quam speciem. 2 Arietes. ῥέβρα hæc, id est oues uel pecus (opinor) uocat Oppianus, qui in alto mari in latibulis fere degunt, locū raro mutant. Arietis quoque meminit idem Oppianus, κείον uocat. 3 Elephātos & arietes, &c. Ab his ἐλεφάντινον τάρσιον, id est salsamentum elephātinum dictum arbitror. 4 Tritonem. Nereidas & hominem quoque marinum, beluas marinas uocat Plinius. 5 Nereidas fingunt poetæ Nerei & Doridis filias, quas hoc modo depinxit Ouidius, -Quarum pars nare uidetur,

cit Ouidius, -Quarum pars nare uidetur,
Pars in mole sedens uirides siccare capillos,
Pisce uehi quædam: facies non omnibus una:
Non diuersa tamen, qualem decet esse sororum.

DE ANIMALIVM DIFF- G
FERENTIIS LIBER IX

Continet animalium exanguium differentias, & priuatim insectorum.

De animalibus exanguibus.

Cap. CXCVII.

Ἀναιμία,
χάσμου.

Tria hæc ultima genera, piscium nomine vocavit Plin.

Consummata iam disputatione de toto animalium genere, quod sanguine præditum est, quæ reliqua nobis pars superest, absoluiamus. Nunc igitur ordinem persequemur eorum, H quæ sanguine carent: inde quæ αἵμα, id est exanguia dicta sunt: continent enim hæc non sanguinem, sed humorem alium qui sanguini proportionem respondeat: qui in hoc animalium genere sit ultimum corporis alimentum, sicuti sanguis in iis quæ sanguine præditi sunt. Porro genera in hoc ordine plura sunt: primum genus insectorum est: secundum eorum quæ μαλάκια, id est mollia appellamus: tertium, quæ crustis tenuibus operiuntur, μαλακόστρακα, id est crustacea aut crustata dicta, ut cancerorum genus & locustarum: quartum, quæ silicea testa conclu-

- A**sa muniuntur, ὀστράκωδες dicuntur: quale genus concharum & ostrearum est. Cum animalia quæque sanguinea partes tum interiores, tum exteriores suis quasque appellatas nominibus habeant, genus quod sanguine caret, pluribus uacat: iam enim uiscera quæ cuique sanguineo insunt omnia, nullum exangue quod habeat nouimus. Partes tamen ad uictum pertinentes omnia necessario habent, quanquam uarie, propter loca quibus cibum recipiant: communes enim omni animalium generi partes sunt, os, ueter, intestinum. Caput nonnullis indiscretum est, ut cancris & iis quæ mollia dicuntur: oculos habent maxima ex parte, exceptis testatis, omnia: linguam quoque & dentes, sed uarie, ut in unoquoque genere explicabimus. Horum etiam genus omne, quæ quidem pedibus fulciuntur, multipes est, nec ullum
- B** fere quadrupes habetur: & cruscula omnia, exceptis extremis, à latere affiguntur: & partim sursum uersus flexum habent, partim uero retrorsum subleuata subtortaue uergunt: medij nanque pedes subinde ambigui sunt, (quod Græci ἐπὶ μὲν ποσὶ δρίζειν dicunt) atque amplius in latus flectuntur. at uero tum priora crura tum posteriora retro flectunt. Omnium uero motus per diametrum agitur, quomodo etiam subsistere solent. Neque sanguinem (ut modo diximus) neque omnem uiscerum naturam ullum ex iis obtinet: nihil etiam eorum, quorum gratia uiscera habent animalia sanguine prædita, datum eiusmodi animalibus est: non enim uenas hæc habent, non uesicam, non usum spirandi: sed tamē unum quod cordi proportionetur, id habeant necesse est. Hoc in mollibus quidē & crustatis ea pars est, quæ à nonnullis μύτις, *Mutis*.
- C** tisque appellatur: in testatis minus quidem patet, attamen in medio semper querendum hoc principium est: insectis uero inter caput & uentris alueum est. Sanguis etiam quanquam iis deest, quod sanguinis tamen proportionale est. quodque eandem fere in genere exanguis obtinet uim, quam sanguis in compote illo sanguinis, habet. Nullum ex iis quæ sanguine carent uel adipem habet uel seuum: quandoquidem sanguis iis deest. Ossæ carent exanguia omnia, sed neque spinam habent ut pisces: aliud tamē quod proportionale ossium est, & quod sua duritie molliorem corporis partem, hoc est, carnem seruare possit, habent: uerum hoc præsidium aliis intus est, aliis foris: nam quæ crusta operiuntur, ut cancri genusque omne locustarum, & quæ testata dicuntur, ut ostrea, his omnibus caro intus: terrenum autem illud quod contineat & conseruet, foris est. At uero animalia insecta & mollia contrā quàm hæc, & modo inter se opposito constant: nihil enim ossis, nihil terreni habere discretum uidentur, quod dignum effatu sit: sed mollia fere tota, carnosæ & tactui cedentia sunt, naturā inter neruum & carnem obtinentia: mollis enim ut caro est, sed intendi potest ut neruus. Habent etiam intus quod piscium spinis proportionetur, ut sepia quod sepium uocant: lolligines quod gladiolus: at polypi nihil eiusmodi habent. Insecta contrā quàm hæc constant, ut modo diximus: quippe quæ nihil habent duri aut mollis discretum: sed dura toto corpore sunt, duritie tali, ut ossæ carnosiora, carne magis ossæ terrenæque magis constent. Quæ sanguine uacant, animalibus non idem membrorum ad generationem pertinētium modus:

sed tum inter seipsa, tum etiam cum sanguineis dissident. Et plurima qui- E
dem coire apertum est: testacea uero an ulla coeant, incertū est. meatus au-
tem sicci excrementi atque coitus omnibus quæ oua pariūt, idem ut in reli-
quis ouiparis habetur. Quin & interior ille meatus idem excremēti & uul-
uæ est, tum in mollibus, tum etiam crustaceis: exanguium enim quædam
ita sexum habent utrumque, marem scilicet & fœminam, ut sobolem eius-
dem generis procreare possint: alia procreant quidem, sed non sui generis
prolem: ut quæ non ex coitu animalium prodeunt, sed per se uel in anima-
li, uel in terra, uel in stirpe, uel etiam in eorum ipsorum partibus, uel excre-
mentis creantur: eadēque maris ac fœminæ sexu distincta sunt: iis coeū-
tibus gignitur quidem aliquid, sed ex quo nihil amplius gigni possit: uerbi
gratia, coitu pediculorum, lendes dictæ procreantur: Pulicum genus uer- F
miculorum oui speciem referens: ex quibus nec ea quæ generarint, proue-
niunt: nec aliud ullum animal, sed id quod sunt, sordes tantum persistunt.
Quod autem in uniuersum dixerim, eorum aliis toto genere sexus uterq;
est, ut mollibus, ut crustatis: aliis maxima ex parte, ut generi insectorū. Eo-
rum autem ipsorum quæ ex coitu cognatorum animalium gignūtur, ipsa
quoque sibi cognata progenerant. At uero quæ non ex coitu, sed putri ma-
teria oriuntur, ea generant quidem, sed genus diuersum: quodque prodiit
nec mas est nec fœmina, talia sunt nonnulla in genere insectorum. In exan-
guium genere, in iis quæ ex uermibus gignuntur contrā euenit, quàm quæ
ex ouo, ut scilicet pars inferior maior inter initia sit dum generantur: oculi G
& caput postea augeantur. Quæ sanguine carent ex aquatilibus, nec natu-
ra calida sunt, ea nasci in lacu non possunt: minus etiam in falsis aquis quæ I
non sunt potulentiores, gignuntur, ut testata, ut mollia, ut crustata: sed sta-
gnis marinis & iuxta amnium ostia gigni solent. Quod uero ad sensus atti-
net: quæ mollia sunt, & quæ crusta operiuntur, atque etiam infecta sensi-
bus prædita esse omnibus constat: nam & uisu & olfactu & gustu: procul e-
nim quandoque sentiunt, & odore escarum partim allec̃tata capiūtur, par-
tim uero odorum quorundam suffitu fugiunt, ut infecta quædam. Gustus
etiam similis ratio est: interdum enim cibum persequuntur diuersum: nec
eisdem saporibus omnia delectantur. Tactu uero sentire, (quod etiam an-
te dixi) omnibus datum animantibus est: quæ autem siliceo tegmine ope-
riuntur, olfactum gustumque habere constat, argumento escarum. De ui- H
su & auditu, quanquam nihil certi manifestique habemus, quibusdam ta-
men hos sensus inesse apparet: ungues enim ad strepitum se subtrahere cer-
nuntur, quoties ferramentum sentiunt admoueri. Pectines quoque admo-
to digito dehiscunt, mox comprimunt se ut cernentes: echini autem & te-
the atque glandes olfactum minime habere uidentur. Et generatim quidē
de exanguibus animalibus satis dictum est.

I Minus etiam, &c. Ita Theodorus οὐδὲ τῇ ἀλμυρῶν ἐν τοῖς ποτιμωτόροις, ἀλλ' ἡπὼν, οἷον τὰ ὀστροκόσθημα, &c. Vetus interpres ita habet: neque erit aliquod animal in quo uincit falsedo in aqua dulci, nisi pauca, sicut duræ testæ, &c.

A

De infectis.

Cap.

CXC VIII.

Est inter exanguia insectorum genus amplissimū, ut quod plures quàm *Insecta, ένζυμα.* alia complectitur species. Insecta uoco, quæ (ut nomen ipsum declarat) incisuras parte sui uel supina uel prona, uel etiam utraque habent: nec osseum quicquam discretum aut carneum, sed quiddam inter hæc ipsa medium continent: quippe quæ corpore pariter intus forisque duro consistent. Hoc genus multas & uarias complectitur species, ut modo diximus, quarum nonnullis quauis cognatis, nomen nullum commune est inditum, cuiusmodi sunt apes, & reliqua similis formæ insecta: crabrones scilicet & uespæ eiusdemque generis alia quædam: item quibus pennæ uagina inclusa continentur, (*κυλεόπτερα* uocant) ut galeruca, carabus, cantharis, & reliqua generis eiusdem. Sunt item alia ex his pennata, ut apes: alia pennis carent, sed pedibus gradiuntur, ut centipeda: alia utroque modo, ut formicæ: aliqua pennis & pedibus carētia, ut uermes terrestres. Omnium autē treis *Utrius alueum, τὸ πρὸ τοῦ κεφαλῆς κύβου.* illas partes haberi constat, caput, uentris alueum, & quod inter hæc sitū est, quale in cæteris pectus dorsumque habetur: unum id quod interiacet magna ex parte est: quæ tamen sunt longa & multipeda, iis fere totidem sunt quæ interiacent, quot incisuræ: quæ nunc ceruicium loco, nunc pectorum atque alui præcincta separant membra tenui modo fistula coherentia: aliquibus uero non tota incisura eas ambiente rugas, sed in aluo, uti diximus, aut superne tantum, implicatis flexilibus uertebreis. Oculi duri in omnibus fere patent, sed nullum ex his palpebrā habet. Ex cæteris uero partibus sensoriis nulla manifesta est, præterquam lingua: olfactus tamen sensum ea habere perspicuum est. cibum nanque sibi peculiarem uel eminus odore sentiunt, ut apes & culices quas *κνίπες* uocant, mel. Sentiunt autē præcincti ipso (*σπρίσμα* uocant) odores: & natiuo quodam sui corporis spiritu, qui à natura insitus est, non aduentitius. Linguam habent, qua & gustant & cibum attrahunt: hæc in nonnullis mollis infirmæque est, aliis dura & ualida: omnia enim quibus non in aluo aculeus est, linguam cuiusmodi ueluti arma gerunt. Nec dentes habēt quibus iuncta ea est, exceptis quibusdam paucis: nam & muscæ ea pertingentes cruorem mouent: & culices *κνίπες* dicti eodem acius pungunt. Dentes autem quædam insecta habent, quanquam alienos, neque aliorum animalium dentibus similes, ut apum muscarumque genus: quædam non habent, eorum scilicet quæ cibo utuntur humido. Insectorum enim complura non uictus tantum, sed armorum gratia dentes possident. Quibus igitur non in ore est aculeus, hæc dentes habent, cibi scilicet aut conficiendi aut capiendi admouendique gratia, ut formicæ, & id genus alia. Ad hæc antennæ, id est, cornicula ignaua nonnullis ante oculos *Antennæ, Cornicula ignaua, κόρνα,* prætenduntur, ut papilioni & carabo: quæ autem in hoc genere, uolucrum sortiuntur naturam, iis præter cætera membra, pennæ quædam membra: sicca annexæ sunt, quibus uolant, quæ neque fissæ sunt neque caulem habent ueluti auium pennæ. Sunt autem aliis binæ, ut muscæ, aliis quaternæ, utroque scilicet latere binæ, ut apibus. Quaternas gerunt, quæ aut grandiora sunt, aut aculeo in aluo armantur: quæ scilicet pabuli causa necesse

DE DIFFERENTIIS

ἔλυσον.
κελεύει πτερεῖς,
Vaginipennes.
ἀνέλυσον.
Aculeus,
κέντρον.

Μαίονα, μείζων
longiora uertit
Theodoros.

Γπνῖα, ἐλό-
πτερεῖς.

habeant euagari, quæ & corpulentiam habent leuiorem, ut apes, & reliqua E
generis eiusdem. Binas uero habent quæ aut minora sunt, aut aculeum in
priori parte gerunt, ex iis scilicet quæ pabuli causa uagantur, ut musca, ta-
banus, culex: quæ autem parua sunt & uitam stabilem agunt, multis quidē
fulciuntur pennis ut apes, sed crusta pennas obtectas gerunt, uelut melo-
lonthæ, & cætera id genus insecta, scilicet ut pennarū uires integras tuean-
tur. Ex uolucris itaque ipsis alia membranas ipsas quibus uolant, crusta
(quam ἔλυσον uocant Græci) superueniente quasi uagina inclusas gerunt:
unde & κελεύει πτερεῖς, id est uaginipennes dicuntur, ut scarabeus: alia dete-
ctas habent, ἀνέλυσον dicta, ut apes. uaginipennis illius ordinis nullum est, quod
aculeum habet: sed neque ulli aculeus in aluo cui penna binæ. Geritur eie-
nim aculeus aliis parte priore, aliis posteriore: aut enim ore aut aluo extre- F
ma aculeos habent pleraque insectorum: & uel intus conditos, ut apes &
uespæ, uel extra prominentes, ut scorpio: uropigium caudamue non habet
fere (præter unum scorpionem inquit Plinius) idque in causa est quod quæ
uolucres sunt, tanquam nauigium temone priuatum in uolatu agitentur,
& quocumque fors tulerit, impingant. Multipeda sunt omnia, quæ saltem
pedibus fulciuntur: uarie tamen pedum numerum sortiuntur: quæ enim cor-
pore sunt longiore & plures habent incisuras, ea numero præcipue superant,
ut iulorum genus: quibus autem pedes pauciores, hæc uolucres fere sunt, ut
pedum inopia adiumento pennarum compensetur. Pedes priores nonnul-
la ex iis longiores habent, quibus abstergant oculis incidentem molestiam
atque arceant: quod & muscas facere uidemus & apes, & reliqua generis G
eiusdem, quæ scilicet oculos habent duriores. Posteriores etiā mediis lon-
giores, ut ambulent melius, & attollantur facilius de terra cum uel auolare
uel salire libet: quæ nanque saliant, hæc uel crura posteriora habent maio-
ra, uel gubernaculis quibusdam saltui accommodatis fulciuntur retro cur-
uatis, ut crura quadrupedum. Atque iis omnibus pedes seni, iis etiam quo-
rum nixu saliant connumeratis. Quæ hunc numerum pedum excessere, ut
plerique uermes, non infra duodenos habent: aliqua uero & centenos: nu-
merus quidem impar nulli est. Partes corporis pronæ in iis omnibus diffe-
runt à supinis, sicut uel in cæteris animantibus est: cute omnia circumdantur,
sed admodum tenui. Partes insectorum exteriores has esse, atque in hunc
modum se habere constat.

I Quæ in hoc genere uolucrum sortiuntur naturam, πτερεῖς dicuntur, & ἐλόπτερεῖς
nonnunquam Aristoteli.

De partibus insectorum interioribus.

Cap. CXCIX.

QVod autem pro carne in his habetur, id nec testæ naturam imitatur
(ὀστρακωδῶς dicunt) neque illi simile est, quod in testaceis genus carnis
continetur: sed mediam quandā inter hæc refert naturam: nihil
enim habent duri aut mollis discretum, uti diximus, sed dura toto corpore
sunt duritie tali, ut osse carnosiora, carne magis ossea terrenaque magis cō-
stent. Quamobrem his non spinam, non os, non aliquid sepio simile, non
testam

A testam ambientem, neque terrenum aliquod durum, quod iis proportionē respondeat, natura dedit: ipsum enim corpus se sua duritia tueri potest & seruare, nec est quod aliunde muniri desideret. Plinius hæc ita retulit, Insecta non uidentur neruos habere, nec ossa, nec spinas, nec cartilaginem, nec pinguia, nec carnes, nec crustam quidem fragilem, ut quædam marina, nec quæ iure dicatur cutis, sed mediæ cuiusdam inter hæc omnia naturæ corpus, arēti simile, neruo mollius, in reliquis partibus siccius uerius quàm durius. Et hoc solum his est, nec præterea aliud: nihil intus, nisi admodum paucis, intestinum implicatum. Hæc Plinius. Partes autē quæ ad cibum administrant, non pari ratione datæ omnibus sunt: alia enim linguam intra os continent, ut formicæ: alia foris gerunt uelut promuscidem fungosam & cauiam, ut ea simul & gustare & cibum trahere possint. Patet hoc in muscarum

B genere & apum & omnium generis eiusdem: necnō asili & tabani eodem spectant: atque iis quidē lingua, siue promuscis pro aculeo habetur: omnia nanque quibus non in aluo aculeus est, linguam eiusmodi ueluti arma gerunt. Linguam hanc in quibusdam excipit intestinum rectum simplex ad ostium usque excrementi porrectum: in quibusdam hoc retortum in anfractum est. Sunt etiam quæ uentrem ori adiunctum, intestinumque à uentre reuolutum habeant, ut quæ cum edatiora maioræque sint, conceptaculum cibi obtineant copiosioris. Viscus nullum in his, nullum pingue, sicut neque in cæteris quæ sanguine carent. Pars uero illa quæ cordi proportionē respondet, inter caput & alueum est: quæ etsi magna ex parte simplex est, tamē in nonnullis multiplex est, ut iulis & similibus prælongis: quo fit ut præcisa uiuere possint. Fœminis in hoc genere membrum quod pro uulua habetur, fissum iuxta intestina positum est, in quo fœtus generatur. Patet hoc in locustis & reliquis quorum magnitudo aliqua est, & natura coitum recipiat: maxima enim pars generis insecti perexigua est: ideoq; & eorum uteri incerti ignotius propter corporis exiguitatem. Fœminæ inter ea quæ coeunt insecta, maxima ex parte maiores suis maribus euadunt, ut Phalangia.

I Præcisa, &c. Insecti diuulsi, inquit Aristoteles, uiuit cum pectore tum caput tum alueus: & sine eo caput auulsum uiuere non potest.

De insectorum generatione & interitu.

Cap. CC.

Procreatur insecta quædam per coitum & ex animalibus generis eiusdem, ut phalangia & aranei ex phalangiis & araneis: ut bruci, locustæ, cicadæ. Sunt autem quæ coeunt quidem & generant, quædam etiam animal, uerum non sui generis animal, sed uermiculos tantum, ut muscæ & genera papilionum: neque eadem hæc ex animalibus procreantur, sed ex putrescente humido aut sicco: ut pulices, muscæ, cætharides. Quædam nec ex animalibus nascuntur neque coeunt: ut culices & uermiculi nonnulli, & plura eiusmodi genera, sed sponte proueniunt. Horum uero alia ex rore qui in frondibus est, uidelicet uerno tempore, ut natura fert, sæpe tamen & hyberno quoties tranquillum australeque tempus diutius constitit. Item alia ex cæno aut fimo putrescente oriuntur: alia in lignis aut stirpium aut cæsis

DE DIFFERENTIIS

alia in animalium pilis, alia in excrementis, aut iam excretis, aut adhuc in- E
tra animantem contentis, ut quæ lumbrici appellantur. quinetiâ in iis quæ
putredinem nullam posse recipere existimantur, nasci animalia nouimus,
ut culicum genus quoddam ex fece aceti, & uermes in niue uetustiore: o-
mnibus autem prope dixerim, quæ sponte procreantur, uel siccis humescē
tibus, uel humidis siccessentibus nascuntur. Insecta auersa cocunt, deinde
id quod minus est superuenit maius, hoc est, mas fœminam (inter ea enim
quæ cocunt insecta, fœminæ maxima ex parte maiores suis maribus eua-
dunt, uti modo diximus) nec mas in fœminam genitale ullum inferere mē
brum, more animalium cæterorum uidetur, sed fœminam sursum in ma-
rem meatum quendam reflectere conspectum in pluribus est, qui in non-
nullis maior quàm proportionē totius corporis esse uidetur, cum ipsa par- F
ua admodum sit: sed sunt etiam in quibus minor existit. Planum hoc fuerit
si muscas coitu uenereo copulatas diuiseris. Tardo etiam quæ coiuerint se-
iunguntur digressu: diu nanque copulatio eorum durat, quod in iis quæ in
nostro conspectu uersantur facile patet: uerbi causa, in muscis & scarabeis,
phalangiis & si quid eius generis coire solet. Insecta hyberno tempore co-
cunt, & serenis austrinisque diebus nascuntur ea quæ se abdere non solent
ut muscæ, formicæ: breui à coitu pariunt maxima sui parte quæ solēt coire.
uermem autem omnia faciūt, excepto genere quodam papilionum, quod
durum quiddā simile cartamo, id est enici semini producit, sed intus flu-
dum. E quibusdam qui ex coitu prognati sunt uermibus, neque ea quæ ge-
nerarint proueniūt animalia, sed nec aliud ullum animal: sed id quod sunt G
fordes tantum persistūt, ut pulicum & pediculorum fœtus: è uermibus ue-
ro ipsis ex quibus gignitur animal, non parte aliqua sicut ex ouis, animal
creatur, sed totus uermis accrescit, & particulatim discretus formatur in
speciem destinati animalis. Eadem uero gignēdi ratio omnium est quæ ex
uermibus ortum habent, siue ex coitu animalium uermes, siue sine coitu
prodire. uerbi gratia: nascuntur papilioes ex crucis. Eruca ex uirentibus
foliis, maximèque ex brassica. Primum minus quid milio consistit in folio:
mox uermiculi inde contrahuntur: aucti deinde intra triduum, cruce par-
uæ afformantur: postea uero auctæ motu cessant, suæque forma immutan-
tut, appellanturque tātisper chrysalides, quasi aurelias dixeris, & duro in-
tectæ putamine sunt: ad tactum autem immobiles araneosis quibusdā ob- H
ductæ (quæ etenim ex erucarum numero è uermibus gignuntur, aranea in-
uolutæ magna ex parte principio exeunt) nō os, nō aliud ex membris quod
conspicuum sit, possident. Vermium uero ipsorum alij hoc intra se habent
unde incrementum ipsis nutriendis accedat, ut uermes, apum & uespārū:
alij de foris capiunt, ut erucæ & cæterorum nonnulli uermium. Itaque pri-
mum dū erucæ sunt, cibo alūtur atque excrementum emittunt: at uero cum
in aurelias dictas transierint, nihil uel gustant uel excernunt. Longo post
tempore, putamine obrupto euolant inde animalia pennigera, quos papi-
liones uocamus. Omne autem hoc uermiculi genus, ubi suæ magnitudi-
nis finem receperit, cum scilicet aurelia appellatur, quasi ouum efficitur, &
oui

376 *Greg. 18. 9.*
Aurelia.

Papilio.

Aoui obtinet facultatem:indurefcit enim putamem eorum,& tantisper immota redduntur:quod etiam in uermiculis apum & uelparum nō fecus atque in erucis apertum est:& in cæteris quoque omnibus quæ non coitu generantur,uel in lanis uel aliis huiuscemodi, atque etiam in aquis. Omnia enim poſt uermis naturam,motu ceſſant,& putamine obareſcunt:mox rupto putamine exit ueluti ex ouo animal,tertia mutatione finem accipiens generationis, idque pennatum magna ex parte eſt: colorem uero à ſua cruce trahunt quæcunque ex erucis orta ſunt. Hæc eadem gignendi ratio (ut dixi)cæterorum etiam eſt quæ ex uermibus conſiſtunt, ut apum,uelparum & crabronū, ſcarabeorum atque aliorum id genus omnium. Eorum quæ ex uermibus gignūtur contrā quàm eorum quæ ex ouis, pars inferior maior inter initia ſit,oculi & caput poſtea augentur. Tempus generationis inſectorum à principio ad finē uſq; maximæ fere parti ſeptenariis terminis deſcribitur aut quaternis.Culicum & uermiformis generis parti plurimæ,ter ſepteni dies attributi ſunt:iis uero quæ ſui generis animal procreāt quater ſepteni magna ex parte:ſeptem ex iis ab initu, concretio uermis & conſummatio uendicat ſibi:reliquis tribus ſeptenis incubant atque excludunt,ea ſcilicet quæ ſuo procreant fœtu ut araneus,aut id genus aliud: mutationis uero & tranſitus in figuras alias,trinis aut quadrinis diebus,parti maxime peraguntur,ſicuti in morbis quoque dies decretorius euenit. Talis inſectorum generatio eſt.Pereunt ſtriatis contortisque membris, ut ſenectute genus maiorum animalium moritur,que pennata ex iis ſunt,pennis etiam contractis autumnno fere moriuntur:tabani quidem uel aqua intercute oculorum cæci intereunt.

De uictu inſectorum,uoce, ualitudineque & aliis quibusdam affectibus.

Cap. CCI.

Inſecta animalia quibus dentes omniuora ſunt: quibus autem lingua tantum,humore undique eliquando ſua lingua ueſcuntur: quorū alia etiam omniuora ſunt,quibus ſcilicet guſtus omnium ſaporum eſt,ut muſcæ: alia ſanguiuora,ut tabani,aſili: alia ſuccis plantarum & fructuum uiuunt. Apis una nullis putidis aſſidet,nec utitur alio cibo quàm dulci. Formicæ nihil uenantur,ſed ab aliis iam parata colligunt. Aranei nihil conſciunt neque recondunt,ſed cibum ſolo uenatu ſibi acquirūt. Apes nihil uenantur,ſed ipſe ſibi cibaria faciunt atque recondunt:mel enim cibus earum eſt.Inſecta humorem,non potus,ſed cibi gratia aſſumunt. Omne inſectorum genus minimo alimento contentum eſt,& prope ſibi ipſa ſufficiunt, non tam corporis exiguitate quàm frigidityte, uti Ariſtoteli placet. Inſectis animalibus neque uocis, neque locutionis ulla facultas,ſed ſonus tantū iis ſpiritu interiore mouetur,non exteriore:nullum enim ex iis ſpirat: omnia uero in eo genere membrana ſepto cincturæue qua incifura eſt ſubdita,ſonant attritu ſpiritus interioris.Inſecta pene omnia hyeme conduntur,præter ea quæ uitam in domiciliis cum hominibus agant: quæque prius intereant quàm annuum tempus excedant.Latent hæc hyeme, alia diutius, alia quādiu al-

DE DIFFERENTIIS

gor uehemens est, ut apes. Conduntur autem quæ in locis apricis abdita, & ubi sibi cubile constituere tutius solent. Senectutem etiam exuunt insecta quædam, ut silpha, & ea quorum pennæ uagina continentur, ut Scarabæi. Et omnia quidem ubi iam factum est quæd gigni debuerit, exuunt, ut iam dictum est. Nam ut partui ouiparo cortex, sic uermiculariæ proli operculum circumrumpitur, æque & apibus & locustis & aliis nonnullis. Insectorum maxima pars eo tempore ualet quo gigni solet, uidelicet cum annus humidus & tepidus est. Intereunt omnia insecta tacta ex oleo: sed celerime si capite illito exponantur soli. Conglomerantur ex iis nonnulla ut sese tuto inflexu seruare possint: quæcunque scilicet prolixo corpore sunt. Quæ autem glomerari nequeant, contrahunt se in incisuras, quod patet cum tanguntur, uelut ea quæ canthari uocantur: ubi enim metuerint, motu cessant, & totoque corpore indurescunt.

De insectorum generibus, quæ fauos sibi extruant, ut de apibus,
atque id genus aliis. Cap. C C I I.

Insectorum genus quoddam est nomine adhuc uacans quo uno comprehendatur, sed formam suarum partium cognatam omnium referens, uidelicet ea quæ fauos faciunt, ut apes & reliqua similis formæ insecta: quorum genera nouem numero sunt. Sex illa ex his gregalia, apes, reges apum: fuci qui inter apes degunt, uespæ, crabrones, & teuthredones: solitaria uerò reliqua tria, sirenis maior, sirenis minor, & quem bombylium uocant. Sed inter insecta omnia principatus apibus, & iure præcipua admiratio, solis G ex eo genere hominum causa genitis, inquit Plinius. Mella contrahunt sic cumque dulcissimum ac saluberrimum, fauos confingunt & ceras, rempublicam habent: concilia priuatim, ac duces gregatim: & quod maxime mirum sit, mores habent. Genera apum plura: optimum, quæ breues, uariæ, & in rotunditate compactiles sunt: secundum, quæ longæ & crabronibus uespisue similes: tertium, qui *φάγ*, id est fur nuncupatur: quartum, fucus: (nam & hæc inter apes numerantur.) Duo item principum regumue genera: alterum rufum fuluūque, (*πυρρόν* Græci uocant) quod præstantius est, alterum nigrum magisque uarium. Duplo amplius hoc genus ape utili: & pars à præcincto inferior longitudine proportionem habet sesquialteram: uocanturque à nonnullis matres apum, utpote originis authores. Aculeum H apes possident, fuci eo carent, reges ducēque habent, sed non utuntur: quocirca eos carere aculeo nonnulli existimant. Hæc Aristoteles. Tria ducum genera fecere quidam, ut refert M. Varro, nigrum, rubrum & uarium. Menecrates duo statuit, nigrum & uarium: melior nigro uarius, ita ut expediat mellario cum duo sint eadem aluo, interficere nigrum, quem scit cum altero rege esse seditiosum, & corrumpere aluum. Sunt reges apum, ut Columella prodidit, maiores paulo & oblongi magis quam ceteræ apes, rectioribus cruribus, sed minus amplis, pinnis pulchri coloris, & nitidi leuēque, ac sine pilo, sine spiculo, nisi quis forte pleniorē quasi capillum quæ in uentre gerunt, aculeum putet, quo & ipso tamen ad nocendum non utuntur

Apis.
μέλιον.

Apū genera.

Ducū genera.

Matres apum.
μητρὶς μέλιον.

Reges apum.

A utuntur: quidam etiam infusci atque hirsuti reperiuntur, quorum pro ha-
bitu damnabis ingenium,

Nanque duæ regum facies, duo corpora, plenis

Alter erit maculis auro squalentibus ardens,

Et rutilis clarus squamis, insignis & ore.

Atque hic maxime probatur, qui est melior: nam deterior sordido sputo
similis tam fœdus est, -quàm puluere ab alto

Cum uenit, & sicco terram spuit ore uiator. Et,

-Ille horridus alter

Desidia, latamque trahens inglorius aluum.

Regibus omnibus, inquit Plinius, forma semper egregia, & duplo quàm ce-
B teris maior: pennæ breuiores, crura recta, ingressus cellior: in fronte macu-
la quodam diademate candicans: multum etiam nitore à uulgo defferunt.

Mira plebei circa eum obediētia: cum procedit, unà est totum examen: cir-
câque eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur: & se quaque
proximam cupit esse, & in officio conspici gaudet. Reliquo tempore cum
populus in labore est, ipse opera intus circuit similis exhortanti, solus im-
munis. Procedit foras non nisi migraturo examine. Non unus in quoque
examine dux tantummodo est, sed plures, ut Aristoteles author est: peritq;
examen, si duces uel non satis habeantur, uel plures quàm satis: distrahunt
enim examen. Plinius uero, Reges, inquit, plures inchoātur ne desint: post-
ea ex his soboles cum adulta esse cœpit, concordii suffragio teterrimos ne-

C cant, ne distrahant agmina. Reges nunquam prodeunt foras, uel, ut pascan-
tur, uel alia causâ, nisi uniuerſa cum plebe, ut cum migratur: tunc enim reli-

quæ omnes circa ipsum glomerantur, uti modo diximus. Et ubicunque il-
le confedit, ibi cunctarum castra sunt. Et si cum pergunt, rex ipse forte aber-
rarit, omnes inquirere odoratûque sagaci persequi ducem donec inueniāt,
accepimus: gestari etiam eum à plebe, cum uolare non potest: & si perierit,
omnes interire: uel si aliquandiu manserint, fauos quidē conficere, sed mel-
nullum: nec fieri posse, quin breui omnes pereant. Sempérq; duce prehen-

so totum tenetur agmen, amisso dilabitur, migrantq; ad alios. Esse utique
sine rege non possunt: inuitæ autem interimunt eos cum plures fucere. Fuci

D que haberent, duces utiq; essent: & Columella, Fucus, inquit, genus est am-
plioris incrementi similitimum apis. Plinius quoque, Maiores sunt apibus
fuci, & sine aculeo, uelut imperfectæ apes. Quamobrem cum ea sint ma-
gnitudine, alucis aliqua intertexunt nonnulli, quo apes subire possint: fuci
autem ut grandiores nequeant. Manent fuci magna temporis parte in al-
ueis: (neque enim hoc genus nisi uere conspicitur:) cûmque exeunt, effe-
runt sese fusim in sublimine gyróque uolitant, & quasi exercitium faciunt:
quod ubi satis iam fecerint, redeunt domum & epulis perfruuntur. Gigni
fucos seorsum dicitur, si dux uiuit: sed si obiit, in apum loculamentis oriri
ex ipsis apibus, atq; hos fieri animosiores: quocirca aculeatos uocari, quan-
uis aculeo careant: animo nanque feriendi, non potestate hoc meruerunt.

*Aliis, deterri-
mos.*

*Fessum, inquit
Plinius, hume-
ris subleuant:
uulidius fatiga-
tū ex toto por-
tant.*

Fucus, καὶ φῦς.

*Aculeatos,
κενέωτους.*

DE DIFFERENTIIS

Fuci, inquit Aristoteles, nullum est inter apes munus, sed, ut ait Vergilius, E ignauum fucus pecus & immune, sine industria fauis assidens: nam neque alimenta congerit, & ab aliis inuecta consumit: uerum si pauci adsunt fuci, nonnihil præstant commodi: reddunt enim apes in opere sollicitiores. Sunt tamen qui fucos & per se fingere fauos eodem in alueo, & cum apibus negotium conficiendi faui partiri dicant: uerum mellificandi nullam habere facultatem: sed uesci tum eos, tum eorum pullos melle quod apes fecerint. Hæc fere Aristoteles: ueruntamen, ut Columella author est, ad procreationem sobolis cōferre aliquid hi fuci uidentur: insidentes seminibus, quibus apes figurantur. Itaque ad fouendam & educandam nouā prolem, familiarius admittuntur: exclusis deinde pullis extra tecta proturbantur. Et Plinius, Sunt autem fuci, inquit, sine aculeo imperfectæ apes, nouissimæque à fessis & iam emeritis inchoatæ, serotinus fortis, & quasi seruitia uerarum apum. Quamobrem imperant iis, primosque in opera expellunt, tardanteis sine clementia puniunt: neque in opere tantum, sed in fortu quoque adiuuant eas, multum ad calorem conferente turba: certe quo maior fuerit multitudo, eò maior fiet examinum prouentus. Cum mella cœperint maturescere, abigunt eos, multæ singulos aggressæ trucidant. Et si prouentus desperatur, tunc & fucos abigunt. Proprium furibus genus est se aliqui existimauere, inter apes grandissimis, sed nigris, aluôque quàm apibus utilis ampliore, ita appellatis, quia furtim deuorent mella. Furis sicuti & fuci nullum est in apum opere munus, sed ceteris quibuscum uiuunt, iniuriam faciunt: nam fur ipse si quâdo in alienos fauos furripere ingressum potuerit, adeo in satietatem repletur ut nequeat auolare, sed ante alueum uolutetur. Itaque non impune semper hæc faciunt: nam deprehensi interdum à bonis apibus occiduntur, sicuti & fuci. Apes unicolores magis sunt quàm crabrones aut uespæ. Optimæ breues uariæque & in rotunditatem compactiles: deteriores longe, crabronibus uespisue similes: etiamnum deterrimæ ex iis pilosæ. Minores illæ officiosiores maioribus sunt: pennæ his detritæ, color nigricans, & quasi combustæ essent. At maiores nitidæ uenustæque sunt more otiosarum mulierum. Peripateticæ sectæ cōditor Aristoteles in iis libris quos de animalibus conscripsit, apum siue examinum genera complura demonstrat: carumque alias uastas sed glomerosas, eademque nigras & hirsutas alas habentes: alias minores quidem, sed æque rotundas & infusci coloris, horridique pili: alias magis exiguas, nec tam rotundas, sed obesas tamē & latas, coloris meliusculi: nonnullas minimas gracilesque & acuti aluci, ex aureolo uarias atque leues. Eiúsque auctoritatem sequens Vergilius, maxime probat paruulas, oblongas, leues, nitidas, Ardentés auro, & paribus lita corpora guttis, moribus etiam placidis: nam quanto grandior apis, atque etiam rotundior, tanto peior: si uero & senior, maxime pessima est. Hæc Columella. Differunt inter se apes parentibus natæ urbanis, & quæ rustico montanoque uictu educatis prodierint: sunt enim syluestres horridiores aspectu, & iracundiores & minores, sed opere ac labore præstantiores. In Ponto sunt quædam albæ,

¶ *Ap. fur.*

Fur, inquit Varro, qui uocatur ab aliis fucus, lato uere.

Apes.

A albae, quæ bis in mense mella faciunt. Apud Themisciram circa Thermooontem amnem apes tam in terra quàm in alucis faciunt fauos, qui parùm admodum ceræ contineant, & mel crassius reddant. Fauus ipse levis atque aquabilis est, quem non semper, sed hybernis temporibus tantum construunt: copia enim in eo tractu est hederæ, quæ hyeme floreat, unde apes mel capiant. Ad Amysum urbem conuehitur à locis superioribus mel cædudum, *Mel candidum.* crassumque maiorem in modum, quod apes faciunt in arboribus sine fauo, quale etiam fieri in Ponto cognitum est. Sunt etiam apes quæ fauos sub terra triplici ordine faciant, in quibus mel est, uermis nullus: uerum nec faui omnes eiusmodi sunt, nec apes ita omnes confingunt.

B 1 Nanque duæ, &c. Ex Vergilio hæc: quanquam uidetur hic Columella nonnullas notas attribuere regibus apum, quas Vergilius apibus ipsis. 2 Quasi combustæ, Theodorus dorsum repandum legit: sed nos hunc locum ita reddidimus tum ex Græca lectione, tum ex ueteri interprete consentientibus.

Ratio operis & uita apum.

Cap. CCIII.

Sed perquam uaria in earum operatione & uita, ratio est: apes enim fere cum alucum receperint mundum, primum fauos construunt, ceram fingunt, hoc est, domos cellasque faciunt: deinde sobolem, postea mella. Primum itaque construere incipiunt fauos, deferentes ex floribus, atque etiam ex arboribus lachrymas, salice & ulmo, & aliis quæ glutinum pariunt. Hisque pauimentum & alucum ipsum intus totum, ut quodam tectorio illinunt, *κεράως, mel καίματος.* ne bestiola nocua subeat. Vocant hoc opus apiarij *καίματος*, id est tectorium: aditus etiam si ampliores sint quàm pro fabricæ ratione, obstruentes coarctant. Fauos deinde effingunt multi cauatos è cera: primum in quibus ipsæ *Fauus, rugosus.* gignantur: deinde in quibus reges dicti & fuci (quanquam sunt qui fucos, ut dictum est: & per se fingere fauos in eodem aluco, & cum apibus negotium conficiendi faui partiri dicant) suos certe semper componunt apes: sed regem cum fetus largior est, fucorum autem cum copia mellis speratur. Fauos regum suis similes faciunt, qui parui sunt: fucorum autem minores quàm suos: & quandoque finguntur seorsum per se faui fucorum: sed magna ex parte inter fauos apum inseruntur. In fauis cellæ omnes (quæ & loculamenta dixeris & loculos) tam mellariæ quàm sobolariæ gemino sunt ostio: uno enim eodemque intersepto, & basi duæ sibi iunguntur cellæ modo poculi gemini, altera intus, altera foris. Sūtque loculi ipsi fucorum ampliores. *Loculi.* Cellam facit apis ex angulis totidem, quot habet ipsa pedes (quot geometræ *ἐξ ἄκρων* fieri in orbe rotundo ostendunt) ut plurimum loci includat. *κεράως.* Cellæ quæ parietibus principiisue fauorum proximæ sunt, arctiores & melle uacuae gemino aut triplici uersu: pleniores autem sunt faui, quibus plus ceræ obducitur. Ad ostium ipsum aluci, prima aditus pars illita est ex mitye, *μύτις.* quod uelut excrementum purgamentumue ceræ est, bene nigrum acrisque *Ammitis.* odoris: medetur hoc plagis, & huiusmodi suppurationibus. Proximū ab eo tectoreū crustane pillocerus: leuius hoc quàm mitys, minisque medica- *πύλλοκος.* mentosum. Hæc Aristoteles. Plinius uero, fores, inquit, latiores circumstruit. *Πύλλοκος.*

DE DIFFERENTIIS

Mitys.

Pissoceros.

Propolis.

Mitys.

Σανδαράκη.

Erithace.

Εριθάκη, uel

ῥιθάκη.

Cerinthus.

Κήρινθος.

Erithace.

Cerinthus.

Prima fundamenta operis mityn uocant periti: secunda pissoceron, tertia E propolin inter coria cerasque, magni ad medicamina usus: mitys crusta est 4 prima saporis amari: pissoceros super eam uenit picantium modo ceu dilu 5 tior, cera initium plerunque è mitiori gummi: propolis crassioris iam materiae additis floribus, nondum tamen cera, sed fauorum stabilimentum qua omnes frigoris aut iniuriae aditus obstruuntur, odore etiamnum graui, ut qua plerique pro galbano utantur. Propolin uocant, inquit Varro, è quo 6 faciunt ad foramen introitus protectum in aluum maxime aestate: quam rem etiam nomine eodem medici utuntur in emplastris: propter quam rem etiam carius in sacra uia quam mel uenit. De propoli Dioscorides hæc prodidit, In alueorum foribus inuenitur propolis, sua natura cere aspectu 7 similis. Eligenda est flaua, odorata, & styracem referens, in uehementi ariditate mollis, & mastiches in modum ductilis. Fauos itaque primum intus, ut dictum iam est, conficiunt apes: mox collocant fortum ore emittentes suo, uti iis placet qui censent aliunde prolis primordia conuehi (de generatione nanque earum uaria sententia est.) Deinde cibi causa mellificant, ore euomentes in cellas: mel enim apibus tum aestate tum hyeme in cibo est: sed præter hoc conuehunt reconduntque alterum quoque cibarij genus, cui durities cere proxima, quod Sandaracan nonnulli appellat: alij Erithacen, alij Cerinthum. Hic erit apum, dum operantur, cibus, qui sæpe inuenitur in fauorum inanitatibus sepositus, & ipse amari saporis, ut Plinius docuit. Gignitur autem rore uerno, & arborum succo 8 gummi modo: Africi minor, Austri flatu nigrior, Aquilonibus melior & rubens. Erithacen uocant, inquit Varro, quos fauos extremos inter se conglutinant: quod est aliud melius propoli, itaque in hoc uim esse illiciendi. Quocirca examen ubi uolunt confidere, cum ramum aliamue quam rem oblinunt hoc, admisto apiastro. Cerinthum Aristoteles melle quidem deteriorem esse scribit, at dulcedine prope ficus. Congerunt hoc apes suis cribus, ut & ceram. Carnem nullius animalis tangunt apes, nec opsoniū appetunt: mortuis ne floribus quidem, non modo corporibus insidunt. Apis insectorū una nullis putidis assidet: nec utitur alio cibo quam dulci: aquā etiam libentissime haurit, qua sinceri clarissimiue fontes scaturiunt. Gaudere plausu atque sonitu apes uidentur, quapropter tinnitu aris aut fictilis conuocari eas in alueum aiunt: quanquam incertum est an audiant: & uoluptatē, an formidine ita faciant. Hyeme conduntur, adeo ut nec cibum sibi appositum gustare uideantur. Et si qua crepserit, ieiuna spectatur uentre translucente, nulloque penitus contento quod manifestum sit. Cōduntur à Vergiliarum occasu usque ad uer inquit Aristoteles: Plinius autem, latet ultra exortum, ait, adeo nō ad ueris initium, nec ut quisque in Italia de alueis existimat: ante fabas florentes non exeunt ad opera & labores. Columella, post confectam, inquit, brumam diebus fere quadraginta, quicquid est repositi mellis (nisi liberalius à curatore relictum sit) consumunt apes: & sæpe etiam uacuatis ceris usque in ortū Arcturi, qui est ab idibus Februariis, ieiunæ fauis accubantes torpent more serpentū, & quiete sua spiritum conseruant.

A conferuant. Post hoc tēpus cum diei permittit hillaritas, procedere audent in pascua: nam ab æquinoctio uerno sine cunctatione iam passim uagātur, & idoneos ad fœtum decerpunt flores atque intra tecta comportant. Duodequingagesimo die ab æquinoctio uerno, cum sit uergiliarum exortus, circa v. idus Maij incipiunt examina uiribus & numero augeri. Singulis deinde muneribus se distribuunt apes, ut aliæ ex floribus conuehant: aliæ mel, aliæ erithacen, aliæ extruant & poliant fauos: aliæ aquam importēt ad cellas, & cum melle temperent. Gerulæ secundos flatus captant: iuxta uero terram uolant in aduerso flatu uepribus hebetato. Nullum his tempus certum consuetūque est quo operari incipiant: sed si rebus abundant necessariis, benèque degunt, æstiuo potissimum tempore opus aggrediuntur, & quandiu serenum sit assidue operantur: nullusque cum per calū licuit, otio perit dies. Socias quoque otiosas & desides ac minus parcas pellerē, in more apibus est. Apum seniores intus operantur: hirtioresque moræ domesticæ ratione sunt: adolescentes foris negotium exercent, & ea quæ res exigit portant, leuiorēque sunt, labore hirsutie detrita. Prælagiuntque apes & hyemem & imbres: cuius rei indicium est, quod non uolant: sed sereno adhuc, in alueo uolutātur: quo apiarij hyemem expectant. Tempore matutino omnes silent, donec una gemino aut triplici bombo excitet omnes: tum uniuersæ ad opus prouolant. Cūque redierint, primum item tumultuant, paulatimque minus subinde strepunt, dum una circūuolitant. **C**do susurret, quasi dormiendū præcipiat: tum repente omnes conticescunt. Dignoscitur examen ualere susurri frequentia, & exeundi ingrediendique agilitate: hilaritate præterea & nitore sanitas æstimatur. Cum migrandum est, uox solitaria & peculiaris quædam aliquot ante diebus intus mittitur: & biduo aut triduo paucę circa alueum uolant. Ab exortu autem uergiliarum ad solstitium, quod fit ultimo mense Iunio, ut tradit Columella, fere examinātur alui: quo tempore uehementius custodiri debēt, ne nouæ soboles diffugiant. Vita apum anni sex: nōnullæ etiam septem possunt complere. Quod si examē nouem aut decem annos durauerit, prospere actum esse existimatur. Efferunt foras uita in alueo defunctos: & cætera mundissimum omnium hoc animal est. Amoliūtur omnia è medio, nullaque inter opera spurcitia iacent: quin & excrementa operantiū intus, ne longius recedant, unum congesta in locum, turbidis diebus, & operis otio egerunt. Sapenumero & cum alui necessitas est, auolāt: & in secessū reddunt excrementum, quoniam male oleat. Oderūt autē non solum fædos odores, sed etiam unguentorū delicias: ex quo fit ut homines his delibutos percutiāt.

1 κώνισιν: an κώνισιν potius? Melliginem, ni fallor, hoc uocat Plinius. 2 Fauos *Melligo*, deinde, &c. Fauus, inquit Varro, est quæ fingunt multi cauatum è cera. 3 Cellā facit apis. Plinius, Hæ, inquit, cellarum minime, sed ipsi (fuci scilicet) maiores apibus. An fortasse fauos intelligit, non loculamēta ipsa? 4 Mytin, aliās, commosin, atque *Commofis*. ita uertit Theodorus pro mitye, inter coria cerasque, id est, inter priores illas crustas & fauos. 5 Primā, aliās, nigra. uaria hic notatur lectio pliniana. Populi, inquit Plinius, ferunt in foliis guttam, ex qua apes propolim faciūt. 6 Propolim uocāt. Videtur Varro hoc nomine duplicia illa Aristotelis, aut triplicia Plinij fundamenta cō-

DE DIFFERENTIIS

plecti. Hæc Claymond. 7 φύσει καιροειδής, id est (ut equidem arbitror) substantia cœ-
ræ simili, uel aspectu similis cœræ. 8 ἐν δ' ἀκῆ, ἢ ἀκῆ quandoque uocatur, nisi men-
dosa sunt Aristotelica exemplaria.

De generatione apum.

Cap. CCIII.

DE generatione apum uaria sententia est: magnâque inter cruditos & subtilis quæstio fuit: alij enim eas parere & coire negant: (apum enim coitus uisus est nunquam) sed ex floribus quibusdam deportare fœturam existimant. Sūt qui fucorum quidem fœturam comportari è floribus illis arbitrentur, sed apum generi ortum præstari à ducibus hoc argumēto referunt, quod fucorum fœtus editur etiam sine duce, apum nunquam. Aliqui per coitum agi opinantur, maresque esse fucos, fœminas uero apes esse contendunt: alij contrà, apes mares esse, fucos fœminas opinantur. In tāta rei huiusce ambiguitate, cum non satis adhuc explorata, quæ in earū generatione eueniant, habeamus, rationi interim fides adhibenda est: præsertim cum quæ afferuntur, conueniant cum iis quæ sensu percipiuntur. Duces uel absque coitu generāt & seipsos & apes: apes deinde fucos procreāt, ipsi uero fuci nihil insuper generant: sed in ternario numero finem generatio recipit. Et cum ceteræ in concavis imisque fauorum proueniant, duces subter ad fauum pendentes oriuntur. Fiunt autem schadones optimæ (sobolem dico) cum mellificatur: fœtu posito, apes incubant auium more. Fœtus apum & fucorum, ex quo uermiculi fiunt qui in apes fucosque trāseunt, candidus est: primordium regum colore cernitur fuluo, corpulentia mellis crassioris, magnitudine ilico proxima suæ futuræ soboli: nec primū ex eo uermiculus gignitur, sed statim apes, ut aiunt. Vermiculus dum paruus est, iacet in fauo obliquus: post deinde, sua ipse facultate se erigit, cibūque capit, & fauo ita adhæret, ut retineri uideatur. Schadonibus dum membrana inuoluuntur, & pedes & alæ innascuntur: atque sub ea specie, cum scilicet formæ liniamenta receperint, nymphæ appellantur: iam neque cibum præterea capiunt, neque ullum alui reddunt excrementum: sed coerciti & contracti quiescunt, nec ullo pacto se mouēt, usque dum species destinata perficiatur. Et cum iam ad finem generationis uenerunt, rupta quæ cinguntur membrana, euolant. Peragitur autem fœtus intra xlv diem: non apum tantum, sed & crabronū & uespærum fœtus cum iam formæ liniamenta cœperint, eodem modo nymphæ dicuntur. Stercus quandiu sit, uermis emittit: postmodum non nisi perfectæ, (ut modo dixi) prodierint. Nouellæ istæ tertio quam prodierint die, statim negotium incunt, si cibus suppetat. Humido uere melior fœtus, ut sicco mel copiosius.

Schadon.

Rex statim mellis coloris, inquit Plinius: Statim penniger, Plinius.

Nymphæ.

Nymphæ.

1 Varia sententia est, &c. Ambiguitatem hanc quæstionemque pluribus uerbis explicat Aristot. lib. 3 de generat. animalium. 2 Sunt qui fucorū, &c. Plinius, Sunt qui apes in totum amissas reparari putent, uentribus bubulis recentibus cum fimo obrutis: Vergilius, iuuenorum corpore exanimato: sicut equorum uespas atque crabrones, sicut asinorum scarabeos.

De mor-

A De morbis apum, & iis quæ aliàs inimica sunt apibus.
Cap. CCV.

Pereunt apes tum aliis casibus, tum uero cum multi principes orti partē quisque secum quò libuit, abducant: nascuntur aliquando in extremis fauis apes grandiores, quæ ceteras fugant, æstrus uocatur hoc malum, ab eo quod exagitet, neque patiatur examina conquiescere. Quin & morbos superapte natura sentiunt: index eorum tristitia torpēs, sicuti hilaritate & nitore sanitas æstimatur, ut modo diximus: agrotant potissimum cum sylua flores æruginosos tulerit, atque etiam temporibus siccis. Aliud morbi genus quasi otium quoddam & ueternitas apum incidit, cum fædo aluei odore. Vitiari fauos aiunt ex aranea, nisi suis fauis iucubent apes & concoquant: *Oculus.*
B quòd si ita se cōtinere potuerint, ut incubitu perseuerent, efficietur aranea illis ueluti alimentum: sin minus, pereunt toti faui. Gignuntur in iis quæ uitiuntur uermiculi, qui mox pennis subnatis euolant. Apibus etiam bestiola quædam in alueis innascuntur, quæ fauis officiant: ut uermiculus, quem *Sanitatis aut morborum in apibus signa explicat Varro luculenter.*
I alij clerum, alij pyrautam uocant: hic ueluti araneam facit in fauo. Nascuntur hi in pauimento, è quibus crescentibus, uelut aranea alueo toti obducitur, & faui carie pereunt. Obest & alia quædam bestiola similis hepiolo, qui lucernarum luminibus aduolat. Hæc lanuginosum quiddam parit, nec aculeo ab apibus stimulat, sed tantum fumo abigitur. Eruca quoque nascuntur in alueis teredines dictæ, quas apes non insectantur. Papilio etiam *Clerus, κληρος Pyrauta, πύραυτος. Ihepiolus.*
C ignauus, inquit Plinius, & inhonoratus luminibus accēsis aduolans, pestifer: nec uno modo. nam & ipse ceras depascitur, & relinquit excrementa, quibus teredines gignuntur. Et Columella, Papiliones enecentur, inquit, qui plerunque inter aluos morantes, apibus exitio sunt: nam & ceras erodunt, & stercore suo uermes progenerāt, quos aluorum tineas appellamus. *Teredines. Τεριδόνες.*
Inter caniculæ & arcturi exortum cauendum erit, ne apes intercipientur uiolentia crabronum, qui ante aluearia plerunque obsidiantur prodeuntibus. Cum eximuntur mella, apes abigi fumo utilissimum, ne irascantur, aut ipsæ auidæ uorent. *Tineæ. Et Vergil. lib. 4 Georg. tineas uocat.*

I Quem alij clerum, &c. De clero ita habetur apud Plinium, Est in fauis quibusdam qui uocatur clerus amaræ duritia ceræ, cum fœtum inde non eduxere morbo aut ignauia, aut infœcunditate naturali, hic est abortus apum: iterum, Sunt & operis morbi cum fauos non expleant, cleron uocant. Verum aliter utrunque locū legit Clai-
D mondus ex uetustis exemplaribus consentientibus: in priore loco, clauum: in posteriore, clarum, non clerum.

De melle.

Cap. CCVI.

EX floribus ceras fieri prodidere Aristoteles atque Celsus, ex matutino errore mella. Quæ ubi collegere apes, ore euomunt in cellas: & melle, uno alteroue ad summum die cellas replent: omnino ante uergiliarum exortum, mel non fit. Crascescit autem mel, concoctum iam tempore. initio enim ut aqua dilutum est, & primis diebus sine crassitudine cernitur, & feruet ut mustum seque purgat: quòd si exemptum eo tempore sit, crassitu

Hh

DE DIFFERENTIIS

dine caret: tum uicesimo maxime die spissatur, mox obducitur tenui mem-
brana, quæ feruoris ipsius spuma concrefcit. Indicium perfectionis in sa-
pore potissimum est. dulcius enim quod crassius. Porro inuenitur in plan-
tarum foliis floribusque, quod neque succus eorum, neque fructus, neque
pars, sed eiusdem sit naturæ cum rore. Non tamē alidue hoc nec copiose,
ut ille, prouenit: sed maxime syderum ortu, præcipuēque in ipso syrio ex-
plendefcente fit: nec omnino prius uergiliarum exortu (ut diximus) sublu-
canis temporibus. Itaque tum prima aurora, folia arborum melle roscida
inueniuntur: ac si qui matutino sub diuo fuere, unctas liquore uestes, capil-
lūmq; concretum sentiunt. E fronde ac pabulis potus hic liquor, & in u-
terculos congestus apum: (ore enim uomunt, ut diximus) ad hæc succo flo-
rum corruptus, & alucis maceratus, totiesque mutatus, magnam tamen cæ-
lestis naturæ uoluptatem affert. De apibus, inquit Seneca, non satis con-
stat, utrum succum ex floribus ducant, qui protinus mel sit: an quæ colle-
gerunt in hunc saporem mixtura quadā & proprietate spiritus sui mutant.
ut quibusdam enim placet, non faciendi mellis scientia illis est, sed colligē-
di. Hoc uero nobis cōstat, materiam ex qua mel gignitur, eiusdem cum ro-
re generis esse: uidetur autem ex plantis è quibus colligitur, nonnihil ad e-
ius probitatem uitiumue accedere: tātō quoque meliorē qualitatem cape-
re mel, quanto iucundiore sit materia cera confecta. In quodam Ponti tra-
ctu, & in Sardinia, ubi ex absinthio apes mel colligunt, amarum gignitur.
Tantumque pabulum refert, ut quibusdam in locis mella quoque uenena-
ta fiant. Heracleæ in Ponto, quibusdam annis, perniciosissima existūt: nec
dixere authores è quibus floribus ea fierent. Nos trademus, inquit Plinius,
quæ comperimus. Herba est ab exitio & iumentorum quidem, sed præci-
pue caprarum appellata Ægolethron: huius flores concipiunt noxium ui-
rus aquosō uere marcescentes: ita fit, ut non omnibus annis sentiat hoc
malum. Aliud genus in eodem Ponto, gente Samnorum mellis, quod ab
infantia quam gignit mænomenon uocant: id existimatur contrahi flore
rhododendri, quo scatent syluæ. Et in Perside, & in Mauritaniæ Cæsarien-
sis Getulia, contermina Massesulis uenenati faui gignuntur. Præstantissi-
mum gignitur mel, ubi thymi copia est, aliarūque tum herbarum tū fru-
ticum, quæ natura calida siccaque constent. Quod ex huiusce generis colli-
gitur plantis, tenuioribus partibus constat: quo fit, ut & facile in bilem uer-
tatur, in calidis saltem corporibus, & acrimoniæ quiddam in se habeat, quæ
aliūm citet. Summa quidem bonitatis, natione cōstat: optimum hyblæum
ex Sicilia, Thasium aut certe Atticum: mox quod è Cycladibus affertur &
Isthmo. Mel quoque & in aliis regionibus optimum conficitur: sed quod,
cum ab incolis ob eius exiguitatem absumatur totum, in alia loca nō per-
fertur: eoque fit, ut minus celebre scriptoribus habeatur. In quocunque ta-
men tractu terna sunt mellis genera: uernum, ex floribus constructo fauo,
quod ideo uocatur anthinum. Alterum genus est mellis æstiuū, quod ideo
uocatur horæum à tempestiuitate præcipua ipso syrio explendefcente, post
solstitium diebus triginta fere: nam ab exortu syderis cuiuscunque, sed no-
bilibium

*Mænomenon
mel.*

Mel anthinū.

Horæum mel.

A bilium maxime, aut cælestis arcus si nō sequantur imbres, sed ros tepescat solis radiis, medicamenta non mella gignuntur, oculis, ulceribus, internis-
que uisceribus, dona cælestia. Quòd si seruetur hoc syrio oriente, casuque congruat in eundem diem, (ut sepe) Veneris aut Iouis Mercuriue exortus: non alia suauitas uisque mortalium malis à morte uocandis, quàm diuini nectaris fiat. Tertium genus mellis minime probatum, syluestre, quod *Mel syluestre.*
ericeum uocant: conuehitur post primos autumnii imbres, cum erica so- *Mel ericeum.*
la floret in syluis, ob id arenoso simile. Gignitur id maxime arcturi ex-
ortu, à pridie idus Sepembris. Hæc Plinius. Varro quoque, Eximendo-
rum, inquit, fauorum primum tempus esse putant, uergiliarum exortum. Secū-
dum æstate exacta antequam totus exoriatur arcturus. Tertium post
uergiliarum occasum. Præstantissimum, ut ait Dioscorides, uernum, dein-
de æstiuum. hybernū uero deterrimum est: ut quod iusto crassius est. Ari-
stoteles uero mellis cōficiendi duo tempora prodit, uer atque autumnum.
3 Sed uernum, inquit, suauius, candidius & omnino præstantius autumnali
est. Rufum deformius faui uicio redditur: quippe quod perinde ut uinum
à uase uicietur: probatur mel, cui est color aureus. Quòd autem albicat, nō
syncero thymo confectum est: sed id oculis atque ulceribus cōmodius ap-
plicatur. Mellis natura, inquit Galenus, acrimoniam dulcedini cōiunctam
habet: ut præstātissimum id iudicetur, quod notis hisce duabus insigne sit.
Colligitur enim & mel tum ex plantis aliis, tum etiam ex Cytiso, quod dul-
cedine uel cum Attico certet, aut etiam superet, acrimonia tamen careat,
statimque gustātes auertat: atque si paulo liberalius capiatur, nauſeam cō-
C citet: præcipua igitur bonitatis argumenta hinc sumuntur. Sequēs proba- *Mellis optimi*
tio à colore, substantia & odore. Quod enim colore fuluo est, & odore sua- *note.*
ui, tum purum adeo ut totum pelluceat, ac gustanti subacre, tum substantia
nec plane crassa nec liquida: præterea tam sibi coharēs, ut si digito attolla-
tur, continuum sibi nec intercisum ad humum defluat longissima quasi li-
nea sibi continuatum, id omnium est optimum. Si uero abruptitur, nec
demissum ad terram usque continuitatē seruat, id crassius iusto est, aut te-
nuius, aut partes habet non usquequaque similes: deprehendas autem id si
diligentius inspicias, aut crassitudines aut humiditates habere innatanteis,
quæ nec inter se sint similes, nec etiam toti. Itaque ad ceræ naturā propius
D accedit mel quod & crassius est, & cui tales quædam partes innatant cras-
siores. Excrementosum uero ac perfici concoquique difficilius, tum quod
totum humidum est, tum in quo multæ in partibus sparsæ apparēt humo-
ris guttæ. Porro in quo uel ceræ qualitas uel propolis, uel id genus alia gu-
stu deprehēditur, adeo non est optimum, ut etiam malum sit. Quippe nul-
lam penitus alterius cuiusquam rei insignem in se continere qualitātē de-
bet. Quocirca quod thymum plane redolet, non probō, inquit Galenus:
quanquam non ignoro à quibusdam id laudari: eoque fieri ut nonnulli uē-
ditores incisa thyma post illi iniiciant, quo id redoleat, uideaturq; optimū.
Ipse tamen quod tam improbe thymum olet, non laudo: multoque minus
si iniectum thymum sit: quod tamen exiguam quandam qualitatem odo-

DE DIFFERENTIIS

re gustuue præfert, id nō uitupero. Malum item mel iudicatur, quod inter E
coquendum multam egerit spumam: quo etiā diutius coqui debbit: opti-
mum uere, ut breuissimo tempore coquitur, ita minimū spumæ euomit.
Non omnibus similiter hominibus, æqualis ex melle gignitur bilis copia:
siquidem qui iam in flore sunt, potissimū si calidiore natura sint, ac uitam
degant laboriosam, in iis totum mel uertitur in flauam bilem: senibus uero
& quibuscunque pituitosam naturam habentibus, admodum est accom-
modum: utpote quibus non in bilem, sed in sanguinem conuertatur. Postu-
lat nāque quò in sanguinis naturam mutetur, naturam hominis frigidam,
ætatemque frigidam: sicuti in iis qui calida natura sunt, & ætate florētibus
prompte in bilem uertitur: nō ab re igitur censuit Hippocrates mel bilio-
sis naturis non esse ex usu, ut pote qui calidiore sint temperie. Ad eundem F
modum morbis quoque quos amara excitauit bilis, mel inimicum esse, nō
solum Hippocrates, sed etiam omnes medici affirmant: sicuti & iis qui ex
pituita nascuntur amicum: unòque uerbo, calidis quidem corporibus, siue
ea natura ratione, siue morbi, siue ætatis, siue temporis anni, siue regionis,
siue conditionis uitæ talia sint, bili generandæ causam præbere. Abstinen-
dum itaque quoad fieri potest in hecticis febribus à melle est (atque idcir-
co etiam à mulsâ) quippe protinus uertitur in bilem, & sicciore acriorisq;
caloris febres reddit. Aliàs uero, ubi uenter siccus frigidusque sit, dandum
uberius unà cum lacte mel est, sed detracta prius spuma, quo & minus sit
excrementosum, & magis nutriat. Quinetiam mel ipsum despumatū per-
coctūue per se, optimum nutrimentū frigido uentriculo est, ita ut calido G
aduersissimum: adeo ut nihil frigido corpori melle potius expetere, neque
ad calidum magis respuere oporteat. Ergo plurimum huic affectui, uentri-
culo inquam frigido, pro nutrimento mel optimum est: sed quod prius su-
per prunas ex quercu uiteuē ad summum candētes, aut ligna omnino ari-
da (quæ etiam acapua Græci uocant) fuerit decoctum, & accurate despu-
matum: quod ipsum tamen (quod omnium dulcissimum est) si plurimum
percoquere uelis, ex dulcissimo reddideris amarissimum: coctione nanque
amarescit mel, sicuti & uetustate: nā inueteratum mel amarius redditur.
Proinde quod bimum est uetustiori præfertur, sicuti & recētiori. Exsiccat
mel calfacitque secundo ordine: insignem habet abstergendi uim, aluum
ciet, ora uenarum aperit, in sordida ulcera sinúsque utiliter infunditur. Co H
ctum minus acre mordaxque efficitur: minus aluum mouet, carnem glu-
tinat. Et mellis præterea natura talis est, ut putrescere corpora nō sinat: fau-
cibus, tonsillis, anginis, omnibusque oris desiderijs, collutū gargarizatūue
utilissimum. Iam uero peripneumonicis, pleureticis, decoctum: auxilia-
tur tussi, urinam ciet, à serpente percussis medetur: & contra uenena fungo-
rum, & rabiosi canis morsus linctum aut potum proficit. Crudum tamen
aluum inflat, tussim laceffit, fastidium creat: quamobrem despumati usus
aptior est. Mel auribus instillatum, cum rosaceo, ut inquit Plinius, ut uero
Dioscorides cum fossili sale trito, aurium sonitui & dolori prodest. Lendes
& feeda capitis animalia necat: & oculis per se inutile aliqui arbitrantur:
rursus

*Mel de spuma-
tum.*

*Quomodo co-
qui debeat mel
docet Galenus
lib. 4 de simi-
tate tuenda.*

Arurus quidā angulos exulceratos melle tangi suadent. Diximus mellis uenati genera: contra quod utuntur melle in quo apes sint mortuæ. Idē potum in uino remedio est uitiorū, quæ cibo piscium gignuntur. Mel item utilissimum oculis & auribus, in quo sunt apes mortuæ. Est in iis quæ circa Hircaniam sunt regionibus bestiola quædam uolucris (anthredonē appellant) ape paulo minor, cætera multum similis, quæ in montanis plurimum uiçtitat, floribusque omnis generis alitur. In cauis autem saxi, aut arborū latebris fauos sibi construit, succūque nobilissimum ibi cogit: qui dulcedine melli nostro haud multum cedat.

Anthredon.

1 Aliarūque tum herbarum tum fruticum, &c. Quæ herbæ, qui frutices, quæq; arbores in apiariis conferendæ sint, ut mel fiat quàm probatissimum, docet rei rusticæ scriptores, ac in primis Palladius. **2** Optimum hyblæum, &c. Plinius: Atticę regionis hic, & Siculæ, Hymetto, & Hybla ab locis, mox Calydne. Mel corsicū, inquit Plinius, asperissimum habetur. **3** Aliter lib. 5 histor. animalium habetur: melius mel autumnale est, nisi forte mendosa sint exemplaria.

De cera & propoli.

Cap. CCVII.

Mellis naturæ adnexa cera est. Fit expressis fauis, sed ante purificatis aqua. Omnis cera mollior, calfacit, modicęque explet corpora, recens melior. Ut uero Galenus docet, mediam habet temperaturā calfaciētium, refrigerantium, humectantium & exsiccantium: estque aliorū medicaminum calidorum frigidiorūque ueluti materia: crassiorum est partium, atque emplastica, forisque imposita concoquendi uim habet exiguā quandam atque imbecillē & calidam. Et ut Paulus tradit, uim habet abstergendī. **C**di. Datur in sorbitione dysentericis: fauique ipsi in pulte alicæ prius tostæ. Aduersatur lactis naturæ: ac milij magnitudine x. grana ceræ hausta lac in nutribus non patiuntur coagulari, uti tradit Dioscorides: ut uero Plinius, non patiuntur coagulari lac in stomacho. Cera optima (Dioscoridi) est subfulua, subpinguis, odorata, & halitum quendam melleum referens & pura: natione Pōtica aut Cretica. Secunda bonitas cādida, & quæ sua natura pinguis est. Hæc Dioscorides. Plinio uero authore, optima est quæ punica uocatur, & medicinis utilissima: proxima quæ fulua, odorisque mellei pura, nationeque Pontica: deinde Cretica (plurimū enim ex propoli habet) post has Corsica: quoniam ex buxo fit, & habere aliquantum uim medicaminis **D**putatur. Nigrescit cera addito chartarum cinere: sicut anchusa admixta rubet: uariosque in colores pigmentis trahitur, ad reddendas similitudines & innumeros mortalium usus. De propoli diximus in natura apum: calfacit secundo ordine, aut inchoante tertio, leuiter abstergit, euocat aculeos, & omnia infixæ corpori extrahit. In ueteri tussi suffita iuuat, lichenas admota tollit, dura concoquit, dolores neruorum mulcet, ulceraque desperata cicatrice includit. Deligenda propolis, uti modo diximus, flaua, odorata, styracem referens, & in uehementi ariditate mollis ac quæ mastiches in morem ductilis sit.

*Cera, κηρός.
Quomodo fiat
ex fauis cera,
docet Plinius
lib. 21.*

Propolis.

1 Candida, & λευκή. Cera candida quomodo fieri debeat, docet Dioscorides: & quomodo Pontica, Plinius.

DE DIFFERENTIIS

De uespis, crabronibus & tenthredone. Cap. CCVIII. E

Vespe, σφῆκες.
Crabrones.
Ανθρῆναι.

Cognatorum apibus animalium, ut uesparū crabronūque, quod ad generationem pertinet, similis quodāmodo ratio est: generatione uero coeundo inter se funguntur matrices: uisus est enim saepe eorum coitus. Crabrones & uespē si duce amisso aberrauerint, fauos suā proli constituūt, 1 crabrones in sublimi, uespæ in cauernis: sed si habeāt ducē, sub terra nidificant. Cellis saxangulis fauos extruunt omnes, ut apes: nō ex cera, sed ex materia corticea quadā & areneosa, longe tamen magis politus fauus crabronum quam uesparum est. Non in omnibus cellis simul inest & æquabilis fœtus, sed inæqualis & barbarus (inquit Plinius) & in aliis iam grandiusculus, ut uel queat uolare, aliis in nymp̄ha est, aliis adhuc in uermiculo. Excrementum uermiculis tantum, ut & in apum genere est: & manet fœtus immobilis cum in nymp̄ha est, & mēbrana uelatur: apes unicolores sunt magis quā crabrones & uespæ. Porro uesparum duo sunt genera, alterum ferum, alterum placidius. Ferum illud genus rarū est, nascens in montibus, 2 & pariens non sub terra, sed in quercu, grādius, porrectius, nigrius, uarium etiā aculeatūque est: aculeo enim maiore quā ex portione sui corporis spiculatur. Viuit hoc genus toto anno: & quidē tēpore hyberno, quercu cē- 3 fa euolare spectatur. Exigit hyemem in latebra, & semper in materie arboribusue uersatur. Sunt eius aliæ matrices, aliæ operariæ, ut & in altero genere quod placidius est. Sunt enim huius quoque duo genera: alterum duces, quas matrices appellant, alterum operariæ, maiores mitiorēsque duces sunt. 4 Ætas operariarum annum non cōplet, sed omnes hyeme inualescente moriuntur: quod ea re constat, quia hyeme incipiente stupefcāt: bruma autem nullā omnino appareāt: duces uero qui matrices uocantur, tota hyeme ui- 5 suntur, atque sub terra latitant. Plerique enim cum per hyemem ararēt aut foderent, matrices uiderunt, operarias nemo. Est autem matrix latior, ponderosior, crassior & maior quā uespa: uolatūque haud plurimum ualet: præ pondere enim sui corporis, uolare longius nequit: quo fit, ut semper in uesparijs sedeant effingentes fauos, & munere fungentes cellario. Insunt porro matrices nuncupatæ in uesparijs plurimis: sed aculeatæ sint, necne ambigitur. Videntur tamen & ipsæ, ut apum duces, gerere quidē aculeum, 6 sed non extringere aut ferire. Vesparum autem aliæ carent aculeo, ut fuci, aliæ habent: minores imbecilliorēsque sunt quæ carent, neque se uindicāt H repugnāntue. Contrā, quæ habent maiores, robustæ atque pugnaces, quas nonnulli mares appellant: fœminas uero eas quæ carēt. Pleræque ex iis quæ aculeum gerunt, amittere cum putantur hyeme instante: sed nobis hæcenus uidere non contigit. Si uespam ex pedibus cœperis, bombilarēque si ueris, aduolant quæ aculeo carent: quod non faciunt quæ aculeatæ sunt. Itaque argumento quidam hoc utuntur, ut alteræ mares sint, alteræ fœminæ. Et ferarum nonnullę coire uisæ sunt: & alteram gerere aculeum cōstitit: sed de altera incertum est. Et ex cæteris quoque coire nonnullæ uisæ sunt: sed an ambæ aculeo careant, an habeant: uel altera habeat, altera careat, nondum exploratum est. Sed fœtus tamen non partu prouenire uidetur:

Vespa, σφῆξ.
Vespa fera.

Vespa mitior.

Matrix, uel
dux uesparum.

Fuci uesparij.

A detur: statim enim auctior quàm partus uespæ patiatur, existit. Vespæ temporibus siccis, locisque asperis potius oriuntur: ortus sub terra agitur, uti diximus. Est autem ortus uespæ talis. Duces ubi locum sibi sub terra opportunum delegerunt, fauos ineunte æstate confingunt: & uespeta siue cellulas paruas (*σπηλαιᾶς* uocant Græci) constituunt quaternis foriculis aut prope, in quibus uespæ, non matrices nascuntur: quæ cum increuerint, rursus altera ampliora effingunt: quorum item proles cum creuerit, alia faciunt: ita ut postremo autumno plurima amplissimæque uespeta condita habeantur: in quibus dux, quæ matrix uocata est, non insuper uespas, sed matrices iam procreat, quæ quidem superne per summa uespæ uermium specie multo grandiorum gignuntur in cellulis cõtinuatis quatuor numero, aut paulo pluribus: alioqui increscendi ratio ducibus, eadem quæ uespis est. Cæterum utrū duces anni superioris, nouellis iam procreatis ducibus, intereant unà cum uespis nouellis, idque simili modo semper eueniat, an amplius etiam temporis possint uiuere, nondum exploratum est. Fingunt suos fauos ex congerie terræque incipientes ab uno scilicet primordio, quasi ab radice unumquenque fauum conficiunt. Cibum autem & ex floribus quibusdam & ex fructibus petunt, sed quamplurimum ex carne: uespæ serpentes auide uescuntur, inquit Plinius, quo alimēto mortiferos ictus faciunt. Matrices æstate procedente apud ulmos colligunt lentam quandam & gummosam materiam. Sunt uespæ quædam ichneumones nūcupatæ, quæ minores quàm cæteræ sunt: phalangia uenantur & perimunt, (unum genus araneorum hoc est) & in nidos suos ferunt in parietinas aut aliquid tale foramine peruium: deinde illinunt luto, atque ex iis incubando suū genus procreant. Talis uespæ ratio est. Crabrones quoque magis uario colore sunt, quàm apes. Cum in genere apum careant aculeo & fuci & reges, atque etiam uespæ nonnullæ inaculeatæ sint, ut ante dixi, crabrones omnes aculeo armantur: sed de eorum duce considerandum accuratius est, an aculeum habeat: duces enim more apum uespæque crabrones habent, qui proportionem ad crabrones, maiores quàm uespæ ad uespas, & apum ad apes sunt. Degunt hi quoque intus, ut uespæ duces: sed duces non plures uno in singulis eorum alueariis oriuntur. Faciunt sibi alueum sub terra crabrones, terra egesta formicarum more: examinis enim emissio, ut apum, nulla eorum aut uespæ fieri solet: sed qui subinde oriantur nouelli, ibidem manent: & alueum terra egesta, faciunt ampliorem. Amplificant maiorem in modum fauos, & iam ex ualentiore quodam examine qualli tres aut quatuor fauorum pleni excepti sunt. In cellis crabronum paululū mellis, quantum gutta è regione proli paratur. Sed si qui crabrones suo alueo aberrarint, colligunt se in aliquam arborem, fauosque ibi conficiunt in sublimi, qui uel sæpe conspicui apparent, in quibus unum procreant ducem: qui cum adoleuerit, agmen abducit, & secum in alueo collocat. Crabronū syluestres, inquit Plinius, in arborum cauernis degunt: hyeme ut cætera insecta conduntur. Vita bimatium non trāsit, ictus eorum haud temere sine febre est: authores sunt ter nouenis punctis interfici hominem. De coitu cra-

Vespeta,
σπηλαιᾶς.

Ex φερῶν
καὶ ἡς.

Alias, serpēte.

Matrices.

Ichneumo uespæ.

Crabro.
ἀνδρῶν.

DE DIFFERENTIIS

brorum, nihil adhuc exploratum habeo, nec unde fortificēt. Generationis E
uero ratio quodammodo similis atque in apibus est, ut modo diximus. Ci
bum crabrones non ex floribus colligunt, ut apes, sed carne magna ex par
te uiuunt: unde fit, ut uersari uel in stercore sæpe soleant. Venantur etiam
muscas maiusculas, quas ubi cæperint, abscisso capite, reliquum corpus ge
stantes auolant: sed pomum etiam dulce appetunt. Et inter caniculæ & ar
cturi exortum crabrones ante alucaria plerumque apibus obsidiantur pro
deuntibus. Nec uero cibum ritu apum sibi recondunt: sed ieiuni latent per
hyemem, quo tempore plurimi moriuntur: an etiam omnes, nondum cer
tum est. Tenthredo non ab similibus crabronibus est, sed uaria, & latitudine
similis apibus: gregalis est. Cupedia hęc est, & ad culinam & pisces, & hu
iusmodi delicias, singularis hęc aduolat. fœtum sub terra edit, ut uespæ, in
fauis. amplum huius quoque tenthredenarium est, & lōge amplius quàm
uespæ atque porrectius. Et hęc quidem gregalia sunt.

*Plinius hæc,
non crabroni-
bus sed uespis
attribuit.*

*Tenthredo,
πενθροῶν.*

*Pseudosphece.
Σφίξ ὑπερπύρος
Vespa annua.*

*πενθροῶν.
Teredo.*

*Arthredo, uel
Anthredo.*

1 Plinius ita habet, Vespæ in sublimi è luto nidos faciūt, & in iis ceras: crabrones
in cauernis ac sub terra, nisi forte codices sint mendosi, uel Plinij uel Aristot., ut infra
uideas, in crabronibus. 2 Vespæ, inquit Varro, uocatur quæ similitudinem habet
apis, neque socia est operi, & nocere solet morsu, quam apes à se secernunt, secundum
genus apum forsitan intellexit. 3 Pseudosphecen uocant, inquit Plinius, uespam
quæ singularis uolitat. 4 Σφίξ ὑπερπύρος, hinc ab Aristotele, ni fallor, dicta est, id est
Vespa annua. 5 Duces. Nec uesparum nec crabronum generi reges sunt, inquit Pli
nius. 6 Incunte æstate, ὠδόντες τῷ θεῷ, Theodorus opere æstiuo dixit. 7 οἶον
πρὸς θεῷ ἢ ἐς γῆν τοῦ τῶν, id est quaternis foriculis fere. 8 Crabronum syluestres,
&c. Idem fortasse cū iis quos Aristoteles suo aluco aberrasse scripsit. 9 Tenthre
do, &c. Teredo, uertit Theodorus, πενθροῶν ὀλίγη dixit Nicāder in theriac. Hermo
laus arthredonas uel anthredonas potius uocari censet, non πενθροῶνας, quemadmo
dum corrupte legi dicit apud Aristotelem. De anthredone supra diximus, sed an idem
sit cū tenthredone nondum constat.

De firene, bombylio, & bombycio.

Cap. CCIX.

Sirenis, σιργίω.

*Bombylius.
Βομβύλιος.*

*Apud ipsam
terram, ὡς τῇ
γῆς, non super
ipsam terram.*

*Bombyx.
Βόμβυξ.*

*Bōbyx. Plin.
Βομβύκιον.*

Ex eorum autem genere quæ fauos sibi faciūt, est firenis uterque: minor,
qui fuscus totus est: & maior, niger & uarius: uerum minime gregales
sunt, sed solitarij. Minime gregalis & bombylius est ut apis & uespa, sed so
litariorum ut firenis uterque: uerum inter hæc, maximus hic est. Sub saxis a
pud ipsam terram fortificant. Bombylij binis aut paulo pluribus cellulis: H
mellis etiam prauis cuiusdam inchoatio in his reperitur. Bombycem uocat
Nicander, aculeo ferit ut uespa, & corpore nigro est. Aliud inter hæc genus
est bombycum, in Assyria proueniens magis quàm supradicta. Nonnullæ
ex bombycum genere (Βομβύκιον uocat Aristoteles) nidos in acutum excun
tes è luto fingunt, salis specie applicatos lapidi, aut alicui tali, tam crassos du
rosque ut spiculis perforari uix possint. Pariunt in his & uermiculos produ
cunt candidos membrana obuolutos nigra: seorsumque à membrana, cerā
in luto faciunt, quæ multo pallidior sit, quàm cera apum. Ita Aristoteles.
In iis nidis, inquit Plinius, & ceras largius quàm apes faciunt: deinde ma
iorem uermiculum.

A 1 Gregalis & bombylius, &c. Theodorus bōbycen uocat. 2 ὁ ὡς οἱ ἄλλοι: quod *Bombyx.*
 Plinius, falis specie, dixit Theodorus, quasi uitro illitos reddidit: ὡς ὁ ὕαλος. 3 Pa-
 riunt in his & uermiculos producūt, &c. Et alia horū origo, inquit Plinius, è grandio-
 re uermiculo gemina protēdens sui generis cornua eruca fit: deinde quod uocatur bō-
 bylis (uel bōbylius) ex ea necydalus, & hoc in sex mensibus. Bombyces telas araneorū *Bombylis.*
 modo texunt, aduestem luxūmque fœminarum, quæ bombycina appellatur. Hæc *Bombylius.*
 Plinius ex Aristotele fere: sed mea certe sententia, bombycum hoc genus, quorum a- *Necydalus.*
 liam esse originem à priore, dicit Plinius, non ex hoc genere uolucrum insectorum est,
 quæ fauos sibi faciant: sed ex erucarum potius genere, (de quibus infra dicemus) uel
 saltem *χρυσήμις*, quæ ex erucis fiunt.

De formicis & scorpionibus.

Cap. CCX.

B V Ere & formicæ, ut apes, laborem communicant: Et sepeliuntur inter *Formica.*
 se uiuentium solæ præter hominem. Et ciuile animal formica est: nul- *Μύρμηξ.*
 li tamen imperio subditum. Dentes habent formicæ, & aculeum gerunt,
 non in ore, sed parte posteriore. Formicarum negotia omnibus in præptu
 habentur: utque eadem semita semper ambulant, & cibaria recondunt uel
 in annum, & cellas promptuarias faciunt, nec interdium solum, sed etiam no-
 ctibus plena luna laborem exercent, interlunio quiescunt, nemo est qui nō
 uideat. Gerunt onera morfu: maiora auersæ postremis pedibus moliuntur,
 humeris obnixæ. Silices itinere earū attritos uidemus, & in opere semitam
 factam: segniter & contra industriam suam formicæ absconditæ, uel con-
 cursantes, aut oua progerentes pluuiam præsagiunt. coeunt formicæ at-
 que ex animalibus sui generis oriuntur: coeunt autem hyberno tempo-
 re. Vermiculum pariunt nulli annexum, qui accrescens ex minutulo & ro-
 tundo, longiusculus fit, formamque accipit debitam. ortus eorum uer-
 no tempore agitur. Formicæ origani sulphurisque puluisculo insperso
 relinquunt cauernas, alióque migrant. Et contra formicas non mini-
 mum hortorum exitium si non sint rigui, remedium monstratur limo
 marino aut cinere obturatis earum foraminibus: sed efficacissime helio-
 tropio herba necantur. Quidam & aquam diluto latere crudo inimicam
 eis putant. Est autem formicarum pars pennata, pars uero impennis. Non
 sunt in Sicilia pennatæ, inquit Plinius: Aristoteles uero, in Sicilia non
 1 sunt hippomyrmeces. Inuenio & formicas herculaneas appellatas: quibus *ἱππομύρμηκες.*
 tritis adiecto sale exiguo, pfora, lepra, & lentigo sanentur. Formicæ quin- *Herculaneæ*
 2 **D** que potæ contra omnium phalangiorum morsus auxiliantur. Utuntur & *formicæ.*
 per se ouis formicarum ad aurium grauitatem: nanque & huic animali est
 medicina: constatque ursos agros hoc cibo sanari. Ne sint malæ hirsutæ,
 formicarum oua pueris infricata præstant. Est formicarum genus uenena-
 2 tum, non eas nouere in Italia: Solifugas Cicero appellat, salpugas betica. A- *Solifuga.*
 3 nimal est perexiguū (ut Solinus refert) aranci specie, in Sardinia, in metal- *Salpuga.*
 lis argentariis plurima: occultum reptat, & per imprudentiam superseden-
 tibus, pestem facit: solifuga dicta quòd diem fugiat. Sardinia est quidē abs-
 que serpentibus: sed quod aliis locis serpens est, hoc solifuga sardois agris.
 Telephus Cretensis mortiferum genus quoddam formicarum esse dicit,
 quæ lærtæ nuncupantur: eodem nomine uespas quasdam appellarunt. Le- *Lærtæ.*

DE DIFFERENTIIS

Solifuga in le-
guminibus.

κνίψ, uel
σκνίψ.

κνιπλόγος.

Σκνιπλόγος.

Serphus,

Σέρφου.

Scorpius.

Scorpio.

Σκερπίος.

Scorpius ter-
restris.

Σκερπίος χερ-
στῆ.

Scorpionum
genera.

Liuido pallidó
νεῖμπίλιον.

guminibus innascuntur bestiolæ uenenatæ, quæ manus pungūt, & pericu- E
lum uitæ afferunt, solifugarum generis. Aduersus has omnia eadē meden-
tur, quæ contra araneos & phalangia demōstrantur. Formicarū paruarum 4
generis sunt quæ κνίπες aut σκνίπες uocantur. Mel appetunt ut apes, quod uel
è longinquo olfaciunt. Galenus nō formicas, sed uermiculos σκνίπας uocat,
qui uitibus incunte uere innascuntur, cum germinare uites incipiunt: ea-
rumque germina (quos oculos uocant) depascuntur: quamobrem agrico-
læ, ut hos interimant, oculorum radices inungunt ampelitide uocata ter-
ra. A cnipe scnipéue auicula quædam κνιπλόγος aut σκνιπλόγος dicitur. Ser-
phum quoque uocant animalculum fornicæ specie, quo & uescuntur auic- F
ulæ. Aculeum habent apes uespæque intus conditū. at scorpius extra pro-
minentem gerit: & in cauda unus inter insecta longo armatur aculeo: is 5
chelas habet, id est brachia bifulcis dentata forcipibus. Séper cauda in ictu
est, nullóque momento meditari cessat, nequādo desit occasione. ferit obli-
quo ictu & inflexu. Aculeus illi perforatus est, qua uenenū effunditur: quòd
si forte hominis saliuā imbuatur, hebetescit redditurque inualidū. Venenū
ab iis candidum fundi, Appollodorus author est, in nouem genera descri-
ptis per colores maxime superuacuos. quoniam nō est scire quos minime
exitiales prædixerit: Geminos quibusdā aculeos esse, marésque sæuissimos:
intelligi autem gracilitate & lōgitudine. Maculas item habet scorpio mas
in uentre chelisque & aculeo. Mas uenenū habet infestius: fœmina mitius. 6
Nicander octo describit genera: Primum albicat, & minime est letale. Se- G
cundum ore rufescente: ex cuius ictu uehemens sequitur ardor & fitis in-
tollerabilis. Tertium nigrescit: cuius ictus inconstantem efficit mēbrorum
motum, & risum uanum inducit, qualis solet esse stultorum. Quartum co-
lore est ad uiride inclinante. Hic simul ac quempiam percusserit, frigus at-
que horror inuadunt, adeo ut uel in calidissimo tempore, grandine se obrui
percussus existimet. Plura habet hoc genus caudæ internodia, septena scili-
cet. Quintum liuido pallidóue colore est, amplo uentre distentóque: herba
nāq; uescitur & inexplibilis est: qui ab hoc percussus fuerit, illi bubo intu-
mescit. Sextum marino cancro litorali simile est: septimum paguro: chelas
quoq; habet grādiore, ut pagurus, gigniturq; hoc genus ex paguris, in sic-
co cauernā aliquā ingressis: quibus in locis si forte moriantur, gignūtur in-
de huius generis scorpiones: uel ut elegātissime de hac re cecinit Ouidius, H

Concaua litoreo si demas brachia cancro,

Cætera supponas terræ: de parte sepulta

Scorpius exibat, caudaque minabitur unca.

Melichloron.

Octauum genus melichloron est, à collore melleo dictum: summæ caudæ
nodus in hoc genere niger est: alas habet locustæ similes, obliquus huic in-
cessus: hominibus infestissimum est. Constat, inquit Plinius, eos quibus se-
ptenā caudæ internodia, sæuiora esse: pluribus enim fœna sunt. Venanum
omnibus medio die, cum incandueret solis ardoribus: itémque cum sitiunt,
inexplibiles potu. Pestis importuna, & quæ graui supplicio, lēta per triduū
morte cōficit: uirginibus letali semper ictu, & fœminis fere in totum: uiris

autem

Autem in matutino exeuntes cauis, priusquam aliquo fortuito ictu egerant uenenum. Proprium scorpionum, quod manus palmam non feriunt, nec nisi pilos attigere. Scorpiones in totum nulli animalium nocere putant, quibus non sit sanguis. Vermiculos ouorum specie pariunt & incubant: mox ut prolem perfecerunt, pelluntur ab ea ipsa, sicut & araneis accidit, & interimuntur à suis liberis, magno quidem numero. Sapius enim undenos pariunt. Quidam & ab ipsis factum deuorari arbitrantur: unum modo relinquit solertissimum, & qui se ipsius matris clunibus imponendo, tutus & à cauda & à morfu, loco fiat. Hunc esse reliquorum ultorē, qui postremo genitores conficiat superne. Hoc malum Africæ uolucres etiam Austri faciunt, pandentibus brachia ut remigia subleuant. Apollodorus plane quibusdā inesse pennas tradit: quod & Nicandrum confirmare modo diximus. Et Paulus

Bsanias quoque refert nonnullis in locis scorpiones alas habere, quales sunt locustis. In India apud Prasios, pennatos, magnitudine insignes, prodidit Megasthenes. In Africa quoque & pennati sunt, & alij impennes, septenis in cauda internodiis. Sæpe Psylli in Italiam hos quoque importare conati sunt: sed uiuere intra Siculi cæli regiones non potuerunt: uisuntur tamen aliquando in Italia, sed innocui, multisque aliis in locis, ut circa Pharum in Ægypto. Terra uiuunt scorpiones: in Altemio Cariæ monte Aristoteles tradit à scorpionibus hospites non ledi, indigenas interim. Scorpionibus contrarius maxime inuicem stellio traditur, ut uisu quoque pauore iis afferat: & scorpionum tritus stellionum ueneno aduersatur: scorpionem tritum & impositum, suæ plagæ mederi tradunt. Ad eadem quoque estur assatus: aut bibitur in meri

Ccythis duobus. Conuenire etiam aiunt iis quos uipera momorderit: & homini icto à scorpione, putatur esse remedio ipsorum cinis potus in uino, aut oleo merfus. Cinerem scorpionum in pane sumi iubent ad calculos pellendos: uel si quis cum locusta edit.

An scorpiones pennatos intellexerit hoc in loco Plinius, an impennes?

1 *ἰσπομύρμηκες*, id est, formicæ quæ equites appellatur. Theodorus. 2 Nouere in Italia, &c. Alias, non fere in Italia. 3 Solifugas, &c. Alias, solipugas. Solifuga dicta, quod diem fugiat. Solinus. Salpygam uocat Lucanus. Solpugam Plinius: eadem opinor, intelligit. 4 Quæ *χνίπες* aut *συνίπες*, &c. Culices muliones uocat hos Theodorus, & nonnunquam culices. 5 Unus inter insecta, &c. Plinius: Insectorum solus scorpio brachia habet, & in cauda spiculum. 6 Sunt qui duo prima genera unum faciant: ut sit unum genus quod colore sit candidiore, nisi quod os illi rufescat: cuius ictus sitim efficiat intollerabilem ardoremque, quod tamen minime letale sit.

De araneis & phalangiis.

Cap. CCXI.

Araneorum his non absurde iungatur natura. Plura autem horum sunt genera: omnibus internodia terna in cruribus, Estque caput minimum, toto quoque corpore paruo est: In latere exiles digiti pro cruribus hærent, Cætera uenter habet, de quo tamen illa remittit

Phalangia ex iis appellantur, quorum noxij morsus. Phalangium uero mordax in duo distinguitur genera: alterum simile iis quos lupos appellant, est paruum, uarium, acuminatum, assultim ingrediens, *ψύλλα*, id est pullex nuncupatum

Araneus.
Ἄραχνης.
Aranea.

Phalangium.
Φάλαγγιον.
Phalangius.
Phalanx.
ψύλλα.
Pulex.

DE DIFFERENTIIS

cupatum. Alterum maius, coloris nigri, cruribus prioribus longis, tardum E
& lente ambulans, nec uiribus ualens, neque saliens. Reliqua præter hæc ge-
nera, partim nullum, partim certe exilem inferunt morsum. Aliud aranei
genus est, quod lyci, id est lupi nomen accepit, & horum minimi non texunt:
quod uero maius est, asperam prauamque telam apud terram aut sepes or-
ditur, cauernarum exigua uestibula præpandēs, & telarum primordiis in-
tus positis obseruat, dum aliquid in tela offendēs commouerit, mox accur-
rit ut capiat. Quod autem in hoc genere uarium est, paruam uilemque te- 2
lam sub arboribus facit. Tertium arancorum genus, quod sapientissimum 3
lautissimumque est, & erudita operatione conspicuum, textit primum fila 4
quoquo uersus distendens in orbem, & stamina ducit, initio à medio acce-
pto: nec certe inscite medium ipsum accipit: deinde subtegmina infert te- F
xitque stipans. Cubile uero & capturæ repositorium alibi sibi constituit, ue-
nationem in medio sui operis obseruando. cum enim bestiola eò inciderit,
motu medij excitus accurrit, deuincitque primum obuoluēs araneis, dum
defatiget infirmamque faciat: tum tollit ac defert: & si forte fame tenetur,
exugit (araneis enim exugere succū mos est.) Et hæc quidē fruitio eius est:
si minus, recondito quod cœperit in repositorio, repetit uenandi negotiū:
sed prius confarcito quod per uenatum lacescitū est. Si quid uero inter me-
dium & extrema inciderit, primum ipse in mediū currit: inde ad id quod
inciderit, uelut à stato initio properat. Si quis telam lacerarit, texere iterū
incipit oriente sole aut occidente. quoniam bestiolæ temporibus his potif- 5
simum offendant. Araneorum istorum lautiorum duo sunt genera, alterū G
minus, alterum maius. Quod igitur longioribus est cruribus, pendens sub-
tus obseruat, ne bestiolæ præ formidine sibi caueant, sed incaute incidāt in
partem superiorem: non enim facile occultari potest, propter sui corporis
magnitudinem. At alterum, quod moderatius est, superne obseruat latens
in quodam exiguo suæ telæ foramine. Fœmina, ut opinātur quidam, & te-
xit & uenatur: mas comes fruendi, non laborandi est. At alij fœminam
putant esse qui textit, marem qui uenatur, ita paria merita. Coniugio ara-
nei conueniunt cruribus, sed auersis clunibus. Phalangiis quæ texunt coi-
tus agitur hoc modo: cum fœmina deductam araneam traxerit, mas can-
dem mutuo trahit: quod ubi sapius fecerint, cocunt, & auersi clunibus co-
pulantur: nam propter aluum orbiculatam, modus hic coniungendi iis cō- H
gruit. Pariunt aranei uermiculos primum paruos ouis similes, propter fi-
guræ scilicet orbiculatam speciem: nam & rotundi iam inde à primo ortu
proueniunt: cum pepererint, incubant, & triduo peragunt. Pariunt omnes
in tela, sed alij in subtili & parua: alij in crassiore: & alij penitus in specu or-
biculato: alij ita ut fœtui aliquatenus tela obducta sit. Pratēses aranei in tela 6
pariunt, & incubant eadem in tela atque uiuificant. Phalāgia in rete quod 7
crassum confecerint, pariunt, atque incubant magno numero. Cūmq; ipsa
proles increuerit, matrem amplexa interficit & eiicit: sæpe etiā & patrem
si cœperit: adiuuat enim fœminam incubatu. Pariunt autem & trecentos.
Cæteris lautioribus illis partus minoris numeri est. Aranei iusta sibi reci-
piunt

*Lupus, λύκος.
ἐλκος.*

*Aliis, crassi
pro asperam,
παχύ.*

Arane⁹ lautus.

*Pratenses ara-
nei, ἀφιδνισαί
ἀράχνη.
Phalangia.*

Apiunt incrementa diebus quater septenis, à paruo sui ortus initio ad finem.

Aranci non statim cum editi sunt, fila mittunt: neque intrinsecus tanquam *Aranea.*
excrementū, ut Democritus ait, sed extrinsecus de suo corpore ueluti corti *Aranea.*
cem, more eorū quæ suis uillis iaculātur, ut histricis. Maiora etiā animalia
inuadit irretitque nonnunquā suis filis. Nāque & lacertarū catulos paruos
aggressus circūdat os & filis obducit, donec cohibeat: mox accedens, mor-
sum defigit. Librat & araneus se filo in caput serpentis porrectæ sub umbra
arboris suæ, tantāque ui morsu cerebrum apprehēdit, ut stridens subinde ac
uertigine rotata, ne filum quidē desuper pendentis rūpere, adeo non fugere
queat, nec finis ante mortē est. Sunt & ex araneis auguria: quippe incremē-
to annium futuro telas suas altius tollunt. Idem sereno nō texunt, nubilo

Btexunt: ideōq; multæ araneæ imbrium signa sunt. Ruinis quoq; imminēti-
bus aranei cum telis primi cadūt. Est quoddam aranci genus, ut author est
Dioscorides, quod candidā, tenuem densāq; telā necit: hunc in aluta li-
gatum & brachio adalligatū, quartanis circuitibus mederi narrāt: decoctū
ex rosaceo & infusum, aurium doloribus auxiliari. Et aranci genus quoddā
est, cuius morsum continēs dolor in mediis iliis comitatur: unde & rubor,
& urinæ emittendæ difficultas sequitur: quandoque uero & suffocatio. Est *Araneus ma-*
araneus quidam marinus, æque pestiferum animal atq; lepus marinus, spi- *mus.*
næ in dorso aculeo noxius. Araneus quem ἄλκων alij lupum uocant, (inquit
Dioscorides) subactus & linteo illitus, frontique & temporibus impositus
8 tertianos circuitus perfanat. Tela eius sanguinē sistit imposita, & à uulneri-

Cbus quæ in summa cute consistunt, inflammationes arcet. Fracto capiti, Pli-
nius ait, aranci tela ex oleo & aceto imposita, non nisi uulnere sanato abscē-
dit: hæc & uulneribus tonstrinarum sanguinem sistit. Aranci muscarij te- *Araneus mu-*
læ, & præcipue spelunca ipsa imposita fronti ad duo tempora mirabiliter *scarius.*
epiphoras mederi dicuntur. Albugines quoque dicitur tollere inunctione
araneus candidus, longissimis ac tenuissimis pedibus, contritus in oleo ue-
tere. Sed is etiam cui crassissimum textum est in cōtignationibus fere, ad-
alligatus panno, epiphoras sanare traditur. Linguae ulcera & labrorum sa-
nant arancorum telæ candidæ, & quæ in trabibus paruæ texuntur. Araneus
qui filum deducit ex alto, tritus atque admotus inhibet muliebres purga-
9 tiones. Aranei in oleo putrefacti contra omnium phalangiorum morsus

Dro auxiliantur. Phalangium est Italiæ ignotum, inquit Plinius, plurium gene *Phalangiorū*
rum: unum simile formicæ, sed multo maius, rufo capite, reliqua parte cor *genera.*
poris nigra, albis intercurfantibus respersum guttis: acerbior huius quàm
uespæ ictus: uiuit maxime circa furnos & molas. In remedio est si quis eiuf-
dem generis alterum percussio ostendat: & ad hoc seruantur cum mortui
inueniuntur. Æque phalangion Græci uocant inter genera arancorum, sed *Aranea.*
distinguunt lupi nomine: uel, ut Nicādro placet, agrestes uocatur alius, ly-
co araneo, qui muscas uenatur similis: imbellem plagam infert, & quæ do-
loris sit expers. Tertium genus eodem phalangij nomine, araneus lanugi- *Araneus lanu-*
nosus, grandissimo capite: quo dissecto, inueniri dicuntur intus uermiculi *ginosus.*
duo, adalligatūque mulieribus ceruina pelle ante sobolis ortum, præstāt ne

DE DIFFERENTIIS

Rhagion. concipiant, ut Cæcilius in commentariis reliquit: uis ea annua est. Vocatur E
 & rhagion acino nigro similis, ore minimo sub aluo, pedibus breuissimis ¹¹
 tanquam imperfectis, incessu tamen uelocissimo. Dolor à morfu eius, qua- ¹²
Asterion. lis à scorpione, urina similis araneis textis. Idem erat asterion, nisi distin- ¹³
 gueretur uirgulis albis. Huius morfu genua labefactantur: sopor hominem
Cæruleus. corripit pariter & horror. Peior utroque est cæruleus lanugine nigra hir-
κυνεος. sutus, caliginem cōcitans, & uomitus arancosos, etiamnum deterior, à cra-
κυνός. brone penna tātum differens: hic & ad maciem perducit. Tetragnathij duo ¹⁴
Tetragnathus. genera habentur: peior, medium caput distinguente linea alba, & trāsuerfa
Tetragnathus. altera. Hic oris tumorem facit. At cinereus posteriore parte candicās, len-
Cinereus tetr. tior: minime autem noxius, eodem colore, qui telas muscis in parietibus la-
gnatus. tissime pandit. Vti uero Aëtius tradit tetragnatus phalāgij species est, cor- ¹⁵
Lentior, in- pore latiore & subalbido, pedibus scabris: duo illi in capite prominent tu- ¹⁶
tior dixit Her- bercula, alterum rectum, alterum latum, ut uideatur quidē ora habere
molaus. duo, & maxillas quatuor. Locus ab hoc percussus subalbicans est, & uehe-
 mens in eo dolor: mēbrum uero ipsum ad articulos usque gracilescit. Cor-
 pus denique totum, ex alimento nullum sentit commodum: & post adeptā
Δύσθελ. quoque sanitatem, immodicæ infestant hominem uigiliæ. Dysderi uocāt
Σφηκτιον. alij, alij sphecium, phalangij genus uehementer rufum, uespæ simile: huius
 morfus tumorem excitat, genua labefactat, nonnunquam & tremorem af-
Phalangia le- ferens, quandoque & mortem. Inueniuntur messis tempore in legumini-
guminum. bus, cum manibus colliguntur, phalangia quædam parua, specie canthari-
 di similia, colore flammeo. Ab huius morfu excitantur pustulæ, quas Græ-
 ci φλυκταῖρας uocant: mens perturbatur: linguæque incondita profert, & ocu- ^G
 li subuertuntur. Nascitur phalāgius in eruo, inquit Plinius, bestiola aranei
Κρανολά- generis, si hyems aquosa sit. Inuenitur & in Persea arbore phalangium, cui ¹⁶
πης. nomen cranocolaptes. In Persea arboris frondibus (inquit Nicander) gi-
 gnitur animalculum, phalenæ papilionis specie, capite semper nutabundo,
 & uentre graui, spiculum in summo collo gestat. Hoc si quem percusserit,
Phalangiorū non longo post tempore certa sequitur mors. De phalangiis uero ita pro-
genera. didit Aëtius, Plura quidem sunt phalāgiorum genera: sed quæ fere ab aliis
 qui theriaca scripsere traduntur, sex numero existūt: rhagium scilicet myr-
Rhagium. mecium, lycos lupusue, cranocolaptes, sclerocephalus, & scolecium. Quod
 rhagium uocatur, figura est rotunda, colore nigro, uux nigræ acino similis, ^H
Λύκος, lupus. unde & nomen accepit rhagiū: pedes habet utrinq; breuissimos, & os sub
 medio uentre. Qui uero lupo appellatur, inter arancorū telas inuenitur,
 ubi muscas uenari solet, quibus pascitur. Corpus illi latum & rotundum:
 quæ circa collum partes sunt, incisuram habent, & circa os tubercula tria ¹⁷
Μυρμύκειον. enascuntur. Myrmecion prægrandi formicæ similitimum est: colore fuligi-
Cranocolaptes noso atroue. Huius corpori inserta sunt quasi astra, maxime uero circa dor-
Κρανολάπης. sum. Cranocolaptes oblongus & colore uiridante, aculeum in collo gestat:
Sclerocephalo quod si in quem inciderit, ferit eas maxime quæ circa caput sunt partes.
Σκλεροκεφα- Sclerocephalon caput habet, saxi duritie, & totius corporis lineamenta ani- ¹⁸
λον. malculis illis quæ lucernas circunuolant similia. Scolecion longiusculum
Scolecion. est,
Σκωληκίδιον.

A est, & maculis quibusdam, præsertim circa caput, uariiegatum. Phalangio-
rum species è quibus periculum præcauere expedit, hæ sunt. Quæ autẽ co-
rum morsum sequuntur accidentia, communia sunt excessu defectuq; dis-
19 crepantia. Morsus tenuis est, & qui conspici uix queat: tumor cum liuore,
nonnullis & cum rubore: frigus circa genua lumbosque & scapulas: nonnũ
quam & totius corporis grauitas. Hæc Aëtius.

1 Acuminatum, &c. ὀξύ, πηδητικόν. Theodorus, acutum, salax, sed mea quidẽ sen-
tentia, rectius atque apertius Plinius acuminatum assultimque ingrediens, reddidit.

2 Varium est, &c. Vetus Aristotelis interpres ita habet: Et inuenitur genus macu-
latum in uere sub arboribus. Hoc, ut arbitror, genus aranei pratense uocat Aristoteles. *Araneus pra-*

3 Aranei isti lautiores & strigosiores in uitæ muneribus ingeniosiores sunt, inquit *tensis.*

B Aristoteles. 4 Texit primum, &c. Plinius hæc ita explicat: Texere à medio incipit,
circinato orbe subtegmina adnectens, maculâsque paribus semper interuallis, sed sub-
inde crescentibus ex angusto dilatans, indissolubili nodo implicat. Latitudo telæ sæpe
inter duas arbores cum exercet artem & discit texere. Longitudo fili à culmine, ac rur-
sus à terra per illud ipsum uelut reciprocatio, subitque pariter ac fila deducit: cum ue-
ro captura incidit, licet extrema hæreat plaga, semper in medium currit, ex quo sic ma-
xime totum cõcuriendo implicet. 5 Araneorum istorum lautiorum, &c. Araneo-
rum lautiorum & telam spissiore texentium: ita reddidit Theodorus ex Græca le-
ctione, (πυκνόν) uetus autem interpres, quæ texunt textura debili. 6 In specu or-
biculato, &c. ἐν κύπτει, Theodorus in sinu orbiculato. 7 Plinius hæc ita red-
didit, Pariunt oua in telas expansa, qui saliant atque ita emittunt: Phalangius tan-
tum in ipso incubat, magno numero. 8 Tela eius sanguinem, &c. Hoc Ga-
lenus attribui scribit araneorum telis in genere. 9 Phalangiorum, &c. De his

C phalangiorum generibus, uide Hermolaum in Corollar. 10 Aliter ista expressit e-
tiam Plinius ipse. Myrmecion formicæ similis capite, aluo nigra, guttis albis distin-
guentibus, uesparum dolores torquet. 11 Rhagion, &c. ῥάξ à Nicandro (opinor) *Myrmecion.*
uocatur. 12 Dolor à morsu, &c. Signa morsus huius leges apud Nicandrum. 13 ῥάξ.
Asterion, &c. Alij legunt apud Plinium asterion uel asortion. 14 Hunc locũ Her-
molaus aliter distinguit, ut intelligatur hoc septimum genus esse, & aliud à cœruleo *Asortion.*
à crabrone penna tantum differens, deterius etiamnum cœruleo, ut quod macie confi-
ciat à se percussos. 15 Tetragnathum, &c. Tetragnathum Hermolaus ex Aëtio
ita nobis descripsit, modice lato & subalbo corpore, pedibus asperis, duabus incisuris
in capite, recta una, per obliquũ altera, ut quaternas buccas habere uideatur, unde no-
men. In Æthiopia (inquit) tam frequentes, ut regionem in ea quandam prope Sillos
Acridophagósque deserui coegerint. 16 Cranocolaptes, &c. κεφαλολοκούσης etiam à *κεφαλολοκού-*
quibusdam appellatur. 17 Corpus, aliàs os, σῆμα, rotundũ, πῶδι φέρεις: uide an men- *SHS.*
dosa sint hoc loco Aëtij exemplaria. 18 Aliter fortasse, lineas habet toto corpore,

D similes animalculis, &c. ut legatur, non ὡς χαμῖδας, sed potius ἐπὶ χαμῖδας ἔχει. 19
Alia quoque præter hæc signa uideas apud Dioscoridem lib. 8, & Paulum & ipsum
Aëtium.

De scolopendra & aliis quæ multipedæ dicuntur.

Cap. CCXII.

S Colopendra item morsu perniciosa est, quam & ophioctenam uocant, *Scolopendra.*
& centipedam: & alij sepa, ex iulorũ genere. Iulum autem uoco infẽ *Ophioctena.*
cti genus prælongum & multipes, illam habens partem non simplicẽ sed *Centipeda.*
multiplicem, quæ est inter caput & aluum, in qua continetur quod cordi *Septs.*
proportionale est: quo fit, ut præcisum hoc genus uiuere possit. Millepedæ, *Iulus.*
2 quas & centipedas & multipedas alij uocant, duorum generum. Animal *Millepeda,*
Centipeda,
Multipeda.

DE DIFFERENTIIS

Alias, tractu- est millepeda, inquit Plinius, è uermibus terræ pilosum, multis pedibus ar- E
que. cuatim repens tactuque contrahens se: oniscum Græci uocant, alij tilon. Il-
Oniscus. lam autem quæ non arcuatur, sepa Græci uocant, alij centipedem, alij mil-
Tilos. lepeda: alij scolopendram, minorem perniciosamque, oblongam, pedibus
Seps. multis atq; pilosis, & qui ex utraque corporis parte in ingressu, remorū in-
Centipes. star mouentur, pecori præcipue nociuam. Viuit scolopendra uel in plures
Millepes. partes dissecta: & si pars aliqua à reliquo corpore abscindatur, in utrunque
Scolopendra. se mouet extremum: nam & caput uersus ingreditur & in caudam, ideóq;
Αμολιγερής
σκολοπένδρα
Nicand. à nonnullis existimatur biceps esse. Huius morsum tumor insequitur, &
 putrescit locus atque in ambitu liuescit: fitque postea ulcus, quod à loco i-
 pso exorditur, quod & permolestum est, nec facile curatur. Scolopendra ci-
 micibus aduersatur suffituque necat. Scolopendram terrestrem salua dif- F
Scolopendra
marina. rumpi ferunt. Sunt & scolopendræ marinæ terrestribus similes, magnitu-
 dine aequales aut paulo minores, colore rubetiores, numero pedum copio- 3
 siores, & crurum tenuitate graciliores: nasci locis saxosis solent, & modo
 serpentum, non magna altitudine gurgitum. Hæc ubi hamum deuorarit,
 euertit foras partes internas, donec hamum eiiciat: tum recipit intro, ac ua-
 let eadem qua ante sanitate. Appetitus his quoque nidorulentorum, ut ter-
 restribus est. uenenosa & hæc est. Mordet autem non ore, sed tactu totius
 corporis, ut quæ urticæ uocantur. Et uti cecinit Oppianus,

-Si quis modo cominus illum

Attigerit, feruet fœda prurigne corpus,

Qualem urtica facit cognomine dicta doloris.

Oleo in quo scolopendra marina sit cocta, nonnulli ne pili euulsi renascan G
 tur, usi sunt. Verum alij cetaceum genus quoddam esse scolopendram ma-
 rinam arbitrantur, aspectu horrendum, eamque spectari eminentem è ma-
 ri, & marium pilos magna excelsitate apparere. eius caudam similiter atq;
 locustæ latam perspicere. reliquumque corpus conferri posse cum trireme iu-
 stæ magnitudinis, atque permultis pedibus utrinque ordine tanquam ex
 scalmis appensis per summum mare natare. Millepeda centipedaue, quam
 modo & oniscum uocari diximus, & tilon, efficaciter sanat auriū dolores,
 inquit Plinius, in cortice punici mali decocta & porri succo, addunt & ro-
 faceum, & in alteram aurem infundunt. Millepedam oniscum bibisse pro-
 dest urinæ. Medentur suspiriosis multipedæ, ita ut ter septenæ in Attico H
 melle diluantur, & per arundinem bibantur: omne enim uas earum nigre-
 scit contactu. Quidam torrent ex his sextarium in patina donec candidæ
 fiant, tunc mel immiscent: alij centipedam necant, & ex aqua calida dari iu-
 bent. Onisci, qui & oni dicuntur, (uti prodidere Dioscorides & Galenus) 4
ὄνις, ὄνισκος.
Asellus. sub aquariis uasis reperti, animalcula sunt multis pedibus nitentia, quæ cō-
 tacta manu contrahuntur in orbem, fiuntq; ubi se contraxerint, fabis escu-
 lentis non dissimiles, ac proinde à nonnullis κύαμοι, id est fabæ uocati, colore
κύαμος, faba.
Colore fusco,
φαοί. fusco. Hi ex uino poti, inquit Dioscorides, urinæ difficultati, quæ disuria
 dicitur, & regio morbo auxiliantur: cum melle anginis illinuntur. Triti &
 in malicorio unà cum rosaceo calfacti in aurium doloribus utiliter instil-
 lantur.

Alantur. Hæc Dioscorides. Et Galenus, quidam his usi sunt, inquit, ad aurium dolores, in oleo coctis.

1 Iulus uermis est multipes: mille nanque pedibus utitur, ut scolopendra. Quidam & ipsas scolopendras iulos uocant. Hæc Theon. 2 Animal est, &c. Iulon hanc speciem (ut opinor) uocauit Nicander in Theriac. interpretis uero *μυρίποδες* appellat. 3 Paulo minoris. Suspectus mihi certe uidetur hic Aristotelis locus: uetus interpretis habet, quod est in mari, est minus agreste. 4 *ὄντι πολύποδες* forsitan Aristoteli, an prior *ὄντι ἄλγες* multipeda?

De iis quæ promuscidem & ueluti aculeum in ore gerunt: ut,
de muscis & culicibus. Cap. CCXIII.

Linguam siue promuscidem habent muscæ, qua uel cruorem ex animalium corpore extrahant: qua & gustum habent omnium saporum, & omniuoræ sunt: hæc euidentis fistula est. Cocunt quidem ut & alia insecta & generant muscæ, uerum non animal sui generis, sed uermiculum: & muscæ ubi pecorum ulceribus infederunt, uermes creant, inquit Columella. Neque ab animalibus ipsi generantur, sed ex uermiculis ex forde humida aut sicca putrescente genitis. Principium autem ipsorum uermiculorum exiguum est, atque ex immobili quasi harena adhuc, moueri incipit: mox uermiculus immobilis redditur: qui cum postea motus est, rursus immobilis fit: demumque generatur musca, quæ flatus aut solis beneficio moueatur. Nullum animal minus docile existimatur minorisue intellectus quam musca. Mons est Carina in Creta, 1 x milliū passuū ambitu, intra quod spatium muscæ non reperiuntur: natumque ibi mel nusquam attingunt. Hoc experimento singulare medicamentis eligitur. Alopecias replent muscarum capita recentia, prius folio ficulneo asperatas: alij sanguine muscarum utuntur, alij decem diebus cinerem earum illinunt cum cinere chartæ uel nucum, ita ut sit tertia pars è muscis: alij lacte mulierum cum brassica cinere muscarum subigunt, quidam mel tantum. Apud Macedonas circa fluuium Astræum, qui inter Beroeam & Thessalonicen medius fluit, uolitat muscarum genus, quas, cum ad summam aquam accesserint, pisces quidam qui in eo flumine gignuntur, uariis distincti coloribus, arripiunt atque deuorant, indeque uictum sibi comparant. Has equiseles uocant indigenæ: quæ uulgarium harum quæ ubique reperiuntur muscarum, quod ad formam attinet, nihil simile habent. Nec apum uespærumue similitudinem gerunt: harum tamen cuiusque aliquid referunt, uespærum colorem reddunt, magnitudine apibus æquales: & similiter atque apes bombitatione strepunt: atque in audacia quiddam simile cæterarum muscarum habent. Et culicibus lingua fistulosa est & ad suctum, & aculei loco ad pungendum. Corpus his minimum, alius fere iciuna, crura prælonga, & uox pro corporis ratione maxima, animalculum sanguinis & potissimum humani audissimum. Infestant culices hortos, inquit Plinius, riuos, præcipue si sunt arbuticulae aliquæ. Hi galbano accenso fugantur: culicum uaria sunt genera. In culicum genere, muliones non amplius quam uno die uiuere feruntur. Apes impugnant (ut scribit Plinius) è culicum genere muliones. Apes quoque ex-

Muscæ, μύξ.

Equiseles.

Culex.

Mulio.

DE DIFFERENTIIS

<i>Oestrus</i> , οἰστρος.	gitant æstri, uti suprâ diximus: sed fœtus apum hic est amplioris magnitudinis q̃ sint cæterarum. Sunt & æstri quibus lingua siue promuscis pro a- 1
<i>Tabanus</i> . <i>Asilus</i> . Μύωψ. <i>Asilus</i> , οἰστρος.	culco est, qua sanguinem exugunt, & tergora etiam quadrupedum penetrant, sicuti & tabani, siue asilos dici placet, promuscide siue lingua ipsa adaecta, cutem hominum. Oestrum nonnulli etiam asilum interpretantur teste uel Vergilio. - Cui nomen asilo
	Romanum est, æstrum Graij uertere uocantes, Asper acerba sonans, quo tota exterrita syluis Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther
<i>Tabanus</i> . <i>Oestrus</i> .	Concussus. Tabani ex uermiculis quibusdam impenni- bus ex arbore lignœ natis procreantur: æstri è latiusculis quibusdam be- 2
<i>Empis</i> . <i>Ascarides</i> . <i>Ascarida</i> .	stiolis quæ in fluuiis super aquam currunt, enascuntur. Quamobrem ma- F gna æstrorum copia provenit circa aquas, ubi id genus bestiolarū est. Itaq; primum in humore uiuit bestiola, quæ ἐμπis uocatur: deinde forma immu- 2 tata foris uitam agere incipit. ex iis enim æstri proveniunt, quorum gene- ratio ita habet: ex ascaridis generantur empides. Porro ascarides fere in pu 3 teorum limo, & ubicunque se aqua colligit, terrena subsistente cōcretionem oriuntur. Fit ut principio fex ipsa putrescens colorem candicantem trahat, mox nigricantem: postremo cruentum. Talis cū fuerit, minutissima quæ- dam & rubra prodeunt, quæ ad tempus hærentes suæ origini mouentur: deinde absoluuntur, itaque feruntur per aquam quæ ascarides nuncupan- tur: tum paucis post diebus erigunt se super aqua duræ atque immobiles. Mox disrupto putamine empis emergit ac supra infidet, donec uel sole uel G flatu moueatur, deinde uolat. Copiosius autem ac celerius fiunt ascarides in aquis, quarum sedimentum uarium ac promiscuū sit, quale in agro Me- garico & in operis solet misceri. putrescit enim hoc facilius. Et autumnio quoque uberius generantur: minus enim humoris esse tunc accidit. Hac de empide Aristoteles. Alij uero empida animalculum esse produnt, in a- 4 quis aut circa aquas natum conopi simile, sed maius, alba linea mediū cor- pus cingente. Conopes (culicum genus) ex uermiculis qui in fece aceti gi 5 gnuntur, originem trahunt. Hi ad dulcia non accedūt, sed acida petunt: lin- gua sua acriter pungunt. Conopas quoque nonnullos ex igne generari fe- runt: ex flamma scilicet & scintillis, quemadmodum uermes in niue. Fica- rios culices caprificus generat suis pomis: fit primum uermiculus, mox ru- H pta cute euolat: mutataq; sede petit ficus immaturas: quibus sese insinuans, facit ne decidant: quamobrem agricolæ appendere ficis caprificus, & iuxta easdem caprificos serere assolent. Sunt & quædam culicum genera aliqui- bus fructibus molesta, ut glandibus, fico, qui uidentur ex humore nasci, tūc dulci subdito corticibus.
<i>Culex palu-</i> <i>strus</i> . <i>Culex mulio</i> . Κρίψ. <i>Tipule</i> .	1 οἰστρος μήχ' ἔστιν ἀπὸ χαλκός, inquit Suid. ἐξ ἐμπιστῶνται ἡ δὲ καύματι πῆς βοῦς ἢ ποιοῦ σα ἐλαύνεται. 2 Quæ ἐμπis uocatur. Ἐμπίδα Theodorus modo culicem palustrem uocat, modo culicem mulionem, quanquam & κρίπα quoque culicem mulionem uer- tit, nonnunquam culicem: unde cnipologos auis dicta ab eo culicilega est, ut suprâ di- ctum est. 3 Ex ascaridis. Ascaridas, tipulas uertit Theodorus. 4 Empida, &c. ἐμπίδας

Ἐμπίδας ὀφυσόμενος dixit Aristophanes in auibus, *ὀφυσόμενος*. & in *Νεφέλαις*, sonoras esse empidas air. 5 Qui in fece, &c. Theodorus modo culicem uinariū uertit, modo culicem. Plinius: Culices acida petunt, ad dulcia non aduolant, dixit: & genera *Culex uinari*.
licum accescens natura gignit. *Culex*.

De cicadis.

Cap. CCXIII.

Cicada ex omni animalium genere una, ore caret: uerum membrum *Cicada*.
quoddam quod usum tum oris tum linguæ præstet in pectore consti- *Τέττιξ*.
tutum aptissime habet, quo ueluti radice, cibū ex humoribus trahat. Pro-
lixum hoc compactum, indiuisūmque gerit, simile ei quod linguæ spe-
ciem refert in iis quibus aculeus in ore est: eoque ipso rorem haurit, ali-
mentum unum & peculiare. Oculos Nigidius cicadis inesse negat: uerum
oculos habent, inquit Aristoteles, sed hebetes: & si quis digitum contrahēs
Bac remittens subinde appropinquet, magis sustinent quàm si ilico extēdat.
Et quidem transire in digitum alliciuntur: quòd enim oculis hebetes sunt,
quasi frons aliqua moueatur, digitum ita admotum conscendunt. Penna-
rum illis natura quæ apibus, sed pro corpore amplior. Iisdemque solis nul-
lum ad excrementa corporis foramen: neque enim excrementum cicadis
ullum in aluo reperitur. Nam cum omnia insecta minimo alimento con-
tenta sint, omnium maxime cicadarum genus ieiunum est. Excitatae cum
subuolant, quendam reddunt humorem modo aquæ: quamobrem rustici
eas mingere, & excremento non carere, rorēque ali assueuerant. Nasci non
possunt cicadæ ubi arbores desunt: loca etiam frigida aspernantur. Est quē-
dam & in iis locorum differentia: in Milesia regione paucis sunt locis: sed
Cin Cephalenia amnis quidam penuriam earum & copiam dirimit, cuius ci-
tra alterum latus est cicadarum copia, ultra alterum nullæ. In Rhegino a-
gro silent omnes, ultra flumen in Locris canunt. Procreantur cicadæ ex ani-
malibus sui generis: & coeunt tam maiores quàm minores supinis admo-
tis partibus: mālque inserit in fœminam, non sicut & cætera insecta agunt.
Genitale fœmina habet rescissum, quo recipit id quod à mare iniicitur. pa-
2riunt in aruis cessantibus, terram excauantes parte sui posteriore quam a-
cutam habent. Quinetiam in arundinibus, quo adminiculo uites erigūtur,
nidum fœturæ excauant, & in caulibus squillæ interdum pariunt: proue-
niunt large copia imbrium. Crescit primo in terra uermiculus, deinde fit
Dex eo quæ tettigometra uocatur, (quo tempore suauissimæ sunt ante quàm *Tettigometra*.
cortex rumpatur:) postmodum circa solstitia noctu exeunt cicadæ ex ma- *Τέττιγομήτρα*.
trice illa cicada, quam modo tettigometram dixi, nigrae protinus & du-
riusculæ & maiusculæ. Vbi uero eruperunt, oleis aut arundinibus insidunt:
& cum rupto operculo exeunt, parum quiddam in eo relinquūt humoris:
nec multo post uolant & incipiunt canere. Mares sunt in utroque genere,
(tam scilicet maiorum quàm minorum) qui canunt, fœminæ quæ silent. *Cicadarum*
genera.
Cicadarum genera uaria sunt, quæ magnitudine & paruitate differunt: &
præterea quòd aliis incisura est sub septo præcinctiue, membranāque in *Tettigoni*.
aperto gerunt, qua sonus editur, ut iis quas achetas appellant: aliæ non ita *Τέττιγον*.
habent, ut quæ tettigonia, id est cicadastræ uocantur. neque enim ita diui- *Tettigoniæ*.
Cicadastræ.

DE DIFFERENTIIS

Cicade muta.

Acheta.

Ἀχῆτης.

Τεττιώνια.

Cicada muta.

Cicada surcu-

laria.

Cicada frumē-

taria.

Cicada auena-

ria.

κέρκωπι.

Cicada mari-

na.

Arguta cica-
da.

Locusta.

Ἀκρίς.

Spina caulem
uocat Plinius.

sum illis corpus est, neque membranam habet adeo manifestam. Sunt ita- E
que cicadarum duo genera: aliae minores quae primae proueniunt, quaeque
sunt mutae, & nouissima pereunt: sunt autem multae: aliae maiores, quae ca-
nunt, praecinctu diuiduae, ut modo diximus, siue minores, siue maiores sunt.
Quae autem non canunt, indiuiduae constant. Vocant nonnulli grandiores
illas & canentes, achetas: minores tettigonia, id est cicadas mutas. Sed cane- 3
re uel in hoc secundo genere possunt paululum quae praecinctae prodierint, 4
sed priores illae magis canore sunt. Mares cantant in utroque genere, foemi-
nae silent, uti modo diximus. Quidam duo alia genera faciunt earum: sur-
culariam, quae sit grandior: frumentariam quam alij auenaria uocant: ap-
paret enim simul cum frumentis arescentibus. Gentes uescuntur iis ad orie- F
tem, etiam Parthi opibus abundantibus: ante coitum mares praeferrunt, a coi-
tu foeminas: quippe quae oua candida gustu habeant grata. Cicadas dant non 5
nulli iis qui colico dolore afficiuntur, cum paribus numero granis piperis,
tribus scilicet aut quinque aut septem. Cicade, inquit Dioscorides, si assatae 6
edantur, uesicae doloribus auxiliantur. Est & cercope animal cicadae simi- 7
le, ut Pseusippus author est. Est etiam cicadarum genus marinum, quarum
maxima parui carabi specie habet: uerum tamen cornua non similiter atque ille
magna, nec aculeos habet. Pinnae ipsius exiguae, terrenarum alis similes sunt.

1 Plinius: Pro eo quiddam aculeatum linguis simile, & hoc in pectore, quo rorem
lambat. 2 Quam acutam habent. Theod. asperitate praecuta quam parte habent
posteriore. Ex Plinio forsitan. Plinius: Asperitas praecuta in dorso qua excuant fo- G
turae locum in terra. 3 Achetas: Theod. argutas uertit. 4 Apertius atque magis ex-
plicate ita legeretur apud Arist. mea quidem sententia, τράσποσις uerbis, ἃ δὲ οἱ δὲ καὶ τὰ τῶν
οἱ μικρὸν διερρηγμένοι. 5 Quae oua candida, &c. Plin. Ouis eorum corruptis quae sunt can-
dida. 6 Si assatae edantur, &c. Cicadas in patellis tostas edisse, prodest uesicae dolori-
bus, inquit Plin. 7 Cicadae simile, &c. ὁμοίον τέττιγι (inquit Athenaeus) καὶ κέρκωπι:
ubi fortasse legendum erat τέττιγι.

De locustis.

Cap. CCXV.

CVm insectorum maxima pars perexigua sit, locustae magnitudinem
Caliquam habent effatu dignam. Crura habent parte posteriore ad gu-
bernaculorum effigiem condita, & mediis longiora, quibus saliant pulicum 1
more. Oculos Nigidius nullos locustis inesse dicit. Ventrem intus habent
& intestinum replicatum. Maribus foeminae maiores sunt, quarum cauda H
adnascitur cauliculus, quo in terra fixo pariunt: eo mares uacant. Procrean-
tur locustae ex animalibus sui generis: & coeunt eodem modo quo cetera 2
insecta quae coeunt, mare scilicet foeminam superueniente, & in eum foemi-
nae ultimo caudae reflexo, tardoque digressu. Pariunt foeminae in terra fixo
cauliculo illo qui caudae adnascitur: ac uniuersim, & loco eodem foetum de-
ponunt, ita ut quasi fauus esse uideatur: hinc uermiculi speciem oui geren-
tes oriuntur: qui terreno quodam praetenui tanquam membranula ambiun-
tur: qua dissecta, emergunt locustae ac euolant. Tam mollis foetura haec est,
ut ad tactum leuissimum coteratur: non summae telluri partus committi-
tur, sed paulo altius: duratque hyeme sub terra. Hic concoctione peracta,
subsequenti

- A** subsequenti anno exitu ueris, exeunt ex illo terreno amiculo parua locustæ & nigrantes, ac sine cruribus pennisque reptantes: deinde maiores statim efficiuntur. Pariunt exitu æstatis, & statim à partu moriuntur, uermiculis *Pariunt autem tempore. Plin.* circa collum innascentibus tempore partus, qui eas strangulent. Tam friuola ratione morientes, serpentem cum libuit necant singulæ, faucibus eius apprehensis mordicus. Vernis aquis intereunt oua, in sicco uere magnus proventus: alij duplicem earum fœtum, geminumque exitum tradunt, uergiliarum exortu parere: deinde ad canis ortum obire, & aliàs renasci: quidam arcturi occasu renasci. Est & alius earum obitus: gregatim sublata uento, in maria aut stagna decidunt: longinqua quoque maria ab iis transiri feruntur, continuata plurium dierum profectio. Nanque & grandiores cernuntur, & tanto uolant pennarum stridore, ut aliæ alites credantur, **B** solèmq; obumbrent. Italiam ex Africa magna cohorte infestant, omnia morfu erodentes, & fores quoque tectorum. Locis montanis aut tenuibus locustæ non fiunt, sed planis rimosisque: pariunt enim in riuus sua oua. In India ternum pedum longitudinis esse traduntur, cruribus & fœmoribus ferrarum usum præbentes cum inaruerint. Locustæ suis gubernaculis atterentes sonant, inquit Aristoteles: uerum Plinio uox earum proficisci ab occipitio uidetur. Eo in loco in commissura scapularum habere quasi dentes existimantur: eosque inter se terendo stridorem edere, circa duo æquinoctia maxime, sicut cicadæ circa solstitium. Pars quædam Æthiopum locustis tantum uiuit fumo & sale duratis in annua alimenta, atque ob eam rem acridophagi nomen habent. urinæ angustiiis quas disurias uocant & stranguriæ, maxime mulierum, suffitu profunt locustæ. Est quoddam genus locustæ, asiracus aut axirachus dicitur, aut ὄρος, id est asellus, *Asiracus. Axirachus. Ōros, asellus.* **1** sine alis, crassioribus cruribus: recens hic & exsiccatu contra scorpionis morsus magnopere iuuabit si ex uino bibatur. Hac in frequenti cibo **2** utuntur Afri, qui Leptin incolunt. In locustarum genere censentur attelabos, siue brucus, attaces, ophiomachus, mastace, moluris, & parnops. Attelabi (ut Aristoteles prodidit) pariunt in aruis cessantibus, quo modo & cicadæ. Pariunt autem, & cum pepererint moriuntur, pari modo atque locustæ. Intereunt oua eorum aquis autumnalibus cum nimis incalescerint: at sicco autumno largior proventus attelaborum est, quoniam minus oua intereant. Est autem attelabos locustarum minima sine pennis. Est animal, inquit Plinius, locustæ simile sine pennis, quod tryxalis græce *Tryxalis. aliastroxalis.* uocatur, Latinum nomen non habet, ut aliqui arbitrantur authores: nec pauciores hoc esse quod gryllus uocatur. Ex his uiginti torrerì iubent, ac bibi è *Gryllus.* mulsa contra orthopnocas, sanguinemque expuentibus. Tryxalidum cinis illitus cum melle, purgationes mulierum adiuvat. Margines quoque ulcerum duos aufert cum melle. Magnam autoritatē gryllo perhibet Nigidius, maiorem magi, quoniam retro ambulet terramque terebret, & stridat noctibus. Venantur enim formica circumligata capillo in cauernam eius coniecta, efflato prius puluere ne sese condant, & ita formicæ complexu extrahitur. Auribus prodest gryllus cum sua terra effossus & illitus. Lenit

DE DIFFERENTIIS

& tonsillas gryllus infricatus: aut si quis manibus quibus eum contriuerit, E tonsillas attingat.

Apteros. 1 Crassioribus cruribus, *μεγαλόκωλος*, id est, prælōgis cruribus, ut uertit Ruellius. Hunc Paulus apteron uocauit, quia pēnis careat. Hermolaus. 2 In locustarum genere, &c. In Leuitica lege, in iis quæ crura habent ad saltum idonea, numerantur Brucus & quæ illi similia sunt: attaces, & quæ illi similia sunt: ophiomachus, & quæ illi similia: locusta, & quæ illi similia. Locustarum speciem illam, quam onon appellant, etiam brucum uocari putant, uti refert Hermolaus, rodentem sata. Et attacen in sacris literis appellatam, Nicander mastacen appellat pro bruco, Aristoteles attelabon. Clitarchus in Ambracia locustas omnes mastacas dici uoluit, ut molurin, quæ frumenta depopulatur. Molurides in pratis uiscitant, ut uidetur ex Nicandro, locustis similes. *Tetrapelyrides.* Ionia locustas à numero pennarum tetrapelyridas nominat: alij cornopas & parnopas aut pornopas: unde cognomen Herculi & Apollini quoque in Æolia, quod locustas abigat, *κερνοπιών*. Hæc Hermolaus fere. Parnopius Apollo ab Atheniensibus dictus est, (ut scribit Pausanias) quod parnopas eorum agro infestas propulsauerit. Iones (ut Hesichius author est) brucum locustæ speciem dixere, Cyprij locustam uiridē, brucum uocarunt, Tarentini attelabon: alij *ἑρουραία μάντιν*. Est autē attelabos locusta parua. Hæc Hesichius. Parnops locustæ species est, ut scribit Aristophanis interpres, quæ se manui facile tractandum præbet. Marcellus Vergilius de locustis ita prodit, Variavit admirabili artificio locustas natura: quis enim tot primum in eodē corpore colores facile descripserit? quis tam diuersas corporum formas? quis ingressus, saltus, uolatus earum? Sunt enim quæ uirides, quæ nigra, quæ liuentes, quæ aliqua parte hunc aliqua illum colorem ostendant. Sunt quæ uolantes tantum, latentem antea colorem aliquem proferant. Sunt quæ simplicibus, quæ pluribus alis uolent: quæ alis carentes saltent: quæ utroque hoc motu priuatæ ingrediantur tantum. Sunt quæ longioribus, quæ breuioribus cruribus sint: & in his pluribus breuioribusque, & paucioribus longioribusque internodiis. Sunt quæ canant, quæ mutæ sint: quæ per diem, quæ in tenebris tantum audiantur. Sunt quæ nihil homini in re rustica noceant, innocentēsque à pueris se capi patiantur. Sunt contra quæ pestem & calamitatem satorum omnium totis regionibus afferant: utque plura sunt in natura genera, sic etiam pene infinita ueteribus earum nomina fuerunt. Hæc Marcellus.

De uaginipennibus, quæ Græci *κεντιόπτερες* uocant.

Cap. CCXVI.

κεντιόπτερες. *πτερες* dicuntur, quasi uaginipennia dixeris. Horum tenuior fragiliórque penna: his negatus aculeus est. hæc & senectutem exuere solent. In iis scarabeus est, cuius plura sunt genera. uolitant enim alij magno cum murmure aut mugitu. alij focos & prata crebris foraminibus excauant, nocturno stridore uocales. Quoddam rursus eorum genus, qui è fimo ingenteis pilas auer- *Vaginipennia.* *Scarabeorum genera.* *Locus hic Plinius suspectus uidetur, consentiunt tamē ex planis.* *Scarabeus.* *Κενταύρος.* *Plin. Scarabei rosa fugantur.* si pedibus uolitant: paruósque in iis cōtra rigorem hyemis uermiculos fetus sui nidulantur. Hæc Plinius. Propter hūc scarabeum qui pilulas uoluit, Ægypti magna pars scarabeos inter numina colit, curiosā Apionis interpretatione, qua colligit Solis operū similitudinē huic animali esse ad excusandos gentis suæ ritus. Scarabei, inquit Theophrastus, rosarum odore necantur, Græci cantharum uocāt. Canthari, inquit Aristoteles, in fimo, quæ uoluunt, conduntur per hyemem, paruósque uermiculos pariūt, ex quibus ipsi procreantur. ubi metuerint, hi motu cessant, totóque corpore indure- scunt

- A** scunt sese contrahentes: id quod patet maxime cum tanguntur. Melolonthæ (quas scarabeos uirides & galerucas uocant nonnulli) uermibus fimo bouis aut iumentis creatis gignuntur: & inter uolandum sonitum edunt. Scarabei uiridis natura, inquit Plinius, contumelium uisum excutit: itaque gemmarum sculptores contuitu eorum acquiescunt. Carabo (quem Theodorus modo taurum uocat, modo fullonem) antennæ ante oculos præteduntur, ut papilioni. Gignitur hic ex uermibus qui in lignis aridis nascuntur. Et primum quidem uermes ipsi immobiles fiunt: mox disrupto putamine carabus exit, aliorum more qui ex uermibus gignuntur. Tauri uocantur scarabei terrestres, inquit Plinius, ricino similes: nomen cornicula dedere: alij pediculos terræ uocant. Ab iis terram egestam illinunt strumis & similibus uitis, & podagris, triduo non abluunt: prodèstque hæc medicina in anum. Fullo scarabeus uocatur albis guttis. In quodam genere scarabeorum grandi, cornua prælonga, bifidis dentata forcipibus, in cacumine cum libuit coeuntibus. Infantum remediis etiam ex ceruice suspenduntur. Lucanos uocat hos Nigidius. Scarabeorum cornua denticula adalligata, ad infantium urinam cohibendam, amuleti naturam obtinent. Fodiunt rutili & prægrandes scarabei tellurem aridam, fauoribusque parum & fistulosam modo spongiæ medicato melle fingunt. Eriphiam herbam multi prodidere: scarabeum hæc in auena habet sursum deorsum decurrentem cum sono hœdi, unde & nomen accepit. Et è leguminum uermiculis nascuntur animalia pennata. Est & cantharis dictus scarabeus paruus frumenta erodens. Cocunt quidem cantharides & generant, uerum non sui generis animal, sed uermiculos tantum: neque ex animalibus procreantur, sed ex putrescente humido aut sicco. nascuntur enim ex uermiculo in spongia cynorhodi cynacanthæ, id est, sentis caninæ, quæ sit in caule: ex erucis item fici, piri, pini, fraxini & rosæ. Fiunt enim in his omnibus uermes, sed fecundissime in fraxino: in alba rosa minus efficaces. Ad medicamenta cæteris præstant è tritico collectæ. Potentissimæ inter omnes uariæ luteis lineis, quas in penis transversas habent, oblongo corpore crassæ, ac blattarum modo pingues: præsertim si super acetum per lintecolum uaporentur. Inertiores minutæ, latæ, pilosæ: inutilissimæ uero unius coloris macræque: uis earum adurere corpus, & crustas obducere: uel, ut Dioscoridi placet, erodere exulcerareque, & calorem incitare: qua de causa admiscuntur medicamentis quæ lepras feræque lichenas, & cancri naturam habentia sanant. Ad ungues itaque psorodeis cum ceratis aut emplastris idoneis impositæ, ita illos auferunt ut toti cadant. Admiscuntur quoque iis quæ clauos auferunt: aliqui alopecias cantharide trita illinunt cum pice liquida, nitro preparata cute. caustica uis earum, cauendumque ne exulceret alte. Postea ad ulcera illa facta, capita murium, & fel murium & fimum cum elleboro & pipere illini iubent. Cantharides mixta calce pauos scalpelli uice auferunt: nonnulli paululum quiddam earum iniicere solent in medicamenta, quæ urinam cient: uerum in iis magna quæstio, quoniam ipsæ uenena sunt potæ, uesicæ cum cruciatu perpetuo. Cossinum equitem Romanum amicitia Neronis principis no-

Μηλόενθῃ.
Scarabeus uiridis.
Galeruca.

Carabus,
καρὰβος.

Taurus.

Fullo.

Taurus.

Pediculus terre.

Fullo.

Lucanus.

Scarabeus rutilus.

Scarabeus in eriphia herba.

Cantharis.

Quæ è frumento colliguntur, inquit Dioscorides.

Multum pingues, inquit Pli.

DE DIFFERENTIIS

tum, cum is lichene correptus esset, uocatus ex Ægypto medicus ad hanc E
ualetudinem eius à Casare, cum cantharidum potum præparare uoluisset,
interemit: uerum illitas prodesse non dubium est cum succo taminiae uuae
& seuo ouis uel caprae. Ipsarum cantharidum uenenum in qua parte sit, nõ
constat inter authores: alij in pedibus & capite existimant esse, alij negant.
Conuenit tamen pennas earum auxiliari in quacunque parte sit uenenum,
quibus demptis lethale est. Hæc Plinius. In medicamenta quæ urinã cieat,
nonnulli solas alas cum pedibus iniiciunt, quæ alexiteria esse dicunt iis qui
corpora ipsarum cantharidum ebiberint: alij contra. At nos, inquit Gale-
nus, totas cantharidas iniicere solemus. Menses ciunt & urinã: ideo & Hip-
pocrates hydropicis dabat: ita Plinius. ut uero Dioscorides, Menses ciunt **F**
pessariis emollientibus additæ. Aliqui cantharidas antidotis impositas hy-
dropicis auxiliari prodiderunt, ut quæ urinam moueant. Olfactu picem li-
quidam referunt: gustu cedrum, ut Nicæder prodidit. Easdem uires habet
& buprestis, animal cantharidi simile: uel, ut Dioscoridi placet, è canthari-
dum genere buprestis est: animal rarum in Italia, similitimum scarabeo lon-
gipedi, ut Plinius tradit. Fallit inter herbas bouem maxime, unde & nomẽ
inuenit: deuoratũque tacto felle, ita inflamat ut rumpat. Hæc cum hir-
cino seuo lichenas illita ex facie tollit sinectica ui. Reponuntur eodem mo-
do buprestes quo cantharides. Eadem quoque uis quæ cãtharidi, & pityo-
campis est, crucis scilicet in picea nascentibus. Pinorum quoque crucas pi-
tyocampas uocant: è quibus uermiculi postea nascuntur, qui acceptis alis **G**
euolant, quemadmodũ & in ficu & cynorrhodo siue camina sente, cantha-
ridum genus, uti modo diximus. Pityocampe in oleo coquuntur, quo utun-
tur nonnulli, ut ne pili renascantur euulsi. Hippocampus marinum ani-
mal est exiguum, cuius cremati cinis cum pice liquida aut axungia seu a-
maracino unguento illitus, alopecias replere fertur: uimque habere dige-
rentem pariter & extenuatẽ. Leporis marini ueneficiũ restringunt poti-
us hippocampi: lateris dolores leniunt hippocampi tosti sumpti: & urinæ in-
continentiam quoque hippocampi tosti, & in cibo sapius sumpti emen-
dant. Alopecias replet hippocampinus cinis, nitro & adipe suillo mixtus,
aut syncerus ex aceto. Lichenas & lepras tollit hippocampi & delphini ci-
nis ex aqua illitus. Hippocampi necantur in rosacco, ut perungantur acri
frigidis febribus: & ipsi adalligantur acri.

H

*Scarabeus pi-
lularius.
Coprion.
Lucanus.*

1 Cantharum uocant. Scarabeum pilularium uertit Theodorus, coprion ab Hip-
pocrate uocatur. 2 Nomen cornicula dedere. Scarabeum quendam dicit esse Pli-
nius, cui sunt cornicula reflexa: an hunc forsitan intelligat, an illum qui Lucanus uo-
catur, an alium quempiam? 3 Si super acetum, &c. Quonam modo ita parentur
cantharides, docent Dioscorides, Plinius & Galenus. 4 Hippocampus, &c. Nar-
rantur à Plinio Nereides à scopis in marmore sculptæ, supra delphinos & cete & hip-
pocampus sedentes, ut uideatur forsitan hippocampus grandius esse animal. 5 Poti
hippocampi, &c. Hippocampi quomodo sint uenenosi: & iterum quomodo saluta-
res, ad canis rabidi morsum, legas apud Aelianum. lib. ii.

De crucis,

A De erucis, & quæ ex iis gignuntur, ut papilionum generibus, & de pennatis quibusdam aliis quæ ex uermibus gignuntur.

Cap. CCXVI.

ERUCÆ, dirum uel ipsis arboribus animal: eroduntque aliæ frödem, aliæ *Eruci.*
 florem: ac depastam arborem turpi facie relinquunt. Nasçitur hoc ma- *Κέρμυς.*
 lum tepore humido & lento: atque in primis ex rore. Insidet hic uirentibus *Aliis, tem-*
 foliis maximæ brassicæ, raphanü, ut Plinius tradit. Primum minus quid *pore.*
 milio consistit in folio spissatum sole. Mox uermiculi inde contrahuntur &
 accrescunt: deinde intra triduum erucæ paruæ afformantur: quæ auctæ mo- *χρυσαλίδες.*
 tu cessant, suæque forma immutantur, appellanturque tantisper chrysal- *Aureliæ.*
 lides, quasi aurelias dixeris, duro intactæ putamine, ad tactum mobiles, a-
B raneosis quibusdam inuolutæ: non os, non aliud ex membris quod conspi-
 cuum sit, possident. Longo post tempore, putamine obrupto, euolant inde *Ψύλλ.*
 animalia pënata, quas *Ψύλλ*, id est papiliones uocamus. Itaque primū dum *Papilio.*
 erucæ sunt, cibo aluntur, atque excrementum emittunt: at uero cū in chry-
 salidas dictas transierint, nihil uel gustant uel excernunt. Erucas Ouidius *Eruci.*
 tineas agrestes uocauit, *Tinea agrestis*

Quæque solent canis frondes intexere filis

Agrestes tineæ, res obseruata colonis

Ferali mutant cum papilione figuram.

Papiliones antennis ante oculos pratenfas habent: papiliones & quæcun- *Papilio.*
 que ex erucis orta, sibi colorem à sua eruca trahunt. Sunt & erucæ quæ un-
C dent ingressu: parte enim innitentes priore, contrahunt sese adducentes po- *Πωίς, τὰ*
 steriorem, arcuatimque incedunt. ex iis generantur quæ uocantur *Αΐς.*
ὑπὸς, id est acie & superæ. In brassicæ caule gignuntur uermiculi quidam: *ὑπὸς*,
 ex quibus immutatis orfodacnæ creantur quas mordellas appellem. Erucas *Superæ.*
 è tithymalo nascentes, aculeatas esse prodidit Hippocrates. Erucis quæ in *Orfodacnæ,*
 oleribus nascuntur cum oleo peruncti à uenenatis bestiis feriri negantur. *Mordella.*
 Papilionē qui luminibus accēsis aduolat, Nicander phalēnam uocat: alas *Eruca tithy-*
 habet mēbranofas, siccas, & quæ tangenti ueluti cinere aspersæ appareant. *mali.*
 Hæc & pfora nuncupatur, & à posterioribus *Erucæ olerū.*
Φαλαίνα.
 luminibus aduolat, Aristoteles hepiolum uocat. Papilio, inquit Plinius, lu- *Ψάλλ.*
 cernarum luminibus aduolans, inter mala medicamenta numeratur: huic *Κανθλοσέσι-*
D contrarium est iecur caprinum. Hippanis fluuius apud Cimeriū Bospho- *sis.*
 rum, sub solstitio defert ueluti folliculos acinis maiores, quibus quadrupe- *Hepiolus,*
 des uolucres erumpunt: quod genus animalis in postmeridianum usq; diei *ἡπιόλ.*
 tempus uiuit & uolat: mox descendēte sole macrescit & languet, donec oc- *Ephemerum.*
 cidente moritur, uita non ultra unū diem peracta: unde hemerobion, id est, *Hemerobion;*
 diarium appellatum est. Quatuor pēnis totidēque pedibus mouetur: at *Diarium.*
 que ita simul & quadrupes & uolucres est. Fit ex quodam uerme grandiore
 qui ueluti cornua gemina protendit, suique generis est, primū toto immu- *Bombix,*
 tato eruca: deinde quæ bōbix aut bombilis bombiluiusue appellatur: ex quo *Bombilis, uel*
 necydalus. Quæ uaria formarum successio in sex mensibus completur. Ex *Bombidas.*
 hoc animalis genere bōbicina illa mulieres nonnullæ torquendo in filum *Necydalus.*

DE DIFFERENTIIS

*Alias, Plinius
Pamphila Pla-
tis filia.
Bombyx.*

deducunt: deinde texunt. Prima texisse in Co insula Pamphila Latoi filia dicitur. Bombycas & in Co insula nasci tradunt: cupressi, terebinthi, fraxini, quercus florem imbribus decussum terræ halitu animante. Fieri autem primo papiliones paruos nudosque: mox frigorū impatiētia, uillis inhorrescere, & aduersus hyemem tunicas sibi instaurare densas, pedum asperitate radentes foliorum lanuginē in uellera: hāc ab iis cogi subigique unguium carminatione: mox trahi inter ramos, tenuari ceu pectine: postea apprehensam corpore inuolui nido uolubili. Tunc ab homine tolli: fictilibusque uasis tepore & furfurum esca nutriri, atque ita subnasci sui generis plumas, quibus uestitos ad alia pēsa dimitti. Quæ uero cœpta sunt lanificia, humore lentescere, mox in fila tenuari iunceo fuso. Nec puduit has uestes etiam uiros leuitate usurpare, propter onera æstiuæ: in tantū à lorica gerenda discessere mores, ut oneri sint etiam uestes. Lucent ignium modo noctu laterum & clunium colore lampyrides, id est, cicindelæ, nunc pennarum hiatus 2 refulgentes: nunc uero compressu obumbratæ (fulgor nanque ille igni similis alarum compressu tegitur) non ante matura pabula, aut post defecta cōspiciæ, pygolampidas uocat Aristoteles. Earum aliæ pēnatæ sunt, aliæ impennes, non aliter atque in formicis. Erucis enim quibusdā corpore piloso 3 non grandi, primum pygolampides fiunt, non tamen uolucres: quibus deinde mutatis, pennigera animalia gignuntur, quos *βοτρυχες* uocant, hoc est cirros. Nascitur uermiculus quidā, cui nomen xilophthoro (ac si ligniper- 4 dem appelles). Caput suo putamine exerit uarium, pedes in suprema parte 5 cernuntur: reliquum corpus tunica araneosa integitur, suoque tegumento hærentes festucas gerit, ita ut forte eas casuque sibi contraxisse dum ambularet uideatur: uerum ipsæ natiuæ hærent tunicæ: & ut limacibus testa, sic totum id uermiculo huic adhæret: nec decidit unquam, sed euellitur ut natium. Quod si hanc eius tunicam detrahas, expirat pari modo, atq; limax testa detracta hebetescit: processu utique temporis id quoque in chrysalidē transit, ut eruca, atque immobile uiuit. Sed quidnā ex eo animalis pennati oriatur, compertum non adhuc est.

*Lampyrides,
Cicindela.*

*Πυγολαμπί-
δες, ἢ πυρο-
λαμπίδες.*

Nitedule.

Βοτρυχες.

Cirrus.

Xilophthoros.

Ligniperdis.

1 Papilionem habet Plinius inter morbos apum (uti suprā diximus) ignauum & inhonoratum, qui luminibus accensis aduolitet, apibus nō uno modo pestiferum: sed an eundem intelligat cum Nicandri phalæna, considera lector. 2 Aliter. Lucent uespere per arua cicindelæ: ita appellant rustici stellatēs uolatus: Græci uero lampyridas. 3 Erucis enim, &c. Ita legit Theodorus: uerū exemplaria Græca nostra ita habent, Erucis quibusdā nigris corpore piloso. &c. 4 Nascitur uermiculus, &c. Plinius hoc animalculum in tincarū genere reponere uidetur, sed absque nomine. 5 Pedes in postremo habet, uertit Theodorus. (*ἐπ' ἄκρῃ.*)

De Bestiolis quibusdā quæ in lignis aut arboribus nascuntur.

Cap. C C X V I I I.

*Acari.
Cosses.
Cossi.*

IN ligno gignitur animal candidum, quod omnium animalium esse minimum existimatur, nomine acari. Sunt & cosses in uermiū genere qui in ligno nascuntur: hos & cossos quoque uocant nonnulli. Vermiculantur enim magis minúsue omnes fere arbores: idq; aues, caui corporis sono experiuntur.

- A**periuntur. Iam quidem & hoc luxuria esse cœpit: prægrandesque roborum
delicatiore sunt in cibo, cossos uocant, atque etiã in farina saginati, hi quo-
que altiles fiunt. Maxime autem arborum hæc sentiunt, pyri, mali, fici: mi-
núsque quæ amaræ sunt & odoratæ. Cosses qui in ligno nascuntur, sanant
ulcera omnia: nomas uero combusti, cum pari pōdere anisi & ex oleo illiti. *Vermes rubri.*
Vermes ex arboribus rubri cū oleo triti, exulceratis & ruptis auribus præ-
clare medentur. Eorum autem uermiū qui in ficis existunt, alij ex ipsis na-
scuntur arboribus: alios parit qui uocatur cerastes: peculiare enim est quod *Cerastes.*
de eo notatur quem cerasten appellant. Cum enim uermium magna pars *κεράστης.*
specie formæ inter se differunt, discrimen tamen præcipuum in his est,
quòd in alia arbore fructūe nati, translati in aliud genus seruari nequeūt.
- B** Cerasten autem & in olea nasci, & in fico parere asseuerant. Habet itaque
& ficus suos uermes: & illos quoque emittit, quos alienos receperit: omnes
tamen in cerasten figurantur, sonūmq; edunt ceu paruuli stridoris. Et for-
bus arbor infestatur uermiculis rufis, pilosis, atque ita emoritur. Mespila
quoque in senecta, obnoxia ei morbo est, uermiculationi scilicet. Aliqui *Voluoces.*
uoluocem appellant animal prærodens pubescentes uuas. Inuoluulum uo- *Inuoluulum.*
cat Plautus nequam bestiam & damnificam quæ in pampini foliis intorta
implicat se eaq; erodit. M. Cicero tradit animalia bytueros uocari, qui uites *Bytueros.*
in Campania rodant. Genus est animalis, inquit Columella, uolucra appel- *Volucra.*
latur: id fere prærodit teneros adhuc pāpinos & uuas. Apud erithraeos mi-
liuntis incolas (inquit Strabo) Ipoctonus colitur, quòd ipas, qui uitibus infe- *Ips.*
- C**stissimi sint, interficiat: nam ex erithreis omnibus solum inter illos hæc be-
stiola non gignitur. Olea ubi quercus effossā sit male ponitur: quoniã uer-
mes qui ranæ uocantur in radice quercus nascuntur, & transcunt. Anima- *Rana, uermis.*
lia quædam exilia in esculis nascuntur, appellanturque galbæ. Materiã cæ- *Galba.*
sam infestantium quatuor genera. Tereidines capite ad portionem grauissi- *Teredo,*
mo, rodunt dentibus, perforantque robora, uel sono teste. Hæc tantum in *τὸν ἡδὼν.*
mari sentiuntur, nec aliam putant teredinem proprie dici. Terrestres, tinc- *Tinea.*
as uocāt: culicibus uero similes, triphas. Quartum est & è uermiculorū ge- *Thrips.*
- 2** nere. Hæc Plinius: Theophrastus uero ita habet, Quæ mari putrescere aptæ *οὐκ ἔστι,*
sunt, erodi à teredine solent (teredo enim non nisi in mari enasci potest) *Teredo,*
3 quæ autē terra, uermiculis quos *σινώληκες* uocant, & iis quos thripas: est autē *τὸν ἡδὼν.*
D ipsa teredo corpore parua, capite magno & dētibus. Qui uero thripes dicū *σινώληκες.*
4 tur, uermiculis similes constant, quibus paulatim materies perforatur: sed *Thrips.*
hæc curari facile possunt. Nam si offensa materies trahatur in mare, durare
nimirum ualet: quæ uero teredinem senserit, curari hæc minime potest.
Vermium autem qui nasci in materie solent, alij putrescente ipsa materia *σινώληκες.*
generantur: alij parientibus aliis uermibus. Pariunt enim uel in cæsa mate- *Vermes qui in*
rie uermes (quemadmodum in arboribus, qui cerastæ uocantur) cum scili- *ligno nascun-*
cet tam eroderint atque excauauerint, ut se circūagere possint. Fugiūt uer- *tur.*
mes ligna odorata, amara, duraque: quoniã hæc erodere nequeant, ceu bu-
5 xum & cupressum. Laricen in maritimis nauibus obnoxiam teredini tra- *Teredo.*
dunt: & omnem materiem teredinem sentire affirmant præterquam olea-

DE DIFFERENTIIS

Tinea, σῆς.

strum atque oleam, quas amaritudinis causa, neque teredo neque uermicu E
lus rodit. Dicunt & pinum plusquam abietē corrodi à teredine posse: hanc
enim esse amaram, pinum uero dulcedinis nonnihil habere. Tineæ, quæ
græce σῆς uocantur, in lanis & quibusuis lanitio confectis, præsertim pul- 6
uerulentis, oriuntur: atque etiam magis si araneus unà includatur: si quid
enim humoris inest, hic absorbens exsiccat. Nascitur autē & in tunicis hoc
uermiculi genus: & in cera quoque uetusta. Necnon in chartis libræ sue gi-
gnuntur bestiolæ perquā paruæ, partim similes iis quæ in ueste: partim ue-
ro scorpioni, sed sine cauda. Gignitur enim in libris bestiola scorpioni simi-
lis, quæ & chelas brachiæue forcipibus bifulcis dentata habet.

1 Sunt & coffes, &c. σκώλικας ἐκ τῆς ἐν σφῶν, Theodorus Cossos uertit. Pascitur Picus
Martius cossis: Et cum cossos uenatur, tam uehementer excauare, ut sternere arbores
dicatur. Huius generis uermium meminit & Galenus inter alimenta, lib. 3 De alimēt. F

*Tinea.
οείψ.*

2 Theophrastus, &c. Tria tantum genera posuit Theophrastus. 3 Quos Theo-
phrastus σκώλικας καὶ θρίπας dixit, Theod. uermiculos & tineas uertit. Plinius: Tineas
& thripas uocauit. & culicibus similes thripas dixit: thripes etiam uermiculos signifi-
care uidentur qui radices siccas erodunt: unde radices θρίπιδες dicuntur apud Theo-
phrastum. 4 Nam si offensa materies, &c. Græce ita habetur πῖπλοπι θέντα γὰρ
ὅταν εἰς πλὴν θάλασσαν ἐλκυσθῇ, εὔρα. 5 Teredinem, &c. In uestibus quoque & in car-
ne sunt teredines. Plinius lib. 8. cap. 48 de Seruij Tullij prætextu, Mirum nec teredinū
iniurias sensisse, &c. lib. uero 28. cap. 11. Carnes nullas teredinē sentire, inquit, luna de-
cresecēte induratas sale. 6 In lanis quibusuis, &c. Tinea lanaria recte dicitur, ut alte-
ra lignaria, mea certe opinione.

Tinea lanaria

De nonnullis quæ in aliis stirpibus, aut fructibus creantur,
bestiolis.

Cap. CCXIX.

G

NON in arboribus solum atque lignis aliisque quæ inanima sunt, ani-
malcula gignuntur specie uaria, sed in fructibus quoque iis qui be-
stiolas creant (nonnulli enim quia sicci sunt, uel quod amaritudinem quā-
dam aut acredinem habent, nulla animalia contrahunt) singula pro suo hu-
more peculiare animal creant: ceu triticum atque ordeum ὅς τις κίς, id est
curculionem: fabæ, quod aliqui μέδαν: & simili modo lens, lenticula, & pi-
sum, & alia. De curculione hæc tradunt. In reponendo tritico curāt, inquit
Varro, ne humor aut aer tangere possit, nisi cum promitur ad usum: quod
enim spiritus non peruenit, ibi non oritur curculio. Sic conditum triticum
manet, uel annos quinquaginta: milium uero plus annos centum. Pura fru-
menta, inquit Columella, si in annos reconduntur, repurgari debent: nam
quanto sunt expolitiora, minus à curculionibus exeduntur. Multi tamen
frumenta uentilare quoque uetant, quia magis miscentur animalia totis
aceruis: quæ si non moueantur in summitate intra mensuram palmi, subsi-
stent: neq; ultra prædictam mensurā noxia animalia posse generari aiunt.
Et gurgulionem, inquit Plinius, non descendere infra quatuor digitos tra-
dunt, nec amplius periclitari frumētum. Factis granariis, amurca luto mi-
sta parietes linūtur: Hæc res, inquit Palladius, gurgulionibus & cæteris no-
xiis animalibus inimica est. Est in farre uermiculus teredini similis, quo ca-
uis dentium cera incluso, cadere uiciati dicuntur. Vermiculationem poma
ipsa

*κίς.
Curculio.
Μίδαν.
Curculio.*

*Farris uermi-
culi.
Vermiculatio
pomorum.*

A ipsa per se quibusdam annis sentiunt. mala, pyra, mespila, punica, oliua, sed in oliua ancipiti euentu: quando sub cute nati uermes, fructum adimunt: augment si in ipso nucleo fuere erodentes eum: caro enim non tangitur. Gigni illos prohibent flatus & pluuiæ quæ fiunt post æcturum: eadem si austruina fuere, generant. In fruticis cuiusdam pomo cui κέκος nomen est, nascitur bestiola, quæ cum fructus ad maturitatem peruenerit, euolat conopi-
 similis. antea uero quàm maturelcat, fructum colligunt, & animalculi sanie
 lanas inficiunt. Inueniuntur in gramine uermiculi, qui adalligati collo con-
 tinent partum. Detrahuntur autem sub partu, aliàs eniti non patiuntur: cauendum etiam ne in terram ponantur: conceptus quoque causa dantur in
 potu quini aut septeni. Is uermiculus qui in herba quæ Veneris labrum ap-
 pellatur, inuenitur, cauis dentium inditus, mire prodest ut facile excidant.
 Sunt uermiculi in spinosis herbis asperi, lanuginosi: hos adalligatos, protinus mederi tradunt infantibus si quid ex cibo hareat. Galedragon uocat
 Xenocrates leucacantho similem, palustrem herbam & spinosam, caule
 ferulaceo alto, cui summo capite inhareat simile ouo. In hoc excrecente
 ætate, uermiculos nasci tradunt, quos pyxide conditos adalligari cum pane
 brachio ad eam partem qua dens doleat, mireque ilico dolorem tolli. Vale-
 re non diutius anno: & ita si terram non attigerit. Sicuti thrips lignarius uer-
 mis, & cis triticarius uocatur, & ordearius, uti modo diximus: sic ips cor-
 nicularius, sic uestiarius & ix uitarius appellatur, ut Phocion author est.

Cocci uermi-
culus.Vermiculi
graminis.

Thrips.

Cis.

Ips. Sis, Σύς.

Ips, ut Strabo

implacet, uitia

rins est uermi-

culus.

I De curculione. Populatque ingentem farris aceruum gurgulio, inquit Vergilius: Gurgulio.
 C idem opinor qui curculio.

De bestiolis quibusdam, quæ in igne, niue, aut terra ipsa gignuntur.

Cap. CCXX.

IN Cypro insula ærariis fornacibus, ubi chalcites lapis ingestus pluribus
 diebus crematur, bestiolæ in medio igne nascuntur pennatæ: paulo mu-
 scis grandioribus maiores, quæ per ignem saliant atque ambulant. Volat
 pennatum quadrupes, inquit Plinius, appellaturque pyralis, à quibusdam
 pyrausta. Quandiu est in igne, uiuit: emoritur autem hoc genus, cum ab
 igne dimotum est, longioræ paulo uolatu euasit. At uero aliis pyrausta,
 cum flamma uel maxime uiget, aduolat: atque delapsus uiuus comburitur.
 In niue uetustiore gignuntur uermes qui & hirti sunt & rubidi: quoniam
 & ipsa nix uetustate rufescit. In alia etiam niue & candidi & grandiores
 inueniuntur. Torpent omnes, ac difficulter mouentur. Emoritur & hoc ge-
 nus si à niue dimoueat. Apollonides σκώλικας, id est uermes. Theopha-
 nes δειπας, bestiolas uocauit in niue prognatas, in quibus & aquam puram
 & potabilem inueniri tradunt. Nec aliter in niue hæc animalcula procrea-
 ri quàm in fornacibus metallicis κούρατες, id est culices, ut uocant, ex flamma
 & scintillulis. In luto, humescentæque humo sponte proueniunt, quæ
 2 εἴπερ, id est, intestina terræ uocantur, & uermes terreni atq; lumbrici. Ver-
 mis hæc habent naturam, corpus uero anguillarum: oculi his nulli. Ita in-
 grediuntur, ut præcedente parte priore, quod reliquum est corporis ad illam
 contrahant, atque hoc pacto ex uno loco in alium feruntur. Oriuntur autem

Bestiæ in igne
genitæ.

Pyralis.

Pyrausta.

Pyrigon.

Vermes in ni-
ue.

δειπας, scripæ.

Κούρατες ex

igne.

εἴπερ τὸ περ.

Intestina terre

Vermes terre-

ni.

Lumbrici.

DE DIFFERENTIIS

tum in mari, tum etiam in fluuiis stagnisque, putredinis maxime ratione, E
 sed in mari qua algæ fiunt: in stagnis autem & fluuiis iuxta ripas. Terreni
 uermes triti præcisos neruos glutinant impositi: uulnera uero recētia adeo
 conglutināt, ut neruos quoque abscissos illitis, solidari intra septimū diem
 Democritus persuaferit: itaque in melle seruandos censet. Cinis eorū mar-
 gines ulcerum duriores absumit cum pice liquida uel simblío melle. Qui-
 dam arefactis in sole ad uulnera ex aceto utuntur: nec soluūt nisi biduo in-
 termisso. Igni sacro terreni uermes ex aceto illiti medentur. Capilli ne ca-
 nescant, eorum cinere præstari, admixto oleo tradunt. Ad aurium uitia uel
 deplorata, terreni uermes adipe anseris decocti infunduntur. Ad dentium
 dolores in oleo decocti, infusique auriculæ cuius è parte doleant, præstant
 leuamentum: uel si in contrariam aurē instillantur, uti docet Dioscorides.
 Eorundem cinis exesis dentibus coniectus, ex facili cadere eos cogit: inte- F
 gros dolentes illitus iuuat: comburi autem oportet in testa. Profunt & cum
 mori radice in aceto scyllite decocti, ita ut colluantur dentes: uermes ter-
 reni illiti in ceruices & scapulas, ne nerui doleant, præstant. Grauidis secun-
 das pellunt in passo poti. Idem per se impositi mammarum suppurationes
 concoquunt & aperiunt extrahuntque, & ad cicatricem perducūt. Lac de-
 uocant poti cum mulso: podagras lenit eorum cinis cum melle, ita ut ter-
 tio die soluantur: & pernionibus imponitur eorum fauilla cum oleo. Cla-
 uos pedum sanāt uermes terreni ex oleo. triti & ex passo e poti urinā ciunt.
 Iubent & uermes terrenos bibi ex uino aut passo ad comminuendos calcu-
 los. Morbo regio resistūt in aceto mulso cum myrrha: tertianas discutiunt
 decocti cum anserino adipe & illiti. Multa & alia ex his remedia sunt, pro- G
 pter quæ in melle seruantur.

Iuli, ἰουλος.

1 Pyralis, &c. Pyrigona hunc uocat Aelianus. 2 τῆς ἐντόμας, &c. Iulos uoca-
 uit hos Numenius. 3 Corpus, hoc est corporis formam, opinor.

De bestiolis quibusdam, quæ intra animalia aut eorum partes
 gignuntur. Cap. CCXXI.

Lumbricus.
ἑλμῆς.

Ascarida.
Ἀσκαρίδης.

Lumbricus la-
tus, ἑλμῆς
πλατεῖα.

IN excrementis adhuc intra animal contentis oriuntur lūbrici, (ἐλμύδαί
 Græci uocant) aliorum uermium more, qui ex putredine ortum habēt,
 ex cruda scilicet & crassa pituita. Tria horum genera, latum, teres, & quod
 ascarida appellatur. Sunt porro ascaridæ paruuli quidā lumbrici, qui parte H
 potissimum inferiore plenioris intestini, quæ podici proxima est, gignun-
 tur, uehementem pruritum loco afferentes: apparētque plurimi in iumen- 2
 tis qui male cibum concoquunt. Sentiunt hoc malum homines præcipue
 ante pubertatem: uehementioraq; medicamenta ad earum curationē de-
 siderant, quàm lumbrici teretes. Ex ascarida nihil aliud procreari potest: la-
 tum autem genus solum intestino adhærens, parit simile cucumeris semi-
 ni: quo indicio medici id genus lumbrici inesse intelligunt. Est uero latū il-
 lud genus ueluti pellicula intrinsecus intestina cōtegens, in corpus quoddā
 uiuum permutata. Longissimus hic lumbricus, & qui sæpe per tota proten-
 ditur intestina. Egeriturque nonnunquam integer, tricenum pedum, ali-
 quando

A quando & plurium longitudine. Nonnunquam particulatim eiicitur. Dicitur & *καεία* & *ταυνία*, quod fasciis institisue similis sit. Rarior hic uisitur. At *καεία*. lumbricus teres frequentior, ac proinde nulli non cognita forma eius est. *Ταυνία*. In superioribus maxime intestinis gignuntur teretes adeo, ut ad uentriculum ipsum nonnunquam ascendant, & per os quandoque aut nares efferantur. *Lumbricus teres*. In pueris multi, & frequentius quàm Ascarides procreantur: faciliusq; *Ελμύς στρογγύλη*. medicamentis amaris deiiciuntur quàm alij. In cruribus frequenter, nonnunquam uero & in brachiorum musculis, lateribusque ipsis nascuntur uermes qui dracunculi uocantur: specie terre uermibus similes, quadoque *Dracunculus*, magni, nonnunquam uero minores. In Æthiopia Indiâque, & quæ supra *Δρακύντιον*. Ægyptum sunt locis, frequentius hoc malum contingit. Estque eorum generatio lumbricis uentris quos latos uocant, non dissimilis: sub cute nâque

B mouentur uiui, nihil dum afferentes molestiæ: procedete deinde tempore, ad alterum eius finem suppuratur locus, cutisque aperitur, & dracunculi caput exeritur: quem si in curando traxeris, dolor uehemens excitatur, præfertim si intra trahendum rumpatur dracunculus: quod enim relinquitur dolores affert molestissimos. Hæc Leonides. At Soranus animal esse dracunculum hunc negat: sed neruosam quandam substantiam esse affirmat, quæ non mouetur, sed motum quendam habere uidetur. Est uermiculus in lingua canû, qui uocatur à Græcis lytta: quo exempto infantibus catulis, nec *Lytta*. rabidi fiunt, nec fastidium sentiunt. Quem infestat uermiculus, qui in ipso discrimine ungulæ nascitur, cum idem locus tubertulum habet, cuius media fere parte, canino similis extat pilus, eique subest uermiculus. Ferro ca-

C tissime tuberculum circunsecari oportet, ne dum amputatur, etiam quod infra est animal uulneremus: id enim cum fauciatur, uenenatam sanie mittit, qua respersum uulnus insanabile facit, ut totus pes amputandus sit. Piscibus (ut supra dictum est) innascuntur quædam minuta animalia quæ partum expellunt. Narrant & bestiolas quasdam uelut lumbricos intra spongas consistere atq; ali, quos & euulsis spongiis pisciculi saxatiles deuorant.

1 Intra animal, &c. Intestinatorum animalia uocat hæc Plinius. 2 In iumentis qui male, &c. Solent uitulis, inquit Columella, nocere lumbrici, qui fere cruditatibus nascuntur. 3 Dicitur & *καεία* & *ταυνία*, &c. Plinius: Tineam uocat, nisi codices sint mendosi: pro tænia.

D De iis quæ carnis uiuæ humore aluntur, ut pulice, pediculo, ricino, & similibus. Cap. CCXXII.

Quæ ex numero insectorû, non carne uiuunt, sed carnis uiuæ humore aluntur, ut pediculi, pulices, cimices: hæc per coitum generant ea quæ lendes uocantur, ex quibus nihil præterea nasci potest. ex iis enim neque ea quæ generarint, proueniunt, nec aliud ullum animal: sed id quod sunt, sordes tantum persistunt. Vnda maris lendes capiti deducit iniquas, inquit Serenus. Gignuntur pediculi in uiuentium hominum capillo (ueluti in capite) non in superficie ubi furfures consistunt, sed in profunda cute, ex humoribus quibusdam calidioribus quidē, sed qui minus acres sint. Pediculi etiam ex ipsa carne oriuntur, quibus futuris emergunt ceu pu-

Lendes. *Koridæ*. *Pediculus*. *Φθείς*. *Φθείρ*.

DE DIFFERENTIIS

*Pediculus fe-
rus.
Φθὲρ ἄγριος.
Pediculorum
genera.*

*Cynorrhæstus.
Cynomya.
Ricinus.
κρότων.*

*Pediculus ma-
rinus.
Φθὲρ θαλάσ-
σιος.*

*Pulex mari-
nus.
Ψύλλα θα-
λάσσιος.*

*Oestrus.
ὄϊστρος.
Asilus.
Pulex, Ψύλλα.*

stulæ quædã sine pure exiguæ, quas si pungas pediculi exeunt. Accidit mor E
bus hic nonnullis hominibus præ nimio corporis humore : & quidem ali-
quos hac scelerate obiisse proditum est, ut Alcmanem poetam : Pherecidẽ
Syrium, & Scyllam præterea dictatorem. Diodorus pediculos facere ocy-
mi cibum prodidit. Gignuntur & ex uestis genere pediculi: sunt enim ouiu
quas lupus occiderit uellera, & facta ex his uestis, lōge quàm cætera aptio-
ra ad pediculos procreandos. In quibusdam item morborum generibus, co-
pia nascitur pediculorũ. Genus pediculi ferum uocatũ est, durius eò quòd
in plurimis gignitur, & corpori detrahi difficilius. Pueris pediculi in capite
magis proueniunt, uiris minus: omnino sceminæ magis quàm mares pe-
diculum sentiunt. Quin & ex cæteris animalibus complura pediculo infe F
stantur, ut aues: & phasianæ quidem ex eis intereunt, nisi se puluerẽt. Pilos
habentium, asinum tantum immunem hoc malo credunt: qui non pedicu-
lo tantum, uerum etiam ricino immunis est. Boues utrunque id habent: o-
ues & capræ ricinos habent, pediculis uacant: suis quoddam pediculi ge-
nus grande ac durum familiare est: canibus propriũ est ricinus, qui ab eodẽ 2
animali nomẽ cynorrhæstæ accepit. Est uero ricinus (κρότων Græci uocāt) 3
animal, ut inquit Plinius, sceleratissimũ, infixo semper sanguini capite uiuens
atque ita intumescẽs, unum animalium cui sibi non sit exitus, dehiscitque
nimia facietate, alimento ipso moriẽs, cum diutius in fame uiuat: septenis
ita diebus durasse tradunt: at in facietate paucioribus dehiscere. Nunquam
in iumentis gignitur: in bubus frequens: in canibus aliquando: in quibus G
omnia: in ouibus & capris hoc solum. Genus unumquodque pediculi ex
corpore ipso sui animalis enascitur. Proueniunt largius pediculi mutatio- 4
ne aquarum, quibus lauare se solent ea quorum natura pediculum patitur.
In mari etiam pisces hoc malum infestat: uerum nō in piscibus ipsis, sed in
limo gignitur simile asellis multipedibus, nisi quod caudam hoc amplius-
culam habeat. Genus pediculi marinum unum est ubique proueniens: sed
maxime in foraminibus & cauernis. Quibusdam uero piscibus ipsis inna-
scuntur, quo in numero chalcis accipitur. Vocant & in mari pediculos, in-
quit Plinius, eosque tritos instillari ex aceto auribus iubent. Item, rigor cer-
uicis mollitur cum marinis qui pediculi uocantur, drachma una pota. Pi-
sces uel manu caperentur dum dormiunt, nisi pediculis & pulicibus appel-
latis sollicitarentur: nunc uero si somno dati immorentur, noctu ab innu- H
mera multitudine illarum bestiolarum occupati absumerentur. Gignun-
tur hæ in profundo maris tanta sceleratitate, ut etiam escam de pisce emo-
litam, si diu in imo manserit, totam corrodat atque absumat. Et quidem
sæpenumero piscator escam demissam, glomeratis undique his bestiolis,
perinde ut pilam recipit. Habent thunni & gladij circa canis exortum cir-
ca pinna, ceu uermiculũ quem æstrum uocant, effigie scorpionis, magni-
tudine aranei. Infestat hoc tãto dolore, ut interdum gladius è mari exiliat:
unde fit ut sæpenumero in nauigia incidat. Pulices minima quadam putre
dine gignuntur: sedemq; sui ortus, sordes obtinent aridas. Lendes procreāt 5
oui speciem referentes: crura habet posteriora mediis longiora, quibus sa- 6
liunt.

Aliunt. Cimices genus animalis foetidissimum, & dictu quoque fastidiendū, *Cimices,*
ut inquit Plinius, ex uapore quodā humidiorē ab animalium corporibus *Kiepes.*

foris collecto gignūtur. Cimices qui in lectis nascuntur, acri facultate præ-
diti sunt: & cum uino aut aceto epoti, adherentes hirudines abigere dicun-
tur. Fabarum cauis inclusi profunt, si ante accessionem septeni deuorentur,
iis qui febre quartana laborant. Percussis uero ab aspidē, etiam citra fabas
sumpti: olfactu, strangulationibus uulū concidentes reuocant. Triti & u-
rinariæ fistulæ impositi, urinæ angustiam quam disuriam dicunt, leuant.
Hæc Dioscorides. De cimicibus, inquit Galenus, prodidere nonnulli, quod
si ex aceto bibentur, hirudines epotas eiiciāt: nobis uero, cum eas perpetuo
Bex alij esu abegerimus, minime opus cimicibus fuit. Quæ de cimicum na-
tura dicuntur (ut Plinius refert) tanta authorum asseueratione cōmendan-
tur, ut quanuis pudenda dictu, ea præterire fas non sit. Hæc contra serpen-
tum morsus & præcipue aspidū ualere dicitur: item contra uenena omnia:
argumento quod dicunt gallinas quo die id ederint, nō interfici ab aspidē:
carnes quoque earum percussis plurimum prodesse: ex iis quæ tradunt hu-
manissimū est, illinere morsibus cum sanguine testudinis. Item suffitu eo-
rum abigere sanguisugas adherentes, haustāsque ab animalibus restinguere
in potu datos. Quanquam & oculos quidam his inungunt tritis cum sale
7 & lacte mulierum: aurēsque cum melle & rosaceo ammixtis. Eos qui a- *Cimices agre-*
grestes sint & in malua nascātur, crematos cinere permisto rosaceo, infun- *stes.*
dunt auribus. Cetera quæ de his tradunt, uomicæ & quartanarum reme-
dia, aliorūque morborum: quanquam ouo, aut cera, aut faba inclusos cē-
Csent deuorandos, falsa nec referenda arbitror. Lethargi tamē medicinæ cū
argumento adhibent, quoniam uincatur somnifica uis, septenos in cyatho
aquæ dantes, puerilibus annis quaternos. Et stranguriæ fistulæ imposuere:
adeo nihil illa rerum omnium parens, sine ingentibus causis genuit. Cimi-
cibus aduersatur scolopendra, suffitūque necat.

I Carne oriuntur. Nascuntur quoque, inquit Plinius, in sanguine ipso hominis a-
nimalia exesura corpus. Pustulæ, *ιονδει.* 2 Cynorrhæstæ, à quibusdam cynomyæ di-
cuntur, ut notat Hermolaus. 3 *κρότων* Theodorus redium uocat, forsitan ex
Columellæ autoritate lib. 6. Verum considerandum ne deprauata sint quædam Co-
lumbellæ exemplaria, rediui pro ricini habentia, uti in aliis legitur. 4 Crotones *Rediui.*
Din gramine oriuntur, inquit Aristoteles. An idem sit animalis genus; an corrupta sit
litera? 5 Sordes aridas, *κρότες ξηρæ.* Generantur sordibus aridi soli, inquit Plinius: in
quibusdam exemplaribus Plinianis, non aridi soli, sed à radiis solis, legitur. 6 Pu-
lex apud Columellam in horto, pro uermiculo aut eruca quadam accipitur, herbas *Pulex.*
erodente. 7 In malua, &c. Plinius. E malua cimices infundūtur auribus cū rosaceo. *E malua cimi-*
ces.

De blattis.

Cap.

CCXXIII.

HOc quoque animal inter pudenda est: sed propter admirationem na- *Blatta.*
turæ priscorūque curam, totum in hoc loco explicādum. Tenebra- *σιλφη.*
rum alumnæ blattæ sunt, lucēque fugiunt: in balneis maxime humido *Aliis, prisco-*
uapore prognatæ. Est quædam pinguitudo blattæ si caput auellatur: hanc *rumque curæ.*
tritā unā cum rosaceo, auribus mire prodesse dicūt: sed lanam qua inclu-

DE DIFFERENTIIS

serint, post paulum extrahendam. Celerrime enim id pingue transire in animal, fieri uermiculum: alij binas ternasue in oleo decoctas efficacissime auribus mederi scribunt, & tritas in linteolo imponi contufis. Blattæ quæ in pistrinis inueniuntur (ut scribit Dioscorides) interanea trita cū oleo aut decocta, aurium dolores instillata mitigant. Galenus totum animal in oleo coctum hæc efficere nonnullos affirmare prædicat. Plura earum genera fecerunt: molles, quas in oleo decoctas uerrucis efficaciter illini experti sunt. Alterū genus, mylæcon appellauere, circa molas fere nascens. Has capite detracto attritas, lepras sanare Musa & Picton in exēplis reliquerunt. Tercium genus, & odoris radio inuisum, exacuta clune, cum pisseleo sanare ulcera tradunt, aliàs insanabilia: strumas, pauos, diebus xxi impositas, percussa, conuulsa, cacoëthe, scabiem, furunculósque detractis pedibus & pennis. Nos etiam hæc auditu fastidimus: at Hercule Diodorus & morbo regio & orthopnoicis restitisse tradit cum resina & melle: humanissimi eorum, cinerem crematarum reseruandum ad hos usus in cornea pyxide censuere: aut tritas clysteribus infundendas orthopnoicis aut rheumaticis. Infixa utique corpori illitas extrahere cōstat. Cunilæ tertium genus est quæ à Græcis mascula, è nostris cunilago uocatur: manipulo eius abiecto, omnes etiam à tota domo blattas conuenire ad eam tradunt. Est similis uerbasco herba quæ sæpe fallit pro ea capta. Hæc abiecta, blattas in se cōtrahit: ideoque Romæ blattariam uocant: & insectorum quidem ratio talis est.

Blatta mollis.

Mylæcos.

πρασινειδης

1 Blattæ. *πρασινειδης*. Blattas interpretatus est Theodorus. Verum eo in loco mendosa esse opinor exemplaria Græca. Neque *καρχαρ* eo in loco, neque *κρυμνω* legendum censet Hermolaus, sed *κρυμνω*, ut sit sensus *πρασινειδης* in brassica gigni apertum est, quæ & ipsæ pennatæ sunt. Vocantur autem prasocurides (ut ille ait) uermiculi porros, brassicam, lactucāsque infestantes, & alia quædam olerum. 2 Mylæcon, aliàs mylacin.

Mylacris.

G

Continet exanguium aquatiliū differentias, scilicet mollium, crustaceorū, testatorum, & quę zoophyta appellantur, quę omnia à nonnullis etiam piscium nomine uocantur.

De his quę mollia dicuntur.

Cap. CCXXIIII.

B

Equitur natura molliū, Græci μαλάκια & μαλακίδια, nos mollia appellamus animalia quę sanguine carent, & foris carne cutéq; ut homines, molli obducta, solidum intus, modo sanguinei generis continent, quale sepia est. Partes eorum quę mollia nominamus, exteriores, pedes uulgari nomine, siue brachia, barbę aut cirri: græci πλεκταίνας dicūt: & iis adiunctum caput: tum aluceus siue finus (κύτος Græci dicunt) corporis ipsius molē

Mollia.

μαλάκια.

μαλακίδια.

μα.

Brachia.

Barbę.

Cirri.

πλεκταίνας.

complectens, quem pinnulę ambiunt in orbem: caput eum nonnulli minus recte appellarunt. Caput uero omnibus contra quàm cæterorum animalium inter crura. A polypo differunt cætera mollia, eo quòd aluceus polyporum paruus breuísque & crura prælonga, cæteris ediuerso, aluceus amplius & procerior, crura breuia, ita ut potestas nulla sit ingrediendi: sunt itaq;

Clyporum paruus breuísque & crura prælonga, cæteris ediuerso, aluceus amplius & procerior, crura breuia, ita ut potestas nulla sit ingrediendi: sunt itaq; crura omnia in priore corporis parte, circum caput, infra oculos, circa os & dentes. Sed cum cætera animalia, quibus pedes, aut parte priore posterioreque eos habeant, aut latere, ut ea quę multis pedibus innituntur & sanguine carent, hoc unum genus pedes parte, quam priorem in eo capimus, omnes continet. Pedes octoni omnibus, modo tamen dissimili: sepię enim atque lolligines pedes habent supra dentes senos exiguos & breuiore, eorūque nouissimos duos maiores: reliquos autem octonorum duos infra dentes, omnium maximos: polypus longos obtinet, & medios quatuor habet maximos. Promuscides habent binas prælongas & asperas sepię & lolligines, quibus ueluti anchoris innitantur, seque stabiliant, ne æstu maris tempestatéque exturbentur faxis: utque de longinquo cibum ori admo-ueant: at iis polypi carent, quoniam pedes ad eundem usum commodos habeant. In cruribus geminum habent acetabulorum ordinem, à capite in extremos usque cirros cætera omnia præter unum polypi genus quod helledona uocant: quod unum ex mollium numero simplicem acetabulorum ordinem habet. Caput omnibus (ut modo diximus) inter crura continetur. Huius pars os est, in quo dentes duo. Lingua nullis in hoc genere data est: sed pro lingua carnolum quiddam, quo uice linguę utuntur: quo scilicet uoluptatem esculentorum discernant. Supra hæc oculi bini grandiusculi:

DE DIFFERENTIIS

quibus discrimen exigua quædam præstat cartilago continens cerebrum E
 paruulum. Fistulam ante alueum, supra caput & brachia gerunt, qua mare i
 transmittunt, quantum suo admiserint aluco quoties ore aliquid capiunt,
 eamque modo in dextram partem transferunt, modo in sinistram. Et hac
 eadem fistula polypi suum quoque atramentum fundere assolent. Pinnu-
 lam habent hæc omnia circumdantem alueum, ut natent & se dirigant,
 (quemadmodum pisces sua cauda pene cartilaginata) sed non omnia eodẽ
 modo. Natant mollia tum pedibus ipsis tum pinnis. Quantum uero ad in-
 teriora attinet, omnibus mollibus cerebrum datum est: quod tamen mini-
 me cerebrum dicitur, nisi per proportionẽ. os gula excipit angusta & lon-
 ga, quam sequitur *πελοβος*, id est, ingluuius ampliuscula, non absimilis aui-
 bus: cui iungitur uentriculus tanquam abomasum, forma clauiculæ bucci- F
 norum. Intestinum ab eo tenue (quod crassius tamen quàm gula est) partẽ
 repetens superiorem, ad locum fertur ori uicinum, sed paulo infrà: sunt nã-
 que in hoc mollia turbinatis similia. finis enim ad principia flectitur, con-
 trario quàm in omnibus aliis modo, ut in descriptione conspicitur. Visce-
 ra mollium nullis, sed habent quam *μύτιν*, id est mutem appellant: & præ-
 terea atrum quendam humorem habent sibi peculiarem, cui nomen *ἄλος*,
 id est atramentum, tunica contentum membranea, quod plurimum in se-
 pia est. Et hoc sane præsidij salutisque gratia possident: effundunt enim suũ 2
 id atramentum omnia metu perculsa, sed præcipue sepia. hoc enim effuso
 humore, aquam infuscant, sibi que nigrorem uelut septũ præponunt & tur-
 bulentiam, quã quo se abscondant. Accresciturque hic humor denuo post- G
 quam emiserunt, ut nunquam copia desit atramenti. Mutis in mollium ge-
 nere, id est, quod ei parti proportionatur, quæ in sanguineo genere cor ap-
 pellatur: id membrana continetur humidũ, sub ore, & per eam gula in uen-
 trem pertendit, adnota potius tergo. At uero atramentum infrà contine- 3
 tur, tunica etiam contentum membranea: polypis quidem & lolliginibus 4
 prope mutim potius positum, sepia uero infrà ad aluum & qua intestinũ
 petere incipit superiora: meatũque suum eadem obuolutum habet mẽ-
 brana qua intestinum: atque idem foramen emittendi atramenti excremẽ-
 tíque est: ea scilicet parte quæ fistula uocatur, quæ in spinis posita est. Ha-
 bere fœminas omnes in hoc genere membrum uuluale apertum est: mem-
 branas scilicet in quibus oua tanquam in uulua continentur. habent enim
 ouum primo indiscretum, mox discretum in plura: & pariunt omnia im- H
 perfecta more ouiparorum piscium. In sepiis & lolliginibus uulua ita arti-
 culata est, ut bifida cernatur: at polyporum ouum simplex uidetur, ob uteri
 formam, quæ specie rotunda conglobatãque est. Differunt fœminæ à ma-
 ribus, quod in mare meatus quidam subditus gulæ à cerebro in ima aluci
 pertendit, idque ipsum ad quod fertur speciem mammæ imitatur: in fœmi-
 na duplex idem illud supràque positũ habetur. utroque tamen in sexu cor-
 puscula quædam subrũbra parti eiusmodi subiuncta spectantur. Mollia fe-
 re tota carnosã & tactui cedentia sunt: nihil enim ossis, nihil fere terreni ha-
 bere discretum uidentur, quod dignum effatu sit: ne tamen corpus eorum
 facile

Μύτις.

Μυτίς.

Οἶλος.

Ατράμεντιον.

Μυτίς.

Μύτις.

Ατράμεντιον.

Οἶλος.

A facile pereat, naturam inter carnem & neruum obtinent. mollis enim ut caro, sed intēdi potest ut neruus. Fissilis autem caro eorum est, uerum nō per directum, sed in anfractum: cutēque omnibus intecta est, uti modo dictū est: quædam etiam ueluti capillamenta in corpore omnium habentur. Sepiæ quoque & lolligini & lollio partes duræ ac solidæ intus per dorsum & corporis prona continentur, quas non eodem appellant nomine: sed quod insertum sepiis est, sepium uocāt, quod lolliginibus & lolliis, *σιφός*, id est, gladiolum, uti infrà explicabitur. At polypis nihil huiusmodi solidū intus, sed circa caput cartilaginofum quiddam est, quod senescētibus indurefcit. Mollia omnia eodem modo cocunt: oribus enim inuicem admotis, complexūque mutuo brachiorum libidinem explent. sic enim coniungi necesse est, quoniam natura exitum excrementi prope os inflectēdo adduxerit, ut antea dictum est. Pariunt ea sui corporis parte, quæ fistula dicitur, qua & coire ea nonnulli arbitrantur. Polypi in terram uerso capite cocūt: reliqua mollium tergo, inquit Plinius, ut canes. Verno tempore pariunt, & sepia in primis. pariunt autem oua imperfecta: quæ ut tueantur, plurimum lentoris unā cum fœtu emittunt. augentur oua omnium, & accrescunt more uermium. Ouum habent omnia candidum, quod tempore arenidum euadit, ueluti & illud quod crustata edunt. Sed cum genus omne crustatum sibi iuncta contineat oua, itaque foueat, polypus & sepia & reliqua generis eiusdem, oua quæ pepererint, absoluta fouent. Huius generis mas sub partu oua quæ fœmina ediderit, persequitur suum semen aspergens: reddunturque eorum oua tanquam glutino coherentia, (id quod non nisi in sepiis uisum adhuc est, uerum in reliquis eiusdē generis id fieri ratio est:) & quæ uitale id uirus contigerint, ex iis enascuntur animalcula, quemadmodum de piscibus dictum est. Mollia sensibus prædita esse omnibus constat: iam enim sepia & polypi odore escarum allectati capiuntur: neque eisdem saporibus omnia delectantur. E genere mollium nullum est, quod uel uocē uel sonum emittit naturalem. Mollia omnia carniuora sunt, & sola carne uescuntur. Lolligines nanque atque sepia pisces uel maiores euincunt. Polypi conchulis maxime uescuntur. Præstant mollia cum grauida sunt, ut lolligines, sepia, polypi. Duræ carnis hoc genus est, concoctu difficile, nonnihil falsedinis particeps. At si probe concoquatur uberius alimētum corpori præbet, sed crudi humoris plurimum creat: succūque crassum & tenacem. Venerem concitare mollia in cibo, prodidit Diocles, maxime uero polypus.

1. Fistulam, &c. Videtur Theodorus in hoc Aristotelis loco, atque etiam Plinius, fistulam hanc polypo tantum tribuere, & sane perobscure pronuntiat hæc Aristoteles: sed longe aptius eadem in lib. de respiratione explicat, ubi aperte mollibus omnibus fistulam ante cerebrum inesse ostendit. 2. Hunc humorem pro sanguine his inesse sentit Plinius. 3. Admota potius tergo, *πρὸς τὰ πρὸ ἀνὴρ μάλλον*. 4. Continetur tunica, &c. Tunicam hanc in polypo *μήκων* uocat Athenæus.

μήκων.

De polypo.

Cap. CCXXV.

Polypus è molliū genere animal, ab aliis mollibus hoc præcipue differt, quod eius alueus (quem caput polypi uocāt nonnulli) paruus est & cru-

Polypus.
Πολύπους.

DE DIFFERENTIIS

ra prælonga: cum cæteris ediuerso, alueus amplius est, crura breuia. Hæc po E
 lypo, ut & aliis, octona (sed quatuor quæ in medio sunt maxima) quibus ma 1
 nuum loco pedumque utitur. Nam duobus quæ supra os sita sunt, cibum ori 2
 admouet: ultimo uero, quod & acutius & solum albicans est, & parte sui ex-
 trema bifurcatum dorsoque adnexum in coitu utitur. Polypus enim mas,
 ut nonnulli affirmant, in hoc suo brachio, in quo duo amplissima habentur
 acetabula, id gerit quod genitalis speciem refert: quod quasi neruo constat
 album, porrectum ad medium usque brachium. Promuscide carent poly-
 pi, quoniam pedes ad eundem usum commodos habent. Pinnulam quæ al-
 ueum circumdat paruam habent minimèque conspicuam. Fistula his caua, 3
 ut & aliis in anteriore aluci parte sita supra brachia geritur. Caput polypo
 quoadiu uiuit prædurum est, & quasi inflatum. Tangunt ac tenent brachiis
 supinis: membranamque pedibus interiectam totam extendunt. Polypis ni- F
 hil solidum intus, quemadmodum sepiis sepium est, sed circa caput carti-
 laginosum quoddam est, quod senescentibus durefcit. Membranam illam
 quæ atramentum polypi continet, *μύκων* uocant quidam: quæ in polypo su-
 pra uentriculum apud mutim sita est: continet humorem in se non nigrum
 ut in sepiis, sed subrufum, quo, ut diximus, in metu utitur. Mas à fœmina
 discrepat eò quod capite est productiore: & quod genitale piscatores appel-
 lant albidum illud suo in brachio continet. Vescuntur maxime conchylio-
 rum carne polypi, quorum conchas complexu crinium frangunt: quo fit ut
 eorum cubilia cognoscant qui uenantur, congerie testarum. Trebius quo-
 que Niger prodidit, auidissimos esse concharum polypos: illas ad tactum com- G
 primi præcidentes brachia eorum. Insidiantur ergo polypi apertis, imposi-
 toque lapillo extra corpus, ne palpitatu eiiciatur, ita securi grassantur, extra-
 huntque carnes: illæ se contrahunt, sed frustra discuncata. Tanta solertia
 animalium hebetissimis quoque est. Hyeme tempestuosa in cauernis lati-
 tat polypus, & crura sibi ipsi erodit, ut tradit Oppianus. Aristoteles autem
 falso hoc à nonnullis creditum affirmat. id enim à congris euenit ei: nam com- 4
 gri polypos superant & edunt: unde fit ut aliqui capiantur qui brachia à com-
 gris corrofa habeant. Polypi odore escarum allecctati capiuntur: ita enim
 quandoque adhærescunt, ut auelli inde non possint, sed truncari potius pa-
 tiantur: at uero pulicaria herba admota, protinus ab odore eius resilire dicuntur.
 Fronde quoque oliuæ capitur polypus: & in terram oliuæ desiderio egre-
 ditur. Polypis coitus cum alter capite uulgo appellato in terram uerso ni- H
 tibundoque explicat, porrigitque sua brachia, alter superuenit, passisque bra-
 chiis singulis ad singula subiacentis acetabulorum complexu mutuo adhæ-
 rescit. Mare nonnulli aiunt gerere, quod genitalis speciem referat uno bra-
 chiorum, uti modo diximus, in quo duo amplissima acetabula habentur:
 idque quasi neruo constare, porrectum ad medium usque brachium con-
 firmant: totumque nari fœminæ adnecti. Hyberno tempore coit polypus,
 uerno parit. Latet circiter menses duos. Ouum edit uel in cubili suo, uel in
 figulino, simile labruscæ racemulis, aut fructui arboris populi albæ: quod
 foris quidem unum, simplexque, incomptum & grande est: intus humorem can-
 dicantem

μύκων.

*Aliis, complexu
crurum.*

A dicantem concolorem totum, atque æquabilem continēs. Perquam fecū-
dum hoc animal est : nam de eo quod ediderit, copia innumera prouenit.
Tantæque fecunditate pendent oua per cubile, ut collectis uas impleatur
longe amplius quàm caput sit quo continebantur. Polypus fœmina modo
incubat ouis, modo in ore sui cubilis assidens, brachium super oua exporre-
ctum tenet: uel ut Plinius refert, modo in cauernis sedet, modo cauernam
cancellato brachiorum implexu claudit. Polyporū itaque ouis diebus post
quingenta maxime ruptis, polypuli modo araneorum perquam multi
exserpunt, quorum natura sigillatim nondum in omnibus membris cōspi-
cua est, quanquam forma satis nota apparet: sed ob exiguitatem imbecilli-
tatemque copia interit. Iam nonnulli adeo spectantur exigui, ut nulla par-
B tium constent distinctione, quanuis ad tactum moueantur. Dum fouet po-
lypi oua, deterrimi efficiuntur: haud enim pastum prodire patiuntur. Biē-
nio non amplius uiuit polypus magna ex parte: sua enim natura tibi obno-
xius est: indicium autem ne bimum compleāt esse uidetur, quòd ab ortu
eorum (qui æstate fit) ad autumnum, non facile grandem polypum uideris,
cum paulo ante id tempus præggrandes spectentur: à partu ita senescere de-
bilitarique tam marem quàm fœminam ferunt, uel ut à pisciculis deuorē-
tur, & facile à suis detrahantur cubilibus: cum antea nihil tale his usu eue-
niat: tum uero paruos nouellósque quanuis recens natos, tamen nullo eiuf-
modi malo affici narrant: quinimo ualidiores esse quàm grandes confir-
mant. Polypus fatuus quidem est, cum ad manum hominis demissam acce-
C dat: sed prudens rei familiaris, cum omnia colligat, & suo in domicilio re-
condat: cūque consumpserit quantum utile sit, abigit testas, & cācrorum
crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum. Sui etiam mu-
tatione coloris uenatur pisces: trahit enim colorem similem iis quibus ap-
propinquare saxis: quod idem etiam cum metuerit facit. Mirum quod de
huius ingenio prodidit Ouidius: polypum hamos appetere, brachiusq; cō-
plecti, non morfu: nec prius dimittere quàm escam circumroserit, aut arū-
dine leuatum extra aquam. Trebius niger prodidit, nullum esse atrocius
animal ad conficiendum hominem in aqua: luctatur enim cōplexu, & for-
bet acetabulis, & numerofo suctu detrahit eum. In naufragos urinantē sue
impetum capit: sed si inuertatur elanguescit uis: exporrigunt enim sese re-
D supinati. Morfu non lædit polypus, sed sanie quadam noxia quæ è corpore
eius effluit, ut prodidit Oppianus. Mollium unus polypus exit in siccum,
graditur per asperiora, uitat leuia. In cibo datus, uenerem cōcitāt omnium
mollium maxime: iurulentus aluum reddit humidam, si uehementer co-
quatur. De polypo & hæc traduntur: muriā ipsum ex sese emittere, & ideo
non debere addi in coquendo: secari arundine: ferro enim infici uitiumque
trahere. Polyporum genera plura sunt: unum cōspectius & maximum: cu-
ius generis qui prope terram degunt, maiores sunt quàm pelagij: alterum
corpore exiguo uarióque est, cibo ineptum: aliud quod heledonam uocāt, *Heledona.*
crurum prolixitate diuersum (crura enim habet longa) & quod unum ex
mollium numero simplicem in brachiis acetabulorum ordinem habeat.

DE DIFFERENTIIS

Boletena. Ad hæc polypi genus est quod alij boletenam, alij ozolim dicunt, Plinius o- E
Ozolis. zænam dictam à graui capitis odore putat: ob hoc maxime murenis eã cõ-
Ozena. sectantibus, Pollux & ozenã & osmylian uocari tradit, polypi genus quod
Osmylia. inter caput & cirros brachiãue, fistulam gerit, qua tetrum emittit odorem:
 quod manulas sepiolãsque uenatur, ut inquit Aristophanes. Duo item ui-
Nautilus. suntur genera conchis indita, quorum alterum nautilus & nauticum uo-
Nauticus. cant: alij ouum polypi: forma polypo simili. Testa iis ut pectunculis conca-
Ouum polypi. ua, nec ita tamen destinata ut ei inhæreant. Sæpius hi iuxta terram pascun-
 tur: unde euenit ut fluctibus iactati, in aridum elidantur, testa dilapsa nudi
 capiantur, aut in terra emoriãtur. Constat exiguo corpore, facie simili bo-
 letenis: polypus hic nauticus, natura & uite muneribus singularis est: nau-
 gat enim per maris summa elatus de imo gurgite: effert se testa inuersa, ut
 ascendere possit facilius, & inani scapha enauiget: ubi uero emerferit, con F
Inter duo pri- cham reuertit. Habet inter sua brachia membranulam quãdam annexam
ma brachia. similem iis quæ digitis insertæ palmipedum continentur: uerum illæ cras-
Plinius, ut in- siuſculæ sunt, hæc prætenuis est, & aranæ speciem imitatur: hac uelificat
fra. cum aura inspirat: cirrósque pro gubernaculis utroque demittit latere: si
 quid metuerit, concham protinus mari replet, atque ita demergit. De gene-
 ratione incrementoque eius cõchæ, nihil adhuc exploratum habemus, in-
 quit Aristoteles: uidetur tamen non ex coitu gigni, sed ut ceteræ conchæ
 prouenire: nec uero an concha solutus uiuere possit, certum adhuc est. Est
 & alius polypus, qui cochlearum more siliceo tegmine ita muniatur, ut
 nunquam egredi soleat, suãque interdum brachia exerat. Hæc Aristoteles.
Nautilus. Nautilon Plinius ab aliis pompilon uocari tradit. Supinus hic, inquit, in G
Pompilus. summa æquorum peruenit, ita se paulatim subrigēs, ut emissã omni per fi-
 stulam aqua, uelut exoneratus sentina, facile nauiget: postea duo prima
 brachia retorquens, membranam inter illa miræ tenuitatis extendit: qua
 uelificante in auras, ceteris subremigans brachiis, media cauda ut guber-
 naculo se regit: ita uadit alto liburnicarum gaudens imagine: si quid pauo-
 ris interueniat, hausta se mergens aqua. Nauigerã similitudinem & aliam
 in Propontide uisam sibi prodit Mutianus: concham esse acatij modo cari-
Nauplium. natam, inflexa puppe, prora rostrata: in hac condi nauplium, animal sepiæ
 simile ludendi societate sola: duobus hoc fieri generibus: tranquillo enim
 uectorem demissis palmulis ferire ut remis: si uero flatus inuitent, easdem 6
 in usu gubernaculi porrigi, pandique concharum sinus auræ: huius uolu- H
 ptatem esse ut ferat, illius ut regat: simulque eãdem descendere incluso si-
 nu, fluctu hausto territam uisu forte tristi. Polypo similis chelidõ est, id est, 7
Χελιδών. hirundo, inquit Diphilus: humentibus membranis uolant in mari hirundi
Hirundo. nes, ut ficcis inter tecta uespertilio. Volat hirundo sane perquam similis uo-
Χελιδών πα- lucris hirundini, ut inquit Plinius: Sublimisque adeo uolitat cum maiorem
λάσιν. piscem metuerit, ut haudquaquam mare attingat: altiusque in uolatu sese
 attollit quàm miluus, non tam altè tamen quàm lolligo. Et pinnis stridere
 sentiuntur hirundines in uolatu: sunt enim his pennæ latæ & longæ. Acu-
 leum quoque gerit hirundo uenenosum, inquit Oppianus: In cibo humo-

Artem corpori præbet chelidon, qui colorem reddit bonum, sanguinisq; excretionem mouet, ut author est Diphilus. At Xenocrates chelidonas uiroso sapore esse prodidit, malumque procreare succum.

1 Crura breuia, &c. Crura polypi, crines uocat nonnunquam Plinius. 2 Ultimo uero, &c. Hunc polypi pedem, ni fallor, Plinius caudã uocat. lib. 9. Cauda, inquit, utitur, quæ est biscula & acuta in coitu. 3 Fistula his, &c. Est polypo fistula in dorso, inquit Plinius. 4 Polypos superant, &c. Oppianus quoque describit pugnam polypi & murenæ: & polypi, & carabi. 5 Pendent oua, &c. Pariunt oua tortili uibrata pampino, inquit Plinius, tanta fecunditate, ut multitudinem ouorum occisi non recipiant cauo capitis, quo prægnantes tulere. 6 Easdem in usu, &c. Si non easdem sint, at certe similiter nauigare uidentur conchæ quæ ueneriæ dicuntur. De quibus Plinius: Nauigant ueneriæ, præbentésque concauam sui partem, & auræ opponentes, per summa æquorum uelificant. In nonnullis codicibus habetur, nauigant ex iis nerites, &c. 7 Chelidon est, &c. Sunt qui existiment chelidona, hirundinem uel Aristoteli & Plinio piscem significare. Athenæi uero chelidona alterius esse generis: id quod mihi quidem nullius ueteris scriptoris autoritate constat. Præterea quo modo piscis intelligi potest, si uolucris hirundini perquam similis uolitet? ut scribit Plinius: Satiùs itaque uisum nobis est hirundinem polypis coniungere, quàm piscium generibus: maxime cum Aristoteles ipse hirundinem à piscibus separare uideatur eam, quæ sublimis uolat, & uolatu stridorem emittit.

Veneriæ conchæ.

Nerites.

De sepia.

Cap. CCXXVI.

E Mollium genere sunt & sepia, lolligo, & lollius, quæ à polypo differunt, eo quod eorum alueus amplius sit, crura breuia, ita ut potestas nulla sit ingrediendi. Ipsa autem inter se discrepant, quatenus lolligo longior, sepia latior est: lolligine uero longe grandior, qui lollius nominatur: sed sepias quoque aliquas in bina augeri cubita notum est. Sepiæ, lolligini, & lollio durum quiddam, ut diximus, ac solidum intus per dorsum & corporis prona continetur, quod non eodem appellant nomine: sed quod insertum sepiis est, sepium uocatur: quod loliginibus id est, id est, gladiolum. Differunt enim qua sepium robustum latumque est, inter spinam & os mediam præ se ferens naturam, fungosam intra se complectens & friabilem corpulentiam. Gladiolus arctior & cartilaginiosior est. Forma etiam discrepant, pro alueorum modo quibus inserta continentur. Sepiæ quoque lolligines & lollij peculiare binas sortiuntur promuscides, longas, asperiusculas, quibus capiunt & ad ora admovent cibos: iis etiam quoties tempestates urget, ad saxa aliqua adherentes, se ueluti anchoris iactis stabiliunt. Non simili ut polypi modo constant, quoniam uim nandi tantummodo habent, cum polypi uel ingredi possint: habent enim pedes exiguos & breues, supra dentes, senos, eorumque duos nouissimos maiores: reliquos autem octonorum duos infra, omnium maximos. Pinnula quæ alueum circundat, sepia angusta, quæ lolligini latior est. Inter marem & feminam tam in lolliginum quàm in sepiarum genere, hoc interest, quod femina intestina continet duo ueluti mammas, quæ si aluo dissecta inspectes, facile uideris: mas omnino iis caret. Et præterea sepia mas uariis magis quàm femina, dorsoque atriore est: & partes omnes asperiores habet quàm femina, & lineis interuenientibus uarias, & caudam quoque acutiorem. Mas quoque iuuantior & fortior est,

Sepia, Σημία;

Lolligo,

Τολλίς.

Lollius,

Τολλίς.

Sepium,

Σημία.

Σηφίς.

Gladiolus.

DE DIFFERENTIIS

constantiaque maioris. cum enim sepia icta est tridente, mas foemina adiuuat: foemina mare percussio, fugam arripit. Foeminae uulua ita articulata est, ut bifida cernatur, & propterea oua gemina apparent. Oua habet sepia candidantia, grandini similia, multa: atramentum quod uocant, sepia plurimum habet: quod in sepia aliter atque in aliis, infra continetur ad aluum, & qua intestinum petere incipit superiora: meatumque suum eadem obuolutum habet membrana qua intestinum: atque idem foramen emittendi atramenti excrementique est, ea scilicet parte qua fistula uocatur, qua in supinis posita est, uti antea dictum est. Cocunt sepiae & lolligines ora applicantes, & brachia inter se complectentes natantesque in aduersum: narem etiam dictam in narem inferunt. Parit foemina ea sui corporis parte qua fistula dicitur: qua & coire eas nonnulli arbitratur. Fert uterum sepia uerno tempore, & cum primis uerno tempore parit. Parit & omnibus anni temporibus, perseveratque in edendo ouorum numero dies quindecim. Quoties autem ediderit oua, mas est uestigio sequens humorem foetificum ovis superinfundit: atque ita efficitur ut solidescant: incedere nanque coniugatim solent. Parit sepia iuxta terram fere inter algas & arundines, & si quid aggestum tale iniectum sit, ut sarmenta aut lapides, aut qualibet alia materiei congeries. Et quidem piscatores de industria fascis sarmentorum disponunt. Enititur aluum per interualla reprimens, inspergitque atramentum interposita quiete, utpote cum non nisi cum labore emittat. Oua qua sepiae edunt, magnitudinem myrtorum magnorum, aut acinorum uerum minorum mox intra diem decimum capiunt & nigrescunt: emissio enim atramento parentis inficiuntur. Coharent etiam inter se ad speciem racemi cuncta, nec facile alterum detrahi ab altero potest: mas enim humorem quendam mucosum mittit, cuius lentore tenaciter oua sibi coharefcunt, ac crescunt etiam ex hoc, cum primum edita candida sint atque exigua: mox atramento perfusa, nigra maioraque redduntur. Cum proles iam intus constiterit, tum rupta oui membranula, sepiolae excluduntur: qua si quis prole iam perfecta disciderit oui membranam, sterusculum emittunt, suumque praemetu colorem immutant ex candicante in rubriusculum. Sepiis uiuendi spatium breue: nam, exceptis paucis, biennium non complent. Sepias tamen nonnunquam in bina augeri cubita notum est. Mollium astutissima sepia est. sola haec suo utitur atramento non modo cum metuit, uerum etiam abscondendi causa: & cum progressa paululum se ostenderit, redit in atramentum: uenatur etiam suis illis praelongis pratenturis, non solum paruos pisciculos, sed mugiles etiam sapius: & maiores quoque nonnunquam euincit. Sunt qui sepiam quoque polyporum more, colorem sibi contrahere similem loco in quo uersatur, confirmant. Morsu non ledit sepia, sed noxia quadam sanies e corpore eius effluit. Sepia, inquit Diphilus, elixa, tenera efficitur, ori grata, concoctu facilis & aluum leuiter mouet. In cibo datur sepiae, cum oleo & sale & farina decocta. Succum gignit sepia, qui sanguinem extenuet, & haemorrhoidum fluxum proritet. Sepiae cocta atramentum, inquit Dioscorides, agre concoquitur, & aluum emollit. Oua sepiae urinam mouent, renumque;

*Fistula,
φυστήρ,*

Arenumque pituitas extrahunt, ipsosque renes purgant. Sepium quod in iis durum & testaceum est, uiribus simile est ostrearum testis, sed partium magis tenuium: exsiccat itaque & abstergit. Quocirca collyriis ex eo formatis palpebrarum scabrie quæ sycofes uocantur, perfricatur. Dentes quoque splendidos reddit. In alopeciiis præparant cutim sepiarum crustæ farina medicamentis. Oculorum tumorem ruboremque sepiæ cortex cum lacte mulieris illitus sedat, & per se scabrieas emendat: inuertunt itaque genas id agentes, & medicamentum auferunt post paulum, rosaceoque inungunt, & pane imposito mitigant nocte. Eadem cortice & nyctilopes curantur in farina trita, & ex aceto illita. Vsto sepio utimur, inquit Galenus, ad uutiligines & ephelin, furfures & scabiem: sali uero fossili admixtum, ungues oculorum eliquat: uel, ut habet Dioscorides, clotum in medicamenta oculorum additur. Contra albugines, in oculos iumentorum efficaciter insufflatur: pterigia oculorum absomit cum sale fossili tritum & impositum. Medetur lentigini cæterisque uitiis ex ossibus sepiarum cinis. Idem carnes excrecentes tollit, & humida ulcera.

1 Intestina duo, forsitan, internas partes duas, ὡς τὸ πρῶτον, quasi ὡς τὸ δεύτερον. 2 Sepias uariæ. Sepiarum generis mares, uarij & nigriores, inquit Plinius. 3 Venatur etiam, &c. Quibus artibus capret pisciculos sepiæ, explicat Oppianus. 4 Vsto sepio, &c. Dioscorid. Vstum in sua testa donec id quod crustosum est abscedat, postea tritum.

De lolligine & lollio.

Cap. CCXXVII.

ET nigrum niueo portans in corpore uirus Lolligo. E molliū genere, sepiæ fere similis est: sed discrepat, quòd sepiæ latior est, uti modo diximus, lolligo longior, & toto corpore mollior quàm sepiæ. Præterea gladiolus, qui in lolligine est arctior & cartilaginiosior est quàm in sepiæ, quod sepium uocari diximus. Pinnulam habet non angustam adeo, sed latiore quàm polypus aut sepiæ: neque per totum alueum circumactam, sed de medio orsam. Promuscidem habet eam quæ in dextra parte est, longiorem. Bina habet uentris conceptacula, ut & alia, sed alterum minus ingluuiem imitatur. Atramentum illud suum suprâ continet apud mutim, cum sepiæ infrâ ad aluum habeat: idque non atrum, sed subrufum potius habet. Hoc metus causa emittit ut polypus. Quin & metu causa uolat lolligo, & longius altèque extra aquam sese effert. Lolligines euolare ex aqua traduntur, tanta nonnunquam multitudine, ut nauigia demergant. lolligo uolitans, tempestatem prænūtiat. Inter lolliginem marem & scæminam hoc interest, quòd scæmina intestina continet duo ueluti mammas: quæ si alio dissecta inspectes, facile uideris: mas omnino iis caret. Cocunt lolligines, ut de sepiis dictum est: pariuntque in alto. sola enim ex hoc genere pelagia est lolligo: consertumque ac continuum iis ouū quale sepiis est. Et uiuendi quoque spatium, ut sepiis breue: nam, exceptis paucis, bimatum non complent. Lolligo, ut Diphilo placet, concoctu facilius est quàm sepiæ, atque ori grata. Lolligine uero longe grandior est, qui lollius nominatur: quippe qui uel in cubita quinque excreseat. Facie quo-

Lolligo, τὸ δὲ τίς.

Intestina, ὡς τὸ πρῶτον, uti supra.

Lollius, τὸ δὲ τίς. Τριὰς αὐτῶν, inquit Athenæus.

DE DIFFERENTIIS

que à lolligine dissidet: pars enim lollij quæ exit in acutum, latior est: pin-
nula etiam circundantes illæ totum in lollio ambiunt, iunctæ perpetuæq;
cum in lolligine partem aliquam relinquunt. Colore subrufo est: dentem
habet utrunque nigrum, & accipitris rostro figura non dissimilem, maiore
suprà, infrà minorem. Discisso aluco uêtriculus suillo similis uidebitur: pe-
lagius est non alio modo quàm lolligo.

1 Hoc in loco *πυθῖς* habetur, non *πυθῖς* in exemplaribus Græcis. 2 Lollius
à lolligine an specie differat, an solo sexu, quod scilicet lollius mas sit, lolligo fœmi-
na, considerandum: uidebitur certe eadem species ex Aristotele cā lib. histor. 4, quàm
quarto de part.

De lepore marino.

Cap. CCXXVIII.

F

Lepus marin⁹.
λαῖος θαλάσσιος.

Lolligini parua similis est lepus marinus, ut Dioscorides author est: ut
luero alij, specie similis est cochleæ tegmine nudatæ. animal paruum, fe-
re inter lolligines aut lollios, aut certe sepias repertum: sepe etiam unà cum
apuis capitur, odore tetro. In nostro mari, inquit Plinius, ossa informis, co-
lore tantum lepori similis: in Indis & magnitudine, & pilo duriore tantū.
Magni maris lepus (nam alterum qui in alio mari nascitur, antè dixi, in-
quit Ælianus) ex omni parte ad terreni similitudinem accedit, præter pi-
los. Nam terrestris pili & molles sunt, & ad tactum haudquaquam resistē-
tes: contra huius spinosi & erecti, hūc qui tetigerit, lēditur. In summa aqua
natate ipsum, non in altitudinem demergi dicunt: celeri autem & cōcitata
natatione uti. ad capiendum eò difficillimum esse, quod neque in rete inci-
dit, neque ad lineæ escam accedit: cū morbo afficitur, natate nequit, simul
& funditus expellitur atque eiicitur: quisquis tum manum ad eum admo-
uet, nisi medicamen adhibeatur, perit: ac si hunc bacillo tetigerit, hoc idem
periculum ei procreatur, quod basiliscus baculo tactus affert. Quem lepo-
rem marinum uocant, ut prodidit Apuleius, cum sit cætera ex ossis, x i i nu-
mero ossa ad similitudinem talorum suillorum in uentre eius connexa &
cathenata sunt: quod soli illi, quod sciam, proprium est. Venenum est aliis
in cibo datus lepus marinus, erodendōque interimit: aliis etiā uisus. Siqui-
dem grauidæ si omnino aspexerint fœminam duntaxat, confestim nausea
& reduntatione stomachi uitium fatentur: ac deinde abortum faciūt. Re-
medio est mas ob id induratus sale, ut in brachialibus habeant. Eadem res
in mari & tactu quidem nocet: uescitur eo unum tantum animalium, ut H
non intereat nullus piscis, & tenere scit tantum: & ingrator uiliórque fit.
Homines quibus in pastu est, piscem olent: hoc primo argumento uenefi-
cium id deprehenditur. Cætero moriuntur totidem diebus quot uixerit le-
pus: incertique temporis ueneficium id esse author est Licinius Macer. In
India affirmant non capi uiuentem: inuicēque ibi hominem, illi pro ue-
neno esse: ac uel digito omnino in mari tactum mori: esse autem ampliorem
multo sicut reliqua orbis eius animalia. Oleum in quo incoctus sit mari-
nus lepus, ne pili renascantur efficere nonnulli prodidere. Ita Galenus. Dio-
scorides hoc efficere leporem ipsum marinum, aut per sese tritū atque im-
positum,

Diphilus pro-
didit, scarū pi-
scem nonnun-
quam marino
lepore pasci.

A positum, aut cum urtica marina, prodidit. Lepus marinus, inquit Plinius, ipse quidem uenenatus est: sed cinis eius in palpebris pilos inutiles euulsos cohibet: & ad hunc usum utilissimi minimi. Enterocelæ lepus illinitur tritus cum melle. In leporis marini sanguine & felle uis psilothri est: uel si in oleo lepus hic necetur. Sed de mollium generibus satis dictum iam est.

De crustatis.

Cap. CCXXIX.

Crustata in genere animantium exāgui sunt, quæ cutis loco crustis tenuibus, duriusculis tamen & testæ similibus, operiuntur: intus autem ^{Crustata.} ^{Μαλακίστρα.} molle carnosumque continent, durumque illud eorum tegmen non tam ^{κα.} fragile quàm collisile est: quale cancerum genus & locustarum est. Summa eorum genera quatuor numero sunt. Genus unum ^{καρχαρος}, id est, locusta est: alterum, quem ^{ἄσκαρον}, id est, gammarum uocant: tertiū genus squilla est, ^{καρίδα}, appellant: quartum cancer, ^{κέρκινον} Græci dicunt. Ita Aristoteles: uerum aliter alij crustatorum genera enumerant. Plinius, Cancerum genera (hoc etenim nomine, arbitror, pro crustatorum genere abutitur) carabi, astaci, mææ, paguri, heracleotici, leones, & alia ignobilia. xxx nanque eorum species esse tradit. Galenus malacostraca, inquit, id est, crustata, astacus, pagurus, cancer, carabus, squilla, cammarides. Speusippus similes esse dixit, astacum, carabum, cancrum, pagurum, nympham & arcton, id est, ursam. Diphilus ostracoderma uocat astacum, carabum, carida, id est, squillam, cancrum, leonem. Singula hæc crustatorum genera, inquit Aristoteles, in plures species distinguuntur, quæ non modo forma, uerum magnitudine etiam multo inter se differant: alia enim magna, alia parua admodum sunt. Genus igitur cancrarium & locustarium (quod ^{καρχαρώσεις} dicunt) similia inter se sunt, eò quòd utrumque brachia forcipibus denticulatis habeat, ^{χέλας} uocant: sed hæc non ingrediendi causa habentur, sed ut iis ^{Chela, χέλας.} quasi manibus capiant & retineant: orique quod ceperint, admoucant. Quamobrem contrà quàm pedes ea flectere solent: hos enim in cauum, illa in orbem flectunt & circumagunt: sed interest, quòd carabi caudam habent, cancri non habent. Squillæ à cancrario genere differunt, eò quòd caudam habeant: à locustario uero, quòd forcipe careant, & plures habeant pedes. Crustatorum partes supinæ & quæ circa caput sunt, ita se habent, **D** ut ad recipiendam reddendamque aquam branchiarum specie conditæ ² sint. Fistula etiam his data est, qua humorē quoq; unà cum cibo admissum reiiciant. Quæ uero inferiores sunt partes, in locustario præsertim genere, fœminis tabellatioribus sunt, in quas & oua deponunt cum pariunt, ubi & oua ipsa seruantur: at cancerum fœminæ operculum illud applicatile (quod ^{ἐπιπύγμα} uocant) in quod oua deponunt, & quæ egerunt excrementum, amplius & interioribus partibus magis hirtum quàm mares habent. Crustata omnia ingredi possunt, itaque pedes complures obtinuerunt: pedes omnibus in obliquum flectuntur, eodem quo insectis modo: at denticulati illi forcipes, quibus saltem adsunt, interne flectuntur. Oculi iis omnibus duri, & apti tum intro tum foras, tum etiam in obliquum moueri: pal-

DE DIFFERENTIIS

pebram uero ex iis nullum habet. Aquam omnia eius generis ore accipiunt, E
quam per partes illas asperiusculas, quas branchiarum specie conditas esse
diximus, rursum egerunt: quæ partes omnibus quidem insunt: sed locusta
plures habet. Dentes omnibus primores bini, & in ore caruncula quædam
linguæ effigie constituta est: tum stomachus ori continuo iunctus, exiguus
pro portione suorum corporum magnitudinis, & in cæcris breuis adeo, ut
protinus uenter os excipere uideatur. Hunc excipit uenter, in quo locustæ
& cancrorum nonnulli dentes alios habent: quoniam superiores illi non
fatis secare queant. Mox à uentre, intestinum simplex rectum, quod locu-
staceis & squillis rectà in caudam finit, qua excrementa emittunt, & oua pa-
riunt: cancris autem, qui operculum illud applicatum gerunt, in medio ap-
plicaminis ipsius: uerum iis quoque parte exteriori qua oua pariunt desi- F
nit. Habent in hoc crustaceo genere mares tenues genitales meatus: fœmi-
næ uuluas membraneas ad intestinum, bifidas fissasque hinc atque inde, in
quibus gignitur ouum. Fœminis enim huius generis, locus ouis deputatus,
iuxta intestinum omnibus est. Et quam *μύτη*, id est, mutem appellant am-
plius parciusue habent hæc omnia genera. Humida corpulentaque ea pars
est: tenditque per eam mediam stomachus siue gula: eique parti propor-
tionatur, quæ in sanguineo genere cor appellatur. Quæ crusta operiuntur,
etiam olfactum sensus habere constat: odore enim escarum allec-tata, non-
nunquam capiuntur: nullum crustatum uel uocem, uel sonum aliquem e-
mittit naturalem. Coeunt crusta operta, ut locustæ, astaci, & squillæ & hu-
iusmodi reliqua, more quadrupedum retro mingentium: scilicet ut fœmi G
na caudam supinā exponat: mas suam superponat & applicet. Coire solent
ineunte uere iuxta terram: iam enim coitus omnium id genus uisus est: in-
terdum etiam cum ficus maturescunt, coire incipiunt: cancri autem parte
priori copulantur, sua illa opercula mutua confertione componentes: mē-
brum autem quod mas in fœminam inserat, nullū omnino habetur. Cru-
stata ueluti locustæ cum per coitum concœperint, oua gerunt fere tribus
mensibus his, Maio, Iunio, & Iulio: tum deinde sub aluo in rugas oua depo-
nunt, putamine duriusculo inte-cta: quo in loco more uermium augentur:
incrementum enim eorum oua foris recipiunt, sicut piscium. Fit igitur lo-
custarum ouum arenidum in partes octo deductū: totūmq; quasi species
uux consistit: fiunt autem oua maxima, non quæ iuxta meatū, sed quæ me-
dia sita sunt: minima quæ nouissima continētur. Magnitudo minimis quā- H
ta granis ficuum est: nec meatum ipsum ulla contingunt, sed per medium
hærent cartilagineis quibusdam appendicibus quæ per id tempus augētur,
atque ouorū capaces redduntur: partus enim in iis quasi in sarmentis qui-
busdam recipitur. Locustæ ad hunc pariunt modū: mox ubi ea sui corporis
parte intra diem uigesimum maxime oua concoxerint, abigunt uniuersa,
in idēque glomerata eodem modo quo foris congesta apparent: tum ex
iis locustæ proueniūt, intra diem maxime decimum quintum, & sæpe mi-
nores quàm ut digiti magnitudinem expleant, capiūtur. Excludunt igitur
oua ante arcturum: abigunt iam concocta atque absoluunt ab arcturo.

Squillæ

*De his plura
uideas lib. 4.
histor. anima-
lium Aristoteli-
selis.*

Μύτης, Mutis.

A Squillæ gibbæ uterum menses circiter quatuor ferunt. Locustæ asperis saxosisque proueniunt: astaci leuioribus. Neutrum genus limosa amat. Litora potius uernis hybernisque temporibus expetunt: conferunt se in altum aestate: uidelicet cum aliàs calorē, aliàs frigus persequuntur. Natant omnia suis caudis, celerrimēque retrorsum, pinnarum caudæ adiunctarum beneficio. Conduntur hyberno tempore: & locustæ quidem & cancri crusta sua exuuntur per uer, quemadmodum angues membrana uernationis quam senectutem uocāt: cum uero exuunt, mollis admodum crusta subnascitur. Crustacea omniuora sunt: quippe quæ & lapillos & limum, & algam deuorent, atque etiam stercus (ut cancri saxatiles) & carnes etiam nimirum appetunt. Omnia eius generis hyeme leduntur, autūno & uere pinguescunt, & plenilunio magis. Quæ crusta intecta sunt, tunc optima sunt cum grauida, ut in locustaceis & reliquis eiusmodi patet. Duram omnino carnem habent, ut testacea, & quæ concoctu difficilis sit, multūque nutriat, nec facile corrumpatur. Non parū falsi in se continent succi: ut testacea, minus tamen quàm illa: quin & caro eorum non aliter atque testatorum in aqua si coquatur, succum illum falsum exuit, aluūque sistit: assā tamē, ut Mnesitheo placuit, elixis meliora sunt.

1 Fragile, *σπασθόν*, collisile, *θλαστόν*. Plin. uero locustas crusta fragili muniri dixit.

2 Fistula etiam, &c. Locus hic apud Aristotelem mihi quidem suspectus est: tum quòd neque in libro De respiratione, ubi hæc apertius tradūtur, nec usquā alibi (quod equidem meminerim) ullam crustatis attribuat fistulam: tum etiā uetus interpret hoc in loco nihil habet de fistula. Perpende lector.

C De locusta. Cap. CCXXX.

1 Crusta intectorum genus unum locusta est, *καρχαρόν* Græci dicūt: cui simile genus alterum est, quem astacum uocant. Differt is à locusta, che-
Locusta: *καρχαρόν*.
Carabus.
Astacus.
 larum uarietate, atque etiam quibusdam aliis discriminibus, quanquā non multis. Locusta omnis forcipem dextrum grandiorē ualentiorēque habet: astaci uero non certum, sed alterutrum æque (ut fors tulerit) forcipē habent grandiore, tam mares quàm fœminæ. Pedes locustis utroque ex latere quini, ultimis illis adnumeratis, qui in forcipem exeunt denticulati.
2 tum. & in his, quæ brachia chelæ uē dicuntur longa sunt, pedes uero parui. Corpus totum his longum est, & cauda quoque, & in cauda pinnæ quinæ adsunt. Hac natat, & in natando illi quasi remo innititur. Cornua ante oculos bina, longa & aspera, quibus alia minuta & leuiora cornicula
Locusta,
Carabus.
3 subiacent: corpus denique totum aculeatū habet, & asperum. Differt mas locusta à fœmina: quòd fœminæ primus pes bifidus est, mari simplex. Pinnæ etiam quæ in his parte supina geruntur, fœminæ, maiores, & quæ collo proximæ sunt minores habentur: mari omnes æque minores, nec usquam per diminutionē dissimiles. Ad hæc mari in nouissimis cruribus uelut calcaria maiuscula prominēt acuta, quæ fœmina parua habet & leuiora. Partes illas quæ branchiarū species referunt, locustæ plures habent quàm alia. Dētes in ore locustis primores bini, magni & caui, in quibus & humor cōtinetur. Caruncula est inter dentes, linguæ representans effigiem, quæ &

DE DIFFERENTIIS

dentibus adnectitur: & gula ante uentrem exigua est: sed quam habent cō- E
spiciam, soli in crustatorum genere. Mox à uentre rectum intestinū, quod
recta in candam finit, quā excrementa emittunt, & oua pariunt. Locustis
meatus quoque à pectore pēdens, ad excreméti ostium pertinet, qui fœmi-
nis pro uulua est: maribus pro genitales seminis receptaculo sufficit. Mea-
tus hic ad carnis partem cauam continetur, intestinum uero ad deuexam,
ita ut media caro interiaceat. Nulla maris meatum ac fœminæ differentia
distinguit: quippe cum uterque tenuis sit & albidus: & humorem intra se
continens pallentem: uterque etiam ex pectore pendet. Maribus sane præ
fœminis propria in pectoris carne bina quædam candicantia constant dif-
creta à cæteris partibus, colore formæque, promuscidi sepiarum proxima: F
uerum hæc torta in uertiginem sunt, more papaueris buccinarū: quorum
origo est ab acetabulis, quæ subdita partibus nouissimis ordinantur. Hic
quoque caro est, sanguineo colore rubra & tactu lento, nec simili carni (est
autem locustæ caro copiosior quàm in cancro). Ab hoc qui in pectore est
anfractu, alter crassitudine lineæ lorice sefe porrigit: sub quo duo quædam
seminis genitales cōceptacula, intestino annectuntur. Hæc in mare: Fœmi-
na autem ouum rubidum parit, membrana obuolutum prætenui, uētri &
utrique intestini lateri annexum, atque ad carnem usque adhærens. Partes
has habet interiores atque exteriores. Cocunt locustæ, uti modo diximus,
more quadrupedum retro mingentium, scilicet ut fœmina caudam supi-
nam exponat, mas suam superponat & applicet. Oua gerunt fœminæ tri-
bus mensibus his, Maio, Iunio, Iulio: tū deinde sub aluo in rugas deponunt, G
quas πύξες uocāt. Crusta sua exuuntur & locustæ & astaci, aut uere aut au-
tumno post partum, quemadmodum angues per uer membranam quam
senectutem uocant: non tamen similis atque in anguibus exutio fit. Iam e-
nim captæ sunt locustæ mollem habentes superiorem thoracis partē, quod
crusta iam circumrupta detractāq; esset: inferiorē autem duram, quia nō-
dum esset disrupta. Latent locustæ menses circiter quinque. Proueniunt lo-
custæ asperis saxosisque locis, ut circa Sigeum & Athon: astaci leuioribus:
neutrum genus limosa amat: locustis omnibus uita diuturnior data est. Pa-
scuntur locustæ uenatu pisciculorum circa sua cubilia, quæ in alto locis a-
speris saxosis cauernosisque faciūt. Pisces etiam uel maiores euincere pos- 4
sunt, ut murenas, ut congros: nam elabi non queunt propter crustæ asperi-
tatem. Contrā, locustis polypi superiores euadunt: & adeo, ut si uel eodem H
in reti senserit locusta polypū, præ metu emoriatur. Tardius super terram
reptat locusta: inceditque sua natura ante cum nihil metuit, demissis in la-
tera cornibus: at ubi metuit fugit retro, longēque sua cornua porrigit. Cæ-
tera in aquis natant, inquit Plinius: Locustæ reptantium modo fluitant: &
iu pauore oblique in latera procedunt: pedēsque his dati natatus potius q̃
gressus causa, ut Aristoteles prodidit. Dimicant inter se more arietum, cor-
nibus: quæ extollentes uibrantēsque feriunt aduersarium: unum hoc ani-
malium nisi uinum feruenti aqua incoquatur, fluida carne non habet cal-
lum. Inter marina sunt elephanti locustarum generis nigri, pedibus qua-
ternis

*Formæq; , πύξες
οὐστῶν, id est,
ac ipsa substi-
tuta.*

*Εἰς τὰς ὀφθαλμοὺς
δὲ καὶ τοῦ σώματος, id
est, ad carnem
usque illā pro-
tensum.*

*καὶ μακροτέρως
ἔχουσιν, id est,
est, sc̃q; longi-
us euaculatur.
Plinius hæc cā-
ris tribuit.*

Elephantus.

A ternis, bifulcis. Præterea brachia duo, binis articulis, singulisque forficulis denticulatis.

1 Carabus, Astacus dictus est ab Archestrato, & à Diphilo *καρχαρίδιος*. 2 In cau- *καρχαρίδιος*.
da pinnæ, &c. Carabi, inquit Plinius, à cæteris cancris cauda distāt. 3 Corpus denique totum aculeatum, &c. Hinc crudele Tiberij Cæsaris facinus apud Suetonium, qui locusta os piscatori cuidam lacerari iussit. 4 Maiores euincere possunt, &c. Locustæ dimicationem cum murena depinxit Oppianus, lib. 2 De piscibus.

De astaco siue cammaro.

Cap. CCXXXI.

1 **A**stacus locustæ similis est, uti modo diximus: differt autem à locu- *Astacus.*
sta, tum aliis quibusdam discriminibus, quanquam non multis, tum
chelarum brachiorumque forma. astaci enim non certum, ut locustæ, sed al-
B terutrum æque, (ut fors tulerit) forcipem habent grandiore, tam mares
quàm fœminæ. Pectus his corpusque totum leue est, nō more locustarum
2 aculeatum & asperum: in pedibus tamen illis magnis, partes exteriores a-
culcos habent maiores. Color, quod ex toto dixerim, nitet, nigrisque macu-
lis dispersis, euariat. Pedes inferiores ad grandes usque dispositi octo, quo-
rum pars scissa in extremo bifurcatur, pars definit indiuisa. quatuor enim
bifurces sunt, reliqui quatuor simplices ex toto pertendunt. Tum grandes
ipsi, longe maiores, extremæque parte latiores quàm locustæ habentur: sed
nec hi eadem specie: dexter enim extremum suum latum, oblongum & te-
nue habet, sinister crassum & rotundum: uterque tamen scissus in extremo,
perinde ut maxilla tam infra quàm supra dentatus est: uerum dexter pusil-
C los ferratosque dentes continet omnes: leuius primos, & qui extimi sunt, ser-
ratos: intimos uelut maxillares, parte scilicet inferiore quatuor & conti-
nuos, superiore autem tres non continuos: uterque tamen partem mouet
superiorem, ad inferiorēque deprimit adstringitque. Blesus item uterq;
situ inferiore, tanquam nati ad capiendū premédūque. Supra uero gran-
des illos habentur alij duo hirtiufculi, paulo ab ore inferiores, quos etiam
in os adducit. Mox ueluti branchiæ os circundant frequentes & hirsutæ,
quas assidue mouet: furculi etiam appendicēsue graciles geruntur à pedi-
bus, qui ori proximi habentur. Dentes huic quoque duo, ut locustæ: supra
quos cornua, breuiora tenuioraque quàm locustis. Quatuor item alia ad-
sunt cornua, specie quidem duobus illis similia, sed tenuiora & breuiora.
D Supra hæc oculi constituti sunt, parui crassiusculi, non ut locustæ maiuscu-
li. Supra oculos extat deinde quasi frons quædam acuta & aspera, maior
quàm locustæ. Denique facies acutior & thorax latior multo quàm locu-
3 stæ: totūque corpus mollius & carnosius. Quod autem collum appellāt,
(Græci *καρχαρίδιος*) quinque partium foris est, & sextum latius illud situm lo-
co nouissimo habetur, tabellis cōtinuatum quinque. Interiora uero in quæ
fœminæ foras pariunt, ouaque deponunt, hirtiufcula quædam quatuor cō-
tinent. In singulis autem eorum quæ foris esse diximus, spinæ singulæ bre-
ues rectæque eminent. Fœminam hoc in genere nullum discrimen à mari
distinguit: nam & mari & fœminæ forceps alteruter grandior more incer-
to est: parem uero utrunque, neuter habere uisus est. Exiunt senectutem &

DE DIFFERENTIIS

astaci, aut uere aut autumnō, & leuioribus locis proueniunt, ut apud Hellespontum & circa Thasum, sicuti locustæ asperis saxosisque: neutrum genus limosa amat. Gignuntur & in fluminibus astaci quidam pusilli.

Astacus fluminis.

Gammarus.

Cammarus.

1 Astacus, &c. Ἀσάκων gammarum interpretatur Theodorus. Athenæus gammarum latine dici genera quædam καρίδων, id est, squillarum scribit. Columella quoque & Plinius fere cammarum uocant, non gammarum. 2 λαμπρὸν ἔχει τὸ χρώμα, concolor in nostra cammare lance rubes, inquit Martialis. 3 τράχηλος, id est, collum, (ut uidetur) eam partem significat, quam caudam supra in locustis uocauit Aristoteles, nisi forte locus hic sit mendosus. 4 His similes esse tradit Aristoteles, bestiolas quasdam, quæ in cochleis quibusdam reperiuntur, sed quæ præmollem habent carnem.

De cancrorum generibus.

Cap. CCXXXII.

Cancer, καρκίνος.

Longi, aliàs parui, μακροί.

*Vetus interpret
Non sunt applicata sicut
maris operculula.*

CANCERIS inter crustacea solis corpus rotundum est, & cauda deest: cum locustis squillisque oblongum corpus sit. Pedes his omnes cum forcipibus deni. Omnibus uero magna ex parte grandior ac ualidior forceps dexter quàm laeuis est: & superiorem forcipis partem mouent, non inferiorem. Crura iis breuia, quia parum mouetur. Alueus totius corporis indifcretus est: nec etiam caput distinctum, nec aliud quicquam. Oculi uero omnibus, sed aliis è latere supra, continuo sub prono, amplo distantes discrimine: aliis in medio, breui discrimine, ut heracleoticis & maiis. Os oculis subditum, in quo dentes duo ut locustis: uerum non rotundi, sed longi: & tegmina hos operiunt duo. Inter hæc talia interiacent quædã, qualia locustarum dentibus adnecti diximus. Humorem quem ore accipit, tegminibus illis depellit. Emitterit uero meatibus quibusdam superioribus, qui statim sub oculis positi sunt. Quoties ergo aquam acceperit, utroque tegumento os obturat, atque ita respuit humorem. Gula post dentes breuis admodum est, ita ut protinus uenter os accipere uideatur. uenter bisulcus gulæ subiungitur: cuius ex medio, intestinum simplex & tenue procedit, quod sub operculo illo exteriori applicato desinit, quod caudæ loco habetur: in quod & fœminæ oua pariunt. Humor intus in alueo pallidus, & minuta quædam oblonga albida continetur: rufa etiam alia, maculis dispersis. Differt à fœmina mas, magnitudine, crassitudine, & applicatili illo operculo: id enim amplius in fœmina est & distatius: & interiora habet hirtiora amplioraque, in quæ & oua pariat: aliàs cauda hæc in cancris minimi est usus: quandoquidem prope terram uitam agere cauernasque subire solent, nec plurimum natant. Et qui ex iis pelagij sunt, ij pedes habent longe tardiores ad ambulandum: sunt enim cæteris ipsi nantiores, ut maias, & qui heracleotici appellantur. Fœminæ quoque primus pes, inquit Plinius, duplex est, mari simplex. Ex omnibus animalibus cancrorum genus unum, non in priorem mouetur partem, sed in latus. Et cum cætera animalia ducibus binis pedibus incedunt, cancer unus quaternis regi solitus est. Cum cætera crustacea auersa coeant, cancri parte priore copulantur, sua opercula loculosa illa rugosaque mutua conseritione componentes. Latent cancri quinque mensibus, & crusta sua ueris principio exuuntur, quemadmodum locustæ: molliores quidem perspicue, sed etiam duriores exuere aiunt, ut maias: & tunc quidem

A quidem præ teneritate non satis ambulare possunt. Ostrea uenatur cancer,
 1 iniectoque inter testas lapillo, exedit. Cancrorum genus multiplex, nec fa-
 cile enumerandum: maximum quas maias appellat. Durior his crusta est, *Maia, μαῖα.*
 & crura exiliora: oculique paruo distant interuallo, sicuti in heracleoticis.
 Secundum magnitudinis locum paguri occupant. Qui heracleotici uocantur, *Pagurus.*
 crusta quoque firmiore muniuntur ut maiæ: & oculos habent paruo
 2 distantes interuallo, sed crura illis breuiora sunt quàm maiis. Aliud genus
 3 est fluuiatiliū cancrorum: ceteri minutiores, & nullis pene nominibus *Cancer fluuiatilis.*
 annotati. Genus cancrorum in litoribus Phœnice fert, tantæ uelocitatis ut
 4 uix consequi sit: unde *ἱππεῖς*, id est, equites illos appellarunt: iis nihil fere in- *ἱππεῖς.*
 tus propter inopiam pabuli. Genus item aliud est, quod magnitudine can- *Equites cæcri.*
 B crum non excedit, facie astacis simile. Edulium graue cancer est, & ægre *Cancer.*
 concoquitur: contra serpentium ictus medetur. Cancri fluuiatiles triti cru- *Cancri fluuiatiles.*
 di potique ex asinino lacte remedio sunt contra serpentiū phalangiorum-
 que morsus & scorpionum ictus. Elix & cū suo iure in cibo sumpti phthi-
 sicis tabidisque profunt, & iis qui leporem marinum hauserint. Nihil æque
 aduersari serpentibus aiunt quàm cæcos: suesque percussas, hoc pabulo mederi.
 Rupta cōuulsa cæcri fluuiatiles triti in asinino lacte maxime sanant: triti ue-
 ro cū ocymo atque admoti, scorpiones necant. In cataplasmatibus modū imposi-
 ti aculeos infixos extrahunt. Cancrorū fluuiatiliū succus cū farina ordeacea
 auriū uulneribus efficacissime prodest. Exustorū cancrorū fluuiatiliū cinis
 C non aliter atque echinorum cochlearūque exsiccandi facultate pollet.
 Substantiæ autem proprietate, mirū quàm canis rabidi morsibus prodest,
 & solus, & multo magis cum gentiana & thure, ut sit thuris pars una, gen-
 tianæ quinque, cineris cancrorum decem. Bibendum hoc medicamentum
 dant, alij quotidie diebus quadraginta, cochlearij magni mensura, aut (si
 non statim detur, sed aliquot post dies quàm uulnus acceperint) duorum
 cochleariorum aquæ admistū. Alij cineris duo cochlearia, uno radicis gen-
 tianæ adiecto, triduo cum uino exhibent. Cinis hic cum decocto melle, pe-
 dum sedisque rimas, perniones & carcinomata mitigat. Aduersus canis
 morsum minime ualere marinos cæcos alij prodidere: at Dioscorides ma-
 rinos eadem omnia posse, uerum minus efficaces esse prædicat: utuntur &
 cancrorum cinere ad dētium dolores: & ad lepras cum oleo Andreas usus
 D illo est. Quem cancellum & *καρύνιον* appellant, principio ex terra limoque *Cancellus.*
 consistit: mox conchulas ingreditur uacuas: ubi cum excreuerit, transit in *καρύνιον.*
 concham ampliorem, uidelicet aut nerites, aut turbinis, aut alicuius simi-
 lis: sæpe etiam paruam buccinam subit: ingressusque ampliorem illam, ge-
 rit pari modo, & uiuit in domicilio capaciore: rursumque excrefcens, aliam
 petit ampliorem. Specie similis locustaceis est, nascique seorsum per se so-
 litus: uerum quod testam deinde petit, uitamque in ea traducit, hinc simi-
 lis testa contectis animalibus est: quapropter is in ancipiti esse, genusque sibi
 uendicare utrunque uidetur: forma tamen, quod simplicius dixerim, simi-
 lis arancis est, nisi quod partem capiti & pectori subditam, ampliorem quàm
 aranci habet. Cornicula duo rufa tenuia gerit, quibus oculi totidem subia-

DE DIFFERENTIIS

cēt: qui nunquam intro recedant, ut cancerorum, neque claudantur, sed semper eminentes appareant. Os sub his est, quod uelut capillamentis quibusdam pluribus circumdatur. His pedes subiūcti duo bifurces, quibus cibum ori admovent: bini item utrique adhærent lateri, & tertius paruus. Quod sub thorace est, molle totum est: quod dissecto pallidū intus cernitur. Meatus unus ab ore ad uentrem pergit: foramen excremēti perspicui nullum potest. Pedes ac thorax duritiem præ se ferunt, sed minus quàm canceri: nexu nullo adhæret testæ purpurarum modo & buccinarum, sed absolutus liberque uagatur. Pinnothera hunc uocat Plinius, Pinnother, inquit, uocatur minimus ex omni cancerorum genere, ideo opportunus iniuriæ. Huic solertia est inanum ostrearum testis se condere: & cum accreuerit, migrare in capaciores. Genus cācelli diuersum est, quod in nerite degit, ab eo quod in turbine: oblongior enim est qui in turbine uiuit: qui uero in nerite, caterra quidem illi non absimilis: sed dextrum bifurcatum pedem, paruum habet, & læuum grandiusculum, & ingredi eodem ipso grandiore potissimū solet. Hic nunquam in turbine hospitatur, sed in neritis tantum. Sunt inter cochleas quæ intra se bestiolas habent similes astacis pusillis, qui uel in flumine gignuntur: sed ea differentia, ut præmollem intra suam testam carunculam habeant. Cancelli, qui perquam exigui inter pisciculos reperiuntur, pedes nouissimos latiusculos habēt, ut ad nandum utiles sint, quasi pro pinnulis aut remis pedes haberentur. Inter spongiarum cubilia bestiola gignitur aranei similis, quæ pinnophylax dicitur, & squilla parua. hæc concham ingressa, aperiendo claudendoque pisciculos capit: aperit autem antequam ingrediantur, claudit & contrahit cum ingressi sunt. Nascuntur & in nonnullis testa operti generis cancelli, colore albido, corpore admodum parui: & plurimi quidem in mitulis, qui in alto gurgite degunt: mox in pinnis, quos pinnotheras uocant: quinetiam in pectūculis atque ostreis: uerum nullum conspicuum capiunt incrementum. Piscatores caneros eius modi nasci confirmant unā cum illis quorum testam inhabitant, & ex eodem quasi seminio gigni. Et in pinna quidem carni eius ita adnascitur, ut ueluti carneam quandam radicem in eam demittere uideatur.

Pinnother.

Cancelli.

Μικροὶ καρκίνοι.

Pinnophylax.

Squilla parua.

Pinnother.

Πιννόθερ.

Πιννόθις.

Πιννότης.

Pinnoter.

Hippoe.

Curfores cācri.

Σκίλλαρον, uel

σκίλλαριον.

καείδιον.

1 Ostrea uenatur. Canceri astutia in ostreis exedendis describitur ab Oppiano. 2 Fluuiatilium cancerorum. Viuunt canceri, inquit Galenus, in utroque humore, marino scilicet & dulci. 3 ἱπποῦς, &c. Hippoe uocantur, inquit Plinius. Curfores cācri, uti alij referunt, quod longe latèque uagantur, modo circum litora errant, modo longius proficiscuntur. 4 Eundem hunc pinnophylacem Aristoteles, σκίλλαρον quoque uel σκίλλειον uocauit, & καείδιον. Theodorus pro utroque squillam paruam reddidit, Plinium secutus. Hæc apertius infra explicantur in pinna.

De squillarum generibus, & cammaro, leone & arcto.

Cap. CCXXXIII.

Squilla, καείδιον.

Squillas (quas καείδας Græci uocant) à cācrario genere differre modo diximus, eò quod corpus his longum sit, & caudam habeant: à locustario uero, quod forcipe careant, & plures habeant pedes. Quæ tamē ex mari ueniunt,

A niunt in Gangem squille, forcipes maximas & tangētibus asperas habent: quæ uero in Indum ascendunt, leues aiunt habere spinas, & forcipibus carere. Squillas ouum clauiculâsque intra se similem in modum habere cum locustis certum est: intestinūque his sicuti & locustis & astacis recta in caudam finit, quâ excrementa emittunt, & oua pariunt. Squillæ colorem mutant: uere enim nigrescunt, post uer albedinem suam recipiunt: Indicæ squillæ locustis maiores sunt. Squillarū plura sunt genera: gibbæ, quas Græci *κύφας* uocant, crangones. Et paruum genus earum quæ maiores nūquam effici possunt. Gibbæ parte prona similes sunt locustarum: supina uero parte, tabellæ (*πλάκας* uocāt) his nullæ. Quinos utrinque pedes capiti proximos habent acutiores, & ad uentrem utrinque alios, quorum extrema latiusculatula sunt. Squillis etiam gibbis cauda & pinnae quaternæ: quarū quod in medio est, spinosum est, & acutius quàm quod in crāgone reperitur. est enim latius in crangone. Squillæ gibbæ uterum circiter menses quatuor ferunt. Crangones contrā quàm gibbæ, primos habent utrinque quaternos: tum deinde ternos habent utrinque paruos. Reliqua corporis pars (quæ maior est) pedibus caret. Crangonis quoque lateri caudæ utrinque pinnae adnexæ sunt: quarum quod medium est, sicuti & in gibbis, spinosum est: uerum in crangone latius, in gibbis acutius est. Caridon quoque, hoc est, squillarum generis est cāmarus (ut author est Athenæus) eoque nomine uocatur à Latinis. E crustatorum genere & leo est, astaco minor: cuius brachia cācris similia sunt, reliqua pars locustæ. Leonem marinum Ælianus scribit locustæ speciem similitudinēque gerere: sed corporis tenuitate & gracilitate habitus maiori esse: brachiaque habere tum maxima, tum canceris similia: cetero ruleo colore esse: & subnigris maculis distingui. Iis quas nomine uris arctos appellant, idem pariendi tempus natura statuit, quod locustis: quocirca per hyemem & uere priusquam oua excludant, cibo laudātur. Cum excluderint deterrimæ fiunt. Quæ crusta operiuntur, ita se habent. Reliquum iam est, ut de testatis disseramus.

Squilla parua.

Gibbæ, κύφαι.

Crangones,

κράγονες.

Cammarus,

κάμματος.

Leo.

Leo marinus.

Αἶων.

Arctos.

Ursa.

Scylla.

Crangines.

Cammarus marinus.

Gammarus.

Leo.

1 Squillas, &c. Scyllam Plinius, ni fallor, hanc uocauit, lib. 32. 2 *κράγονες* Theo-
dorus crangines uocat. 3 Gibbæ, &c. Vetus interpres. Genus quod dicitur gibbo-
sum, habet x i i. pedes, in utraque parte sex pedes: & pedes qui sunt uersus caput, sunt
acuti ualde: & extrema aliorum pedum qui sunt in uentre, sunt lata: & uentres eorum
D assimilantur uentri carabi. 4 Cammarum marinum dixit Plinius. Columella in-
ter animalia (ut uidetur parui incrementi) cammaros numerauit. Gammaros alij uo-
cant. (ut Theodorus pro astaco gammarum reddit) Iuuenalis:

Si tibi dimidio constriktus gammarus ouo

Ponitur.

Martialis lib. 12 in Candidum:

Immodici tibi flaua regunt chrysendeta nulli:

Concolor in nostra gammare lance rubes.

Hic uero apparet ignobile esse gāmarum, siue cammarum, & uulgi cibum. 5 Leo
est astaco minor. In Athenæi exemplaribus habetur *μείων ὅτιν ὁ αἶων τῷ ἀσάκην*: quo in
loco equidem conicio legendum esse *μείων* pro *μείων*: itaque (minor) reddidi: atq; hanc
meam opinionem confirmat, & quod nobis tradidit ex Æliano Gillius. Plinius leo-
nem inter crustacea nobiliora numerauit.

DE DIFFERENTIIS

De testaceis.

Cap. CCXXXIII. E

Testatum.
Testaceum.
ὄστρεακέδραμον
ὄστρεακέρων.
ὄστρεον.
ὄστρεον.
Ostreum.
Concha.
Conchilium.
Turbinatum.
τρομοβοδής.

Bivalue,
δίθυρον.
Univalue.
μόνοθυρον.

Detectum,
τυμένον.

Turbinata.

Testata ea sunt quibus pars carnea intus est, nihil durum intra se habēs, solida foris, testæ aut lapidi similis, quale genus concharum & ostrearum est. Huius generis aut nullum in terra gignitur, aut omnino pauca, ut limacum genus, & si quid eiusmodi aliud sit, sed rarum: at in mari similiq; humore multa & uaria gignuntur. Hæc inter se numerosa discrepant differentia tum testæ, tum carnis ratione: aliis enim in hoc genere nulla est caro, ut echinis: aliis est, sed quæ penitus inclusa nec ulla ex parte conspecta est, excepto capite, ut limacibus, purpuris, buccinis, & reliquis turbinatis. Sunt uero turbinati generis (quod τρομοβοδής dicunt) alia quidem in anfractum intorta, ut buccina: alia in globum tantum circumacta, ut echinorum genera: nerites quoque testam habet rotundam. Cæterorum quædā duplici cōstant ualuula, quædam simplici: ut genus alterum δίθυρον aut bivalue: alterū F univalue uel μόνοθυρον possit nuncupari. Bivalue appello, quod gemina testa clauditur: univalue quod testa singulari cōtinetur: cuius altera pars detecta carnem ostēdit, ut lepas. Bivaluis generis pars clusilis est & resecratilis, ut peētunculi & mitili: eiusmodi nanque omnia, parte altera ligata, altera soluta constant, ut & concludi possint & aperiri. Alia binis quidem conclusa ualuulis sunt, uerum utroque latere connexa, ut ungues siue digiti. Sūt & quæ testa tota occultentur, ita ut nulla ex parte carnem detectā habeant, ut quæ tethya siue uertibula appellamus. Ipsarum etiam testarū magna uarietas: nam alia leues habent testas, ut ungues, mitili & concharum quædam, quas alij galadas appellant: alia scabras, ut ostreæ pinna, & conchæ nonnullæ & buccina. Atque horum quædam etiam peētinatim diuisas striatæ: ut pe G ētunculi & conchæ quædam: alia non ita striatas, ut pinna, & concharum nonnullæ. Crassitudine quoque differunt & tenuitate tum totius, tum partis, uelut laborum: aliis enim labra tenuia, ut mitilis: aliis crassa, ut ostreis. Item alia modo quodam se mouēt, ut omne quidem turbinatorum genus mouetur & serpit: & peētines, quos & uolare nonnulli aiunt: alia ita natura immobili sunt, ut nunquam sedem in qua hærent sponte ipsa mutare ualeant, ut pinna. Et quæ ex testaceis loco mouentur, eo tantummodo mouētur quo pedestria aliqua pedibus mutilata moueri dicimus, & parū admodum progrediuntur: sed uelut stabilia & hærentia mobilia sunt: ut progredientia uero, stare uidentur atque adhærere. sunt enim animalia ueluti mā H ca deprauatæque. Commune testacei generis omnibus est, ut testa intus equalis læuisque sit. Et caro bivaluis & univaluis generis ita testæ adhæret, ut nisi per uim nequeat detrahi: at turbinati laxior cōtinetur & absolutior. Cui generi peculiare est, ut testæ ea pars quæ à capite remotissima habetur in anfractum clauiculæmue torqueatur. Mouentur eadem omnia parte dextra, non ad clauiculam, sed in aduersum. Operculum etiam eadem iam inde ab ortu naturæ omnia fere gerūt. Est autem hoc crusta quædam prætenuis, qua tanquam operculo quodam congenito, carni patulæ appposito, sese quali concludendo tuentur, ne facile offendantur ab iis quæ extrinsecus incidant. Testatorū corpus quàm paucissimis constat ex partibus: sunt enim

A enim omnia aut immobilia, aut parum omnino motus adepta, ut modo diximus: quæ autē mobilia sunt, hæc plures habeant partes, necesse est. partes exteriores huius animalium generis differentiis iis uariantur. Interiorū natura similis quodammodo in omnibus est, maximèque turbinatis. Differunt enim inter se magnitudine, & quæ excessu constant affectibus: nec uero multum dissident uniualue & biualue genus, quāquam longe ab immobilibus discrepent, quod latius postea patebit. Natura ergo turbinatorū *Turbinata.* fere similis constat, nec nisi magnitudine uariat, ut modo dixi: aliis enim partes maiores atque euidētiores, aliis minores obscuriorēsque sunt. Quo enim maiora sunt quæcunque testatorum genera, eò partium conspectum

B præbent euidentiorem. Ad hæc discrimen illud duritiæ, mollicitiæ, cæterarūque generis eiusdem affectionum. Turbinatorum omnium caro penitus testē inclusa est, nec ulla fere ex parte conspecta, excepto capite. Hanc primo extimōque in ore testæ, maxima quidem ex parte, omnia torosiusculam habent, alia magis, alia minus. Caput eius ex medio partis prominulum extat & cornicula duo, quæ pro magnitudine animantis plus minus capiunt incrementi: in maioribus enim magna, in minutis uero animalibus admodum parua conspiciuntur. Exerunt caput more omnia eodem, idēque per metum retrahunt intro. Est illis & os: nonnullis etiam dentes, ut cochleis, breues, acuti, duri & tenues. Promuscidas item gerunt modo muscarum: quod quidem mēbrum partim linguæ effigiem præ se fert, & partim aculei. Venter os protinus excipit, similis auium ingluuiei, habentque infra uentrem duo quædam albida firma, & torosa, mammis simili

C lia, cuiusmodi uel in sepiis esse aduertimus, sed hæc torosiora sunt. Meatus *Papauer. μήκων.* à uentre duplicatus longus porrigit se usque ad id, quod papauer appellatur, quod μήκων Græci uocant, quod fundo cōmissum est. Hæc ergo in purpuris & buccinis & κόχλοις, id est, umbilicis sunt conspicua, & in clauicula testæ continentur, sicuti & in reliquis turbinatis omnibus. Est autem μήκων, id est papauer, quasi excrementitium quoddam membrana contentū magna sui parte in omnibus testaceis generibus, quod uel esculētum esse præcipue sentitur, quāquam in quibusdam echinis cibo minime idoneum est. Meatum illum excipit intestinum illi continuum simplēque ex toto usq; ad exitum: estq; eius initium circa anfractum papaueris, quo etiam latius

D est: hinc sursum uersus replicans, carnosam illam partem repetit, finitq; ad caput, unde eiicitur excrementum ex meatu quodam ori uicino, quod in omnibus perspicitur turbinatis tam aquaticis quàm terrestribus. Mēbrana in grandiusculis umbilicis sub uentre, gulæ illi siue meatui attexitur continua, per quem meatus prolixior albicans, colore similis superioribus illis mammillaribus carunculis tendit. habet etiam incisuras, quales in ouo locustarum habentur: uerum hoc albidum, illud rubidum est: nullus exitus huic, nec foramen ullum patet, sed prætenui membrana cōtinetur, cauum quoddam angustum in se habens. Tendunt ab intestino ad imum nigricantia quædam aspera atque cōtinua, qualia uel in testudine uiuentur, sed minus nigra. Cæteræ quoque cochleæ umbiliciue hæc habent eadem: sed quo

DE DIFFERENTIIS

*Univaluia.
Bivaluia.*

Ouum.

*Cordis propor-
tionale.*

minores, & minutiora: & in iis ipsis alia explanatius, alia obscurius, ut di-
ctum est. Univalue autem & bivalue genus, partim iis simile est, partim di-
uersum. caput enim & cornicula & os obtinent, atque etiam quod linguæ
speciem gerat: uerum hæc in minutioribus sensum præ sua exiguitate effu-
giunt: nonnulla etiã in exanimatis, aut non mouentibus percipi nequeunt.
Papauer illud omnia habent, sed non loco eodem, nec par, nec ex æquo ma-
nifestum: sed univaluia suo fundo, ut patellæ: bivaluia quâ mutuo testarum
complexu nodoue ligantur. Quibusdam etiam quasi capillamentis, in ex-
tremis oris, hæc omnia circundantur. Quod autem ouum uocatur tem-
pore quo gigni solet, altero tantum latere, dextro scilicet, bivaluia habent:
altero latere ostium excrementi cōtinent. Sed errore ouum hoc uocitatur, ^r
quippe quod nihil ad generationem conferat, sed tale sit quale est pingue ^F
in sanguineo genere cum uiget, & quod bona animalis nutritione alimo-
niæque proueniat: quamobrem sapore per id tempus præstant, ciboque lau-
dantur, scilicet uere & autumno. Laborant enim testata omnia per frigus
& æstum, atque exuperantiam temporis ferre nequeunt. Est autem ouum
hoc in testatis, quibus datum id à natura est, carni ipsi intumescēs, nullum
habens ad eius exitum foramen, sicuti albidum illud in umbilicis: id enim
illis simile intelligimus. Sed huiusmodi partes (ut dixi) cum conspicuæ in
magnis habeantur, in paruis tamen aut nullo pacto aut uix sentiuntur.
Quamobrem in magnis pectunculis præcipue patent. Ostium excrementi
cæteris quidem à latere est: at uero patellæ feræ parte ima testæ excernitur,
quâ foramen in testa habetur. Et univaluia quidē atque bivaluia ita se ha- ^G
bere cernuntur. In uniuersum autē, nullum ex testaceis est, quod capite ca-
reat: cæteræ corporis partes nomine uacant, præter linguam, quæ omnibus
etiam inest. Caput omnia testata infrà habent plantarum modo: ut quæ ci-
bum de imo capiunt, ut plantæ radicibus suis hauriunt. In testatis omnibus
id etiam est quod cordi proportionetur, eodem modo quo & in crustatis
& mollibus, quod mutis uocatur, sed minus patet: attamen in medio quæ-
rendum hoc est, aut scilicet inter partes quæ cibum recipiūt, & quæ excre-
mentum emittunt, si fixa degunt: aut inter dexteram partem & sinistram,
si incessilia sunt. Quæ siliceo tegmine operiūtur omnia, quibus saltem in-
grediendi facultas est, olfactum gustumque habere constat argumento e-
scarum: accedunt enim ad escam à longe, utpote odorantes. Sensus item sa-
porum iis inesse hac eadem ratione patet. sapore enim rerum earundem ^H
quæque delectantur, ad quas ueniunt odoribus inuitata. De uisu & auditu,
quanquam nihil certi manifestiq; habemus, inquit Aristoteles: unguis ta-
men ad strepitū se subtrahere, inferiūsque subsidere cernūtur, quoties fer-
ramentum sentiunt admoueri: pectines quoque admoto digito dehiscunt,
mox comprimunt se ut cernentes. Neritas item qui capiunt, non aduerso
flatu, sed secundo adeunt, quoties esca persequuntur: nec uoce ulla, sed silē-
tio agunt, utpote cum & olfaciant & audiāt: nec fieri posse aiunt, quin sub-
terfugiant, si uox proferatur. Hæc Aristoteles. In marinis ostreis, inquit Pli-
nius, auditum esse non est uerisimile. sed ad sonum mergere solent: ideo &
silentium

- A** silentium in mari piscantibus. Vniuersum autem testatorum genus, planta simile respectu gradientium animalium est. Sexus discrimen in iis quæ testa integuntur nullum omnino perspicuum est. Et plurima quidem non coire apertum est: sed an ulla coeant & per coitum generent, incertum est: sed quemadmodum in genere stirpium, aliæ fructum ferunt, aliæ sterilem sortiuntur naturam: ita etiam in his quod quidē pariat & generet, est: quod autem maris fungatur officio, deest. Vnum saltem ex his genus cochlearū coire perspectum est: sed an ortus earum per coitum sit necne, nōdum exploratum satis habetur. Est sane totum hoc animalium genus modo quodam inter animalia & plantas ambiguum, & uelut in ambobus constitutū
- B** generibus: munere neutrius fungitur. Nam ut planta, sexu maris & fœminæ caret, nec in altero generat: & ut animal, nullum ex se fructū affert modo plantæ: sed consistunt & generantur ex terrena & humida quadam concretionē. E limo nanque & materia putrescente, sponte naturæ oriuntur prope dixerim omnia: diuersa tamen pro limi differentia: nam in cœnoso, ostreis origo consistit, conchæ, chamæ: ungues & pectines locis arenosis *In cœnoso, ἐν ὀρεσώδεσσιν* sui ortus initia capiunt. Rimis cauernisque saxorum tethya generantur & glandes, & quæ per summa adhærent, ut patellæ & natices. locis enim nascuntur hæc uariis, ut alia uadis, alia gurgite, alia duris locis atque asperis, alia arenosis. Omnia uero id genus celerī incremento augentur. Quæ ex iis fauificare solent (qualia sunt, inquit Plinius, quæ durioris testæ sunt, ut murices, purpuræ) non alio modo quàm cætera testis inclusa generantur: uerum melius atque uberius quoties præexistent aliqua quæ eiusdem sunt
- C** generis. Condunt enim aliqua, ut purpuræ uerno tempore eundem in locum sese colligentes, quam *μελικήραν* aut fauaginem uocant, quæ uelut fa- *μελικήρα. Fauago.* uus est apum: uerum non ita elegans, sed quasi è putaminibus cicerum alborum multa inter se composita, struem unam sua cohæsione coagmentarint. Nullum iis patet foramen, neque ex his purpuræ ceteræue testacea enascuntur: sed coagmentatio illa fauo similis tanquam purgamentum iis est. emittunt enim, cum suos ordiuntur fauos, mucorem quēdam (saliuarium lentorem uocat Plinius) ex quo putamina illa coagmentata consistunt. Hæc ergo rupta diffusæque omnia, humorem quem cōtinebant, in terram demittunt: mox eo quo effuderint, loco gignuntur animalcula testacea, ut
- D** purpurulæ, exordio admodum exiguo. Buccina quoque & mituli fauificare solent. Itaque ne hæc quidem quæ inter testacea fauos saliuant, alio modo quàm cætera generantur: sed sponte naturæ omnia è limo materiæque putrescente. Quod ad generationem pertinet, res ita habet. Aluntur autē quæ ex iis immota manent humore dulci & potulento, qui per spissā trāsmittitur. Quæ autem mobilia eademque carne uescētia sunt, iis uictus ex pisciculis est, ut purpuris: alia uero iis quæ in mari pullulant, uescuntur. Latent testata omnia, ut in mari purpura, buccinum, omnēque id genus, uerum non eodem modo, sed absolutorum latibulum euidentius est: conduntur enim secessu: aliqua uero leuiore quodam tegmine superimposito delitescunt, ut limaces. At earum quæ adhærent, non est tam manifesta latita-

tio. Quæ uero latent, non eodem tempore omnia latent, sed limaces hye- E
 me, purpura & buccinæ canis exortu dies circiter triginta conduntur. Pec-
 tines etiam tempore eodem: sed eorum plurima sane latent, & algore ur-
 gente & aestu. Testaceo generi anni pluuij profunt, præterquam purpuris:
 cæteris squalor incommodus est. nam & minora redduntur & deteriora.
 Conducunt autem iis imbres, propterea quòd mare dilutius redditur: sed
 frigus facit profecto, ne uel in Põto uel in fluuiis gigni possint, exceptis bi-
 foribus paucis. Genus nãque uniualue potissimum rigore induratur & in-
 terit. Iam uero & lunari potestate ostrearum conchiliorumque & concha-
 rum omnium corpora augeri & rursus minui constat. In mari rubro testa-
 ta omnia mira quadam magnitudine augentur. Quæ testa intacta sunt o- F
 mnia, ut pectines, tunc optima sunt cum grauida: sed quanquam testa inte-
 cta grauida dicimus, tamen nullum eorum, uel coitum uel partũ uidemus.
 uerno tamen tempore & autumnno, ut dictum est, habere cernuntur ea quæ
 oua appellant, exceptis echinis qui cibo idonei sunt. Caro non æque om-
 nium esculenta est: & excrementum quod papauer uocatur, quibus-
 dam cibo idoneum, quibusdam non idoneum est. Modice collui debent
 omnia testacea in cibis, quia saporis gratia perit. Testaceis omnibus com-
 mune hoc est, ut falsum quendam in sua carne succum habeant, quo al-
 uum citare nata sunt: id quod unicuique magis minusue datum est. Quæ
 enim dura carne cõstant, minus hoc habent quàm ostrea, quæ sane omniũ
 mollissimam habent carnem: paruæ uero chamæ, sphondili, solenes, pur- G
 puræ buccinæque & alia id genus, duram. Itaque ostrea minus quidem nu-
 triunt, & aluum facilius mouent: quæ autem duriora sunt, uberius alũt, &
 difficilius concoquuntur. Purpuræ buccinæq; duriora sunt carne, succum-
 que efficiunt crassiora: sed caro in aliis, præsertim in ostreis humidior te-
 naciórque est. Præterea quæ duram habent carnem, ut concoctu difficilia,
 ita corruptioni minus obnoxia sunt. Qua quidem ratione sapius ea exhi-
 bere solemus iis, quibus ex malorum succorum copia cibus in uentre cor-
 rumpitur: siue eò ex iecinore adfluant, seu in ipsius uentriculi tunicis conti-
 neatur. Dantur autem, inquit Galenus, iis quibus cibus in uentre corrup-
 pitur, in optima aqua bis tẽrue decocta, ita ut cũ salsa prior iam sentiatur,
 in aliam quæ pura sit transferatur: ex iis quæ duram carnem habet, succus
 procreatur quem crudum uocāt, sicuti quæ mollem pituitosus. Quemad-
 modum uero ea quæ succum illum falsum exuerunt, carnem habent corru H
 ptioni repugnantem, & quæ aluum sistat, ita si (cum sale & garo condi-
 ta fuerint) eorum ebiberis iusculũ, uenter quidem abunde mouebitur, cor-
 pus uero nihil fere sentiet alimenti. at caro ipsa solidior, & difficilius con-
 coquitur, & crudum crassumque ac frigidum gignit succum: maximaque
 ex parte lentum ac pituitosum: quamobrẽ senibus maxime incõmoda est
 ostrearum, & testatorum omnium caro. Mnesitheus Atheniensis de testa-
 tis hæc prodidit, Ostrea, chamæ & mituli cæteraque id genus, carnẽ habent,
 quæ ob falsum quem in se continent succum, agre concoquitur: &, si cru-
 da edantur, aluũ cient. Quòd si concoquantur, uel in quouis humore, ma-
 gnam.

Agnam falsuginis partem in eo relinquunt: quo fit ut eorum iuscula aluum turbent: caro uero ipsa, falsi illius succi iam expers, minime uentrē perturbet. Quòd si probe assentur conche, maxime tum falsæ euadēt, ut quæ succum iam habeant ab igne ueluti succēsum, & prope dixerim absumptum. Ad aluum urinamue ciendam cæteris præstant mituli, ostrea, pectunculi & chama, ut author est Diocles Caristius.

1 Sed errore ouum hic uocitatur, &c. Xenocrates humorem album uocat & lacteum: Plinius etiā lac, ut de ostreis, quòd circa initia æstatis sint multo lacte prægnantia. 2 Emittunt enim, &c. Et nuper, inquit Plinius, cōpertum in ostreariis humorem iis fœtificum lactis modo effluere. *Lacteus humor.*
Lac.

B De turbinatis. Cap. CCXXXV.

Sunt testacei generis, ut nuper diximus, alia turbinata, alia biualuia, alia uniuualuia. Turbinato generi hoc fere peculiare est, ut testæ ea pars quæ à capite remotissima habetur in anfractum torqueatur. Mouentur eadem omnia parte dextra, nō ad clauiculam, sed in aduersum. Operculum etiam eadem iam inde ab ortu naturæ omnia fere gerunt: naturæque omniū, maxima quidem ex parte, in eorum partibus similis constat: nec nisi magnitudine uariat, ut modo diximus. Turbinati generis alia in anfractū intorta, ut cochlearum genera: alia in globum circumacta, ut echinorum genera.

De cochleis. Cap. CCXXXVI.

Turbinati generis cochlea est, & in anfractum intorta cochlearum omnium caro testis penitus inclusa continetur, nec ulla ex parte conspici-
Cua est, excepto capite. Quòd si testam detraxeris hebetescit cochlea atque expirat. Exerunt se domicilio, binæque ceu cornua prætendūt contrahuntque: oculis carent, ideo corniculis prætentant iter. Caput in iis modo quodam equinam speciē præ se fert. Os habent & dentes acutos, duros, breues: indicio est à minimis earum derosas uites. Ex testatis, unum cochlearū genus coire perspectum est: sed an ortus earum per coitum sit necne, nōdum satis exploratum habemus. cochleæ pariter omnes, autumnō & uere sua oua habere uisuntur. Varia sunt cochlearum genera: sunt oblongæ quibus
2 tubæ loco utuntur tibicines: (echinophoros uocāt aliqui, aut eclinophoros) Sunt & rotundæ in oleario usu, quibus scilicet oleum effunditur, & *πετρα-*
3 *δακτυλοι*, & quibus clauicula in acutissimum acumen intorquetur: iterum *Echinophori, uel Eclinophori.*
D sunt aquatiles, sunt & terrestres. Aquatiliū alia marinæ sunt, stomacho utiliores: alia fluuiatiles, quæ uirus habent. In terra gignitur cochlea terrestris, in testaceo genere pene sola, quæ & limax dicitur. Sūt ex cochlearum generibus quæ acerata uocantur, latæ, multifariāmque nascentes: sunt enim & è terrestribus quedā, quæ latæ & minutę passim inueniuntur. Sunt etiam cochleæ quædam nudæ, in Africa maxime: & passim quoque ober-
4 rantes minutæ quædam longęque & candidæ. Sunt & quos sesilos uocant, aut seselitas, genus syluestre uepribus frutetisque coherens, & quasi agglutinatum. Præterea sunt in Liguria alpibus quę *πωμαλία* ab operculo illo suo appellantur, quo ueluti tegmine superimposito latent (quāq̃ omnes etiā limaces leuiore quodā tegmine sibi superimposito, hyeme latent.) Genus *Cochlea.*
Κεχλίς.
Κεχλος.
Echinophori, uel Eclinophori.
Cochleæ rotundæ.
Cochlea terrestris.
Limax.
Κεχλίς λεπτή.
Κεχλος.
Acerata.
Cochleæ latæ.
Cochlea nuda.
Cochlea candida.
Longa.
Sesel.
Seselita.

Cauaticæ cochleæ.

Quo pacto cochleas præparare oporteat, docet Plinius lib. 30.

hoc minus uulgare est. Adhærēt operculo eiusmodi testē se operiētes, obruēt terra semper. Hæ circa maritimas tantum alpes quondā effossæ, cœpere iāerui & in Veliterno. In Balnearibus insulis cauaticæ appellatæ (quoniā in speluncis nascuntur) non prorepunt è cauis terræ, neque herba uiuunt, sed uix modo inter se coherent. Cochlearum aliæ aliis præstant: marinæ stomacho utiles sunt, & facile aluo excernuntur. Fluuiatiles & albæ uirus habent: terrestres uero stomacho utiles sunt. In his autē laudatissimæ sunt Sardonicæ. Aphricanæ, & in his Solitanæ, Astipaleicæ, & quæ in Chio gignuntur: & Siculæ, modicæ, quoniā magnitudo duras facit & sine succo. Balearicæ quoque quas cauaticas uocari diximus: & quæ in Liguria alpibus pomatiæ. Laudatæ & ex insulis Caprearum. Syluestres autem, quas sesilos appellauimus, & uentrē & stomachum turbant: uomitiones excitant, & aluum solunt. Illyricis magnitudo præcipua est, Aphricanis fœcunditas, Solitanis nobilitas, albæ in Reatino agro nascuntur. Strabo cochleas prædicat Linusias. Cochleæ quoque altilis ganeam impleuere: quæ in eam magnitudinem perductæ sunt, ut octoginta quadrantes caperent singularum calices: author est M. Varro. Cochleæ crassum procreāt succum: suntque duræ & concoctu difficiles. Quæ rotundæ sunt, earum grandiores, carnosæ sunt, uirūque habent, & choleram gignunt: at minores nonnullis in usu cibario sunt cum aceto mulso cōditæ rutæque uiridi & pipere. At uero qui eclinophori aut echinophori dicuntur, pētadactylīque, & quibus in acumen clauicula intorquetur, graciliore quidem sunt carne, sed saturitatem citius quàm aliæ pariunt, stomachoq; innatant. In cochleis marinis omnibus, quod collum uocatur suauius est: suntque, si cum terrestribus conferantur, leues, fragiles, bonique succi, nec facile corrumpuntur. Terrestres uero cochleæ (quas limaces appellauimus) sicuti & aliæ, duram habent carnem, cōcoctioni renitentem: quæ tamen si recte concoquatur, uberrime alit, & meatus exiguos obstruit: qua de causâ cum aceto & lasere ad esum cōdiri solent. Succus etiam ipsis inest, ut & aliis testatis, qui uentrem citet: qui si coquendo eximatur, reliqua caro aluum sistet, egregieq; alit, & stomacho idonea est. Et cochlearū cibus, inquit Plinius, stomacho medetur: in aqua eas subferuefieri intacto corpore earum oportet: mox in pruna torreri nihilo addito, atque ita è uino garoq; sumi, præcipue Africanas. Nuper hoc cōpertum plurimis prodesse. Id quoque obseruant, ut numero impari sumant: uirus tamen earum grauitatem halitus facit. profunt & sanguinem excreantibus H dempta testa trita, in aquæ potu: asperitatem faucium & distillationes leniunt cochleæ. Coqui debent in lacte: demptoque tantum terreno cōteri, & in passō dari potui. Cochleæ crudæ tritæ cum aquæ tepidæ cyathis tribus si sorbeantur, tussim sedāt. Et cochleæ in cibos iis quos linquit animus, aut quorum alienatur mens: aut quibus uertigines sunt, ex passi cyathis tribus singulæ contritæ cum sua testa & calefactæ in potu datæ diebus plurimum nouem. Aliqui singulas primo die dedere: sequenti binas, tertio ternas, quarto duas, quinto unā: sic & suspiria emendant & uomicas. Cochleæ uiuæ corpus & præsertim Africanæ, cum aceto deuoratum stomachi dolores

Ares mitigat: trita unà cum testa uino & myrrha, si exiguum inde bibatur, collieficæque cruciatus sanat. Et cochleæ nudæ (de quibus diximus) in Africa maxime inueniuntur, utilissimæ dysentericis. quinæ combustæ cum denarij pondere dimidij acatiæ, exque eo cinere dantur cochlearia bina in uino myrtite aut quolibet austero, cum pari modo calidæ. Cochleas bibi iubent exemptas testis tritasque treis in uini cyathis: sequenti die duas, tertia die unam, ut stillicidia urinæ emendent: testarum uero inanium cinerem, ad calculos pellendos. Cochleæ in cibo sumptæ accelerant partum: item conceptum impositæ cum croco. Eadem ex amilo & tragacantho illitæ profluuiâ sistunt. Profunt & purgationibus sumptæ in cibo: & uulnam auersam corrigunt cum medulla ceruina, ita ut uni cochleæ denarij pondus addatur & cyperi. Inflationes quoque uuluarum discutiunt exemptæ testis, tritæque cum rosaceo: ad hoc Astipaleicæ maxime eliguntur: alio modo Africana bina cum fœno Græco, quod tribus digitis capiatur, additis mellis cochlearibus quatuor illinuntur, aluo prius irino succo perunctæ. Sunt & minutæ longæque candidæ cochleæ passim oberrantes: eæ arefactæ sole in tegulis, tustæque in farina, miscetur lomento æquis portionibus: candoremque & leuorem corpori afferunt. Scabendi desideria tollunt minutæ & latæ cum polenta. Precipiunt & cochleæ crudæ carnem tritam bibere ex aqua calida in tussicruenta. Quartanis cochleæ fluuiatiles mederi dicuntur in cibo recentes. Quidam ob id adseruant sale, ut dent tritas in potu. Ictibus scorpionum carnes fluuiatilium cochlearum resistunt crudæ uel coctæ: quidam ob id salsas quoque adseruant: imponunt & ipsis plagis. Cochlearum terrestrium triu caro quamoptime trita adiectis uini nigri cyathis tribus, hepaticis bibenda datur calida: quam uim à totius substantiæ proprietate habere eas docet Galenus: in febribus tamen cum aqua calida. Capitis doloribus remedio sunt cochlearum, quæ nudæ inueniuntur nondum peractæ, ablata capita, ex his duritia lapidea exempta (est autem ea calculi latitudine): quæ alligantur & minutæ illinuntur fronti tritæ. Item limacis inter duas orbitas inuentæ ossiculum per aurem cum ebone traiectum, uel in pellicula agnina adalligatum, idem præstat: quod remedium pluribus semperque prodest. Inueniuntur in corniculis cochlearum harenaceæ duritiæ: eæ dentitionem facile præstant adalligatæ. Limacis quoque lapillum siue ossiculum quod inuenitur in dorso adalligatum dentitioni prodesse confirmat. Cochleæ quæ sunt in usu cibi cum myrrha aut turris polline aurium dolores sanant. Item minutæ & latæ fracturis aurium illinuntur cum melle: è naribus fluentem sanguinem sistunt cochleæ contritæ fronti illitæ. Et recentia uulnera conglutinant tustæ & impositæ, & nomas sistunt. Arûdines & tela, quæque alia extrahenda sunt corpori, cochleæ ex iis quæ gregatim folia sectantur contusæ impositæque cum testis: & eæ quæ manduntur exemptæ testis. Cochleæ unà cum testis tritæ aqua intercute laborantibus, toti uentri, in arthriticis autem, articulis ipsis imponuntur, quousque sponte decidant: agre nanque diuelli poterunt. Desiccant admodum, etiam si in alto crassus lentusque infederit humor. Quapropter idem agendum quoque in iis quæ ex ictu orti sunt tu-

Trita ex acetone, inquit Dioscorides.

DE DIFFERENTIIS

moribus,etiam si ægre dissolui patiantur,& aurium cōtusionibus. Carnes E earum aut sole aut cum thure & myrrha illitæ,cum uulnera alia,tum maxime quæ in neruis,etiam si cum contusione euenerint,conglutinant. Cochlearum humor qui μύξα,id est,mucus uocatur,uel sola absque carne unā cum thure,aloë,& myrrha,uel horum uno quopiā,uel omnibus simul usq; ad cerati cōsistentiam,medicamentum fit,quod tenaciter adharet,auriūque tumores quibus mucosus humor inest,efficaciter exsiccat: frontiq; impositus oculorum fluxiones sistit.ubi uero mucī copīā colligere uoles, cochlearum carnem stilo pungito:ita nanque humoris plurimū emittunt, præsertim si nuper captæ fuerint.Idem humor palpebrarum pilos agglutinat Testem si descenderit cochlearum spuma illini uolunt. Cochleæ ustæ F uehementer exsiccantis,& modice calfacientis sunt facultatis. Dysenterix mirifice profunt,ubi locus nondum putredinem senserit: quatuor scilicet partibus cineris,adiecta piperis albi parte una, & duabus gallarum. Tollit ex facie uitia cochlearum quæ latæ & minutæ passim inueniuntur,cū melle cinis.Et omnium quidem cochlearum cinis,inquit Plinius,spissat,calfacit sinectica ui: & ideo causticis commiscetur,pforisque & lepris & lentigini illinitur. Testæ cochlearū omnium,ut author est Dioscorides, crematæ excalfaciendi & urendi facultatem habent: purgant lepras,utiligines, dentesque,oculorum cicatrices emendant,& uitia cutis in facie (ἐφελδς uocant)albugines,ac uisus hebetudines,si unā cum carne sua ustæ tritæque illinantur. Strombos turbinésue sunt,qui modo aquatiles cochleas,modo 7 marinas uocent.Strombi,inquit Oribasius,duri sunt,concoctūque difficiles:& quo maiores,εὖ duriores euadunt. Cū sinapi eduntur,& ex aceto: at G uero strombi in aceto putrefacti, lethargicos excitāt odore. Profunt & cardiacis:strombi quoque carnes tritæ & in mulsi tribus heminis,pari modo aqua,aut si febres sunt ex aqua mulsa datæ proficiunt. 8

κοχλίας μύξα.

Mucus.
Μύξα.

στρόμβος.
Turbo.

κόχλος.
Umbilicus.

Πενταδάκτυλος.
Melicēbales,
uel Melitem-
bales.

κόχλος.
κοχλίας.
Umbilicus.

κοκκαλίον.
κόκκαλον.
Abrotone.
Limax.

1 κόχλος & κοχλίας,Theodorus nōnunquam umbilicos uertit:quasi sit umbilicus genus quoddam testaceum aliud à cochleis:uri sentit etiā Massarius.uerum quod umbilicus,quem Theodorus pro κοχλίας dixit lib.5 histor.animaliū, idē sit quod cochlea, uidetur ex Athenæo.lib.2.Sed de κόχλος & κοχλίας infra pluribus agetur. 2 Cochleæ, &c.Theodorus κοχλίας hoc in loco umbilicos uertit. 3 Πενταδάκτυλοι,uel pentadactyles. His adduntur à Plinio melicēmbales,uel melitembales. 4 Sunt & quos sefilos. &c.Hæ forsitan sunt de quibus Plinius lib.30.Cochleæ ex his quæ gregatim folia sectantur. 5 Linustæ,ab agro cui nomen Lino est iuxta Pityuntem.Hæc Hermolaus. 6 Qui si coquendo,&c.Quonammodo coqui debeat cochlea conditūque, docent Galenus & Oribasius. 7 Strombos turbinésue,&c. Cancellus qui turbinem subit,inquit Aristoteles,oblongior est: τὰ ἐν πῖρι στρόμβοις. Strombum alium esse à cochlea,uel ex Plinio manifestum est lib.32:Theodorus turbinem interpretatur. 8 Confunduntur apud Græcos,uel ipsum Aristotelem,κόχλος & κοχλίας: fere tamē Aristoteli κόχλος umbilicum,id est,cochleam marinam significat: κοχλίας uero terrestrem cochleam.Κόχλος nonnunquam etiam generale est, ut Pausanias in Laconicis: κόχλος ad purpuræ tincturam maxime idoneos ferunt Laconicæ maritima. Est apud Aristotelem & κοκκαλίον:& Athenæum κόκκαλον (nisi in alterutro codicum insit menda) cochleæ genus,& ut uidetur terrestre genus testaceum,à limace diuersum. Abrōtone, ut Hermolao placet,limacis genus est:quanquā sunt qui locustam putent item qui apē, alij qui piratā in eo uocabulo intelligant.Limacem Hesiodus φδρείκεν uocauit, quasi domiportā

H

A domiportam dixeris. In symposiis etiam proponi solitam quaestionem ludicram (χοινοφον uocant) de limace scribit Athenæus, ὑλογιγῆς, ἀνάκλανθες, ἀναίματος, ὑδροκέλανθες. Ad cuius exemplum, ut uult Hermolaus, Cicero limacē ita finit, Terrigenā, herbigradā, domiportam, sanguine cassam. Teucer uero ita, Animal sine pedibus, sine spinis, sine ossibus, crustatum

De muricum generibus, ut purpura, buccino, & reliquis.

Cap. CCXXVII.

Concha turbinati generis purpura est, canaliculatim è testa procurrat il-
1 li rostrum, & canaliculi latus introrsus tabulatū seu leue est, quā pro-
2 feratur lingua: præterea clauata est ad turbinem usque, aculeis in orbem se-
B ptenis fere. Totidem autem in testa clauiculæ reperiuntur orbes quot ha-
 bet purpura annos. Lingua purpuræ (quam promuscidem uocant) digito
 longior, firma & torosa est, duritia tanta ut tum conchulas, tum etiam sui
 generis testas perforare possit, qua & pascitur. Florem illum suum tingen-
 dis expetitur uestibus, inter papauer dictum & collū in candida uena con-
 tinet, supra eam partem quam uentrem appellant, in quibusdam nigrum,
 in nonnullis rubidum: tingit hic pressus cum extrahitur, & inficit manum.
 Quod ouum uocatur, semper habet purpura. Genera earum plura, pabu-
 lo & solo discreta. Lutenſe putri limo, & algenſe enutritum alga, uilissimū:
 utrisque melius Teniense in Tenei maris ora collectum. Est & quod cal-
 culosum uocatur, & dialutenſe aliud. Et nonnullæ magnitudine augentur
 insigni, ut quæ ad Sigæum & Lectron Idæ promōtoria gignuntur. Ad Car-
C teiam inueniri traduntur & purpuræ & buccinæ δεκακότυλοι, id est, quarum
 testæ decem cotularum sunt capaces: aliæ paruæ sunt, ut quas Euripus fert
 & Caria. Pelagiæ magnæ scabræque sunt, paruæ ad litora & oras reperiun-
 tur. Partes item aquiloniæ nigras, austrinæ rubras magna ex parte ferunt.
 Capiuntur, inquit Aristoteles, tempore uerno cum fauos extruunt: canicu-
 læ tempore fere nullæ capiuntur: non enim tantisper pascuntur, sed se abs-
 condunt & latent circiter triginta dies. Plinius capi eas post canis ortum,
 aut ante uernum tempus utilissimum censuit: quoniam cum fœtificauere
 fluxos habent succos. Fauificantes uerno tempore generant hyeme abeūte,
 eo quo diximus modo. celeri deinde incremento augentur, quippe quæ
 anno perfici possunt: uiuunt purpuræ annos circiter sex, uel cum plurimū
D septem: incrementum earum patet per orbes. Totidem enim, ut modo di-
 ximus, in testa clauiculæ reperiuntur orbes, quot habent purpuræ annos.
 Purpurarum caro, sicuti & cæterorum testatorum, dura est: ac proinde his
 exhiberi solet, quibus ex malorum succorum copia cibus in uētriculo cor-
 rumpitur. Et harum quidem & buccinarum caro durior est quàm aliorū,
 succūque gignit crassiolem, minus tamen glutinosum tenacemque: sed
 in earum partibus discrimen est. Quod collum nanque appellatur, præ du-
 ritie dentibus agre conficitur, concoquiturque difficulter, nec facile corrū-
 pitur: parciorēque succum generat & stomacho gratum est. Partes uero
 inferiores, & quæ μικωτες, id est, papauera uocantur, molles sunt ac facilius
 quàm colla conficiuntur: aluum mouent, & urinam sudoreque ac saluam

Purpura.
 φορφύρα.
 Alias, canicu-
 latim, & cum
 culi.
 Alias, tubula-
 tum.

Purpurarum
 genera.

Pelagiæ, αἱ ἐν
 τοῖς καλ-
 πῖς.

Purpure maio-
 res dure sunt,
 inquit Xenoc-
 rates.

DE DIFFERENTIIS

cient. Harum frequentior usus choleram gignit. Proprium his atque solenibus hoc contingit, ut eorum iusculum cum coquuntur, crassius reddatur. Purpuræ testa cremata exsiccandi uim possidet, dentes abstergit, carnem excrecentem reprimat, ulceribus malignis conuenit: & ulceribus quoque putridis si cum aceto aut posca aut uino mulso aut oxymelite imponatur. Purpurarum opercula in oleo cocta capillorum defluuium sistit: cum aceto epota lienis tumorem comprimit: suffocationes quæ ab utero oriuntur, suffitu prohibet, secundasque eiicit. Buccinum concha etiam turbinata & in anfractum intorta est, sed quàm purpura minor (unde & à quibusdā filius purpuræ dicitur) ad similitudinem eius buccini quo sonus editur: unde & causa nomini, rotunditate oris in margine incisa. Testa illi non est aculeis clauata quemadmodum purpuræ, sed scabra tamen. Et totidem etiā in clauiculæ testa reperientur orbes, quot habet buccinum annos. Promiscidum siue linguam habet, ut purpura, firmam & torosam, qua pascitur, qua etiam testas perforare potest. Quod in eo ouum uocatur, semper continet, sed aliàs maius, aliàs minus. Ad muricatum purpureū uel colore etiam ut purpura exquiratur, sed buccinum per se damnatur, quoniā phucum, id est, rubidi coloris splendorem, remittit. Buccinis etiam idem modus gignendi qui purpuris, tempusque idem est: iis nanque & fauificare in more est, & uere generantur hyeme abeunte. Latitant etiam canis exortu circiter triginta dies: non nisi petris adhæret buccinum, circaque scopulos legitur. Buccina lunæ incremento fiunt pleniora: æstate uero gracilescunt. alendi facultate purpuræ simile buccinum est, uerum durius est. Quod in his collum uocatur, aluum mouet, difficilius concoquitur: stomacho idoneum est, nec facile corrumpitur & mediocriter alit. Ex sinapi conditur in cibum, aut aceto, succo cyrenaico, aut pipere. Totum uero buccinum si unā cum papauere uocato coquitur, sistit potius aluum & sitim facit. Quod papauer appellatur ac parte inferiore reperitur, mollius est, & facile corrumpitur. Oleum in quo decoctum fuerit uiuum buccinum, dolores sedat auribus infusum. Buccinorum testa cremata non aliter atque purpurarum, exsiccat egregie, & ut mordacitatis omnis expers, ulceribus malignis prodest, & putridis quoque cum aceto aut uino mulso, aut oxymelite. Eadem purpuris præstant concremata buccina (inquit Dioscorides) sed uehementius urunt. Si quis testam sale plenam fictili crudo comburat, dentifricio conuenit, ambustis utiliter illinitur, ubi solui medicamentum minime oportet: nam postea quàm ulcus cicatricem duxerit, sponte sua decidet. Muricum etiam generis sunt, quæ uocant Græci colycia: alij corychia uel coryphia, turbinata æque, sed minora multo, & oris halitum custodientia. Con generum omnium, quæcūque scilicet turbinati sunt generis suauissima iudicatur coryphia. Suntque & ori & stomacho grata, aluumque & urinam cient, atque oris bonum reddunt odorem. Copiosius alunt iurulenta, assa uero dura sentiuntur. Horum papauer buccinorum more aluum stringit potius.

Buccinum.

Κκείξ.

Murex.

Purpuræ filius.

Suspecta hoc in loco uidetur Oribasij exemplaria.

Colycia.

Corychia.

Coryphia.

Murex.

I De muricum. Murex & si unam speciem significet, scilicet buccinum, generale tamen

Atamen est, ut recte admonet Hermolaus, sicuti & conchylum: purpuram enim com- *Conchylum.*
prehendit murex & alia, ut infra uidebitur. Muricum cinis, inquit Plinius, dentificiū
est. Muricum uel conchyliorum testæ cinis maculas in facie mulierū purgat cū melle
illitus, cutēque erugat, extenditque septenis diebus illitus, ita ut octauo, candido o-
uorum foueantur. 2 Est & apud Athenęum *ἡ δὲ περφόρα*, sed alia à purpura, uel sal *ἡ δὲ περφόρα.*
tem genus quoddam à purpura diuersum. 3 Buccinum & buccina etiam dicitur *Buccina.*
instrumentum illud quo sonus editur: cuius formam præclare descripsit Ouidius,
-Caua buccina sumitur illi Tortilis, in latum quæ turbine crescit ab imo.

De strabelo & nerite.

Cap. CCXXXVIII.

Strabelus concha est purpure & buccino similis, cuius testa idonea no- *στράβηλος.*
statur, ut ex ea sonus edatur. E turbinatorum genere nerites siue natex *Ἀστράβηλος.*
Est magnitudine exigua: testam habet lauem, amplam, rotundam: forma il- *Nerites.*
li buccinis proxima est, papauere tamen non nigro, ut illa, sed rubro. Testa *Natex.*
adnexum corpus medium eius firmiter est. Pascuntur natice mari trāquil *Νηείτης.*
lo, absolutæ saxi: at quoties flatus urgent, saxi adhærescūt more lepadum
& aporrhaidum, ac cæterorum generis eiusdem: nec sine tegmine dimoto
adherent, quod uelut operimentum sibi possident. Et modus hic idem est
purpuris, buccinis & omnibus generis eiusdem. In saxi ad inam maris se-
dem adhærescens nascitur nerites: & eò maris ubi fordium uacuitas est &
tranquillitas, uiget. Olfaciunt natice & audiūt, adeo ut fieri nō posse aiūt,
quin subterfugiant piscatores si uox proferatur. Concha est, quam Mutia-
nus muricem esse arbitratur, latiore purpura, neque aspero, neque rotun *Murex.*
Cdo ore, neque in angulos prodeunte rostro, sed simplice, concha utroque la-
tere sese colligente: quibus inhaerentibus plenam uētis stetitisse nauim por-
tantem nuntios à Periandro, ut castrarentur nobiles pueri, conchāsque quæ *Concha uene-*
id præstiterunt, apud Gnidiorum Venerem coli. Porro de conchis quæ ue- *ria.*
neriæ dicuntur, ita refert Plinius, Nauigant ueneriæ, præbentēque conca-
uam sui partem & auræ opposcentes, per summa æquorum uelificant.

In idem sit strabelus cum echinophoro, uel echinophoro cochlea? de quo suprà
inter cochleas. 2 Nerites siue natex. *Νηείτης καὶ ἀνηείτης, καὶ ἀνέρτης* apud Arhe- *Ἀνηείτης.*
næum, ut opinor. 3 Rotundam. Rotundiorē esse nerites testam quàm sit turbi- *Ἀνέρτης.*
nis, hinc apparet: oblongiorē enim formam recipit cancellus ille cōcharum: hospes
à turbinis testæ forma, qui turbinem subit quàm qui neritem. 4 Periandri histo- *Turbo.*
Dria quonam modo nobiles Corcyrensiū pueros Sardas miserit exsecandos, habetur
apud Herodotum lib. 3. 5 Nauigant ueneriæ, &c. In nonnullis codicibus habetur *Nerites.*
nauigant nerites, &c.

De echinis.

Cap. CCXXXIX.

Echinus testaceorum omniū maxime à natura munitus est: quippe cui *Ἐχίνος.*
testa (quam habet in globum circumactam) undique spinis frequenti-
bus circumuallata celetur: id quod soli inter testata peculiare est: atque hoc
item peculiare echinis est, ut nullam intus carnem contineant: sed uice car-
nis nigra quædam circum ab ore fusim sparguntur, nomine adhuc nullo
appellata. Quod caput echini appellant & os, uersum in terram est: quod
uero ad excrementi exitum deputatum est, id suprà habetur. Dentes quini

DE DIFFERENTIIS

echinis omnibus sunt, inquit Aristoteles, caui intrinsecus, inter quos ca- E
runcula quaedam interiacens, linguae officio fungitur. Mox iungitur gula,
deinde uenter in partes quinque distinctus: perinde ac si plures uentres es-
sent, plenus excrementi: cuius meatus omnes in exitu excrementi cocunt,
quà testa perforata est. uentri autem subdita sunt quæ oua appellant, mem-
brana quadam obducta, eodem in omnibus impari quinario numero. Sūt
uero omnibus oua, sed nonnullis exigua nec cibo apta. Echinorum nigra il-
la quæ parte superiore ad dentium originem pendent, & amara sunt, nec
esculenta. Genera echinorum plura sunt: primum quod cibo idoneum est,
in quo quæ oua appellant, magna esculentaque semper cōsistunt, & in ma- 2
iore corpore & in minore: nam nouelli adhuc paruiq; pleniusculi illis con-
stant, & maxime pleniluniis diebusque tepidis redduntur pleniores. Secun- 3
dum ac tertium spatagi & brissi, quæ genera pelagia sunt, raraque inuentu. F
Ad hæc quæ echinometra appellatur, magnitudine omnes superat. Echi-
nometra appellatur, inquit Plinius, quorum spinæ longissimæ, calices mi-
nimi. Genus item aliud est minutum, pelagicum, spinis grandibus, longis,
prædurisque modo pene lapidis, gigni in alto gurgite solitum, quo nonnul-
li ad distillationes urinæ medicamento utuntur. Circa Toronem echini na-
scuntur cādidi & testa & spina & ouo, augeri forma productiore soliti: spi-
na his parua nec rigida, sed mollior. Nigra autem illa ori proxima plura, &
ad foramen exterius cocuntia habentur, sed disiuncta inter sese. Echini o-
mnes spinis loco pedum utuntur: his enim nitibundi mouentur, sedemque
permutant. Omnibus autē ingredi est in orbem uolui: itaque detritis sem-
per aculeis inueniuntur. Mouentur agilius & frequētius qui sunt cibo ido- G
nei: cuius rei argumētum quod semper algæ aliquid suis spinis implexum
gerant. Tradunt sequitiam maris prælagire echinos, correptisque operiri la-
pillis, mobilitatem pondere stabilientes seseque saburrantes: nolunt enim
uolutione spinas atterere. Quod ubi uidere nautici, statim pluribus an-
choris nauigia infrenant. Ex echinis alij rufi sunt, alij flauī: sunt & aliis colo-
ribus echini, sed ij cæteris præstāt. Inter testacea omnia quibus facultas in-
grediendi est, olfactum echini minime habere uidentur. Stomacho uen-
trique idoneus est echinus, bonique succi, & urinam ciet. Exiguū corpo-
ri præstat alimētum, neque plane crassum neque tenuem, sed mediocrem.
Contra dorycnium echini maxime profunt, & iis qui succum carpathi bi- I
berint, præcipue eius iure sumpto. Echini cum spinis suis contusi calculos
sanant: modus singulis hemina bibitur donec proficit: & aliàs in cibis ad hoc
proficiunt. Totum echini corpus ustum, cinerem facit extergentis digerē-
tisque facultatis, quo nonnulli ad excrecentem in ulceribus carnem, & ad
fordida ulcera sunt usi. Echini testam crematam hæc efficere prodit Dio-
scorides. Cutem in alopeciis replet echini unā cum carnibus suis crema-
ti cinis.

*Plinius: Oua
omniū amara,
quina numero*

*Spatagi.
Brissi, Βέισσι.
Echinometra,
Εχνομήτρισ.*

Echini cādidi.

*Quonā modo
parentur con-
dianturque ad
esum, docet Ga-
lenus.*

*Echini ouarij
Spatangæ.
Patangæ.*

1. Dentes quini. Echinis quinos esse dentes, unde intelligi potuerit, miror, inquit Plinius. 2. Oua appellant, &c. Ouarios echinos hos uocat Hermolaus. 3. Spa- tagi brissi. Spatangas aut patangas, Hermolaus dicit.

A De balano.

Cap. CCXL.

*Balanus.*¹ **B** Alanus aut glans nomē habet à similitudine glandium quercinarum.*Balanus.**Glans.*

E genere est testatorum immobilium: testa leui. olfactū nullum habere cernitur. Nascuntur balani circa rimas cauernasque saxorum. Carnem habent duram: in cibo laudantur præcipue qui iis nascuntur locis ubi marinæ admiscetur fluuiatilis aqua, saxis adhærentes: sunt nanque ij dulces & habitiores plenioresque: copiosum præbent succū, quo & abunde nutriunt aluūque mouent: ori stomachoque grati: teneriorem habent carnem, & urinam ciunt. Decoctum quoque eorum aluum ciet epotum: quæ uero saxis non adhærescunt, acres sunt & medicamentosi, magisq; aluum perturbant, sed urinam minus citāt. Hæc Xenocrates: Athenæus uero, Alocis, inquit, discrimina sortiti sunt balani: quandoquidem in Ægypto optimi gignuntur & suauissimi: tenelli, orique ac uentriculo grati: qui & succum & alimentum præstant copiosum, urinam atque aluum mouent: in aliis uero locis sapore inueniuntur magis falso.

Habitiores plenioresque, & urinosi.

¹ Balanus, &c. Sphōdylus apud Galenum & Columellam: Plinius uero tāquam diuersa animalia enumerat. Est apud Paulū cōdylos concharum genus, forsitā idem.

*Sphondylus.**Condylus.*

De uniualueibus, ut de lepade & aure marina. Cap. CCXLI.

¹ **E** uniualueium genere lepas siue patella est, eorum scilicet quæ simplici ^{λεπας.} ^{λεπας ἀγέλα.} **U**alueula constant: singulari enim testa cōtinetur lepas, & ea quidē læui: altera uero eius pars superficie detecta carnem ostentat. Saxis testa in dorsum data adhæret: fitque alieno septo quodammodo biualuis, ut eo modo se concludendo tueatur. Os habet, & post os uentrem esse in hoc etiam genere patet: & illa præterea quæ oua uocantur: quod etiam papauer appellatur, in imo continetur. Excrementum quoque eius parte ima testæ excernitur, qua foramē in testa habetur. Gignitur lepas circa cauernas rimasque saxorum. Et quāuis saxis adhærendo uiuat, saxis tamen quandoque etiam absolui, in pastūque ferri solet, alióque transire. Magna quidem ex parte, paruulæ gignuntur lepadæ: quæ tamen nonnunquam ostrearum magnitudinem æquant: maxime autem in Indico mari: ut & alia omnia inueniuntur. ² Carnem habet lepas duram, concoctu difficilem, paucique succi: elix, ³ condimento redduntur gratiores. Eiusdē generis cum lepade & aporrhais ^{ἀπὸρρῆις.} ^{ἄπρ.} ^{ἄπρῆα.} est: & more lepadum saxis adhæret. Quæ ^{ἄπρ.} id est, auriculæ dicuntur, saxis adhærent. Hæc neque palato neque stomacho grata sunt: frixa tamen eduntur: neque enim aliter placebunt: nutrimenti plurimum exhibēt, nec facile excernūtur. Circa Pharum insulam Alexandriæ uicinam multa proueniunt: in Illyrico uero & sinu Ionico gignuntur magna. Sūt & pholades ^{φολὰς.} apud Athenæum, quæ & nutriunt plurimum: sed uirus olent, prauique succi sunt.

*Patella.**Patella fera.**Cis, & adext.**τερον.**Auris marina.**Murex.*

¹ Aristoteles *λεπιδὰ* & *λεπιδὰ ἀγέλον* appellat, & *ἑς θαλάττην*. Theodorus patellam, patellam feram & aurem marinam. ² Concoctu difficile, &c. *ἐν κατὰ δύσαςιν*, in Athenæo, id est, concoctu faciles, sed forsitā menda est in exēplaribus, ³ Aporrhais, &c. Theodorus muricem interpretatur. ⁴ Quæ *ἄπρ.*, &c. Vt Antigonus Canistius

DE DIFFERENTIIS

ὅς αὐτοῦ
της.

tradidit, ἧς αὐτοῦ τις uocatur Æolice. 5 Videntur & φολλᾶς apud Athenæum ex E
eodem esse genere cum his.

De bivaluibus, & primò de ostreis.

Cap. CCXLII.

ὄστρεον.
Λιμόστρεον.
ὄστρεον.
Ostreum.
Ostrea.

E Bivaluium genere ostrea est, testâ illi aspera scabrâque crassioribus la-
bris. Quod ouum uocatur, non semper, sed uere habent ostrea: mox e-
nim tempore procedente, minuitur: demumque totum prope aboletur: in
cœnoso maxime limo gignuntur. Gaudent dulcibus aquis, & ubi plurimi
influunt amnes: ideo pelagia parua & rara sunt. gignuntur tamen in petro-
sis carentibusque dulcium aquarum aduentu. Gignuntur etiam quandoq;
& in fluuijs & paludibus stagnantibusue locis. uerum optima sunt ostrea
marina, quæ prope paludem aut fluuium nascuntur: maiora enim fiunt &
dulciora, meliorisque succi. Quæ uero ad litus aut inter saxa gignuntur ubi
deest limi aut aquæ dulcis copia, parua sunt, dura, & gustu amara atq; mor-
dacia, ideoque neque in cibo grata. Grandescunt syderis quidem ratione
maxime, ut diximus: sed priuatim circa initia æstatis, inquit Plinius, multo
lacte pregnantia, atque ubi sol penetrat in uada. Hæc uidetur causa quare
minora in quibusdam locis reperiuntur: opacitas enim prohibet incremē-
tum: & in tristitia minus appetunt cibos. Vere, inquit Athenæus, & circa
æstatis initia optima sunt plenâque & tumentia: atque unâ cum dulcedine
quadam marinû referunt saporē: stomacho quoq; grata sunt. Variant colo-
ribus: rufa in Hispania, fusca in Illyrico, nigra & carne & testa in Circeiis.
Præcipua uero habentur in quacunque gente, spissa & salua sua lubrica:
crassitudine potius spectanda quàm latitudine: neque in luto capta neque
in arenosis, sed solido uado: spondylo breui atque non carnosio, nec fibris
lacinioso, ac tota in aluo. Addunt peritiores notam, ambiente purpureo cri-
ne fibras: eoque argumento generosa interpretantur calliblephara appel-
lantes. Gaudent & peregrinatione, transferrique in ignotas aquas: sic Brū-
dusina in Auerno compasta, & suum retinere succū, & à Lucrino adoptare
creduntur. Hæc sint dicta de corpore. Discrimen etiam ostreorum fecere
nationes & litora, sicuti & in aliorum aquatiliū generibus: ut & ostrea ali-
ubi atque aliubi meliora inuenirentur. Sergius orata Lucrina nobilitabat
ostrea, qui eorum uiuaria primus omnium inuenit, cum nondum Britan-
nica seruiebant litora. At Mutianus Cyzicena, maiora Lucrinis: dulciora Bri-
tannicis: pleniora Lucensibus, teneriora Istricis: candidiora Circeiensibus:
sed his neque dulciora neque teneriora esse ulla, author est. In Indico mari
Alexandri rerum authores, pedalia inueniri prodidere. Necnon inter nos
quidam tridacna appellauit: tantæ magnitudinis intelligi cupiens, ut ter
mordenda essent. Est ostrei quoddam genus, quod pictoribus usui est: cras-
situdine plurimum excedit, & florem illum, non intra testam, sed foris ha-
bet: comperiri id genus locis Caria potissimum solet. Ostreorū dos in me-
dicina in hoc loco tota dicetur: nec potest uideri satis dictum de his, cum
palma menfarum diu iam tribuatur illis. Ostrea testatorum omnium mol-
lissimam habent carnem, sed glutinosam, stomacho idonea sunt, minus nu-
triunt, magisque aluum cient. Et cum cætera omnia elixa dantur aut assa,
ostrea

Calliblephara.

Tridacna.

A ostrea uel cruda mandi solent: quidam in fartagine frixis utuntur. Contra leporis marini uenena ostrea aduersantur. Ostrearum testæ crematæ uires habent buccinarum similes, nisi quòd minus crassarum sunt partium. Faciei sordes abstergunt, splendidos reddunt dentes. Elotæ, humida ulcera cauâque replent, atque ad cicatricem ducunt: excrecentem in ulceribus carnem reprimunt. Stomachum, inquit Plinius, unice reficiunt ostrea, fastidiis medetur, molliunt aluum leniter. Eadem cocta cum mulso, tenasmo qui sine ulceratione sit, liberant: uescicarum ulcera quoque repurgant: *Alias, urinæ distillationibus.* in conchis suis cocta, uti clausa uenerint, mire distillationibus profunt. Testæ ostreorum cinis uuam sedat, & tonsillas admixto melle. Eodem modo parotidas, pauos, mammarumque duritias, capitum ulcera ex aqua, cutemque mulierum extendit. Inspergitur & ambustis: & dentifricio placet. Pruritibus quoque & eruptionibus pituitæ ex aceto medetur. Crude si tunc dantur strumas sanant, & perniones pedum.

I Ostrea, &c. ὄστρεον etiam quandoq; dicitur: quanquam ὄστρεον fere generale est omnia complectens quæ testa integuntur, ut satis explicat Galenus 11. lib. de simplic. medic. Et ὄστρεον quoque nonnunquam æque generale est ad omnia testata. Aliquando uero ea sola comprehendit, quæ sua natura immobilia sunt.

De chamis seu conchis.

Cap. CCXLIII.

C Oncharum siue chamarum genera, chame trachæa, id est aspera: chame leios, id est leuis. Glycymerides, uel, ut alij uolunt, glycyamerides, & pelorides, biualues sunt, & generis uarietate inter se distantes, & figuræ *Χάμη. Κελεῖς. Κελεῖς. Chame. Concha. Χάμη βραχέα. Κελεῖς βραχέα. Χημίον μακρόν.* **2** rotunditate. Chame trachæa (quæ & à nonnullis glycymerides dicitur) ab aliis generibus differt, quòd non solum aspera scabrâque sit eius testa, sed striata & quasi uirgulas quasdam prominentes habens per testæ longitudinem extensas. Caro illi intus maris saluginem sapore refert, & duriuscula est: & ut Icesius tradit, mali succi, parumque nutrit, & facile excernitur: ut *Χημυλεῖα.* **3** uero Diphilus, stomacho grata est. Ab hac differt chameleios, quod testam habet leuiorem, latiore & pellucidam: carnemque intus suauiore, quæ concoctu facilis est, bonique succi, uberius alit, stomachoq; grata est. Huic suauitate præfertur glycymerides: uerû à peloride uincitur. Pelorides reliquas magnitudine superant, sed glycymerides maiores sunt quàm pelorides. Glycymerides carnem habent duram, quæ non parum alimenti præstat: & trachæas succi bonitate superant, sed peloridibus inferiores sunt: *Glycymerides. Chame glycymerides. Pelorides. Πελαγείδης. Chamapelorides.* **D** stat: & trachæas succi bonitate superant, sed peloridibus inferiores sunt: urinam magis cient glycymerides quàm pelorides. Emolliunt aluum pelorides. Discrimen his etiam ex loco est, (quanquam chamæ omnes locis arenosis sui ortus initia capiunt:) quæ enim in Dicearchia siue Puteolis, aut Lucrino lacu, aut circa Alexandriam nascuntur in paludibus, optimæ sunt. Quæ uero supra Dioleum & Pharon atque Pontem, quo Pharos Alexandriæ iungitur, oblongæ sunt glandium quercinarum instar, & hirtæ similiter atque fagorum glandes quos echinos uocant, & candidiores, carneque intus duriore pariter & acriore. Chemas, sunt qui ita diuidunt, ut alia chame trachæa dicatur, alia basilica regiaue, quæ & pelorides dicitur. Quæ basilicæ à nonnullis dicuntur, ab aliis peloriæ, inquit Diphilus, copiosum cre- *Χημή. Χαμή βασιλική. Pelorides. Peloriæ.*

DE DIFFERENTIIS

Chame. ant alimentum, (præcipue quæ grandiores sunt) bonumque gignunt suc- E cum, & stomacho gratæ sunt, nec facile excernuntur. Chamæ cum coquuntur, duriores euadunt, & suaues si rite condiantur. Chamarum, inquit Dioscorides, in exigua aqua coctarum ius aluum ciet, id cum uino assumitur.

Κόρυς. 1 Chame, &c. χύμη, forsitan dicta ἀπὸ τῆς κεχλωμένης. 2 Chame trachæa. Mace- 5
κρείος. dones hanc κόρυκεν, Attici uero κρείον dixere. 3 Ab hac differt chameleios, &c. Has, ni fallor, Aristoteles galadas uocauit, concham scilicet læui testa, an uero sui generis concha sit? 4 Πελαγίdis ἀπὸ τῆς πελάγος. 5 Conchæ nomen unam speciem significat, nempe chamen, ut apud Aristotelem lib. 4 histor. animalium: sed & priuatim chamen trachæam, ut lib. 5. & apud Oribasium lib. 2. Plinius conchas appellauit, non quæ testa adeo fragili clauduntur atque cochleæ, pectines, digiti: sed quæ firmiore, ut purpuræ, buccina, pinna. Concha & quibusdam non minus generale est quam ostreum: continet enim omnia quæcunque testa intacta sunt. Nonnunquam etiam pro F testa ipsa accipitur, ut Columella in horto, Implicitus conchæ limax: & Cicero libro secundo de natura deor. de pinna, Duabus parula conchis: &, comprimit conchas.

De mitulis siue musculis & tellinis.

Cap. CCXLIII.

Mitulus. **M**itulus qui & musculus è testaceorum bivaluium genere est testas ha-
Musculus. bens cluiles & referatiles, leuésque, labris tenuibus. Connectuntur 1
Μύς, ὁ inter se mituli, fauificant & acruantur muricum modo: nascuntur enim
μύξ. more ceparum, ut minores subinde oriantur iuxta principium. Viuunt in algosis, gratissimi autumnno, & ubi multa dulcis aqua miscetur mari: ob id Ephesij, & qui in Ægypto inueniuntur, laudatissimi. Procedente hyeme, amaritudinem trahunt, coloremque rubrum. Iuba in iis uoluminibus quæ G scripsit ad C. Cæsarem Augusti filium de Arabia, tradit mitulos marinos ternas heminas capere. Musculorum duæ sunt species: maiores qui salem 2 uirúsque resipiunt: ideóque gustui ingrati. Duri item sunt & concoctioni 3 renitentes, sanguinem procreant crassum, & pituitæ multum: & succum denique non adeo probum. Copiose alunt, uentrémque & urinam cient. Hi si assentur sitim uehementem excitant: si uero elixentur, & acrioribus quibusdam, ut sinapi nasturtiõe condiantur, nõ adeo uirus resipiunt. Mi- 4 nores, rotundi magis sunt, & externis testarum partibus hirti, tenuiori- 5 búisque testis, carne & molliore & dulciore, bonique succi: uerum minus a- 6 lunt & urinam cient magis. Ora mandentium atque fauces acri mordacitate uexant, gulam arteriamque exasperant: tussim quoque siccam & rau- H cedinem efficiunt, uocémque obtundunt. Deteriores sunt qui in locis arenosis, aut inter testas figlinas gignuntur, iis qui in algosis proueniunt. Myaces, inquit Dioscorides, id est, mituli laudatissimi in Ponto: caro eorum ad 6 canis morsus utilissime imponitur. Crematis eundem buccinis effectum præbent: priuatimque plumbi in morem eloti, oculorum medicamentis cum melle utiles sunt: palpebrarum nanque crassitudinem & albugines, cæteraque quæ oculorum claritati officiunt, exterunt. Atque in aliis partibus fordida ulcera capitísque pustulas sanant. Qui circa Ephesum gignuntur μύς, id est mituli, inquit Athenæus, pectunculis meliores sunt: chamis tamẽ inferiores: urinam magis quàm aluum citant. Myacum ius, inquit Plinius, traditur

Hæc Plinius non unius speciei, sed myacum, id est, mitulorum generi tribuit.

A traditur aluum & uescias exinanire, interanea distringere, omnia adaperire, renes purgare, sanguinem adipemque minuere: itaque utilissimi sunt hydropicis, mulierum purgationibus, morbo regio, articulari, inflationibus: item prodesse felli, pituitæque pulmonis iocineris splenisque uitiis, rheumatismis. Fauces tantum uexant, uocæque obtundunt. ulcera quæ ferpant aut sint purganda sanant: item carcinomata. Cremati autem ut murices, & morsus canum hominumque cum melle, lepras, lentigines: cinis eorum potus emendat caligines. Gingiuarum & dentium uitia, eruptiones

7 pituitæ, & contra doricinium aut opocarpathon antidoti uicem obtinent.

Tellinem à Romanis mitulum etiam uocari existimauere nonnulli. Tellinæ circa Canopum insulam in Canopico ostio sitam frequentes sunt: & locis arenosis gignuntur, & in litoribus quæ sæpe fluctibus agitantur. Quarum quæ tenuiores exiliorisque sunt, basilicas, hoc est, regias appellant. Quæ uero fluuiatiles, ut quæ in Ægypto & Nili superioribus partibus gignuntur, maiores sunt & succi pleniores dulcioresque. In uere optimæ sunt tellinæ.

8 Recentiores bonam faciunt aluum, sed præcipue ius earum: falsas uero tellinas uistas, adeo urentem efficere cinerem ferunt, ut si cum cedria mixtus instilletur, auulsos palpebrarum pilos renasci non patiatur.

1 Connectuntur inter se mituli, &c. Mituli, inquit Plinius, sponte naturæ in arenosis proueniunt. 2 Musculorum species. Plinius ita: Degenerant myaces in duas species. 3 Hos Plinius mitulos, Oribasius myacas, Athenæus *μύας σκιλλώδεις* uocat, *μύες σκιλλώ-* & *μύας* in genere masculino, 4 Minores, &c. Hos Plinius myiscas, Oribasius & *δεις*. Athenæus, *μύας* in genere fœmineo appellant. 5 Molliore, ita Oribasius, & Athenæus. Plinius uero duriori carne esse scribit. 6 Hæc Plinius alteri myacum generi tribuit, nempe priori & quod maius diximus, mitulos uocat Plinius. 7 Tellinem, &c. Romæ circumferri narrat Hermolaus pusillas quasdam cochulas: quas qui uendunt, tellinas prædicant, uulgaribus cochis minores & leuiiores, candidasque nec striatas: quas Veneti piscatores à capparidis similitudine capparoculas appellant. 8 Quæ Dioscorides tellinis, eadem Plinius pectunculis attribuit: nec quicquam *πτερυγίων*, id est, de pectunculis apud Dioscoridem habetur.

De pinna.

Cap. CCXLV.

Pinna concharum generis est, duabus grandibus patula conchis, scabris, nec tamen striatis, labris tenuibus: nunquam sine comite est, sed custodem intra se continet, aut squillam paruam, aut cancellum, pinnotherem

Duocant & pinnophylacem: quo quidem custode priuata, perit breui tempore: neque enim absque mutua opera uiuere possunt. Pandit se pinna, luminibus orbum corpus intus minutis piscibus præbens. Assultant illi protinus: & ubi licentia audacia creuit, implent eam: hoc tempus speculatus index, morsu leui significat: tum admonita squilla morsu pinna, comprimit conchas, & quicquid inclusit, exanimat, partemque socio tribuit. Nascitur pinna in limosis arenosisque locis ex bysso, id est, uillo siue lana quadam pinnali, subrecta, semper radice innititur, neque sedem unquam mutare solet, neque euulsa uiuere potest. Quod ouum uocatur, semper habet, sed aliàs maius, aliàs minus. Pinnae copiosum præbent alimentum: uerum ægre & concoquuntur & digeruntur: urinam cient. Pinnae optimæ sunt te-

DE DIFFERENTIIS

Limosis herbo nella, plenæ carnosæ'ue, quæ in limosis herbosisque uadis gignuntur: & u- F
sifq; πικρῶ- bi mari dulcis aqua miscetur, & locis tranquillis ac uento carentibus: te-
δωρ. niores enim hic nascuntur, quàm ubi fluctibus agitantur. Grandioribus
parua: & quæ uere & æstate capiuntur, aliis præstant: sunt enim & suauio-
res & pleniores. Quæ magnitudine media sunt, carnem quidem habent
mollem, candidam ac dulcem: collum autem durum concoctu difficilem,
corruptionique renitentem: collo nanque corpus reliquum facilius cor-
rumpitur. Elixis assæ duriores euadunt, præsertim si uino fuerint aspersæ.
Earum autem caro quæ in uino & aceto macerata sunt, mollior est, sed fla-
tus generat. Pinnam esse concham illam celebrem in qua gignuntur mar-
garitæ nonnulli prodidere. Theophrastus in eo libro qui de lapidibus in-
scribitur, non pinnam, sed pinnae similem esse prodidit. Androsthenes ue- F
Concha mar- ro, prorsus aliam, quæ apud Indos berberi dicitur. Hæc pectunculo forma
garitifera. similis est, sed neque striata ut pectunculus, neque ita aspera: neque duas ue-
Berberi, luti aurículas habet, quemadmodum pectunculus, sed unicam. Chares Mi-
Β' π' ε' π' ι. tyleneus, oïtreo similem concham esse prodit, sed oblongã & crassam, car-
ne intus ampla, candida & odorata. In nostro mari, inquit Plinius, reperiri
solebant margaritæ: crebrius circa Bosporum Thracium, rufæ ac parue in
conchis quas myas appellant. at in Acarnania quæ uocatur, pinna gignit.
Quo apparet nō uno genere conchæ nasci: nam & Iuba tradit Arabicis cō-
cham esse similem pectini insecto, hirsutã echinorum modo: ipsam unio-
nem in carne ipsa esse grandini similem. Indicus maxime has mittit ocea- 2
nus. In Britânia quoque paruas atque decolores nasci certum est. Præcipue G
autem laudantur circa Arabiam in Persico sinu maris rubri.

1 Ex bisso. ita legit Theodorus apud Aristotelem. sicuti etiam nostra habet exem-
plaria Græca. uerum Athenæus, ἐκ τῆς βυθίου habet, id est, ex profundo. 2 Quo pã-
cto in concha & generetur, & incrementum capiat margarita, uariæ sunt authorũ sen-
tentia, ut uidere est apud Plinium & Athenæum & Solinum.

De pectunculo.

Cap. CCXLVI.

Pectunculus. PECTUNCULUS testacei generis biualuis est, testas habens fragiliores, sca-
Pecten. bras, & quati uirgulis quibusdam striatas. & referatiles, ut quæ altero
Β' π' ις latere nodo ligantur. Binas in testis ueluti aurículas habet. Id quod ouum
uocatur, non semper, sed uere continet: mox tempore procedente minui-
tur: demumque totum aboletur. Pectunculi inueniuntur & nigricantes, & H
albi, & rufi. Nigricantes alij præferunt, ut cãdidos alij: sed squalore trahunt
rufum colorem: & locis quibusdam etiam defecerunt propter siccitates. lo-
cis arenosis sui ortus initia capiunt: celeri incremento augetur: quippe qui 6
anno perfici possint. Latent aliquandiu in arena. Latent fere & circa canis
ortum, & magnis frigoriibus: pectines admoto digito dehiscunt, mox com-
primunt ut cernentes. De ferramento quo capiuntur sæpe exiliunt, ita ut
uolare uideantur. Plinius, extra aquam, inquit, uolitant sagittæ modo. Qui
candidi sunt atque lati, dulciores habentur: sed candidi: duri: rufi, uirosi: ua-
rij, mediocres sunt. Hæc Xenocrates: Sed candidi molliores sunt Diphilo
authore: neque uirosum quippiam habent, & aluum citant. Ex nigris autẽ
& rufis

A & rufis maiores, atque uerni sapore sunt iucundo. Pectunculi omnes facile concoquuntur, stomachoq; & uentri grati sunt, si cimino & pipere condiuntur. Pectunculi eò præstantiores sunt quo maiores, testæque magis cõcaua, & colore nigriores. Vere optimi sunt & æstate: atque his potissimum temporibus augentur plenioresque fiunt: sed pro lunari potestate maxime. Cæteris præstant & magnitudine & succi probitate, quæ Mitylenæ capiuntur. Numerosos fert Pontus, sed exiles, & qui non temere in magnitudinẽ crescunt. Pectunculi alimentum uberius corpori exhibent quàm chama: sed succum & deteriorem procreant, & qui non tam facilẽ aluum faciat. Concoctionem facilius admittunt quàm ostrea. Sapore sunt dulciore: at nimia illam dulcedinem per cocturam exuunt. Aluum magis mouent iurulentis assis: & quo magis assentur, eò minus succi cõgeniti erit reliquum, minufque aluum tentabunt: si in suis testis assentur, magis nutrient. Pectunculi in cibo urinam cient: & ea quæ circa uesicam sunt, ulcera uel sordida iuuant, etiam si escaram contraxerint. Purgatur uesica, inquit Plinius, pectinum cibo. Pectunculi falsi triti cum cedria pilos in palpebris inutiles euulos cohibent.

De dactylis siue unguibus, & pernis.

Cap. CCXLVII.

Concharum è genere sunt dactyli unguisue ab humanorum unguum similitudine appellati. binis clauditur unguis ualuib; leuib; fragilibusque, uerum utroque latere connexis. Exigua corporis parte extat: reliquo autem toto corpore, perinde ac in cubili occultitur. Ad strepitũ se subtrahit, inferiusque subfidit, quoties ferramentum sentiat. Permanet immobilis in locis arenosis, nulla innixus radice: qui si è testa euellatur, uiuere nequit. Ex his mares alij donacas, alij aulos uocant: fœminas onychas, mares liuidas quasdam ceu uirgas in testa cõtinent, colorẽque habent calestẽ. Dulciores fœminę sunt, & unicolores: urinam mares mouet, calculosos iuuant, & quicunque aliàs difficulter urinã reddunt. Dactylis natura, inquit Plinius, in tenebris remoto lumine alio fulgore clarere: & quãto magis humorem habeant, lucere etiam in ore mandentium: lucere in manibus, atq; etiam in solo atque ueste decidentibus guttis. proprium hoc solenibus atq; purpuris est, quod cũ in iusculo coquuntur, id crassius reddant. Copiosum, sed malum succum procreant solenes & glutinosum. Innocui maxime si cum sale edantur & aceto nam cum oleo & sale deteriores sunt. Quo gradiores eò præstantiores sunt, uigent æstate maxime. Conchę longę carnes, inquit Plinius, ex mulso potæ cũ aqua pari modo iocineris doloribus profunt: aut si febres sint, ex aqua mulla. Pernæ concharum generis circa Pontias insulas frequentissimæ. Stant ueluti suillo crure longo in arena defixæ, hiantesque quã limpitudo est, pedali non minus spatio uenantur. Dentes in circuitu marginum habet pectinatum spissatos, intus pro spondylo gradis caro est. Testatorum genera hæc traduntur.

*Dactylus.**Δάκτυλος.**ὄνυξ.**Unguis.**σώλις.**Donax.**Aulos.**ὄνυξ.**Cochæ longæ.**Pernæ.*

1 Conchæ longæ carnes, &c. Digitos, ut ego sane arbitror, conchas longas uocauit Plinius.

DE DIFFERENTIIS

De zoophytis, & primo de tethyis uertibulísue.

E

Cap. CCXLVIII.

Zoophyta.

Τῆ θυορ.

Τῆ θυς.

Tethos.

Tethyon.

Tethca.

Sunt animalia quædã exclusa omnino iis quæ in genera diuisimus: quæ scilicet ancipiti natura sunt: neque enim in iis perfectũ animal est, neq; planta. Quæ enim holothuria uocantur atque pulmones & plura eiusmodi, alia in mari, parum à plantis differunt sua ipsa absolute: uiuunt enim sine ullo manifesto sensu perinde ac plantæ absolutæ. In his tethya parum sua natura à plantis differunt, ut uideantur plantæ quæpiam marinæ, aut fungi. propius tamen ad animalium naturam accedunt quàm spongia. In hoc certe cum plantis conuenit: quia non nisi adhærendo uiuit. sed cum aliquid habeat carnis, sensum aliquem habere uideri potest: sed olfactum tamen minime habere cernitur. Inter testata, tethya peculiarem sortita sunt naturam: his enim solis corpus totum tegumento includitur, nequaquam striato, sed leui: cuius durities inter testam & coriũ est, adeo ut modo præduri bubuli tergoris secetur. Adhæret id genus saxi sua testa: duoque seposita inter se foramina exigua admodum habet, & uisum uix patientia, quibus humorem cibo accommodatum accipit: & quantum humoris remaneat, reddit: alterum scilicet & quasi os sit, alterum uero ueluti excrementi ostium: excrementum enim in eo nullum spectatur manifestum, quale in cæteris ostreis uel echineum, uel quod appellant papauer cõtinetur: sed neque quod ouum appellatur, in eo ullo tempore minuitur aperte aut augeatur. Dissecto, primum membrana carnosum ambiens partem ostenditur, qua uertibuli caro ipsa continetur, nulli è cæteris similis, in omnibus tamẽ sui generis eadem. Adhæret caro hæc utroque ex latete membranæ circumdanti & corio: & qua adhæret, arctius utranque in partem est tethyon, uidelicet ad meatus illos duos, quorũ alter crassior, alter tenuior est. Cauum intus utrinque exiguo quodam interueniente continuo, in quo uitæ principium continetur: humórque in altero cauo consistere solitus est. Tota corporis eorum natura carnosæ est. nam pars alia quæ uel instrumentalis uel sensuæ sit, nulla omnino percipitur: color tethyis aut pallidus aut rubidus est. Tangentium manus qualitate quadam ita afficiuntur, ut uix elui possit. Generantur in rimis aut cauernis saxorum, maxime uero in cæno, & litoribus quæ phyco algæue marinæ abundant. Inueniuntur & in musco marino, aut aliis in herbis foliisque marinis. Præstantissima in Smyrna Asiæ: in Hægypto nulla inueniuntur. plurimum dantimenti, renibus prosunt & stomachicis, tenasmiũque patientibus atque ischiadicis. Lateris dolores leniunt tethya similia ostreae in cibo sumpta: torminibus & inflationibus succurrunt: cachecticis quorum corpus macie conficitur, tethya utilia sunt cum ruta ac melle.

Vertibulum.

Callus.

1 In his tethya, &c. Theodorus modo uertibulum uertit, modo callus. 2 Hæc (ut zoophyta alia) inter testacea numerat Aristoteles, non quod testa includuntur filicea: sed (ut equidem arbitror) quia minimum habent & sensus & motus, quemadmodum testata. Præterea nihil duri intra se continent, quod aut osseum aut cartilagineum sit, sed mollia penitus sunt: ortusque sui initia à limo solo habent ut testacea: ideoque testatis natura similima. Et quidem Plinius tethya ostreae similia dixit. 3 Inueniuntur

Aueniuntur & in musco marino, &c. Inueniuntur tethya, inquit Plinius, in foliis marinis sugentia, fungorum uerius generis quàm piscium. 4 Tenasimúmque patientibus, &c. Eadem & tenasimum dissoluunt, renúmque uitia, inquit Plinius.

De holothurio, stella, & pulmone marino. Cap. CCXLIX.

QUæ holothuria uocantur, non ut tethya adhærendo, sed absoluta uiuunt: mouere tamen se nequeunt, sicuti nec ostrea. uiuunt quidē sine ullo sensu, perinde ut plantæ absolutæ (ut epipetron): ut eadem fere sit natura quæ fruticibus, à quibus parum differunt, sua scilicet absolutione. Quæ stella uocatur, neque animal perfectum, neque planta, sed ambigit atque ancipiti est natura, quemadmodum & urtica. Forma eius stellis quæ pinguntur, similis est. Parua admodum caro est illi intus, extra du-
 2 riore callo. Conchas aggressa eas exugit, omnémq; cibum statim peragit: adeoque natura calida est, inquit Aristoteles, ut omnia in mari cōtacta decoquat & adurat. Draconis marini scorpionúmque ictus carnibus earum impositis: item araneorum morsus sanantur. In summa, contra omnia uenena uel potu uel ictu uel morfu noxia, succus earum ex iure decoctarum
 3 efficacissimus habetur. Inter hæc & pulmo naturam habet pene fruticis: sponte enim prouenit, uiuitque absque ullo sensu: non tamen adhærendo, sed absolutus, perinde ac planta absoluta. Pulmo marinus recens, tritus atque illitus, podagris pernionibúsque auxiliatur: aiuntque pulmonem marinum decoctum in aqua calculosis prodesse epotum. Pulmonis marini cinis adalligatus egregie mulierum profluuia purgat.

C 1 Quæ holothuria, &c. Tubera uocat Theodorus. 2 Conchas aggressa eas exugit. Quānā utatur astutia in exugendis ostreis, legas apud Oppianum. 3 Inter hæc, &c. Halipleumon, ni fallor, est apud Plinium lib. 32.

De urtica. Cap. CCL.

URTICA item ancipiti natura est, ambigens & plantæ & animali. Nulla huic testa, sed corpus omni ex parte carnem præ se fert: urtica etenim ipsa quasi interna ostrearum caro esse uidetur. Sentit & manum admotam corripit adhærescítq;, perinde ac polypus suis brachiis. Atque dum admo-
 D ueri sibi manum sentit, colorem mutat, inquit Plinius, & contrahitur. Os medio in corpore cōtinet: hoc in maioribus urticis euidentius est: & de saxo quasi de testa uiuit: & si forte in eam inciderint pisciculi, eos excipit, retinetque: atque in hunc modū deuorat quæcunque nacta est esculenta. Hæc Aristoteles. Plinius, Contrahit urtica se, inquit, quammaxime rigens, ac prænatante pisciculo frondē suam spargit: (carnosæ nanque frondis his natura) complecténisque deuorat: aliàs marcenti similis, & iactari se passā algæ uice, contactos pisces attritúque petrae scalpentes pruritum inuadit. Excrementum nullum in urtica esse conspicitur: sed in hac re similis stirpibus est. Maiores tamen meatum, ut ostrea, quo excrementum secedat, tenuem scilicet fistulam habet parte superiore. urtica enim ipsa, uti modo diximus, quasi interna ostrearum caro esse uidetur: saxo uero utitur perinde ut testa: saxo enim adhærere more nōnullorum testa intectorum solet urtica: & ta-

DE DIFFERENTIIS

men quoties libeat absolui, absolutumque uagari quoddam urticarum genus notatum est, quod & echinos & pectunculos in quos offenderit, corrodit. Quæ enim in cauis sinuosisque adhærent, nunquam à saxis absoluuntur: quæ uero in saxorum planis marginibus uiuunt, absolutæ sedibus uagantur. Duplex genus percipitur urticarum: alterum corpore paruo, quod cibo aptum est: alterum maiusculo duroque, quale circa Euboia Chalcidem gigni scimus. Sunt omnes hybernis mensibus carne constante atque rigidiuscula: quamobrem per id tempus capiuntur, ciboque idoneæ sunt. At æstate deteriores fiunt: præmadent enim & marcent, ut si tetigeris, facile discerpantur atque dispereant. Denique nulla tantisper euelli integra potest: ac æstus impatientia, saxa subire interius solent. Vrticis idem gignendi modus est, atque iis quæ testa includuntur. Mordent urtica non ore, sed tactu totius corporis: uis enim in his pruritu mordax, eademque quæ terrestris urtica. Vrtica (ut author est Diphilus) & uentri & stomacho grata est, aluum atque urinam ciet, parciulque nutrit: ut uero Xenocrates tradit, urtica gustui suaues, sed stomacho admodum ingrata sunt. Assæ elixis ad aluum mouendam magis idoneæ: quæ lapillis adhærent, urinam magis ciet: quæ passò aut uino mulso condiuntur, facile concoquuntur, aluumque mouet: quæ autem coquuntur in passò unà cum oleo, lubricum quidem illud retinent, aluumque ciet: sed uentrem replent, & difficulter in uentriculo conficiuntur. Vrticam marinam in uino potam calculosis prodesse aiunt. In oleo coquuntur urtica: quo ne pili renascuntur, nonnulli sunt usi.

De spongia.

Cap. C C L I.

G

Spongia.
σπόγγος.

SPONGIA nullam habet carnem, sed similis omnino plantis est: præsertim cum adhærendo tantum uiuere possit, absoluta uero minime. At paruū aliquod discrimen est. Spongia nanque sensum aliquem habere creditur, argumento quòd multo difficilior abstrahuntur, nisi clanculum agatur, ut aiunt. Præterea ad auulforis accessum contrahuntur, ita ut euelli difficile sit: quod idem etiam faciunt quoties flatus tempestasque urget. Plinius, Spongiam, inquit, animal esse docuimus, cruore petris inhærente. Aliqui narrat & auditu regi eas, contrahique ad sonum, exprimentes abundantiam humoris, nec auelli petris posse, ideo abscindi & saniem emittere. Quin & eas quæ ab aquilone sint genitæ præferunt cæteris: nec usquam diutius durare spiritum medici affirmant: sic & prodesse corporibus, quia nostrum suo miscant: & ideo magis recetes magisque humidæ, sed minus in calida aqua, minusque unctas, aut unctis corporibus impositas: & spissas minus adhærescere. Oppianus quoque tradit, à spongiis euulsis distillare saniem, quæ si spongiatoris forte naribus adhæreat, sepiissime hominem suffocat. In saxorum rimis & cauernis oriuntur spongiæ, non aliter atque ea quæ testis intacta sunt. Aluntur conchis, pisce, limo. Et uiuere spongas esca manifesto conchæ in his repertæ ostendunt: & aperiendo claudendoque pisciculos capit spongia. aperit autem antequam ingrediantur: claudit & contrahit cum ingressi sunt. Adhareret nec parte una nec toto: (inter sunt enim fistulæ quædam

Adam inanes) sed pluribus passim particulis hæsitāt, & quasi membrana ex-
tenta subesse radicibus earum uidetur. Superne autem ceteri meatus con-
creti propemodum latent. At uero inferne quaterni aut quini patent, per
quas pasci existimantur. Color illotis uiuisque nigricans est: candidæ autē *Quoniam mo-*
cura fiunt. Spongiarum tria genera accipimus: sunt nanque aliæ raræ, aliæ *do candidi fiāt*
spissæ, aliæ quas nominant achilleas. In genere illo spisso quæ præduræ sunt *docent Plinius*
atque asperæ, hirci nomine tragi nuncupantur: minus spissum & mollius *et Dioscori-*
manos. Tertium quod achilleum uocatur tenuissimum & spississimum & *des.*
2 ualidissimum est. Genus hoc inuentu perquam rarum est. Ex hoc penicilli. *Τετραγος,*
3 Mollissimum uero genus spongiarum penicilli. Trogus author est penicil- *Τραγος,*
los mollissimos circa Lyciam nasci in alto, unde ablatae sunt spongiae. Si e- *Μαρος.*
B nim euenerit forte ut spongia cum euellitur, abrumpatur: residuo item na- *Μανος.*
scitur & completur. Magnitudine amplissima sunt solutæ illæ & raræ spō- *Achillea spō-*
giae: sed mollissimæ spissæ & tenuissimæ, quæ scilicet altis tranquillisque na- *gia.*
scuntur gurgitibus: flatus enim ac tempestates, spongas quoque ut cetera
altilia, reddunt duriores, & incrementum impediunt. Genus item aliud est,
quod nomē aplysiæ inde accepit, quod elui non possit: habet hoc amplio- *Απλυσία.*
res illos meatus, sed reliquo corpore densum est: nihilo tamē densius quam
quæ ante numerauimus genera, quanquam lentius est, & ex toto pulmōni *Τὸ πωλόλον*
similis: pessimum omnium hoc genus est. Sensum id genus habere diuque *πλ. δ. μ. α. β. γ. δ. ε.*
uiuere inter omnes præcipue conuenit: cognosci præ cæteris spongiis eo fa-
cile potest documento, quod cum illæ albicent, limo inter lauandum subsi-
Cdente, id semper nigrorem ostendit. Quidam spongas ita distinguunt, a-
lias ex his mares existimauere tenui fistula spissiorēque: quarum quæ du-
riores sunt, tragos appellant: alias fœminas, maioribus fistulis ac perpetuis. *Τραγος.*
Medici inscitia quadam ad duo nomina eas redegere: Africanas, quarum
firmius sit robur: Rhodiacasque, ad fouendum molliores. Nunc autē mol-
lissimæ circa muros Antiphelli urbis reperiuntur. Spongia noua non sicut
lana aut linamentum materia duntaxat est, qua applicantur medicamenta
ad irrigationes idonea, sed & manifeste desiccatur, uulneraque enæma con-
glutinat (si noua sit, & maris odorem adhuc referat) si eam cum aqua aut
uino aut posca pro corporis ratione imponas. Quod si uetus sit, & maris
odorem amiserit, non aque desiccatur: immo inutile esse sentit Dioscorides.
D Mollissimum genus earum penicilli oculorum tumores leuant ex nullo
impositi: item abstergenda lippitudini utilissimi. Imponuntur spongiæ ipsæ
epiphoris ex posca: ex aceto calido ad capitis dolores. De cætero recētes dis-
cutiunt, molliunt, mitigant: ueteres conglutinant uulnera, inquit Plinius.
Vfus earum ad abstergenda, fouenda, operienda à fotu dum aliud impona-
tur: ulcera quoque humida & senilia imposita siccant. Fracturæ & uulne-
ra spongiis utilissime fouentur: sanguis rapitur in secando, ut curatio per-
spici possit. Et ipsæ uulnerum inflammationibus imponuntur, nunc siccæ,
nunc ex aceto inspersæ, nunc è uino, nunc ex aqua frigida: ex aqua uero cæ-
lesti impositæ, secta recentia non patiuntur intumescere. Imponuntur &
integris partibus, sed fluxione occulta laborantibus quæ discutienda sit: &

DE DIFFERENTIIS

iis, quæ apostemata uocāt, melle decocto perũctis. Item articulis aliàs aceto falso madida, aliàs è posca, in uulnerũ curatione & succida lanæ uicem implent. Differētia hæc, quòd lanæ emolliunt, spongiæ coercent, rapiũtq; uitia ulcerum. Circunligantur & hydropicis sicca, uel ex aqua tepida poscaue. Imponuntur & iis morbis quos uaporari oporteat, feruenti ex aqua perfusa expressæque inter duas tabulas. Sic & impositæ stomacho profunt, & in feбри contra nimios ardores. Sed spleneticis è posca, ignibus sacris ex aceto: imponi oportet sic, ut sanas quoque partes spatiosè operiāt. Liuorem ab ictu recentem ex aqua falsa calida sæpius mutata tollunt: testium tumorem dolorẽmq; ex posca. Spongia usta acris est, uimq; habet digerēdi. Cum bitumine aut pice cremata, sanguinis eruptiones in uulneribus cohibet, præsertim si feruens apponatur. Aliqui raras tantũ ad hoc cum pice urunt: & oculorum causa comburuntur in cruda olla figulini operis, plurimum proficiente eo cinere contra scabricias genarum excrescētẽsque carnes, & quicquid opus sit ibi destringere, spissare, explere: utilius in eo usu lauare cinerem.

1 Quod multo difficilius, &c. Quanta cum difficultate, quantoque periculo colliguntur spongiæ: & quibus modis auelluntur, ostendit Oppianus lib. 5 de piscibus. 2 Tenuissimum, *λεπτότατον*: fortasse (minimum) uerti potuisset: quanquam Plinius tennue etiam dixit, uel intelligitur tenuissimũ, id est, tenuibus fistulis, ut legitur apud Dioscoridem *λεπτόσπενον*. 3 Ex hoc penicilli. Ex hoc spongiarum genere fiebant penicilli uulnerarij, quibus scilicet uulnera ulcerauẽ stipabant abstergebantque, ut clarissime explicat Plautus in Rudente, Ego iam te hic itidem, quasi penicillus nouus exugere solet, ni hunc amittis, exugebo quicquid humoris tibi est.

G

Epilogus seu caput C C L I I.

PRÆTER hæc quæ diximus animalia, sunt purgamenta aliqua relatu indigna, & algis potius annumeranda quàm animalibus. Chrysippus quoque philosophus tradidit phryganion adalligatum remedio esse quartanis: quod esset animal, nec ipse descripsit, nec nos inuenimus qui nouisset. *Phryganion.* Herpes quoque animal à Græcis uocatur quo præcipue sanantur quacũq; serpunt. *Herpes.* Protogeustæ animalia sunt Indica, quæ gustũ habet acutissimum. *Protogeustæ.* *τερχεστῶπις* animalculum quod setas uillõsue concutiat. Hæc duntaxat nominauere authores sicuti & sirulugũ, quod nec quale esset animal, nec ubi nasceretur, tradiderunt. Et Euphorion in commentariis scriptum reliquit, *Sirulugus.* *Νεαδες.* in Samo bestias olim fuisse feras maxima magnitudine nomine neades, quarum sola uoce terra discederet: earum ossa maxima, uel sua ætate extitisse. Sunt etiam in mari nonnulla animalia effigie insolenti & sui generis: quæ quoniam inuentu rara sint, constitui in genus non possunt. Iam enim piscatores uidisse se retulerunt quædam trabunculis proxima, pullo colore, tereti figura, pari ex toto crassamento. Item alia scutorum effigie, colore rubeo, pinnulis crebris. Ad hæc alia quæ genitale uiri imitarentur, tum specie, tum magnitudine, sed pinnis subnexus binis loco testium. In magnis etiam imbribus multa apparent animalium genera, quæ ante uel nunquam uel raro uisa fuerint. His igitur mihi satis admonuisse saltẽ uideor, quæ de animalium

Animalium differentiis ab Aristotele, Dioscoride, Plinio, Galeno, aliisque ueterum multis sunt dicta. neque enim omnia in hunc librum transferenda censui, quæ ab illis accuratissime sunt scripta. Tantum uero de singulis solum dixi, quantum legentis ad antiquorum euoluenda scripta, nisi sint omnino rudes aut auersi, excitet: ac quo facilius cum his uersentur, auxiliū præstet

1 Ad hæc alia quæ genitale. Est piscis nomen, inquit Hermolaus, ædocon, quod & nos genitale nuncupamus marinum, à nonnullis halefurion græce dictum. Quamquam halefurion sunt qui pro callyonimo pisce capiunt. Αἰδοῖον quoque θαλάσσιον, κολυβάειαν uocauit Epicharmus, ut Nicander tradidit.

Ædocon.
Αἰδοῖον θα-
λάσσιον.
Genitale ma-
rinum.
Halefurion.
κολυβάειαν.

τέλος σὺν θεῷ.

IMPRIMEBAT MICHAEL

Vascofanus Lutetiæ Parisiorum,

Ann. M. D. LI.

ANIMALIVM, QVÆ IN HOC OPERE CON- TINENTVR NOMENCLATVRÆ ET INDEX.

Ακανθίς	148.h	Αλουρος	68.c	Altina uacca	72.b
Αβραμύς	162.c	Αιμύς	92.c	Aluco	122.f
Abrotone	211.h	Αινίδος	151.c	Αμία	12.f
Ακαλίφη	218.c	Αίξ quadrupes	79.d	Αμία	167.b
Ακανθίς	146.d	Αίξ auis	118.d	Ammoatis	100.b
Acanthis	126.f	Αϊολία	157.h	ἀμμοδύτης	100.d
Ακανθαίς	126.h	Αϊολος	151.h	ἀμπελίς	128.a
Ακανθοφάγα	106.h	Ασκώπης	122.g	ἀμπελίων	ibidem
Acari	193.h	Αΐδος	1.d	ἀμπέλων	128.a
Acarna	160.e	Αΐθυια	129.h	ἀμφισβᾶννα	102.d.&c
Acarne	ibidem	Æthya	ibidem	Amphibæna	ibidem
Accipenser	120.f.121.d.151.d. c.154.h.155.b.c	Æthnaeus piscis	191.g	Anas	133.f
Accipiter	120.f.g.121.a.b. d.e.f	αἰπός auis	118.h.119.h	Anatum genera	ibidem
Accipiter Ægyptius	120.g	αἰπός piscis	45.h	Anates Ponticæ	ibidem
Accipiter Æthiopicus	121.c	ἀνδρών	127.f	Anatoria aquila	119.e
Acerata cochleæ	79.h	Agasæus	61.a	ἀναιμεζῶα	12.a.b.34.c.173.h
Achainæ ceruæ	79.h	Ἄγνος	154.c	ἀνάρτης	213.c
Acharnas	160.d	Agnus	ibidem	ἀνέλυσρα	175.c
Ἀχέρνης	ibidem	Agnus quadrupes	77.g	ἀνηρήτης	213.c
Ἀχέρνος	159.h	ἀγνώστου	165.h	Anguis	95.h.103.a
Acharnus	ibidem	Agriophaga	183.e	Anguis Thebanus	96.a
Acheta	190.e	Agrippa	40.a	Anguis Æsculapius	101.h
Ἀχίτης	ibidem	ἀγρώτης	187.d	Anguilla	148.b
Achillæa spongia	219.a	Alabes	170.b	Anguillæ Macedonicæ	148.f
Acia	193.c	ἀλάβης	ibidem	Animal	1.b.e
Ἀκμων	62.d	Alauda	117.c	Anser	132.c
Ἀκοντίας	101.b.102.h	Albardeola	130.h	Antacæus	169.b
Ἀκρίς	190.g	Alba Ardeola	ibidem	ἀντακαῖος	168.h
Aculeatus	148.h	Albicilla	119.d	Anthias	154.c
Acus	148.h	Albicula	129.b	Anthiarum species	ibidem
Addax	99.b	Alburnus	169.g	Anthracides	163.c
Ἀδελφοί	6.c	Alces	86.h.87.a	Anthredon	183.a.144.g
Ἀδωνίς	158.c	ἀλκύνων	128.d	ἀνθρήνη	184.c
Adūcæ aues χαμψόρυχε	107.b	Alec	162.g	ἀνθραπώλωτες	125.f
Ædocon piscis	220.a	Alecula	163.c	Anthus	123.b
Ægythus	126.g	Alex	163.c.166.d	ἀπαλόθερκε	142.c
Ægolios	122.f	ἀλέκτωρ	111.h	Aper quadrupes	84.g
Αεισκώπης	122.g	ἀλεκτωρίς	109.g.112.a	Aper piscis	163.f
Æmys	91.d.92.e	ἀλεκκυών	111.h	ἀφειπς	161.d.g
Æfalo	120.h	ἀλεκκυναίνα	ibidem	ἀφρός	ibidem
Æfalon	ibidem	ἀλιπλόδυμων	218.c	ἀφύη	162.a
αἰδιδίον θαλάσσιον	220.a	Alopecides canes	59.h	ἀφύη φαληρική	161.f
αἰτωλῖος	136.g	ἀλωπεκίας	146.d.g	ἀφύδιον	162.a
αἰγοκέφαλος	118.d	ἀλώπηξ quadrupes	66.h	Apiaster	117.e
αἰγροθήλης	118.d.g	ἀλώπηξ piscis	146.g.148.d	Apica ouis	76.f
αἰγυπίτιος	120.b	ἀλώπηξ volucris	71.g	Apis	177.g
αἰγυθαλός	127.d	Alofa	162.d.e.f	Aplua	162.a
		ἀλφειός	155.a	Aplysia	219.b
		ἀλφειτικός	ibidem	Apodes	123.h

ANIMALIUM NOMENCLATURAE

Apolectus	165.a	Ascalopax	ibidem	Aues volaces	108.a
Apolectum	ibidem	Ascalaphus	122.e	Aues graues	ibidem
ἀπολεκτὴς	214.d	Afellus minor	87.h	Aues nocturnæ	122.b
Aprica ouis	76.f	Afellus dosuarius	88.g	Aues Seleucides	134.e
Apteros	191.a	Afellus piscis	155.g.h.156.a	Aues Diomedææ	133.c
Apua	161.d.h.162.a	Afellus multipes	188.h	Aues Herciniæ	134.d
Apua Phalerica	162.d	Afellus locusta	190.h	Aues Mennonides	ibidem.e
Aquatilia	25.g.h.26.a	Afilus auis	127.h	Aues Caspiæ	135.a
Aquila auis	118.h	Afilus insectum	189.e.196.h	Aues nouæ	118.b
Aquila piscis	145.h	Afilus in thynno	164.c.196.h	Aues fidipedes	109.a
Aquila louis	120.a	Afilus marinus	ibidem	Aues digitatæ	ibidem
Aquila pulla	119.h	Afinus vulgaris	88.g	Auis ὄρνις	103.c
Aquila fulua	119.f	Afinus degener	ibidem	Auis tarda	105.e
ἀρχαῖος	186.d	Afinus admistarius	87.h	Auis Scythica	139.e
ἀρχαῖος ἀλμύριος	186.h	Afinus syluestris	88.c.e	Aulos	217.c
Araneus	186.d.187.a	Afinus Indicus	ibidem.d.e	Aulopios	155.a
Aaranea	ibidem	Afini marini	173.c	Aulopos	154.h
Araneus pratenfis	188.a	Asio	115.g.122.d.123.a	αὐλωπος	ibidem
Araneus lautus	186.e	Asiorion	188.c	Aurata	156.f
Araneus marinus	187.b	Asiracus	191.c	Aureliæ	176.h.193.a
Araneus muscarius	177.e	ἀσάραξ	71.d	Aureus lupus	62.a
Araneus lanuginosus	187.d	Aspargus	170.c	Auris marina	214.d
Arbor belua marina	173.a	Aspis	98.g	Auriuinctis	126.g
Arborarius picus	125.c	Aspis Chelidonia	99.a	αὐρίδα	163.h
Arborum cauator	ibidem	Aspis Chersæa	ibidem	Auxuuiæ	164.h
Archanus	159.h.160.d	Aspis ptyas	ibidem	Auxiracæus	191.c
ἄρκτος quadrupes	83.per tot.	Astacus	205.a	Axis	71.g
ἄρκτος crustatus	233.h	Astacus fluuiatilis	ibidem.e	B	
ἄρκτουός	69.f.g.h	ἀστὴρ	218.a		
ἄρκτουός	69.h	Aster	ibidem	Bacchus	155.g.156.a
Ardea	130.f.g	Asterias stellaris	121.a	βάκχος	155.h.159.c
Ardeola	ibidem	Asterias ardea	130.h	βακχοῖτα	96.f
Ardeola candida	130.h	Asterius piscis	146.h	βαίος	118.d
Ardeola alba	ibidem	ἀστερία βάις	144.e	Bæus	ibidem
Ardeola pigra	ibidem	Asterion	187.e	βαίων	161.c
Argathilis	123.g	Astomi homines	50.e	βάγχος	150.c
Arguta cicada	190.g	Astortion	188.c	Balagri	169.h
Aries quadrupes	77.g	Astrabelus	213.a	Balanus	214.a
Aries marinus	173.b	ἀστράβελος	ibidem	βάλανος	ibidem
Arista	164.f	Asturcones	86.e	Baleariæ grues	131.d
ἄρνης	77.g	Atherine	162.f	Balena	172.f.g.h
ἀρνὸς πη	165.c	ἀθέρην	161.g	Balerus	169.h
ἀρουραῖος μύς	68.g	Atrapilla	127.d	Banchus	150.c
ἄρπαξ lupus	62.c	Attaces	191.c	Barbara auis	120.e
ἄρπυ	23.a	Attagenæ	117.b	Barbus	169.f
Arthredo	184.g	Attagen	ibidem	Bardones	89.c
Ascaridæ intestinorū uermes	195.h	ἀτταγὴν	ibidem	βαρῶνος	169.h
ἀσκαρίδης	ibidem	ἀττάρα	ibidem	βασιλεὺς auis	127.h.128.d
Ascaridæ uermiculi	189.f	ἀτταράς	ibidem	βασιλίσκος auis	127.b
ἀσκαρίδης	ibidem	ἀτταράς	ibidem	Basiliscus auis	ibidem
Ascalabus	94.g	Attagenus piscis	170.d	Basiliscus piscis	170.c
Ascalabotes	95.a	Attelabos	191.c	Basiliscus serpens	101.c
Ascalopax	117.c	Attilus	169.c	Basilicæ tellinæ	216.b
		Aues carniuoræ	106.h	βάτης auis	127.h
				βάτης piscis	145.h

ET INDEX.

Βάτος piscis	145.h	Bos unicornis	72.d	C.	
Βάτραχος	92.f.145.c	Bos tricornis	ibidem	Cacabis	106.e
Βάτραχος λιμναῖος	92.h	Bos Ægyptius	ibidem.e	Cæci serpentes	103.b
Βάτραχος ἑλφός	93.b	Bos Æonius	ibidem.d	Cæcilix serpentes	ibidem
Βάτραχος πλυμαπαῖος	92.h	Bos Aonius	88.g	Calamita ranæ	93.f
Βάτραχος ἁλίας	145.c	Bos Apennineus	72.h	Calidris	129.b
Βάλλα	149.d	Bos Campanus	ibidem	Callarias	155.g
Βεβραῖος	162.b	Bos Caricus	ibidem	Callibios	167.e
Βεβραῖος	ibidem	Bos Epiroticus	72.g	Calliblephara	214.g
Βελίνος	161.c	Bos Erythæus	75.c	Callichthys	154.e
Βελώνη	148.h	Bos Herciniæ syluæ	72.d	Callionymos	ibidem
Belone	ibidem	Bos Indicus	88.g	καλλιόνυμος	ibidem
Βεμβραῖος	162.b	Bos Lybicus	72.d	Callitriches	58.f
Βέμβυξ	184.h	Bos Mæoticus	ibidem	Callus	217.h
Bembyx	ibidem	Bos ὀπισθόνομος	ibidem.f	Camelus	81.h
Bæon	161.c	Bos pelleus	72.c	κάμηλος	ibidem
Βέρερι	216.f	Bos Phrygius	ibidem	Camelopardalis	82.c
Bestiolæ in igne genitæ	195.c	Bos Phœnicus	ibidem.g	Cammarus marinus	205.e
Bæus	118.d	Bos Pæonius	72.f	Cammarus	205.e.206.b.
Bifontes	74.h	Bos Scyticus	72.c		207.b.c.d.
Bistones	75.c	Bos Syriacus	ibidem	κάμματος	207.b
Bifulca animalia	53.e	Bos Trogloditicus	75.c	κάμπη	7.d.193.a
Biualuia	207.f	Boscas	133.g	Cancer	203.b.205.f.206.a
Blatta	197.d	Boschides	ibidem.h	Cancer fluuiatilis	206.a.b
Blatta mollis	ibidem.e	Βόσκρας	193.f	Cancricursores	206.h
Blemmyes	50.d	Βότις	145.h	Cancellus	ibidem.d
Βλίνος	161.c	Βούβαλος	80.g	κανθαλοσβίστης	193.c
Βλίνος	ibidem	Βουβαλὶς	ibidem	Caniceps	58.f
Βλεψιάς	160.d	Βούβλαστος	50.d	Canicula piscis	146.d
Boa	102.c	Βουνοί	69.d	Canicula Galeus	ibidem
Βόαξ	163.b.g	Βουπηγίτης	192.f	Canis pinguis	146.h
Boca	ibidem.b	Βούς	72.c	Canis marinus	ibidem.h
Bocas	ibidem	Βουφάγος	130.d	Canis Carcharias	146.e
Bætus	170.a	Βώξ	163.b	Canis quadrupes	60.a
Βοῖπας	ibidem	Box	ibidem	Canis uillaticus	ibidem
Bogpyrus	170.c	Brenthus	129.c	Canis pastoralis	ibidem.a.c
Boletena	200.c	Βείγμος	170.c	Canis pecuarius	60.a.e
Βομβύλιον	184.h	Brinthus	134.b	Canis domesticus	59.h
Bombylis	185.a	Βείωσι	113.f.173.f	Canis uenaticus	59.h.60.d.e
Bombylius	184.g	Brucus	191.c	Canis alopecis	59.g
Βομβύλιος	ibidem	Bubo	122.d.e.f	Canis acarnan.	60.f
Bombyx	184.h.185.a	Bubalus	80.g.h	Canis acyrus	60.g
Bombyx altera	193.e	Bubalis	95.d	Canis Ætolicus	ibidem
Bombilius	184.g	Buccina	213.a	Canis Athamanicus	ibidem
Bombilis	ibidem	Buccinum	ibidem	Canis Arcadicus	59.g
Bombyx	ibidem	Bufo	93.g	Canis Britannicus	ibidem
Bonnafus	52.e.74.e	Buglossus	150.d.151.b	Canis castorius	ibidem
Βόννασος	ibidem	Bunga	130.d	Canis fluuiatilis	70.g
Βόωψ	163.b	Buprestis	192.f	Canis gelonus	60.f
Βωρίδια	161.h	Buteo	120.h	Canis Hircanus	60.g
Bos piscis	145.g	Byas	130.d	Canis Indicus	ibidem
Bos quadrupes	72.c	Byturus	194.b	Canis Laconicus	59.g
Bos sylvestris	74.f			Canis leucarius	61.h
Bones lucæ	57.g			Canis Lycaon	60.f

ANIMALIUM NOMENCLATURAE

Canis Medus	60..f	Castorides marinæ	173.c	κερκώπη	190.f
Canis Melitenfis	61.e	Caspiæ aues	135.a	Cercrias	100.d
Canis Meliteus	ibidem	Cataracta	133.c	Cercuros	147.c
Canis Menelais	59.f	Catarracta	130.c	Cercyros	ibidem
Canis Molossicus	19.f.61.c	καταξέρεατης	ibidem	κερδω	67.a
Canis Petronius	59.f.60.g.h	Catoblepa	72.a	Ceris	155.a
Canis Perfes	60.f	Catreus	135.b	κηεῖς	ibidem
Canis Phereus	ibidem	Catus sylvestris	68.c	κήειξ	212.c
Canis Salentinus	59.f	Cauaticæ cochleæ	210.c	Cerrhus	163.c
Canis Seres	60.f	Causos serpens	100.b	Certhia	126.d
Canis Sicamber	60.h	καυλίνη	160.h	Certhius	ibidem
Canis Tuscus	61.a	Cebus	58.g	κερδιός	ibidem
Canis Vmber	60.g	κῆβος	ibidem	Ceruus	79.c
Canterii	85.g	Cæci serpentes	102.g	Ceruus palmatus	81.a
Cantharis	192.b	Cæcilix serpentes	ibidem	Ceruæ Achainæ	79.h
Cantharus piscis	154.a	κειεῖα	196.a	Cerylus	128.f
Cantharus insectum	192.b	Cela	135.c	κήρυλος	ibidem
καὶ θάρος	154.a.191.h	Celphus	59.d	κείρυλος	ibidem
Capella quadrupes	78.e	κελδύς	126.c	Cestra	149.a
Capella auis	118.d	Cemas	81.a.b	κεστδύς	159.b.c
Caper	78.e	κῆμας	ibidem	Cetacei pisces	142.d
Capito	160.c.d.169.f	κημάς	ibidem	κητώδεις ἰχθύες	ibidem
Capra	77.h	Cenchris serpens	101.a	Cete	171.b
Capræ sylvestres	79.a	κέγχρις	ibidem	Cetus	ibidem
Capræ feræ	ibidem	Cenchrias	100.d	κῆτος	ibidem
Capræ	ibidem.b	Cenchris auis	121.c	Ceuæ	72.h
Capreoli	79.d	Cenchrine	101.a	Ceyx	128.g
Capriceps	118.d	Cenchrites	ibidem.b	Chalceus	162.f..g.170.h
Caprimulgus	ibidem	Cenchramus	116.d	Chalcis quadrupes	94.c
Capriscus	157.b	Centipes	188.c	Chalcis auis	121.a
κάπρις quadrupes	84.g	Centipeda	188.d.g	Chalcis piscis	162.c.f
κάπρις ἐνυάλιος	83.h	Centrine serpens	100.b	Chame	215.b
κάπρις piscis	163.f	Centrine piscis	146.c	Chame leios	ibidem
Capus	109.g.110.c	Centris	100.b	Chame glycymerides	215.c
Carabus scarabeus	192.a	Cephalus	159.b.f.g.h.160.d	Chame pelorides	ibidem.d
Carabus crustatus	204.c	Cephalus fluuiatilis	160.c	Chameleo	95.c
καρχαρόδοντα	52.b	Cephalus trāsitoranus	159.h	χαμαιλέων	ibidem
Carcharias	146.c	Cephalus περαῖος	ibidem	χαμῆης	90.d
καρκῆνος	205.f	Cephalus φεραῖος	ibidem	χέινη	157.c
καρκῆνιον	206.d	Cephalinus	160.d	χέινος	ibidem
καρκῆνοι μικροί	205.f	κεφαλοκρούσης	188.c	Chaonides canes	63.a
Carduelis	126.g	κηφύ	178.c	Charax	153.g
Carduelus	ibidem	Cephus	58.d.g	Charadrius	129.f
καείδιον	206.h	Cepphus	129.f	χαράδριος	ibidem
Carinus	169.h	κέπφος	ibidem	Chartilaginea	143.d
καεῖς	203.b.206.h	Cepus	58.g	Chartilaginata	ibidem
Carniuora	106.h.28.b	κῆπες	ibidem	Chartilaginei pisces plani	144.d
καρπικάλα	107.a	Ceramides	133.a	Chaus	62.h
καρπופαγῶντα	ibidem	Cerastis serpens	100.b	χέινη	157.c
Cartafonos	71.h	κεράση	ibidem	χευλιδόντα	52.h
Carulus	129.d	Cerastes vermiculus	194.a	χειρογύλλιος	69.g
Castor	70.a	Cerchnes	126.c	χελιδών auis	123.b
Castorides canes	59.g	Cercio	135.c	χελιδών piscis	152.g
Castorii	ibidem	Cercopithecus	58.d		

ET INDEX.

χελιδὼν polypo similis	200.h	Cicada frumentaria	ibidē.e	κόκκαλον	ibidem
χελιδὼν θαλάσσια	ibidem	Cicada Auenaria	ibidem.f	Cochlea	152.f
Chelidonia lepus	67.h	Cicada marina	ibidem	κοχλίας	211.g.h
Chelidonia piscis	165.b	κέχλι auis	117.h	κέχλος	ibidem
χελώνη	91.d	κέχλι piscis	157.a	Cochlea terrestris	210.d
χελώνη ποταμία	92.d	κίχλη	117.h	κοχλίας χωρταῖος	ibidem
χελώνη θαλάσσια	91.c	Cicindela	193.f	Cochlea lata	ibidem
χελώνη χερσαία	ibidem.h	Ciconia	131.g	Cochlea cauatica	ibidem.c
χελώνη ὀρεινή	92.f	Ciconia montana	119.g	Cochlea πωμαλία	ibidem.d
Chelonophagi	50.d	Cicuma	123.b	Cochlea nuda	ibidem
χελών	159.b	Cimices	197.a	Cochlea candida	ibidem
Chelydrus	98.d	Cimices agrestes	ibidem.b	Cochlea longa	ibidem
χέμη	215.d	Cimices è malua	ibidem.d	Cæruleus auis	118.f
χέμη τραχυνία	ibidem.c	Cinclus	129.c	Cæruleus uermis	149.g
χέμη λεία	ibidem	Cinereus Tetragnatus	187.c	Cæruleus phalangij genus	187.f
χέμη βασιλική	215.d	Cinnamomus	134.h	Colaris	122.f
χέμιον μικρόν	ibidem.c	Cinnamolus	ibidem	Coleos	126.c
χέννιον	117.f	Cinnamulus	ibidem	κολέος	ibidem
χλώ	132.c	κέρκος	62.c.120.h	Colias	166.h.167.a
χηναλώπηξ	132.h	Circus quadrupes	62.c	Colias	166.h.167.a
Chenalopex	ibidem	Circus auis	120.h	κολίας	ibidem
Chenerotes	133.e	Cirrus	193.f	κολίος	126.c
Chersine	91.h	Cis	195.b	κόλια	161.h
Chersydrus	97.g	κίς	ibidem	κολοίος	124.h.125.b
χίμαρος	79.c	κίθαρις	150.g	Collostrati infantes	51.d
χίμαρις	ibidem.d	κίθαρις	ibidem	κολώτης	94.g.95.a
Chirogryllus	69.g	κίθαρις	ibidem	Colota	ibidem
χλορεός	128.a	κίθαρις	ibidem	Colos	81.d
Chloreus	115.c	Citharus	ibidem	κόλος	ibidem
χλωρίς	127.g	κίθα	125.g	Coluber	98.d
Chlorion	118.f	Ciuiles animantes	26.h	Colubra	ibidem
χλωρογαύρα	94.b	Claderinchus	128.c	Columbus	113.b
χλοροπίθκος	58.e.g	Clamatoria auis	135.e	Columba	ibidem
χόρος	84.f	Clangus	119.e	Columbarum genera	114.b
χόρος ποταμικός	163.f	Claria	170.c	Columba agrestis	113.c
Chordus	75.g	Clerus	181.b	Columba faxatilis	ibidem
Chremes	154.b	κλήρος	ibidem	Columba domestica	ibidem
χρήμης	ibidem	Cluina auis	135.e	Collurio	118.e
χρέμης	ibidem	Clupea	162.d	κολλυρίων	ibidem
Chremys	ibidem	Clypea	ibidem	κολλυρίων	220.a
Chromys	153.h	κνίδη	218.c	Colycia	212.h
Chrysaetos	119.h	κνίποφάγα	107.a	Colymbis	133.g
χρυσαλίς	176.g	κνίποφάγα	126.d.185.c	Colymbus	ibidem
Chryseos lupus	62.c	κνίς	189.h	Concha	215.b.c
Chryseos piscis	156.h	Cobio	160.h	κόνις	ibidem.b
χρυσόμυθος	126.g	Cobius	ibidem	κόνις τραχυνία	ibidem.c
χρύσοφρος	156.f	κωβίος	ibidem	κόνις	ibidem.b
χρυσί ιχθύες	139.f	Cobio fluuiatilis	ibidem	Concha longa	217.d
Cibotis	161.h	κωβίδιον	160.d	Concha ueneria	201.a
κίβωτις	ibidem	κωβίδιον	ibidem	213.c	
Cicada	190.a	κωβίτης	ibidem	Concha margaritifera	216.f
Cicadastra	ibidem.d	Coccyx auis	121.f	Conchylium	207.c.213.a
Cicada muta	ibidem.c	Coccyx piscis	151.f	Condylus	214.b
Cicada furcularia	190.d	κοκκίλιον	211.h	Conger	148.f

ANIMALIUM NOMENCLATURAE

κρινίδες	196.d	Crangines	ibidem	Cynorrhaites	196.f
κώτα	189.g	κρηνοκολάπτης	187.g	Cynosdextra	170.c
κώταπες exiguae	195.d	κρηός testaceus	215.e	κυνιοσδέμα	163.a.b
Cophias	103.b	Cremys	154.b	κυνός δύναι	ibidem
Cophion	192.h	Crex	130.e	κύνων quadrupes	58.g
κώ	122.g	κρηός aries marinus	173.f	κύνων piscis	146.d
κορχνίας	124.h	κρηός quadrupes	77.g	κύνων καρχαείας	ibidem.e
Coracinus	157.b.158.b	Crocodilus	90.d	κύνων γαλιός	ibidem.f
κορχνίδα	161.h	κροκόδιλος	ibidem	Cyperinus	169.g
κόρχε aus	124.c	Crocodilus terrestris	ibidem.h	κύφαι pisces	153.c
κόρχε piscis	158.b	Crocota	63.f	κύφαι squillæ	207.a
κόρχος	ibidem	κροκεῦτα	ibidem	Cyprianus	169.g
Cordus	75.g	κρότων	196.f	Cyprinus	ibidem
Cordulus	158.e	Crustata	203.a	Cypfelli	123.h
Cordula	163.h	Crustacea	ibidem	Cyrogrillus	69.h
Cordyla	ibidem	κτῆς	216.g	Cytheria	151.a
κόρδινλος	158.e	Cuculus aus	105.e.121.		
κορδύλη	ibidem	f.g.122.a		D	
κόρης cimices	197.a	Cuculus piscis	152.f	Dacnades	134.h
κόρις piscis	151.a	Cucumis	170.h	Dactylus	217.b
Cornix	124.f	Culex	189.d	δάκτυλος	217.b
Cornix fusca	ibidem.g	Culex palustris	ibidem.h	Dama	79.b
Cornix marina	130.a.134.a	Culex Mulio	186.g.189.h	δαμάλη	75.b
Cornops	191.f	Culex uuarius	190.a	δαμαλίσ	ibidem
Cornuta	173.c	Culex ficarius	189.h	δάσκιλλος	160.e
κρώνη	124.f	Culicilega	126.d	Dasquillus	ibidem
κρώνη θαλάσσιος	124.a.134.f	Cuniculus	67.e	Dasytus	67.b
Coruus	124.c	Curculio	194.g	δασυκέρκος	ibidem.a
Coruus aquaticus	134.a	Curfiones	140.f.173.f	δειρίτης	127.b
Coruus marinus	ibidem	Curfores	ibidem	Delcanus	167.e
Coruulus piscis	158.c	Curfores cancri	206.h	Delichnus	170.c
κώρυνος	215.e	Curuca	127.g	Delici	84.f
κέρνδαλος	117.c	κύαμος	188.h	Delphin	171.f
κέρνδαλίσ	ibidem	κυανός aus	118.f	Delphinus	ibidem
κέρνδης	ibidem	κυανός phalangium	187.e	Delphis	ibidem
κέρνφαίναι	165.c	κύαμος	ibidem	Diarium	193.d
Coryphia	212.h	κυβῆαι	165.c	Dicerus	135.c
Corythia	ibidem	Cychramus	116.d	Dicæus	ibidem
Cosfes	193.h	Cycnia aquila	120.d	διδακτυλός	159.c
Cofsi	ibidem	Cygnus	133.b	Dilichnus	170.c
κόσυνφος aus	118.b.c	κύκνος	ibidem	Diomedæ aues	133.c
κόσυνφος piscis	157.a	Cygnus	ibidem	Dipsas	100.a
κώδες	160.h.161.c.170.b	κυμαίνοντα	22.f	δις χιθῆ	53.e
κώτων	161.c	Cymindis	121.a	Dysderi	187.f
κότται	170.b	Cynchramus	116.d	δυσδερί	ibidem
Cottus	ibidem	Cynedus	155.a	δίσυρξα	207.f
κόττυφος aus	118.b.c	κλωρίσια lupi	62.b	Donax	217.c
κόττυφος piscis	157.a	Cynocephalus homo	50.d	Dorcadæ Lybicæ	81.b
Coturnix	161.b.c	58.c		Dorcalis	80.h
κυλιεοπτερος	175.e.191.g	Cynoglossus	150.e	Dorcax	ibidem
κύνικλος	67.e	Cynomys	196.f	Darcus	ibidem
κύριλος	158.f	Cynoprofopos	50.d	Dorx	ibidem
Crabrones	183.e	Cynops	170.c	Draco serpens	101.g
κραβρόνης	207.b	Cynopus	ibidem	δράκων	ibidem
				δρακαινίς	ibidem

ET INDEX.

Dracæna	101.g	Eleginus	170.d	Equus marinus	173.c
Draco marinus	ibidem	ἐλεός	69.d	Erica	162.g
Draco uerus	ibidem	ἐλδοβάραχος	93.b	Erinaceus	66.e
Draco Epidaurius	ibidem	Eleos	ibidem	Erinaceus terrestris	ibidem
Dracunculus piscis	158.g	Elephas	56.f	ἐριφος	79.d
Dracunculus uermis	196.a	Elephantus	ibidem	Erithrotaon	115.e
δρακόντιον	ibidem	Elephantus marinus mon-		Eritimus	162.d
Drepanis	123.g	strum	173.b	ἐρωδιός	130.g
Dromades quadrupes	82.f	Elephantus crustatus	204.h	ἐρωδιός λαδικός	ibidem
Dromadarij	ibidem	Eleotris	170.c	ἐρπειτά	97.f
δρομάδες	140.e.173.e	Ellops piscis	154.g	ἐρπισικαί	ibidem
Dromades	ibidem	ἐλμός	195.g	ἐρπονταί	ibidem
Dromones	173.a.e	ἐλμός παλαί	ibidem.h	Eruca	193.a.b.c
Dryinus	98.d	ἐλμός στρογγύλη	196.a	Erucæ olerum	ibidem.c
δρυοκλάτης	125.c.	Elops serpens	102.f	Erucæ Tithymali	ibidem
126.b		Elops piscis	154.g	Erythacus	127.g
δρυόφυς ranæ	93.f	ἡμεροκίτος	ibidem.e	Erythinus	152.g
Dryophytes	ibidem	ἡμίνκρος	158.b	Erythrinus	ibidem
Dryphytes ranæ	ibidem	ἡμίονος	88.g	Erythrinus fluuiatilis	ibidē
Duces apum	177.g	ἐμπής	189.f	ἐρυθρός oues	76.c
E		ἐμύς	92.c.f	Esalo	120.h
Eale	81.g	Eucrasilochus	161.f	Esalon	ibidem
Echeneis	149.b	Encraulus	162.b	ἔσχαρος	151.a
ἐχινείς	ibidem	Engraulis	161.h	Esos	169.c
Echeineæ ceruæ	81.a	Enhydriis serpens	98.a	Esox	ibidem
Echenatis mus	69.c	Enhydrius quadrupes	70.g	Etelis	170.d
ἐχίδινα	59.d	ἐνδρός quadrupes	ibidem.f	Æthya	129.h
ἐχίς	99.d	ἐνδράζω	25.g	Exanguia animalia	173.h.
ἐχίς	69.d	ἐντομαί	175.a	174.g	
ἐχίνος quadrupes	54.b	ἐπαμφοπερίζονταί	25.g	Exocætus	158.c
ἐχίνος χερσαίος	66.c	ἡπατος	153.b	ἐξώκιστος	ibidem
ἐχίνος testaceus	213.d	Ephemerum	193.d	ἑωπίς	154.e
Echini ouarij	ibidem.h	ἐπιλαίς	127.h	ἑρύνκερος	80.g
Echini candidi	ibidem.f	ἡπίλος	193.d	F	
Echinometra	ibidem	Epitrageæ	138.f	Faba	188.h
ἐχνομήτρης	ibidem	Epodes	151.a	Faber	160.g
Echinophori	210.c.d	Epops	134.b	Falcula	123.g
Ectinophori	ibidem	Epsetus	161.g	Fario	170.b
ἑδύπορφυρα	213.a	ἐψίτος	ibidem	Farris vermiculi	194.h
ἐσχολυς	148.b	Equicernus	81.h	Feles	68.c
ἐσχολίς	ibidem	Equifelis musca	165.c.	Fiber	70.a
ἐσγρασίλογος	161.f	189.c		Ficedula	127.e
ἐσγραυλίς	ibidem.h	Equites cancri	206.a	Fidipedes	109.g
Ægolios	122.f	Equus	84.h	Florus	128.b
ἐλκτικαί	2.c	Equus syluestris	81.f	Flutæ	148.a
Elacatena	167.f.g	Equi feri	87.g	Fœmina	23.a.25.d.e
Elacatenæ	ibidem	Equi Celtiberiæ	ibidem.c	Forda	72.d
ἐλακκατῆνες	ibidem	Equi Lybici	86.c	Formica	185.a
ἐλαφος	79.e	Equi Mæotici	ibidem	Formicæ quadrupedes	64.a
Elaps serpens	102.f	Equus Indicus	ibidem	Formicæ Indiæ	ibidem
Elaps piscis	155.b	Equus generosus	86.a	Formicæ Herculanæ	185.c
ἐλαίος	127.e	Equus uulgaris	ibidem	Formicæ equites	ibidem
Elea	128.d	Equus Mularis	ibidem	Fringilla	127.c
ἐλία	ibidem	Equus fluuiatilis	81.f		

ANIMALIUM NOMENCLATURAE

Fringillago	127.d	Gallinae fecundae	110.f	Gracculus auis	124.h
Fringillarius	121.c	Gallinae Hadrianae	ibidem	Gracculus piscis	158.c.g
Frugilega	125.a	Gallinago	117.g	Græcum pecus	76.d
Fuca	157.c	Gammarus	205.e	γραῖα	98.f
Fucus	178.c	γαμψώνυχα	104.b	γραφάιος	205.a
Fucus vesparum	183.g	Ganze	132.f	Griphes	135.e
Fulica	129.f	Gantæ	ibidem	ρεῖψ	ibidem
Fulix	ibidem.f	Garus	166.c	Gromphæna	131.f
Fullo piscis	170.a	Gauia	129.f	Grus	ibidem.f
Fullo scarabeus	192.b	γαλαρία	155.h.156.c	Grus marinus	168.a
Fuluia aquila	119.f	γαλαρία	152.b	Gryllus piscis	148.f
Fur	178.f	γαλαρία	151.h	Gryllus insectum	191.d
Fusanei pisces	139.f	Genitale marinum	220.a	Gurgulio	195.b
Fusca cornix	124.g	γερανός	131.c	γυπαίος	119.g
G		Gerres	163.d	γύψ	ibidem
γάδος	155.h	Gerini	93.g	Gyrini	92.g
γαλαδίας	215.c	γῆς ὑπερα	195.d		
Galba	194.c	Gibba squilla	207.a	H	
γαλή quadrupes	68.a	Gibba pisces	206.a	Hadrianæ gallinae	110.f
γαλή piscis	146.a	Ginnus	89.a	Hæmatopus	131.b
γαλή ἀρχία	68.e	Gladius piscis	169.a	Hæmorrihus	100.f
γαλή καταιγίδος	ibidem.a	Glanis	168.d	Hemorrhais	ibidem
γαλέος	146.b.167.h	Glanus	169.b	Halcedo	128.d
γαλέος λεῖος	146.h	Glanus	63.a	Halcyon	ibidem
Galeus leuis	ibidem	Glans	214.a.219.a	Halcyone	ibidem
γαλέος κύων	ibidem.f	Glauciscus	156.c	Halecula	162.f.g
Galeus canicula	ibidem	Glaucium	133.g	Halecula riualis	ibidem.g
Galeorum genera	146.c.d	γλαυκίον	ibidem	Halesurion	155.b.220.a
γαλέως	167.h	Glaucus	156.c	Haliætus	119.g
Galeotes	94.g.95.a	γλαυκώδης	122.a	Haliætus	ibidem
γαλεώδης	146.b	γλαύξ	ibidem.b	Halipleumon	218.c
γαλεώνυμος	ibidem	Glis	69.d	Hamia	167.b
Galerita	117.c	Glottis	130.f	Hammodytes	100.d
Galeruca	192.a	γλωττίς	ibidem	Harpa	129.f
γαλερίξ	147.a	Glycyamarides	215.c	Halacatenes	167.g
Galexias	ibidem	Glycymarides	ibidem	Heladona	200.d
Galgulus	126.g	γλυκυμαρίδης	ibidem	Helops	154.g
γαλλερίδης	155.h	Glympicus	61.a	Helops	ibidem
Gallinaceus	109.g	γραφός	170.b	Hemerobion	193.d
Gallus	ibidem	Gnaphalus	135.d	Hemerocætos	154.f
Gallus gallinaceus	ibidem	γνησίος αἰτός	119.h	Hemineros	158.b
Galli Tanagrici	110.f	γναπίδια	165.h	Hepatus	153.a
Gallinacei Indici	113.a	Gobio	160.g.h	Hepiolus	181.b.193.c
Gallinacei Rhodii	110.f	Gobius	ibidem	Hercinæ aues	134.d
Galli Chalcidici	ibidem	Gobio fluuiatilis	ibidem.h	Herculanæ formicæ	185.c
Galli Medici	ibidem	Gobio saxatilis	161.c	Herinaceus	66.e
Galli Melici	ibidem	Gobius spinosus	ibidem.a	Herodius	130.g
Gallina	109.g	Gobionaria	162.a	Herpes	219.g
Gallinarum genera	ibidem	γόγγρος	148.f	Hiaticola	129.f
Gallina cohortalis	ibidem	Gonger	ibidem	Hiatula	157.e
Gallina uillatica	ibidem	Gorgon	77.f	Himantopus	131.c
Gallina rustica	112.c	γοργών	ibidem	Hinnus	89.b.c
Gallina Africana	ibidem	Gortinensis ouis	72.c	Hinnulus	ibidem.b
Gallina Numidica	ibidem	Gouyus	160.h	Hinus	89.c

ET INDEX.

Hinnularia	119.d	ἰχθύες τρυκτοί	168.a	λαγείδης	67.h
Hippagros	81.f	ἰχθυοκόλλα	ibidem.c	λαγίδι καλεῖται	ibidem
Hippardium	ibidem.c	Ictinus quadrupes	62.d	λαγωδίας	115.f
Hippilaphus	ibidem	Ictus χαῖτος auis	121.c	Lagopus	116.d.e.f
Hippidium	165.d	Iecorinus	153.b	Lagopus altera	ibidem
Hippocampus	192.g	Ieiunus mugil	159.c	λαγρόφονος aquila	119.f
Hippoë	206.h	ἰεραξ auis	110.f	λαγός	67.b
Hippopotamus	85.h	ἰεραξ piscis	152.g	λατώς	ibidem
Hippurus	165.c	ἰερός ἰχθύς	155.h	λατώς θαλάσσιος	202.f
Hippus	ibidem.d	Ignaria	115.c	Lalifiones	88.d
Hircus quadrupes	78.c	ἰλιάς	118.a	Lamia	145.h.146.c
Hircus piscis	123.b	ἰλλας	ibidem	λάμια	146.b
Hirudo	149.d	Iliacus Turdus	ibidem	Lampyrises	193.f
Hirudines rufæ	ibidem.f	εἰληπτικῶς	2.c	Lamyrus	170.d
Hirundo auis	123.c	Immussulus	120.d	Langa	62.h
Hirundo rustica	ibidem.f	Incendiaria auis	135.d	Languria	ibidem
Hirundo agrestis	ibidem	ἰνδικός ὄνος	88.d	Larus	129.c
Hirundo sylvestris	ibidem	Insecta	175.a	λάρος	ibidem
Hirundo riparia	ibidem	Intestina terræ	195.b	Latax	70.f
Hirundo marina	200.h	Intestinorū animalia	195.g.h	λαδιπορφύρεα	131.c
Hirundo piscis	152.g	ἰούλος	188.d.195.c	λάπος	168.g
Hirundo polypo similis	201.b	ἰουλίς	157.a	Latus	ibidem
Histrix	66.d	Iulis	ibidem	Laurices	76.f
Holothuria	218.a	Ioniscus	156.h	Leæna	64.b
Homo	34.a.44.f.45.d.f.	Iopes	170.d	λεβιάς	153.b
	48.a	ἰόρκες	81.a	λεβιάς	167.g
Homo marinus	173.c	Iouis aquila	120.a	Lædus	126.g
Horda	72.d	ἰππῆς cancri	206.a	λαόδακτις	144.c
Horion	131.c	ἰππίδιον	165.d	λεός accipiter	121.a
Hyæna quadrupes	63.a	ἰππος	84.h	λεός χαλκίος	146.h
Hyæna piscis	163.g	ἰππομύρμηκες	185.c	Leudes	196.d
Hyæna monstrum marinum	173.c	Ips	194.b.195.b	Leo	63.g.101.a.172.c
Hybris	121.f	Iulus	189.a.195.g	λέων	ibidem
Hycca	153.d	ἰουλός	ibidem	Leo quadrupes	64.c
Hydra	98.a.f	Iunco	129.b	Leo serpens	101.a
Hydrus marinus	97.g	Iuuenus	72.c	Leo crustatus	207.b
Hydrus	98.c	Iuuenca	ibidem	Leo belua marina	206.c.
Hypnale	99.c	Ix	195.b		207.c
Hystrix	66.d	Lynx	127.c	Leantophoni	64.h
				λεπῆς	214.b
I		L		λεπῆς ἀγρία	ibidem
Iaculus	101.b	Labeo	160.c	Lepidion	170.d
Ibis	132.a	Labrus	ibidem	Lepidotus	ibidem.b
Ibyces	79.a	λάβραξ	155.c	Leporaria aquila	119.f
Ichneumo quadrupes	70.f.g	Lacertus piscis	167.b	λεπιδός λεβικτός	167.c
Ichneumo uelipa	184.b	Lacertus quadrupes	93.h.	Lepus	55.c.67.b.c.g
ἰχθύς	136.c		94.a	Lepus marinus	202.f.g
ἰχθύς χαῖτι	139.f	Lacerta quadrupes	ibidem	λαδκεραδός	130.h
ἰχθύς κητώδης	142.d	Lacerta uirides	94.a	λαδμικος	160.b
ἰχθύς ἀπαλοσταρχοί	ibidem.c	Lacertæ, ferrugineas macu-	ibidem.b	Leuciscus	ibidem
ἰχθύς μαλακόσχητοι	ibidem	las habentes		Leucomenides	163.c
ἰχθύς σκληρόσχητοι	ibidem	Lacerta Chalcidica	94.f	Leucrocula	81.d
ἰχθύς φωτεινός	163.c	Ladanum	78.b	Leucocola	ibidem
		Lædus	126.c	Leuis accipiter	121.a
		Laërtæ	185.d		

ANIMALIUM NOMENCLATURAE

Leuis mustelus, uel Galeus		Lytra	70.h	Mendesiuss	170.d
146.		M		Mergus	130.a
Leuriraia	144.e	Machlis	86.a	Mergus marinus	ibidem
Libella	149.b	Maia	206.a	Merops	117.c
Liberides	67.h	μαῖα	ibidem	Merula auis	118.b.c
λίβυς	162.e	Maiales	83.f	Merula altera	ibidem
Ligniperdis	193.f	Mæna	162.h	Merula piscis	157.a
Ligurinus	126.h	μαῖνις	ibidem	μήρυξ	151.g
Limax	210.d.211.h	Mæotes	170.c	Metachoerus	157.a
Limosa	163.h	μαλάκια	189.b	μετάχοιρον	ibidem
λίμωστρον	214.e	μαλακόδεσμα	ibidem	Metagon	61.c
Lingulaca	151.f	μαλακόστροκα	203.a	μητέρες μελισσῶν	177.d
Liparis	170.d	μαλακόστροκαι ἰχθύες	142.a.c	Metys	170.d
Liua	114.c	μαλακοκρανός	118.f	μίδα	194.g
Locusta insectum	190.g	Malleolus	150.c	Miliaria auis	106.c
Locusta marina	204.c	Malthe	146.a	Millepeda	188.d
Lolligo	201.b	μάλθη	ibidem	Millepes	ibidem.e
Lollius	201.b.202.d	μανός	219.a	Miluago	152.g
Lucanus	192.b.h	Manos spongia	ibidem	Miluus	121.c
Lucerna	152.g	Mantichorus	71.g	Miluus auis	ibidem
Lucius	169.f	Margaritifera concha	216.g	Miluus piscis	152.g
Lumbrici terrestres	195.g	Marinus piscis	170.d	Mitulus	215.f.216.c
Lumbrici intestinorū	ibide	Mario	169.a	μίτλος	216.b
Lumbricusteres	196.a	Mars	68.e	Mollia	198.b
Lumbricus latus	195.h	Martes	ibidem	Mollicept	118.f
Luna piscis	170.e	Mastace	191.c	Moluris	191.c
Lupus auis	125.a	Matres apum	177.h	Molurus	102.a
Lupus araneus	186.e	Matrix uesparrum	183.g	Monapos	74.f
Lupus phalāgij genus	187.b	Matrix auis	ibidem	Monedula auis	124.a
Lupus piscis	155.c.d	μάξις	155.h	Monedula piscis	167.f
Lupus lanatus	155.e.156.b	Mæa	206.a	Monoceros	71.h
Lupus uarius	155.f.156.b	μήκων piscis	199.d.f	μονόκερα	2.a
Lupus maculosus	ibidem	μελαιναίς	119.f	μονοπῆρα lupi	62.b
Lupus ἐπιστημῶος	ibidem	Melancoryphus	127.d.e	μονόπυρα	207.f
Lupus foroiulienfis	155.f	Melanderinus	157.h	Monticola	127.d
Lupus quadrupes	62.a	Melandrys	165.a.d	Montisfringila	ibidem.c
Lupus ceruarius	ibidem.f	Melanthini	133.a	μόνυρα	84.h
Lupus canarius	ibidem.h	Melanurus serpens	100.d	Mordella	193.c
Lupi piscatores	ibidem.b	Melanurus piscis	152.c.	Mormur	156.b
Luscinia	127.f	157.g		Mormylos	ibidem
Lutaria pelamis	163.h	Meleagrides	112.d.e	Mormyros	ibidem
Lutea	128.a	Meles	68.c	Mormyres	ibidem
Luteola	127.g	Melænaetos	119.f	Morphnos	119.f
Luteus auis	115.c.128.a	Melicambales	211.g	Morphnus	ibidem
Lutra	70.b.f	Melichloron	185.h	Morphna	ibidem
Lutris	ibidem.f	Melissa	177.g	μόςχος	72.c.75.b
Lycaon lupus	62.f	μελίσα	ibidem	Muco piscis	160.d
Lycaon canis	60.f	Melitembales	211.g	Mugil	159.b
λύκος	62.a.125.a.186.e.	Melolonthæ	192.a	Mugilis	ibidem
187.h		μηλολόνη	ibidem	Mugiliciunus	ibidem.c
λύγξ	62.f	μεμβράδες	161.f.162.a	Mugil fluuiatilis	ibidem.d
Lynx	ibidem	Membrades	ibidem	Mula	88.g.89.c
λύρα	163.d	Memnonides	134.a	Mula Syriaca	89.b
Lytra	196.b	Memnonides aues	ibidem	Mulæ Africanæ	ibidem.a

ET INDEX.

Mulæ Cappadoces	ibidem	Μύρηξ	151.g	O	
Mulio culex	189.d	Myrinus	150.a	ὀκνός	130.h
Mullus	151.h.152.d	Μυριόπους	189.a	Oculata	158.b
Mullus lutarius	152.b	Myrma	156.b	Odynolion	149.c
Multifida	53.c	Μύρμηξ insectum	185.b	Oenanthe	127.d
Multipeda	188.d.g	Μύρμηκες quadrupedes	64.a	Oenas	114.b
Mulus	88.g	Μυρμήκιδον	188.c	ὀινάς	ibidem.h
Mulus Indicus	89.c	Myrmecion	ibidem	ὀίς	75.d
Muræna	147.e	Myro piscis	98.c	ὀίσκος	189.c.h
Muræna fluviatilis	148.b	Μῦρος	147.f	Oestrus musca	ibidem
Murex	212.e.h.213.b.214.d	Μῦς quadrupes	68.f	Oestrus inter apes	181.a
Murinus	150.a	Μῦς piscis	157.b	189.c	
Mûrus	147.f	Μῦς ὁ testatus	215.f	ὀίσκος in Thinnis	164.c.
Mus piscis	157.b	Μῦς ἡ testata	216.c	196.h	
Mus marinus	92.c	Μῦς σκιλλώδης	ibidem.b	ὀίσκος marinus	ibidem
Mus aquatilis	ibidem	Μυσικῆτες	149.d	ὀλκός	186.c
Mus quadrupes	68.c	Myftus	170.d	ὀλόχροα	2.b
Mus sylvestris	ibidem.g	Myfthus	ibidem	ὀλολυτῶν	124.a
Mus agrestis	ibidem	Μύξινος	159.c	ὀλόπτερος	175.h
Mus Niloticus	68.h	Μύξος	ibidem.d	Olor	133.a
Mus Alpinus	69.c			Onager	88.c
Mus Ægyptius	ibidem	Nabis	82.e	ὄναρχος	ibidem
Mus Ponticus	ibidem	Νανῶδης	46.c	ὄναρχος ἄχριος	ibidem
Mus Africanus	ibidem.d	Νάρκη	145.a	ὀνίας	151.f
Mus Indicus	70.h	Narica	162.b	ὀνίσκος piscis	155.g.h
Mus Araneus	69.c	Natex	213.b	ὀνίσκος multipes	188.g.h
Musca	189.a	Natrix	97.g	Onocentaurus	72.a
Musculus marinus	149.d	Nauplium	200.g	ὄνος multipes	188.h
Musculus piscis	149.d.172.f	Natiticus	ibidem.e.f	ὄνοι πολύποδες	ibidem
Musculus testatus	215.f	Nautilus	ibidem	ὄνος quadrupes	87.d
Musculus quadrupes	68.h	Neades	209.h	ὄνος ἰνδικός	88.d
Musimone	77.f	Νέβρος	81.a	ὄνος piscis	155.g.h
Musimon	ibidem	Νεβροφόρος	119.d	ὄνος locusta	191.c
Mustela piscis	147.b	Nechdalus	185.a	Onocrotalus	133.b.c
Mustela marina	ibidem.c	Nereides	173.d	ὄννης	217.b.c
Mustela quadrupes	68.a	Neritis	201.b.213.a.d	ὀπότης	98.e
Mustela domestica	ibidem	Νηρίτη	213.b	ὀρίδιον	ibidem.f
Mustela vulgaris	ibidem	Νῆσσα	133.f	ὀρίόκτενα	188.d
Mustela sylvestris	ibidem	Νῆσσα ἄχρειαδης	133.h	Ophiogenes	50.g
Mustela rustica	68.c	Νῆστις	159.c	Ophiomachus	191.c
Mustelus	147.c	Νῆτῆς	133.f	Ophion	81.d
Mustelus levis	146.h	Νητσοφόρος	119.e	ὀφίς	95.h.97.f.103.a
Μῦα	189.a	Νόβειος	146.f	ὀφίς θαλάσσιος	98.c
Μύαρχος	103.a	Nisus	120.c	Opfophagi pisces	170.d
Μύαξ	215.f	Nitredulæ	193.f	Orata	156.h
Μυγάλι	69.f	Noctua avis	122.b	Orca	172.g
Myisca	216.c	Noctua piscis	155.b	Orchys	176.h
Μύλακρης	197.g	Νομὸς πειρερῆς	114.c	Orcynus	165.c
Myloccos	197.c	Nouacula	150.a	Orcynos	163.h.165.a
Myllus	166.g	Νυκτεῖς uolucris	71.e	ὀρδύς	88.g.89.a
Mylus	ibidem	Νυκτεῖς piscis	154.f	ὀρδύς	127.d
ΜύσϚ	189.c	Nycticorax	115.g.122.g	ὀρδύς πλάγος	119.g
Μύσος	69.d			ὀρδύς χλωῶν	92.f
Μύσιννα	147.c			Oripe	195.d

ANIMALIVM NOMENCLATVRAE

ορειπαῖ	195.d	οὐεία	133.h	Pedicularum genera	196.f
ὄρνις	103.c.104.d	οὐς ἀφροδίτης	214.e	Pedicular piscis	152.f
Oropizes	127.c	οὐς θαλάττιον	ibidem.d	Pedicular marinus	196.g
ὄροπίζης	ibidem	οὐτίς	115.g	Pedicular terræ	192.b
ὄρφακίνη	153.h	Ozæna	200.e	Pelagii pisces	168.a
Orphas	154.b	Ozolis	ibidem	Pelamis	164.e.165.b
Orphus	153.h	P		πέλαμις	163.h
ὄρφος	ibidem	Pagrus	153.a	Pelamis lutosa	ibidem
ὄρφως	ibidem	Pagrus fluuiatilis	ibidem	Pelamis limatia	ibidem
ὄρφνός	ibidem	Pagus	ibidem	Pelargus	131.g
Orsodacne	193.c	Pagurus	209.a	πελαργός	ibidem
Orthrororiscus	163.e	Palmipedes	132.c	πελεκών	ibidem.f
ὄρτυγον	117.f	Palumbarius accipiter	121.a	πελιδάς	114.c.115.a
ὄρτυγμήρης	130.e.f	Palumbes	114.b.d	Pelias auis	ibidem
Ortygometra	ibidem	Palumbus	ibidem	Pelias serpens	102.f
ὄρτυξ	116.a	Palumbus torquatus	ibidē.h	Pella	130.h
Oryx quadrupes	79.b	παμφάγα	1.h.107.a	Pellos	ibidem
Oryx marinū animal	172.h	Panthera	65.c	πέλος	ibidem
Ossifraga	120.a	Panthera marina	173.c	Pelorides	215.b.c
Ossifragus	ibidem	πανθήρ	63.h	πελωρίδης	ibidem
Osmilia	200.e	Papauer piscis	170.d	πέλτης	157.h
Ossophagi	170.d	Papilio	176.h.193.b	πεμφρεδών	184.g
ὄστρακηρόν	207.c	Para	127.d	Penelops	133.c
ὄστρακόδερμον	ibidem	Parcus	117.h	πελώλωψ	ibidem
Ostrea	214.e	Parcnus	119.e	πελώια	193.c
ὄστρεον	207.c.214.c	πάρδαλις quadrupes	65.d	Penicillus	219.b
ὄστρεον	ibidem	πάρδαλις marina	173.c	πενταδάκτυλοι	211.g
Ostreum	ibidem	Pardalus auis	118.g	Pentadactyles	ibidem
ὀστρεία	214.d	Pardus	65.f	Perca	157.c
ὀπτα	ibidem	Pareas	102.f	πέρκη	ibidem
ὀπτις	115.c.f	Pareus	ibidem	περκίς	ibidem
ὀπις	ibidem.c.g	Parias	ibidem	Percis	ibidem
ὀπλις	ibidem	Parnops	191.f	Perca fluuiatilis.	ibidem.d
ὀπις	ibidem.f	Parous	108.f	Percnopterus	119.f
Otus	ibidem	παρόνας	102.f	πέρκος	121.a
Ouipera animalia	89.e	Pariias	ibidem	Perdix	116.a.b.e.g
Ouis	75.d	Parus auis	127.d	Perdix altera	ibidem.g
Oues ἐρυθροί	82.f	Parus piscis	170.d	Perdix rustica	117.a
Oues erythri	ibidem	Passer auis	126.h	περιερχά	113.c
Ouis tecta	76.d	Passer piscis	150.d	περιερός	ibidem
Ouis Colonica	ibidem	Pastinaca	144.g	περιερχά κατοικίδιος	ibidem
Ouis villatica	ibidem	Patange	213.h	περιερχά νομάς	ibidem
Ouis Tarentina	ibidem	Patella	214.d	Perna	217.d
Ouis mollis	ibidem	Patella fera	ibidem	Pernes	211.a
Ouis hirta uel hirsuta	ibidē	πατάλια	79.e	Perseus piscis	155.g
Ouis aprica	ibidem.f	Pauo auis	112.f	Petrei pisces	141.h
Ouis apica	ibidem	Pauus auis	ibidem	πεζόζωα	25.g
Ouis fera	77.c.82.f	Pauo piscis	170.g	φάβοτυπος	121.a
Ouifera	82.f	Pecten	216.g	φάκρος	153.a
Ouis bortinensis	77.e	Pedunculus	ibidem	Phagrus	ibidem
Ouis Arabica	ibidem.f	Pecus Græcum	76.d	Phagrus fluuiatilis	ibidem
Ouis marina	173.f	Pecus marinum	173.c	&c.170.c	
Ouum Polypi	200.e	Pedicular	196.d	Phagorius	ibidem
Oxyrinchus	168.b.170.b	Pedicular ferus	ibidem.c	Phalacrocorax	134.a

ET INDEX.

βάλαινα belua marina	172.f	Phycus	ibidem	Platiurus	186.f
βάλαινα papilio	193.c	Phyea	170.d	Platyceros	80.g
Phalangium	186.d	Physa piscis	ibidem.c.f	Pleſti	162.b
φαλάγγιον	ibidem	Phyfeter	172.h	Plotæ	148.a
Phalangius	ibidem	φνσητήρ	ibidem	πλωπες	160.c
Phalanx	ibidem	Phyſſulus piscis	171.a	πνύμων	218.b
Phalangiorū genera	187.d.g	φύσκαλος cete	173.a	πνύμων θαλάσσιος	ibidem
Phalangia leguminū	ibidē.f	Phytharus	170.d	Pæphagus	86.h
Phalaris	133.h	Pica	125.g	ποικίλα ζῶα	2.a
φάλλων	121.e	Pici, id eſt Gryphes	136.b	ποικιλίαι piſces	163.e
Phaleris	133.h	Picus martius	125.b.126.b	ποικιλίς auis	126.f
Phalerica	161.f	Picus arborarites	125.c	ποικίλος piſcis	146.h
φαληρικὴ ἀφύη	ibidem	Pinna	216.c	πολιτικὰ ζῶα	27.h
Phanger	153.a	πίννη	ibidem	πολίχρον ζῶα	2.b
φάφ	114.d	πιννοφύλαξ	ibidem.d.f	Polypus	199.d
Phascades	133.g	Pinnoter	206.g	πολύπους	ibidem
Phaſiana	115.d	πινότηρ	ibidem	Polypi ouum	20.c
Phaſianus	ibidem	Pīnoter Plinij	206.e.g.216.d	πολυχρῆσζῶα	53.c
Phaſianicus	ibidem	πινότηρ Ariſtotelis	ibidem.g	πωμαΐαι cochleæ	210.d
φαſοφόνος	121.a	πιννοτήρης	ibidem	Pomilio	46.c
φάψα	114.d	Piphex	121.d	Pompilias	164.e.200.g
Phattage	91.d	Pipo	126.d	Porca	83.b
φλῶν	120.a	πίπρα	ibidem	Porcus quadrupes	84.f
Philomela	127.f	Piſcis	136.e	Porcus piſcis	163.e
φίνης	120.a	Piſcis ſacer	155.a	Porcus marinus	ibidem
Phocæna	172.d	Piſces pelagij	168.a	Porcus flumiatilis	ibidem.g
Phœnicopterus	129.b	Piſces ſaxatiles	141.h	πέρδαλις	65.d
Phœnix	134.f	Piſces περῶνι	ibidem	περδύτικα ζῶα	1.b
φοῖνιξ	ibidem	Piſces fuſanei	139.f	Pornops	191.f
Phœnix piſcis	166.b	Piſces curſores	140.f	πορφύρεα	212.a
φοινικεύρος	127.g	Piſces curſiones	ibidem	Porphyrio	131.a
Phoix	129.c	Piſces molles	142.a	πορφυρέων	ibidem
φολῶς	214.d	Piſces μαλακότερα	ibidem	πορφύεις	ibidem.c
φωλιδωτά	16.h	Piſces duri	ibidem	Porphyrus	101.f
Pholis	160.d	Piſces σκληρότερα	ibidem	πέρπας	75.b
φωλῖς	ibidem	Piſces cetacei	ibidem.d	ποτάμιος χοῖρος	163.g
φώρ	178.f	Piſces longi	147.d.e	περασσευεῖδες	197.g
Phoxinus	169.h	Piſces plani	150.d	πρημιάδαι	165.c
Phryganion	219.g	Piſces foſſiles	170.c	πρημνάδαι	ibidem
φρυνολόχος	121.a	Piſces uocales	163.c	πρωάδες	ibidem.e
φρύνη λιμναῖος	93.g	Piſces lethales	171.a	πρῆσθους	128.c
φρύνος	ibidem.c.d	Piſcis candidus	155.a	Preſter	100.a
φρύνος κωφός	ibidem.e	Piſcis λευκός	ibidem	πρησηρ	ibidem.b
φρύνος τερφομελιος	ibidem.h	Piſtrix	172.h	πρησις	172.h
φρύνος τερβοεις	ibidem	πίθνης	57.h	πρημιάδαι	164.b
φθέρ	196.d	Pityocampe	192.f	πρίσης	172.h
φθέρ ἄχριος	ibidem	Plancus	119.c	Priſtes	ibidem
φθέρ θαλάσσιος	ibidem.g	Plangus	ibidem	πρῶκτον quadrupes	75.d
Phuca	157.g	Platalea	131.f	πρῶκτον marinum	173.f
Phycen	ibidem	Platanifſta	169.d	Prohibitoria auis	135.c
φυκλῷ	ibidem	πλάταξ	157.h	Protogeuſtæ	219.g
Phycis	ibidem	Platea	131.f	πρωξ	81.a
φύκης	ibidem	Platiſtacos	155.h.166.g	ψαμμάδις	163.f

ANIMALIYM NOMENCLATURAE

ῥαμίτις	163.f	Raia stellata	ibidem.e	Rubeta muta	ibidem
ῥάρα	118.e	Rana	92.f	Rubetarius accipiter	121.e
ῥάρος	ibidem	ῥάμφος	103.e	Rubetra	127.h
ῥήν	189.h	Rana fluuiatilis	ibidem.g	Rubicilla	128.a
ῥήτα	150.d.f	Rana aquatica	ibidem	Ruminalis	151.h
ῥήτα	150.d	Rana lutaria	ibidem.h	Rupex	129.f
Psittace	125.f	Rana palustris	93.c	Rupicupra	79.h
ῥήτακκ	ibidem	Rana rubeta	ibidem.d	Rustica perdix	117.a
Psittacus	ibidem	Rana muta	ibidem.f	Rusticula	ibidem
ῥήτακός	ibidem	Rana uiridis	ibidem	Ruticilla	128.a
ῥήτακός ἰχθύς	150.e.d	Rana leuis	ibidem.g	S	
ῥάρα	193.c	Rana Dryphytes	93.f	Sacer serpens	102.g
ῥάρος	158.c	Rana Diopetes	ibidem	σακῶται ἄρνες	77.g
ῥύχ	195.b	Rana Calamite	ibidem	Sacer piscis	155.a
ῥύχος	158.b	Rana ex arbore uociferans		Sacres	84.g
ῥύλλα pulex	196.h	ibidem		Sagittarius piscis	159.a
ῥύλλα araneus	186.d	Rana piscatrix	145.e	Salamandra	97.a
ῥύλλα θαλάσσιος	196.h	Rana marina	ibidem	Salar	169.e
ῥύλων	170.a	Rana uermis	194.c	Salmo	ibidem.d
ῥήνω ὄζυμα	175.a	Redinus	127.c	Salpa	160.e
ῥήωξ	67.b	Reges apum	177.h	Salpe	ibidem
ῥήρων	ibidem.a	Regulus	127.h	σάλην	ibidem
Ptyas	99.a	Remora	149.b.c	σάλην	ibidem
Ptynx	121.b	Rex anium	128.c	Salpyga	186.g
Pulex	197.d	Rex	ibidem.d	Salpuga	185.d
Pulex araneus	186.d	Rhacinus	170.d	Salus auis	126.g
Pulex uermiculus	197.d	Rhagion	187.e.g	Sanguisuga	149.d
Pulex marinus	196.g	Rhamphos	103.d	Sanguialis	120.c
Pulla aquila	119.f	Rhaphis	148.h	Saperdes	158.a
Pulmo	218.b	Rhaphius	62.h	ἱεροφάλα	77.h.26.c
Pulmo marinus	ibidem	Rhedo	169.c	Sarda	162.b.163.h.164.e
Purpura	212.a	Rhiades	150.b	Sardena	162.g
Purpure filius	ibidem.e	Rhina	144.c.f	σαρδηνή	ibidem
Pygargus quadrupes	79.b	ῥήν	ibidem.f	Sardinæ	ibidem.b.g
Pygargus auis	119.d	Rhyntaces	134.f	Sardinia	162.e
πυρολαμπίδες	193.f	Rhinobatos	144.g	Sardinus	ibidem.g
Pyralis	195.c	Rhinoceros	75.a	Sargiacus	153.c
Pyrausta	ibidem	Rhizes	ibidem.b	Sarginus	152.f
Pyrauta	181.b	ῥήζες	ibidem	ἱερὸς	159.b
πυρρύντις	ibidem	Rhombus	150.d.e	Sargo	160.d
πυρρήτις passer	127.h	Ricinus	196.f	Sargus	152.d.e
πυρρήτις columbus	114.c	Riparia	123.g	Sario	169.g
πυρίας	127.e	Riparia altera	ibidem	Satherium	70.a
πυριλαμπίδες	193.f	Rostrum	103.e	Satheron	ibidem
Pyrrhocorax	125.b	Rota capra	79.a	Satyrium	ibidem
πυρρόυλος	128.a	Rota marinum monstrum		Satyri ex hominum genere	
Q		173.a		50.c	
Quadrupedes uiuiperæ	23.h	ῥώξ	188.c	Satyrus fimia	58.e
Quadrupedes ouiperæ	90.	Rubecula	127.g	Saxatiles pisces	141.h
c.d		Rubellio	152.h	σαῦρα	93.h
Querquædulæ	133.h	Rubeo	ibidem	σαῦρα χαλκιδική	94.e
R		Ruber	ibidem	σαυείας	167.g
Raia	144.d	Rubeta	93.d	σαῦρος quadrupes	93.h

ET INDEX.

σκαῦρος piscis 157.a.166.f.167.f	Scorpio 185.f	Silurus 168.c.g
σκαῦρος 163.g	σκορπίος ibidem	Simia 57.h.118.c
Scarabeus piscis 154.b	Scorpius ibidem	Simiarum uulgus 57.h
Scarabeus infectum 191.h	Scorpius terrestris ibidem	Simia porcaria 58.g
Scarabeorum insectorum genera ibidem	σκορπίος χερσαῖος ibidem	Simia Cynocephalo similis ibidem.c
Scarabeus uiridis 192.a	Scorpio piscis 158.h	Simia marina 58.f
Scarabeus pilularius ibidē.h	Scorpius piscis ibidem	Simus 170.c
Scarabeus rutilus ibidem.b	Scorpius marinus ibidem	σίπη 126.c
Scarabeus longipes ibidem.f	σκορπίος θαλάσσιος ibidem	Siren 184.g
Scarabeus in Eriphia herba ibidem.b	Scrofa 84.g	Sirenis ibidem
Scarus 151.d	σκύλιον 146.d.f	Sirenes 135.h
Scaurus ibidem.g	Scylla auis 134.f	Sirulugus 219.g
Scepanus 170.d	Sylla piscis 146.c	Sis 195.b
Scepinus ibidem	Scylla crustata 207.c	Sittace 125.f
σχίζοπιδε 109.g	σκύμνος 146.f	σίπη 126.c
Schœniclos 129.b	σκύμνιον ibidem.d.f	Smartydes 63.a
σκιαδύς 156.d	Scytale serpens 102.c.e	Smyrus 150.a
σκιαδής ibidem	Scytale Chalcidica ibidem.d	Solea 151.b
σκιαθίς ibidem	Scytale piscis 147.c	Solen 217.c
Sciæna ibidem	Scythica auis 134.c	σωλῶ ibidem
σκίγκες 91.b	Scyurus 66.h	Solidipedes 84.h
σκιλλάρειον 206.h	σεισοπυγής 126.a	Solifuga 185.d
σκίλλαρον ibidem	σεϊρῶ 184.g	Solifuga in leguminibus ibidem.c
Scincus 91.a.b	σελάχια 143.c	Solipedes 84.h
Scirris 170.d	σελάχη ibidem	Solipuga 186.g
Sclerocephalon 187.h	Seleucides aues 134.c	Solpuga ibidem
σκληροκέφαλον ibidem	Sempasiones 123.a	Solus 79.c
σκιπιδόρος 185.c	σηπηδών 128.c	Sorex 68.g
σκιπιδάχα 107.a	Sepia 201.b	σούρος 77.c
σκήψ 185.c	σηπία ibidem	Spargus 150.b
Scolecium 187.h	Seps quadrupes 94.c.g	Sparus 156.f
σκολήκιον ibidem	Seps serpens 100.h	Sparulus ibidem
σκοληκοφάχα 106.h	Seps multiples 188.d.e	σπάταρι 213.f
σκῶλιξ 24.a	Serpens 95.g.97.f	Spatangi ibidem
σκῶλικες uermiculorum genus quoddam 194.d	Serpens biceps 98.f	Spatiurus 102.c
Scolopax 117.c.g	Serpens marinus ibidem.c	Spermatologos 125.a
Scolopendra 188.d.e	Serpens tacer 102.g	Spermologos ibidem
Scolopendra marina ibidē.f	Serpens alatus ibidem.h	σφήκες 183.c
σκολοπίδης 169.d	Serpens in sulphio ibidem	σφηκείον 187.f
Scombrus 166.h	Serpentes Indici 101.c	Spheneus 159.c
Scomber 166.h.167.a	Serpentes cæci 103.b	σφλωδής ibidem
Scops 122.f	Serphus 185.c	σφήξιπέπιος 184.f
σκόψ ibidem	σέρφος ibidem	Sphingium 58.c
Scopes perennes ibidem.g	Serra marina 173.a	Sphinx ibidem
Scarodyla 163.g	σής 194.c.195.b	Sphondylus 214.b
Scordyla ibidem.h	Sefeli 210.d	σφόνδυλος ibidem
σκορδύλη ibidem	Sefelitzæ ibidem	Sphondyle 102.h
Scordula ibidem	Seferinus 160.g	Sphyræna 149.a
Scorpæna 159.a	Siena 156.d	Spinax 146.d.h
Scorpides ibidem	Silenus 50.c	σπίδιον 126.h
	σίλφη 197.d	σπίος ibidem
	Silua 127.g	

ANIMALIUM NOMENCLATURA

Spinturnix	135.d	Sudis	149.a	Terraneola	117.h
Spinus	126.h	Superæ	193.c	Terrestria animalia	25.g
Spiza	127.c	Sus	82.g.84.f	Testacea	207.e
σπίζας	ibidem.d	Sus fera	83.h	Testata	ibidem
Spizites	ibidem	Sus piscis	167.f.g	Testudo	91.d
Spondylus	214.b	Sus marinus	163.f	Testudo marina	ibidem.e
Spondyle	102.h	σύνταρος	83.h.84.g	Testudo lutaria	92.b
Spongia	218.g	συνκαλῖς	127.c	Testudo fluuiatilis	ibidem.c
Spongia Achillea	219.a	Syluia	ibidem.g	Testudo terrestris	91.g
σπόγγος	219.g	Synagris	153.g	Testudines albæ	92.f
Spuma piscis	161.d	Synodon	ibidem.f	Testudines aureæ	ibidem
Spuria	162.g	Synodontis	165.e	Testudines mōtanæ	ibidem
Squalus	146.a.147.c	συνονδύς	153.f	Testudines ὀρεφναι	ibidem
Squatina	144.e	Synodous	ibidem	Testudines Indicæ	91.f
Squatinoraia	ibidem.g	Syrnia	136.b	Testudines cornigeræ	ibidē
Squaraia	ibidem	Syroplodix	116.h	Tetartos	115.d
Squilla	203.b.206.g	T		Tethca	217.e
Squilla parua	206.a.f			Tethos	ibidem
σεχινόποδα	133.c	Tabanus	189.e	τῆθες	ibidem
Stella	118.a	Tænia piscis	150.g	τῆθιον	ibidem
Stellaris ardea	130.h	Tænia uermis	196.a	Tethyon	ibidem
Stellaris aquila	119.h	ταχυνάριον	117.c	Tetracon	115.h
Stellaris accipiter	121.a	Talpa	70.h	Tetragon	ibidem
Stellaris piscis	146.h	τάως	112.f	Tetragnathus	187.e
Stellio	94.f	τάως	ibidem	Tetragnathius	ibidem
Stellio transmarina	95.a	τάων	ibidem	Tetrahon	ibidem
Stimphalides	135.f	Tarandus	81.c	Tetrapelyrides	191.f
στάβηλος	213.a	Tarda auis	115.e	Tetrax	115.d
στρακίων	170.c	ταρτησία	147.f	Tetrax altera	ibidem
Strepsicerotes	79.b	ταρτήσιον	ibidem	Tetrix	ibidem
στίγξ	135.g	τατῆρας	115.d	τῆτιζομήτρε	190.d
Strix	ibidem	Taura	72.d	Tettigonia	ibidem
στρομαπύς	160.g	Taurus quadrupes	72.d.	τῆτιγώνια	ibidem.d.e
σρόμβος	211.f	73.h		Tettigoniæ	ibidem.d
στρομβοφάς	27.c.210.b	Taurus Æthiopicus	74.e	τῆτιγ	ibidem.a
στρομβώδης	210.b	75.a		τῆτις	201.b.202.c
σρούτιον	127.h	Taurus Indicus	75.c	τῆτις	201.c.202.d
σρούτης auis	126.h.136.c	Taurus auis	128.b	Thatis	170.d
σρούτης piscis	151.b	Taurus marinus	173.c	Thessa	162.f
σρούτης ἑλυθικός	136.c	Taurus scarabeus	192.a.b	Thetta	ibidem
Struthio Africus	ibidem	ταυλαπιός	170.d	Thieldones	68.d
Struthio camelus	ibidem.b	ταύρος	72.d	Thos	62.d
Strutho camelus	ibidem	Telline	216.a	θώς	ibidem
Struthio	ibidem.c	Tenthredo	184.e	Thranis	167.h
Struthius	ibidem	τενθροδών	ibidem	θρανίς	ibidem
Struthopodes	50.e	Teragus auis	158.	Traffa	162.f
Sturnus	118.e	Teragus piscis	158.f.170.d	Thratia	ibidem
Subaquila	118.e	Teredo uermiculus	194.c.d	Traupis	126.g
Subis	135.e	τέρηδών	ibidem	Thressa	162.c
Subin	ibidem	τέρηδώνες alueorum	181.b.c	θρησσε	ibidem
Subulones	79.c	Teredines	ibidem	Thrips	194.c.195.b
Subus	77.e	Teredo crabroni similis		θρίψ	194.f
Subutio	121.a	184.g		Thriffa	162.c

ET INDEX.

Θρίσκα	162.c	Triton piscis	ibidem.b	Verticillus	103.b
Thunnus	163.g.h.164.e	Triton monstrum marinum		Verticillum	ibidem
Θύλη	23.a		173.c	Verraha	60.h
Θυμάλ	165.c	Trochylus auis	128.c	Vernex	77.g
Thymalus	170.a	Trochus	63.g	Vespa	183.f
Thymus	ibidem	Trocta	156.c.167.d	Vespa fera	ibidem
Thynnis	163.h.170.a	Troglodytes	127.d	Vespa mitior	ibidem
Thynnus	ibidem	τρῶλῦται	ibidem	Vespa annua	184.f
Θύπης	163.g	Trogon	122.c	Vesparum dux	113.g
Tigris	64.h	Troxallis	191.d	Vesparum fuci	ibidem
Tillo	169.h	Truones	133.c	Vespertilio	71.e.f
Tilos	188.e.g	τρυνών auis	115.a	Vespertiliones Arabicæ	
τίλος	ibidem	τρύνων piscis	144.g	ibidem	
Tinea	169.f	Trixalis	191.d	Vinago	114.h
Tinea	194.c.e	Tubera	218.c	Vipera	99.d
Tinea lanaria	ibidem.f	Turbinata	210.b	Vipiones	131.f
Tinea lignaria	ibidem.c	Turbo auis	125.e.126.a	Vireo	118.f
Tinea alueorum	181.c	Turbo testatus	211.g.213.c	Virio	ibidem
Tinea agrestis	193.b	Turdus piscis	142.a.157.a	Vitiflora	127.d
Tinea uermis	196.a	Turdus auis	117.h	Vitta	151.c
Tinea ταινία	196.a	Turdus pilaris	118.a	Vitula	72.c.75.b
Tinnunculus	121.b	Turdus iliacus	ibidem	Vitulus	ibidem
Tiphle	170.c	Turpæna	170.d	Vitulus marinus	70.h.71.a
Tirfio	172.e	Turfio	172.e	Viucra	67.h.68.e
τίθασος	114.d	Turtur	114.c.115.a	Viuperia	23.h
τρυβίχθες	168.a	τῦλλος	118.a	Vlula	122.f
Tomus Thurianus	167.h	Tympanus	124.g	Vmbilicus	211.g.h
Torpedo	145.a	Typhle	170.c	Vmbra	156.c
Torquilla	125.e.126.a	Typhline	102.g	Vmbra fluuiatilis	ibidem.d
Torfio	172.e	Typhlopes	ibidem	Vmbra marina	ibidem.e
τοξόπτερος	62.b	Tyrannus	127.c	Vmbri	77.f
Trachurus	166.f		V	Vncungues	104.b
Tragelaphus	81.c	Vacca	72.d.73.d	Vnguis	217.c
τράξ quadrupes	78.e	Vaccæ Altinæ	ibidem.h	Vuiualuia	207.f.208.e
τράγος	219.a.c.g	Vaginipennia	175.c.191.g	Voca	163.b
Tragus spongia	ibidem	Valeria	119.f	Volucra	194.b
Tragus piscis	158.d.e.162.h	Varia auicula	126.f	Vopiscus	48.d
Tragopa	135.c	Variæ picæ	125.h	Vpupa	134.b
Tragopanades	ibidem	Variæ quadrupedes	65.f	Vrax	115.d
τρίχες	117.h	Velia	128.d	Vranoscopus	154.e
Trichæus	161.f	Venatica auis	118.d	Vrena	170.d
Trichias	ibidem	Venatrix	ibidem	Vri	74.h
Trichiades	165.c	Veneriæ conchæ	201.a.213.c	Vria	133.h
Trichides	161.f.162.a	Vermis	24.a	Vrinatrix	ibidem.g
τριχόβροπος	77.h	Vermes rubri	194.a	Vrfa quadrupes	65.h
Tridacna	214.h	Vermiculi farris	ibidem.h	Vrfa crustata	207.c
τρίγλη	151.h	Vermiculi pomorū	ibidem	Vrfus	65.h
τρίγλις	151.h.153.c	Vermiculus cocci	195.a	Vrtica	218.c
Triglites	161.g	Vermiculi graminis	ibidem	Vua piscis	170.d
τριγύλα	152.f	Vermes in niue	ibidem.c	Vulpanfer	132.h
Tringa	129.c	Vermes terreni	ibidem.d	Vulpecula uolucris	71.g
Triorchis	120.g	Verres	83.f.84.g	Vulpecula piscis	146.g
Tritomum	165.d	Vertibulum	217.h	Vulpecula marina	ibidem

ANIMALIUM NOMENCLATURAE

Vulpes quadrupes	66.h	ὑαινα piscis	163.g	Z	
Vultur	120.a.b	ὑαινίς	ibidem	Zegeries	69.d
		ὑβρις	121.e.f	Zeus	160.g
X		ὑκκκκ	153.d	Zigmis	94.c
Xanthias	165.b	ὑπαιτός	120.c	ζωοφάγοῦντα	26.c
Xilophthoros	193.f	ὑπέρα	193.c	Zoophyta	217.e
Xiphias	167.g	ὑπολαίς	127.h	ζωοτόμα	23.h
ξιφίας	ibidem	ὑποδριόρχις	121.a	Zorx	80.g
ξιφύσπιος	216.b	ὑς quadrupes	82.g.84.g	Zygæna	149.b
		ὑς ἄγρία	83.h		
Y		ὑς piscis	163.f	FINIS.	
		ὑς piscis	157.f		
ὑαινα quadrupes	63.a	ὑς θαλάσσιος	ibidem		

aliorum quorundam, ex quibus constituuntur co-
rum animalium differentia, Index.

Bdomen	5.f.6.	Alcyonium	128.h	ἀρρίλω	23.a
	b.c.84.c		Alex	163.c.166.d	Arteria	5.c.d
	Abomasum	19.h	ἀλλαντωδούς membrana	18.b	Arteria aspera	ibidem
	ἀλλαντα οσίου	14.c	ἄλμη	166.e	ἀρτηρία τραχεία	ibidem
	ἄλλαντα piscium		ἄλωπικες	6.e	ἄρθρον τῆς κατ' ὤμων	14.e
138.d			ἄλως	4.f	Articulus digiti	7.a
ἀλλανθιον	ibidem		Aluus	11.g.46.f	Aruncus	78.a
Acetabulum	5.h.6.d.15.d		ἄμαρυγαι	4.f	Aspera arteria	5.c.d.9.h
Acetabula in matrice	38.f		ἀμυντήρες	79.f	ἀσπής	4.g
Acetabulorum geminus in animan-			ἄμνιος membrana	18.b	ἀσπράγαλοι	7.d.15.f.16.c.53.f
tibus mollibus usus	198.d		ἄμυρυγαι	4.f	ἀδέρες	164.a
ἄκνις	6.e		ἄμφιβληστροδούς membrana	8.d.h	Atlantion	16.a
ἄκμή	4.g		ἄμφαλαλίας	47.a	Atlas uerterbra	14.b
ἄκύνη	ibidem		ἀναπνοή	27.c	Atra bilis	20.f
ἄκνυμα	ibidem		Ancix	74.f	Atramentum in mollibus	198.g
ἄκνυστικός πόρος	4.g.8.e		ἀνδρῶν	7.b	Auricula	3.h.4.g
ἄκνυστικόν νῶτον	8.e		Anguinum	97.b	Auricula cordis	10.d
ἄκρως χεῖρ	7.a		Anguim	ibidem	Auricula	11.a
ἄκρώμιον	14.e		Antennæ	175.d	Axungia	84.d
ἄκρώμια	5.h		ἀντέλιξ	4.h	ἄξουσιον	ibidem
ἄκρομφάλιον	6.b		ἀντιρρόον	4.b.5.a	αὐχὴν	5.d
ἄκροποδιά	6.c		ἀντιόξος	5.a	αὐχὴν ὑστέρως	11.f
ἄκροποδίον	ibidem		ἀντικερδιον	6.b	αὐχὴν μήτρας	ibidem.h
Aculeus	175.e.177.h.185.b.		ἀντιχειρ	7.a	αὐχηνύλιον ομα	109.f
191.g.200.h			ἀντικνήμιον	ibidem.d	αὐλός in cetis	171.b
ἄδελος αἰσθησῶν	20.f		ἀντιπρόδιον	4.g		
Aden	18.f		ἀντίτραχως	ibidem		
ἄδω	ibidem		ἡ ἀνω κεφαλὴ	11.g	B	
ἄδινώδης παρυστίτις	18.h		Aorta	10.c.12.b	Βάλενος	6.c
Adeps	18.h.19.a.38.a.40.		ἀπαλόστροφος	142.c	Barba in mollibus	198.b
e.74.b			ἀπείρεττα	31.e	βάσις	7.d
ἄδινών	7.h.15.h		Aprex	32.d	Bilis	20.f.140.h
ἄδινολη	7.d		ἀπενδυσμῶν	11.g	Bilis atra	20.f
ἄδινωδής ὀστέον	14.e		Aphareus	164.a	Binertices	3.f
ἄδινον περιμακύν	36.h		ἄφαιδης	ibidem	βλεφαρρα	4.c
ἄζαρος	6.f		Aphrogula	42.f.44.b	βλεφαρίδες	ibidem
ἄζαρης	137.d		ἔφυγε	30.h	βλόννα	20.d
αἰδίδιον	ibidem.c		ἄπονηρώσεις	13.a.b	βόθρια	14.a
αἶμα	12.f		ἄποφυάς	36.g	βουβών	6.d
αἶμαπος ἐκχειτική	152.a		ἄπύσος οσίου	16.a	βούτυρον	20.a
αἰδαλοειδής	187.h		Aqualiculus	5.f.6.c	Brachiale	6.f
Ala	5.f.6.b		Aqueus oculi humor	9.f	βραχίων	ibidem.h
Ala animum	103.h		ἀραχνοδούς tunica	8.h	Brachium	6.h.7.a
Ala serpentum	102.h		Aranea	186.d	Brachia mollium	198.b
Albugo	4.f		ἄρρες	6.d.11.g	βράχια	137.a
Albugineus humor	9.f		ἄρροι	5.b	Branchie	ibidem
					βρίγμα	4.c

PARTIV M ANIMALIVM

Βρόχιον	ibidem	κερχία	175.d	κόγχη	4.h.7.d
Βρόχιος	5.d	κερχία matricis	11.f.36.f	κοχχίον	3.h
Βρόχιον κεφαλῆ	ibidem	κέρχτα matricis	36.f	κόχχι	4.f
Butyrum	43.a.f.19.f.20.a	κερχποδῆς tunica	9.d	κόχχης	4.e.7.d
C		κερῆς	15.a.16.c	κοίλα ὀμμάτων	4.a
κακέρχμα	30.e	Cerebellum	8.c	κοῖλον χερὸς	7.b
κακέρχμαχα	ibidem.g	Cerebrum	ibidem.b	κοῖλον ποδὸς	ibidem.d
Cecum foramen	8.e	κέρωντος	170.g	κοιλία	6.b.11.g
Cecum intestinum	11.c	Cerinthus	ibidem	κοιλία ἡ ἄνω	11.g
κελίχρεας	11.e	κέρειον	179.c	κοιλία ἡ κείτω	ibidem
Calua	3.f.4.e.13.c.16.a	κῆρος	183.b	κοιλία cerebri	8.f
Caluaria	4.e.13.e.16.a	Cervix	5.c.d.34.e	Coitus	23.b.c
Caluitium	47.a	Cervix extima	5.d	κοκλῶες	37.d
Calx	7.c.d	Cervix uteri	11.f	Coles	5.h.6.d
καμάριον	4.b	κήτημα	165.d	Colis	ibidem
καμπή	7.d	χαίτη	54.e.77.f	Colliquamentum	20.e
Canini dentes	4.c.33.a.85.a	χέλαραι in os	105.e	Collum	5.b.d.h.33.d
Canities	47.a	Chartilago	16.c	κῶλον	6.h.7.b
κανθός	4.f	Chartilago nasi	4.h	κῶλον intestinum	11.d
Caput	3.f.4.e.32.c.45.a	χαυλιόδοντες	52.h	Colostrum	73.d
Caput facioris	16.b	χέλη	4.h	Colostrum	19.g.87.g
καρδία	11.a	χέλα	16.a.53.e.203.c	κόλπος	36.a
καρδίας κεφαλῆ	10.c	Chela	16.e.203.c	Columella	4.e.5.d
Caro	18.c	χελῶες	5.a	Columellares dentes	85.a
καρπός	6.f.g.7.a.15.c	Chelidonium lapis	123.d	Columbarium	113.d
Cafeus	19.f.20.a.42.h	χελώνιον	5.h	κώλυμα	6.h
Cafeus Baynticus	43.c	χέρχοι	4.c	Commagenum	132.h
Cafeus βαθός	ibidem	χίτων	17.e	Commofis	179.d.180.d
Cafeus βιθός	43.d.44.c	χέλας	6.c	κόνδυλος	7.a
Cafeus Bithynius	43.e	Cholago	5.f.6.c	κορίδες	196.d
Cafeus mollis	44.c	χέλη	11.a.20.f	Comifalos	151.e
Cafeus musteus	43.e	χελή μέλαινα	20.f	κώνυσις	179.c
Cafeus nividis	43.e.44.c	χρόσφρακοντα	138.d	κώνυσις	ibidem
Castoreum	70.b	χόνδρος	4.h	Conuexum iecinoris	10.f
Castorium	ibidem	χόνδρος ῥινός	ibidem	κοπία	14.h
καστῆριον	ibidem	χροδῆς μνήγξ	8.b.9.a	κόπρος	20.f
κατακλίδες	6.a	χεῖρον membrana	18.a.c	Cor	10.b.11.a.36.g
τὸ κατ' ὀμὸν ἄρθρον	14.e	χροδῆς membrana	17.d	κερχκεδῆς ὄσσω	14.f
ἡ κατ' ὤκλιον	11.g	Cilia	3.g.4.f	κόρη	4.f
καυλός	6.c	κίον	4.h.5.b	Cornea tunica	9.d
καυλός ὑστέρως	11.h	κωτός	5.b	Cornicula ignava	145.d
καυστικά	32.a	Cirri	36.f.198.b	Cornua	16.e.32.d.52.d
κακείφαλον	54.b	κίτταροι	179.d	Corona capitis	3.f
Celle funorum	179.d	κλῆτωες	6.d	Corona oculi	9.c
Calum oris	5.a	κλῆδες	5.h.6.a	κερῶναι	6.h.14.b.15.b
κενά δειχτες	10.b	Clidium	165.d	κόρραι	4.h
κενών	6.c	κλόης	6.e	κορρῖς	20.d
κέρθρον	175.e	Clunes	6.a.d.e	κόρται	4.h
κεφαλή	4.e	Coagulum	19.h.20.a.43.h	Cortex	16.h
κεφαλή μύρου	16.b	Coccyx os	14.c	κερυφή	3.g.4.e.14.c
κεφαλήν	4.c	Cochlea mncor	211.e	κερωά	15.b
κεφαλῆς κῆτες	16.a	κεκλίου μύξα	ibidem	Costa	6.b.16.b
Cera	183.b	κεκλῖα	4.e	κεσταί	165.d
κέρχτα	16.c.36.f	Calum oris	5.a	κετύλαι	6.h

INDEX.

κοτύλη manus pars	7.b	Dentes canini	33.a.85.a	ἐφελκταῖ ῥαῖες	31.a
κοτύλη cruris pars	15.d	Dentes exerti	33.a	ἐφελθρανα	6.d.e
κοτύλη δὲων	6.d.16.b.c	Dentium acies	4.d	ἐπικανθίδες	4.f
Coxa	5.h.6.d.16.b	δέρμα	16.h.17.c	ἐπιθερμὶς	6.d
Coxarum os	15.d	δέρμα τῶνδε μὴ μῶν	8.c.17.d	ἐπιθερμὶς	17.c
Coxendices	16.b	Destillatio	20.d	ἐπιγαλῶν	6.b
χράνιον	4.e.16.a	Dextrum	70.g	ἐπιγαλῶν	5.a.g.h.33.c
χράντιες	5.b.46.c	Δίγλις	27.c	ἐπιγνῶν	7.d
χράντις	7.b	Δίγλις φερντικῶν	31.h	ἐπιγνῶν	ibidem
Crea	7.c.d	Δίγλις φερντικῶν	11.a	ἐπιγνῶν	7.d.16.c
Crines polyborum	201.a	Δίγλις φερντικῶν	4.h	ἐπιγνῶν	7.d
χρίσις	14.d	Δίγλις φερντικῶν	17.f	ἐπιγνῶν	16.d
Crocodilea	90.h	Δίγλις φερντικῶν	20.f	ἐπιγνῶν	6.f
κρόταφοι	4.f.h	Δίγλις φερντικῶν	14.b	ἐπιγνῶν	11.d
κροταφίται futuræ	13.g	Δίγλις φερντικῶν	5.b	ἐπιγνῶν	17.h
Crius	7.b.c	Δίγλις φερντικῶν	3.g	ἐπιγνῶν	18.b
κρύσις	78.a	Δίγλις φερντικῶν	6.c	ἐπιγνῶν	6.c
κρυμνοί	6.d	Δίγλις φερντικῶν	7.a.15.c	ἐπιγνῶν	ibidem
Crystallinus humor	8.h	Δίγλις φερντικῶν	7.c	ἐπιγνῶν	5.d.6.a
κρυσταλλοφθῆς	ibidem	Δίγλις φερντικῶν	5.h.6.d.14.a	ἐπιγνῶν	6.b
κτεῖς	6.d	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	16.h.77.a
κτεῖντες dentes	5.b	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	179.f.g
κτεῖντες manus pars	7.b	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	ibidem
Cubitus	6.f.7.a.15.a.16.b	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	4.h
Cunnius	6.d	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	6.c
Cuticula	17.c	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	14.c
Cutis	16.g.17.a	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	20.b.f
κύαρ	4.g	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	30.d
Cybiunt	164.g.165.h	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	ibidem.g
κύβιον	ibidem	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	31.a
Cybiourum genera	164.g	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	30.f
κυβοφθῆς in aure	3.h	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κυβοφθῆς os	15.g	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κύβος	14.a.16.a	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κυωοδῆμον	5.g	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κυωοδῆντες	4.c.33.a	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κυωοσσυρα οὐα	106.g	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
Cynosphastum	146.e	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κυφῆλη	4.g	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κυφῆλη excrementum	20.f	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κυφῆλῖς	ibidem	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κυρτά brachiorum	8.a	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κυρτοφθῆς in aure	3.h	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κυρτόν iecinoris	11.a	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
κύσις	11.g.18.c	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
D		Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
Δακτύλιος	6.d.11.g	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
δακτύλοι	7.a	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
δακτύλοι ποδῶς	ibidem.c	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
δαρῆ	5.d	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
δαλῶς	6.c.11.h	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
Dentes	4.c.5.b.52.a	Δίγλις φερντικῶν		ἐπιγνῶν	
		E		ἐπιγνῶν	
		Ἔβη	6.c	ἐπιγνῶν	
		Ἔβης ὄστω	16.b	ἐπιγνῶν	
		Ebur	56.g	ἐπιγνῶν	
		Echinos	54.b	ἐπιγνῶν	
		ἐχίνος	ibidem	ἐπιγνῶν	
		ἐχινί σκος	4.g	ἐπιγνῶν	
		Echion	100.a	ἐπιγνῶν	
		ἐκφυας	36.g	ἐπιγνῶν	
		ἐκφυας	4.f	ἐπιγνῶν	
		ἐκφυας	8.b	ἐπιγνῶν	
		Elacatenæ	167.e.g	ἐπιγνῶν	
		ἑλακατῶν	ibidem	ἐπιγνῶν	
		Elephantinum salsamētum	163.f	ἐπιγνῶν	
		ἐλεφάντινον τῶν τῶν	ibidem	ἐπιγνῶν	
		ἐλικες intestinorum	11.b	ἐπιγνῶν	
		ἐλικες in aure	4.h	ἐπιγνῶν	
		ἐλυρῶν	ibidem.f	ἐπιγνῶν	
		ἐλυρῶν	175.d	ἐπιγνῶν	
		ἐννεσρον	54.d	ἐπιγνῶν	
		ἐνουλα	5.b	ἐπιγνῶν	
		ἐνπερα	11.g	ἐπιγνῶν	
		ἐνπερον λεπτόν ἢ ἄλω	ibidem	ἐπιγνῶν	
		ἐνποδίδια	10.b	ἐπιγνῶν	
		ἐνρυχίματα	4.f	ἐπιγνῶν	
		ἑών	4.f	ἐπιγνῶν	
		ἑπαρ	11.a	ἐπιγνῶν	
		ἑπαλῆτης περὶ	12.b	ἐπιγνῶν	
		ἐφῆβαιον	6.c	ἐπιγνῶν	
		F		ἐπιγνῶν	
		Facies	3.g.4.c	ἐπιγνῶν	
		Facies ossa	13.g	ἐπιγνῶν	
		Fauago	209.c	ἐπιγνῶν	
		Fauces	4.b.5.a	ἐπιγνῶν	
		Fauus	179.c.180.d	ἐπιγνῶν	
		Fel	11.a.35.d	ἐπιγνῶν	
		Fibra	4.g.12.f.13.b	ἐπιγνῶν	
		Fibra auriculæ	4.a	ἐπιγνῶν	
		Fibra iecoris	10.g	ἐπιγνῶν	
		Fibula	16.c	ἐπιγνῶν	
		Fistula	26.a.171.b.201.e	ἐπιγνῶν	
		Fistula spiritalis	9.h	ἐπιγνῶν	
		Fæmina	15.e.23.a	ἐπιγνῶν	
		Fæmen	7.b.d.16.b	ἐπιγνῶν	
		Fæmur	ibidem	ἐπιγνῶν	
		Frons	3.g.4.c	ἐπιγνῶν	
		Fuligo ex butyro	43.h	ἐπιγνῶν	
				ci	

PARTIV M ANIMALIVM

G		<i>Humeri</i>	5.h.6.e.f.h.14.	<i>λαμῶς</i>	5.d
Γαῖμα	6.b	f.16.f		<i>Lana</i>	16.h.77.a
Γάλα	20.a	<i>Humeri articulus</i>	14.e	<i>Langurium</i>	62.h
Γαμφύλη	4.h	<i>Humerus</i>	ibidem	<i>Lapis Chelidonium</i>	123.d
Γαρφαρίων	5.b	<i>Hypochondrium</i>	5.f	<i>Larynx</i>	5.c.d.9.h
<i>Garus</i>	166.c.e			<i>λάρυξ</i>	5.d.9.h
<i>Garum</i>	ibidem	I		<i>ληχανεῖον</i>	8.f
<i>Garum sociorum</i>	ibidem.c			<i>Lendes</i>	196.d
Γαστήρ	6.b	<i>Ichthyocolla</i>	168.c	<i>λιῶς</i>	4.h
Γαστροκνημία	7.d	<i>ἰχθῆρ</i>	12.f.148.c	<i>λιῶν</i>	8.f
Γελαιοὶ dentes	5.b	<i>ἰσθῶς</i>	12.f.20.f	<i>λεπιδόρυγα</i>	31.b
<i>Genæ</i>	4.b.f	<i>Iecur</i>	10.e.11.a.35.b	<i>λενθαία</i>	5.a.d
<i>Genitura</i>	20.a	<i>Iecur bipartitum</i>	10.f	<i>ληχανίς</i>	7.a
<i>Genitale</i>	7.h.11.e.53.b	<i>Ieiunum intestinum</i>	11.c	<i>Lien</i>	10.e.11.a
<i>Genu</i>	7.b.d	<i>ἰερά σπείξ</i>	14.d	<i>Ligamenta</i>	12.h.13.a
<i>Genuini dentes</i>	5.b.47.d	<i>ἰερόν ὄσω</i>	ibidem.b	<i>Ligula</i>	4.c.5.a
Γένυον	4.h	<i>ἰγνύη</i>	7.d	<i>Lingua</i>	4.c.5.a.8.a
Γήρας	22.c	<i>Ilia</i>	5.f.6.c	<i>Lingua minor</i>	5.a.9.h
Γύσις	4.c.5.a	<i>Ilium ossa</i>	15.d	<i>Lingua laringis</i>	9.h
<i>Gibber</i>	6.f.h	<i>Index digitus</i>	6.g.7.a	<i>Lingula</i>	ibidem
<i>Gibbum iecoris</i>	10.f	<i>ἴνις</i>	12.f.13.b	<i>λόφος auriculæ pars</i>	4.g
<i>Gingivæ</i>	4.c.5.b	<i>ινίον</i>	4.e	<i>λόφοι ὑπὸ ὠτίαι</i>	10.g
<i>Gladiolus in lolligine</i>	201.c	<i>Ingluvies</i>	104.f	<i>Loci</i>	5.g.6.c.11.f.h
<i>Gladius in xiphia</i>	167 h.169.a	<i>Inguen</i>	5.h.6.d	<i>Loculamenta fauorum</i>	179.d
<i>Glans</i>	5.f.6.c	<i>Internodium</i>	7.a.15.c	<i>Loculi</i>	ibidem
Γλῶη	4.g	<i>Interseptum narium</i>	4.a	<i>Locutio</i>	27.a.c
<i>Γλωφθῆς sinus</i>	14.b	<i>Intestina</i>	11.g	<i>λοχὸς</i>	4.f
<i>Γλίσχρα</i>	31.b	<i>Intestinum tenuius</i>	ibidem	<i>λόχιον</i>	5.a
<i>Glocientes gallinæ</i>	110.b	<i>Intestinum plenius</i>	ibidem	<i>λοφάδια</i>	14.b
<i>Γλῶσσα</i>	5.a	<i>Intestinum rectum</i>	ibidem	<i>λόγια</i>	14.b.45.e
<i>Γλῶσσα λάριδος</i>	9.h	<i>ἰεῖς</i>	4.f	<i>Lumbi</i>	6.a.e
<i>Γλῶττις</i>	5.a	<i>ἰεῖς oculi</i>	9.b	<i>Lusciosi</i>	45.c
<i>Γλῶττις</i>	9.h	<i>Iris oculi</i>	ibidem	<i>Luteum oui</i>	105.e
<i>Γλουτὸς</i>	6.d.e.15.e	<i>ἰχία</i>	6.d.16.b.45.h	<i>Lyncurium</i>	62.g
<i>Glutinum</i>	17.b	<i>ἰχίονος</i>	15.d		
Γνάπει	4.h	<i>ἰσθῶς</i>	5.a	M	
<i>Γνησῆαι costæ</i>	16.b	<i>Iuba</i>	54.e.77.f	<i>Μαλακόδερα</i>	142.c
<i>Γόμφιοι dentes</i>	5.b	<i>Iugale os</i>	16.a	<i>Μαλακτιχία</i>	31.h
Γονή	36.d	<i>Iuguli</i>	5.e	<i>Male</i>	4.b.h
Γόνυ	7.d	<i>Iugulum</i>	5.e.h.6.a.14.e	<i>Malleolus</i>	7.d.15.f.16.c
Γραῖα	6.b	<i>ἰξὺς</i>	6.e	<i>Μαλθακαὶ costæ</i>	16.b
<i>Gula</i>	5.c.d.9.h.10.a			<i>Mamma</i>	5.e.6.b.33.e
<i>Guttur</i>	4.b.5.a	L		<i>Mammarum glandulæ</i>	18.g
<i>Gurgulio</i>	9.h			<i>Mandibula</i>	4.b.h
Γύης	6.e.14.a	<i>λαβροφθῆς futura</i>	13.g	<i>Manus</i>	6.f.7.a
<i>Γυραικῆος κόλπος</i>	11.h	<i>Labra</i>	4.b.h	<i>Mas</i>	23.a.27.h
		<i>Lac</i>	20.a.51.a.56.c	<i>Μαχαλῆ</i>	6.b
H		<i>Lac in testatis</i>	210.a	<i>Μαχαλίσθηρ</i>	14.b
<i>Halcyonium</i>	128.h	<i>Lacertus</i>	6.f.h	<i>Μάσαξ</i>	5.a
<i>Halcyoneum</i>	ibidem.g	<i>Lacteus humor in testatis</i>	210.a	<i>Ματὸς</i>	6.b
<i>Hippace</i>	43.f.86.f	<i>Lactes</i>	11.d.g.18.a.b.25.h	<i>Matrix</i>	5.g.6.c.d
<i>Horeæ salsamenta</i>	165.h	<i>λατῶν</i>	6.c	<i>Maxilla</i>	4.b.h
<i>Horeum mel</i>	181.h	<i>λατῶνος ὄσσε</i>	16.b	<i>Maxillares dentes</i>	4.d

INDEX.

<i>Maxilla superioris ossa</i>	13.h	<i>Mola</i>	7.c	<i>libus</i>	22.e.g
<i>Maxilla inferioris ossa</i>	ibidem	<i>Molares dentes</i>	4.d.5.b	<i>ροπαῖος μυελός</i>	19.d
<i>Meatus auditorius</i>	4.g	<i>μονόσεον calvaria</i>	13.f	<i>νότος</i>	6.d
<i>μήκων in polypis</i>	199.d.f	<i>μύελος</i>	3.c	<i>Nympha</i>	180.g
<i>μήκων in testatis</i>	208.c	<i>Mucro cordis</i>	10.c	<i>νύμφη</i>	6.d
<i>Medius digitus</i>	6.g.7.a	<i>Mucus</i>	20.d		
<i>Medium intestinum</i>	11.g.	<i>Mucus cochlearum</i>	211.e		
	18.c	<i>Muria</i>	166.e.g		
<i>Medulla</i>	19.d.40.b	<i>Muries</i>	ibidem	<i>οἰσφάγος futura</i>	13.g
<i>μέγας δάκτυλος</i>	7.a	<i>Muscerda</i>	69.b	<i>Occipitium</i>	4.e
<i>Mel</i>	181.d	<i>Musculi</i>	18.d	<i>Occiput</i>	3.f.4.e
<i>Mel candidum</i>	179.a	<i>Mustax</i>	4.b	<i>ὀχεπύματα</i>	4.h
<i>Mel anthinum</i>	181.h	<i>Mutis in exanguibus</i>	174.h	<i>ὀχῶς</i>	6.c
<i>Mel horaeum</i>	ibidem	<i>Mutis in crustatis</i>	203.f	<i>Oculus</i>	3.d.8.a
<i>Mel sylvestre</i>	182.a	<i>μυκτῆρες</i>	4.a.h	<i>ὀδόντις</i>	5.b
<i>Mel ericeum</i>	ibidem	<i>μυελός</i>	19.d	<i>ὀδοντοειδὲς ossium processus</i>	
<i>Mel manomenon</i>	181.g	<i>μῦες</i>	18.d		
<i>Mellis optimi notæ</i>	182.c	<i>μυλακείς</i>	7.d	<i>ὀδὸς uertebra</i>	ibidem
<i>μῆλα</i>	4.h.5.b	<i>μύλαι</i>	5.b	<i>οἰσφάγος</i>	5.d
<i>Melandrya</i>	165.d	<i>μύλη</i>	7.d.16.c	<i>Oesophus</i>	77.c
<i>μελάνθρυα</i>	ibidem	<i>μύωπες</i>	45.b	<i>Oesophum</i>	ibidem
<i>μελάνθρυα</i>	ibidem	<i>μύρτων</i>	6.d	<i>οἰσπος</i>	ibidem
<i>Melca</i>	44.b.c	<i>μυρτοσχιδίς</i>	ibidem	<i>ὀλέκρανον</i>	6.h.15.b
<i>μίλι</i>	181.d	<i>μύσας</i>	4.b.5.a	<i>ὀλένη</i>	7.a.16.b
<i>μελικήρα</i>	209.c	<i>μύτις in exanguibus</i>	174.b	<i>ὀλκός</i>	6.a
<i>Melligo</i>	180.d	<i>μῦτις in mollibus</i>	198.f	<i>Ololigo</i>	92.f
<i>μίλος</i>	3.c	<i>μῦτις in crustatis</i>	203.f	<i>ὀλολιπών</i>	ibidem
<i>Membrana</i>	17.c	<i>μῦξαι</i>	4.h	<i>Omasum</i>	19.h.54.b
<i>Membrana costas succingens</i>		<i>μύξα cochlearum</i>	211.e	<i>Omentum</i>	11.d.17.g.18.b
<i>ibidem.f</i>				<i>ὀμμοται</i>	4.f
<i>Membrana cerebrum continen-</i>				<i>ὀμοιομερῆ</i>	3.b
<i>tes</i>	ibidem.d			<i>ὀμοσπλάται</i>	5.h.6.e.16.b
<i>Membrum</i>	3.c	<i>Nares</i>	4.a.h.45.c.52.a	<i>ὀμος</i>	6.d.e.h
<i>μήνιξ σκληρὰ</i>	8.b.17.d	<i>Nasus</i>	4.a.h	<i>ὀμοσπλάται</i>	164.h
<i>μήνιξ cerebri</i>	8.b.17.d	<i>Nasi spina</i>	ibidem.h	<i>ὀνυχός</i>	16.e
<i>Mentum</i>	4.b.h	<i>Nates</i>	5.h.6.a.d.e	<i>ὀν</i>	24.a
<i>μέρος</i>	3.c	<i>νηαίρη</i>	11.g	<i>ὀτόκος</i>	23.h.89.e
<i>μῆρες</i>	16.b	<i>νηφίτης uertebra</i>	14.b	<i>ὀφρύς</i>	4.f
<i>μηρός</i>	7.d	<i>νηφροί</i>	11.a	<i>ὀφρύων κεφαλαί</i>	3.g
<i>μεσάραιον</i>	11.g.18.c	<i>Nervus</i>	13.a	<i>ὀφρύων ὄνυχαι</i>	ibidem
<i>μεσιντρίον</i>	ibidem	<i>Nervorum paria septem</i>	8.c	<i>ὀφθαλμός</i>	4.f
<i>μεσάκρανον</i>	4.e	<i>Nervorum συζυγία</i>	ibidem	<i>ὀπλάι</i>	16.e
<i>μεσομήρια</i>	7.d	<i>Nervi optici</i>	8.d	<i>ὀφθαλμοὶ dentes</i>	5.d.5.b.46.c
<i>μεσομφάλιον</i>	6.b	<i>Nervi molles</i>	8.d.12.h	<i>ὀφθαλμὸς</i>	165.h
<i>μεσόφρυον</i>	3.g	<i>Nervi duri</i>	ibidem	<i>ὀρχοί</i>	4.f
<i>μεταφρύγιον</i>	6.g.7.a	<i>Nervus auditorius</i>	8.e	<i>ὀρροπύγιον</i>	14.c.104.b
<i>μετὰφρυον</i>	5.h	<i>νῦσις</i>	159.c	<i>ὀρρός</i>	6.c.20.a
<i>μετώπιον</i>	4.e	<i>νῦρον</i>	13.a	<i>ὀρος pedis pars</i>	7.c
<i>μέτωπον</i>	ibidem	<i>νῦρον ἀκυστικόν</i>	8.e	<i>Os σύμια</i>	4.b.5.a
<i>μῆρρα</i>	6.c.d.11.f	<i>νῦρον ἀκυστικόν</i>	16.c	<i>Os ὀσσω</i>	13.c.52.a
<i>Milesum balsionium</i>	128.h	<i>Nigrum oculi</i>	3.h	<i>Os cordis</i>	10.d
<i>Minimus digitus</i>	6.g	<i>Nodus</i>	6.g.7.a	<i>Os sacrum</i>	6.a.14.a.b
<i>μίτυς</i>	179.e	<i>Notæ per quas fit motus in anima-</i>		<i>Os latum</i>	14.a

PARTIV M ANIMALIVM

ὀρχίς	6.c	περὶ πύχιν	16.b	Peritonæi principium	ibidem
ὀρχος	ibidem	περὶ σφαγίς	6.b	περίττωμα	20.f
ὀρχον	ibidem	περὶ σάτης os	16.c	περίττωμα πικρά	31.d
ὀσφύς	6.e.14.a	περὶ σῆται κυρσοῖδαις	36.d	πέρωνη	16.c
Ostium uteri	11.f	περὶ στρογοί costæ	16.b	Perspiratio sensum latens	20.e.f
ὀστοῦ	13.c	περὶ σθίμια	5.a	Pes	7.c.d
ὀστοῦ ἱρόν	14.b	περὶ πῖαι	4.f	πεσσοί	4.f
Osium	24.a	Pars pedis suprema	7.e	φάλαξ	7.a
Oua hyponemia	105.g	Pars pedis infima	ibidem	φάλακροῖς	47.a
Oua subventanea	ibidem	Pars prior	ibidem	φλέγμα	20.f
Oua cūrena	106.g	Partes	3.b.c	φλέψ	12.f
Oua urina	105.g	Particulæ	ibidem	φολίς	16.b
Oua κωόσουρα	106.g	Pars tota	ibidem	φωνή	27.c
Oua canicularia	ibidem	Pars integra	ibidem	φῶς	5.e
Oua zephyria	105.h	Partes simplices	ibidem.b	φροξμῶς	4.d
Oua ἀπαλά	109.f	Partes primæ	ibidem	φρένες	11.a
Oua mollia	ibidem	Partes incompressæ	ibidem	φυσσική fistula	201.a
Oua τροματά	108.g	Partes similes	ibidem	φυσώδη	30.h
Oua tremula	ibidem	Partes similes molles	11.h	Picatus cereus	179.d
Oua ῥοφιατά	ibidem	Partes similes solidæ	12.a	Pilare malum	49.c
Oua sordilia	ibidem	Partes dissimiles	3.c	Pilorum generatio	20.f
Oua αὐτοκύνικα	ibidem	Partes organica	ibidem.b	Pilorum differentia	37.g
Oua ταχυιντά	ibidem	Partes instrumentales	ibidem	Pilus	16.h.51.h
Oua frisa	ibidem	Partes officiales	ibidem	πιστόκαρος	179.d
Oua πνικτά	ibidem	Patella	7.c.d.15.e.16.c	Pissocerus	ibidem.e
Oua ἔξοφα	ibidem	Πῆχης	7.a.16.b	Pituita	20.d
Oua schista	105.e	Pecten	15.d.16.b	Pituita gallinarum	111.b
Oui candidum	105.e.109.c	Pectus	5.e.6.b	πλάκες	35.f
Oui luteum	105.e	Pectusculum	5.e	Planta	7.c.e
Osium in testatis	208.e	πείδιον	7.d.f.15.h	πλάται	16.b
ὀυράται	10.h	πείδιον ossa	15.h	πλεχτάται	11.f.36.f.198.b
ὀυρανίσκος	5.a	Pedis digiti	7.c.15.h	πλεῖμων	11.a
ὀυρανός	ibidem	Pedis concavum	7.d	πλεθραί	6.b.16.b
ὀυρητῆρες	10.h.11.e	Pedis partes, Supra in Pars pedis		πλεθραίται uertere	14.b
ὀυρηθρα	5.g	ibidem		πνέμων	11.a
ὀυρος	20.f	πηχίς	4.f	Podex	5.h.6.d
ὄυς	4.g	Penis	5.f.6.c	πόγων in anibus	112.c
Oxygala	42.e	Penna	16.h.104.c	πολιότης	47.a
ὀξυγίς	4.h	Perflatus sensum latens	20.e.f	Pollex	6.g.7.a
		περὶ κέρδιον	17.g	Pollicis ossa	15.c
		περὶ κέρδιος ὕμνω	ibidem	πολυμῶρον	13.g
		περὶ κέρνιον	ibidem	πολυσεον	7.f
		περὶ σφομος	4.e	Poples	7.c.d
		περὶ ναιον	5.g.6.c	πύροι	8.d.20.e
		περὶ νείος	6.d	πύρος περιμαπικῆς	36.h
		περὶ σερῶν	113.d	Posterior pars pedis	7.c
		περὶ σερροφῶν	ibidem	πύς	7.d.e
		περὶ τῶναιον	17.e	Præcordia	5.f.10.e.11.a.61.f
		περὶ τῶναιος ὕμνω	ibidem	Præputium	5.g.6.c
		περὶ τῶναιος χιτών	ibidem	Probofcis	56.f
		περὶ τῶναιον σκέπασμα	ibidem	πρὸ κέρδιον	5.e.6.b
		περὶ τῶναιον κερυφή	18.b	πρὸ κέρπον	7.a.b
		Peritonæi uertex	17.g.18.b	Processus osium	14.c

INDEX.

πεχὺς	6.d.11.g	Scapula	5.h.6.f.h.38.b	Spina scoptulorum	14.e.f
πεκέμιον	74.f	Scapularum ossa lata	14.d	Spinalis medulla	19.d
πεχάσωρ	6.b	σκέλος	7.d	Spinnula piscium	138.d
πέλοδος	104.f	σκιωία	4.f	Spiratio	27.c
Promuscis	56.f	Schadon	180.f	σπλάγχνα	11.a
πεπήχιον	16.b	Schiston	42.f	σπλῶ	ibidem
Propolis	179.e.183.d	χισόν γάλα	ibidem	σπώνδυλος	14.a
πεσηθίς	7.e	σκιταλίδες	15.c	Squama	16.h
ῥάαι	6.e	σκληρό ύμῶ	17.d	σφυλή	5.b
Pubes	5.f.6.c	σκληρόδερεα	142.b	σέαρ	19.a
Pudenda	ibidem	Scoptula	5.h.14.d.16.a	σῆμα	6.c
Pulmo	10.e.11.a	Scoptula aperta	6.e	σεφάνη	4.b.11.g
πυγί	6.d	Scoptuli cervix	ibidem	σεφανιαῖος futuri	13.g
πύλωρος	11.b	Scortum	5.g.6.c	Stercus	20.c.f.51.h
πυοπειντικά	31.h	Scrotum	ibidem	σερεαί costae	16.b
πυρεωοδής processus	14.b	σκυταλὶς	15.c	σερνίτιδες	ibidem
πυριάσης	42.f	Sebum	18.h.19.a	σέρνον	6.b.14.f.g
πυριάτης	ibidem	Secunda membrana	18.a	σητήριον	5.e
πυθμῶ κερδίας	10.c	σημα per quae fit animalium mo-		σηδες	6.b
πυτή	20.a	tus	22.g	σηδες χειρὶς	7.b
R		Senectus	ibidem.c	σηδες πιδος	ibidem.c
ῥάχης	6.e.14.a.e	Scorium	201.b.c	σολίδες	3.g
ῥάχης ῥινός	4.h	σππίον	ibidem	σῶμα	5.a
ῥάχης scoptulorum	14.e.f	Septum	10.e	σῶμα τῆς ὑπερας	11.h
ῥαροδής tunica	9.e	Septum transversum	10.b.e.35.b	σῶμαχος	5.a
ῥαντῆρες	4.f	Septum marium	4.h	Stomachus	ibidem
ῥάμφος	4.e.16.e.32.f.103.e	Serotini dentes	ibidem.d	σφαλαλίδες	49.c
ῥάφῃ	16.a	Serum	19.f.20.a.42.h	σσοφῆς	16.a
ῥάφίς	ibidem	σερμοδῶ ossa	16.a	σσοφῆς	ibidem
Retiformis membrana	8.d	Senum	18.h	συλὶς	4.h
Renes	10.g.11.a	Sexitana falsamenta	165.g.h.	συλοδής processus	15.b
ῥινός ῥάχης	4.h	167.f		Sudor	12.f.20.e.f.41.a
ῥίς	4.h.32.f	σιγών	4.h	Sumen	6.c.84.c.g
ῥιδείκη	179.g	σίαλος	20.f	Supercilia	3.g.4.f
Rostrum	16.f.103.e	Sibilus	27.c	Superciliorum cauda	3.g
Ruga	3.g	σέλος	20.f	Sura	7.c.d
ῥύχης	4.e.16.f.32.f.34.e.	σιμόν iecinoris	11.a	Sura os	15.e.16.c
52.a.103.e		Sinciput	3.f.4.e.13.f	Sutura	16.a
ῥυπτικά	32.a	Sinus cordis	10.d	συνέον	56.b
S		Sinus matricis	36.f	συνπεπικῶ	31.h
Salina	20.e.f.51.a	σολήν	14.d	συνδισμος	13.a
Salsamentum	165.f	Sonus ῥόφος	27.c	συντισμα	20.f
Salsamenta horae	ibidem.h	σφορισηρες	4.d	σύνισμος	27.d
Salsura	ibidem.f	σώρμα	20.b	σύνιης arteria	10.a
σανδαράχ	179.f	σφαίρον	4.h	T	
Sanguis	12.d.f.36.h.37.a.b	σφικωνῆς	184.a	Talus	7.d.15.f.16.c.53.f
Sanies	12.e.f	σφλωδής os	13.h	τάειχς ο	165.f
Sarda	165.h	σφυκτις	11.d.g	τάειχς τῶ	ibidem
Sardica falsamenta	ibidem	σφυρά	16.c	τάρσος	3.h.4.f
σάργ	18.c	Spina	6.e.14.a.16.a	τάρσος manus pars	7.b
σάφος	4.g	Spina dorsī	ibidem	τάρσος pedis pars	ibidem.d.e
σάφον	4.e	Spina os	13.e	Tarsi ossa	4.f
σκαφοδής	15.g.h	Spina piscium	138.d	ταυροκόλλα	74.d

PARTIV M ANIMALIVM

Taurocolla	ibidem	Tubercula ofsium	16.a	Vlna	6.h
ταῦρος	6.c	Tunica	17.e	Vmbilicus	5.f.6.b.38.e
πῆμα	7.e	τύλοι	3.g	Vmbilicus in piscibus	139.h
Tempora	4.a.e.h	τύλωμα	7.e	Vnguis	6.g
Tendines	12.h.13.a.b	τυφλός πόρος	8.e	Vngula	16.e
Tendones	13.b	τυφλόν ἔνπερον	11.g	Vox	27.c
πῖον	5.d.13.b	τυρός	42.h	Vrina oua	106.f
Testes	5.g.6.c.11.f.25.d.	V		Vropygium	104.b
36.a.53.c		Vas seminarium	36.h	Vterus	5.f.g.6.c.d.11.f.h.36.d
πῖστρον	15.g	Vellera	77.g	Vua	4.e.5.b
θῆλη	6.b	Velumina	ibidem	Vulua	5.f.6.c.h.11.f
θῆλυ	23.a	Vena	12.b.f	Vulua eiecitia	84.b
θῆναρ	7.a.b	Vena caua	12.b	Vulua porcaria	ibidem
θόλος in mollibus	198.f.g	Vena ἡπατίτις	ibidem	X	
Thorax	5.e.6.a	Vena iecoraria	ibidem	Xylocolla	74.d
θώρας	20.b.138.b	Venarum ortus & diuisio	12.b	ξύφος in lolligine	167.h.199.
θρίξ	16.h	Venarum nomine etiam arterias	a.201.c	ξυφοδῆς in xyphia	6.b.14.g
Thurianum falsamentum	165.h	appellari	ibidem	ξυσῆρ	3.h
θύμος	6.a	Venenum anguium	67.a	Υ	
θυμός	18.h	Venter	5.f.6.b.35.e.53.c	Υαλοδῆς oculi humor	9.a
Thynnæum falsamentum	165.h	Venter imus	6.c	ὕμενς	18.b
Thynnium falsamentum	ibidem	Ventriculus	11.b.g	ὕμιω ποδύσειος	17.d
θυεῖδς in fauis apum	179.d	Ventriculi os	ibidem	ὕοδῆς os	16.c
Tibia	7.c.d.15.e.16.c	Ventriculi cerebri	8.g	ὕπακτικὰ γαστρός	31.a
τιτθιον	6.b	Ventriculi cordis	11.a	ὕπῆναι	4.b
τιτθῆς	ibidem	Vertebra	14.a	ὕπερωκὼς ὕμην	17.e
τομαῖς dentes	4.c.5.b	Vertebrae colli	16.a	ὕπερὸν ὀφθίων	6.b
Tomus Thurianus	167.h	Vesica	11.b.g.18.c	ὕπερδεις	5.c.d
Tonsillæ	4.c.5.a.b	Vesica ceruix	11.h	ὕπερλωσῖς	4.c
Torcular	8.f	Vesica maior	18.a	ὕπερλουῖς	6.d
τραχέα ἀρπεία	5.d	Vesica minor	ibidem	ὕπερσημα	5.g.6.c
τράχλος	ibidem	Vesica bilem continens	ibidem	ὕπερθῆναρ	7.a
τράχλος ὑστέρως	11.h	Vestretum	184.a	ὕστέρω	6.c.11.h
τραχῆτις ofsium	16.a	Vestigium	7.e	Z	
τραμῖς	6.c	Vetula	6.b	Ζυγνῶδῆς	16.a
Transpiratio sensum latens	20.f	Viscera	10.b.11.a	ζύγωμα	ibidem
τριχία	49.c	Vitellus oui	105.e		
τροχεντῆρες	15.e	Vitreus humor oculi	9.a		

Fol. 1. pag. 2. in margine uersiculo 8. lege ἰδιότροπον. f. 2. uers. 6. malitiose. uers. 22. hirudines. ibi. in marg. uer. 4. ἰδιότροπον. fol. 2. b. li. 8. cibi. l. 13. alia. l. 23. praterea in aquatiliū genere quæ. fol. 4. b. l. 2. una uocatur. li. 9. ἰγχοσ. li. 11. αὐτότροπον εἰς ἀπὸ πτόν dixere. li. 16. ἐν τριχώματι. li. 49. uocantur ἰππε. fol. 5. li. 8. πλῆκτρον. γαστρίσ. & l. 20. ἱμεῖς. i. dentes. l. 22. σαφύλη. li. 31. larynx. fol. 5. b. li. 6. κλειδός. li. 13. sub alis. fol. 6. li. 26. κινών. li. 44. ἰδρό. li. 49. ὑποπλῆκτρον. ibi. b. li. 29. πηχέλιος. fol. 7. li. 47. anterior. a. fo. 10. li. 25. carnosum. fo. 11. li. 34. At. p. 4. 2. li. 10. perium. li. 34. κωλός. fo. 12. li. 16. sanguinis. li. 23. quem. pag. 2. li. 21. passim. fo. 13. πηλιδότροπον. in marg. li. 33. ὑγροειδῆς. fol. 14. li. 19. μασχάλισῆς. li. 33. eas. p. 2. li. 28. recuruate. f. 15. b. li. 9. per. fo. 16. li. 23. ex rectis. fo. 17. li. 39. πυχέα. pag. 2. li. 40. ἐπιπλόον. fo. 18. li. 27. semine. fo. 20. li. 3. Cae. sens. τορός. li. 31. atrum. fo. 21. li. 11. eadem. p. 2. li. 36. calore. fo. 22. li. 19. lacertos. fo. 24. li. 5. feminam. pag. 2. li. 21. ἰχθυόμοις. fo. 25. b. li. 10. sanguinis. fo. 26. b. 33. praeinclin. li. 39. uultures. fo. 28. li. 8. imitantur. fo. 30. li. 23. caro. fo. 31. li. 13. pellunculi. fo. 40. li. 21. crassum. fo. 43. li. 21. succi. fo. 41. li. 7. paucos. fo. 52. li. 1. paucos. fo. 80. li. 2. Serpentes. fo. 83. li. 20. grandinem. fo. 93. li. 40. δρυόφυτις. alia δρυόφυτις. fo. 98. li. 17. abdidit. fo. 100. li. 28. illice. fo. 102. li. 4. magnitudines. li. 31. aduastitatē. fo. 115. li. 9. in marg. τρυγών. fo. 118. li. 41. segnior. fo. 123. li. 40. dele longius. fol. 126. li. 41. officii. fo. 134. li. 43. potantium. fo. 140. li. 17. uocantur. fo. 149. li. 34. Trebius Niger. fo. 166. li. 36. Clazomenen. fo. 167. li. 2. optimos. li. 21. hamia. fo. 170. li. 17. Gobio. fo. 175. li. 25. praeinclin. li. 31. 32. eadem acius pungunt. fo. 179. li. 24. quo fauos. fo. 183. li. 17. hoc. & si. fo. 187. li. 1. agre. stis uocatur. li. 189. li. 36. caprificos. fo. 191. in marg. κοιλιοπῆρα. fo. 192. li. 23. canina sente. fo. 193. li. 1. Coo. fo. 194. li. 27. tensum ad proportionem. fo. 195. li. 21. siuestrarius. fo. 196. li. 3. Alcimæonem. fo. 197. li. 18. ἀνοστρί. fo. 203. li. 20. olfactus sensu. fo. 205. li. 1. subiacent. fo. 210. li. 7. ouum hoc. pag. 2. li. 3. in balcanibus insulis. fo. 211. li. 1. coli. fo. 217. li. 22. carnosum. fo. 219. li. 10. Spongia uista.

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 01348 6972